

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 237 L

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om inn- og utførsel av varer
(vareførselsloven) og lov om tollavgift
(tollavgiftsloven)

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 237 L

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om inn- og utførsel av varer
(vareførselsloven) og lov om tollavgift
(tollavgiftsloven)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	5	9.3	Kapittel 3 Tollbehandling ved innførsel	43
2	Bakgrunnen for lovforslaget.....	12	9.4	Kapittel 4 Tollprosedyrer ved innførsel	47
3	Utenlandsk rett.....	13	9.5	Kapittel 5 Plikter ved utførsel og utstedelse av opprinnelsesbevis ...	54
3.1	Om fellesskapsrettens regler på tollområdet	13	9.6	Kapittel 6 Klassifisering og tollverdi	57
3.2	Tollovgivningen i våre naboland ...	14	9.7	Kapittel 7 Særlige forvaltningsregler	60
4	Høringen.....	15	9.8	Kapittel 8 Kontroll	74
5	Ny lovstruktur – lov om inn- og utførsel av varer og lov om tollavgift	18	9.9	Kapittel 9 Samarbeid med annen stat	88
5.1	Gjeldende lovstruktur	18	9.10	Kapittel 10 Tilbakehold av varer som gjør inngrep i immaterialrettigheter	90
5.2	Høringsnotatets forslag	18	9.11	Kapittel 11 Tilbakehold og beslag av varer mv.	94
5.3	Høringsinstansenes merknader ...	18	9.12	Kapittel 12 Administrative reaksjoner og straff	100
5.4	Vurderinger og forslag	19	9.13	Kapittel 13 Handelstiltak	107
6	Tolletatens kontrollvirksomhet	22	9.14	Kapittel 14 Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover	109
6.1	Kontrollvirksomheten	22	10	Merknader til de enkelte bestemmelsene i forslaget til lov om tollavgift (tollavgiftsloven)	111
6.1.1	Gjeldende rett	22	10.1	Kapittel 1 Innledende bestemmelser	111
6.1.2	Forslaget i høringsnotatet	22	10.2	Kapittel 2 Plikt til å beregne tollavgift	112
6.1.3	Høringsinstansenes merknader ...	23	10.3	Kapittel 3 Satser og beregningsgrunnlag for tollavgift	117
6.1.4	Vurderinger og forslag	24	10.4	Kapittel 4 Opprinnelse	119
6.2	Tollmyndighetenes adgang til systematisk og langvarig observasjon	27	10.5	Kapittel 5 Nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer	120
6.3	Prosessuelle regler for kontrolltiltak	29	10.6	Kapittel 6 Fritak for tollavgift	124
7	Konsekvenser av forslaget.....	30	10.7	Kapittel 7 Refusjon av tollavgift ved gjenutførsel	125
7.1	Personvernmessige konsekvenser	30	10.8	Kapittel 8 Særlige forvaltningsregler	128
7.1.1	Innledning	30	10.9	Kapittel 9 Opplysningsplikt, fastsetting og beregning av tollavgift	131
7.1.2	Høringsinstansenes merknader ...	30	10.10	Kapittel 10 Kontroll	133
7.1.3	Vurderinger	31	10.11	Kapittel 11 Endring uten klage og endringsfrister	135
7.2	Administrative og økonomiske konsekvenser	34			
8	Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	35			
9	Merknader til de enkelte bestemmelsene i forslaget til lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven)	36			
9.1	Kapittel 1 Innledende bestemmelser	36			
9.2	Kapittel 2 Plikter ved ankomst til tollområdet	40			

10.12	Kapittel 12 Administrative reaksjoner, straff og søksmål	138	A Forslag til lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven)	150
10.13	Kapittel 13 Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover	143	B Forslag til lov om tollavgift (tollavgiftsloven)	176

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 237 L

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven) og lov om tollavgift (tollavgiftsloven)

*Tilråding fra Finansdepartementet 17. september 2021,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Finansdepartementet legger med dette frem forslag til ny lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven) og ny lov om tollavgift (tollavgiftsloven). De to nye lovene skal erstatte lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven). Det overordnede målet med forslaget er å etablere et oppdatert lovverk som er tilpasset Tolletatens ansvarsområder etter oppgaveoverføringen til Skatteetaten, både ved å synliggjøre etatens oppgaver etter eget regelverk og å klargjøre og forankre i loven at etaten også utfører en rekke oppgaver for andre myndigheter.

Reglene om toll og reglene om vareførsel i dagens tollov regulerer ulike forhold som har til dels ulike formål. Toll er en avgift på nærmere bestemte varer som føres inn i landet, og reglene om toll gjelder i hovedsak plikten til å svare toll, beregning av toll og fritak for toll. Toll har i egenkap av å være et offentligrettslig pengekrav klare likhetstrekk med merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel av varer.

Vareførselsreglene har en mye bredere begrunnelse, og er et generelt rammeverk for inn- og utførsel av alle varer. Reglene skal sikre myndighetene opplysninger om og kontroll med alle varer som føres inn i og ut av landet. De gjelder dermed uavhengig av om det skal beregnes toll ved innførselen. Både når det gjelder innhenting av opplysninger om varer som inn- og utføres, kontroll med vareførselen og sanksjoner ved lovbrudd er det behov for andre regler på vareførselsområdet enn for toll.

Departementet foreslår at reglene om toll og reglene om vareførsel inntas i to lover. Etter departementets vurdering vil en slik fordeling av regelverket legge til rette for at reglene på hvert av områdene kan få en bedre struktur og bli mer oversiktlige. Det vil igjen gjøre reglene mer tilgjengelig for brukerne. Det vil også gjøre det enklere å rendyrke regelverket ut ifra formålet med reglene, og lette arbeidet med regelverksendringer.

Departementet foreslår at ny lov om vareførsel og ny lov om tollavgift trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Ny lov om inn- og utførsel av varer

Forslaget til ny lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven) viderefører i stor grad de bestemmelsene i dagens tollov som gjelder innhenting av opplysninger om og kontroll med den grensekryssende vareførselen. Lovens systematikk er imidlertid noe endret sammenlignet med tolloven, både for å gjøre regelverket mer tilgjengelig og som en konsekvens av forslaget om en egen lov om tollavgift.

Departementet har lagt vekt på å synliggjøre at vareførselsloven også skal bidra til å beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer ved å sikre at restriksjoner gitt av hensyn til blant annet samfunnssikkerhet, beskyttelse av menneskers liv og helse, dyrevelferd, plantevern og miljøvern, overholdes. På disse områdene har Tolletaten viktige samfunnsoppgaver. Videre er bestemmelsene om plikter ved inn- og utførsel av varer og de enkelte tollprosedyrene i større grad enn i tolloven utformet etter mønster av tilsvarende regler i EUs tollkodeks, når det gjelder oppbygging og begrepsbruk.

Departementet har også gått grundig gjennom kontrollbestemmelsene med sikte på å tydeliggjøre Tolletatens kontrollhemler, og dette er også særskilt omtalt i proposisjonens kapittel 6. Reglene om tollmyndighetenes adgang til å tilbakeholde og beslaglegge varer og behandlingen av slike varer, er klargjort, systematisert og samlet i et eget kapittel. I tillegg er straffebestemmelsene betydelig omarbeidet i samsvar med strukturen i straffeloven.

Lovforslaget er delt inn i 14 kapitler.

Kapittel 1 Innledende bestemmelser har bestemmelser om lovens formål. Loven skal sikre riktige og fullstendige opplysninger om varer som inn- og utføres, som grunnlag for fastsetting av avgifter og til bruk for kartlegging og statistikk. Tollmyndighetenes oppgaver for andre myndigheter ved kontroll av den grensekryssende vareførselen er særskilt nevnt i lovens formålsbestemmelse. Loven skal også sikre at Norge overholder sine forpliktelser etter internasjonale avtaler om grensekryssende vareførsel.

Lovens sentrale virkeområde er innhenting av opplysninger om og kontroll med varer som føres inn i og ut av tollområdet. Loven gjelder i tollområdet, som er det norske fastland og territorialfarvann, men ikke Svalbard, Jan Mayen og Norges

biland. Det foreslås hjemmel for departementet til å gi forskrift om at loven eller deler av denne skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen, og om disse områdene hver for seg eller sammen skal være eget tollområde.

Kapittel 2 Plikter ved ankomst til tollområdet har blant annet bestemmelser om plikten til å gi forhåndsvarsel om varer og å legge frem varer for tollmyndighetene til kontroll. Plikten til å gi forhåndsvarsel gjelder i utgangspunktet for alle som bringer en vare til tollområdet, men det omfattende unntaket som følger av avtale med EU og Sveits, foreslås synliggjort i loven. Kapitlet har også enkelte bestemmelser som kun retter seg mot føreren av transportmiddel ved ankomst til tollområdet. Dette gjelder blant annet plikt til å sørge for at transportmiddelet går direkte til sted der tollmyndighetene er stasjonert, og plikt til å gi melding til tollmyndighetene om ankomst til bestemmelsesstedet.

Kapittel 3 Tollbehandling ved innførsel har bestemmelser om plikten til å tollbehandle alle varer som innføres til tollområdet. Varer som innføres, skal underlegges en tollprosedyre, men kan i særlige tilfeller i stedet gjenutføres eller avstås til tollmyndighetene. Videre reguleres plikten til å deklare alle varer som underlegges en tollprosedyre, og levering av deklarasjoner. Departementet foreslår egne bestemmelser om aksept av deklarasjoner, og om frigjøring av varer for disponering i tråd med den valgte prosedyren.

Kapittel 4 Tollprosedyrer ved innførsel har bestemmelser om tollprosedyrer ved innførsel av varer. Det er en bestemmelse om hver enkelt prosedyre hvor det fremgår hva prosedyren innebærer, blant annet om valg av prosedyren utløser plikt til å beregne tollavgift og andre avgifter. De aktuelle prosedyrene er overgang til fri disponering, forpassing, transittering, tollager, frisone, midlertidig innførsel og innenlands bearbeiding.

Prosedyren overgang til fri disponering innebærer at varen stilles til fri disponering og kan omsettes, brukes eller forbrukes i tollområdet. Det tilsvarende fortolling etter tolloven, og medfører at eventuell tollavgift og merverdiavgift og særavgift som påløper ved innførsel, skal beregnes. Varer som ikke skal innføres til tollområdet for overgang til fri disponering, må deklarerer for en av de andre tollprosedyrene. Disse prosedyrene har det til felles at tollavgift og andre innførselsavgifter som hovedregel ikke skal beregnes.

Departementet foreslår at innlegg av varer på tollager gjøres til en tollprosedyre, noe som vil innebære deklareringsplikt. Deklarering av varer under prosedyren tollager vil bidra til at tollmyn-

dighetene får bedre kunnskap om den store mengden varer som innføres og legges på tollager. Det vil gi tollmyndighetene bedre muligheter for å motvirke ulovlig vareførsel, noe som vil bidra til rettfærdige konkurransevilkår for lovlige aktører. Regler om innholdet i deklarasjon for bruk av prosedyren tollager skal fastsettes i forskrift som sendes på høring.

Kapittel 5 Plikter ved utførsel og utstedelse av opprinnelsesbevis samler reglene som gjelder ved utførsel av varer fra tollområdet. På samme måte som ved innførsel av varer, skal den som utfører en vare fra tollområdet gi tollmyndighetene forhåndsvarsel om varen. Som i bestemmelsen om forhåndsvarsel ved innførsel av varer, foreslås det at unntaket fra plikten til å forhåndsvarse som følge av avtalen med EU og Sveits, tas inn i loven. Plikten til å legge varen frem for tollmyndighetene er synliggjort ved at den er regulert i egen bestemmelse. Videre fremgår det at varer som skal utføres fra tollområdet, skal tollbehandles og underlegges prosedyren utførsel, og at det skal leveres en deklarasjon. Det er også bestemmelser om aksept av deklarasjon og om frigjøring av varer for utførsel. I tillegg er det i kapitlet enkelte bestemmelser som kun retter seg mot føreren av transportmiddel ved avreise fra tollområdet.

Kapitlet har også bestemmelser om opprinnelsesbevis. Preferensielle opprinnelsesbevis utstedes for varer som skal utføres, for å oppnå tollbegunstigelse i et annet land, mens ikke-preferensielle opprinnelsesbevis kan ha betydning for anvendelse av handelstiltak og for andre formål innførselslandet måtte bestemme.

Kapittel 6 Klassifisering og tollverdi har innledningsvis en hjemmel til å gi forskrift om klassifisering av varer. Klassifisering av varer skal, som i dag, skje i samsvar med Konvensjonen om det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (HS-konvensjonen) og HS-nomenklaturen. Departementet kan i tillegg bestemme ytterligere oppdeling med formål å innhente opplysninger om varer til bruk for avgift, statistikk- og kontrollformål.

Kapitlet har også detaljerte bestemmelser om fastsetting av varers tollverdi, det vil si der tollavgiften skal beregnes i prosent av verdien. Reglene om varers tollverdi har betydning ved fastsetting av beregningsgrunnlaget for tollavgift, merverdiavgift og enkelte andre avgifter. Tollverdien benyttes også av Statistisk sentralbyrå for å utarbeide handelsstatistikken. I tillegg er tollverdien en viktig inngangsport for å avdekke handelsbasert hvitvasking av penger og ulovlige økonomiske strømmer.

Kapittel 7 Særlige forvaltningsregler har regler som erstatter eller supplerer forvaltningsloven. Det er blant annet bestemmelser om alminnelig opplysningsplikt, endring av opplysninger i deklarasjonen og bindende forhåndsuttalelser. Klagefristen foreslås forlenget fra tre til seks uker. Norge er etter EØS-avtalen protokoll 10 kapittel IIa – Tollsikkerhetstiltak, med vedlegg, forpliktet til å ha et system for å autorisere økonomiske operatører som er involvert i vareførsel over landegrensene, såkalte AEOer (Authorized Economic Operators). Dette er også regulert i kapitlet. Kapitlet har videre bestemmelser om tollmyndighetenes taushetsplikt og adgangen til å utlevere opplysninger til andre offentlige myndigheter. Bestemmelsen om adgangen til å utlevere taushetsbelagte opplysninger til andre offentlige myndigheter foreslås endret slik at det blir enklere å imøtekomme endringer i behovet for utlevering. Samtidig foreslås det i kapittel 8 at tollmyndighetenes adgang til å utlevere passasjeropplysninger som er innhentet for kontroll av vareførselen, begrenses i forskrift. Det samme gjelder opplysninger om grensekryssende trafikk innhentet ved bruk av skiltgjenkjenningssystem. Videre foreslås endringer i bestemmelsen om overført taushetsplikt.

Kapitlet har også bestemmelser om sammenstilling av personopplysninger, om lagring av personopplysninger og om bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer. Departementet foreslår i tillegg en hjemmel for bruk av personopplysninger i automatiserte avgjørelser.

Kapittel 8 Kontroll har omfattende hjemler for tollmyndighetens kontroll med den grensekryssende vareførselen, og hjemler som gir rett til å innhente ytterligere opplysninger fra den opplysningspliktige selv, tredjeparter og offentlige myndigheter. Tollmyndighetene kan også innhente opplysninger om passasjerer og besetning fra transportselskap og innhente opplysninger om grensekryssende trafikk ved bruk av skiltgjenkjenningssystem.

De sentrale kontrollbestemmelsene i tolloven §§ 13-1 og 13-3 foreslås videreført, men slik at vilkårene for at tollmyndighetene kan kontrollere i større grad tar utgangspunkt i formålet, som er kontroll med varer som krysser grensen. Flere høringsinstanser har hatt merknader til disse forslagene, og det vises til særskilt omtale i proposisjonens kapittel 6 om Tolletatens kontrollvirksomhet, punkt 6.1. Der omtales også tollmyndighetenes adgang til systematisk og langvarig observa-

sjon i punkt 6.2 og prosessuelle regler for kontrolltiltak i punkt 6.3.

Bestemmelsene i kapittel 8 er ellers i stor grad en videreføring av tollovens kontrollbestemmelser, men med enkelte presiseringer og lovtekniske endringer. Departementet foreslår blant annet at reglene om kontroll av person inntas i en egen bestemmelse, og at inngripende undersøkelse av personer hjemles klart i loven. Også tollmyndighetenes adgang til å bruke makt overfor personer som forsøker å unndra seg kontroll, og adgangen til å innhente opplysninger om passasjerer og besetning fra transportselskaper, som i dag er regulert i tollforskriften, foreslås regulert i loven.

Kapittel 9 Samarbeid med annen stat har bestemmelser om tollmyndighetenes samarbeid med andre lands myndigheter innenfor vareførselslovens saklige virkeområde. Norge har i dag en tollsamarbeidsavtale med Sverige inngått i 1959, og en avtale med Finland inngått i 1968. Som følge av svensk og finsk EU-medlemskap, ble avtalene reforhandlet i 1997 og påbygd med en avtale mellom EU og Norge.

Kapittel 10 Tilbakehold av varer som gjør inngrep i immaterialrettigheter regulerer tollmyndighetenes tilbakehold av varer som gjør inngrep i immaterialrettigheter og enkelte lignende overtredelser av markedsføringsloven. Reglene ble vesentlig endret ved lov 12. juni 2020 nr. 67 om endringer i varemerkeloven og tolloven mv. (gjennomføring av nytt varemerkedirektiv mv.).

Kapittel 11 Tilbakehold og beslag av varer mv. regulerer tollmyndighetenes adgang til å holde tilbake, beslaglegge, selge og destruere varer og andre gjenstander. Dagens bestemmelser om dette er plassert i både kapittel 4 og 16 i tolloven, og med henvisninger til hverandre. Reglene om adgangen til tilbakehold og beslag av varer er klargjort og samlet i et eget kapittel, med felles regler om salg og destruksjon. I tillegg foreslås nye regler om tollmyndighetenes adgang til å holde tilbake og destruere varer som er inn- eller utført uten tillatelser mv. fastsatt i annen lov.

Kapittel 12 Administrative reaksjoner og straff regulerer tollmyndighetenes adgang til å ilegge administrative reaksjoner som tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og bortfall av adgangen til å representere deklaranter. Straffebestemmelsene i kapitlet er betydelig omarbeidet sammenlignet med straffebestemmelsene i tolloven kapittel 16. Det gjelder først og fremst oppbyggingen av bestemmelsene som tilsvarende strukturen i straffeloven. Departementet foreslår også at enkelte straffebestemmelser ikke videreføres, enten fordi

de straffbare handlingene rammes av andre straffebud i loven eller i straffeloven, eller fordi ileggelse av overtredelsesgebyr anses som en tilstrekkelig sanksjon.

Kapittel 13 Handelstiltak har bestemmelser om iverksetting av handelstiltak for å beskytte det norske markedet mot ulike former for urettferdig konkurranse fra andre stater. Handelstiltak kan iverksettes som antidumpingtiltak, utjevningstiltak, beskyttelsestiltak og mottiltak. Adgangen til å iverksette slike tiltak er begrenset av WTO-avtalen. Også mange frihandelsavtaler har bestemmelser om når handelstiltak kan iverksettes mot en avtalepart. Kapitlet har også særlige regler om opplysningsplikt og undersøkelser i slike saker.

Ny lov om tollavgift

Forslaget til ny lov om tollavgift viderefører de bestemmelsene i tolloven som gjelder selve tollkravet, blant annet bestemmelser om når tollavgift skal beregnes og hvem som er ansvarlig for tollavgift, satser og beregningsgrunnlag for tollavgift, preferansetollavgift, nedsettelse av tollavgiftssats for landbruksvarer og fritak for tollavgift. Departementet har særlig lagt vekt på å tydeliggjøre hvem som kan bli ansvarlig for å beregne tollavgift i forskjellige situasjoner, og å avklare hvilke fritak for tollavgift som har sin hovedbegrunnelse på tollavgiftsområdet og dermed bør reguleres i tollavgiftsloven. Landbruksmyndighetenes adgang til å sette ned de ordinære tollavgiftssatsene på landbruksvarer videreføres med enkelte mindre endringer. I tillegg foreslår departementet en ny ordning for å bedre kontrollmulighetene og regulere et eventuelt ansvar for tollavgift når landbruksvarer som er innført med redusert tollavgiftssats på vilkår om sluttbruk, selges videre.

Departementet har ved gjennomgang av forvaltningsreglene for tollavgift sett hen til skatteforvaltningsloven, som gjelder for alle andre skatte- og avgiftskrav. Tollavgift er, som de andre skatte- og avgiftskravene, et offentligrettslig pengekrav, og departementet mener at forvaltningen av disse bør følge generelle regler dersom ikke særskilte hensyn tilsier særregler. De sentrale forvaltningsbestemmelsene i tollavgiftsloven er derfor utformet i samsvar med skatteforvaltningslovens bestemmelser, så langt det passer. Dette gjelder blant annet reglene om opplysningsplikt, fastsettning og beregning av tollavgift, endringsregler og frister og sanksjoner. Denne delen av forslaget innebærer enkelte materielle endringer, blant annet forlenges den ordinære endringsfristen fra

tre til fem år. Departementet foreslår også at vilkårene for å ilegge tilleggsavgift og satser for tilleggsavgift utformes tilsvarende som for tilleggs-skatt etter skatteforvaltningsloven.

Lovforslaget er delt inn i 13 kapitler.

Kapittel 1 Innledende bestemmelser har bestemmelser om lovens virkeområde, definisjoner av enkelte sentrale ord og uttrykk i loven, samarbeid med annen stat og forholdet til forvaltningsloven. Lovens saklige virkeområde er plikt til å beregne tollavgift for varer som innføres til tollområdet, og fastsetting av tollavgift. Lovens stedlige virkeområde er tollområdet, det vil si det norske fastland og territorialfarvann, men ikke Svalbard, Jan Mayen og Norges biland.

Kapittel 2 Plikt til å beregne tollavgift har bestemmelser om når tollavgift skal beregnes, tidfesting, hvem som skal beregne tollavgift og medansvar for tollavgift. Som følge av nye prosedyrer i vareførselsloven, er disse bestemmelsene utformet på en annen måte enn i tolloven. Departementet har dessuten lagt vekt på å klargjøre når avgiftsplikten oppstår. Videre er tollovens uttrykk «tollskyld», som et samleuttrykk for plikten til å svare toll, erstattet med «plikt til å beregne tollavgift». Som følge av dette videreføres heller ikke uttrykket «tollskyldner». Uttrykket tollavgiftspliktig omfatter en snevrere gruppe enn tollskyldner i tolloven. Gruppen som ikke anses som tollavgiftspliktig, vil imidlertid kunne bli medansvarlig for tollavgift. Kapitlet har også en ny bestemmelse om at den som erverver en vare som er innført med nedsatt tollavgift på vilkår om at varen brukes på en bestemt måte, blir tollavgiftspliktig ved brudd på vilkåret.

Kapittel 3 Satser og beregningsgrunnlag for tollavgift regulerer hvilke satser som fastsettes av Stortinget og kunngjøres som del av tolltariffen. Dette er de ordinære tollavgiftssatsene og preferansetollavgiftssatser for varer med opprinnelse i land Norge har frihandelsavtale med, og varer med opprinnelse i land Norge ensidig gir tollavgiftsbegunstigelse. Kapitlet har også hjemmel for departementet til å sette ned de ordinære satsene for landbruksvarer. Denne myndigheten til å forvalte tollvernet for landbruksvarer er tildelt Landbruks- og matdepartementet. Bestemmelsene om beregningsgrunnlaget for tollavgift gir nærmere regler om beregning på grunnlag av vekt, volum, antall og verdi. Når beregningsgrunnlaget er verdi, er det tollverdien som er beregningsgrunnlaget. Bestemmelsene om tollverdi er inntatt i kapittel 6 i vareførselsloven. Kapitlet har også bestemmelser om beregningsgrunnlag ved utenlands bearbeiding og når varen er skadet eller bedervet.

Kapittel 4 Opprinnelse har bestemmelser om opprinnelse når varer innføres til tollområdet. Bestemmelser om preferensiell opprinnelse har betydning for om det kan gis tollavgiftslettelse etter frihandelsavtale eller det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP). Bestemmelser om ikke-preferensiell opprinnelse har betydning for andre spørsmål enn preferansetollavgift, for eksempel tollavgift som ilegges etter vareførselsloven kapittel 13 om handelstiltak.

Kapittel 5 Nedsettelse av tollavgiftssats for landbruksvarer har bestemmelser om de ulike ordningene for nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer. Denne myndigheten etter tolloven er tildelt Landbruks- og matdepartementet ved kongelig resolusjon, og forvaltes av Landbruksdirektoratet i første instans. Tollavgiftssatsene for landbruksvarer kan settes ned som generell nedsettelse, som individuell nedsettelse etter søknad eller ved fastsetting av tollkvoter der kvoteandeler tildeles ved auksjon eller på annen måte. Departementet foreslår en hjemmel for landbruksmyndighetene til å sette ned tollavgiftssatsen med virkning utover budsjettåret med forbehold om at tolltariffen ikke endres, og til å treffe vedtak uten mengdebegrensning når det anses hensiktsmessig.

Kapittel 6 Fritak for tollavgift har bestemmelser om fritak fra plikten til å svare tollavgift for enkelte varer og i enkelte situasjoner. Tolloven kapittel 5 har i dag regler om tollfritak som også gjelder for merverdiavgift via henvisning fra merverdiavgiftsloven. Mange av fritakene i tolloven kapittel 5 foreslås videreført i merverdiavgiftsloven kapittel 7 fordi de har størst betydning for merverdiavgift, mens enkelte fritak videreføres i vareførselsloven kapittel 4 som unntak fra deklarasjonsplikt. I tollavgiftsloven foreslås det innatt enkelte fritak som primært gjelder for tollavgift, samt en bestemmelse som oppstiller fritak når det foreligger unntak fra deklarasjonsplikten i vareførselsloven kapittel 4. I tillegg inneholder kapitlet en bestemmelse om at departementet i forskrift kan bestemme at fritak i merverdiavgiftsloven kapittel 7 gjelder tilsvarende for tollavgift. Selv om lovstrukturen som foreslås for tollfritak er ny, videreføres alle gjeldende tollfritak.

Kapittel 7 Refusjon av tollavgift ved gjenutførsel gjelder refusjon av tollavgift ved gjenutførsel av varer. Tollavgiften kan refunderes ved gjenutførsel av vare benyttet ved reparasjon eller bearbeiding, og ved gjenutførsel av vare i uendret stand. Kapitlet har også en bestemmelse om delvis refusjon når en vare som innføres midlertidig til leie eller lån gjenutføres senere, og ikke fyller vilkårene for å kunne deklarerer for tollprosedyren

midlertidig innførsel. Tollavgift kan også refunderes når en vare gjenutføres fordi den er feilsendt, feilbestilt eller ikke levert som avtalt. Kapitlet viderefører tolloven kapittel 11 uten vesentlige endringer. Fristen i tolloven § 11-2 annet ledd på ett år fra gjenutførsel for å fremme krav på refusjon foreslås imidlertid ikke videreført. I stedet foreslås det at fristen reguleres av den alminnelige foreldelsesfristen, som er tre år fra kravet på refusjon tidligst kunne vært fremmet.

Kapittel 8 Særlige forvaltningsregler har regler som erstatter og supplerer forvaltningsloven på enkelte områder. Departementet foreslår endringer i oppbyggingen av bestemmelsene om taushetsplikt og utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter, som i tilsvarende bestemmelser i vareførselsloven. Videre foreslås enkelte materielle endringer, blant annet i bestemmelsen om overført taushetsplikt og ved forlengelse av klagefristen fra tre til seks uker. Kapitlet har også bestemmelser om ubekreftede personopplysninger i tips mv., sammenstilling av personopplysninger og automatiserte avgjørelser og bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer.

Kapittel 9 Opplysningsplikt, fastsetting og beregning av tollavgift har innledningsvis en bestemmelse om alminnelig opplysningsplikt som retter seg mot den som leverer melding for tollavgift. Bestemmelsen angir hovedinnholdet i denne opplysningsplikten, som er å gi riktige og fullstendige opplysninger.

Kapitlet har også bestemmelser om levering av melding for tollavgift, om fastsetting og beregning av tollavgift og om endring av egen fastsetting. Disse bestemmelsene er en konsekvens av departementets forslag om å utforme sentrale forvaltningsbestemmelser i tollavgiftsloven i tråd med skatteforvaltningslovens bestemmelser.

Etter forslaget skal melding for tollavgift leveres av den som deklarerer en vare for tollprosedyren overgang til fri disponering. Det er bruk av denne prosedyren som innebærer at eventuell tollavgift og andre innførselsavgifter oppstår. Melding for tollavgift skal gis som del av deklarasjonen som leveres etter vareførselsloven, og inneholde alle opplysninger som har betydning for fastsetting av tollavgift. Departementet foreslår at den som leverer melding for tollavgift, fastsetter grunnlaget for tollavgift ved levering av meldingen og beregner tollavgift av det fastsatte grunnlaget, såkalt egenfastsetting.

Departementet foreslår videre at den som har levert melding for tollavgift, skal kunne endre egen fastsetting av tollavgift ved å levere en

endringsmelding. Adgangen til egenendring innføres av praktiske hensyn, og fordi det ikke bør brukes for mye ressurser på feil som enkelt lar seg rette opp. Fristen for å levere endringsmelding er tre år.

Kapittel 10 Kontroll har bestemmelser om tollmyndighetenes adgang til å innhente kontrollopplysninger fra den tollavgiftspliktige og fra tredjeparter, men begrenset til å gjelde kontroll av plikten til å beregne tollavgift og fastsatt tollavgift. Kapitlet har også bestemmelser om tollmyndighetenes adgang til å ilegge bokføringspålegg og om klage over bokføringspålegg.

Kapittel 11 Endring uten klage og endringsfrister gjelder tollmyndighetenes adgang til å endre en tollavgiftsfastsetting og frister for slik endring. Departementet foreslår at bestemmelsene utformes i tråd med tilsvarende bestemmelser i skatteforvaltningsloven, så langt de passer. Det innebærer at tollmyndighetene kan endre enhver tollavgiftsfastsetting når fastsettingen er uriktig. Bestemmelsen skiller ikke mellom endring til gunst og endring til ugunst, slik tolloven gjør. Det avgjørende er om fastsettingen er uriktig. Konsekvensen av den uriktige fastsettingen må være at det er beregnet for mye eller for lite tollavgift. I motsetning til tolloven, fremgår det av loven hvilke hensyn tollmyndighetene skal ta i betraktning når de vurderer om en fastsetting skal tas opp til endring. Dette bidrar til likebehandling og forutsigbarhet.

Forslaget innebærer også at den generelle fristen for å ta en sak opp til endring økes fra tre til fem år, med en tiårsfrist dersom saken gjelder graverende unndragelse av tollavgift. Femårsfristen vil gjelde både ved endring til gunst og ved endring til ugunst, mens tiårsfristen bare er aktuell ved endring til ugunst.

Departementet foreslår i tillegg å videreføre en bestemmelse om departementets adgang til, på visse vilkår, å treffe enkeltvedtak om nedsettelse av tollavgift.

Kapittel 12 Administrative reaksjoner, straff og søksmål regulerer tollmyndighetenes adgang til å ilegge administrative reaksjoner i form av tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og tilleggsavgift, og har i tillegg en bestemmelse om straff for unnlatt medvirkning til kontroll. Departementet foreslår at reglene om tilleggsavgift utformes i tråd med reglene om tilleggsatt etter skatteforvaltningsloven, så langt de passer. Det innebærer blant annet endringer i reglene om hvem som kan ilegges tilleggsavgift, og i satsstrukturen samt klarere unntaksregler. Tilleggsavgift ilegges en tollavgiftspliktig som gir uriktige eller ufullsten-

dige opplysninger til tollmyndighetene, eller unnlater å gi pliktige opplysninger, når opplysningssvikten eller pliktbruddet kan føre til avgiftsmessige fordeler. Tilleggsavgift skal imidlertid ikke ilegges dersom den tollavgiftspliktiges forhold kan anses unnskyldelig. Hvem som er tollavgiftspliktig, følger av bestemmelser i kapittel 2 som skiller mellom tollavgiftspliktig og medansvarlig for tollavgift, blant annet for å tydeliggjøre og

begrense den gruppen som kan ilegges tilleggsavgift. Videre er satsen for tilleggsavgift samordnet med satsen for tilleggsskatt.

Kapitlet har også en bestemmelse om fristen for søksmål mot tollmyndighetenes vedtak, med forslag om at søksmålsfristen skal avbrytes dersom det omtvistede spørsmålet klages inn for Sivilombudet.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

Tolletatens samfunnsoppdrag er å sikre at lover og regler for toll og grensekryssende vareførsel etterlevs. Dette innebærer at Tolletaten skal forvalte og medvirke til at dette regelverket følges, blant annet ved å informere og rettlede aktørene. Samtidig skal Tolletaten legge til rette for effektiv handel og vareførsel.

De siste årene er det gjennomført flere endringer i oppgavefordelingen mellom Tolletaten og Skatteetaten. 1. januar 2016 ble innkreving av toll, merverdiavgift ved innførsel og særavgifter overført til Skatteetaten, og Toll- og avgiftsetaten endret samtidig navn til Tolletaten. Fra samme tidspunkt ble også forvaltningen av særavgifter for registrerte virksomheter og motorvognavgifter overført til Skatteetaten, og 1. januar 2017 ble ansvaret for merverdiavgift ved innførsel og særavgifter for ikke-registrerte virksomheter overført.

Hovedformålet med oppgaveoverføringen har vært å rendyrke Skatteetatens og Tolletatens hovedoppgaver, styrke arbeidet mot svart økonomi, styrke kontrollen av vareførselen over grensen, forenkle for innbyggere og næringsliv og redusere ressursbruken. Tolletaten ble styrket for å drive effektiv kontroll og administrasjon av vareførselen. Skatteetaten har fått et helhetlig ansvar for reglene om merverdiavgift og særavgifter.

Som ledd i arbeidet med å styrke Tolletatens vareførselskontroll ble det med virkning fra 1. januar 2017 vedtatt enkelte utvidelser og presiseringer av kontrollbestemmelsene i tolloven. Tolletaten fikk også nye reaksjons- og sanksjonsmuligheter, blant annet adgang til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på pliktreglene i tolloven kapittel 3 og 4. I tillegg ble det vedtatt at Tolletaten kan lagre opplysninger om grensekryssende trafikk innhentet ved bruk av skiltgjenkjenningssystemet ANPR i seks måneder.

I etterkant av disse lovendringene har departementet gått gjennom og vurdert behovet for endringer både når det gjelder lovstruktur og begrepsbruk samt materielle endringer på sentrale områder. Det overordnede målet med dette arbeidet har vært å etablere et oppdatert lovverk som er tilpasset Tolletatens ansvarsområder etter

oppgaveoverføringen til Skatteetaten, både ved å synliggjøre etatens oppgaver etter eget regelverk, og å klargjøre og forankre i loven at etaten også utfører en rekke oppgaver for andre myndigheter.

Dagens tollov gjelder både toll og vareførsel, men toll og vareførsel kan likevel ses på som to ulike områder. Toll er et offentligrettslig pengekrav som skal beregnes som følge av at en vare innføres til landet, mens reglene om vareførsel er prosedyre- og kontrollregler for inn- og utførsel av varer som gjelder uavhengig av om det skal beregnes toll som følge av innførselen. Ved skatteforvaltningsloven ble forvaltningsreglene for de fleste skatte- og avgiftskrav grundig vurdert. Det har ikke vært foretatt en tilsvarende gjennomgang av forvaltningsreglene for toll. Departementet har derfor gått gjennom forvaltningsreglene for tollkravet og vurdert disse opp mot bestemmelsene i skatteforvaltningsloven.

Tolletatens oppgaver omfatter også bistand til andre myndigheter, først og fremst ved kontroll av inn- og utførsel av restriksjonsbelagte varer. Denne oppgaven har ingen betydning for tollkravet. Vareførselsregelverket har derfor et langt videre anvendelsesområde enn reglene om toll, og det er til dels andre hensyn som gjør seg gjeldende ved utformingen av regelverket.

De ulike hensynene og anvendelsesområdene for reglene om vareførsel og reglene om toll har synliggjort behovet for å klargjøre hvilke bestemmelser i tolloven som gjelder vareførsel, og hvilke bestemmelser som gjelder toll. Det er for eksempel klart at de vide kontrollhjemlene i tolloven primært er begrunnet i vareførselskontrollen. Begrepsbruken i tolloven gir ofte ikke et klart svar ettersom «toll» i mange sammenhenger brukes på områder som gjelder generelt for vareførselen, enten det skal beregnes toll eller ikke ved innførsel av en vare. Som følge av arbeidet med å klargjøre hva de enkelte bestemmelsene regulerer, har departementet kommet til at reglene om beregning og fastsetting av toll bør skilles ut fra regelverket for Tolletatens oppgaver med å innhente opplysninger om og kontrollere vareførselen over grensen.

3 Utenlandsk rett

3.1 Om fellesskapsrettens regler på tollområdet

Romatraktaten slo fast allerede i 1957 at medlemslandene utgjør en tollunion, med en felles ytre tolltariff og et tollfritt varebytte innad. En felles tolltariff overfor tredjeland ble imidlertid ikke praktisert før i 1968, og en fullstendig tollovgivning på fellesskapsnivå kom ikke i stand før i 1993, da Rådets forordning om den felles tollkodeks trådte i kraft (Rådsforordning 2913/92). Gjeldende tollkodeks i EU (Union Customs Code (UCC)) vedtatt 9. oktober 2013 (Rådsforordning 952/2013) trådte delvis i kraft 1. mai 2016 og skulle etter planen implementeres fullt ut innen 31. desember 2020. Overgangsperioden er nå utvidet frem til utviklingen av enkelte mindre formaliteter og elektroniske systemer er helt ferdigstilt i 2025.

Tollkodeksen erstatter tollkodeksen fastsatt ved rådsforordning 450/2008 (Community Customs Code). Tollkodeksens status som forordning innebærer at den gjelder direkte i hvert medlemsland, men enkelte av de materielle reglene i tollkodeksen og i gjennomføringsbestemmelsene kan utfylles nasjonalt. De bestemmelser som har preg av rammelovgivning og kan utfylles nasjonalt, er særlig bestemmelsene i tollkodeksen om sanksjoner (artikkel 42), klage på vedtak (artiklene 43–45) og kontroll av varer (artiklene 46–49).

Tollkodeksen utgjør en regelsamling som innholdsmessig kan sammenlignes med tradisjonelle tollover i de fleste land. Den detaljeres ytterligere ved delegasjonsbestemmelser ved The UCC Delegated Act 28. juli 2015 og bestemmelser om gjennomføring ved The UCC Implementing Act 24. november 2015, som begge er gitt av Kommissjonen. I tillegg har Kommissjonen gitt overgangsbestemmelser ved The UCC Transitional Delegated Act 17. desember 2015.

Tollkodeksen samler de aller fleste generelle regler som gjelder handelen med varer mellom EU og tredjeland, i én sammenfattet utgave med til sammen 9 deler og 288 artikler.

Den første delen av tollkodeksen har i kapittel 1 generelle bestemmelser om blant annet lovens formål, tollmyndighetenes oppgaver, tollunionens

geografiske område (tollområdet) og gir de grunnleggende definisjoner. Kapittel 2 i del 1 har alminnelige bestemmelser om fysiske og juridiske personers rettigheter og plikter, tollmyndighetenes vedtak, behandling av opplysninger og bindende forhåndsuttalelser.

I EUs tollkodeks del 2 er det regler som har betydning for fastsetting av avgifter mv. Kapittel 1 gjelder tolltariffen og klassifisering av varer, mens kapittel 2 har bestemmelser om varers opprinnelse. Del 3 har bestemmelser om plikten til å svare toll (tollavgiftsplikten og subjekter for toll) og fritak fra pliktene og refusjon av toll.

Del 4 har regler om plikter knyttet til varer som ankommer EUs tollområde, herunder om plikt til fremleggelse og kontroll av varer som ankommer, og del 5 har generelle regler om tolldeklarasjon og tollprosedyrer. Bestemmelser om tollprosedyren overgang til fri omsetning er regulert i del 6, mens særlige tollprosedyrer er regulert i del 7. I del 8 er det gitt bestemmelser om plikter og prosedyrer ved utførsel av varer fra EUs tollområde. Del 9 har regler om utvikling av elektroniske systemer og diverse bestemmelser om forenklinger, delegasjon og om ikrafttredelse og overgangsregler.

Gjennomføringsbestemmelsene til tollkodeksen utgjør et svært omfattende regelverk. Her finnes detaljregler om bindende forhåndsvedtak, varers opprinnelsessted, tollverdi, innførselsprosedyrer, tolldeklarasjoner, tollagerordninger, transittering, tollprosedyrer for innenlands- og utenlands foredling (Customs Warehouses), eksportkontroll, frisoner, tollskyld og sikkerhetsstillelse, tollrefusjon og enkelte bestemmelser om kontroll.

Innføringen av EUs nye tollkodeks i 2013 (952/2013) var en teknisk revisjon og ledd i en større omstillings- og moderniseringsprosess som Kommissjonen tok initiativet til, under betegnelsen «eCustoms». Målsetningen var at det omfattende tollregelverket i EU skal legge til rette for at all kommunikasjon mellom økonomiske aktører og tollmyndighetene skal kunne skje elektronisk, både deklarasjoner og pengetransaksjoner, enten disse gjelder innkreving av toll og

andre avgifter som måtte påløpe ved vareførselen, eller overføringer av refusjoner fra tollmyndighetene tilbake til de næringsdrivende.

Kodeksrevisjonen innebærer videre at alle økonomiske operatører som kvalifiseres etter de samme kriterier i hele EU, skal kunne benytte samme informasjonsportal til EUs tollmyndigheter (Single Window), uavhengig av i hvilket medlemsland vareførselen skjer. Den elektroniske kommunikasjonen med tollmyndighetene er innrettet slik at den omfatter også andre offentlige instanser, som nasjonale avgiftsmyndigheter og andre kontroll- og inspeksjonsmyndigheter som overvåker vareførselen (One-stop Shop).

3.2 Tollogivningen i våre naboland

Tollogivningen i våre naboland kjennetegnes ved at disse er EU-medlemmer, og at fellesskapets rettsregler om tollunionen har direkte anvendelse og forrang foran medlemslandenes nasjonale lovgivning. Tollunionens sekundærlovgivning er gitt i forordnings form, og det gjelder et alminnelig forbud mot å innskrive (transformere) denne lovgivningen i medlemslandenes internrett, for å sikre ensartet rettsanvendelse og like muligheter for enhver til å påberope seg de samme rettsreglene overfor nasjonale myndigheter og i nasjonale domstoler, så vel som i Europa-domstolen. I medlemslandenes nasjonale tollogivning er det derfor benyttet en henvisningsteknikk til tollunionens rettsakter, og av samme grunn er de nasjonale tollovene relativt kortfattede. Det vises til forarbeidene til tolloven 2007, Ot.prp. nr. 58 (2006–

2007) kapittel 9 hvor det er gitt en omfattende beskrivelse av forholdet mellom nasjonal tollogivning og tollunionens regler.

Den svenske tolloven, «Tullag» (2016:253), har bestemmelser om blant annet tollskyld, skatt (blant annet merverdiavgift), utfyllende prosedyreregler for innførsel og utførsel av varer, kontroll, sanksjon i form av tolltillegg, forsinkelsesavgift og klageadgang.

Den danske tolloven, «Toldloven» av 20. september 2016, har regler om kontroll, tollbehandling, toll- og avgiftsfritak, avgiftsfri innlegging av varer i frihavn og på tollager, straff og sanksjoner og andre bestemmelser om blant annet bistand til andre lands tollmyndigheter og inngåelse av avtaler. «Tollbehandlingsbekendtgørelsen», som tilsvarende den norske tollforskriften, har regler om tollbehandling, og gir mer detaljerte prosedyreregler.

Finland har i tillegg til «Tullag» av 29. april 2016, «Lag om brottsbekämpfung inom Tullen» og «Lag om behandling av personuppgifter inom Tullen». Tolloven regulerer «tullklarering», «tullövervakning» og «tullbeskatning av varor», og har regler om blant annet kompetente myndigheter og deres oppgaver, kontroll og bruk av makt og prosedyrer for dette, andre fullmakter som er tillagt tollmyndighetene, tollfritak, «tullklarering», tollskyld, omgjøring og sanksjoner. Loven utfyller også EUs regler om statistikkføring. Loven om «brottsbekämpfung» regulerer hvilke metoder tollmyndighetene kan ta i bruk for å hindre, avsløre, etterforske og tiltale overtredelser av blant annet tolloven.

4 Høringen

Departementet sendte 6. mai 2019 på høring forslag til ny lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven) og ny lov om tollavgift (tollavgiftsloven). De to nye lovene skal erstatte tolloven fra 2007. Høringsfristen var 31. august 2019. Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

Arbeids- og sosialdepartementet
Barne-, likestillings- og inkluderings-
departementet

Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Kulturdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Datatilsynet
Direktoratet for økonomistyring
Finanstilsynet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Innovasjon Norge
Norges Bank
Oljeskattekontoret
Regelrådet
Regjeringsadvokaten
Riksadvokatembetet
Skattedirektoratet
Tolldirektoratet
Statistisk sentralbyrå
ØKOKRIM

Riksrevisjonen
Sivilombudsmannen

Akademikerne
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Bedriftsforbundet
Bilimportørene Landsforening

Coop Norge Handel AS
Den Norske Advokatforening
Den norske Revisorforening
Det Norske Veritas
Finans Norge
Hovedorganisasjonen Virke
KS
Kystrederiene
Hurtigbåtenes Rederiforbund
IKT-Norge
Kjøtt- og fjørføbransjens Landsforbund
Landsorganisasjonen i Norge
Morokulien – Grensetjenesten
NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon
Norges Bondelag
Norges Fiskarlag
Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund
Norges Lastebileier-Forbund
Norges Rederiforbund
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Norsk Flygerforbund
Norsk Kabinforening
Norsk Sjøoffisersforbund
Norsk Øko-Forum
Næringslivets Hovedorganisasjon
Petoro AS
Regnskap Norge
Selgerforbundet – Norges Handelsreisendes
Landsforbund
Småbedriftsforbundet
Skattebetalerforeningen
Statkraft AS
Statnett SF
Storbedriftenes skatteforum v/Statoil ASA
Transportsentralen A/L
Unio
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
Økonomiforbundet

Følgende høringsinstanser har kommet med merknader til høringsforslaget:

Forsvarsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Landbruks- og matdepartementet

Utenriksdepartementet

Datatilsynet

Innovasjon Norge – Eksportsenteret

Kripos

Kystverket

Landbruksdirektoratet

Politidirektoratet

Riksadvokaten

Skattedirektoratet

Statens vegvesen

Statistisk sentralbyrå

Tolldirektoratet

Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS

Advokatforeningen

BDO Advokater AS

Betul Akdeniz

NHO Logistikk og Transport

NHO Mat og Drikke

Norsk olje og gass

Norsk Tollerforbund

Norsk Øko-forum

Næringslivets avgiftsforum

Næringslivets hovedorganisasjon

Regnskap Norge

Statnett SF

Tolletatens Juristforening

Virke

Helse- og omsorgsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet har meddelt at de ikke har merknader til forslaget. Samferdselsdepartementet viser til merknadene fra Kystverket og Statens vegvesen, og gir uttrykk for at de ikke har ytterligere merknader.

Det overordnede målet med departementets gjennomgang av tolloven og forslag til ny lovstruktur er å etablere et oppdatert lovverk som er bedre tilpasset Tolletatens ansvarsområder etter oppgaveoverføringen til Skatteetaten. Hensikten er både å synliggjøre Tolletatens oppgaver etter eget regelverk med hovedvekt på vareførselskontrollen, og å klargjøre og forankre i loven at etaten også utfører en rekke oppgaver for andre myndigheter. Kun et fåtall høringsinstanser har konkrete merknader til dette formålet. *Advokatforeningen* uttaler at den er positiv til en fornyelse og forbedring av regelverket på tollområdet, mens *Næringslivets hovedorganisasjon* mener det er positivt at Finansdepartementet har utarbeidet forslag til nytt regelverk på tollområdet, og at dette i større grad harmoniserer tollbestemmelsene med det gjeldende regelverket for skatt. Også *Statistisk sentralbyrå* er positiv til flere av de

uttalte målene, og viser til at det fremhever næringslivets plikt til å oppgi korrekt informasjon om vareførselen, uavhengig av om varene er belagt med toll.

Mange av høringsinstansene har merknader til departementets forslag om å erstatte dagens tollov med to nye lover; lov om inn- og utførsel av varer og lov om tollavgift. *Skattedirektoratet* skriver at de slutter seg til departementets forslag, mens andre høringsinstanser mener at forslaget til to lover er lite brukervennlig, og begrunner dette med behovet for dobbeltregulering og uklare grensesnitt mellom lovene. Det gjelder blant annet *Advokatforeningen* som viser til at forslaget kan fremstå som noe komplekst og teknisk, noe som gjør det vanskelig for ikke-jurister å se konsekvensene av forslaget. Tilsvarende gjelder *Landbruksdirektoratet* som stiller spørsmål ved om delingen i to lover vil bidra til den ønskede forenklingen, og *Norsk Øko-forum* som uttaler at deling av tolloven ikke kan anses å bidra til forenkling, da regelverket fremstår som mindre brukervennlig og gjør det vanskelig å se helheten. En mer fullstendig gjengivelse av høringsinstansenes uttalelser og departementets vurderinger følger i kapittel 5 om ny lovstruktur.

Flere høringsinstanser har merknader og konkrete forslag til endringer i lovforslagene. Her behandles uttalelsene fra Norsk olje og gass og Statnett, mens forslag fra andre høringsinstanser behandles enten under de generelle merknadene eller i de spesielle merknadene til de enkelte lovbestemmelsene.

Norsk olje og gass har forslag om forenkling av tollprosedyrene for vareførsel til og fra norsk kontinentalsokkel. Organisasjonen viser til at vareflyten til og fra kontinentalsokkelen skiller seg vesentlig fra den alminnelige inn- og utførsel av varer og uttaler:

«Det karakteristiske for sokkelvirksomheten er at de samme varene sendes frem og tilbake mellom land og sokkelinstallasjonene, og varene tollbehandles under samme tollprosedyre gang etter gang. Den omfattende tollbehandlingen medfører betydelige kostnader uten at den etter Norsk olje og gass' syn er verdiskapende eller nyttig. Sett i lys av de spesielle forhold innen denne sektoren, mener Norsk olje og gass det er et betydelig rom for ytterligere forenklinger uten at myndighetenes behov for opplysninger og kontroll svekkes. Forslagene om forenklinger berører svært mange av aktørene i petroleumsnæringen enten direkte eller indirekte. I første rekke

berører forslagene tollagerholdere som håndterer vareflyten som kommer i retur fra den norske delen av kontinentalsokkelen. De fleste av disse har tollager A med varianten «Offshorebevilling». I tillegg vil mange andre aktører i petroleumsnæringen ha nytte av forenklingene. Dette er virksomheter som ikke har tollager selv, men som må forholde seg til tollprosedyrer på grunn av at de omfattes av logistikkflyten.

Som nevnt skiller vareførselen til og fra kontinentalsokkelen seg fra ordinær vareførsel ved at de samme varene går frem og tilbake mellom installasjonene på sokkelen og eierne på land. På land blir utstyret reparert, vedlikeholdt og deretter enten lagt inn på lager eller gjenutført til bruk på sokkelen.

I praksis er alt utstyr som går i denne «loopen» tidligere innført til fastlandet og tollbehandlet der. De mest vanlige formene for tollbehandling er at varene er fortollet eller lagt inn på tollager. Vi antar derfor at disse varene har liten eller ingen kontrollmessig interesse.»

På denne bakgrunn foreslår Norsk olje og gass endringer i enkelte forskriftshjemler og at det i forskrift gis unntak fra kravet om levering av deklarasjon ved bruk av prosedyren tollager for varer fra kontinentalsokkelen, fra kravet om å føre og sende inn merknadsjournal, fra bruk av tollprosedyren forpassing ved videreforsendelse av varer i retur fra norsk del av kontinentalsokkelen og fra deklareringsplikten ved utførsel for kode 91-varer.

Statnett viser til de særlige hensyn som gjør seg gjeldende ved inn- og utførsel av elektrisk kraft og uttaler:

«Som nevnt er elektrisk kraft en vare som hverken kan lagres, sees eller berøres. Videre er det heller ikke mulig å vite hvem som selger og mottar kraften som flyter gjennom nettet. Varens spesielle karakter innebærer at det ikke er mulig å etterleve pliktene slik de fremgår av tollforskrift og merverdiavgiftsforskrift i dag. Dette gjelder både kravet til å deklare avsender og mottaker av strømmen som eksporteres som handles på børs på Day-ahead markedet og Intradagmarkedet, samt melde- og fremleggelsesplikt, tolleekspedering, tillatelser og dokumentasjon for utførsel. Statnett ber på bakgrunn av dette om at det gis unntak fra disse pliktene for inn- og utførsel av elektrisk kraft, ved innføring av nytt regelverk.»

Departementet ser at det kan være gode grunner for flere av de unntakene som Norsk olje og gass og Statnett foreslår. Forslagene til forskriftsregulering av unntakene vil bli nærmere vurdert i forbindelse med arbeidet med forskriften til den nye loven om inn- og utførsel av varer. Forskriften skal fastsettes etter ordinær høring.

Departementet har også mottatt høringsuttalelse fra tre anonyme personer. Den ene uttaler seg om beløpsgrensen på 25 000 kroner for plikt til å oppgi kontanter ved inn- og utførsel, som vedkommende mener er for høy, mens den andre har synspunkter på tollmyndighetenes adgang til inn-gripende undersøkelse av person. Den tredje personen er kritisk til forslaget om å innta regelverket i to nye lover og å flytte regler om tollfritak til merverdiavgiftsloven.

5 Ny lovstruktur – lov om inn- og utførsel av varer og lov om tollavgift

5.1 Gjeldende lovstruktur

Stortingets vedtak om toll treffes med hjemmel i Grunnloven § 75 bokstav a og gjelder for ett år av gangen. Tollsatsene foreslås hvert år i Prop. 1 LS og behandles som en del av statsbudsjettet. I Stortingets årlige vedtak om toll videreføres fjorårets satser som utgangspunkt uendret, jf. § 1 i tollvedtaket. Bare eventuelle endringer i eksisterende tollsatser nevnes uttrykkelig i vedtaket. De konsoliderte satsene fremgår av tolltariffen som blir kunngjort i Norsk Lovtidend. Med unntak av landbruksvarer, ilegges i dag toll på et fåtall varer ved innførsel til Norge, først og fremst på tekstiler. Samlet proveny fra toll er for 2020 omlag 3.3 mrd. kroner.

Dagens tollov, lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel, trådte i kraft 1. januar 2009 og erstattet lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll. Loven innebar først og fremst en lovstrukturell og lovteknisk forenkling av tollretten, men også enkelte språklige og materielle endringer. Stortingets plenarvedtak om toll ble forkortet, og de innledende bestemmelsene til tolltariffen ble innarbeidet i loven og i forskrift. Videre ble praktisk viktige bestemmelser i forskrift, særlig om tollgrunnlag, tollfritak og tollnedsettelse, tatt inn i loven.

Tolloven har, i tillegg til bestemmelser om plikten til å svare toll, en rekke bestemmelser som gjelder vareførselen i alminnelighet. Reglene om vareførsel skal sikre myndighetene kunnskap om og kontroll med alle varer som føres inn i og ut av landet, blant annet om de kan innføres lovlig, og gjelder uavhengig av om det skal svares toll ved innførselen. Vareførselsreglene har dermed en mye bredere begrunnelse, og er et generelt rammeverk for inn- og utførsel av alle varer.

5.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet foreslo departementet at tollens regler om vareførsel og toll inntas i to nye lover, i lov om inn- og utførsel av varer og lov om tollavgift. Høringsforslaget var i hovedsak begrun-

net med at en slik fordeling av regelverket vil legge til rette for at reglene på hvert område vil få bedre struktur og bli mer oversiktlig, og at dette igjen vil gjøre reglene mer tilgjengelig for brukerne. Departementet viste også til at det vil bli enklere å rendyrke reglene ut ifra formålet med reglene.

5.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene har ulikt syn på hvorvidt oppdeling av regelverk for vareførsel og toll i to lover vil gi bedre struktur og oversikt i regelverket, og dermed gjøre det lettere tilgjengelig. *Næringslivets hovedorganisasjon* er positiv til høringsforslaget og uttaler:

«NHO mener at det er positivt at tollregelverket og skatteforvaltningsloven samordnes i større grad, og at både de materielle reglene og begrepsbruken i regelverket blir likere. Det gjør regelverket lettere tilgjengelig, og det bidrar til å fjerne ubegrunnede forskjeller i regelverket på avgiftsområdet. Det er også viktig at regelverket, spesielt på sanksjonsområdet, tar høyde for særtrekkene ved tollprosedurene.»

Tilsvarende gjelder *Skattedirektoratet* som skriver:

«Vi vil innledningsvis bemerke at vi slutter oss til departementets forslag om å innta reglene om toll og vareførsel i to ulike lover. Vi er enige i at dette vil gi bedre struktur og oversikt i regelverket. Likevel ser vi at hensynet til bedre oversikt ikke alltid vil gjøre seg fullt ut gjeldende, da det vil være nødvendig å henvise til og forholde seg til bestemmelsene i begge lovene.»

Også *Statnett* er i utgangspunktet positiv til at regelverket oppdateres og at reglene om grensekryssende vareførsel og toll inntas i to nye lover.

Andre høringsinstanser er derimot mer skeptiske til en slik lovstruktur. *Advokatfirmaet Price-waterhouseCoopers AS* uttaler:

«På side 13 står det at den foreslåtte oppdelingen vil gjøre reglene mer tilgjengelig for brukerne. Dette tror vi ikke vil være tilfelle, da det i seg selv er mer tungvint å undersøke to steder enn ett sted. Oppdelingen har i mange tilfeller ført til at spørsmål som hører sammen, har blitt delt. Vi nevner som ett eksempel at reglene om tollmessig opprinnelse og opprinnelsesdokumentasjon for GSP-ordningen er foreslått plassert i tollavgiftsloven § 4-3, mens reglene om opprinnelsesdokumenter for eksport av GSP-varer ligger i vareførselsloven § 5-6. Et annet eksempel er klassifiserings- og tollverdireglene, som er foreslått lagt i vareførselsloven kapittel 6. Disse reglene har et bruksområde som omfatter mer enn beregning av toll, men det fremstår likevel ulogisk at grunnlaget for beregning av skattetyper tollavgift ikke skal fremgå i loven om tollavgift.»

Advokatforeningen ser at det kan være gode argumenter for å ha to lover, men mener at forslaget har en del svakheter. Foreningen skriver:

«Men en slik to-delning kan også føre til en unaturlig løsrivelse av reglene om toll- og avgiftskravet fra reglene om vareførsel. En to-delning vil kunne medføre et dobbelt sett av samsvarende definisjoner og et dobbelt sett av regler som gjelder etter begge lovene. Videre vil to-delningen kunne medføre et stort antall krysshenvisninger mellom lovene og tilstøtende lover, noe som kan bidra til at det blir mindre brukervennlig og vanskelig tilgjengelig. Det kan også oppstå uklare grensesnitt i forhold til reglenes rekkevidde, aktørens ansvar, forpliktelser og dokumentasjon.»

Også *BDO Advokater AS* mener at forslaget vil gjøre regelverket mindre tilgjengelig og svært lite brukervennlig, både for publikum og forvaltningen, og viser til at dette kan føre til at rettssikkerheten blir svekket. Det samme skriver *Tolletatens Juristforening*. Tilsvarende gjelder *Kripos*, som skriver at oppsplitting av regelverket i flere lover vil gjøre det mer uoversiktlig, og at hensynet til kravet om reguleringens klarhet og brukervennlighet for den enkelte dermed vil kunne svekkes.

Landbruksdirektoratet viser til dobbeltregulering i lovutkastene, og mener det i konkrete tilfeller vil kunne være krevende for brukerne å

avgjøre hvilke av de to lovene som gjelder. Direktoratet understreker også «at det nye regelverket, med blant annet delingen i to nye lover, ikke må svekke tollvernet for landbruksvarer eller redusere landbruksmyndighetenes handlingsrom for forvaltningen av tollvernet».

Også *Norsk Tollerforbund*, *Norsk Øko-forum* og *Virke* mener at forslaget til to lover gjør regelverket vanskelig tilgjengelig for brukerne.

Tolldirektoratet har tilsvarende innvending, og «mener hensynet til brukervennlighet og tilpasning til internasjonalt regelverk og praksis på området for toll og vareførsel, bør veie tyngre enn ønsket om å harmonisere regelverket med forvaltningsreglene på skatteområdet». De viser også til at toll og vareførsel henger tett sammen, og mener at dette best reguleres i én lov. Etter deres syn medfører oppsplittingen kompliserte henvisningsteknikker som gjør regelverket mer fragmentert og mindre tilgjengelig.

5.4 Vurderinger og forslag

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet, og foreslår at regelverket om toll skilles fra reglene om inn- og utførsel av varer og inntas i ny lov om tollavgift. Forslaget innebærer at betegnelsen toll, i form av avgift på varer ved innførsel, erstattes med betegnelsen tollavgift. Det synliggjør at reglene gjelder det offentligrettslige pengekravet. Departementet foreslår videre at bestemmelsene som regulerer den grensekryssende vareførselen inntas i ny lov om inn- og utførsel av varer, noe som vil bidra til å synliggjøre viktigheten av de generelle vareførselsreglene.

Dagens tolllov gjelder både toll og vareførsel, men toll og vareførsel kan likevel ses på som to ulike områder. Toll er en avgift på nærmere bestemte varer som føres inn i landet, og reglene om toll gjelder i hovedsak plikten til å svare toll, beregning av toll og fritak for toll. Toll har klare likhetstrekk med merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel av varer. Toll skiller seg fra de indirekte skattene merverdiavgift og særavgifter ved at toll kun påløper ved innførsel, mens de indirekte skattene er nøytrale i sin utforming og også påløper ved produksjon eller omsetning i Norge. Det sentrale er imidlertid at toll, i likhet med merverdiavgift og enkelte særavgifter, er en avgift som pålegges ved innførsel av varer. Tidligere var det toll på de fleste varer som ble innført til landet, og toll var en viktig del av statens inntekter. I dag er det bare toll for nærmere bestemte landbruksvarer og enkelte industrivarer, mens det

i utgangspunktet er merverdiavgift for alle varer som innføres.

Etter departementets vurdering gir det å skille reglene om beregning og fastsetting av tollavgift fra reglene om inn- og utførsel av varer muligheter for å reddykke reglene om tollavgift. Dette får tydeligere frem vilkårene for når det skal beregnes tollavgift og hvordan tollavgiften skal beregnes. Det gir også bedre muligheter for å vurdere forvaltningsreglene for tollavgift i sammenheng med reglene i skatteforvaltningsloven. Denne loven er et resultat av en grundig vurdering av forvaltningsreglene på skatte- og avgiftsområdet, og gjelder for alle andre skatte- og avgiftskrav, også for merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel. Tollavgift er, som de andre skatte- og avgiftskravene, et offentligrettslig pengekrav. Etter departementets syn bør derfor forvaltningen av tollavgift følge de generelle reglene som gjelder for slike krav, dersom ikke særskilte hensyn tilsier særregler. Departementet viser også til at skatteforvaltningsloven gjelder når tollmyndighetene på vegne av skattemyndighetene utøver myndighet i saker om merverdiavgift og særavgift ved innførsel for uregistrerte avgiftspliktige.

Regelverket for inn- og utførsel av varer har en mye bredere begrunnelse enn reglene om beregning og fastsetting av tollavgift. Vareførselsreglene skal sikre myndighetene kunnskap om og kontroll med alle varer som føres inn i og ut av landet. De gjelder dermed uavhengig av om det skal beregnes tollavgift ved innførselen.

Med sterkt økende handel av varer over landegrensen er vareførselsregelverket og Tolletatens vareførselskontroll blitt stadig viktigere. I tillegg til å kontrollere at de generelle reglene om inn- og utførsel av varer overholdes, utfører Tolletaten oppgaver på vegne av en rekke andre offentlige myndigheter. Tolletatens oppgaver på vareførselsområdet gjenspeiles i etatens tre hovedmål. Disse er at det skal være enkelt og effektivt å etterleve lover og regler for grensekryssende vareførsel, at aktørene i vareførselen skal oppfatte risikoen ved å ikke etterleve som høy, og at Tolletaten skal støtte opp under andre myndigheters virksomhet, jf. Prop. 1 S (2020–2021) kapittel 6.

Etter departementets vurdering vil en egen lov om inn- og utførsel av varer gjøre det enklere å regulere dette området på en god måte. Både når det gjelder innhenting av opplysninger om varer som inn- og utføres, kontroll med vareførselen og sanksjoner ved lovbrudd er det til dels behov for andre regler på vareførselsområdet enn for tollavgift. Det vises i denne sammenheng til at tolloven har svært vide kontrollhjemler, som i stor grad er

begrunnet i tollmyndighetenes vareførselskontroll. Denne kontrollen, som i stor grad utføres på vegne av andre myndigheter, har et annet formål og er vesentlig mer omfattende enn kontroll med beregning og fastsetting av tollavgift. Den omfattende kontrollen har også en side mot politiets etterforskning av ulovlig vareførsel. Å sikre inntektene fra tollavgift kan ikke begrunne de vide og inngripende kontrollhjemlene som ligger til grunn for kontrollen med vareførselen. Departementet mener derfor det gir en mer ryddig retts-tilstand at det klargjøres i lovverket at slike hjemler er begrunnet i tollmyndighetenes kontroll med inn- og utførsel av varer.

Flere høringsinstanser mener en fordeling av reglene om tollavgift og vareførsel på to lover vil gjøre regelverket mindre tilgjengelig, og dermed lite brukervennlig. Departementet mener tvert imot at en mer konkret formålsangivelse i de to lovene, bedre struktur og tydeligere hjemler vil gjøre regelverket mer tilgjengelig. Når det gjelder regelverkets tilgjengelighet og dermed brukervennligheten for dem som inn- og utfører varer og andre aktører i den grensekryssende vareførselen, antar departementet at dette i første rekke vil avhenge av hvordan forvaltningen informerer om og tilrettelegger for gjennomføring av regelverket, og i mindre grad om reglene følger av én eller to lover.

Departementet ser at det på enkelte områder kan reises spørsmål ved den foreslåtte lovstrukturen. Dette gjelder særlig plasseringen av bestemmelser som gjelder for de fleste varer som innføres, men som også har betydning for beregning og fastsetting av tollavgift. Som *PricewaterhouseCoopers AS* peker på, gjelder dette blant annet bestemmelsene om tollverdi. For varer som innføres til fri disponering, skal det gis opplysninger om tollverdi i deklarasjonen, samtidig som tollverdien er ett av flere beregningsgrunnlag for tollavgift. Ettersom det kun er tollavgift på et fåtall varer, har departementet valgt å innta tollverdireglene i vareførselsloven, og med henvisning dit i tollavgiftsloven. En vares tollverdi har dessuten betydning ved beregning av merverdiavgift som i utgangspunktet skal beregnes for alle varer som innføres. Tollverdien benyttes også av Statistisk sentralbyrå for å utarbeide handelsstatistikken, noe som er ett av formålene med vareførselsloven. Dette begrunner også plassering i vareførselsloven.

Tilsvarende gjelder reglene om klassifisering av varer. Klassifisering av varen er av avgjørende betydning for eventuell plikt til å beregne tollavgift. Klassifisering av en vare har imidlertid også

betydning for inn- og utførsel av restriksjonsbelagte varer, og den er av betydning for kartlegging av og statistikk over den grensekryssende vareførselen. Dette tilsier etter departementets vurdering at reglene inntas i vareførselsloven.

Den samme problemstillingen oppstår på en litt annen måte for reglene om varers opprinnelse. Disse reglene har betydning for omfanget av tollavgiftsplikten (preferansetoll), men også ved utstedelse av opprinnelsesbevis. Opprinnelsesbevis utstedes for varer som skal utføres, for å oppnå tollbegunstigelse i et annet land, og har ingen betydning for beregning av tollavgift i Norge. Reglene om utstedelse av opprinnelsesbevis er derfor inntatt i vareførselsloven i kapitlet om utførsel av varer. Etter departementets syn er dette et godt eksempel på at den foreslåtte plasseringen i to lover kan bidra til å klargjøre innholdet i reglene.

Advokatforeningen mener at den foreslåtte lovstrukturen kan føre til en unaturlig løsrivelse av reglene om toll- og avgiftskravet fra reglene om vareførsel. *Departementet* har derimot valgt å legge vekt på likheten mellom tollavgift og de andre innførselsavgiftene som merverdiavgift og særavgifter. Den foreslåtte lovstrukturen innebærer dermed at vareførselsloven får betydning for plikten til å beregne tollavgift og andre innførselsavgifter på samme måte som dagens tolllov har betydning for plikten til å beregne merverdiavgift og særavgifter ved innførsel.

Advokatforeningen peker også på at fordelingen av regelverket på to lover vil kunne medføre et stort antall krysshenvisninger mellom lovene og tilstøtende lover, noe som kan bidra til at det blir mindre brukervennlig og vanskelig tilgjengelig. *Departementet* har forståelse for denne innvendingen, og har derfor ved utforming av de to lovene lagt vekt på at de nødvendige henvisningene mellom lovene blir så tydelige som mulig. Det vises i denne sammenheng til § 2-1 i tollavgiftsloven som bestemmer at tollavgift skal beregnes når en vare går over til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1. For å tydeliggjøre konsekvensene av den valgte tollprosedyren, foreslår departementet at det fremgår av vareførselsloven §§ 4-1 til 4-8 om de ulike prosedyrene, hvorvidt det skal beregnes tollavgift og andre innførselsavgifter.

Noen høringsinstanser peker også på at den foreslåtte lovstrukturen vil medføre et dobbelt sett av samsvarende definisjoner og et dobbelt sett av regler som gjelder etter begge lovene, og at dette vil kunne bidra til at regelverket blir mindre tilgjengelig. *Departementet* viser til at det først og fremst er de særlige forvaltningsreglene i vareførselsloven kapittel 7 og tollavgiftsloven kapittel 8 og bestemmelsene om innhenting av kontrollopplysninger i kontrollkapitlene i de to lovene som er mer eller mindre likegyldende, i tillegg til enkelte definisjoner. Det kan synes unødvendig med slik dobbeltregulering, da plikten til å beregne tollavgift for en vare er en direkte konsekvens av at varen innføres, og at det i praksis er samme myndighet – tollmyndighetene – som forvalter det samlede regelverket. Det kan tilsi at det er tilstrekkelig med regulering i vareførselsloven. Departementet mener likevel at den beste lovtekniske løsningen er å ha mer eller mindre likegyldende bestemmelser i de to lovene, både fordi det som følge av lovenes virkeområde kan være behov for forskjeller mellom de to lovene, og fordi noen saker bare gjelder tollavgift slik at bestemmelsene i vareførselsloven ikke kommer til anvendelse. Alternativet til den valgte lovstrukturen kunne vært at tollavgiftsloven henviste til de aktuelle bestemmelsene i vareførselsloven som gjelder tilsvarende på tollavgiftsområdet. Etter departementets syn ville en slik løsning kunne bidra til flere uklarheter og spørsmål om rekkevidden av vareførselslovens bestemmelser på tollavgiftsområdet.

Enkelte høringsinstanser argumenterer med at ingen av Norges handelspartnere har samme lovstruktur som departementets forslag, og mener at det vil vanskeliggjøre samordning mellom norsk og internasjonalt regelverk. *Departementet* har vanskelig for å følge et slikt resonnement. Det viktigste er at det internasjonale regelverket som Norge er forpliktet til å innføre, inkorporeres i regelverket. Om dette gjøres i én eller to lover, kan ikke ha betydning. Departementet viser også til punkt 3.2 om tollovgivningen i våre naboland, der det fremgår at de tre landene, i tillegg til EUs tollkodeks, har nasjonalt regelverk som i noen grad avviker fra hverandre.

6 Tolletatens kontrollvirksomhet

6.1 Kontrollvirksomheten

Departementet foreslo i høringsnotatet at kontrollbestemmelsene i tolloven kapittel 13 i hovedsak videreføres i ny lov om vareførsel. De sentrale kontrollbestemmelsene i tolloven §§ 13-1 og 13-3 ble foreslått videreført, men slik at vilkårene for at tollmyndighetene kan kontrollere i større grad tar utgangspunkt i formålet, som er kontroll med varer som krysser grensen. Nye bestemmelser ble foreslått i § 8-1 om gjennomføring av kontroll med vareførselen, § 8-2 om undersøkelse av gjenstander, transportmidler og steder og § 8-3 om undersøkelse av person. Flere høringsinstanser har merknader til disse forslagene. Enkelte instanser har også synspunkter på høringsnotatets omtale av tollmyndighetenes adgang til skjult observasjon, og på behovet for prosessuelle og personelle regler for tollmyndighetenes bruk av kontrolltiltak. I kapitlet her følger departementets vurderinger av høringsuttalelsene på disse sentrale områdene. For øvrig vises det til omtalen av høringsinstansenes innspill i merknadene til de enkelte lovbestemmelsene.

6.1.1 Gjeldende rett

Tollmyndighetenes kontrollvirksomhet er regulert i tolloven kapittel 13. Kontrollhjemlene er vide, og begrunnet i etatens generelle førstelinjerolle knyttet til innførsel og utførsel av varer til og fra tollområdet, blant annet for å avdekke ulovlig innførsel og utførsel av restriksjonsbelagte varer.

Tolloven §§ 13-1 og 13-3 er de sentrale bestemmelsene i kontrollkapitlet, og overlapper til en viss grad hverandre. Tolloven § 13-1 om tollmyndighetenes undersøkelser mv. regulerer hvor tollmyndighetene kan undersøke og vilkårene for undersøkelse. Tollmyndighetene kan stort sett undersøke alle områder som har sammenheng med inn- eller utførsel av varer til eller fra tollområdet, blant annet utendørs hvor lossing eller lasting foregår eller antas å ha foregått, i lager og andre bygninger på steder hvor lossing eller lasting foregår eller antas å ha foregått, og av tog i tollområdet. Bestemmelsen hjemler også undersøkelse på

person, og stiller vilkår om hvor en person må finne seg for at tollmyndighetene skal kunne undersøke vedkommende.

Tolloven § 13-3 om kontroll av vareførsel mv. regulerer hva, og til dels hvor og når, tollmyndighetene kan stanse og undersøke. I første rekke gjelder dette transportmidler og varesendinger. Biler, lastebiler og andre motorvogner kan kontrolleres dersom de er på, kommer fra, eller skal til grensen. Vareførsel til fots, på sykkel og lignende kan kontrolleres i de samme områdene. Transportmidler som kommer fra eller skal til havner og internasjonale flyplasser kan også undersøkes. Det er tilstrekkelig at det er sannsynlig at transportmiddelet eller personen skal til eller kommer fra grensen, havnen eller flyplassen. Sannsynligheten for dette er mindre jo lenger vekk fra disse områdene man kommer, men lokale forhold kan spille inn. Dersom undersøkelsen foregår i umiddelbar tilknytning til forfølgelse på grunn av en lovovertrødelse, spiller den geografiske avstanden ingen rolle.

Fly, fartøy og tog kan undersøkes over alt i tollområdet. Bakgrunnen for den vide kontrolladgangen er at fly og fartøy ikke må passere et obligatorisk kontrollpunkt ved grensepassering, som for eksempel Svinesund tollsted. Tog kontrolleres vanligvis ikke ved grensepasseringen, men først ved eller mellom stasjoner inne i landet.

6.1.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre de sentrale kontrollbestemmelsene i tolloven §§ 13-1 og 13-3, men slik at vilkårene for at tollmyndighetene kan kontrollere, i større grad tar utgangspunkt i formålet, som er kontroll med varer som krysser grensen. Nye bestemmelser ble foreslått i § 8-1 om gjennomføring av kontroll med vareførselen, § 8-2 om undersøkelse for kontroll av varer og § 8-3 om undersøkelse av person for kontroll av varer.

I omtalen av forslaget til § 8-2 om undersøkelse for kontroll av varer, uttalte departementet at tollmyndighetenes kontroll etter § 8-2 i hovedsak vil utøves i forbindelse med grensepassering.

Videre uttalte departementet at det i utgangspunktet ikke er nødvendig å regulere *hvor* tollmyndighetene kan undersøke for kontroll (som er hovedregelen etter tolloven). Det avgjørende vilkåret er at undersøkelsen og kontrollen er rettet mot varer som føres inn i eller ut av landet. Det ble uttalt at formuleringen «varer som føres inn i eller ut av landet» ikke gir klare holdepunkter for hvor langt fra grensen kontrollen kan utøves, men at vilkåret vil være at tollmyndighetene utøver sin myndighet til å kontrollere varer som føres inn i eller ut av landet. Det må derfor dreie seg om pågående vareførsel.

Når det gjelder adgangen til kontroll i bygninger uttalte departementet at adgangen er «begrenset til kontroll av varer i tilknytning til at de føres inn i eller ut av landet».

I høringsnotatets forslag til § 8-3 om undersøkelse av person for kontroll av varer, var det avgjørende kriteriet at vedkommende er på vei til eller fra grensen. Departementet uttalte at bestemmelsen er ment å omfatte personer som faktisk har krysset grensen på vei inn i landet, eller som har til hensikt å krysse grensen ut av landet. Det er ikke krav om nærhet til grensen, men sannsynligheten for at personen er på vei til eller fra grensen er størst i grensenære områder, på flyplasser og på anløpssteder for fartøy i utenriksfart. Om en person er på vei til eller fra grensen, må avgjøres etter en konkret vurdering i samsvar med beviskravene i forvaltningsretten, det vil si med alminnelig sannsynlighetsovervekt. Videre ble det foreslått en hjemmel for at tollmyndighetene kan undersøke person som ikke er på vei til eller fra grensen, men som mistenkes for å unndra varer fra kontroll.

6.1.3 Høringsinstansenes merknader

Tolldirektoratet er i hovedsak positiv til forslaget til kontrollhjemler som de mener støtter etatens samfunnsoppdrag, men uttaler at ytterligere bruk av teknologiske muligheter bør utredes. Direktoratet skriver videre at de ønsker å utrede og eventuelt senere, utenom det pågående lovarbeidet, fremme forslag om utvidede kontrollbestemmelser knyttet til blant annet bruk av kamera og sensorer mv. for kjøretøygjenkjenning og muligheter for å bruke teknisk sporing og droner i kontrollvirksomheten. Departementet går ikke nærmere inn på disse forslagene i proposisjonen her. *Norsk Tollerforbund* uttaler at de «støtter arbeidsgivers forslag til kontrollhjemler som bør inn i loven nå».

Tolldirektoratet mener forslaget til kontrollbestemmelser legger opp til en fremtidsrettet

regulering, særlig ved at det «foreslås at de sentrale kontrollbestemmelsene endres slik at utgangspunktet for kontrollen blir knyttet til grensekryssende vareførsel». Til forslag til hjemler for undersøkelse av personer og transportmidler uttaler direktoratet:

«Kontrollhjemlene for personer og transportmidler som foreslås i vareførselsloven er dynamiske og utformet for å dekke dagens og fremtidens kontrollbehov. Begrensningene for hvor kontrollmyndigheten kan utøves omhandles delvis i forarbeidene. Det kan være lite tilgjengelig for en alminnelig reisende, men det er etter Tolletatens vurdering nødvendig for å ha tilstrekkelig handlingsrom ved kontrollutførelsen».

Tolldirektoratet mener forslaget i § 8-2 om undersøkelse for kontroll av varer gir rammer for kontrollaktiviteten som er i tråd med Tolletatens strategi om å vurdere bredt og kontrollere målrettet. De påpeker viktigheten av å kunne bruke målrettet kontroll i økende grad, men uttaler at det vesentligste av kontrollen uansett vil finne sted i grensenære strøk.

Riksadvokaten peker på at forslag til endring av de sentrale kontrollbestemmelsene slik at vilkårene for at tollmyndighetene kan kontrollere i større grad tar utgangspunkt i formålet med kontrollen, vil innebære en utvidelse med relativt store praktiske konsekvenser. Riksadvokaten savner en redegjørelse for behovet for så vide hjemler og mener endringene underkommuniseres, med mindre de ikke er ment å være så omfattende. Riksadvokaten uttaler:

«Generelt vil en anbefale at utkast til kontrollbestemmelser vurderes, bearbeides og presiseres blant annet slik at det fremgår klarere at terskelen for å kunne gjennomføre kontroll vil avhenge av en rekke faktorer, herunder hvor langt fra grenseoverganger en befinner seg og hvor lenge etter grensepassering det er aktuelt å gjennomføre kontrollen.»

Riksadvokaten savner også en «nærmere vurdering av spørsmålet om når Tolletatens kontrollhjemler opphører/bør opphøre og eventuell videre/ytterligere kontroll må overlates til politiet med de hjemler sistnevnte etat har».

Kripos er «ut ifra lovteknikk» positiv til forslaget om at adgangen til kontroll knyttes til formålet og ikke til sted, men peker på at det åpner for vanskelige vurderinger når kontrollen foretas langt

fra grensen og lenge etter i tid, og savner en nærmere regulering av hvilke krav som stilles. Kripos mener også at det med fordel kunne vært definert i loven hvilke kontrolltiltak tollmyndighetene kan bruke, hvor og i hvilke situasjoner. Videre mener de at grensen mellom tollmyndighetenes kontrollvirksomhet og politiets etterforskning bør komme tydelig frem i loven. De uttaler at «[n]år formålet går over fra varekontroll til avdekking av mulige straffbare forhold endres både ansvarsforholdet og hvilket regelsett som gjelder», og etterlyser en omtale av dette.

Politidirektoratet påpeker at det legges opp til vesentlige endringer av kontrollhjemlenes utforming når det skal tas utgangspunkt i formålet med kontrollen. Direktoratet bemerker at kontrollhjemlene fremstår som meget inngripende, og mener at kravet om klar lovhjemmel, jf. Grunnloven § 102, særlig må gjelde § 8-2 om undersøkelse for kontroll av varer og § 8-3 om undersøkelse av person for kontroll av varer. Politidirektoratet viser til legalitetsprinsippet nedfelt i blant annet Grunnloven § 113, og anbefaler at inngrepshjemlene tydeliggjøres for i større grad å kunne ivareta klarhetskravet overfor enkeltindivider. De tror det er «hensiktsmessig at kontrollbestemmelsene i større grad presiserer hvor kontrolladgangen skal gjelde i tid og rom, og at selve kontrollen primært bør skje i forbindelse med selve grensepasseringen». Politidirektoratet uttaler:

«Tollvesenet har i dag meget vide kontrollhjemler som foreslås videreført i ny lovgivning. I den grad ny utforming av kontrollhjemlene skal ha en formålsstyrt innretning som foreslått med en vid og upresis lovtekst, kan kontrolladgangen i praksis likevel bli utvidet, selv om høringsnotatet etter sin ordlyd ikke legger til grunn en utvidelse av kontrolladgangen».

Næringslivets hovedorganisasjon mener også at forslag til § 8-2 om undersøkelse for kontroll av varer kan gjøre Tolletatens kontrollmuligheter videre enn i dag, og viser til at vilkåret om pågående vareførsel er uklart. Etter deres mening er tollmyndighetenes kontrolladgang tilstrekkelig etter gjeldende regler.

NHO Logistikk og Transport mener forslag til kontrollbestemmelser gir tollmyndighetene mulighet til å gå på «fisketur», og ønsker presisert at de ikke kan stanse et kjøretøy uten at det er god grunn til å tro at de er på vei til eller fra grensen.

6.1.4 Vurderinger og forslag

Vareførselsloven gjelder innhenting av opplysninger om og kontroll med varer som føres inn i og ut av tollområdet. Kontrollbestemmelsene er primært begrunnet i tollmyndighetenes oppgave med kontroll av vareførselen, og behovet for kontroll er uavhengig av om det skal betales tollavgift av varen. Departementet foreslår derfor, som i høringsnotatet, at kontrollbestemmelsene i tollloven kapittel 13 i hovedsak videreføres i vareførselsloven kapittel 8. Rammen for kontrollreglene vil da være innhenting av opplysninger om og kontroll med varer som føres inn i og ut av tollområdet, jf. § 1-2 om lovens virkeområde.

Tollmyndighetenes kontroll er rettet mot alle varer som føres inn i eller ut av landet, både varer som tollmyndighetene er informert om ved at varene er fremlagt og tollbehandlet, men kanskje uriktig eller ufullstendig, og varer som inn- eller utføres uten at det gis noen opplysninger til tollmyndighetene, ofte omtalt som smugling.

Kontrollen kan skje ved tilfeldig utplukk av kontrollobjekter, eller være målrettet basert på innhentede opplysninger om et konkret kontrollobjekt eller utarbeidede modus, profiler og indikatorer. Tollmyndighetene kan også ha kontrollaksjoner som følge av en bestemt risiko, enten i bestemte geografiske områder, av en viss type varer, for eksempel valuta, eller av en bestemt type transportmiddel. Tilfeldig utplukk av kontrollobjekter skjer både som stikkprøvekontroller og under kontrollaksjoner. Det kan være en glidende overgang mellom en tilfeldig kontroll og en målrettet kontroll.

Tollmyndighetenes kontroll er i økende grad målrettet. Tollmyndighetene mottar en rekke opplysninger når varer deklarerer for inn- eller utføres, og de kan stille spørsmål i forbindelse med kontroll. Tollmyndighetene henter også opplysninger fra åpne kilder, ved egen observasjon og ved tips fra publikum. Systemet for skiltgjenkjenning innhenter opplysninger om kjøretøy som krysser grensen og lagrer opplysningene i inntil seks måneder. Slike opplysninger kan hver for seg eller ved sammenstilling og analyse gi tollmyndighetene grunnlag for å rette kontrolltiltak mot særskilte objekter. Målrettet kontroll gir tollmyndighetene muligheter for effektiv ressursutnyttelse. I tillegg kan kontrollen rettes mot objekter der risikoen for ulovlig vareførsel anses størst, samtidig som aktører som antas å overholde reglene for inn- og utførsel av varer ikke blir berørt. Tollmyndighetene kan kontrollere vareførselen selv om de

ikke har mistanke om ulovlig vareførsel, men i praksis er kontroll som oftest basert på mistanke.

Tolloven angir i §§ 13-1 og 13-3 hvor og når tollmyndighetene kan undersøke. Dette gjelder både nærmere bestemte områder, som utendørs eller i lager hvor lossing eller lasting har foregått eller antas å ha foregått, jf. § 13-1 første ledd bokstav b og c, av tog, fartøy eller luftfartøy som befinner seg i tollområdet, jf. § 13-1 første ledd bokstav d og § 13-3 første ledd bokstav a, og i bestemte situasjoner, som transportmidler som er underveis til eller fra grensen for tollområdet, jf. § 13-3 første ledd bokstav b. Etter departementets vurdering kan disse bestemmelsene fremstå som lite oversiktlige, og det kan være vanskelig å få et overordnet bilde av tollmyndighetenes adgang til å utøve kontroll. Departementet foreslo derfor i høringsnotatet at nye bestemmelser utformes slik at vilkårene for at tollmyndighetene kan kontrollere i større grad tar utgangspunkt i formålet, som er kontroll med varer som krysser grensen. I forslaget fremgikk dette ved at det i innledningen til §§ 8-2 og 8-3 stod at «[f]or å kontrollere varer som føres inn i eller ut av landet kan tollmyndighetene ...». Videre uttalte departementet at det må dreie seg om en «pågående vareførsel».

For å klargjøre innholdet i dette må det ses hen til vareførselslovens formål og virkeområde. Lovens formål er etter § 1-1 å sikre riktige og fullstendige opplysninger om varer som inn- og utføres, og å bidra til å beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer ved å sikre at restriksjoner gitt av hensyn til blant annet samfunnssikkerhet og beskyttelse av menneskers liv og helse overholdes. Loven gjelder etter § 1-2 første ledd innhenting av opplysninger om og kontroll med varer som føres inn i og ut av tollområdet. Innhenting av opplysninger om varer og opplysninger for kontrollen er nærmere regulert i lovens kapittel 2, 3, 4 og 5. For det første er det plikt til å gi opplysninger ved ankomst til tollområdet etter kapittel 2 og ved avreise fra tollområdet etter §§ 5-1 til 5-4. Opplysningsplikten ligger her på den som rent faktisk inn- eller utfører varen, som i næringsvirksomhet som oftest er en transportør. For det andre er det plikt til å gi en rekke opplysninger ved tollbehandling av varen etter kapittel 3 og 4 og §§ 5-5 til 5-10, ved at varen deklarerer for en tollprosydyre. Tillatelser mv. til å innføre restriksjonsbelagte varer skal legges frem i forbindelse med tollbehandlingen. Denne opplysningsplikten, som er mer omfattende enn opplysningsplikten ved ankomst eller avreise, ligger da i praksis hos den som skal motta eller sende fra seg varen (deklaranten).

Opplysningsplikten etter kapitlene 2 til 5 skal oppfylles når varen føres inn i eller ut av tollområdet. I praksis er dette når varen krysser grensen. Særlig i næringsvirksomhet vil imidlertid mottaker eller avsender ikke ha noen direkte rolle eller være til stede når dette skjer. Vedkommende vil derimot ha en rolle som mottaker eller avsender av varen. Departementet legger derfor til grunn at ved innførsel av en vare er vareførselen først avsluttet når mottakeren har mottatt varen. Tilsvarende ved utførsel er vareførselen begynt når avsenderen sender varen fra seg. Dette innebærer at tollmyndighetene kan undersøke og kontrollere frem til mottakeren har mottatt varen og fra avsender har sendt varen. Dette gjenspeiles ved at de innledende bestemmelsene i §§ 8-1 til 8-3 om stansing, undersøkelse og kontroll både gjelder når varer krysser grensen, og til de kommer frem til mottakeren.

Inn- og utførsel av varer uten at opplysningsplikten overholdes omtales gjerne som smugling. Smugling kan enten skje ved at varen fraktes for seg og utenfor tollmyndighetenes kontroll, eller ved at den skjules i et transportmiddel som frakter andre varer som det gis opplysninger om. Smugling er mest vanlig med varer som er underlagt restriksjoner for innførsel, som narkotika og legemidler, og med varer som er avgiftsbelagt, som alkoholholdig drikke og sigaretter. Departementet antar at det særlig er kontroll rettet mot smuglertilfellene *Riksadvokaten*, *Politidirektoratet* og *Kripas* sikter til i sine høringsuttalelser. Disse høringsinstansene mener det er behov for at de nærmere rammene for tollmyndighetenes adgang til kontroll, både når det gjelder sted og tid, fremgår av lovteksten. Politidirektoratet uttaler også at det er hensiktsmessig at kontrollbestemmelsene i større grad presiserer at selve kontrollen primært skal skje ved grensepassering.

Kontrollbestemmelsene i vareførselsloven er i noen grad mindre knyttet til sted og tid enn bestemmelsene i tollloven. Det er imidlertid et overordnet vilkår at det må dreie seg om «pågående vareførsel», jf. formuleringen i §§ 8-1 til 8-3 om at kontrollen må gjelde varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Dette gir etter departementets vurdering en god ramme for når og hvor tollmyndighetene kan utøve sin kontroll. Departementet vil understreke at endringene ikke er ment å innebære utvidelse av den adgangen til kontroll som tollmyndighetene har etter tollloven. Nedenfor følger en gjennomgang av adgangen til å undersøke for kontroll av varer etter §§ 8-1, 8-2 og 8-3, med sikte på å presisere innholdet i bestemmelsene.

Vareførselsloven § 8-1 gjelder gjennomføring av kontroll av pågående vareførsel. Første ledd slår fast at tollmyndighetene kan stanse transportmidler, varesendinger og personer, og treffe de tiltak som er nødvendig for å gjennomføre kontroll med varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Det fremgår også at tollmyndighetene kan gjennomføre tilfeldige og målrettede kontroller. Det er et generelt prinsipp at alle kontrolltiltak må stå i forhold til det antatte omfanget av brudd på reglene om inn- og utførsel av varer og omstendighetene for øvrig. Departementet foreslår å lovfeste dette prinsippet.

Vareførselsloven § 8-2 gjelder undersøkelse av gjenstander, transportmidler og steder for kontroll av varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Dette omfatter kontroll av varer, både der det er gitt opplysninger etter vareførselslovens bestemmelser, og de rene smuglingstilfellene. Tollmyndighetenes undersøkelse og kontroll av transportmidler og varesendinger skjer i hovedsak ved grensepassering. Ved tollstedene på grenseoverganger med stor trafikk, som for eksempel Svinesund og Ørje, og på steder for fergeanløp, er det tilrettelagt for undersøkelse av transportmidler ved bruk av skanner. Praktiske hensyn kan imidlertid tilsi at stansing, undersøkelse og kontroll av transportmidler eller varesendinger skjer etter grensepassering ved innførsel. For eksempel vil stansing, undersøkelse og kontroll som følge av utslag på ANPR-kamera når et transportmiddel krysser ubetjente grenseoverganger, av praktiske årsaker utføres av mobile kontrollenheter i grensenære områder. I enkelte slike tilfeller kan tollmyndighetene også ha behov for å følge etter transportmiddelet for å utføre kontrollen når transportmiddelet kommer til et område hvor det er tryggere eller bedre tilrettelagt for å gjennomføre kontrollen. I praksis vil tollmyndighetenes kontroll i slike tilfeller være målrettet.

Når kontrollen utøves for å kontrollere opplysninger som er gitt i deklarasjonen, må tollmyndighetene ha anledning til å gjennomføre kontrollen hos mottaker dersom de anser det som mest hensiktsmessig. Det er mottaker (deklarant) som eier varen, og som har plikt til å gi detaljerte opplysninger om varen, og det vil også kunne være enklere å kontrollere et vareparti når det er losset hos mottakeren enn når det befinner seg i et transportmiddel. Dersom varen er smuglet inn i landet, vil tollmyndighetene ikke ha mottatt opplysninger om varen eller mottakeren i en deklarasjon. Tollmyndighetene kan likevel ha informasjon om mulig mottaker på grunnlag av etterretnings- og analysevirksomhet. Også i slike tilfeller

kan tollmyndighetene ha grunner for å ikke stanse og kontrollere varetransporten ved grensen eller så snart det er praktisk mulig, men heller følge varetransporten med sikte på kontroll hos antatt mottaker.

Tog, fartøy og luftfartøy kan undersøkes så lenge de befinner seg i tollområdet. For fartøy og luftfartøy er dette begrunnet med at de ikke beveger seg over grensen ved særskilte grenseovergangssteder. Departementet legger til grunn at slike transportmidler undersøkes så snart det er praktisk mulig for tollmyndighetene. Det er vanlig at undersøkelse av tog for kontroll av varer som passasjerene har med seg, skjer etter grensepassering og frem til toget ankommer endestasjonen innenlands. I alle tilfeller gjelder at kontrollen må rettes mot pågående vareførsel.

Også tollmyndighetenes undersøkelse i bygninger og på steder der varer som er ført inn i tollområdet er losset, skal skje som ledd i kontroll av pågående vareførsel. Det vil si at undersøkelsen må skje i umiddelbar tilknytning til at varene har kommet frem til mottaker. Tollmyndighetene vil imidlertid kunne foreta undersøkelse i ettertid med hjemmel i § 8-13 om kontroll hos den opplysningspliktige, eksempelvis på varelager. Tollmyndighetenes undersøkelse for kontroll av varer som skal føres ut av landet, kan tidligst skje i tilknytning til at varene lastes.

Vareførselsloven § 8-3 gjelder undersøkelse av person. Slik undersøkelse skjer gjerne ved visitasjon, men kan også på nærmere vilkår skje ved inngripende undersøkelse. Nærmere regler om gjennomføring av undersøkelse av person er gitt i § 8-4.

Paragraf 8-3 bokstav a regulerer tollmyndighetenes adgang til å undersøke person som er på vei til eller fra grensen. Også her er det et vilkår at undersøkelsen skjer for å kontrollere varer som krysser grensen, det vil si pågående vareførsel. I høringsnotatet er det i omtalen av bestemmelsen uttalt at det ikke er «krav om nærhet til grensen, men sannsynligheten for at personen er på vei til og fra grensen er størst i grensenære områder, på flyplasser og på anløpssteder for fartøy i utenrikstrafikk». Departementet legger til grunn at stansing og undersøkelse av person skjer ved grensepassering, eller så snart tollmyndighetene har praktisk mulighet for å gjennomføre kontrollen.

I forlengelsen av at tollmyndighetene kan undersøke i bygninger og på steder for kontroll av varer etter § 8-2 første ledd, kan de undersøke person som mistenkes for å unndra varer fra kontroll, og som befinner seg på slike steder, eller som er ved ankomst- eller avreisested for transportmid-

del med utenlandstrafikk, eller er i transportmiddelet. Dette følger av § 8-3 bokstav b nr. 1 og 2. Også i slike tilfeller må det dreie seg om undersøkelse for kontroll av pågående vareførsel.

Som gjennomgangen ovenfor viser kan kontroll av varer som føres inn i tollområdet –pågående vareførsel – skje helt frem til varen har kommet frem til mottaker (deklarant). Ved smugling, der det ikke er gitt opplysninger om varen verken ved ankomst eller avreise eller i en deklarasjon, vil i utgangspunktet den som transporterer varen over grensen, være å anse som mottaker eller avsender. Etter tolloven, og også etter vareførselsloven § 8-3, kan imidlertid tollmyndighetene ved kontroll av pågående vareførsel stanse og undersøke ikke bare person som er på vei til eller fra grensen, men også person som oppholder seg på losse- eller lastested eller ved ankomststed for transportmiddel med utenlandstrafikk. I de sistnevnte tilfellene kreves det at vedkommende mistenkes for å unndra en vare fra kontroll. Det må følgelig anses å ligge innenfor lovens område at tollmyndighetenes kontrolladgang varer frem til varen er kommet til antatt mottaker. Videre distribusjon av varen etter at den er mottatt, faller utenfor lovens virkeområde, og dermed også utenfor hva tollmyndighetene kan kontrollere.

Det kan stilles spørsmål om når tollmyndighetenes kontroll etter vareførselsloven opphører slik at videre kontroll må overlates til politiet. Behovet for klarere grenser er trukket frem av både *Riksadvokaten* og *Kripos*. Departementet viser til at utgangspunktet er at rekkevidden for tollmyndighetenes kontrolladgang fremgår av tolloven, som avløses av vareførselsloven, mens politi- og påtalemyndighetens fullmakter hovedsakelig fremgår av straffeprosessloven og påtaleinstruksen. Tollmyndighetene skal føre kontroll og tilsyn med etterlevelsen av vareførselsloven. De kan kontrollere alle varer som passerer grensen, uten hensyn til mistanke. Tollmyndighetene innhenter en rekke opplysninger om varene og vareførselen, både ved at aktørene i vareførselen oppfyller sine opplysningsplikter etter loven, og ved at tollmyndighetene på annen måte innhenter informasjon for å planlegge og målrette kontroller. Selv om det under tollmyndighetenes kontroll oppstår mistanke om et straffbart forhold, er kontrollobjektet i utgangspunktet ikke omfattet av straffeprosessens regler før politiet har iverksatt etterforskning. Det vil si at selv om Tolletatens informasjonsinnhenting eller kontroll avdekker mistanke om et straffbart forhold, er ikke dette i utgangspunktet til hinder for at den forvaltningsmessige kontrollen fortsetter. Dersom saken er

overlevert påtalemyndigheten og etterforskning igangsettes vil imidlertid straffeprosessreglene komme til anvendelse.

Oppsummert mener departementet at kriteriet «for å gjennomføre kontroll med varer som føres inn i eller ut av tollområdet» i § 8-1, og kriteriet i §§ 8-2 og 8-3 om at tollmyndighetene kan undersøke «for å kontrollere varer som føres inn i eller ut av tollområdet», gir en tilstrekkelig presis ramme som dekker de ulike kontrollsituasjoner tollmyndighetene står overfor. Etter departementets vurdering er det vanskelig å gi mer detaljerte kriterier i loven.

6.2 Tollmyndighetenes adgang til systematisk og langvarig observasjon

Med skjult observasjon (spaning) menes tollmyndighetenes skjulte iakttagelse av personer for å samle inn opplysninger for kontroll av vareførselen. Tollmyndighetenes adgang til skjult observasjon er ikke lovregulert. I praksis er det dermed retten til privatliv, som er vernet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, som setter grenser for adgangen til skjult observasjon og hvilke åpne kilder tollmyndighetene kan benytte seg av.

Heller ikke for politiets del er det lovregler om spaning. Politiets adgang til å spane ble behandlet både av Politimetodeutvalget (NOU 2004: 6) og Straffeprosessutvalget (NOU 2016: 24). Straffeprosessutvalget foreslo en bestemmelse om spaning i lovforslaget § 21-1 med følgende ordlyd:

«Det kan uten hensyn til mistankekravet i § 14-1 første ledd foretas systematisk eller langvarig observasjon av mistenkte på offentlig sted, og mot privat lukket sted dersom den som observerer befinner seg utenfor. Det kan anvendes optisk utstyr.»

Utvalget uttalte at lovutkastets bestemmelser om spaning, infiltrasjon, provokasjonslignende etterforskningsmetoder og bruk av uriktig legitimasjon, deriblant altså den nevnte bestemmelsen om spaning, i det alt vesentlige er en kodifikasjon av ulovfestet rett, jf. punkt 14.10.2. En rekke av forslagene til Straffeprosessutvalget i NOU 2016: 24 ble fulgt opp av Justis- og beredskapsdepartementet i Prop. 146 L (2020–2021). Straffeprosessutvalgets forslag om spaning ble ikke fulgt opp i denne omgang.

I Prop. 1 LS (2018–2019) om skatter, avgifter og toll punkt 16.4 vurderer Finansdepartementet

Skatteetatens adgang til skjult observasjon. I påvente av en avklaring om politiet vil få en egen hjemmel for spaning, foreslo departementet ikke en rettslig regulering av Skatteetatens adgang til skjult observasjon. Departementet la imidlertid til grunn at i hvilken grad politiet kan foreta spaning, vil være retningsgivende for skattemyndighetenes adgang til å foreta skjult observasjon. Det påpekes imidlertid enkelte forskjeller mellom de to etatene som kan gjøre at vurderingen ikke nødvendigvis blir sammenfallende. I proposisjonen konkluderes det med at

«[k]onsekvensen av departementets standpunkt er at det fortsatt vil være retten til privatliv, som er vernet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, som setter grenser for hvilke «åpne» kilder Skatteetaten kan benytte seg av i kontrollarbeidet. Departementet ser det i denne sammenheng ikke som nødvendig å ta nærmere stilling til hvor grensen går. Etter departementets oppfatning kan det innenfor grensene som følger av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, og med utgangspunkt i det ansvaret skattemyndighetene har for å håndheve lovgivningen på dette avgrensede samfunnsområdet, oppstilles enkelte retningslinjer for bruken av «åpne» kilder.»

På samme måte som for Skatteetaten, foreslo departementet i høringsnotatet om forslag til ny vareførselslov å avvente en rettslig regulering av tollmyndighetenes adgang til å drive skjult observasjon i påvente av en avklaring av om politiet får en egen hjemmel for spaning. Departementet fant imidlertid grunn til å påpeke enkelte særlige forhold knyttet til tollmyndighetenes bruk av skjult observasjon.

Kripos er enig i at spørsmålet om lovregulering av hjemmel for spaning må ses i sammenheng med eventuell regulering for politiet, men savner likevel en nærmere definisjon av rammene for hva tollmyndighetene faktisk kan gjøre i sin kontrollvirksomhet. *Riksadvokaten* uttaler:

«I påvente av lovregulering av rammene for politiets spaningsvirksomhet er det ikke i notatet foreslått lovregulering av tollmyndighetens adgang til å observere, men adgangen til «særlig systematisk og langvarig observasjon» er likevel omtalt i notatet punkt 6.9.17. Det er noe uklart om beskrivelsen av hvilke rammer som gjelder i dag er helt dekkende. Blant annet er det ikke opplagt at det er tilstrekkelig med en «indikasjon» på ulovlig vareførsel for at privat-

personer skal kunne utsettes for langvarig observasjon. Riksadvokaten går ikke nærmere inn på dette, men bemerker at det ville være en fordel dersom rammene for tollmyndighetenes observasjonsvirksomhet blir utpenslet noe klarere enn det som fremgår av notatet.»

Tolletaten har utarbeidet interne retningslinjer for etatens spaningsvirksomhet. Departementet mener retningslinjene gir tilfredsstillende rammer for tollmyndighetenes adgang til skjult observasjon.

Spaning er i retningslinjene definert som ulike former for skjult observasjon av personer, transportmidler eller andre kontrollobjekter over kortere eller lengre tid, med det formål å avdekke ulovlig vareførsel til og fra tollområdet. Kortvarig observasjon, selv om den ikke er synlig, i grensenære områder eller mot flyplasser, buss- og jernbanestasjoner, ferge-, kai- og havneanlegg regnes ikke som spaning. Såkalt internettspaning, det vil si innhenting av informasjon fra åpne kilder, er ikke omfattet, men Tolletaten har også utarbeidet interne retningslinjer for bruk av åpne kilder.

Det må foreligge mistanke om brudd på eller planlegging av brudd på tollovgivningen før spaning kan iverksettes. Avkrefte mistanken underveis i spaningsoppdraget, skal spaningen avsluttes. Det kreves ikke sannsynlighetsovervekt for å konstatere mistanke, men mistanken må forankres i objektive og konkrete holdepunkter. Mistanken kan være basert på etterretning, tips, observasjoner eller andre holdepunkter.

Tollmyndighetenes spaningsadgang er stedlig avgrenset ved at spaningen må skje på steder i tilknytning til områder som er angitt i tollovens kontrollbestemmelser (kontrollområder). Det er i retningslinjene lagt til grunn at hvis mistanken er rettet mot antatt kriminelle miljøer, eller det foreligger sterk mistanke om alvorlig tollovertreddelse, kan (intensiteten og) den geografiske tilknytningen til kontrollbestemmelsene i noen grad utvides ut over de nevnte kontrollområdene. Det samme gjelder dersom spaningen har umiddelbar tilknytning til et forhold som antas å være en unndragelse fra tollkontroll.

Det skal som hovedregel ikke foretas langvarig og systematisk spaning mot enkeltpersoner. Er spaningen rettet mot bestemte personer i kortere tidsintervaller, kan spaningen, etter en helhetsvurdering, vare lenger. I tilfeller hvor spaningen ikke er rettet mot en bestemt person, men mot transportmiddel, bygninger eller flere ubestemte personer, er det lagt til grunn at spaningen etter omstendighetene kan vare lenger. Det må

under hele spaningsoppdraget vurderes om det er tilstrekkelig sammenheng mellom spaningen og de angitte kontrollområdene, om det foreligger mistanke om brudd på tollovgivningen og om spaningen for øvrig er nødvendig og forholdsmessig.

Det er ikke adgang til å spane mot private hjem (bolig, fritidsbolig og tilsvarende bygnin-ger), og det er begrensninger i adgangen til å spane mot uteområde i nær tilknytting til private hjem (hage, oppkjørsel og lignende).

Retningslinjene regulerer ikke forholdet til politiet. Ved mistanke om smugling av alkohol, sigaretter, narkotika, dopingmidler eller store kvanta av andre restriksjonsbelagte varer, må Tolletaten vurdere konkret når og hvordan politiet skal informeres og involveres i spaningsaktivite-ten.

6.3 Prosessuelle regler for kontrolltiltak

Enkelte høringsinstanser mener det er behov for prosessuelle og personelle regler for tollmyndig-hetenes bruk av kontrolltiltak, herunder bruk av makt.

Riksadvokaten viser til at kontrollhjemlene i vareførselsloven er omfattende og inngripende, og uttaler at «*praktiseringen av disse bør på lik linje med politiets tilsvarende virksomhet kontrolleres,*

undersøkes og evalueres på en systematisk måte og med utgangspunkt i klare saksbehandlingsregler». *Kripes* mener at det er uheldig at loven ikke i større grad har prosessuelle regler om hvem som kan beslutte kontrolltiltak, i hvilken grad de skal føres kontroll med, notoritetskrav til vurderinger og beslutningsprosesser og krav til dokumenta-sjon av kontrollvirksomhet. *Politidirektoratet* peker også på behovet for prosessuelle og perso-nelle regler, særlig knyttet til adgangen til å bruke makt.

De p a r t e m e n t e t legger til grunn at det i første rekke er påtaleinstruksen Riksadvokaten m.fl. sikter til når det uttales at «*politiets bruk av kontroll- og tvangshjemler er undergitt relativt detaljerte regler om beslutningskompetanse, krav til notoritet-/dokumentasjon osv.*». Påtaleinstruksen har detaljerte bestemmelser om blant annet saks-behandling, bruk av tvangsmidler, kroppslig undersøkelse av mistenkte og avhør. Flere av disse kan ha overføringsverdi for et tilsvarende regelverk for Tolletaten, blant annet for regler om hvem i Tolletaten som kan beslutte kontrolltiltak, og regler om etterfølgende kontroll av beslutnin-ger. Etter departementets vurdering er det ikke hensiktsmessig å regulere slike forhold i loven, og departementet vil derfor be Tolldirektoratet om å utrede dette nærmere og utarbeide instruks for prosessuelle regler for bruk av kontrolltiltak i eta-ten.

7 Konsekvenser av forslaget

7.1 Personvernmessige konsekvenser

7.1.1 Innledning

De to nye lovene, vareførselsloven og tollavgiftsloven, viderefører dagens lov om toll og vareførsel, tolloven. Hoveddelen av tollovens regler gjelder vareførsel, og disse er videreført i vareførselsloven, mens reglene om beregning og fastsetting av tollavgift er inntatt i egen lov. Vareførselsloven gjelder innhenting av opplysninger om og kontroll med varer som føres inn i og ut av tollområdet. Formålet med loven er å sikre riktige og fullstendige opplysninger om varer som inn- og utføres, og å bidra til å beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer. Det er også et formål å sikre at Norge overholder sine forpliktelser etter internasjonale avtaler om grensekryssende vareførsel. Tollavgiftsloven gjelder beregning og fastsetting av tollavgift for varer som innføres til tollområdet. Formålene i de to nye lovene er en klargjøring og presisering av formålet med tolloven.

Departementet uttalte i høringsnotatet at de nye lovene ikke innebærer vesentlige endringer i tollmyndighetenes adgang til å innhente, behandle og utlevere personopplysninger, og at de på enkelte områder vil innebære en klargjøring av tollmyndighetenes oppgaver som vil kunne tydeliggjøre etatens adgang, behov og formål med innhenting av personopplysninger. Departementet mente derfor at det ikke var behov for en ny helhetlig vurdering av de personvernmessige konsekvensene av forslaget.

7.1.2 Høringsinstansenes merknader

Datatilsynet uttaler:

«Begge lovforslagene inneholder til dels like-lydende bestemmelser om behandling av personopplysninger. Selv om det i denne høringsuttalelsen kun vises til bestemmelsene i forslag til ny vareførsellov, så gjelder kommentarene også tilsvarende bestemmelser i forslag til tollavgiftslov.

Gjennom sin virksomhet behandler Tolletaten store mengder personopplysninger. Dette burde vært reflektert i lovgivningen på en langt bedre måte.

I nytt personvernregelverk[et] er det synliggjort på en langt tydeligere måte enn tidligere hvilke krav som stilles til [at] nasjonale regler om behandling av personopplysninger. Personvernforordningen artikkel 6 nr. 3 stiller krav til utformingen av nasjonal lovgivning basert på artikkel 6 nr. 1 bokstav e, om oppgave i allmenhetens interesse eller utøve offentlig myndighet, skal og kan omfatte.

...

Lovforslagene inneholder bestemmelser om forskjellige typer behandlinger av personopplysninger, blant annet utlevering av opplysninger, sammenstilling og profilering, lagring, men mangler en helhetlig sammenheng.

Lovforslagene inneholder ikke sentrale elementer som angivelse formål og kategorier av personopplysninger, og forholdet til personvernregelvekt er bare drøftet i begrenset grad i høringsnotatet. Dette mener vi er svakhet ved lovforslaget, særlig siden forslagene åpner for å behandle særlige kategorier av personopplysninger etter art. 9 og 10.

I forslagens 9.2 om personvernrettslige konsekvenser er vist til at de nye lovene i hovedsak er en videreføring av dagens tollov og innebærer ikke vesentlige endringer i tollmyndighetenes adgang til å innhente, behandle og utlevere personopplysninger og det anses ikke behov for en ny helhetlig vurdering av personvernkonsekvensene av forslagene.

Datatilsynet er ikke enig i dette og viser til at forslagens § 7-3 er endret på en slik at det innebærer en betydelig risiko for formålsutglidning.»

Datatilsynet går deretter nærmere inn på forslag til § 7-3 (nå § 7-11), om utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter, og uttaler:

«Den nye bestemmelsen åpner etter vårt syn for formålsutglidning.

Med formålsutglidning menes en situasjon der hvor personopplysninger som er innhentet til et bestemt formål senere benyttes til et annet, nytt formål. Et sentralt personvernprinsipp er formålsbegrensningsprinsippet. Prinsippet er todelt. For det første skal personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål. For det andre skal ikke opplysningene viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Prinsippet er begrunnet i kravet til forutberegnelighet, åpenhet og tillit.

Selv om det er gitt en hjemmel til å gi forskrifter til å regulere adgangen til utlevering, så er ikke det tilstrekkelig. Problemet er at § 7-3 gir en generell hjemmel for utlevering, som ikke er begrenset til det som er positivt angitt i forskriften.»

Datatilsynet har også merknader til § 8-8 om pasasjerlister og de registrertes rettigheter.

Tolldirektoratet viser til at flere av bestemmelsene som hjemler innsamling og registrering av personopplysninger, er formulert på et noe overordnet nivå. Som eksempel viser de til reglene om meldeplikt i vareførselsloven kapittel 2, deklareringsplikt i kapittel 3 og delvis også kapittel 8 om kontroll. Med noen få unntak er det heller ikke i særlig grad gitt supplerende eller utfyllende regler til personopplysningsloven for tollmyndighetenes behandling av personopplysninger. De uttaler at tollmyndighetens virksomhet skiller seg fra andre kontrollataters virksomhet ved at det er betydelig innslag av maktutøvelse som kan sammenlignes med deler av politiets virksomhet, og mener at det kan tale for en mer presis regulering av innsamling og behandling av personopplysninger i det nye regelverket for toll og vareførsel.

7.1.3 Vurderinger

For å utføre sine oppgaver med innhenting av opplysninger om og kontroll med vareførselen og fastsetting av tollavgift, innhenter tollmyndighetene mange opplysninger på ulike måter. Reglene om dette i forslag til lov om vareførsel og lov om tollavgift viderefører i det alt vesentlige reglene i tollloven.

Vareførselsloven har regler i kapittel 2 om plikt til å gi opplysninger om vareførselen, blant annet om plikt til å forhåndsvarsle og legge frem varer for tollmyndighetene ved ankomst til tollområdet, og etter §§ 5-1 til 5-4 tilsvarende plikter ved utførsel. Videre skal deklaranten (som oftest mottaker eller avsender av varen) gi omfattende opp-

lysninger om varen ved tollbehandlingen etter vareførselsloven kapittel 3 og 4 ved innførsel, og etter §§ 5-5 flg. ved utførsel. Varer som inn- eller utføres skal underlegges en tollprosedyre, og det skal i den forbindelse leveres en deklarasjon tilpasset den aktuelle prosedyren. Innholdet i deklarasjonen fastsettes i forskrift til hver enkelt prosedyre. Ved tollbehandlingen må deklaranten også legge frem tillatelser mv. for varer som er underlagt restriksjoner for inn- eller utførsel. Tollavgiftsloven § 9-2 regulerer plikten til å levere melding om tollavgift som del av deklarasjonen for prosedyren overgang til fri disponering.

Tollmyndighetene innhenter også opplysninger som ledd i kontrollen av vareførselen og fastsatt tollavgift. Dette gjelder både fra dem som har plikt til å gi opplysninger etter vareførselslovens kapittel 2 til 5 og tollavgiftsloven § 9-2, og tredjeparter. For eksempel har tollavgiftspliktige og tredjeparter etter tollavgiftsloven § 10-1 plikt til å gi kontrollopplysninger etter krav fra tollmyndighetene. Vareførselsloven har tilsvarende bestemmelser i §§ 8-10 og 8-11. Tollmyndighetene innhenter også opplysninger fra andre offentlige myndigheter, jf. § 8-14 og § 10-3 i henholdsvis vareførselsloven og tollavgiftsloven.

Tollmyndighetene får også opplysninger fra andre kilder, som tips fra publikum, ved skjult observasjon (spaning) og fra åpne kilder som aviser og nettsider. Videre har tollmyndighetene særskilt hjemmel i vareførselsloven for å innhente opplysninger om grensekryssende trafikk på landeveien og fergeterminaler med utenlands trafikk ved bruk av skiltgjenkjenningssystem, og adgang til å innhente opplysninger fra transportselskap om passasjerer og besetning.

Gjennomgangen viser at tollmyndighetene innhenter en rekke opplysninger på ulike områder for å utføre sine oppgaver. Regelverket er omfattende og detaljene om hvilke opplysninger som skal gis, vil for en stor del følge av forskrift. Størstedelen av opplysningene som innhentes, gjelder næringsvirksomhet, men tollmyndighetene innhenter også personopplysninger, og i noen tilfeller opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Det vil først og fremst være opplysninger ved mistanke om straffbare lovbrudd, og konstaterte brudd på vareførselsloven, tollavgiftsloven eller annet regelverk tollmyndighetene har ansvar for å kontrollere, jf. artikkel 10. I unntakstilfeller vil tollmyndighetene også måtte kunne behandle særskilte kategorier av opplysninger, for eksempel opplysninger om en persons seksuelle orientering ved at de mottar opplysninger om en persons ektefelle/partner

eller helseopplysninger ved innførsel av medisinsk cannabis.

Lovbestemmelsene om tollmyndighetenes adgang til å innhente opplysninger er generelle og angir i liten grad formålet med innhenting, adgangen til lagring, sammenstilling og utlevering. Formålet med innhenting av opplysninger etter vareførselsloven følger av lovens formål som er å sikre riktige og fullstendige opplysninger om varen og bidra til å beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer, samt å sikre at Norge overholder sine forpliktelser etter internasjonale avtaler. Innhenting av opplysninger etter tollavgiftsloven har som formål å fastsette riktig tollavgift.

Enkelte bestemmelser om innhenting av opplysninger har begrensninger i bruken av opplysningene. Passasjeropplysninger innhentet fra transportselskap etter vareførselsloven § 8-8, kan bare brukes for kontroll av varer som passasjerer har med seg på den aktuelle reisen. Det vil si at opplysningene ikke kan lagres for å brukes til sammenstilling for målretting av fremtidige kontroller. Det er også egne hjemler for bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer i begge lover.

Det følger av personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav c om dataminimering og bokstav e om lagringsbegrensninger, at personopplysninger ikke skal lagres lenger enn det som er nødvendig ut ifra formålet med behandlingen. Dette er også inntatt i vareførselsloven § 7-16 første ledd. Departementet ser ikke behov for at det reguleres særskilt i tollavgiftsloven. Tollmyndighetene må ha rutiner for sletting i samsvar med kriteriene i personvernforordningen eller systematisk gjennomgå opplysninger med sikte på sletting. Etter vareførselsloven § 7-16 annet ledd kan opplysninger innhentet ved bruk av skiltgjenkjenningssystem etter § 8-9, lagres i inntil seks måneder.

Departementet legger til grunn at tollmyndighetene, som følge av sine myndighetsoppgaver, kan bruke og sammenstille alle opplysninger de har innhentet, med mindre annet er særskilt fastsatt. De kan i utstrakt grad sammenstille personopplysninger for kontrollformål i medhold av de alminnelige kontrollbestemmelsene, og også uten særskilt hjemmel bruke personopplysninger i risikovurderinger for å målrette kontrollen. I vareførselsloven § 7-15 er det særskilt hjemmel for tollmyndighetenes adgang til å sammenstille opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 og artikkel 10, og det klargjøres at adgangen til å sammenstille opplysninger omfatter profilering etter personvernforordningen artikkel 4 nummer 4. Videre er det hjemmel for å

bruke personopplysninger i automatiserte avgjørelser. Tilsvarende bestemmelse er gitt i tollavgiftsloven § 8-5.

Vareførselsloven og tollavgiftsloven har i henholdsvis §§ 7-10 og 7-11 og §§ 8-1 og 8-2, regler om taushetsplikt og utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter. Taushetspliktbestemmelsene i vareførselsloven § 7-10 og tollavgiftsloven § 8-1 viderefører tollovens bestemmelse, mens adgangen til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter er endret i tråd med bestemmelsen i skatteforvaltningsloven.

Departementet holder fast ved at forslaget til ny vareførselslov og tollavgiftslov ikke innebærer vesentlige endringer i tollmyndighetenes adgang til å innhente, behandle og utlevere personopplysninger. Fordeling av regelverket på to lover innebærer derimot at tollmyndighetenes oppgaver blir tydeligere, noe som gjør at etatens adgang til, behov for og formål med å innhente personopplysninger blir klarere. Departementet fastholder derfor at forslaget til nye lover ikke foranlediger en ny helhetlig vurdering av personvernmessige forhold knyttet til tollmyndighetenes virksomhet. Det gjelder selv om reglene for når tollmyndighetene kan utlevere taushetsbelagte opplysninger til offentlige myndigheter er endret.

Opplysningene som tollmyndighetene innhenter, er i hovedsak knyttet til næringsvirksomhet, men noen opplysninger kan også knyttes til personer. Etaten må behandle opplysninger de innhenter slik at de kan tilby god og effektiv oppgaveløsning innenfor sitt ansvarsområde. Samtidig må etatens behandling av personopplysninger ivareta rettssikkerheten og personvernet til dem opplysningene gjelder.

Retten til privatliv er beskyttet i Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Både Grunnloven § 102 første ledd første punktum og EMK artikkel 8 oppstiller tre vilkår for at inngrep i retten til privatliv skal være tillatt. Inngrepet må ha et legitimt formål, det må ha tilstrekkelig hjemmel og det må være forholdsmessig. Grunnloven § 102 første ledd første punktum slår videre fast at «[e]nhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon». Når man skal avgjøre om en lov som griper inn i noens privat- og familieliv, hjem eller kommunikasjon, er i samsvar med Grunnloven § 102, må man vurdere om loven er tilstrekkelig klar, har et legitimt formål og er forholdsmessig.

EUs personvernforordning gjelder som norsk rett etter personopplysningsloven § 1. Med personopplysninger menes opplysninger som direkte eller indirekte gjelder identifiserbare enkeltpersoner.

Personvernforordningen gir rammer for tollmyndighetenes bruk av personopplysninger. Det innebærer blant annet at behandlingen av opplysninger må følge de grunnleggende prinsippene i forordningen artikkel 5, og at det må foreligge et behandlingsgrunnlag etter artikkel 6. Det følger av personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e at behandling av personopplysninger er lovlig dersom behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. Etter artikkel 6 nr. 3 bokstav b må grunnlaget for slik behandling fastsettes i medlemsstatenes nasjonale rett. For tollmyndighetene er det supplerende rettsgrunnlaget i dag tolloven, som videreføres i vareførselsloven og tollavgiftsloven.

Etter departementets vurdering er det vanskelig å unngå at lovhjemlene for tollmyndighetenes behandling av personopplysninger, herunder formål og kategorisering av opplysninger, i stor grad er av overordnet og generell karakter. Vareførselsloven gjelder innhenting av opplysninger om og kontroll med alle varer som føres over grensen. Aktørene i vareførselen er hovedsakelig næringsdrivende, og disse inn- og utfører varer av ulike slag, i ulike kvanta og ved bruk av ulike transportmidler. I tillegg omfattes private aktørers inn- og utførsel av varer, som ofte skjer i forbindelse med egne reiser, men i økende grad ved netthandel. Regelverket for å innhente opplysninger om vareførselen er omfattende og må for en stor del reguleres i forskrift. Kontrollhjemlene er også generelle, men på områder som innhenting av passasjeropplysninger og innhenting av opplysninger ved bruk av skiltgjenkjenningssystem, er de mer detaljerte. Opplysninger som innhentes og behandles etter tollavgiftsloven, skal sikre riktig beregning og fastsetting av tollavgift ved innførsel av varer, og gjelder i hovedsak økonomiske forhold. Etter departementets vurdering er vareførselsloven og tollavgiftsloven i utgangspunktet tilstrekkelig som grunnlag for de behandlingsaktiviteter som er nødvendige for at tollmyndighetene skal kunne utføre sine oppgaver. Tollmyndighetene må kunne behandle personopplysninger selv om behandlingsaktiviteten ikke fremgår klart og direkte av en enkelt lovbestemmelse. Til støtte for sitt syn viser departementet til Justis- og beredskapsdepartementets drøftelse i Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 6.3.2, hvor det blant annet uttales:

«Samlet sett taler altså ordlyden i artikkel 6 nr. 3 for at det må påvises et supplerende rettsgrunnlag i unionsretten eller nasjonal rett, men

at det ikke er nødvendig at det supplerende rettsgrunnlaget uttrykkelig regulerer behandling av personopplysninger. Departementet viser i denne forbindelse også til artikkel 35 nr. 10, hvor det forutsetningsvis fremgår at det rettslige grunnlaget for behandling etter artikkel 6 nr. 1 bokstav c og e ikke behøver å spesifikt regulere behandlingsaktivitetene.

Heller ikke forordningens fortale gir støtte for et ubetinget krav om at behandlingen av personopplysninger må være regulert uttrykkelig i det supplerende rettsgrunnlaget. Fortalepunkt 45 gir uttrykk for at behandlingen i disse tilfellene bør «ha rettslig grunnlag i unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett», men at det ikke kreves «en særlig lovbestemmelse for hver enkelt behandling».

Dersom behandlingen av personopplysninger utgjør et inngrep i retten til privatliv etter Grunnloven § 102 eller EMK artikkel 8, kan det imidlertid være nødvendig med et mer spesifikt rettslig grunnlag for behandlingen enn det ordlyden i forordningen kan tilsi. Det følger også uttrykkelig av fortalepunkt 41 at et rettslig grunnlag bør være «tydelig og presist, og anvendelsen av det bør være forutsigbar for personer som omfattes av det, i samsvar med rettspraksisen til Den europeiske unions domstol («Domstolen») og Den europeiske menneskerettighetsdomstol». Med andre ord må forordningens krav om supplerende rettsgrunnlag for behandlingen tolkes og anvendes i tråd med de menneskerettslige kravene til rettsgrunnlag for inngrep i retten til privatliv. Dette innebærer at det må foretas en nærmere vurdering av rettsgrunnlaget og behandlingen, hvor det blant annet må legges vekt på hvor inngripende behandlingen er. Etter omstendighetene kan utfallet av en slik vurdering bli at det kreves et mer spesifikt grunnlag enn det som kan synes å være minimumskravene etter ordlyden i forordningen.»

Datatilsynet mener at forslaget i vareførselsloven § 7-3, nå § 7-11, om utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter, innebærer en betydelig risiko for formålsutglidning. Departementet viser til merknaden til bestemmelsen der det fremgår at den er utformet i tråd med tilsvarende bestemmelse i skatteforvaltningsloven. Etter § 8-8 har imidlertid tollmyndighetene for kontrollformål adgang til å innhente opplysninger fra transportselskaper om passasjerer de transporterer over grensen, og etter § 8-9 til å innhente opplysninger om all grensekryssende trafikk ved

bruk av skiltgjenkjenningssystem. Departementet har kommet til at det er behov for å regulere utlevering av slike opplysninger til andre offentlige myndigheter særskilt, og at dette gjøres i forskrift. Det vises til nærmere omtale i merknader til de aktuelle bestemmelsene.

Regulering av tollmyndighetenes oppgaver i lov om tollavgift og lov om vareførsel er ikke ment å innebære noen begrensning i adgangen til å bruke opplysninger innhentet for det ene formålet, for eksempel vareførselen, i en sak om eller kontroll av tollavgiften. Begrensningen i adgang til bruk av opplysninger innhentet for ett formål, må vurderes med utgangspunkt i personvernlovgivningens krav til formålsbegrensning. Det følger av EUs personvernforordning artikkel 5 nr. 1 bokstav b at opplysninger skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte formål, og ikke videreformidles på en måte som er uforenlige med disse formålene. Etter departementets vurdering er det så nær sammenheng mellom opplysninger innhentet etter vareførselsloven og etter tollavgiftsloven, at de fleste opplysninger må anses innsamlet for samme eller forenelige formål. Tollmyndig-

hetene må ved tvil vurdere om det er hjemmel for at personopplysninger som er innhentet med hjemmel i vareførselsloven, benyttes ved utøvelse av myndighet etter tollavgiftsloven, og omvendt.

7.2 Administrative og økonomiske konsekvenser

Etter departementets vurdering vil en deling av regelverket for tollavgift og vareførsel i to lover legge til rette for at reglene på hvert av områdene kan få en bedre struktur og bli mer oversiktlige. Det vil igjen gjøre reglene mer tilgjengelig for brukerne. Det vil også lette arbeidet med regelverksendringer og gjøre det enklere å rendyrke regelverket ut fra formålet med reglene. Lovforslagene innebærer ikke materielle endringer av betydning for de næringsdrivende, og deres administrative kostnader antas derfor å være små. Tollstatens engangskostnader til endringer i etatens IT-systemer, opplæring av ansatte og endring av veiledninger, informasjonsmateriell mv. vil kunne dekket innenfor etatens ordinære bevilgning.

8 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Departementet foreslår at lov om inn- og utførsel av varer og lov om tollavgift trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt opphe-

ves tolloven. Departementet foreslår at eventuelle overgangsbestemmelser kan gis i forskrift.

9 Merknader til de enkelte bestemmelsene i forslaget til lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven)

9.1 Kapittel 1 Innledende bestemmelser

Generelle merknader til kapittel 1

Kapitlet har bestemmelser om lovens formål og virkeområde samt definisjoner av viktige ord og uttrykk i loven. Tollmyndighetenes oppgaver for andre myndigheter ved grensekryssende vareførsel er gjort tydelig, ved at dette området er særskilt nevnt i lovens formålsbestemmelse. Loven gjelder i tollområdet, som er det norske fastland og territorialfarvann, men det er hjemmel for å bestemme i forskrift at loven eller deler av denne skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen. Kapitlet har også bestemmelser om bruk av politiattest ved ansettelser i etaten og om forholdet til forvaltningsloven. Bestemmelsene om tollmyndighetenes adgang langs kysten mv., om åpningstider ved ekspedisjonssteder og adgang til å kreve vederlag for Tolletatens tjenester og om autorisering av foretak, som i høringsforslaget var plassert i dette kapitlet, er flyttet til kapittel 7 om særlige forvaltningsregler.

Til § 1-1 Lovens formål

Bestemmelsen angir formålet med vareførselsloven, og er noe omformulert i forhold til forslaget i høringsnotatet, blant annet som følge av høringsuttalelse fra *Justisdepartementet*.

Etter *bokstav a* skal loven sikre riktige og fullstendige opplysninger om varer som inn- og utføres, som grunnlag for fastsetting av avgifter og til bruk for kartlegging og statistikk.

Ved at loven skal sikre riktige og fullstendige opplysninger om varer som innføres, som grunnlag for fastsetting av skatter og avgifter, bidrar tollmyndighetene til å sikre finansiering av offentlige tjenester. I tillegg bidrar de til å sikre rettfærdige konkurransevilkår for lovlydige aktører. Grensekryssende vareførsel utgjør et stort og økende volum. Det er viktig at vareførselen kan skje så effektivt som mulig, og at varer som innføres, raskt blir underlagt riktig tollbehandling og prose-

dyre. Dette gjelder både av hensyn til private og næringsdrivende, og av hensyn til samfunnsøkonomien. Samtidig må reglene legges til rette for tollmyndighetenes kontroll av vareførselen.

Også ut fra et bredere samfunnsperspektiv er det nødvendig å ha opplysninger om alle varer som føres inn i og ut av landet. Det gjelder blant annet opplysninger om varens verdi, opprinnelse-land og type samt antall varer som inn- og utføres. Statistisk sentralbyrå baserer sin statistikk for utenrikshandelen på opplysninger mottatt fra tollmyndighetene. Også andre myndigheter bruker opplysninger om grensekryssende vareførsel for å kartlegge forhold på sine områder. For eksempel har Landbruksdirektoratet behov for opplysninger om vareførselen i sin forvaltning av tollvernet for landbruksvarer.

Etter *bokstav b* skal loven bidra til å beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer ved å sikre at restriksjoner gitt av hensyn til blant annet samfunnssikkerhet, beskyttelse av menneskers liv og helse, dyrevelferd, plantevern og miljøvern, overholdes. Med restriksjoner siktes det til blant annet forbud mot inn- eller utførsel og krav om tillatelse, lisens mv. for inn- eller utførsel.

Gjennom innhenting av opplysninger og kontroll av vareførselen avdekker og hindrer tollmyndighetene blant annet innførsel av falske legemidler, miljøfarlige produkter og ulovlig inn- og utførsel av våpen, eksplosiver, forsvarsmateriell og flerbbruksvarer. Videre kontrollerer de inn- og utførsel av vernede dyre- og plantearter, kulturgjenstander, forurensende produkter og andre restriksjonsbelagte varer, og forhindrer ulovlig inn- og utførsel av slike varer. I tillegg overvåker og avdekker de innførsel av en rekke varer som kan brukes som innsatsvarer og produksjonsutstyr for andre typer kriminalitet, blant annet til produksjon av narkotika, eksplosiver og våpen. Tollmyndighetene er en viktig aktør i arbeidet med å bekjempe grensekryssende kriminalitet på vareområdet, blant annet ved utstrakt kontrollvirksomhet rettet mot ulovlig innførsel av narkotika og høyt avgiftsbelagte varer som alkohol og tobakk.

Tollmyndighetene utfører oppgaver på vegne av en rekke andre offentlige myndigheter. Det er imidlertid ingen ensartet regulering av grunnlaget for denne myndighetsutøvelsen. Tollmyndighetenes oppgaver for andre myndigheter synliggjøres i loven her ved at slike oppgaver er en del av vareførselslovens formål. Dersom tollmyndighetene er gitt myndighet til å få fremlagt tillatelser eller utøve kontroll i særlov, som for eksempel kulturminneloven, vil vareførselslovens bestemmelser, både prosedyreregler, særlige forvaltningsregler, kontrollbestemmelser og sanksjoner, gjelde utfyllende. I andre tilfeller vil bestemmelsene i vareførselsloven i utgangspunktet gjelde fullt ut.

Vareførselsloven skal også, etter *bokstav c*, sikre at Norge oppfyller sine forpliktelser etter internasjonale avtaler om grensekryssende vareførsel. Vareførsel over landegrensen er omfattet av en rekke internasjonale avtaler som Norge er part i, både multilaterale og bilaterale avtaler. Norge er også tilsluttet World Trade Organization (WTO) og World Customs Organization (WCO). Flere av tollovens bestemmelser er gitt for å oppfylle Norges forpliktelser i henhold til internasjonale avtaler, og videreføres derfor i loven her.

Til § 1-2 Lovens virkeområde

Bestemmelsen regulerer lovens saklige og stedlige virkeområde

Første ledd første punktum slår fast at loven gjelder innhenting av opplysninger om og kontroll med varer som føres inn i og ut av tollområdet. For å oppfylle lovens formål, er det nødvendig at tollmyndighetene innhenter opplysninger om og fører kontroll med varer som føres inn i og ut av tollområdet. Overordnet er det denne virksomheten vareførselsloven regulerer, og det er dens primære saklige virkeområde.

Vareførselsloven har i kapittel 10 og 13, i likhet med tolloven kapittel 10 og 15, bestemmelser om kontroll med varer som gjør inngrep i immaterialrettigheter, og iverksetting av handelstiltak. Disse virkeområdene fremgår av *første ledd annet punktum*.

Det følger av *annet ledd* at tollområdet er det norske fastland og territorialfarvann, men ikke Svalbard, Jan Mayen og Norges biland. Bestemmelsen viderefører definisjonen av tollområde i tolloven § 1-1 bokstav i.

Tredje ledd viser til lovens kapittel 9 om samarbeid med annen stat, når det gjelder håndheving av loven på annen stats territorium. Her fremgår det av § 9-3 at norske bestemmelser om inn- og

utførsel av varer og andre bestemmelser om trafikken som tollmyndighetene håndhever, etter avtale med annen stat kan anvendes på denne statens område. Videre kan den andre statens tjenestepersonell gis myndighet til, helt eller delvis, å håndheve slike bestemmelser på den andre statens område.

Fjerde ledd slår fast at lovens bestemmelser om kontroll også gjelder i den tilstøtende sonen utenfor territorialfarvannet. Bestemmelsen viderefører tolloven § 1-3 annet ledd, men slik at uttrykket «grensetollsamarbeid» er tatt ut, da det i praksis ikke skjer noe slikt samarbeid i denne sonen.

Det følger av territorialfarvannsloven § 4 at det kan føres kontroll med lovgivningen om toll i den tilstøtende sonen. I forarbeidene til loven, Ot.prp. nr. 35 (2002–2003), er det på side 19 uttalt:

«I den tilstøtende sone kan norske myndigheter gjennomføre nødvendige kontrolltiltak knyttet til håndhevelsen av lovgivning på områdene toll, skatt, innvandring og helse. Dette er i samsvar med Havrettskonvensjonens artikkel 33, som gir kyststaten mulighet til å iverksette slike tiltak i en tilstøtende sone for å forhindre og straffe overtredelser på sitt territorium av slik lovgivning.»

Departementet legger til grunn at lovgivningen om toll, som nevnt i territorialfarvannsloven, også omfatter tollovens regler om vareførselen. Som følge av forslaget om å innta reglene om tollavgift og vareførsel i to lover, bør det presiseres i territorialfarvannsloven § 4 at det også kan føres kontroll med lovgivningen om vareførsel over grensen. Det vises til forslag til endring i territorialfarvannsloven.

Femte ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om lovens virkeområde, herunder om i hvilken utstrekning de enkelte bestemmelsene i loven skal gjelde for trafikk til og fra boreplattformer, utvinningsanlegg og lignende på havet, i forbindelse med utforskning og utnyttelse av under-sjøiske naturforekomster.

Etter *sjette ledd* kan departementet gi forskrift om at loven eller deler av loven skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen. Tilsvarende forskriftshjemmel ble foreslått i høringen. *Justis- og beredskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet* og *Utenriksdepartementet* har merknader til høringsforslaget. De mener alle det bør tilrettelegges for bedre kontroll med vareførselen til og fra Svalbard.

Justis- og beredskapsdepartementet trekker frem utviklingen på Svalbard de senere årene og behovet for å kunne etterleve folkerettslige forpliktelser som momenter for en styrket kontroll. Klima- og miljødepartementet fremhever at det er viktig blant annet for god etterlevelse av svalbardmiljølovens bestemmelser med forbud mot inn- og utførsel av flora, fauna og kulturminner og konvensjonen 3. mars 1973 om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna og uttaler:

«I takt med økningen i menneskelig aktivitet på Svalbard og økt tilstrømming av turister, har det vært en merkbar økt interesse for å ta med seg eksemplarer av biologisk materiale og kulturminner fra Svalbard, noe som i de fleste tilfeller innebærer brudd på svalbardmiljøloven. Samlet sett kan slike lovbrudd medføre en reell belastning på natur- og kulturminneverdiene på Svalbard, i strid med miljømålene for Svalbard som dette regelverket skal ivareta.

Flora og fauna på Svalbard er fredet etter §§ 28-30, og høsting/uttak er forbudt med mindre det foreligger et særskilt hjemmelsgrunnlag. Konvensjonen av 3. mars 1973 om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna (CITES) gjelder også på Svalbard (jf. CITES-forskriften § 3 og svalbardmiljøloven § 26 annet ledd), og håndhevingen av denne krever tilstrekkelig kontroll med innførsel og utførsel av de artene som omfattes av konvensjonen. Det har blitt stilt kritiske spørsmål rundt handel med Canadiske isbjørnskind på Svalbard og i den forbindelse om kontrollen med CITES—regelverket her er god nok, eller om den bør styrkes. Alle kulturminner og deler av et kulturminner er fredet, og det er i utgangspunktet ulovlig å ta med seg slike «souvenirer» med mindre det foreligger et særskilt hjemmelsgrunnlag (jf. svalbardmiljøloven §§ 39 – 42). Kulturminner er alle spor eller gjenstander fra menneskelig aktivitet før 1946. All utførsel av kulturminner fra Svalbard er ulovlig, med mindre det foreligger særlig tillatelse.»

Justis- og beredskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet trekker samtidig frem at det må tas hensyn til de særlige forholdene som gjelder på Svalbard, og behovet for lokale tilpasninger og eventuelle særlige regler for Svalbard, der disse ikke har en parallell i det regelverket som foreslås for fastlands-Norge. Alle tre departementene trekker frem at regelverket – siden Svalbard er holdt utenfor EØS-avtalens virkeområde – må

tilpasses slik at kontrollen mellom fastlandet og Svalbard fortsatt ivaretas. Utenriksdepartementet mener det bør vurderes å gi reglene anvendelse også for Jan Mayen, men uttaler at det praktiske behovet er mindre der enn for Svalbard.

Departementet mener det er viktig å tilrettelegge for å kunne etablere en bedre kontroll med vareførselen til og fra Svalbard og eventuelt Jan Mayen. Hvordan en slik kontroll eventuelt bør innrettes og hvilket omfang den i så fall bør ha er ikke avklart, og forslaget i høringsnotatet om at det i forskrift kan bestemmes at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen opprettholdes. For å sikre at kontrollen mellom fastlandet og Svalbard fortsatt ivaretas, kan det være nødvendig at Svalbard blir et eget tollområde. Det samme kan gjelde for Jan Mayen. Dette må eventuelt utredes nærmere og det gis derfor hjemmel for å bestemme i forskrift at Svalbard, og eventuelt Jan Mayen, hver for seg eller sammen, skal være eget tollområde. Dette gir lovgrunnlag for å innføre kontroll med vareførselen til og fra Svalbard og Jan Mayen innenfor vareførselslovens formål og rammer. I hvilken utstrekning vareførselsloven skal gjelde for disse områdene og om områdene i så fall hver for seg eller sammen skal være eget tollområde, må vurderes nærmere i et eventuelt forskriftsarbeid. Det må da også vurderes om det er behov for særskilte regler for Svalbard og Jan Mayen, innenfor forskriftshjemmelen i den enkelte lovbestemmelse som gjøres gjeldende. Som eksempel kan nevnes særlige regler om plikten til å forhåndsvarsle etter § 2-1 og om innholdet i deklarasjonen for prosedyren overgang til fri disponering etter § 4-1 og prosedyren utførsel etter § 5-9. Det kan også være behov for å gi særlige regler tilpasset forholdene på Svalbard som avviker fra lovens bestemmelser og forskriftshjemler, og loven gir hjemmel for det.

Til § 1-3 Definisjoner

Bestemmelsen definerer enkelte sentrale uttrykk i loven. Noen av definisjonene i tollloven § 1-1 videreføres i bokstav c, d, f og h, mens enkelte nye uttrykk er definert i bokstav a, b, e og g. *Næringslivets hovedorganisasjon* mener det bør vurderes om flere av begrepene som regelverket i vareførselsloven bygger på, bør defineres. Dette for å skape større klarhet i regelverket, og gjøre det lettere tilgjengelig for brukerne. Også *Tolldirektoratet* mener at definisjoner bidrar til å gjøre regelverket lettere tilgjengelig.

Departementet viser til at man generelt bør være tilbakeholden med bruk av definisjoner

innledningsvis i en lov. Definisjoner bør bare benyttes dersom det er et særskilt behov for å klargjøre uttrykk som brukes i loven, og ikke dersom innholdet i uttrykkene fremstår klart uten en definisjon. Dette er i samsvar med anbefalinger fra Justis- og beredskapsdepartementets lovavdeling, jf. veilederen «Lovteknikk og lovforberedelse». Departementet har ikke funnet grunn til å definere flere uttrykk enn i høringsforslaget. Hva som menes med for eksempel forpassing og transittering, som er definert i tolloven § 1-1, fremgår av vareførselsloven §§ 4-2 og 4-3.

I *bokstav a* defineres «deklarant». Med deklarasjon menes den som leverer en deklarasjon i eget navn, eller den som deklarasjonen leveres på vegne av. Det omfatter både deklarasjon ved innførsel og ved utførsel. Enkelte høringsinstanser har merknader til denne definisjonen. *Advokatforeningen* mener at forslaget til definisjon kan synes forvirrende, da uttrykket deklarant i dag brukes om den som gjennomfører fortollingen, som oftest en speditør. *Norsk Øko-forum* skriver at det er «*uheldig å endre begrep som er så godt innlemmet i handels- og transportbransjen*», og at den foreslåtte endringen «*kan føre til uklarheter og misforståelser*». Også *Statistisk sentralbyrå* gir uttrykk for at definisjonen er uklar.

Departementet viser til at tolloven ikke har noen definisjon av deklarant, men at uttrykket i praksis brukes om den som leverer deklarasjonen. Departementet mener det er hensiktsmessig å definere uttrykket i loven, nettopp for å unngå uklarhet om innholdet. Definisjonen tilsvarer definisjonen av «deklarant» i EUs tollkodeks artikkel 5 nr. 15. Det vises ellers til merknaden til § 3-3 om levering av deklarasjon.

I *bokstav b* defineres «deklarasjon». Med deklarasjon menes en melding om at en vare skal underlegges en bestemt tollprosedyre. Det følger av § 3-2 at det for alle varer som skal underlegges en tollprosedyre, skal leveres en deklarasjon tilpasset den aktuelle prosedyren. Deklarasjonen skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for den prosedyren varen skal underlegges.

I *bokstav c* er «fartøy» definert som ethvert transportmiddel til vanns.

I *bokstav d* er «fører» definert som den som har kommandoen på et transportmiddel.

I *bokstav e* er «innførsel» definert som det forhold at en vare rent fysisk føres inn i tollområdet, det vil si over grensen til det norske fastland eller territorialfarvann. Når det er skjedd, må varen enten underlegges en tollprosedyre eller gjenutføres eller avstås til tollmyndighetene. Uttrykket

innførsel må ikke forveksles med det forhold at varen underlegges tollprosedyren fri disponering.

«Luftfartøy» er i *bokstav f* definert som ethvert transportmiddel i luften.

«Utførsel» er definert i *bokstav g*. Med utførsel menes det forhold at en vare føres ut av tollområdet. Når det skal skje, må varen underlegges tollprosedyren utførsel. Gjenutførsel av en vare etter § 3-7 er ikke å anse som utførsel etter bokstav g.

Uttrykket «vare» er sentralt i loven og defineres i *bokstav h*. Vare er alt som omfattes av forskrift om klassifisering av varer fastsatt med hjemmel i loven § 6-1. Dette omfatter, som etter tolloven, også betalingsmidler.

Tolldirektoratet har stilt spørsmål om lovens formål og saklige virkeområde og definisjonen av «vare» i § 1-3 bokstav h, i tilstrekkelig grad ivaretar de pliktene tollmyndighetene er pålagt gjennom Eksportkontrollloven med forskrift. De viser til at eksportkontrollloven, lov 18. desember 1987, og forskrift 19. juni 2013 om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester, også omfatter kontroll av «teknologi, herunder immaterielle ytelser, tekniske datapakker eller produksjonsrettigheter for varer, samt visse tjenester». Det følger av forskriften § 21 at leverandøren ved eksport av lisenspliktige varer og teknologi skal legge frem gyldig lisens for tollmyndigheten senest ved fremleggelse av tolldeklarasjon.

Departementet mener eksportkontrollloven med forskrift må forstås slik at tollmyndighetene bare skal kontrollere om gyldig lisens foreligger, når immaterielle rettigheter, tekniske datapakker eller produksjonsrettigheter for varer samt tjenester, eksporteres sammen med en vare som definert i loven § 1-3. Dersom rettigheter eller tjenester eksporteres uten at de er tilknyttet en vare, vil tollmyndighetene ikke etter vareførselsloven ha mulighet til å innhente opplysninger om eller kontrollere om det foreligger gyldig lisens for det som eksporteres.

Til § 1-4 Politiattest

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å kreve fremleggelse av politiattest ved tilsetninger i Tolletaten. Fremleggelse av politiattest ved tilsetninger i etaten er begrunnet i de særlige forholdene ved vareførselskontrollen, og skal sikre at de som tilsettes er godt egnet for oppgavene. Bestemmelsen tilsvarer tolloven § 12-15, som ble endret med virkning fra 1. januar 2018, jf. Prop. 1 LS (2017–2018) kapittel 20.

Etter *første ledd* er hovedregelen at tollmyndighetene kan kreve fremleggelse av ordinær politiattest dersom det er behov for det. Utvidet og uttømmende politiattest kan bare kreves ved tilsetting i særskilte stillinger. Som særskilte stillinger anses i praksis tollfaglige stillinger og stillinger i Tolletatens etterretningssenter.

Annet ledd gir anvisning på hvilke forhold tollmyndighetene skal ta hensyn til ved vurdering av om politiattest skal kreves, og i tilfelle hvilken type attest. Forhold som skal vurderes er blant annet stillingens art, omfang og varighet, hvilke rettigheter og plikter som ligger til stillingen og hvilke oppgaver som skal utføres.

Til § 1-5 Forholdet til forvaltningsloven

Bestemmelsen klargjør forholdet til forvaltningsloven, og slår fast at forvaltningsloven gjelder for tollmyndighetenes virksomhet, hvis ikke annet er bestemt i loven her. Bestemmelsen svarer til tolloven § 1-8. Unntak fra bestemmelser i forvaltningsloven er gitt i § 7-4, § 7-10 fjerde ledd, § 11-7 annet ledd og § 12-1 fjerde ledd.

Forvaltningsloven § 15 a regulerer elektronisk kommunikasjon mellom forvaltningen og borgerne. Nærmere regulering følger av forskrifter. Forvaltningen har som hovedregel adgang til å kommunisere elektronisk med borgerne, og alle som henvender seg til et forvaltningsorgan kan benytte elektronisk kommunikasjon dersom forvaltningsorganet har lagt til rette for det, det skjer på anvist måte og ikke annet følger av lov eller forskrift. Tolletaten har i stor grad tilrettelagt for slik elektronisk kommunikasjon, men forvaltningsloven § 15 a gir ikke hjemmel til å kreve at opplysninger til tollmyndighetene gis elektronisk. Plikt til å kommunisere elektronisk bør vurderes konkret, på områder der det er aktuelt, og departementet foreslår derfor ingen generell lovbestemmelse om plikt til å kommunisere elektronisk med Tolletaten. I stedet foreslås hjemmel til å gi forskrift om leveringsmåten i bestemmelser der det kan være aktuelt. Slik hjemmel er gitt i § 2-3 annet ledd, § 3-2 tredje ledd og § 7-2 tredje ledd.

9.2 Kapittel 2 Plikter ved ankomst til tollområdet

Generelle merknader til kapittel 2

Kapitlet har bestemmelser om plikten til å gi tollmyndighetene forhåndsvarsel om varer og å legge frem varene for tollmyndighetene for kontroll.

Disse pliktene gjelder i utgangspunktet for alle som bringer en vare til tollområdet. Det er imidlertid omfattende unntak fra plikten til å gi forhåndsvarsel. Videre reguleres enkelte plikter som kun retter seg mot fører av transportmiddel ved ankomst til tollområdet. Dette gjelder blant annet plikt til å sørge for at transportmiddelet går direkte til sted der tollmyndighetene er stasjonert og plikt til å gi melding til tollmyndighetene om ankomst til bestemmelsesstedet. Bestemmelsene viderefører i hovedsak bestemmelsene i tolloven kapittel 2 om trafikken til tollområdet, men med særskilte lovbestemmelser om plikten til å gi forhåndsvarsel og plikten til å fremlegge varer, og noe forenkling i samsvar med dagens praksis.

I tolloven er bestemmelsene om plikter ved ankomst til og avreise fra tollområdet plassert i det samme kapitlet. For å bedre tilgjengeligheten og i samsvar med systematikken i EUs tollkodeks, er bestemmelsene om plikter ved avreise fra tollområdet og prosedyren utførsel plassert i et eget kapittel, se lovens kapittel 5.

Til § 2-1 Forhåndsvarsel om varer

Bestemmelsen regulerer plikten til å gi tollmyndighetene forhåndsvarsel om varer som bringes til tollområdet. Bestemmelsen om varslingsplikt bygger på tolloven § 3-1 første ledd, men i tolloven er plikten til å forhåndsvarsle inntatt i samme paragraf som reglene om melde- og fremleggesplikt. For å gjøre regelverket mer tilgjengelig, reguleres plikten til å forhåndsvarsle i en egen paragraf. Unntaket fra plikten til å forhåndsvarsle varer som innføres direkte fra tollområdet i EU eller tollområdet i Sveits mv., er tatt inn i loven da dette unntaket har stor praktisk betydning. Unntaket fra plikten til å forhåndsvarsle i tolloven § 3-1 tredje ledd bokstav a om reisegods, videreføres i forskrift med hjemmel i § 2-1 tredje ledd.

Etter *første ledd* skal den som bringer en vare til tollområdet, gi tollmyndighetene forhåndsvarsel om varen. Forhåndsvarselet danner grunnlag for tollmyndighetenes risikoanalyse av transporten. Fra dette utgangspunktet er det en rekke unntak, hvorav det mest sentrale følger av § 2-1 annet ledd.

Plikten til å forhåndsvarsle varer som innføres fra land utenfor EUs tollsikkerhetsområde, gjennomfører Norges forpliktelser etter EØS-avtalen protokoll 10 kapittel IIa – Tollsikkerhetstiltak, med vedlegg. Som følge av disse forpliktelsene er det gitt nærmere regler i forskrift om blant annet forhåndsvarsling og risikovurderinger for varer som sendes til og fra tredjeland. Gjennom reglene

i EØS-avtalen protokoll 10 kapittel IIa er Norge innlemmet i EUs tollsikkerhetsområde. Det er derfor ikke plikt til å forhåndsvarsle varer som sendes mellom Norge og resten av tollsikkerhetsområdet.

Kapittel IIa får kun anvendelse mellom EU og Norge, jf. protokoll 10 artikkel 2 punkt 3. Sveits har inngått en egen tollsikkerhetsavtale med EU som innebærer at også Sveits er innlemmet i EUs tollsikkerhetsområde. Videre har Norge og Sveits inngått en avtale seg imellom som gjenspeiler de to landenes avtaler med EU, og som innebærer at kravet om forhåndsvarsel ikke gjelder for varer som sendes mellom Norge og Sveits. Liechtenstein er i tollunion med Sveits, og er derfor omfattet av tollsikkerhetsavtalen som Sveits har inngått med EU, se St.prp. nr. 71 (2008–2009) side 3.

Annet ledd regulerer unntaket fra plikten til å forhåndsvarsle varer som innføres direkte fra tollområdet i EU eller tollområdet i Sveits og dens tolenklaver samt fra Fyrstedømmet Liechtenstein så lenge det er tilknyttet Sveits gjennom Tolluniontraktaten av 29. mars 1923. Bestemmelsen viderefører tollforskriften § 3-1-2 første ledd.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om plikten til å forhåndsvarsle, og om unntak fra den. EØS-avtalen protokoll 10 kapittel IIa har en omfattende regulering av hvilke varer og forsendelser som skal forhåndsvarsles, frister for å levere forhåndsvarsel, og hvordan informasjonen om varer som transporteres skal gis. Forpliktelsene som følger av bestemmelsene i kapittel IIa, vil som i dag inntas i forskrift. Det følger også av protokollen at autoriserte foretak kan gis lettelser i varslingsplikten. Bestemmelser om dette gis i forskrift. Forskriftshjemmelen omfatter også unntak fra plikten til å forhåndsvarsle for eksempel reisegods.

Til § 2-2 Bestemmelsessted ved ankomst til tollområdet

Bestemmelsen regulerer hvor et transportmiddel skal gå når det kommer til tollområdet. Den gjelder alle typer transportmidler, og retter seg mot føreren av transportmiddelet. Bestemmelsen viderefører tolloven § 3-2. Nærmere regler er gitt i tollforskriften §§ 3-2-1 flg. Utgangspunktet er at den som kommer til tollområdet med fartøy, skal føre fartøyet direkte til en kommune hvor det er et tollsted, mens fører av luftfartøy skal føre dette direkte til en internasjonal flyplass. Fører av tog skal sørge for at toget går direkte til sted hvor kontroll skal finne sted, eller tollmyndighetene skal komme om bord. Fører av motorvogn skal ved ankomst til tollområdet følge vei hvor tollmynd-

ighetene er stasjonert, og sørge for at motorvognen går til nærmeste tollsted innen tollområdet.

Første ledd pålegger føreren av ethvert transportmiddel som kommer til tollområdet på vei til et innenriks sted, å sørge for at transportmiddelet går direkte til et sted der tollmyndighetene er stasjonert, med mindre tollmyndighetenes tillatelse til å gå til et annet sted er innhentet på forhånd.

Etter *annet ledd* kan tollmyndighetene pålegge føreren av fartøy og luftfartøy å følge bestemte fly- eller seilingsleder. Tollmyndighetene kan også pålegge føreren av motorvogn som er på vei til tollområdet, å følge bestemte veier.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om plikter for fører av transportmiddel, blant annet om fremgangsmåten ved innhenting av tillatelse, om fly- og seilingsleder og om unntak fra pliktene.

Til § 2-3 Melde- og opplysningsplikt om ankomst til bestemmelsessted i tollområdet

Bestemmelsen viderefører tolloven § 3-3 om meldeplikt om ankomst til et bestemmelsessted i tollområdet, men omfatter i tillegg plikt til å gi opplysninger om transportmiddelet, besetningen og varer som bringes med som last.

Tolloven § 3-3 med tilhørende forskrift har sitt utspring i fartøystrafikken, og sammenfatter en rekke ulike plikter og unntak fra plikter fra tidligere regelverk. Disse pliktene gikk for det første ut på at fartøyets fører skulle være utstyrt med en fortegnelse over fartøyets last, utarbeidet på forhånd. Deretter skulle vedkommende ved første anledning, enten det var ved innseiling eller ankomst til et tollsted, melde fra om fartøyets ankomst og overlevere fortegnelsen. Denne ble brukt som grunnlag for kontroll av om det som var oppgitt, virkelig var det som befant seg om bord, og at det ikke ble medbrakt varer som ikke var oppgitt. Fortegnelsen fungerte deretter som generalangivelse, som ble holdt opp mot spesialangivelse levert av mottakeren når varene skulle tollekspederes.

Det samme gjelder i dag, i modernisert form, men fremgår ikke direkte av lovteksten. Den tilhørende opplysningsplikten fremgikk i tolloven 1966 av samme bestemmelse, § 22, men ble ved tolloven 2007 flyttet til forskrift, jf. tollforskriften §§ 3-3-1 til 3-3-3. Førerens opplysningsplikt om varene fremkommer dermed ikke direkte av loven, noe den etter departementets syn bør gjøre. Opplysningene har betydning for kontroll mot opplysninger om varene som er gitt i deklarasjonen.

Etter tolloven § 3-3 gjelder meldeplikten for fører av fartøy og luftfartøy, mens fører av motorvogn og tog i forskrift kan ilegges tilsvarende meldeplikt. I høringsnotatet foreslo departementet at den generelle melde- og opplysningsplikten etter loven skulle gjelde for fører av alle typer transportmidler. Departementet ser at en slik løsning vil innebære en utvidelse av meldeplikten for fører av motorvogn og tog som det ikke er grunnlag for, og viderefører derfor ikke dette forslaget. I stedet videreføres hjemmelen til å gi forskrift om at melde- og opplysningsplikten også skal gjelde for fører av motorvogn og tog.

NHO Logistikk og Transport og *NHO Mat og Drikke* har merknader til førers opplysningsplikt. *NHO Mat og Drikke* skriver at de er tvilende til verdien av å ansvarliggjøre sjåføren, med mindre sjåføren selv har lagt varer inn i lasten som det er ulovlig å medbringe. De viser til uttalelsen fra *NHO Logistikk og Transport* som skriver:

«I praksis pålegger man her en sjåfør en umulig plikt. Det er slik at når man laster vogntog i utlandet får sjåføren verken lov til å være til stede under lasting og langt mindre sjekke hva som lastes. Ofte begrunnes slike pålegg med HMS, og det er nokså fast praksis i Europa. Sjåføren får derved en ferdig opplastet bil sammen med papirer som han jo må stole på. Han har ingen sjanse til å vite om lasten stemmer med papirene.

Vi synes det da er gammeldags å påføre sjåføren en slik plikt. Domstolpraksis ender ofte med bot mot en sjåfør. Reaksjoner mot avvik mellom papirer og last bør derfor skje mot de som utsteder dokumentene.»

Departementet viser til at vareførselsloven § 2-3 ikke pålegger fører av transportmiddel plikter ut over det som følger av tollforskriften, og som tidligere fulgte av loven.

Første ledd regulerer førerens plikt til å melde fra til tollmyndighetene om ankomst til sted i tollområdet, og å gi opplysninger om transportmiddelet, besetningen og varer som bringes med som last. Bestemmelsen retter seg som nevnt mot fører av fartøy og luftfartøy.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om blant annet hvilke opplysninger som skal gis, og om når og på hvilken måte de skal gis. Bestemmelsen viderefører forskriftshjemmelen i tolloven § 3-3 annet ledd, men slik at hjemmelen også omfatter «leveringsmåten». Det legges dermed til rette for at departementet kan kreve at opplysninger gis elektronisk og på forhånd, se

omtalen av forvaltningsloven § 15 a i merknaden til § 1-5.

Til § 2-4 Fremleggelse av varer for kontroll

Bestemmelsen gjelder den plikten alle som innfører en vare til tollområdet, har til å legge varen fysisk frem for tollmyndighetene. Fremleggelsesplikten har vært, og er fortsatt, en av grunnpilarene for tollmyndighetenes kontrollvirksomhet. Bestemmelsen er ment å videreføre tolloven § 3-1 annet til fjerde ledd, men er forenklet i tråd med dagens praksis.

Etter tolloven § 3-1 annet ledd skal enhver som bringer en vare til tollområdet, «melde fra om dette til tollmyndighetene og fremlegge eller oppgi varen for kontroll. Tilsvarende gjelder plikt til å registrere varen.» Bestemmelsen sammenfatter en rekke tidligere plikter tilknyttet de ulike transportmåtene. Felles for disse var at de gjaldt reisende eller andre som ikke var omfattet av plikten til å få varene sine ført inn i førerens fortegnelse over lasten, som for eksempel passasjerer på fartøy eller landeveisreisende. Etter departementets syn er dagens bestemmelse unødvendig komplisert, noe som bidrar til å gjøre det rettslige innholdet utydelig. Det sentrale er plikten til å legge frem varen for tollmyndighetene, mens en lovregulert plikt til å melde fra om og oppgi varen for kontroll synes unødvendig i tillegg. Til illustrasjon gir tilsvarende bestemmelse i EUs tollkodeks artikkel 139 plikt til «presentation of goods to customs». Dette er nærmere definert i artikkel 5 nr. 33, som en melding til tollmyndighetene om varenes ankomst, og om at de er tilgjengelige for kontroll.

Første ledd slår fast hovedregelen om at den som innfører en vare til tollområdet, skal legge varen frem for tollmyndighetene. Utgangspunktet er at varen og relevante opplysninger om varen skal kunne legges frem slik at tollmyndighetene kan kontrollere dem. Det betyr ikke at alle varer skal vises frem i ekspedisjonen, men de må være fysisk tilgjengelige for kontroll. Plikten til å legge frem varer omfatter også kontanter og andre betalingsmidler. Med hjemmel i annet ledd kan departementet begrense fremleggelsesplikten til kontanter mv. over en viss beløpsgrense, tilsvarende tollforskriften § 3-1-10.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om fremleggelse, herunder om hvor og hvordan fremleggelse skal skje, og om unntak fra fremleggelsesplikten.

Fremleggelsesplikten gjelder for store volum av varer, og det er derfor nødvendig at den kan oppfylles enkelt og effektivt for å unngå store for-

sinkelser i vareførselen. Etter tolloven § 3-1 fjerde ledd kan tollmyndighetene derfor innføre forenklede rutiner for fremleggelse av varer på grenseoverganger, fergeterminaler, flyplasser og andre innpasseringssteder, dersom forholdene ligger til rette for det. Med hjemmel i denne bestemmelsen følger det av tollforskriften § 3-1-14 at man kan oppfylle melde- og fremleggelsesplikten ved bruk av fortollingsautomat og tollapplikasjoner. Videre kan den som bare medbringer «tollfritt» reisegods som kan innføres uten tillatelse fra andre myndigheter, eller har brukt fortollingsautomat mv., passere i grønt felt. Valg av grønt felt anses da som endelig melding om og fremleggelse av varer, jf. tollforskriften § 3-1-15.

Forskriftshjemmelen i paragrafen her er ment å omfatte adgangen til å innføre forenklede rutiner for fremleggelse. I tillegg til de konkrete stedene som nevnes i dagens regelverk, vil det også kunne være behov for å innføre forenklede rutiner på andre steder, som for eksempel på gods- og postterminaler. Også bestemmelsen i tollforskriften § 3-1-12 om at besetningen skal oppfylle melde- og fremleggelsesplikten etter tolloven § 3-1 ved å gi oversikt over varer de bringer med seg til føreren av fartøyet, kan videreføres med hjemmel i bestemmelsen her.

Departementet legger til grunn at unntaket fra fremleggelsesplikten for personer som bare har med seg toll- og avgiftsfritt reisegods som kan innføres uten særskilt tillatelse, som i dag følger av tolloven § 3-1 tredje ledd bokstav a, reguleres i forskrift.

Til § 2-5 Tillatelse til videre transport i tollområdet

Bestemmelsen retter seg mot fører av fartøy som ved videre transport i tollområdet, frakter varer som ikke er tollbehandlet. Den viderefører tolloven § 3-6. Bestemmelsen skal sikre tollmyndighetenes kontroll med fartøy som går fra et sted i tollområdet til et annet sted i tollområdet med varer som ikke er tollbehandlet.

Alle varer som innføres til tollområdet, skal etter § 3-1 tollbehandles ved at de enten underlegges en tollprosedyre eller gjenutføres eller avstås. For fartøy som frakter varer som skal leveres på flere steder i tollområdet, er det imidlertid etablert en særordning med meldeplikt i stedet for at varene tollbehandles. Grunnen er at varer som fraktes med fartøy, ikke omfattes av ordningen med transittering, og at det heller ikke er praktisk at varene forpasses. Bestemmelsen her pålegger i slike tilfeller føreren å innhente tillatelse for varer som ikke er tollbehandlet, før videre transport i

tollområdet. For fartøy innebærer det at det gis en tillatelse i Safe Sea Net Norway (SSNN).

Første ledd bestemmer at dersom det i et fartøy finnes varer som ikke er tollbehandlet, herunder proviant, må føreren ikke la fartøyet gå videre til annet sted i tollområdet før tollmyndighetene har gitt tillatelse til det. Alle varer som innføres til tollområdet skal tollbehandles, men det kan med hjemmel i § 3-1 tredje ledd gis unntak i forskrift. Dersom det i fartøyet er varer som er omfattet av et slikt unntak, må føreren ikke la fartøyet gå videre før tollmyndighetene har gitt tillatelse til det. Når tollmyndighetene har gitt slik tillatelse, gjelder pliktene etter §§ 2-2, 2-3, 2-4 og 2-6 tilsvarende ved ankomst til det nye bestemmelsesstedet i tollområdet.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om tillatelse til videre transport i tollområdet av varer som ikke er tollbehandlet, og fastsette at slik tillatelse kan gis fører av andre transportmidler.

Til § 2-6 Lossing

Bestemmelsen gjelder lossing av varer som ikke er tollbehandlet, og ivaretar hensynet til tollmyndighetenes kontroll med slike varer. Bestemmelsen viderefører tolloven § 3-4, men uten annet ledd om plikt til umiddelbart å registrere medbrakte varer «etter gjeldende bestemmelser», som anses unødvendig.

Første ledd slår fast at varer som ikke er tollbehandlet, ikke skal losses eller på annen måte fjernes fra et transportmiddel som er ankommet tollområdet, før tollmyndighetene har gitt tillatelse til det. Ved lossing i nødtilfelle, skal føreren melde fra til tollmyndighetene snarest mulig.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om hvor og når lossing kan finne sted og om unntak fra plikten til å innhente tillatelse før lossing.

9.3 Kapittel 3 Tollbehandling ved innførsel

Generelle merknader til kapittel 3

Kapitlet har bestemmelser om plikten til å tollbehandle varer som innføres til tollområdet, deklaring av varer, aksept av deklarasjon og frigjøring av varer for disponering i tråd med den valgte prosedyren. Kapitlet har også bestemmelser om adgangen til å gjenutføre varer eller avstå varer til tollmyndighetene. Bestemmelsene er hentet fra

tolloven kapittel 4 om tollbehandling, og enkelte er utformet etter mønster av EUs tollkodeks.

Til § 3-1 Tollbehandling av varer som innføres til tollområdet

Bestemmelsen regulerer hva som skal skje med varer som innføres til tollområdet. Etter § 1-3 bokstav e er innførsel at varen føres inn i tollområdet. Det vil si at varen rent fysisk føres over grensen til det norske fastland eller territorialfarvann. Paragraf 3-1 er langt på vei en videreføring av tolloven § 4-1, men noe endret fordi bestemmelsene om tollprosedyrer mv. er endret for i større grad å synliggjøre de ulike alternativene for tollbehandling.

Første ledd slår fast at varer som innføres til tollområdet, enten skal underlegges en tollprosedyre etter kapittel 4 eller gjenutføres eller avstås etter § 3-7.

Etter *annet ledd* kan varer likevel ligge midlertidig på losseplassen eller lagres på annen måte, forutsatt tollmyndighetenes godkjenning og eventuell sikkerhetsstillelse. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-1 annet ledd.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om unntak fra kravet om tollbehandling ved innførsel og om omkostninger og sikkerhetsstillelse ved midlertidig lagring av varer. Som omtalt i merknaden til § 2-5 om tillatelse til videre transport i tollområdet, kan det være aktuelt å gi unntak fra kravet om tollbehandling for fartøy som frakter varer som skal leveres flere steder i tollområdet.

Til § 3-2 Deklarering av varer

Bestemmelsen gjelder deklarerering av varer og viderefører tolloven § 4-10 med noen endringer. Paragrafen her angir ikke, som tolloven § 4-10, at deklarasjon er nødvendig for å «disponere over vare som ikke er fortollet». Departementet ser ikke behov for en slik presisering. Det følger av § 3-1 i loven her at varer som innføres til tollområdet, skal underlegges en tollprosedyre. Varer kan i stedet gjenutføres eller avstås. Det vil si at enhver vare som ønskes innført og frigjort, skal underlegges en prosedyre. Varer som underlegges prosedyren overgang til fri disponering, vil fritt kunne omsettes, brukes eller forbrukes, mens varer som underlegges en av de andre prosedyrene, som for eksempel transittering eller tollager, må behandles i samsvar med de vilkårene som følger av den aktuelle prosedyren.

Første ledd bestemmer at det for alle varer som skal underlegges en tollprosedyre, skal leveres en

deklarasjon tilpasset den aktuelle prosedyren. Tilsvarende bestemmelse følger av EUs tollkodeks artikkel 158 nr. 1. Med «den aktuelle prosedyren» menes den prosedyren som deklaranten ønsker at varen skal underlegges. Deklaranten er den som leverer en deklarasjon i eget navn, eller den som deklarasjonen leveres på vegne av, jf. definisjonen i § 1-3 bokstav a. Deklarering av varer etter vareførselsloven er å anse som selvdeklarerering, og deklaranten er ansvarlig for å gi riktige og fullstendige opplysninger. Denne opplysningsplikten er regulert i § 7-1, som sier at den som har plikt til å gi opplysninger etter vareførselsloven, skal gi riktige og fullstendige opplysninger, opptre aktomt og lojalt og gjøre tollmyndighetene oppmerksom på eventuelle feil i de opplysningene som er gitt.

Etter *annet ledd* skal deklarasjonen inneholde alle opplysninger som er nødvendige for den prosedyren varen skal underlegges. Tilsvarende bestemmelse følger av EUs tollkodeks artikkel 162. I tolloven kommer dette frem i § 4-10 annet ledd annet punktum som sier at «deklaranten skal gi alle de opplysninger tollmyndighetene finner nødvendig for at varen kan tollekspederes». Videre fremgår det av tolloven § 4-10 fjerde ledd tredje punktum at tollmyndighetene kan avvise en deklarasjon inntil alle pliktige dokumenter eller opplysninger er fremlagt. Departementet ser ikke grunn til å videreføre en slik regel. Tollmyndighetene har en slik adgang som følge av at de utøver myndighet etter loven, og det følger av § 3-5 i loven her at varen ikke frigjøres for den valgte tollprosedyren før vilkårene for prosedyren er oppfylt.

Etter tolloven § 4-10 fjerde ledd skal det sammen med deklarasjonen legges frem slik dokumentasjon som tollmyndighetene finner nødvendig. Dette er videreført ved at det i §§ 4-1 til 4-8 er hjemmel for å bestemme innholdet i deklarasjonen for den enkelte prosedyren i forskrift. Tollmyndighetene kan da bestemme at deklarasjonen skal ha vedlegg med ytterligere informasjon eller dokumentasjon. Departementet viser også til at § 8-10 om kontrollopplysninger fra den som er opplysningspliktig, gir tollmyndighetene adgang til å kreve at kontrollopplysninger dokumenteres.

I praksis vil tollmyndighetene, som i dag, utforme standarddeklarasjoner for hver enkelt prosedyre. Forskriftshjemmelen om innholdet i deklarasjonen, som er inntatt i paragrafen om den enkelte prosedyren, vil omfatte ulike former for deklarasjoner som i dag er regulert i tollforskriften. Departementet legger til grunn at forskriftshjemmelen i bestemmelsene om hver enkelt pro-

sedyre vil dekke alle former for deklarasjoner, basert på hvilke opplysninger tollmyndighetene anser nødvendig for hver enkelt tollprosedyre.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om leveringsmåten for deklarasjoner. Hjemmelen omfatter regler om elektronisk levering, som i dag er regulert i tolloven § 4-13. Det innebærer at forslag om å endre leveringsmåte som hovedregel må sendes på høring. Se nærmere om forvaltningsloven § 15 a om elektronisk kommunikasjon i merknaden til § 1-5. Ved bruk av tollapplikasjon og tollautomat blir varen deklarerert for prosedyren overgang til fri disponering og det gis melding for tollavgift. Disse måtene å deklare på reguleres derfor i forskrift til § 4-1. Det samme gjelder regler om adgang til muntlig deklarerer.

Til § 3-3 Levering av deklarasjon

Bestemmelsen gjelder hvem som kan levere en deklarasjon. Etter § 1-3 bokstav a er den som leverer en deklarasjon, eller den som en deklarasjon leveres på vegne av, å anse som deklarant. Departementet legger til grunn at deklaranten i de fleste tilfeller vil være den som skal motta varen.

Første ledd bestemmer at enhver som kan gi de opplysninger som er nødvendige for den valgte prosedyren, kan levere deklarasjonen. Vedkommende må også kunne legge frem den aktuelle varen eller få den fremlagt for tollmyndighetene. Bestemmelsen er utformet i tråd med EUs tollkodeks artikkel 170 nr. 1 første ledd.

Deklarasjonen kan leveres i eget navn eller på vegne av en annen av en representant eller fullmektig. Den som leverer deklarasjonen i eget navn, eller den deklarasjonen leveres på vegne av, er å anse som deklarant, jf. § 1-3 bokstav a. I EUs tollkodeks er forholdet mellom deklaranten og en fullmektig formalisert gjennom ordningen med tollrepresentant («customs representative»), som er en fullmektig som har fullmakt til å opptre og handle på vegne av andre. Dette er ikke på samme måte formalisert i vareførselsloven, men det fremgår av annet punktum at dersom deklarasjonen leveres på vegne av en annen, må den som leverer deklarasjonen om nødvendig kunne godtgjøre at deklarasjonen leveres på vegne av denne. Det følger av tredje punktum at den som leverer deklarasjonen må kunne legge frem de aktuelle varene for tollmyndighetene. I praksis blir varene som oftest lagt frem av transportøren ved grensepassering.

Dersom prosedyren medfører særlige forpliktelser for en person, bestemmer *annet ledd* at

deklarasjonen må leveres av denne personen eller dennes fullmektig. Et eksempel på en slik særlig forpliktelse er innførsel av varer under prosedyren midlertidig innførsel med vilkår om utførsel av varene innen ett år. Da må den som har ansvaret for at varene utføres, eller dennes fullmektig, levere deklarasjonen. Bestemmelsen er delvis utformet i tråd med EUs tollkodeks artikkel 170 nr. 1 annet ledd.

Tredje ledd åpner for at deklarasjonen kan leveres før varen legges frem for tollmyndighetene, og tilsvarer EUs tollkodeks artikkel 171. Adgangen bør imidlertid av praktiske årsaker ikke være ubegrenset. Av hensyn til internasjonal harmonisering settes fristen til 30 dager, noe som tilsvarer fristen EU har satt fra deklarasjonen leveres til varen skal være meldt og fremlagt for tollmyndighetene. Etter dette annulleres deklarasjonen, og deklarasjonen anses som ikke levert. Med «legges frem» siktes det til fremleggelsesplikten etter § 2-4. Som det fremgår i merknaden til § 2-4, må varen kunne legges frem slik at tollmyndighetene kan kontrollere den. Det betyr ikke at alle varer skal vises frem i ekspedisjonen, men de må være fysisk tilgjengelige for kontroll.

Til § 3-4 Aksept av deklarasjon

Bestemmelsen er ny og regulerer tidspunktet for når en deklarasjon anses å være akseptert av tollmyndighetene. Tidspunktet har betydning for anvendelsen av bestemmelsene som gjelder for den prosedyren varen er deklarerert for. Bestemmelsen er utformet etter mønster av EUs tollkodeks artikkel 172, men tilpasset norske forhold.

Tidspunktet for aksept etter paragrafen her tilsvarer tidspunktet etter tollavgiftsloven § 2-2, som bestemmer at tollavgift skal beregnes etter de regler og satser som gjelder på det tidspunktet tollmyndighetene aksepterer deklarasjonen.

Første ledd slår fast at en deklarasjon aksepteres når den oppfylder vilkårene i §§ 3-2 og 3-3. Det vil si at deklarasjonen, som skal være tilpasset den aktuelle prosedyren, er utfylt med alle nødvendige opplysninger, og at vilkårene i § 3-3 er oppfylt. De fleste deklarasjoner leveres i TVINN-systemet. De anses da å være akseptert når de passerer «inputkontrollen». Inputkontrollen omfatter blant annet om det er oppgitt gyldig varenummer og om innførselsavgifter og tillatelser knyttet til varenummeret er oppgitt. Det er i tillegg et vilkår at varen som omfattes av deklarasjonen, er fremlagt for tollmyndighetene. At varen er fremlagt, betyr ikke at den faktisk er fremlagt, men at den er fysisk tilgjengelig for tollmyndighetenes kontroll.

Annet ledd presiserer at det er tidspunktet for aksept av deklarasjonen som skal legges til grunn for de bestemmelsene som gjelder for den prosedyren varen deklarerer for. Det kan for eksempel være utgangspunktet for beregning av fristen for gjenutførsel av varer innført under prosedyren midlertidig innførsel.

Til § 3-5 Frigjøring av vare

Bestemmelsen har vilkår for når en vare kan frigjøres for disponering i tråd med prosedyren den er deklarerert for. Bestemmelsen er ny, og utformet etter mønster av EUs tollkodeks artikkel 194 og 195.

Etter *første ledd* frigjøres en vare for disponering i tråd med den valgte prosedyren, når vilkårene for å underlegge varen prosedyren er oppfylt. For eksempel må vilkåret om at eieren av en vare som innføres under prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer, er bosatt eller hjemmehørende i utlandet, være oppfylt før varen kan frigjøres. Ved bruk av prosedyren transittering, må varen være underlagt en transitteringsordning for at den kan frigjøres. For noen prosedyrer oppfylles imidlertid vilkårene etter at varen er innført, som for eksempel prosedyren midlertidig innførsel som stiller vilkår om at varen gjenutføres innen ett år etter innførselen.

Bestemmelsen oppstiller i tillegg et vilkår om at de nødvendige tillatelser for å innføre varen foreligger. Dette gjelder for varer som ved innførsel er underlagt restriksjoner, som kvantitative reguleringer eller krav om tillatelse, gitt av hensyn til blant annet samfunnsikkerhet, beskyttelse av menneskers liv og helse, dyrevelferd, plantevern og miljøvern. Hvorvidt dette vilkåret er oppfylt, vil bero på den enkelte restriksjonen og vurdert i sammenheng med den prosedyren varen er deklarerert for.

Deklarasjoner som behandles automatisk i TVINN, gjennomgår en automatisert kontroll, såkalt «maskekontroll» etter at de er akseptert. I maskekontrollen blir det avgjort om deklarasjonen skal legges til manuell behandling hos en tolltjenesteperson for vare- eller dokumentkontroll eller fysisk kontroll av varene. For deklarasjoner som leveres utenom TVINN, ved muntlig deklarasjon eller levering på papir, foregår slik kontroll på den måten tollmyndighetene finner hensiktsmessig. Tollmyndighetenes kontroll av en akseptert deklarasjon er en del av myndighetsutøvelsen etter vareførselsloven og krever ikke særskilt hjemmel, men den kan føre til at det tar tid før varene frigjøres, eller at de ikke frigjøres

fordi vilkårene for det ikke er til stede. I EUs tollkodeks artikkel 194 fremgår det at varen frigjøres straks opplysningene i deklarasjonen er verifisert eller godkjent uten verifisering. Departementet ser ikke behov for å regulere dette særskilt i § 3-5.

Det følger av *annet ledd* at dersom det oppstår plikt til å betale tollavgift eller andre avgifter ved bruk av prosedyren overgang til fri disponering, frigjøres varen først når avgiften er betalt eller det er stilt sikkerhet for betaling. Sikkerhet for betaling omfatter også bruk av tollkreditt.

Med andre avgifter siktes det her særlig til merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel, for uregistrerte avgiftspliktige som skal levere skattemelding med opplysninger om grunnlaget for og beregning av avgiften i deklarasjonen. Registrerte avgiftspliktige skal derimot beregne og betale merverdiavgift ved innførsel etter de alminnelige reglene som gjelder ved innenlands omsetning, og avgiftsplikten er ikke til hinder for at varer frigjøres etter paragrafen her.

Varer som deklarerer i TVINN, frigjøres når deklarasjonen er tildelt ekspedisjons- og løpenummer. Informasjon om at en vare er frigjort for disponering i tråd med den valgte prosedyren gis ved elektronisk melding til deklaranten, men kan også gis direkte til fører av transportmiddelet ved åpen bom, lyssignal eller på lystavle.

Til § 3-6 Annen disponering av vare enn etter den deklarererte prosedyren

Bestemmelsen slår fast at den som vil disponere over en vare på annen måte enn prosedyren den er deklarerert for, må deklare varen på nytt etter § 3-2. Det innebærer at det må leveres en ny deklarasjon. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-25 annet ledd.

§ 3-7 Adgang til å gjenutføre eller avstå vare til tollmyndighetene

Bestemmelsen gjelder adgangen til å gjenutføre eller avstå en vare til tollmyndighetene dersom man av ulike grunner ikke ønsker å underlegge varen en tollprosedyre. Bestemmelsen er ment å videreføre tolloven § 4-26, men er noe endret som følge av at plikten til å beregne tollavgift er regulert i tollavgiftsloven.

Første ledd gir deklaranten rett til å gjenutføre eller avstå en vare til tollmyndighetene dersom vedkommende ikke ønsker å motta varen, eller ønsker å disponere over varen på en annen måte enn den er deklarerert for. Dersom varen avstås til

tollmyndighetene, tilfaller den staten. Tollmyndighetene kan da behandle varen på den måten de finner hensiktsmessig, etter retningslinjene i «Instruks for utrangering, kassasjon og avhending av materiell og fast eiendom som tilhører staten», fastsatt ved kgl.res. 17. mars 1978.

Gjenutførsel eller avståelse vil særlig være aktuelt der varen er deklarerert for prosedyren overgang til fri disponering slik at avgifter ved innførsel skal beregnes, jf. § 4-1 annet ledd. En deklarerant kan for eksempel ønske å gjenutføre en vare dersom det viser seg at avgiftene blir uventet høye, eller nødvendige tillatelser for å innføre varen ikke foreligger. Konsekvensen av gjenutførsel eller avståelse etter første ledd er at man slipper å svare eventuell tollavgift og andre innførselsavgifter. Tolloven § 5-5 har en egen bestemmelse om fritak for tollavgift for varer som ødelegges før varen er frigjort. I praksis kan slike varer avstås til tollmyndighetene etter § 3-7. Tolloven § 5-5 foreslås derfor ikke videreført.

Deklarantens adgang til å gjenutføre eller avstå en vare uten å svare avgifter forutsetter at reglene for innførsel er fulgt. Det følger derfor av *annet ledd* at deklareranten ikke kan velge å gjenutføre eller avstå en vare etter første ledd dersom varen er innført eller disponert over i strid med bestemmelsene i loven her. Tollmyndighetene kan imidlertid, i særlige tilfeller, tillate at en vare gjenutføres eller avstås, selv om den er innført eller disponert over i strid med bestemmelser i loven her. Konsekvensen av en slik tillatelse er at eventuell tollavgift og andre innførselsavgifter ikke skal beregnes. Denne adgangen er ment som en sikkerhetsventil, og skal bare brukes i helt spesielle tilfeller.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om fremgangsmåten ved gjenutførsel og avståelse og om tollmyndighetenes adgang til å kreve dekning av kostnader når varer avstås.

9.4 Kapittel 4 Tollprosedyrer ved innførsel

Generelle merknader til kapittel 4

Kapitlet har bestemmelser om tollprosedyrene for innførsel. Bestemmelsene er hentet fra tolloven § 4-20 om fortolling, § 4-21 om forpassing, § 4-22 om transittering og § 4-24, jf. tollforskriften § 4-24-1 om midlertidig innførsel og kapittel 6 om tollfritak for vare som skal gjenutføres. Bestemmelsene er noe endret i forhold til tolloven, og i større grad utformet etter mønster av

bestemmelsene om tollprosedyrer i EUs tollkodeks.

Prosedyren overgang til fri disponering innebærer at varen stilles til fri disponering og kan omsettes, brukes eller forbrukes i tollområdet. Det medfører at eventuell tollavgift og merverdiavgift og særavgift som påløper ved innførsel, skal beregnes. Varer som ikke skal innføres til tollområdet før overgang til fri disponering, må deklarereres for en av de andre tollprosedyrene. Disse prosedyrene har det til felles at tollavgift og andre innførselsavgifter som hovedregel ikke skal beregnes. Dette gjelder blant annet prosedyren for varer som bare skal gjennom tollområdet i form av transitt, og prosedyren for varer som bare midlertidig skal brukes i tollområdet før de igjen utføres.

Departementet drøftet i høringsnotatet om det bør være en særlig tollprosedyre for varer som innføres og gis tollfritak fordi de skal brukes til et bestemt formål, også omtalt som «særlig anvendelsesformål» eller «bestemt sluttbruk». EUs tollkodeks har i artikkel 254 regulert prosedyren «særlig anvendelsesformål». Etter nr. 1 kan en vare gå over til fri disponering med tollavgiftsfritak (eller nedsatt sats) dersom varen brukes til et særlig formål. Det følger av nr. 4 at varen er under tolltilsyn inntil den er anvendt til det oppgitte formålet eller den er utført, tilintetgjort eller avstått, eller varen er anvendt til et annet formål og innførselsavgifter er betalt.

Etter tolloven er ordningen at varer som kan innføres med tollfritak på grunn av særlig anvendelsesformål skal fortolles, og at fritak enten følger av bruk av varenummer i tolltariffen hvor tollsatsen er null på grunn av bestemt bruk, eller at tollfritak gis som individuelle eller generelle tollnedsettelse. For landbruksvarer gjelder en ordning med bruk av anvendelseserklæring som skal følge varen dersom den videreselges, se omtale i merknaden til tollavgiftsloven § 5-3. Departementets vurdering i høringsnotatet var at tollovens ordning bør videreføres på den måten at varen innføres under prosedyren overgang til fri disponering, og at nedsettelse eller fritak for tollavgift reguleres i tollavgiftsloven. Det ble samtidig foreslått en bestemmelse i tollavgiftsloven § 2-6 om tollavgiftsplikt ved brudd på vilkår ved kjøp av vare med nedsatt tollavgift på vilkår om at varen brukes på en bestemt måte. *Landbruks- og matdepartementet* uttaler at de har forståelse for at det av ulike årsaker på dette området ikke er hensiktsmessig å innføre en egen tollprosedyre i vareførselsloven, selv om det er gjort i EUs tollkodeks. *Landbruksdirektoratet* uttaler at det avgjørende er

at det etableres et regelverk som i bedre grad enn i dag gir mulighet for å kunne kontrollere og sanksjonere brudd på vilkår om sluttbruk. Begge instanser har innspill til regulering i § 2-6 i tollavgiftsloven, se merknad til bestemmelsen.

Til § 4-1 Prosedyren overgang til fri disponering

Bestemmelsen gjelder prosedyren overgang til fri disponering, det vil si innførsel av varer som skal disponeres fritt i tollområdet. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-20 om frigjøring av ufortollet vare – fortolling.

Første ledd slår fast at vare som innføres for fri omsetning, bruk eller forbruk, skal underlegges prosedyren overgang til fri disponering. Prosedyren overgang til fri disponering med angivelse av vilkår er utformet etter mønster av EUs tollkodeks artikkel 201.

Videre fremgår det at kontanter og andre likestilte betalingsmidler som innføres, skal underlegges denne prosedyren. Med «andre likestilte betalingsmidler» menes reisesjekker, forhåndsbetalte kort og andre fysiske verdipapirer, som for eksempel sjekker, vekslar og gjeldsbrev, som enten er i ihendehaverform, utstedt til fiktiv mottaker, utstedt uten å navngi mottakeren, endosert videre uten restriksjoner eller som på annen måte er i en slik form at råderetten følger av ihendehavelsen.

Kontanter mv. er omfattet av tolltariffen og dermed å anse som varer. Tollforskriften § 3-1-16 har regler om at den som innfører eller utfører betalingsmidler over NOK 25 000, uoppfordret skal legge frem eller oppgi disse til tollmyndighetene. Videre følger det av tollforskriften § 4-10-2 syvende ledd at kontanter og verdipapirer over beløpsgrensen som følger av § 3-1-16, skal deklarerer ved bruk av skjema RD 0026.

I høringsnotatet foreslo departementet å videreføre plikten til å gi opplysninger til tollmyndighetene om inn- og utførsel av betalingsmidler som en opplysningsplikt og ikke en deklarasjonsplikt. *Tolldirektoratet* har i sin høringsuttalelse påpekt viktigheten av at deklareringsplikten for kontanter mv. over beløpsgrensen videreføres og skriver blant annet:

«Tolletaten bemerker for det første at etter gjeldende regelverk skal valuta og andre betalingsmidler utover beløpsgrensen deklarerer på forhånd ved søknad på et skjema som fylles ut og underskrives av den som medbringer valuta/betalingsmidler. Skjemaet blir deretter registrert i valutaregisteret av tollmyndighetene.

Valutaregisteret blir blant annet benyttet til etterretning og til etterkontroller, og et så korrekt valutaregister som mulig er viktig.»

Departementet har etter en ny vurdering kommet til at deklarasjonsplikten ved innførsel av kontanter mv. bør videreføres, men slik at plikten fremgår av loven og ikke bare av forskrift. Etter departementets vurdering bør deklareringsplikten fremgå tydeligere av regelverket enn i dag, ettersom tollmyndighetene etter § 12-3 kan ilegge overtredelsesgebyr for brudd på deklareringsplikten og etter § 11-1 tilbakeholde betalingsmidler til sikring av overtredelsesgebyr. Ved utførsel av kontanter mv. følger deklareringsplikten av § 5-9.

Annet ledd gjelder andre følger av at varen innføres til tollområdet til fri disponering. Innførsel av vare til fri disponering innebærer at tollavgift og andre innførselsavgifter, som merverdiavgift og særavgifter, skal beregnes. Plikten til å beregne avgift følger av de enkelte avgiftslovene. Dette er inntatt i bestemmelsen her for å få frem at bruk av prosedyren har betydning for plikten til å beregne innførselsavgifter.

Reglene om når tollavgift skal beregnes, følger av tollavgiftsloven. Etter § 2-1 første ledd skal tollavgift beregnes når en vare går over til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1. Tollavgiftsloven § 9-2 bestemmer at melding for tollavgift skal leveres av den som deklarerer en vare for prosedyren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1. Meldingen skal gis som en del av deklarasjonen, og inneholde alle opplysninger som har betydning for fastsetting av tollavgift. Tollavgiftsloven § 9-3 slår fast at den som leverer melding for tollavgift etter § 9-2, fastsetter grunnlaget for tollavgift, og beregner tollavgift av det fastsatte grunnlaget. Avgiften må også betales før varen kan frigjøres, se § 3-5 i loven her som bestemmer at varen først frigjøres når tollavgift eller andre avgifter som pliktes betalt som følge av den valgte prosedyren, er betalt, eller det er stilt sikkerhet for betaling.

Andre avgifter som skal beregnes ved innførsel, er merverdiavgift og særavgifter. Det følger av merverdiavgiftsloven § 3-29 at det skal beregnes merverdiavgift av varer ved innførsel. I forslag til nytt annet punktum i § 3-29 første ledd følger det at tollavgiftsloven § 2-1 om når tollavgift skal beregnes, gjelder tilsvarende for merverdiavgift ved innførsel. For registrerte merverdiavgiftspliktige skal skattemelding for merverdiavgift ved innførsel leveres etter de alminnelige reglene som gjelder innenlands, jf. skatteforvaltningsloven § 8-3 første og annet ledd. Det vil si at det vanligvis

skal leveres skattemelding (tidligere merverdiavgiftsoppgave) for to kalendermåneder av gangen. Merverdiavgiften betales samme dag som skattemeldingen leveres, jf. skattebetalingsloven § 10-30 første ledd. Det vil si at verken oppgaveplikten eller betalingsplikten er knyttet til selve innførselen. Uregistrerte avgiftspliktige derimot skal, på samme måte som de tollavgiftspliktige, levere skattemelding med opplysninger som har betydning for fastsetting av merverdiavgift ved innførsel, i deklarasjonen for tollprosedyren overgang til fri disponering etter paragrafen her. For disse må avgiften betales før varen frigjøres, jf. § 3-5 annet ledd. Tilsvarende gjelder for særavgifter for ikke-registrerte avgiftspliktige som oppstår ved innførsel.

En vare som skal innføres til fri disponering, må deklarerer for denne prosedyren etter § 3-2 om deklarerer av varer. Deklarasjonen skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for prosedyren overgang til fri disponering, jf. § 3-2 annet ledd. Deklarasjonen vil i praksis også omfatte melding for tollavgift etter tollavgiftsloven § 9-2 første ledd, som bestemmer at den som deklarerer en vare for prosedyren overgang til fri disponering, skal levere melding for tollavgift som del av deklarasjonen. Levering av en utfylt deklarasjon vil dermed både oppfylle opplysningsplikten etter vareførselsloven § 4-1, jf. § 3-2, og plikten til å gi melding om tollavgift etter tollavgiftsloven § 9-2.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren overgang til fri disponering. Tollforskriften § 4-20-1 har bestemmelser om opplysninger i deklarasjon mv. ved fortolling, og § 4-20-2 har bestemmelser om fremleggelse av dokumenter mv. ved fortolling. Tilsvarende bestemmelser skal gis i forskrift med hjemmel i vareførselsloven § 4-1 tredje ledd.

Tollforskriften § 4-10-2 har regler om deklarerer av blant annet flyttegods, varer til ambassader og konsulater og proviant som medbringes i fartøy etter tolloven § 5-2. Dette er varer som innføres til fri disponering, men som er fritatt for tollavgift. Departementet legger til grunn at tilsvarende bestemmelser gis i forskrift med hjemmel i vareførselsloven § 4-1 tredje ledd. Selv om varene er fritatt for tollavgift, vil deklarasjonen for slike varer omfatte melding for tollavgift, jf. tollavgiftsloven § 9-2. Dette må det tas hensyn til ved utforming av deklarasjonen for disse typene innførsel til fri disponering. På samme måte kan adgang til bruk av tollautomat og tollapplikasjoner mv. reguleres i forskrift med hjemmel i § 4-1

tredje ledd. Også disse deklarasjonene vil omfatte melding for tollavgift etter tollavgiftsloven § 9-2. Tilsvarende gjelder muntlig deklarerer.

Tollforskriften § 4-10-4 gjør unntak fra deklarasjonsplikt for blant annet reisegods og andre varer til personlig bruk. Slike unntak kan også videreføres i forskrift. Denne typen fritak fremmer effektiv vareførsel, og innebærer at den reisende kan benytte grønn sone dersom han eller hun bare har med seg slikt reisegods. Slike fritak er i dag regulert i tolloven kapittel 5. Fritakene videreføres i tollavgiftsloven § 6-1 og ny § 7-2 i merverdiavgiftsloven, om fritak fra henholdsvis tollavgift og merverdiavgift som følge av unntak fra plikt til å levere deklarasjon for varen etter tollprosedyren overgang til fri disponering. Tilsvarende regulering er aktuell på særavgiftsområdet. Departementet legger til grunn at unntak fra deklarasjonsplikt for prosedyren overgang til fri disponering blant annet vil omfatte reisegods, gave til personlig bruk mv., men nærmere avklaring av dette må gjøres i forskrift.

Forskriftshjemmelen i tredje ledd omfatter også regler om utsatt endelig fastsetting av tollverdi for å oppfylle WTO-avtalen om gjennomføring av artikkel VII i Generalavtalen om tolltariffer og handel artikkel 13. Også adgangen til foreløpig deklarasjon og såkalt samlefortolling, det vil si at varer til flere mottakere deklarerer i samme deklarasjon, kan reguleres i forskrift til § 4-1 om prosedyren overgang til fri disponering.

Til § 4-2 Prosedyren forpassing

Bestemmelsen regulerer prosedyren forpassing, og viderefører tolloven § 4-21 om sending av ufortollet vare til sted i tollområdet.

Første ledd bestemmer at under prosedyren forpassing kan en vare sendes fra et sted til et annet innenfor tollområdet på vilkår som følger av den aktuelle forpassingsordningen. Prosedyren, som benyttes mye i praksis, innebærer at tollmyndighetene gir tillatelse til at en vare kan sendes til et bestemt sted i tollområdet. Tillatelsen skal gis på de vilkår som følger av den forpassingsordningen som benyttes. Forpassing kan skje ved at varen sendes fra ankomststedet (landegrensen, kysten eller flyplass) til et annet sted i tollområdet. Dette kan være aktuelt når mottakeren hører hjemme et annet sted i landet og ønsker varen underlagt prosedyren overgang til fri disponering ved det ekspedisjonsstedet som ligger nærmest. Ved forpassing skal det ikke beregnes tollavgift eller andre innførselsavgifter.

Annet ledd gjelder plikter som påligger den ansvarlige for prosedyren. I EUs tollkodeks artikkel 5 nr. 35 er «den ansvarlige for prosedyren» definert som den personen som leverer deklarasjonen, eller den deklarasjonen leveres på vegne av, eller den personen som de gjeldende rettigheter og forpliktelser vedrørende en tollprosedyre er overført til. Det samme gjelder etter bestemmelsen her. Vedkommende skal sørge for at varen bringes til bestemmelsesstedet uten unødig opphold, og ved ankomst umiddelbart legge varen frem for tollmyndighetene i samme mengde og i uendret tilstand.

Det følger av *tredje ledd* at føreren av transportmiddelet er ansvarlig for å oppfylle forpliktelsene etter annet ledd sammen med den ansvarlige for prosedyren. *NHO Logistikk og Transport* uttaler at det er urimelig å pålegge føreren en slik forpliktelse. Føreren har et transportoppdrag, og kjenner ikke nødvendigvis til plikten som følger av tollprosedyren. *Departementet* viser til at dette er en videreføring av tolloven § 4-21 annet ledd, og at føreren ikke pålegges mer omfattende plikter enn det som følger av gjeldende rett.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren forpassing og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon samt om sikkerhetsstillelse, låsing og forsegling, bruk av og dekning av omkostninger ved tollvakt og om følger av brudd på vilkår i forpassingstillatelsen.

Til § 4-3 Prosedyren transittering

Bestemmelsen regulerer prosedyren transittering, og viderefører tolloven § 4-22 om «grensekryssende sending av ufortollet vare – transittering». Transittering vil si at en vare sendes gjennom tollområdet eller til et sted i tollområdet etter bestemmelser i enten Transitteringskonvensjonen eller TIR-konvensjonen. Dette er internasjonalt avtalefestede ordninger som blant annet skal gjøre grensepassering enklere og raskere for næringslivet.

Transitteringskonvensjonen bygger på et system med en «hovedansvarlig» som forplikter seg til å gjennomføre transporten i henhold til regelverket. Den hovedansvarlige må stille garanti for tollavgift og andre avgifter som eventuelt oppstår. Hvis transporten skjer til, fra eller gjennom andre land enn dem som er tilknyttet transitteringskonvensjonen, kan systemet med TIR (Transports Internationaux Routiers), basert på carneter benyttes. TIR-konvensjonen gjelder internasjonal transport av varer. Også ved transittering etter

denne konvensjonen benyttes garantier, men disse er knyttet opp mot TIR-carneter som utstedes av garanterende forbund i de ulike landene. Et TIR-carnet er en garanti for tollavgift og andre avgifter og muliggjør transport gjennom landene som er med i avtalen uten at det betales tollavgift og andre innførselsavgifter.

Det følger av *første ledd* at under prosedyren transittering kan en vare sendes enten gjennom tollområdet eller til annet sted i tollområdet etter bestemmelsene i Transitteringskonvensjonen og TIR konvensjonen. Ved transittering skal det ikke beregnes tollavgift eller andre innførselsavgifter. Vare som sendes ut av tollområdet ved transittering (som starter i Norge) må deklarerer for prosedyren utførsel.

Etter *annet ledd* kan departementet gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren transittering. Videre kan departementet gi forskrift om transitteringsordninger, blant annet om gjennomføring av prosedyren, elektroniske transitteringssystemer, autorisasjonsordninger og vilkår for disse, og om ansvar ved brudd på vilkår i en transitteringstillatelse. Dette gir hjemmel for å videreføre tollforskriften § 4-22-1, som slår fast at Transitteringskonvensjonen og vedlegg I til IIIa til konvensjonen gjelder som forskrift med de reserverasjoner som er tatt med hjemmel i konvensjonen. Det samme gjelder tollforskriften § 4-22-2 om at TIR-konvensjonen artiklene 1 til 5 og 12 til 64 med tilhørende vedlegg gjelder som forskrift med de reserverasjoner som er tatt med hjemmel i konvensjonen.

Til § 4-4 Prosedyren tollager

Bestemmelsen regulerer prosedyren tollager. Tollager er ikke regulert som en egen prosedyre i tolloven, men i §§ 4-30 følgende er det regler for opprettelse, drift mv. av tollager. Tollager er et lager som er godkjent av tollmyndighetene, hvor det kan lagres varer som ikke er gått over til fri disponering innenfor de tidsfrister og på de betingelser som er fastsatt av tollmyndighetene. Ved utforming av prosedyren tollager er det sett hen til EUs tollkodeks, som har regler om prosedyren tollager i artikkel 240, jf. artikkel 237.

Varer kan legges på tollager etter at de er innført og varslings- og fremleggelsesplikten etter tolloven kapittel 3 er overholdt. Det er i dag ikke krav om at varer som legges på tollager, deklarerer. Tidligere ble varer som skulle legges på tollager, ført inn i et register hos tollmyndighetene og kvittert ut av registeret når de ble deklarerert. Etter hvert som vareførselen økte i omfang ble denne

registreringen for omfattende for tollmyndighetene, og i dag er det tollagerholderen som har ansvar for å holde oversikt over varene på tollager. Tollagerholder er pålagt å føre tollagerregnskap, som innebærer at lagerholder må ha løpende kontroll med varene på lageret. Varene blir først deklarerert når de tas ut av tollageret for frigjøring eller for å legges under en annen tollprosedyre.

Tillatelse til å opprette og drifte tollager gis av tollmyndighetene. Det finnes fire ulike typer tollager: tollager A, B, C og D. Tollager A benyttes av de fleste speditører som mottar og håndterer varer på vegne av andre, men også importører benytter tollager A. Tillatelse til å opprette og drifte tollager A kan omfatte lagring hos varemottaker, såkalt direktekjøring, jf. tollforskriften § 4-30-11. Direktekjøring innebærer at varene etter innførsel kjøres direkte til varemottaker for losning og lagring, i stedet for at de legges inn på tollagerholderens lager. Anslagsvis 95 prosent av alle varer under tollagerordningen blir direktekjørt.

Tollager A omfatter også varer som kommer i retur fra norsk del av kontinentalsokkelen. Disse varene er unntatt deklarasjonsplikt. Tollmyndighetene kan gi tillatelse til at varene repareres og vedlikeholdes både på og utenfor tollager. Nærmere regulering og vilkår vil fremgå i forskrift og tollagerbevilling.

På tollager B (sentraltollager) kan det kun lagres egne varer eller varer for ett enkelt foretak. Tollager C (tollfritt utsalg på lufthavn) er tax-free-butikker hvor det omsettes brennevin, vin, sigaretter osv. i avgangs- og ankomsthall med tilhørende lager på en flyplass. For varene på et slikt lager er det, som for andre varer på tollager, ikke beregnet merverdiavgift og særavgift. Tollager D (bearbeidings-tollager) er lager der varer deles, pakkes om eller bearbeides. Bearbeidningen eller fremstillingen må skje inne på tollageret, adskilt fra de varene som er tiltenkt det norske markedet.

Første ledd første punktum bestemmer at under prosedyren tollager kan en vare lagres i bygning eller på annet sted som er godkjent av tollmyndighetene. Bestemmelsen er som utgangspunkt ment å omfatte alle typer tollager. I *annet punktum* slås det fast at det ikke skal beregnes tollavgift eller andre innførselsavgifter, som merverdiavgift og særavgifter, ved bruk av tollager. Tilsvarende regler følger av EUs tollkodeks artikkel 237.

At tollager blir en egen tollprosedyre, innebærer at varer som skal legges på tollager, i likhet med varer som underlegges andre tollprosedyrer, skal deklarereres etter § 3-2. Deklarasjonen skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å

benytte prosedyren tollager. Nærmere regler om dette gis i forskrift med hjemmel i § 4-4 annet ledd. Det pågår et arbeid i Tolletaten med sikte på deklareringsplikt for bruk av tollager. Dette kan gjøres innenfor dagens tollov, men loven her tydeliggjør hjemmelen og legger ytterligere til rette for dette ved at tollager gjøres til en tollprosedyre med tilhørende deklareringsplikt. Deklarering av varer under prosedyren tollager vil bidra til at tollmyndighetene får bedre kunnskap om den store mengden varer som innføres og legges på tollager. Det vil gi tollmyndighetene bedre muligheter for å motvirke ulovlig vareførsel, noe som vil bidra til rettfærdige konkurransevilkår for lovlidige aktører.

Næringslivets hovedorganisasjon mener det er positivt at tollmyndighetenes hjemler for å kreve informasjon er klare, men viser til at det er viktig at de næringsdrivende ikke pålegges plikter som er mer omfattende enn nødvendig. De uttaler at «*det er viktig at deklarasjonsplikten gjennomføres på en enkel og effektiv måte, slik at pliktene knyttet til tollager ikke blir mer ressurskrevende enn i dag*». *NHO Logistikk og Transport* viser til at man ved innførsel ofte ikke har alle opplysninger som er tilstrekkelig for å fortolle varen (innføre den for fri disponering), og at det er viktig at opplysningene som kreves for å bruke prosedyren tollager, blir langt mindre omfattende enn de som kreves ved innførsel til fri disponering. De uttaler også at det er viktig at reglene ikke endres før næringslivet er i stand til å praktisere dem. *NHO Mat og Drikke* går imot forslaget dersom det innebærer at ordningen med direktekjøring skal fjernes, men uttaler:

«Dersom det imidlertid finnes en god elektronisk løsning for en forenklet deklarerering av varer som skal inn på tollager, og at varene så fortsatt, som i dag, kan kjøres direkte til tollageret, kan vi støtte deklareringsplikten. Enhver annen løsning vil være økonomisk og administrativt tyngende, og vi frykter at en rekke varer vil få forsinket fremføring, med fare for ødeleggelse av varer der høy grad av ferskhet er et krav».

Departementet legger til grunn at disse forholdene vurderes i arbeidet med forskrifter til vareførselsloven, som også skal på høring, og at det ikke vil bli innført nye ordninger uten at det er etablert elektroniske løsninger med mulighet for automatisk overføring av data.

Annnet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren tollager og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Også vilkår for å opprette og drifte

tollager fastsettes i forskrift. Regler om lagringstid og tollmyndighetenes adgang til tvangssalg fastsettes i forskrift. Skattebetalingsloven § 14-10 gjelder ved tvangssalg. Regler om tillatelse til å ta varene midlertidig ut av lageret fastsettes også i forskrift.

Til § 4-5 Prosedyren frisone

Bestemmelsen gjelder prosedyren frisone og viderefører tolloven §§ 4-33 og 4-34, men endret slik at frisone blir en tollprosedyre. Frisone er etter tolloven § 4-1 en tollbehandling som ikke krever tollekspedering, og dermed ikke deklarerer. Det er ikke per i dag opprettet frisoner eller frihavner etter tollovens bestemmelser, men adgangen til å opprette slike videreføres i vareførselsloven. I EUs tollkodeks er frisone en prosedyre som reguleres i artikkel 243 følgende.

Etter *første ledd første punktum* kan Kongen, med Stortingets samtykke, gi tillatelse til å opprette frisoner eller frihavner dersom handels- og næringshensyn tilsier det. I frisoner kan varer oppbevares, deles, ompakkes eller bearbeides.

I *annet punktum* slås det fast at det ikke skal beregnes tollavgift eller andre innførselsavgifter ved bruk av frisone. Dette er i realiteten en videreføring av tolloven § 4-33 annet ledd, som bestemmer at frisoner og frihavner anses å ligge utenfor tollområdet for så vidt gjelder plikten til å svare toll.

Annnet ledd viderefører tolloven § 4-34 og bestemmer hva det kan stilles betingelser for ved opprettelse og drift av frisone og frihavn.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren frisone og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon samt om opprettelse og drift av frisone og frihavn, og i hvilken utstrekning det skal tillates industriell virksomhet og handel i en frisone.

Til § 4-6 Prosedyren midlertidig innførsel

Bestemmelsen gjelder tollprosedyren midlertidig innførsel, og er utformet etter mønster av EUs tollkodeks artikkel 250.

Ved midlertidig innførsel skal varen som innføres, etter en tid utføres fra tollområdet igjen. Tollavgivningen har regler som gjør at det i slike tilfeller, på nærmere vilkår, ikke beregnes tollavgift eller merverdiavgift og særavgift som følge av innførselen. Reglene er i stor grad i samsvar med traktatforpliktelsene. Utfyllende omtale er tatt inn i merkna-dene til §§ 6-1 og 6-2 i Ot.prp. nr. 58 (2006–2007)

om lov om toll og vareførsel. I tolloven er reglene for midlertidig innførsel hjemlet i § 4-24 om annen disponering over ufortollet vare og tollforskriften § 4-24-1. Det følger av sistnevnte at tollmyndighetene kan gi tillatelse til midlertidig innførsel av ufortollete varer dersom vilkårene i tolloven §§ 6-1 og 6-2 er oppfylt. Tolloven § 6-1 har regler om tollfritak ved midlertidig innførsel uten sikkerhetsstillelse, og § 6-2 har regler om tollfritak ved midlertidig innførsel mot sikkerhetsstillelse.

I EUs tollkodeks er prosedyren midlertidig innførsel regulert i artikkel 250 og 251 (tidsrom). Det følger av artikkel 250 nr. 2 at ett av vilkårene for å anvende prosedyren, er at varen ikke er bestemt til å skulle endres på noen måte, ut over normal verdiforringelse som følge av bruk, at det er mulig å sikre at varene kan identifiseres og at vilkår for fritak for avgift etter tollavgivningen er oppfylt. I tillegg kreves det i utgangspunktet at den ansvarlige for prosedyren er etablert utenfor EU.

Første ledd oppstiller vilkårene for bruk av prosedyren midlertidig innførsel. En vare som skal gjenutføres, kan innføres under prosedyren midlertidig innførsel dersom varen innføres for et bestemt formål og ikke er bestemt til å skulle endres på annen måte enn verdiforringelse som følge av normal bruk, jf. *bokstav a*. Videre er det et vilkår at varen kan identifiseres, jf. *bokstav b*, og at den gjenutføres innen ett år etter innførselen, jf. *bokstav c*.

Et vilkår i EUs tollkodeks artikkel 250 er at betingelsene for avgiftsfritak fastsatt i tollavgivningen er oppfylt. Departementet foreslo i høringsnotatet at det i § 4-6 gis hjemmel for at departementet i forskrift kan fastsette nærmere vilkår for innførsel av varer under prosedyren, og la til grunn at forskriften skulle omfatte de vilkårene for tollfritak som følger av tolloven §§ 6-1 og 6-2 med tilhørende forskrifter. Det er nå også inntatt som vilkår i § 4-6 første ledd at varen innføres for et bestemt formål. Ved denne reguleringen vil de bestemte formålene for innførsel ikke være bestemmelser om fritak for tollavgift, men om når varen kan innføres midlertidig under prosedyren. Fritakene i tolloven §§ 6-1 og 6-2 gjelder i hovedsak varer tilhørende person bosatt i eller hjemmehørende utenfor tollområdet, og departementet mener tollmyndighetene vil ha de beste forutsetninger for å forvalte reglene og vurdere om vilkårene for midlertidig innførsel etter disse bestemmelsene er oppfylt.

Det følger av *annet ledd* at det ved bruk av prosedyren midlertidig innførsel ikke beregnes tollavgift eller andre innførselsavgifter.

Etter *tredje ledd* kan departementet gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren midlertidig innførsel og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Forskriftshjemmelen omfatter også vilkåret om at varer må være innført for nærmere bestemte formål, hvor det, som omtalt ovenfor, siktes til vilkårene for tollfritak i tolloven §§ 6-1 og 6-2. Videre er det hjemmel for å gi forskrift om forlengelse av fristen for utførsel. Forskriftshjemmelen omfatter også vilkårene i ATA-konvensjonen artikkel 3 om varer som kan innføres midlertidig. Konvensjonen gjelder i dag som forskrift med de reservasjoner som er tatt med hjemmel i konvensjonen.

Etter tolloven § 6-5 kan vilkåret om gjenutførsel frafalles dersom varen tilintetgjøres i samsvar med reglene i tolloven § 4-2 tredje ledd. Også slike regler kan gis i forskrift med hjemmel i tredje ledd. Videre omfatter forskriftshjemmelen adgang til å kreve sikkerhet, noe som i dag følger av tolloven § 6-2 første ledd.

Til § 4-7 Prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer

Bestemmelsen regulerer prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer. Innenlands bearbeiding av landbruksvarer reguleres i § 4-8.

Innførsel av en vare for bearbeiding eller reparasjon i tollområdet før den utføres igjen, reguleres i tolloven § 4-24 om annen disponering over ufortollet vare. Det følger av tollforskriften § 4-24-1 at tollmyndighetene kan gi tillatelse til midlertidig innførsel av varer dersom vilkårene i § 6-3 om industrivare som innføres for reparasjon eller bearbeiding og deretter gjenutføres, er oppfylt. I EUs tollkodeks reguleres dette som en tollprosedyre i artikkel 256 om aktiv foredling. At innenlands bearbeiding av industrivarer gjøres til en tollprosedyre, er ikke ment å innebære materielle endringer.

I *første ledd* reguleres vilkårene for å innføre en vare under prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer. Prosedyren kan benyttes for varer som innføres for bearbeiding eller reparasjon i tollområdet, og som deretter skal gjenutføres dersom den opprinnelige varen kan identifiseres i det bearbeidede produktet, jf. *bokstav a*, og varen gjenutføres innen ett år etter innførselen, jf. *bokstav b*. Det er videre et vilkår at eieren av varen er bosatt eller hjemmehørende i utlandet, jf. *bokstav c*.

I *annet ledd* er det slått fast at ved bruk av prosedyren innenlands bearbeiding beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter. Det gjelder

også for deler mv. som enten blir forbrukt når varen bearbeides eller repareres, eller som gjenutføres sammen med varen.

I *tredje ledd* er det hjemmel for å gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Forskriftshjemmelen gir også adgang til å gi unntak fra vilkårene i første ledd, som vilkåret om gjenutførsel innen ett år etter bokstav b. Tolloven § 6-3 annet ledd som bestemmer at vilkåret om at eieren er bosatt eller hjemmehørende i utlandet, kan fravikes dersom varen tilhører norsk skip i utenriksfart, eller varen gjenutføres til bruk i forbindelse med utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor tollområdet, videreføres i forskrift.

Etter tolloven § 6-5 kan vilkåret om gjenutførsel frafalles dersom varen tilintetgjøres i samsvar med reglene i tolloven § 4-2 tredje ledd. Også slike regler kan gis i forskrift med hjemmel i tredje ledd. Videre omfatter forskriftshjemmelen adgang til å kreve sikkerhet, noe som i dag følger av tolloven § 6-3 første ledd.

Til § 4-8 Prosedyren innenlands bearbeiding av landbruksvarer

Bestemmelsen regulerer prosedyren for innføring av landbruksvarer for innenlands bearbeiding.

Regler om tollfritak for landbruksvarer som innføres for bearbeiding og deretter gjenutføres, er gitt i tolloven § 6-4 og tollforskriften §§ 6-4-1 flg. Av tolloven § 6-4 første ledd fremgår det at en landbruksvare kan fritas for tollavgift, selv om den innførte varen ikke kan identifiseres ved gjenutførselen. Ved produksjon av landbruksvarer vil det ofte ikke være mulig å direkte identifisere innsatsvarene i den gjenutførte ferdigvaren, for eksempel der det er benyttet innførte melprodukter i produksjon av bakervarer. Etter § 6-4 annet ledd er fristen for gjenutførsel seks måneder for landbruksvarer. Ordningen, som er begrunnet i hensynet til næringsmiddelindustrien og avsetningsmulighetene for norske landbruksprodukter, videreføres i vareførselsloven som en prosedyre.

Det følger av *første ledd* at under prosedyren innenlands bearbeiding kan en virksomhet innføre landbruksvarer for bearbeiding dersom varen gjenutføres innen seks måneder etter innførselen. Det stilles ikke krav om at den opprinnelige varen kan identifiseres i det bearbeidede produktet.

I *annet ledd* er det slått fast at ved bruk av prosedyren innenlands bearbeiding beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter.

Etter *tredje ledd* kan departementet gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren innenlands bearbeiding av landbruksvarer og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Videre kan det gis forskrift om unntak fra fristen for gjenutførsel og om krav til tollbehandling av restprodukter, om unntak fra krav om gjenutførsel ved destruksjon og om sikkerhetsstillelse. Regler om å fravike kravet om gjenutførsel ved destruksjon følger av tolloven § 6-5 og adgangen til å kreve sikkerhet følger av tolloven 6-4 første ledd.

Departementet kan også gi forskrift om at det på forhånd må søkes om tillatelse til bearbeidingen, om at det kan stilles krav til virksomhetens produksjonsforhold, lagerhold og organisering og om hva som skal regnes som vare av samme kvalitet og samme slag. Dette viderefører tolloven § 6-4 tredje ledd. Kompetanse etter § 6-4 tredje ledd er overført til Landbruks- og matdepartementet ved vedtak i statsråd 20. desember 2019, jf. forskrift 23. juni 2020 nr. 1349 om tillatelse til innenlandsk bearbeiding av landbruksvarer (IB-forskriften).

9.5 Kapittel 5 Plikter ved utførsel og utstedelse av opprinnelsesbevis

Generelle merknader til kapittel 5

Kapitlet har bestemmelser om plikter ved avreise fra tollområdet, om tollbehandling av varer for utførsel og om prosedyren utførsel. Bestemmelsene om plikter ved avreise og tollbehandling tilsvarende i stor grad bestemmelser i kapittel 2 og 3 som gjelder ved innførsel av varer. Det vises derfor til de mer omfattende merknadene til de aktuelle bestemmelsene der.

Bestemmelsene i dette kapitlet viderefører tilsvarende bestemmelser i tolloven kapittel 3 og 4 med noen forenklinger og enkelte materielle endringer. *Statistisk sentralbyrå* uttaler:

«For å tydeliggjøre korrekt vareførsel, og gi bedre kontrollmuligheter av blant annet vilkårene i tollavgiftslovens §3-4-2, virker det naturlig å ha egne tollprosedyrer for midlertidig utførsel og gjenutførsel, som speiler de to prosedyrene for midlertidig innførsel og gjeninnførsel. Midlertidig utførsel og gjenutførsel kan alltid identifiseres ved egne prosedyrekoder i tolldeklarasjonen, men det synes tydeligere å

forankre dette i loven. SSB ser i dataene at det er et stort potensial for å bedre konsistensen i deklarerings- og midlertidig inn-/ utførsel og tilhørende gjeninn-/ utførsel.»

Departementet har vurdert forslaget om å innføre en prosedyre for midlertidig utførsel, men har kommet til at blant annet forbedringer i prosedyrekodene i tilstrekkelig grad vil kunne bidra til mer korrekt handelsstatistikk. Gjenutførsel vil henge sammen med midlertidig innførsel, og departementet ser heller ikke behov for å følge opp denne delen av forslaget.

Kapitlet har også bestemmelser om utstedelse av opprinnelsesbevis for varer som utføres fra tollområdet.

Til § 5-1 Forhåndsvarsel om varer

Bestemmelsen regulerer plikten til å gi tollmyndighetene forhåndsvarsel om varer før de utføres fra tollområdet.

Første ledd slår fast hovedregelen om at den som skal utføre en vare fra tollområdet, skal gi forhåndsvarsel til tollmyndighetene om varen. Plikten til å gi forhåndsvarsel følger i dag av tolloven § 3-1 første ledd sammen med reglene om melde- og fremleggelsesplikt. Plikten til å forhåndsvarsle varer som utføres til land utenfor EUs tollsikkerhetsområde, det vil si land utenfor EU-området og tollområdet i Sveits og dens tollenklaaver og Liechtenstein, gjennomfører Norges forpliktelser etter avtale med EU om gjensidige tollsikkerhetstiltak, jf. EØS-avtalen protokoll 10 kapittel IIa – Tollsikkerhetstiltak. Se nærmere omtale i merknaden til § 2-1.

På tilsvarende måte som for varslingsplikten ved innførsel av varer etter kapittel 2, reguleres plikten til å gi forhåndsvarsel ved utførsel i en egen paragraf.

Annet ledd regulerer et unntak av stor praktisk betydning, og tilsvarende unntak fra forhåndsvarsel ved innførsel av varer etter § 2-1. Annet ledd slår fast at forhåndsvarsel ikke skal gis for varer som skal direkte til tollområdet i Den europeiske union eller tollområdet i Sveits og dens tollenklaaver samt til Liechtenstein, så lenge Liechtenstein er tilknyttet Sveits gjennom Tolluniontraktaten av 29. mars 1923. Bestemmelsen tilsvarende tollforskriften § 3-1-2 første ledd. Det innebærer at plikten til å gi forhåndsvarsel i praksis bare gjelder for varer som utføres til land utenfor EUs tollsikkerhetsområde.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om plikten til å forhåndsvarsle tollmy-

dighetene og om unntak fra denne plikten. Protokoll 10 kapittel IIa har en omfattende regulering av hvilke varer og forsendelser som skal forhåndsvarsles, frister for å levere forhåndsvarsel, og hvordan informasjonen om varer som transporteres, skal gis. Forpliktelsene som følger av bestemmelsene i kapittel IIa vil som i dag inntas i forskrift. Det følger også av protokollen at autoriserte foretak kan gis lettelser i varslingsplikten. Bestemmelser om dette gis i forskrift. Forskriftshjemmelen omfatter også unntak fra plikten til å forhåndsvarse for eksempel reisegods.

Til § 5-2 Lasting

Bestemmelsen regulerer adgangen til å laste varer i transportmidler som har bestemmelsessted utenfor tollområdet, og viderefører tolloven § 3-5. Den ivaretar hensynet til tollmyndighetenes kontroll med varer som skal utføres fra tollområdet.

Første ledd slår fast at lasting av varer i fartøy som har bestemmelsessted utenfor tollområdet, forutsetter tillatelse fra tollmyndighetene. Lastetillatelse kreves likevel ikke for produkter av fiske og fangst som er tatt om bord i fartøy på fiske- og fangstfeltene.

Annet ledd bestemmer at dersom varer er lastet uten tillatelse fra tollmyndighetene, kan tollmyndighetene pålegge fartøyets fører å losse varene hvis det er nødvendig for å undersøke varene.

Etter *tredje ledd* kan departementet gi forskrift om lasting, herunder om at lasting bare kan finne sted ved bestemte steder, til bestemte tider eller i bestemte områder, og om unntak fra plikten til å innhente tillatelse. Videre kan departementet i forskrift bestemme at plikten til å innhente tillatelse og plikt til lossing også skal gjelde for fører av andre transportmidler.

Til § 5-3 Meldeplikt ved avreise fra tollområdet

Bestemmelsen retter seg mot fører av transportmidler, og viderefører tolloven § 3-7.

Første ledd bestemmer at føreren av fartøy og luftfartøy skal melde fra til tollmyndighetene om avreisen før fartøyet eller luftfartøyet forlater tollområdet. Hensynet bak bestemmelsen er at det skal være mulig å kontrollere fartøyet eller luftfartøyet før avgang. Føreren plikter å melde fra til tollmyndighetene i god tid før avreisen og må derfor ta hensyn til tollmyndighetenes åpningstid. Fører av andre transportmidler enn fartøy og luft-

fartøy kan også pålegges meldeplikt før avreise. Regler om dette må gis i forskrift med hjemmel i tredje ledd.

Annet ledd pålegger føreren å forsikre seg om at det er innhentet nødvendig eksporttillatelse for varer som omfattes av lovgivningen om eksportkontroll, før transportmiddelet forlater tollområdet. Eksempler på slike varer er våpen og ammunisjon, jf. eksportkontrollloven (lov 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi mv.).

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om meldeplikt, herunder om når og hvordan melding skal gis og hva meldingen skal inneholde, og om unntak fra meldeplikten. Departementet kan også gi forskrift om at meldeplikten skal gjelde for førere av andre transportmidler.

Til § 5-4 Fremleggelse av varer for kontroll

Bestemmelsen regulerer plikten til å legge varer som skal utføres fra tollområdet, frem for tollmyndighetene. Fremleggelsesplikten ved inn- og utførsel av varer følger i dag av tolloven § 3-1 annet ledd, der også meldeplikten er regulert. Som det fremgår i merknaden til § 2-4, mener departementet at det ikke er nødvendig å presisere at det også gjelder en meldeplikt for varer som innføres. Tilsvarende gjelder for varer som utføres.

Første ledd slår fast hovedregelen om plikt til å legge frem varer for tollmyndighetene for kontroll før avreise fra tollområdet. Plikten gjelder i utgangspunktet alle som bringer en vare fra tollområdet. Unntak fra fremleggelsesplikten vil følge av forskrift med hjemmel i annet ledd.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om fremleggelse, om hvor og hvordan fremleggelse skal skje og om unntak fra fremleggelsesplikten.

Til § 5-5 Tollbehandling av varer som utføres fra tollområdet

Bestemmelsen regulerer hva som skal skje med varer som utføres fra tollområdet, og bestemmer i *første ledd* at slike varer skal underlegges prosedyren utførsel. Dette gjelder også kontanter og andre likestilte betalingsmidler, se omtale i merknaden til § 4-1.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om unntak fra kravet om tollbehandling av varer ved utførsel.

Til § 5-6 Deklarering av varer

På samme måte som ved innførsel av varer, skal varer som utføres, deklarerer. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-11. Ved utførsel skal alle varer underlegges prosedyren utførsel.

Første ledd slår fast at det for alle varer som skal underlegges en prosedyre, skal leveres en deklarasjon som skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for prosedyren.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om leveringsmåten for deklarasjoner. Hjemmelen omfatter regler om elektronisk levering, som i dag er regulert i tolloven § 4-13.

Til § 5-7 Levering av deklarasjon

Bestemmelsen gjelder hvem som kan levere en deklarasjon, og tilsvarer § 3-3 om levering av deklarasjon ved innførsel av varer.

Første ledd bestemmer at enhver som kan gi de opplysninger som er nødvendige for prosedyren utførsel, kan levere deklarasjonen. Dersom deklarasjonen leveres på vegne av en annen, må den som leverer deklarasjonen om nødvendig kunne godtgjøre at deklarasjonen leveres på vegne av denne. Den som leverer deklarasjonen, må også kunne legge frem den aktuelle varen eller få den fremlagt for tollmyndighetene.

Annet ledd bestemmer at deklarasjonen skal leveres i så god tid at tollmyndighetene kan undersøke varene før de lastes inn i transportmiddelet.

Tredje ledd åpner for at deklarasjonen kan leveres før varen fremlegges. Adgangen bør imidlertid av praktiske årsaker ikke være ubegrenset. Av hensyn til internasjonal harmonisering settes fristen til 150 dager, noe som tilsvarer fristen EU har satt fra deklarasjonen leveres til varen skal være meldt og fremlagt for tollmyndighetene. Etter dette annulleres deklarasjonen, og deklarasjonen anses som ikke levert.

Til § 5-8 Aksept av deklarasjon

Bestemmelsen er ny og regulerer tidspunktet for når en deklarasjon anses å være akseptert av tollmyndighetene. Tidspunktet har betydning for anvendelse av bestemmelsene som gjelder for prosedyren utførsel. Tilsvarende bestemmelse om aksept av en deklarasjon ved innførsel følger av § 3-4.

Første ledd slår fast at en deklarasjon aksepteres når den oppfylder vilkårene i §§ 5-6 og 5-7. Det vil si at deklarasjonen, som skal være tilpasset pro-

sedyren utførsel, er utfyllt med alle nødvendige opplysninger, og at vilkårene i § 5-7 er oppfylt. Også ved utførsel leveres de fleste deklarasjoner i TVINN-systemet. De anses da å være akseptert når de passerer «input-kontrollen». Input-kontrollen omfatter blant annet om det er oppgitt gyldig varenummer, og om avgifter og tillatelser knyttet til varenummeret er oppgitt. Det er i tillegg et vilkår at varen som omfattes av deklarasjonen, er fremlagt for tollmyndighetene. At varen er fremlagt, betyr ikke at den faktisk er fremlagt, men at den er fysisk tilgjengelig for tollmyndighetenes kontroll.

Annet ledd presiserer at det er tidspunktet for aksept av deklarasjonen som skal legges til grunn for de bestemmelsene som gjelder for prosedyren utførsel. Tidspunktet har også betydning for andre formaliteter ved utførsel av varen.

Til § 5-9 Prosedyren utførsel

Bestemmelsen gjelder prosedyren utførsel. Regler om utførsel følger av tolloven § 4-23.

Første ledd slår fast at varer som skal føres ut av tollområdet, skal underlegges prosedyren utførsel. Tilsvarende regel følger av EUs tollkodels artikkel 269 nr. 1. Varer omfatter kontanter og andre likestilte betalingsmidler, se merknaden til § 4-1.

I *annet ledd* er det hjemmel til å gi forskrift om innholdet i deklarasjonen, om unntak fra plikten til å levere deklarasjon og om frister for å levere deklarasjon. Dette vil omfatte unntak fra deklarasjonsplikten for personer som bare bringer med seg reisegods mv.

Videre er det hjemmel til å gi forskrift om at tollmyndighetene kan tillate at varer som er innført uten at de er gått over til fri disponering, kan leveres til salg eller bruk om bord i fartøy eller luftfartøy som skal forlate tollområdet. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-23 annet ledd.

Til § 5-10 Frigjøring av en vare for utførsel

Etter *første ledd* skal en vare frigjøres for utførsel når vilkårene for prosedyren utførsel er oppfylt. Det innebærer at alle nødvendige opplysninger må være gitt. I tillegg må de nødvendige tillatelser for utførsel av varen foreligge. Hvorvidt dette vilkåret er oppfylt, må bero på den enkelte restriksjonen. Et viktig eksempel er varer som er omfattet av lovgivningen om eksportkontroll, hvor det følger av forskrift 19. juni 2013 om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester § 21 at leverandøren ved eksport av lisens-

pliktige varer og teknologi skal legge frem gyldig lisens for tollmyndigheten senest ved fremleggelse av tolldeklarasjon.

Annet ledd bestemmer at dersom det oppstår plikt til å svare avgifter som følge av den valgte prosedyren, frigjøres varen først når avgiften er betalt eller det er stilt sikkerhet for betaling. Med andre avgifter siktes det her særlig til eksportavgift for fisk.

Til § 5-11 Preferensiell opprinnelse

Bestemmelsen regulerer dokumentasjon for opprinnelse av varer ved utførsel, og gir hjemmel for gjennomføring av preferensielle opprinnelsesregler ved utførsel. Formålet med dokumentasjonen er å oppnå gunstigere tollbehandling etter frihandelsavtale eller det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP). Preferensielle opprinnelsesbevis utstedes som oftest av eksportøren, og tjener som legitimasjon overfor innførselslandets tollmyndigheter.

Første ledd bestemmer at det ved for varer som utføres, kan utstedes preferensielle opprinnelsesbevis i samsvar med frihandelsavtale eller det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP). Bestemmelsen innebærer blant annet at en eksportør kan utstede preferensielle opprinnelsesbevis når det foreligger en frihandelsavtale mellom Norge og innførselslandet.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om gjennomføring av preferensielle opprinnelsesregler som følger av gjeldende frihandelsavtaler, det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP) og andre preferanseordninger som skal gjelde ved utførsel, krav til og vilkår for utstedelse av preferensielle opprinnelsesbevis, dokumentasjon og hvem som kan utstede preferensielle opprinnelsesbevis.

Til § 5-12 Ikke-preferensiell opprinnelse

Bestemmelsen regulerer dokumentasjon for opprinnelse av vare ved utførsel for andre formål enn gunstigere tollbehandling, og gir hjemmel for gjennomføring av ikke-preferensielle opprinnelsesregler. Dokumentasjonen kan blant annet ha betydning for anvendelse av handelstiltak og for andre formål som innførselslandet måtte bestemme. Tollmyndighetene krever ikke fremlagt slike opprinnelsesbevis ved innførsel til tollområdet.

Første ledd bestemmer at det for varer som utføres, kan utstedes ikke-preferensielle opprinnelsesbevis.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om gjennomføring av ikke-preferensielle opprinnelsesregler, utstedelse av ikke-preferensielle opprinnelsesbevis, krav til og vilkår for utstedelse av ikke-preferensielle opprinnelsesbevis, dokumentasjon og hvem som kan utstede ikke-preferensielle opprinnelsesbevis. Departementet kan også gi forskrift om utvidet anvendelsesområde for reglene om ikke-preferensiell opprinnelse til bruk for opprinnelsesmerking, offentlige innkjøp og handelsstatistikk.

9.6 Kapittel 6 Klassifisering og tollverdi

Generelle merknader til kapittel 6

Kapitlet har innledningsvis en hjemmel til å gi forskrift om klassifisering av varer. Klassifisering av varer skal skje i samsvar med Konvensjonen om det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (HS-konvensjonen) og HS-nomenklaturen. Departementet kan i tillegg bestemme ytterligere oppdeling med formål å innhente opplysninger om varer til bruk for avgift, statistikk- og kontrollformål.

Kapitlet har også detaljerte bestemmelser om fastsetting av varers tollverdi, det vil si der tollavgiften skal beregnes «ad valorem» (i prosent av verdien), jf. § 6-2. Disse viderefører tolloven § 7-2 og §§ 7-10 til 7-19 uten materielle endringer. For mer utførlige kommentarer til tollverdireglene vises det til Ot.prp. nr. 58 (2006–2007) om lov om toll og vareførsel (tolloven).

Kapitlets oppbygging følger i hovedsak samme systematikk som artiklene i WTO-avtalen om gjennomføring av artikkel VII i Generalavtalen om tolltariffer og handel 1994 (tollverdiavtalen). Avtalen bestemmer at de forskjellige metodene for fastsettelse av tollverdi er hierarkiske og skal prøves i den rekkefølgen de står, når ikke annet er bestemt. Man skal etter avtalen likevel etterstrebe å benytte hovedmetoden om transaksjonsverdi i artikkel 1.

Det fremgår av § 6-2 at anvendelse av de norske reglene om tollverdi skal skje i samsvar med tollverdiavtalen, og avtalen gir derfor tolkningsmomenter til lovbestemmelsene om tollverdi. Uttalelser og anbefalinger fra tollverdikomiteen i WTO og den tekniske tollverdikomiteé i WCO gir også veiledning ved tolkning og anvendelse av de norske bestemmelsene. Hensynet til rettsenhet på dette praktisk viktige rettsområdet, og de økonomiske aktørenes behov for et forutsigelig og kon-

sekvent regelverk, taler for at de folkerettslige tekstene tillegges betydelig vekt ved tolkning og anvendelse av lovens bestemmelser.

Reglene om varers tollverdi har betydning ved fastsetting av beregningsgrunnlaget for tollavgift, merverdiavgift, forskningsavgift og engangsavgift på beltebiler ved innførsel. Tollverdien benyttes også av Statistisk sentralbyrå for å utarbeide handelsstatistikken. I tillegg er tollverdien en viktig inngangsport for å avdekke handelsbasert hvitvasking av penger og ulovlige økonomiske strømmer (illicit financial flows). Reglene er derfor inntatt i vareførselsloven. Bestemmelsen om utsatt endelig verdifastsetting i tolloven § 7-20 er forutsatt videreført i forskrift med hjemmel i § 4-1 tredje ledd om prosedyren overgang til fri disponering.

Til § 6-1 Klassifisering av varer

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om hjemmel for departementet til å gi forskrift om klassifisering av varer.

Det fremgår av bestemmelsen at klassifisering av varer skal skje i samsvar med Konvensjonen om det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (HS-konvensjonen) og HS-nomenklaturen. Departementet kan i tillegg bestemme ytterligere oppdeling med formål å innhente opplysninger om varer til bruk for avgift, statistikk- og kontrollformål.

HS-konvensjonen vedtas av Verdens tollorganisasjon (World Customs Organization – WCO). Konvensjonen inneholder en nomenklatur, HS-nomenklaturen, som består av alminnelige for- tolkningsregler, noter, en beskrivelse av varen og inndeling med en sekssifret kode, som er obligatoriske for alle land som har sluttet seg til konvensjonen, og som benytter systemet som basis for sine tolltariffer. Den norske tolltariffen har to sifre i tillegg til HS-nomenklaturen. De to ekstra sifrene ivaretar ulike nasjonale behov. De brukes for å oppfylle forpliktelser knyttet til vareførsel som følger av internasjonale avtaler og statistiske behov. Også formål som kontroll med restriksjoner for inn- og utførsel av varer av hensyn til blant annet samfunnssikkerhet, beskyttelse av menneskers liv og helse, dyrevelferd, plantevern og miljøvern, gir grunnlag for ytterligere oppdeling. I tillegg benyttes oppdeling for å skille ut tollavgifts- og/ eller gebyrbelagte varer. Også i andre land er det praksis for at tolltariffen og klassifisering av varer benyttes ut over tollmyndighetenes behov knyttet til fastsetting av tollavgift. I «The Trade Facilitation Implementation Guide», utviklet av FNs øko-

nomiske komite for Europa, uttales for eksempel følgende om bruken:

«The HS is used for Customs tariffs and the collection of external trade statistics. It is also extensively used by governments, international organizations and the private sector for many other purposes, such as internal taxes, trade policies, monitoring of controlled goods, rules of origin, freight tariffs, transport statistics, price monitoring, quota controls, compilation of national accounts, and economic research and analysis.»

Skattedirektoratet stiller seg positiv til forslaget. De uttaler at mange av særavgiftene har en sterk knytning til tolltariffen, og at klassifiseringen i tolltariffen ofte vil være avgjørende for både spørsmål om avgiftsplikt og avgiftssats. Dersom tolltariffen fastsettes i forskrift vil Skatteetaten få en bedre mulighet til å påvirke utformingen av den nasjonale delen av varenumrene, forutsatt at nye inndelinger, omnummereringer og lignende sendes på høring.

Det følger forutsetningsvis av Grunnloven § 75 at eventuelle endringer i klassifiseringen som gjøres med hjemmel i § 6-1, ikke må komme i strid med Stortingets vedtak om tollavgift.

Adgangen til å bestemme ytterligere oppdeling av tolltariffen med formål å innhente opplysninger om varer til bruk for tollavgift, må ses i sammenheng med tollavgiftsloven § 3-1. Det fremgår der at satser for tollavgift som fastsettes i Stortingets vedtak om tollavgift, kunngjøres som del av forskrift om klassifisering av varer.

Til § 6-2 Tollverdi

Bestemmelsen slår fast at en vares tollverdi skal fastsettes etter §§ 6-3 flg. og i samsvar med WTO-avtalen om gjennomføring av artikkel VII i Generalavtalen om tolltariffer og handel 1994 (tollverdiavtalen). WTO-avtalen er den folkerettslige forankringen for de norske tollverdireglene. Regelverket må derfor tolkes i lys av avtalen og uttalelser fra de relevante tolkningsorganene (tollverdikomiteen i WTO og den tekniske tollverdikomiteen i WCO). Bestemmelsen viderefører tolloven § 7-2 om toll etter verdi og forholdet til WTO-avtalen.

Tolloven § 7-20 om utsatt endelig verdifastsettelse videreføres i forskrift til § 4-1, se merknad til § 4-1 tredje ledd.

Til § 6-3 Varens transaksjonsverdi

Bestemmelsen har regler om en vares transaksjonsverdi, og viderefører tolloven § 7-10.

Første ledd gir hovedregelen om at tollverdien skal fastsettes til varens transaksjonsverdi, som i utgangspunktet er den prisen som faktisk er betalt eller skal betales for varen ved innførsel. Nærmere bestemmelser om fastsetting av transaksjonsverdien er gitt i §§ 6-10 og 6-11. Det er videre en rekke forutsetninger for bruk av transaksjonsverdien i bokstav a til d, blant annet når kjøper og selger er avhengige av hverandre.

I *annet ledd* er det bestemt at prisen som nevnt i første ledd, skal omfatte alle betalinger som er en betingelse for salget av varen, og etter *tredje ledd* må prisen være den som gjelder i et eksportsalg hvor varen sendes til en kjøper i Norge.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om i hvilke tilfeller transaksjonsverdien kan godtas for beregning av tollverdi, selv om det foreligger avhengighet etter første ledd bokstav d.

Til § 6-4 Transaksjonsverdien av identisk vare

Bestemmelsen har regler om når tollverdien skal fastsettes til transaksjonsverdien av identisk vare, og viderefører tolloven § 7-11.

Det følger av *første ledd* at dersom tollverdien ikke kan fastsettes etter § 6-3, skal tollverdien være transaksjonsverdien av identisk vare solgt for innførsel i samme omsetningsledd, i vesentlig samme mengde og på omtrent samme tidspunkt som den varen som skal verdifastsettes. I *annet ledd* er det regler om hva som menes med identisk vare. *Tredje ledd* gir departementet hjemmel til å gi forskrift om fastsetting av transaksjonsverdien av identisk vare, herunder om adgang til å fravike kravene til samme omsetningsledd og samme mengde som nevnt i første ledd.

Til § 6-5 Transaksjonsverdien av lignende vare

Bestemmelsen har regler om når tollverdien skal fastsettes til transaksjonsverdien av lignende vare, og viderefører tolloven § 7-12.

Første ledd bestemmer at dersom tollverdien ikke kan fastsettes etter §§ 6-3 eller 6-4, skal den være transaksjonsverdien av lignende vare solgt for eksport i samme omsetningsledd, i vesentlig samme mengde og på samme eller omtrent samme tidspunkt som varen som skal verdifastsettes. I *annet ledd* er det regulert hva som menes med lignende vare. *Tredje ledd* gir departementet hjemmel til å gi forskrift om fastsetting av transaksjonsver-

dien av lignende vare, blant annet om adgang til å fravike kravene til samme omsetningsledd og samme mengde som nevnt i første ledd.

Til § 6-6 Deklarantens valg mellom §§ 6-7 og 6-8

Bestemmelsen har regler om når tollverdien skal fastsettes etter §§ 6-7 eller 6-8, og om deklaran- tens rett til å velge mellom de to fastsettingsmå- tene. Den viderefører tolloven § 7-13. Det følger av *første ledd* at dersom tollverdien ikke kan fastset- tes etter §§ 6-3, 6-4 eller 6-5, skal den fastsettes etter § 6-7, eller etter § 6-8 dersom den ikke kan fastsettes etter § 6-7. Etter *annet ledd* kan den som deklarerer varen overfor tollmyndighetene, velge å fastsette tollverdien etter § 6-8 i stedet for etter § 6-7.

Til § 6-7 Tollverdi fastsatt med utgangspunkt i salgspris i Norge

Bestemmelsen har regler om fastsetting av toll- verdi med utgangspunkt i salgspris i Norge, og viderefører tolloven § 7-14. I hvilke tilfeller tollver- dien skal fastsettes etter § 6-7, er regulert i § 6-6.

Det følger av *første ledd* at hvis innført vare eller identisk eller lignende vare blir solgt i Norge i den stand den ble innført, skal tollverdien fastset- tes med utgangspunkt i enhetsprisen som den innførte, identiske eller lignende vare er solgt for i størst samlet mengde i første omsetningsledd, på eller omkring innførselstidspunktet for varen som skal verdifastsettes, til personer som ikke er avhengige av selgeren. I *annet ledd* er det i bok- stav a til c bestemmelser om redusering av enhetsprisen. *Tredje ledd* gir departementet hjem- mel til å gi forskrift om fastsetting av tollverdien med utgangspunkt i salgspris i Norge, herunder om de fradragene som kan gjøres i enhetsprisen etter annet ledd.

Til § 6-8 Utrechnet tollverdi

Bestemmelsen gjelder utregning av tollverdien, og viderefører tolloven § 7-15. I hvilke tilfeller tollver- dien skal fastsettes etter § 6-8, er regulert i § 6-6.

Første ledd regulerer hvordan tollverdien av en innført vare skal utregnes. *Annet ledd* gir departe- mentet hjemmel til å gi forskrift om utregning av tollverdien.

Til § 6-9 Alternativ tollverdi

Bestemmelsen har regler om fastsetting av alter- nativ tollverdi, og viderefører tolloven § 7-16. Det

følger av *første ledd* at dersom tollverdien på innført vare ikke kan fastsettes etter §§ 6-3 til 6-8, skal tollverdien fastsettes på grunnlag av tilgjengelige opplysninger, og i samsvar med prinsippene i §§ 6-3 til 6-8. I *annet ledd* er det i bokstav a til g bestemt hva tollverdien ikke alene skal fastsettes på grunnlag av. Selv om alternativene i annet ledd isolert sett ikke kan legges til grunn som tollverdi, er det ikke noe i veien for at de ulike elementene i alternativene kan brukes som momenter i en totalvurdering av hva tollverdien skal være ved fastsetting etter § 6-9. *Tredje ledd* gir departementet hjemmel til å gi forskrift om fastsetting av alternativ tollverdi.

Til § 6-10 Poster som inngår i tollverdien fastsatt etter § 6-3

Bestemmelsen har regler om hvilke poster som skal legges til prisen for varene, ved fastsetting av tollverdien etter § 6-3, og viderefører tolloven § 7-17. I *første ledd* er det i bokstav a til f bestemmelser om kostnader mv. som skal legges til prisen som faktisk er betalt eller skal betales for den innførte varen. Det følger av *annet ledd* at tillegg etter første ledd bare skal gjøres når det kan baseres på grunnlag av objektive og kvantifiserbare kostnader, og at det ikke skal gjøres andre tillegg enn de som er nevnt i første ledd. *Tredje ledd* har hjemmel til å gi forskrift om kostnader som inngår i tollverdien etter § 6-10.

Til § 6-11 Poster som ikke skal inngå i tollverdien fastsatt etter § 6-3

Bestemmelsen regulerer hvilke poster som ikke skal inngå i tollverdien fastsatt etter § 6-3, og viderefører tolloven § 7-18. I *første ledd* er det bestemt at tollverdien fastsatt etter § 6-3, jf. § 6-10, ikke skal omfatte poster oppregnet i bokstav a til g. I *annet ledd* er det hjemmel til å gi forskrift om kostnader som ikke skal inngå i tollverdien etter § 6-11.

Til § 6-12 Omregningskurs

Bestemmelsen regulerer hvilken omregningskurs som skal brukes dersom omregning av valuta er nødvendig for å fastsette tollverdien. Den viderefører tolloven § 7-19.

Første ledd bestemmer at i slike tilfeller skal den omregningskursen som til enhver tid er fastsatt av tollmyndighetene, brukes. *Annet ledd* gir departementet hjemmel til å gi forskrift om omregningskurs.

9.7 Kapittel 7 Særlige forvaltningsregler

Generelle merknader til kapittel 7

Forholdet til forvaltningsloven reguleres i § 1-5, der det fremgår at forvaltningsloven gjelder hvis ikke annet er bestemt i denne loven. Dette kapitlet har særlige forvaltningsregler som erstatter eller supplerer forvaltningsloven på enkelte områder. Disse viderefører de bestemmelsene i tolloven kapittel 12 som i hovedsak har betydning på vareførselsområdet. Rekkefølgen på bestemmelsene er endret noe i forhold til høringsforslaget, slik at de bestemmelsene som retter seg mot borgerne, er plassert foran bestemmelsene som regulerer administrative forhold hos tollmyndighetene og andre forvaltningsorganer.

I § 7-1 er det regler om alminnelig opplysningsplikt. En generell bestemmelse om opplysningsplikt følger i dag av tolloven § 12-1 a, men er begrenset til å gjelde opplysninger om egne forhold av betydning for «tollskyld».

I §§ 7-2 og 7-3 er det inntatt to nye bestemmelser om henholdsvis deklaratens og tollmyndighetenes adgang til å endre opplysninger i deklarasjonen. Videre er fristen for å klage over tollmyndighetenes vedtak etter vareførselsloven endret fra tre til seks uker, jf. § 7-4. Regler om bindende forhåndsuttalelser er inntatt § 7-6, og viderefører tolloven § 12-13. I tillegg er bestemmelsen om åpningstider ved ekspedisjonssteder og adgang til å kreve vederlag for Tolletatens tjenester, som i høringsforslaget var plassert i lovens kapittel 1, flyttet til dette kapitlet. Det er også tatt inn en bestemmelse om autorisering av foretak, og en bestemmelse om regelmessige konsultasjoner.

Regelene om taushetsplikt er inntatt i § 7-10. Tollmyndighetenes adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger til andre offentlige myndigheter, er inntatt i § 7-11. Strukturen i regelen endres slik at det blir enklere å imøtekomme endringer i behovet for utlevering. Regler om overført taushetsplikt i tolloven § 12-1 fjerde ledd er endret til å omfatte dem som ikke selv har lovbestemt taushetsplikt, og inntatt i § 7-13.

Tolloven § 12-2 om andre myndigheters opplysningsplikt første og tredje ledd er ikke videreført i kapitlet her, men inntatt i lovens kapittel 8 om kontroll, se § 8-14 om kontrollopplysninger fra offentlige myndigheter og merknader til bestemmelsen. Bestemmelsen i tolloven § 12-2 annet ledd om opplysningsplikt for myndigheter som utsteder lisenser for import eller eksport av varer, videreføres noe endret i § 7-18.

Reglene i tolloven § 13-12 om innhenting, sammenstilling og lagring av personopplysninger for målretting av kontroller er inntatt i §§ 7-14 til 7-16, med noen endringer som fortrinnsvis er av språklig og lovteknisk art. Videre er det foreslått hjemmel for bruk av personopplysninger i automatiserte avgjørelser. Bestemmelser om bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer er tatt inn i § 7-17, og bistands- og opplysningsplikt overfor tollmyndighetene er regulert i § 7-19. Bestemmelsen om tollmyndighetenes adgang til områder er regulert i § 7-20.

Til § 7-1 Alminnelig opplysningsplikt

Bestemmelsen slår fast at den som har plikt til å gi opplysninger etter loven, skal gi riktige og fullstendige opplysninger. Vedkommende skal også opptre aktsomt og lojalt og gjøre tollmyndighetene oppmerksom på eventuelle feil i de opplysningene som er gitt.

Bestemmelsen er ment å angi hovedinnholdet i opplysningsplikten, og retter seg mot alle som har opplysningsplikt etter loven, først og fremst etter kapitlene 2 til 5 i forbindelse med inn- og utførsel av varer og ved kontroll etter kapittel 8. Den får betydning ved vurderingen av om de ulike opplysningspliktene er oppfylt, og dermed indirekte for om vilkårene for å ilegge overtredelsesgebyr eller straff etter kapittel 12 er oppfylt.

En generell bestemmelse om opplysningsplikt følger i dag av tolloven § 12-1 a, men er begrenset til å gjelde opplysninger om egne forhold av betydning for «tollskyld». Videre følger det av tollforskriften § 4-10-3 og § 4-11-1 om opplysningsplikt ved henholdsvis inn- og utførsel av varer at de opplysningspliktige straks skal melde fra til tollmyndighetene dersom de oppdager feil i de opplysningene som er gitt.

Til § 7-2 Deklarantens endring av opplysninger i deklarasjonen

Bestemmelsen regulerer deklarantens adgang til å endre opplysninger som er gitt i deklarasjonen. Deklaranter kan i dag sende søknad om såkalt omberegning til Tolletaten. Dette kan gjøres elektronisk via TVINN, på eget skjema i Altinn, i e-post eller på papir. Dagens endringsadgang er ikke lovfestet.

Ordlyden i bestemmelsen tilsvarer i stor grad tollavgiftsloven § 9-4 om adgang til å endre egenfastsetting for den som har levert melding for tollavgift. Tilsvarende endringsadgang gjelder for

særavgifter og merverdiavgift, jf. skatteforvaltningsloven § 9-4. Bakgrunnen for disse reglene er hensynet til at skatte- og avgiftsfastsettinger skal være korrekte, og at hensynet til de skatte- og avgiftspliktiges rettssikkerhet tilsier at de bør ha mulighet til å korrigere feil i fastsettinger de selv har utført. Adgangen til egenendring er innført av praktiske grunner, og fordi det ikke bør brukes for mye ressurser på feil som enkelt lar seg rette opp.

Endringer i deklarete opplysninger etter vareførselsloven vil ikke i seg selv ha direkte betydning for en eventuell avgiftsfastsetting. En deklarasjon levert etter vareførselsloven § 4-1 vil riktignok være grunnlagsdokument for fastsetting av merverdiavgift ved innførsel for registrerte avgiftspliktige og særavgifter for registrerte særavgiftspliktige, men den avgiftspliktige må på selvstendig grunnlag sørge for at opplysningene som gis til skattemyndighetene i skattemeldingen for merverdiavgift og særavgift, er korrekte. Det er likevel hensiktsmessig at deklaranten enkelt kan rette uriktige opplysninger i deklarasjonen.

Avgiftspliktige som ikke er registrert, fastsetter grunnlaget for og beregner særavgifter og merverdiavgift som oppstår ved innførsel ved levering av deklarasjonen, jf. skatteforvaltningsloven § 8-3 tredje ledd og § 8-4 femte ledd. Endring av slike opplysninger må skje med hjemmel i skatteforvaltningsloven § 9-4. Ved slike endringer er det praktisk at også opplysninger gitt i medhold av vareførselsloven rettes.

Første ledd bestemmer at deklaranten kan endre opplysninger i tidligere levert deklarasjon ved å levere en endringsmelding. Det er imidlertid ikke adgang til å endre tidligere leverte opplysninger dersom tollmyndighetene har varslet at de mottatte opplysningene er under kontroll. Endringsadgangen tilligger deklaranten, det vil si den som har levert deklarasjonen i eget navn, eller den som deklarasjonen er levert på vegne av, jf. § 1-3 bokstav a. Det er likevel ikke noe i veien for at deklaranten bruker en fullmektig (representant), typisk et spedisjonsfirma, til å levere deklarasjonen og en eventuell endringsmelding.

Annet ledd setter en frist for endringer ved at endringsmelding må være kommet frem til tollmyndighetene senest tre år etter at deklarasjonen ble levert. Fristen tilsvarer fristen for å endre egen fastsetting av tollavgift i melding for tollavgift, jf. tollavgiftsloven § 9-4.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om innholdet i endringsmelding og om leveringsmåten.

Til § 7-3 Tollmyndighetenes endring av opplysninger i mottatt deklarasjon mv.

Bestemmelsen er ny og regulerer tollmyndighetenes adgang til å endre opplysninger mottatt i deklarasjonen. Hensikten med bestemmelsen er å tilstrebe at registrerte opplysninger om varer som inn- og utføres, er riktige. Det vil fremme lovens formål om å sikre riktige og fullstendige opplysninger om varer som inn- og utføres, som grunnlag for fastsetting av avgifter og til bruk for kartlegging og statistikk, jf. § 1-1.

Første ledd første punktum gir tollmyndigheten adgang til å endre opplysninger mottatt i deklarasjonen, når de finner at opplysningene er uriktige. Endring av uriktige opplysninger etter denne bestemmelsen vil isolert sett ikke ha betydning for fastsetting av tollavgift eller andre avgifter ved innførsel.

Det var i høringsforslaget ikke satt noen frist for tollmyndighetenes endringsadgang. Både *Tolldirektoratet* og *Skattedirektoratet* mener imidlertid at det bør være en slik frist. *D e p a r t e m e n t e t* viser til at avgjørelse om endring av opplysninger i deklarasjonen isolert sett er uten betydning for fastsetting av avgifter ved innførselen. Slike endringer vil heller ikke ha betydning for andre rettigheter eller plikter ved inn- eller utførsel av varer. For eksempel vil inn- eller utførsel av varer i strid med tillatelser eller restriksjoner avgjøres etter annet regelverk enn vareførselsloven. Endring av opplysninger med hjemmel i paragrafen her skal som nevnt bidra til at opplysninger om inn- og utførsel av varer blir riktige og fullstendige, og det er derfor i utgangspunktet ikke behov for å sette en frist for endring av uriktige opplysninger.

Høringsforslaget hadde heller ingen bestemmelse om tollmyndighetenes adgang til å registrere opplysninger om inn- og utførte varer i tilfeller hvor det ikke er levert noen deklarasjon. *Tolldirektoratet* skriver i sin høringsuttalelse at «*[u]ten en tydelig hjemmel for tollmyndighetene til å fastsette opplysninger ved manglende deklarerings (når det ikke er mottatt noen opplysninger i noen deklarasjon), kan Tolletaten neppe blant annet fatte vedtak om tollverdi for varer som smugles, og som oversendes Skatteetaten for beregning av merverdiavgift for privatpersoner og uregistrerte firma*». *D e p a r t e m e n t e t* bemerker at skattemyndighetene selv fastsetter tollverdien ved vedtak om endring av merverdiavgift ved innførsel etter skatteforvaltningsloven § 12-1. Det samme gjelder i prinsippet tollmyndighetene ved vedtak om endring av tollavgift etter tollavgiftsloven § 11-1.

For å tilstrebe at opplysninger om varer som inn- og utføres blir riktige, bør imidlertid tollmyndighetene ha adgang til å registrere opplysninger når de blir kjent med varer som ikke er deklarerert for inn- eller utførsel. Det følger derfor av *første ledd annet punktum* at endringsadgangen også gjelder dersom det ikke er levert noen deklarasjon.

Annet ledd bestemmer at tollmyndighetenes avgjørelse om endring av opplysninger kan påklages etter de alminnelige reglene i forvaltningsloven. Avgjørelse om endring av opplysninger vil isolert sett ikke ha betydning for noens rettigheter eller plikter, og vil ikke være et enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand. Adgangen til å klage er derfor særskilt inntatt i loven. Klagefristen er seks uker, tilsvarende fristen for å klage over vedtak etter loven, jf. § 7-4. Dersom tollmyndighetene som følge av de uriktige opplysningene også trefter vedtak om overtredelsesgebyr, vil dette vedtaket kunne påklages, og spørsmålet om opplysningene i deklarasjonen var uriktige vil bli en del av klagebehandlingen.

Til § 7-4 Klagefrist

Bestemmelsen gjelder fristen for å klage over tollmyndighetenes vedtak etter vareførselsloven.

Etter gjeldende rett er fristen tre uker fra tidspunktet for underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part, jf. forvaltningsloven § 29 første ledd. Tolldirektoratet erfarer imidlertid at parter ofte har behov for en lengre klagefrist, og gir fristutsettelse i mange saker. Fristen lovfestes derfor til seks uker. Det vil gi klagerne bedre tid til å vurdere om det er grunnlag for å klage og til å utarbeide klagen. Det innebærer at forvaltningsloven § 29 første ledd første punktum ikke gjelder for tollmyndighetenes vedtak etter vareførselsloven. Tilsvarende klagefrist følger av tollavgiftsloven § 8-7.

Til § 7-5 Oppbevaring av meldinger, deklarasjoner, dokumenter mv.

Bestemmelsen gjelder krav om oppbevaring av meldinger, deklarasjoner mv. som er gitt til tollmyndighetene etter vareførselsloven. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-12 om oppbevaring av meldinger, deklarasjoner, dokumenter mv.

Første ledd slår fast at den som gir pliktig melding til tollmyndighetene, herunder deklarasjoner, har plikt til å oppbevare meldingen eller en kopi av denne. Det er uten betydning for plikten til oppbevaring i hvilken form meldingen er gitt.

Oppbevaringsplikten gjelder også for dokumenter, erklæringer mv. som fremlegges ved inn- og utførsel etter henholdsvis kapittel 2 og 5.

Oppbevaringsplikten gjelder for det første deklarasjoner og andre meldinger som leveres i forbindelse med tollbehandlingen ved innførsel etter kapittel 3, jf. §§ 4-1 flg. om prosedyrer ved innførsel. For utførsel er disse reglene gitt i §§ 5-5 til 5-10. Videre omfattes meldinger som fører av transportmiddel plikter å gi etter kapittel 2 om plikter ved adkomst til tollområdet, og tilsvarende regler i §§ 5-1 til 5-4 i kapittel 5 om plikter ved avreise. Det fremgår ikke av ordlyden i tolloven § 4-12 at oppbevaringsplikten omfatter grunnlagsdokumentasjon til deklarasjoner, men plikten til å oppbevare slike dokumenter er regulert i tollforskriften §§ 4-12-1 og 4-12-2. Bestemmelsen i paragrafen her må forstås slik at også grunnlagsdokumentasjon er omfattet av oppbevaringsplikten.

Departementet legger til grunn at de fleste dokumenter som har betydning for fastsetting av tollavgift, vil være oppbevaringspliktige etter bokføringsloven. Plikten til oppbevaring etter bokføringsloven omfatter ikke bare de dokumenter bokføringen bygger på, men også grunnlagsdokumentasjon. Oppbevaringsplikten etter bokføringsloven sammen med oppbevaringsplikten etter vareførselsloven innebærer etter departementets vurdering at det ikke er nødvendig med bestemmelser om oppbevaring av meldinger mv. i tollavgiftsloven.

Etter *annet ledd* kan departementet gi forskrift om hvilke dokumenter som skal oppbevares, på hvilken måte og hvor lenge de skal oppbevares, og om fritak fra oppbevaringsplikten. Videre er det presisert at forskriftshjemmelen omfatter pålegg om forlenget oppbevaringstid ved kontroll.

Til § 7-6 Bindende forhåndsuttalelser

Bestemmelsen gjelder adgangen til å få en bindende forhåndsuttalelse og viderefører tolloven § 12-13

Første ledd bokstav a bestemmer at tollmyndighetene etter søknad kan gi bindende forhåndsuttalelse om klassifisering i henhold til gjeldende tolltariff.

Første ledd bokstav b bestemmer at tollmyndighetene etter søknad kan gi bindende forhåndsuttalelse om opprinnelse. Det er først og fremst aktuelt i forbindelse med utførsel av varer, jf. §§ 5-11 og 5-12.

Første ledd bokstav c bestemmer at tollmyndighetene kan gi bindende forhåndsuttalelse om tollavgift og gebyrer som vil påløpe ved innførsel eller

utførsel av en vare, eller beregningsmåten for disse.

Det følger av *annet ledd* at en forhåndsuttalelse kan påklages, men ikke prøves i egen sak for domstolen. Tollmyndighetenes avgjørelse om ikke å gi bindende forhåndsuttalelse kan derimot ikke påklages. Avgjørelse hvor bindende forhåndsuttalelse er lagt til grunn, kan både påklages og bringes inn for domstolen.

Nærmere regler om hvem som kan søke om en bindende forhåndsuttalelse, søknadens innhold og vilkårene for bortfall av uttalelsens bindende virkning gis i forskrift med hjemmel i *tredje ledd*. Forskriftshjemmelen omfatter også forhold som i dag er regulert i tolloven § 12-13 annet og tredje ledd om begrensninger i plikten til å gi bindende forhåndsuttalelser og om gebyr.

Til § 7-7 Autorisering av foretak

Bestemmelsen gjelder autorisering av foretak og viderefører tolloven § 3-1 femte ledd. Bakgrunnen for bestemmelsen er at Norge etter EØS-avtalen protokoll 10 kapittel IIa – Tollsikkerhetstiltak, med vedlegg, er forpliktet til å ha et system for å autorisere økonomiske operatører som er involvert i vareførsel over landegrensene, såkalte AEO-er (Authorized Economic Operators).

Etter *første ledd* kan tollmyndighetene autorisere foretak. Dette kan for eksempel være importører, eksportører, speditører og transportører. Autorisering skal skje i samsvar med EØS-avtalen protokoll 10 kapittel IIa – Tollsikkerhetstiltak, med vedlegg. Autoriserte foretak kan få mindre omfattende plikter etter § 2-1 om forhåndsvarsel ved innførsel og § 5-1 om forhåndsvarsel ved utførsel. Dette reguleres i forskrift til hver av bestemmelsene. Autoriserte foretak kan også gis lettelser ved kontroll. Dette er ikke knyttet til særskilte lovbestemmelser og reguleres derfor i forskrift til bestemmelsen her.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om autorisering av foretak, herunder om vilkår for å bli autorisert og om tilbakekall av autorisasjon. Videre kan det gis bestemmelser om lettelser ved kontroll.

Til § 7-8 Regelmessige konsultasjoner

Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å gi forskrift om regelmessige konsultasjoner mellom myndigheter med ansvar og oppgaver ved inn- og utførsel av varer og næringslivet mv. Den viderefører tolloven § 12-16, og gir grunnlag for å oppfylle Norges forpliktelser i henhold til WTO-avta-

len om handelsfasilitering artikkel 2 nr. 2 og artikkel 10 nr. 1.

Til § 7-9 Åpningstid og vederlag for tolltjenester utenfor åpningstid mv.

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes plikt til å holde ekspedisjonsstedene åpne, og gir hjemmel til å kreve vederlag dersom tolltjenester utføres utenfor åpningstiden og utenfor ekspedisjonsstedet. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-3, men er noe omformulert. Hjemmelen for å regulere antallet ekspedisjonssteder og deres beliggenhet og vederlagets beregning og størrelse i forskrift videreføres ikke, da det ikke er behov for å forskriftsfeste dette.

Etter *første ledd* skal tollmyndighetene holde ekspedisjonssteder åpne når trafikkmengden tilsier det. Med ekspedisjonssteder siktes det til steder hvor varer kan tollbehandles. Bestemmelsen følger opp blant annet EØS-avtalen protokoll 10 artikkel 8 for så vidt gjelder tollmyndighetenes område.

Den alminnelige åpningstiden er regulert i tollforskriften § 4-3-1 og tolltjenester utført innenfor den alminnelige åpningstiden er gebyrfrie. Tolltjenester kan også utføres utenfor den alminnelige åpningstiden og utenfor ekspedisjonsstedet. Tollmyndighetene kan da kreve vederlag for det.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om ekspedisjonsstedenes åpningstid og om vederlag for tolltjenester utenfor åpningstiden og ekspedisjonsstedet.

NHO Logistikk og Transport mener at tollmyndighetene bør ha plikt til å utføre tolltjenester utenfor åpningstiden når det er behov for det. *NHO Mat og Drikke* er av samme oppfatning og uttaler:

«Samfunnet har stadig større behov for tjenester utenfor «vanlig» ekspedisjonstid. Det bør vurderes om tollvesenet bør ha plikt til å utføre de nødvendige tjenester på grenseovergangene dersom behovet tilsier dette. Det bør dessuten finnes andre mekanismer enn at det er opp til tolletaten selv å avgjøre når åpning måtte være nødvendig, særlig når det kan tas ekstra betalt for åpning av tollstasjon.»

Departementet viser til at tollmyndighetene skal holde ekspedisjonsstedene åpne når trafikkmengden tilsier det, og fortløpende vurdere åpningstidene ved de ulike tollstedene basert på trafikkmengden og dialog med næringslivet. I dag har tollmyndighetene flere ekspedisjonssteder

med åpningstider utover alminnelig ekspedisjonstid, blant annet Svinesund og Bjørnfjell tollsted. Departementet mener at en plikt for Tolletaten til å utføre tolltjenester utenfor fastsatt åpningstid i realiteten innebærer døgnåpne ekspedisjonssteder over hele landet. Med dagens løsninger for ekspedisjon vil dette kreve at Tolletaten vil ha behov for en stor økning av tolltjenestemenn for å bemanne alle ekspedisjonssteder hele døgnet. Departementet mener at det ikke er hensiktsmessig ressursbruk, hverken for etaten eller samfunnet, og at det er andre tiltak som isteden må vurderes for å dekke samfunnets behov for tolltjenester utenfor vanlig ekspedisjonstid.

Tolletaten arbeider aktivt for å digitalisere og effektivisere tollprosedyrer. Sentralt i dette ligger etablering av løsninger for å automatisere selve grensepasseringen og frigjøring av gods. Slike tiltak vil bidra til i større grad å imøtekomme næringslivets behov for fleksibilitet og effektive tjenester, uten at det forutsetter betydelige nye personalressurser i Tolletaten.

Til § 7-10 Taushetsplikt

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes taushetsplikt, og viderefører deler av tolloven § 12-1. Tolloven § 12-1 annet ledd om adgangen til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter er inntatt i § 7-11. Videre er bestemmelsen om overført taushetsplikt i tolloven § 12-1 fjerde ledd inntatt i § 7-13.

Første ledd slår fast hovedregelen om taushetsplikt som gjelder for enhver som har eller har hatt verv, stilling eller oppdrag knyttet til tollmyndighetene. De skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger om noens formues- og inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold. Dette innebærer en noe strengere taushetsplikt enn etter forvaltningsloven, hvor taushetsplikten er begrenset til opplysninger om noens personlige forhold og om tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det er grunn til å hemmeligholde av konkurransemessige årsaker. Det følger av annet punktum at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene i en sak gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter.

Landbruks- og matdepartementet er ved kongelig resolusjon 2. desember 2016 tildelt myndighet etter blant annet tolloven §§ 10-6 og 12-9. Disse bestemmelsene, som gjelder spesielle beskyttelsestiltak for landbruksvarer og krav om forutgående formelle undersøkelser for slike til-

tak iverksettes, videreføres i vareførselsloven §§ 13-10 og 13-11. Departementet legger til grunn at Landbruks- og matdepartementet vil bli tildelt myndighet etter disse bestemmelsene tilsvarende som i dag. Etter departementets vurdering er landbruksmyndighetene ikke å anse som «uvedkommende» når de utøver sin tildelte myndighet etter vareførselsloven. Det innebærer at tollmyndighetene kan utlevere alle opplysninger landbruksmyndighetene trenger for å løse sine oppgaver etter loven. Tilsvarende gjelder når landbruksmyndighetene utøver tildelt myndighet etter tollavgiftsloven, for eksempel treffer vedtak om nedsettelse av tollavgiftssats på landbruksvarer etter kapittel 5. Se også omtale av landbruksmyndighetenes adgang til taushetsbelagte opplysninger etter tollavgiftsloven § 8-1 i merknaden til paragrafen.

Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet har merknader til reglene om taushetsplikt og informasjonsutveksling. Landbruks- og matdepartementet skriver:

«For å kunne forvalte tollvernet for landbruksvarer er Landbruksdirektoratet avhengig av god samhandling og informasjonsflyt med Tolletaten. Som støtte- og utredningsorgan for Landbruks- og matdepartementet, har Landbruksdirektoratet videre behov for å kunne rapportere til departementet om utfordringer direktoratet ser med det eksisterende tollvernet for landbruksprodukter. Innhenting av handelsstatistikk både på overordnet og detaljert nivå er således avgjørende for landbruksmyndighetenes overvåking av handelen med landbruksvarer. Videre er opplysninger om klassifisering av landbruksvarer og grunnlagsmaterialet for bindende klassifiseringsavgjørelser viktig for å kunne analysere endringer i handelen, for eksempel bakgrunnen for importøkning på enkeltvarenummer. Landbruksdirektoratets overvåking av importen av landbruksvarer er også helt avgjørende for å identifisere økning i import av varer som kan utløse GSP-sikkerhetsmekanismen eller WTO-sikkerhetsmekanismen. Importdataene som Landbruksdirektoratet mottar fra TVINN via SSB er en nødvendig forutsetning for å kunne forvalte sikkerhetsmekanismene.»

Landbruks- og matdepartementet presiserer at det er viktig at det legges til rette for at Landbruksdirektoratet får tilgang til den informasjonen de trenger, på en hensiktsmessig måte.

Departementet viser til at opplysninger om klassifisering av varer og grunnlagsmateriale for klassifiseringsavgjørelser på detaljnivå vil kunne være opplysninger som omfattes av taushetspliktbestemmelsen i vareførselsloven, mens landbruksmyndighetenes behov for opplysninger kan knytte seg til utøvelsen av myndighet etter tollavgiftsloven. I slike tilfeller vil tollmyndighetenes adgang til å utlevere opplysninger uten hinder av taushetsplikt følge av § 7-11.

Landbruksmyndighetene har også behov for opplysninger som tollmyndighetene har i medhold av vareførselsloven, når de utøver myndighet etter andre lover, som for eksempel forvaltning av tilskuddsordninger etter jordbruksavtalen (lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova)) og markedsregulering av jordbruksråvarer for å sikre en stabil forsyning av varer i alle markeder til en tilnærmet lik pris (lov 10. juni 1936 nr. 6 til å fremja umsetningen av jordbruksvarer (omsetningsloven)). Også i slike tilfeller følger tollmyndighetenes adgang til å utlevere eventuelle taushetsbelagte opplysninger til landbruksmyndighetene etter § 7-11, og eventuelt etter § 8-2 i tollavgiftsloven.

Det følger av *annet ledd* at informasjonsutveksling med fremmed stat eller til organisasjon på mandat fra De forente nasjoner (FN) som Norge har akseptert som offentlig myndighet, ikke er omfattet av taushetsplikten etter § 7-10. Bestemmelsen viderefører tolloven § 12-1 sjette ledd. Taushetsplikt ved informasjonsutveksling med annen stat til gjennomføring av avtale om innhenting av opplysninger og kontroll med vareførselen, reguleres av § 9-8 om utveksling av opplysninger med annen stat. Se merknad til denne bestemmelsen.

Unntaket i tolloven § 12-1 syvende ledd for registreringspliktig statsstøtte etter lov 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte § 2 a, er ikke aktuelt på vareførselsområdet, men videreføres i tollavgiftsloven § 8-1 annet ledd.

Etter *tredje ledd* kan Finansdepartementet samtykke i at opplysninger gis uten hinder av taushetsplikt til forskningsformål i samsvar med forvaltningsloven § 13 d. Dette viderefører tolloven § 12-1 tredje ledd. Adgangen til å gi samtykke til fritak fra taushetsplikt etter tolloven er delegert til Tolldirektoratet.

Fjerde ledd viser til hvilke bestemmelser i forvaltningsloven som ikke gjelder som utfyllende bestemmelser til taushetspliktbestemmelsene i vareførselsloven. Det er hovedregelen om taushetsplikt i forvaltningsloven § 13 og §§ 13 b, 13 c og 13 e. Det innebærer en endring fra henvisningene i tolloven § 12-1 femte ledd, ved at forvalt-

ningsloven § 13 a om begrensninger i taushetsplikten når det ikke er behov for beskyttelse, også gjelder på vareførselsområdet. Departementet kan ikke se grunn til at taushetsplikten etter vareførselsloven skal gjelde når det ikke er behov for beskyttelse.

Til § 7-11 Utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger til andre offentlige myndigheter. Denne adgangen er i tolloven regulert i § 12-1 annet ledd, som i bokstav a til l regner opp til hvilke myndigheter og til hvilket formål taushetsbelagte opplysninger kan utleveres.

Departementet foreslo i høringsnotatet å utforme bestemmelsen tilsvarende som i skatteforvaltningsloven § 3-3. Denne bestemmelsen ble betydelig endret ved lov 20. desember 2018 nr. 107, jf. Prop. 1 LS (2018–2019) kapittel 17, etter mønster av politiregisterloven § 30. Endringen innebærer at det i loven er inntatt generelle vilkår for når skattemyndighetene kan gi taushetsbelagte opplysninger til andre offentlige myndigheter, mens det i forskrift angis hvilke momenter det skal legges vekt på ved vurderingen av om utleveringen er forholdsmessig. I tillegg har forskriften en oppregning av enkelte praktisk viktige utleveringstilfeller der vilkårene for utlevering alltid skal anses oppfylt. Denne oppregningen av myndigheter og utleveringsformål tilsvarer i det vesentlige oppregningen som tidligere fulgte av lovbestemmelsen.

Næringslivets hovedorganisasjon har synspunkter til forslaget om å regulere utleveringsadgangen etter vareførselsloven på samme måte som i skatteforvaltningsloven, og uttaler:

«NHO mener at det er positivt at det skal foretas en vurdering av om det er nødvendig å utlevere de aktuelle opplysningene, og at deler av vurderingen er basert på forholdsmessighet. Det gir grunnlag for en fleksibel bestemmelse, der interessene til partene blir ivaretatt. Samtidig kan en skjønsmessig regel føre til ulik anvendelse i sammenlignbare situasjoner. Det er viktig at det legges føringer på hvilke elementer som er relevante og hvordan de skal vektles i vurderingen så likebehandlingshen-syn ivaretas. Dette må reguleres utførlig i forskrift.»

Datatilsynet uttaler:

«Det er viktig med en praktisk lovgivningsteknikk, men hensynet til forutsigbarhet og klarhet for den enkelte borger må veie tyngre. Det at man ønsker å unnta behandlingen av nye utleveringer stortingsbehandling vil medføre en svekket mulighet for borgerne til å ivareta sine rettigheter.

Den nye bestemmelsen åpner etter vårt syn for formålsutglidning.

Med formålsutglidning menes en situasjon der hvor personopplysninger som er innhentet til et bestemt formål senere benyttes til et annet, nytt formål. Et sentralt personvernprinsipp er formålsbegrensningsprinsippet. Prinsippet er todelt. For det første skal personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål. For det andre skal ikke opplysningene viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Prinsippet er begrunnet i kravet til forutberegnelighet, åpenhet og tillit.

Selv om det er gitt en hjemmel til å gi forskrifter til å regulere adgangen til utlevering, så er ikke det tilstrekkelig. Problemet er at § 7-3 gir en generell hjemmel for utlevering, som ikke er begrenset til det som er positivt angitt i forskriften.

Det vil være tilfeller hvor det kommer nye forespørsler om utlevering som ikke er regulert av forskriften. Det er i høringsnotatet ikke beskrevet hvordan man løser den situasjonen. Vil man be departementet om en forskriftsendring før man utleverer, eller vil man benytte seg av hjemmelen som § 7-3 faktisk gir?

Datatilsynet er også negative til at begrensningene når det gjelder utlevering av opplysninger til politi, påtalemyndighet eller skattemyndighet til bruk utenfor tollmyndighetens forvaltningsområde tas ut av loven.

Selv om det i høringsnotatet opplyses at utleveringsadgangen som i dag følger av tolloven § 12-1 annet ledd bokstav a til l skal videreføres i forskriften, så innebærer det en mangel på tilgjengelighet og klarhet som er uheldig på justisområdet.»

Etter departementets vurdering bør strukturen i regelverket endres slik at det blir enklere å imøtekomme endringer i behovet for utlevering. Departementet fastholder forslaget i høringsnotatet slik at de generelle vilkårene for når tollmyndighetene kan gi taushetsbelagte opplysninger til andre offentlige myndigheter følger av loven, mens det i forskrift angis hvilke momen-

ter det skal legges vekt på ved vurderingen av om utleveringen er forholdsmessig.

Etter første ledd er taushetsplikten ikke til hinder for at opplysninger utleveres til andre offentlige myndigheter dersom dette er nødvendig for å utføre mottakerorganets oppgaver etter lov, eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforvarlig måte.

Videre følger det av annet ledd at utleveringen av opplysninger ikke må være uforholdsmessig ut fra de ulempene den medfører i form av inngrep i personvernet og fare for at opplysninger av konkurransemessig betydning kommer på avveie. Bestemmelsen oppstiller et materielt vilkår for utlevering i tillegg til vilkårene som følger av første ledd, og innebærer at tollmyndighetene må foreta en konkret og skjønnsmessig vurdering av om ulempene ved utleveringen er uforholdsmessig store sammenlignet med de fordelene den medfører for mottakeren.

Ved denne forholdsmessighetsvurderingen må tollmyndighetene på den ene siden legge vekt på om mottakerorganet vil settes i bedre stand til å treffe en riktig avgjørelse, eller utføre en mer effektiv og hensiktsmessig tjeneste enn om det ikke hadde mottatt opplysningene. På den annen side skal det legges vekt på formålet med behandlingen av opplysninger hos mottakerorganet, om mottaker er underlagt taushetsplikt, hvilke opplysninger som skal utleveres og antallet personer som får tilgang til opplysningene. Disse momentene understreker at de generelle personvernprinsippene som kommer til uttrykk i personvernforordningen, skal tas i betraktning når utleveringsspørsmålet vurderes. Tollmyndighetene må for eksempel vurdere hvor nær sammenheng det er mellom formålet opplysningene ble hentet inn for og formålet de skal brukes til hos mottakeren. Momentene kan føre til at opplysninger som er av betydning for et offentlig organ, ikke blir utlevert fordi utleveringen vil innebære et stort inngrep i personvernet eller stor fare for at konkurranse-sensitive opplysninger kommer på avveie.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi nærmere regler om utlevering av opplysninger til andre offentlige myndigheter i deres interesse, blant annet om hvem det skal utleveres opplysninger til, hvilke opplysninger som kan utleveres og hvilke kriterier som skal vektlegges ved vurderingen av om utleveringen er forholdsmessig.

Forskriften skal også angi til hvilke myndigheter og formål opplysninger alltid skal kunne utleveres. Departementet legger til grunn at utleveringsadgangen som i dag følger av tolloven § 12-1 annet ledd bokstav a til l, videreføres i for-

skriften. Som følge av den nye lovstrukturen med en ny lov om henholdsvis vareførsel og tollavgift, vil det i forbindelse med forskriftsarbeidet være nødvendig å vurdere konkret hvilke av disse unntakene som skal videreføres i forskriften til hver lov. Denne overføringen av regler fra lovs- til forskriftsnivå er i utgangspunktet bare av lovteknisk karakter. Vilkårene for å utlevere opplysninger blir i disse tilfellene ikke endret sammenlignet med det som gjelder i dag. De utfyllende forskriftsbestemmelsene skal forstås slik at opplysninger alltid skal kunne utleveres dersom vilkårene i en av bestemmelsene er oppfylt. Ved vurderingen av om vilkårene for utlevering er oppfylt, skal det legges betydelig vekt på mottakerorganets oppfatning. Det er som regel mottakeren som er nærmest til å vurdere dette spørsmålet.

Datatilsynet har spørsmål knyttet til forholdet mellom lovbestemmelsen og forskriften. Departementet viser til at utleveringsadgangen i de tilfellene som oppregnes i forskriften suppleres av utleveringsadgangen som følger av loven. Det innebærer at utlevering av opplysninger til de etatene som er omfattet av forskriften, ikke er begrenset til tilfeller der vilkårene i de forskriftsoppregnede tilfellene er oppfylt. Opplysninger skal også kunne utleveres til de aktuelle etatene dersom vilkårene i § 7-11 første ledd er oppfylt og den konkrete vurderingen etter § 7-11 annet ledd åpner for det.

Som nevnt i merknaden til § 7-10, har landbruksmyndighetene behov for opplysninger fra tollmyndighetene når de utøver myndighet etter blant annet jordlova og omsetningsloven. Etter omsetningsloven kan landbruksmyndighetene på nærmere vilkår pålegge avgifter ved omsetning av landbruksvarer, mens de etter jordlova forvalter tilskuddsordninger. Tollmyndighetenes adgang til å utlevere opplysninger uten hinder av taushetsplikten vil da følge av forskrift til § 7-11 som forutsettes å videreføre utleveringsadgangen etter tolloven § 12-1 annet ledd bokstav a om at opplysninger kan gis til offentlig myndighet som kan ha behov for dem i sitt arbeid med avgifter eller tilskudd.

Til § 7-12 Taushetsplikt av hensyn til tollmyndighetenes kontrollvirksomhet mv.

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å beholde taushet av hensyn til sitt eget kontrollarbeid, i motsetning til § 7-10 som pålegger taushetsplikt for å verne om private interes-

ser. Bestemmelsen viderefører tolloven § 12-17, men er noe omformulert.

Første ledd slår fast at den som har taushetsplikt etter § 7-10 første ledd første punktum, skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger som det ut fra hensynet til tollmyndighetenes etterretnings- og analysevirksomhet, operative kontrollvirksomhet og organiseringen av denne er nødvendig å holde hemmelig. Videre fremgår det at begrensningene i taushetsplikten etter §§ 7-10 og 7-11 gjelder så langt de passer. Hvor langt begrensningene i taushetsplikten skal gjelde, må ifølge forarbeidene, Prop. 1 LS (2016–2017) punkt 13.6.5, avgjøres ut fra formålet med bestemmelsen som er «å beskytte Tolletatens interesser og dens arbeid mot at informasjon om kriminalitetsbekjempelse, enkeltvis eller generelt, blir kjent for de miljøer eller personer som skal bekjempes». Begrensningen i taushetsplikten i vareførselsloven § 7-10 første ledd annet punktum «overfor sakens parter eller deres representanter» bør for eksempel ikke gjelde, da formålet med bestemmelsen er å unngå at denne typen opplysninger utleveres disse. På den annen side vil taushetspliktige opplysninger kunne utleveres politi og påtalemyndighet. Taushetsplikten etter § 7-12 gjelder i tillegg til taushetsplikten etter § 7-10 første ledd første punktum.

Det følger av *annet ledd* at forvaltningsloven §§ 13 til 13 e ikke gjelder utfyllende for taushetsplikt etter § 7-12. Det vil si at forvaltningsloven § 13 a nr. 1 om at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger gjøres kjent for dem som de direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker, ikke gjelder ved taushetsplikt etter § 7-12.

Til § 7-13 Overført taushetsplikt

Bestemmelsen gjelder overføring av taushetsplikten når taushetsbelagte opplysninger utleveres til sakens parter, andre offentlige myndigheter eller forskningsformål. Overført taushetsplikt er regulert i tolloven § 12-1 fjerde ledd, men bestemmelsen i § 7-13 avviker fra denne ved at taushetsplikten bare overføres til dem som ikke selv har taushetsplikt etter annen lov. Det er videre presisert i paragrafen her at overført taushetsplikt også gjelder opplysninger som gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter.

Etter tolloven § 12-1 fjerde ledd gjelder taushetsplikten etter § 12-1 dersom opplysninger gis til noen som ikke har like streng eller tilsvarende taushetsplikt etter annen lov. Opplysningene kan likevel brukes til det formålet som begrunner at

de ble gitt. Tollmyndighetenes taushetsplikt omfatter opplysninger om noens formues- og inntektsforhold eller andre økonomiske og bedriftsmessige forhold, og innebærer en strengere taushetsplikt enn etter forvaltningsloven. Skattemyndighetene har tilsvarende taushetsplikt. Etter skatteforvaltningsloven § 3-11 overføres imidlertid denne taushetsplikten bare hvis opplysninger gis til noen som ikke selv har taushetsplikt etter annen lov, eller til Finansdepartementet. Det innebærer i praksis at den strengere taushetsplikten etter skatteforvaltningsloven ikke følger med ved utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter som er underlagt forvaltningslovens taushetspliktbestemmelser. Begrunnelsen for denne løsningen var at ulik taushetsplikt for forskjellige opplysninger avhengig av hvor de stammer fra, kan være komplisert og ressurskrevende for motaker å gjennomføre i praksis, jf. Prop. 38 L (2015–2016 punkt 9.4.10).

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse om overført taushetsplikt tilsvarende skatteforvaltningsloven § 3-11. Forslaget innebar også at taushetsplikten etter vareførselsloven skal følge med når tollmyndighetene utleverer taushetsbelagte opplysninger til Finansdepartementet. Departementet mottar som overordnet organ for tollmyndighetene en del opplysninger som er underlagt taushetsplikt hos Tolletaten. Departementet vil dermed være bundet av den samme taushetsplikten som underliggende etat, når slike opplysninger mottas. Dette gjelder selv om departementet ellers har en mindre vidtrekkende taushetsplikt etter forvaltningsloven.

Tolldirektoratet peker på at forslaget om at taushetsplikten bare overføres til dem som ikke selv har taushetsplikt etter annen lov, i praksis vil «medføre at tollmyndighetenes strenge taushetspliktregler i realiteten svært sjelden eller aldri blir overført», noe som er motsatt av gjeldende rett hvor taushetsplikten tilnærmet alltid blir overført. De mener blant annet at det er uheldig at den strenge taushetsplikten ikke overføres når tollmyndighetene deler opplysninger med andre offentlige myndigheter. Når det gjelder taushetsplikt av hensyn til tollmyndighetenes kontrollvirksomhet mv., nå § 7-12, uttaler de at det er viktig at det kan gjøres unntak fra § 7-11 om utlevering av taushetsbelagte opplysninger til offentlige myndigheter.

Justis- og beredskapsdepartementet viser til at ansatte i Finansdepartementet med forslaget vil få en mer omfattende taushetsplikt på dette området enn ansatte i andre departementer og

offentlige organer ellers. De stiller spørsmål ved om dette kan få konsekvenser for muligheten til samarbeid mellom Finansdepartementet og andre departementer på tollområdet, noe som eventuelt vil være uheldig. Et særlig spørsmål er da om adgangen til å utlevere opplysninger etter vareførselsloven § 7-11 skal gjelde tilsvarende for ansatte i Finansdepartementet som blir pålagt den mer omfattende taushetsplikten.

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om at taushetsplikten etter vareførselsloven bare skal overføres til dem som ikke selv har taushetsplikt etter annen lov. Det innebærer at offentlige myndigheter som er underlagt forvaltningslovens regler om taushetsplikt, får en mindre omfattende taushetsplikt om opplysninger mottatt fra tollmyndighetene, enn det som følger av vareførselsloven. Departementet kan ikke se at det er hensyn som tilsier en annen vurdering av behovet for overført taushetsplikt på vareførselsområdet enn på skatteområdet.

Når det gjelder opplysninger underlagt taushetsplikt av hensyn til tollmyndighetens kontrollvirksomhet etter § 7-12, vil tollmyndighetene allerede etter vilkårene i bestemmelsen kunne unnlate å utlevere opplysninger til myndigheter som ikke selv har taushetsplikt om slike forhold. Dessuten gjelder begrensningene i taushetsplikten etter §§ 7-10 og 7-11 så langt de passer.

Departementet har imidlertid kommet til at det ikke er behov for at taushetsplikt etter vareførselsloven overføres til Finansdepartementet når departementet mottar taushetsbelagte opplysninger fra tollmyndighetene. Denne delen av høringsforslaget opprettholdes derfor ikke.

Til § 7-14 Ubekreftede opplysninger i tips mv.

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes behandling av ikke-bekreftede personopplysninger. Den viderefører tolloven § 13-12 annet ledd, men er noe omformulert.

Tollmyndighetene behandler jevnlig opplysninger som ikke er bekreftet av tollmyndighetene selv eller av andre offentlige instanser. Typiske eksempler er tips fra publikum og opplysninger som tollmyndighetene har innhentet fra åpne kilder eller fra egne observasjoner i det offentlige rom. Slike opplysninger kan være personopplysninger etter personopplysningsloven.

Bestemmelsen slår fast at tollmyndighetene innen fire måneder må avklare om slike ikke-bekreftede opplysninger er korrekte og relevante. Det fremgår også at kildene til opplysningene kan være anonyme.

Til § 7-15 Sammenstilling av personopplysninger og automatiserte avgjørelser

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å sammenstille personopplysninger, og viderefører med noen endringer tolloven § 13-12 første ledd første punktum. Videre lovfestes prinsippet om at graden av personidentifikasjon ikke skal være større enn det som er nødvendig for formålet, og tollmyndighetenes adgang til å bruke personopplysninger i automatiserte avgjørelser.

Tollmyndighetenes oppgaver etter vareførselsloven er å innhente opplysninger om og kontrollere varer som føres inn i og ut av tollområdet, se § 1-2. Når varer inn- eller utføres, skal det gis en rekke opplysninger til tollmyndighetene. I kapittel 2 er det regler om meldeplikt mv. til tollmyndighetene, i kapittel 3 og 4 er det regler om melde- og opplysningsplikt ved innførsel og i kapittel 5 regler om melde- og opplysningsplikt ved utførsel. Opplysningene som tollmyndighetene mottar etter disse bestemmelsene er knyttet til inn- og utførsel av varen, men kan i noen grad omfatte personopplysninger, også opplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 og 10. Tollmyndighetene må anses å ha rettslig grunnlag for å behandle personopplysninger som er mottatt etter disse bestemmelsene, uten at det er gitt spesifikke bestemmelser om dette.

Lovens kapittel 8 har regler om tollmyndighetenes innhenting av opplysninger ved kontroll, både ved kontroll med varer som føres inn i eller ut av tollområdet, og ved kontroll av dokumenter mv. i ettertid. Tollmyndighetene innhenter også opplysninger fra åpne kilder, tips mv., se merknad til § 7-14 om behandling av personopplysninger mottatt på denne måten, og omtale av innhenting av kontrollopplysninger ved systematisk og langvarig observasjon i punkt 6.2. Videre har tollmyndighetene et særskilt rettsgrunnlag for å innhente og lagre opplysninger om grensekryssende biltrafikk, se § 8-9 om innhenting av opplysninger ved bruk av skiltgjenkjenningssystem og om lagring av opplysningene i § 7-16 annet ledd. De har også hjemmel for å innhente passasjeropplysninger, se § 8-8. Også opplysninger som innhentes ved kontroll kan være personopplysninger, inkludert opplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Kontrollopplysningene som tollmyndighetene innhenter, holdes opp mot opplysninger tollmyndighetene har innhentet om varer mv. etter reglene i kapittel 2 til 5. Departementet legger til grunn at tollmyndighetene som følge av sine myndighetsoppgaver kan bruke og sammenstille alle

relevante opplysninger de har mottatt, når de kontrollerer vareførselen. I sin behandling av opplysninger kan tollmyndighetene sammenstille opplysninger fra flere kilder. Opplysninger kan sammenstilles uavhengig av om opplysningene kommer fra de opplysningspliktige etter vareførselsloven, tredjeparter, offentlige myndigheter eller andre kilder. Departementet legger til grunn at det ikke er nødvendig at denne typen behandling av personopplysninger fremgår uttrykkelig av loven. Det samme vil gjelde der tollmyndighetene behandler personopplysninger knyttet til kontroll av inn- og utførselsrestriksjoner etter annet regelverk, for eksempel legemiddeloven og alkoholloven.

En viktig del av tollmyndighetenes kontrollarbeid er å velge ut hvilke objekter som skal kontrolleres. Tollmyndighetene velger i praksis ut de objektene de mener det er hensiktsmessig å kontrollere, basert på en vurdering av hvor det er størst risiko for feil i vareførselen. Dette gjelder både ved kontroll av varer som føres inn i og ut av tollområdet, og ved dokumentkontroll og annen kontroll i ettertid. Risikovurderingene gjøres blant annet ved å sammenstille opplysninger som tollmyndighetene har innhentet. Slike risikovurderinger er helt nødvendige dersom Tolletaten skal klare å gjennomføre tilstrekkelig kontroll med de ressursene de har til rådighet. Departementet legger til grunn at tollmyndighetene i utstrakt grad kan sammenstille innhentede opplysninger i medhold av de alminnelige kontrollbestemmelsene.

Tollmyndighetene har etter tolloven § 13-12 første ledd første punktum, adgang til å sammenstille nødvendige personopplysninger for å planlegge, målrette og gjennomføre kontroller. Det vises til utfyllende omtale i forarbeidene til bestemmelsen, Prop. 150 L (2012–2013) særlig punkt 9.5.2

Med «personopplysninger» menes opplysninger som direkte eller indirekte gjelder identifiserbare enkeltpersoner. Tolloven § 13-12 første ledd første punktum gir også adgang til å behandle nødvendige personopplysninger, herunder helseopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 og opplysninger som nevnt i forordningen artikkel 10.

Departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre § 13-12 første ledd, men med noe endret ordlyd. Videre foreslo departementet en hjemmel til å gi regler om bruk av personopplysninger i automatiserte avgjørelser i forskrift.

Tolldirektoratet uttaler at de forstår bestemmelsen om sammenstilling av personopplysninger

som en videreføring av tolloven § 13-12, men mener at ordene «planlegge, målrette og gjennomføre» kontrollen bør tas inn i lovteksten, på samme måte som i tollovens § 13-12. I tillegg mener de at «etterretning» bør tas inn som et eget formål, for å klargjøre at innhentede opplysninger kan brukes til etterretningsformål.

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet med noen justeringer. Som nevnt ovenfor legger departementet til grunn at tollmyndighetene i utstrakt grad kan sammenstille personopplysninger for kontrollformål i medhold av de alminnelige kontrollbestemmelsene, og også uten særskilt hjemmel bruke personopplysninger i risikovurderinger for å målrette kontrollen. Departementet finner derfor ikke grunn til at ordene «planlegge, målrette og gjennomføre» tas inn i lovteksten. Det er heller ikke grunn til at «etterretning» tas inn som et særskilt formål for sammenstilling av personopplysninger. Etter departementets vurdering er etterretning en del av tollmyndighetens kontrollvirksomhet, og ikke et eget formål.

Første ledd første og annet punktum har primært som formål å videreføre tolloven § 13-12 om tollmyndighetenes adgang til å sammenstille opplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 (helseopplysninger) og artikkel 10 ved planlegging, målretting og gjennomføring av kontroller, og å klargjøre at adgangen til å sammenstille opplysninger omfatter profilering etter personvernforordningen artikkel 4 nummer 4.

Adgangen til å sammenstille helseopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 og opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 10 (personopplysninger om straffedommer og lovovertrедelser) for kontrollformål, viderefører tollovens § 13-12 første ledd. Det er mest aktuelt å bruke opplysninger om straffedommer og konstaterede brudd på vareførselsloven, tollavgiftsloven eller annet regelverk tollmyndighetene har ansvar for å kontrollere, men i unntakstilfeller vil tollmyndighetene også kunne benytte helseopplysninger i sammenstillinger. Tollmyndighetene har ikke adgang til å bruke andre personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 ved sammenstillinger.

Profilering er definert i forordningens artikkel 4 nr. 4 «som enhver form for automatisert behandling av personopplysninger for å vurdere visse personlige aspekter, særlig for å analysere eller forutsi aspekter som gjelder nevnte fysiske persons arbeidspresentasjoner, økonomiske situasjon, helse, personlige preferanser, interesser, pålitelighet, atferd, plassering eller bevegelser».

Departementet legger til grunn at Tolletaten i dag ikke benytter profilering etter forordningen artikkel 4 nr. 4 ved sin sammenstilling av opplysninger for kontrollformål. I arbeidet med målretting av kontroller og utvelgelse av mulige kontrollobjekter sammenstilles opplysninger, herunder personopplysninger, som er innhentet i forbindelse med kontroller og fra andre kilder tollmyndighetene har tilgang til. Denne sammenstillingen omtales i etaten ofte som profilering. Det er imidlertid ikke en automatisert behandling av personopplysninger som ender opp i en score-modell som sier noe om risikoen. Risikoen som knyttes til de aktuelle objektene, baserer seg derimot på en manuell analyse/vurdering av et utplukk av mulige objekter som er generert ved sammenstilling av opplysninger.

Det pågår et digitaliseringsarbeid i Tolletaten, og det kan i relativt nær fremtid være aktuelt for etaten å ta i bruk digitale virkemidler som i større grad vil kunne automatisere behandlingen/analysen for målretting av kontroller. Det er ikke per i dag avklart for hvilke type saker og hvilke type personopplysninger dette kan være aktuelt, og det er dermed ikke mulig å vurdere de nærmere vilkårene for en eventuell profilering. Dette kan først vurderes på grunnlag av konkrete planer om automatisert behandling av personopplysninger i samsvar med artikkel 4 nr. 4. Loven bør åpne for slik behandling, men departementet foreslår at de nærmere vilkårene for behandling av personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 4 nr. 4 reguleres i forskrift. Ved en slik regulering må det kreves særlig gode grunner dersom helseopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 skal inngå. Det vil ikke være adgang til å bruke andre personopplysninger som nevnt i artikkel 9, som etnisk opprinnelse, politisk oppfatning og lignende, ved profilering. Hjemmel for å gi forskrift om vilkårene for profilering etter personvernforordningen artikkel 4 nr. 4 er inntatt i *tredje ledd*.

Etter tolloven § 13-12 er bruken begrenset til «nødvendige» personopplysninger. Departementet mener at det også bør gå frem av § 7-15 at behandlingen kan skje når dette er «nødvendig». Dette er i tråd med forordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e om behandlingsgrunnlag og artikkel 5 nr. 1 bokstav c om dataminimering. Kravet innebærer etter departementets syn blant annet at det ikke kan brukes flere opplysninger enn det som trengs for formålene. Opplysningene skal ha saklig sammenheng med formålet eller formålene som søkes oppnådd ved behandlingen. Opplysningene må enten alene, eller sett i sammenheng med andre opplysninger, ha betydning i kontrollarbeidet.

Departementet foreslo i høringsnotatet å innta i § 7-6, nå § 7-15, at tollmyndighetene skal ha adgang til å sammenstille personopplysninger for analyse- og statistikkformål. Med dette menes at tollmyndighetene skal kunne utarbeide overordnede analyser og vurderinger av forhold og utviklingstrekk på området inn- og utførsel av varer. Slike analyser brukes blant annet ved planlegging av myndighetenes fremtidige arbeid, blant annet ved vurderingen av på hvilke områder det er behov for særlig innsats. Sammenstilling for slike formål omfattes etter departementets vurdering av tollmyndighetenes oppgaver etter vareførselsloven, og departementet finner ikke grunn til at dette bør fremgå uttrykkelig av loven.

Første ledd tredje punktum bestemmer at graden av personidentifikasjon ikke skal være større enn det som er nødvendig for formålet. Dette er en lovfesting av det grunnleggende personvernrettslige prinsippet om at bruk av personopplysninger skal være begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for, jf. personvernforordningen artikkel 5 bokstav b.

Annet ledd regulerer tollmyndighetenes adgang til å treffe automatiserte avgjørelser hvor personopplysninger inngår. Dette foreslås inntatt i loven, og ikke bare som forskriftshjemmel, slik det ble foreslått i høringen.

Tolletatens maskinelle behandling av opplysninger omfatter i noen grad personopplysninger, men tollmyndighetene treffer i dag i liten eller ingen grad automatiserte individuelle avgjørelser etter personvernforordningen artikkel 22. Under henvisning til den pågående digitaliseringen av etaten, som tilsier at avgjørelser som har rettsvirkninger eller i betydelig grad påvirker den registrerte, i fremtiden vil kunne baseres på helautomatiserte prosesser, foreslo departementet i høringsnotatet en hjemmel til å gi forskrift om bruk av personopplysninger i automatiserte avgjørelser. Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til forslaget.

Personvernforordningen artikkel 22 har særregler om automatiserte individuelle avgjørelser. Det følger av artikkel 22 nr. 1 at den registrerte har rett til ikke å være gjenstand for en avgjørelse som utelukkende er basert på automatisert behandling, herunder profilering, som har rettsvirkning for eller på tilsvarende måte i betydelig grad påvirker vedkommende. Uttrykket «automatiserte individuelle avgjørelser» er ikke definert i personvernforordningen, men i fortalen er det i punkt 71 presisert at det menes beslutning som tas «uten menneskelig inngripen». Departementet legger til grunn at det innebærer at det treffes et

vedtak eller en annen avgjørelse maskinelt, uten at saken på noe tidspunkt vurderes av en saksbehandler. Etter artikkel 22 nr. 2 bokstav b gjelder retten etter nr. 1 ikke dersom avgjørelsen er tillatt etter nasjonal rett, og det er fastsatt egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser.

Departementet ser det som ønskelig å regulere automatisert saksbehandling på vareførselsområdet, noe som vil tilrettelegge for økt bruk av automatisert saksbehandling. Departementet foreslår derfor i *første punktum* å lovfeste tollmyndighetenes adgang til å treffe helautomatiserte avgjørelser. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Dette er forhold som må vurderes før tollmyndighetene, som behandlingsansvarlig, beslutter at det skal innføres automatiske avgjørelser for bestemte typer avgjørelser.

Ved automatiserte individuelle avgjørelser skal nasjonal rett fastsette egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser, jf. personvernforordningen artikkel 22 nr. 2 bokstav b. Automatiserte individuelle avgjørelser som er enkeltvedtak vil kunne påklages etter de alminnelige reglene i forvaltningsloven og vil da underlegges manuell behandling. Tollmyndighetene vil også kunne ha behov for å treffe automatiserte individuelle avgjørelser som ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Den registrerte må også i slike tilfelle ha rett til manuell overprøving. Dette er særskilt regulert i *annet punktum*. Forvaltningsloven har også saksbehandlingsregler som skal sikre parten informasjon og kontradiksjon, og regler om veiledningsplikt og plikt til å innhente informasjon. På denne måten ivaretas retten til menneskelig inngripen, til å protestere mot avgjørelsen, til å uttrykke sine synspunkter og til å få en forklaring på avgjørelsen som er truffet etter en slik vurdering. For å sikre at vedtak basert på automatiske avgjørelser har god nok kvalitet, forutsetter departementet at tollmyndighetene jevnlig kontrollerer bruken av automatiserte avgjørelser.

Det kan bli behov for at tollmyndighetenes adgang til å treffe helautomatiserte avgjørelser reguleres nærmere. Det gis derfor i *tredje ledd* hjemmel for å gi forskrift om bruk av automatiserte avgjørelser.

Til § 7-16 Lagring av personopplysninger

Bestemmelsen gjelder lagring av personopplysninger, og viderefører tolloven § 13-12 tredje ledd første og tredje punktum.

Første ledd slår fast at personopplysninger ikke kan lagres lenger enn det som er nødvendig ut fra formålet med behandlingen. Dette følger av personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav c om dataminimering og bokstav e om lagringsbegrensninger. Departementet legger til grunn at tollmyndighetene utarbeider retningslinjer for hvor lenge de ulike typer opplysninger kan lagres ut ifra de formålene de er innhentet for.

Opplysningene som tollmyndighetene mottar om varer mv. etter reglene i kapittel 2, 3, 4 og 5, kan omfatte personopplysninger. Det samme gjelder opplysninger som innhentes til kontrollformål, både til kontroll med varer som føres inn i eller ut av landet, og til kontroll i ettertid av dokumenter mv. Disse opplysningene er viktige for kontroll av selve vareførselen, men blir også lagret over tid med tanke på eventuelle endringer av vedtak mv. knyttet til vareførselen. Opplysninger innhentet fra deklarasjoner eller for kontrollformål utgjør også en del av tollmyndighetenes erfaringsdata som benyttes for å planlegge og målrette senere kontroller. Videre innhenter tollmyndighetene personopplysninger fra åpne kilder og mottar opplysninger i tips mv. Når opplysninger sammenstilles for målretting av kontroller etter § 7-15, er det nødvendig å lagre opplysningene over tid.

I enkelte tilfeller er tollmyndighetens adgang til å innhente opplysninger begrenset til å gjelde særskilte kontrollformål. Dette gjelder opplysninger innhentet fra transportselskap, som tollmyndighetene finner nødvendige for kontrollen av varer som passasjerer med selskapets transportmidler bringer med seg på en aktuell reise, jf. § 8-8. Slike opplysninger kan ikke lagres lenger enn det som er nødvendig for at tollmyndighetene kan gjennomføre kontrollen opplysningene er innhentet for, det vil si kontrollen av varer som transportselskapets passasjerer bringer med seg på den aktuelle reisen.

Annnet ledd bestemmer at opplysninger innhentet ved skiltgjenkjenningssystem etter § 8-9 kan lagres i inntil seks måneder etter at opplysningene er innhentet. Adgangen til seks måneders lagringstid for slike opplysninger er et resultat av en avveining av tollmyndighetenes behov for å kunne lagre opplysningene for analyse til planlegging og gjennomføring av fremtidige kontroller, og inngrepet i den enkelte borgers frihet.

Tolloven § 13-12 tredje ledd annet punktum om adgang til å lagre personopplysninger fra resultatene av analyser av varer og substanser i inntil fem år, videreføres ikke i en egen bestemmelse. Slike opplysninger kan lagres så lenge det

er nødvendig ut ifra formålet med behandlingen etter hovedprinsippet i første ledd.

Til § 7-17 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Bestemmelsen gir tollmyndighetene hjemmel til å behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer. Den tilsvarer tolloven § 12-18, som trådte i kraft 1. juli 2019, jf. Prop. 1 LS (2018–2019) kapittel 18. Forskriftshjemmelen i tolloven § 12-18 videreføres ikke, da interne retningslinjer dekker behovet.

Den klare hovedregel er at tollmyndighetene skal bruke anonyme eller fiktive opplysninger i sitt utviklings- og testarbeid. Bestemmelsen stiller som vilkår for bruk av personopplysninger at det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

Til § 7-18 Opplysninger fra myndigheter som gir tillatelse til inn- eller utførsel av varer

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å innhente taushetsbelagte opplysninger fra myndigheter som gir tillatelser til inn- eller utførsel av varer. Bestemmelsen viderefører deler av tolloven § 12-2 annet ledd.

Et av formålene med vareførselsloven er å sikre at varer inn- og utføres i samsvar med tillatelser og ikke i strid med forbud eller restriksjoner. Det kan for eksempel gjelde import av dyrefor som krever registrering hos Mattilsynet, eller import av fyrverkeri som krever registrering og godkjenning fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Ved inn- og utførsel av slike varer kontrollerer tollmyndighetene nødvendige tillatelser mv. på vegne av den myndigheten som forvalter det aktuelle regelverket. Bestemmelsen slår fast at vedkommende myndighet uten hinder av taushetsplikt skal gi tollmyndighetene opplysninger av betydning for denne kontrollen.

Til § 7-19 Bistands- og opplysningsplikt overfor tollmyndighetene

Bestemmelsen gjelder enkelte myndigheters plikt til å bistå tollmyndighetene. Den viderefører tolloven § 12-3, men slik at tolloven § 12-3 tredje ledd om statslosers opplysningsplikt om fartøy langs kysten og i norske farvann, ikke videreføres. Tollmyndighetene kan nå innhente slike opplysninger fra AIS (automatisk identifikasjonssystem) og lik-

nende tilgjengelige systemer med informasjon om skipstrafikken. Heller ikke fyrvokteres opplysningsplikt videreføres, da denne yrkesgruppen ikke finnes lenger.

Etter *første ledd* har politiet og militære myndigheter plikt til å yte tollmyndighetene nødvendig hjelp og beskyttelse under utførelsen av tolltjenesten. Bistandsplikten gjelder støtte slik at tollmyndighetene kan utføre sine oppgaver på en sikker og forsvarlig måte, for eksempel ved å medvirke til vakthold. Et eksempel er hjelp av Sjøforsvaret ved kontroll av fartøy i åpen sjø.

Annet ledd bestemmer at ansatte i kommunal havnevirksomhet og statsloser som under sin tjeneste eller i stillings medfør får kjennskap til overtredelser av vareførselsregelverket, eller forhold som viser at slike overtredelser tilsiktes, skal søke å hindre overtredelsen, og uten ugrunnet opphold underrette tollmyndighetene eller politiet. Denne opplysningsplikten går foran eventuell taushetsplikt.

Enkelte av de nevnte myndighetene har også etter eget regelverk en plikt til å bistå tollmyndighetene. Blant annet er plikten til å underrette om overtredelser i henhold til dagens tollov omtalt i interne instruksjoner for losenes utførelse av tjenesten. Videre følger det av kystvaktloven § 10, at Kystvakten kan føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av tolloven blir overholdt. Dette er imidlertid mer omfattende enn den hjelpen og beskyttelsen som følger av bestemmelsen her, da det også omfatter å gjennomføre selve kontrollen.

Til § 7-20 Tollmyndighetenes adgang til områder

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang utendørs og til bygninger og hvem som skal belastes kostnadene ved dette. Bestemmelsen viderefører tolloven § 13-2 og tollforskriften § 13-2-1.

Første ledd slår fast at tollmyndighetene skal ha uhindret adgang langs kysten, i havneområder, til jernbanelinjer med tilhørende stasjonsområder, til stasjoner for busstrafikk med utlandet, til landingsplasser for luftfartøyer og til områder som støter til riksgrensen, uavhengig av sikkerhets- og adgangsprosedyrer som gjelder for slike områder. Adgangen omfatter også bygninger som har sammenheng med driften av områdene.

Etter *annet ledd* skal sikkerhets- og adgangsprosedyrene til slike områder tilpasses tollmyndighetenes behov, og eier av området belastes kostnadene med å gi tollmyndighetene adgang.

9.8 Kapittel 8 Kontroll

Generelle merknader til kapittel 8

Kapitlet viderefører i hovedsak kontrollbestemmelsene i tolloven kapittel 13, men med enkelte presiseringer og lovtekniske endringer. De sentrale kontrollbestemmelsene i tolloven §§ 13-1 og 13-3 er videreført, men slik at vilkårene for at tollmyndighetene kan kontrollere i større grad tar utgangspunkt i formålet, som er kontroll med varer som krysser grensen. Nye bestemmelser er inntatt i § 8-1 om gjennomføring av kontroll med vareførselen, § 8-2 om undersøkelse av gjensstander, transportmidler og steder og § 8-3 om vilkår for undersøkelse av personer. Flere høringsinstanser har merknader til disse forslagene. Det vises til departementets vurderinger av disse i proposisjonens kapittel 6 om tollmyndighetenes kontrollvirksomhet.

Noen bestemmelser som i dag følger av tollforskriften, er inntatt i loven. Det gjelder gjennomføring av undersøkelse av personer som er hjemlet i § 8-4. Videre er tollmyndighetenes adgang til å bruke makt overfor personer som forsøker å unndra seg kontroll regulert i § 8-6, og tollmyndighetenes adgang til å innhente opplysninger om passasjerer og besetning fra transportselskaper regulert i § 8-8.

Tollmyndighetenes kontroll er i vesentlig grad rettet mot varer som krysser grensen, det vil si pågående vareførsel, men de kan også foreta kontroll etter at varen er inn- eller utført, såkalt etterkontroll. Bestemmelsene i §§ 8-1 til 8-9 er primært rettet mot kontrollen av pågående vareførsel, mens §§ 8-10 følgende er særlig rettet mot etterfølgende kontroll. Det er imidlertid ikke et klart skille i bruken av bestemmelsene. For eksempel kan bestemmelsen om kontrollopplysninger i § 8-10 benyttes når tollmyndighetene ved dokumentkontroll på grensen ønsker å innhente ytterligere opplysninger.

Kontrollbestemmelsene må ses i lys av § 1-2 om lovens virkeområde. Kontrolladgangen er begrenset til varer som «føres inn i eller ut av tollområdet», og avgrenses dermed mot kontroll av innenlands vareførsel. Det vises til nærmere omtale av grensene for tollmyndighetenes kontrollvirksomhet i kapittel 6.

Til § 8-1 Gjennomføring av kontroll med vareførselen

Bestemmelsen regulerer hvordan kontrollen med den grensekryssende vareførselen skal gjennomføres, og viderefører deler av tolloven § 13-3.

Første ledd gir tollmyndighetene adgang til å stanse transportmidler, varesendinger og personer og treffe de tiltak som er nødvendige for å gjennomføre kontroll med varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Bestemmelsen viderefører adgangen til å stanse transportmidler etter tolloven § 13-3 første ledd og tolloven § 13-9 første ledd som bestemmer at enhver som er på sted eller under forhold som nevnt i §§ 13-1 og 13-3, plikter å stanse når tollmyndighetene krever det. Bestemmelsen omfatter ethvert transportmiddel som tollmyndighetene har anledning til å kontrollere etter § 8-2, også ikke-motoriserte transportmidler som sykkel, og personer som kan kontrolleres etter § 8-3. Den omfatter også enhver varesending, blant annet varer som finnes i containere og tilhengere til transportmidler.

Det følger av tolloven § 13-3 annet ledd at tollmyndighetene kan treffe de tiltak som anses nødvendige for å gjennomføre kontrollen med transportmidler og vareførsel som nevnt i bestemmelsens første ledd. Dette videreføres som en generell bestemmelse i vareførselsloven § 8-1 første ledd. Det vil ofte være behov for praktiske tiltak når tollmyndighetene skal kontrollere varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Praktisk viktige eksempler er regulert i tollforskriften § 13-3-1, der det fremgår at slike tiltak blant annet kan omfatte demontering av kontrollobjekter, midlertidig tilegning av transportmidlers nøkler, flytting av kontrollobjekter til egnet kontrollfasilitet og gjennomlysning av transportmidler og bagasje. Andre tiltak kan være å gi pålegg om ikke å forlate venterom under kontrollen. Tollmyndighetene vil også kunne ha behov for å treffe tiltak som rammer andre enn kontrollobjektet. Det kan være regulering av trafikken, beordring av flytting av andre kjøretøy og sperring av områder i forbindelse med kontroll. Det er i tredje ledd hjemmel til å gi forskrift om hvilke typer tiltak mv. tollmyndighetene kan benytte for å gjennomføre kontrollen.

Første ledd annet punktum slår fast at tollmyndighetene kan gjennomføre tilfeldige og målrettede kontroller. Det vil si at kontrollen kan skje ved tilfeldig utplukk av kontrollobjekter, eller være målrettet basert på innhentede opplysninger om et konkret kontrollobjekt eller av utarbeidede modus, profiler eller indikatorer. Det kan være en glidende overgang mellom en tilfeldig kontroll og en målrettet kontroll.

Det følger av *første ledd tredje punktum* at de kontrolltiltak som treffes, må stå i forhold til det antatte omfanget av brudd på reglene om vareførsel og omstendighetene ellers. Dette kravet om forholdsmessighet er en kompetansebegrens-

ning for tollmyndighetene, med krav til at kontrolltiltaket er egnet og forholdsmessig i hvert enkelt tilfelle. Nyttens eller fordelens må være større enn ulempene. Betydningen av forholdsmessighetsprinsippet er størst der vilkårene for undersøkelse er oppfylt, for eksempel at tiltaket skal være så lite og kortvarig som mulig, men innebærer også en begrensning i valget mellom ulike tiltak. Ved tilfeldige kontroller er det vanskelig å ha noen antakelse om omfanget av brudd på reglene, men tollmyndighetene må innen rimelige grenser ha anledning til å utføre også denne type kontroller.

I *annet ledd bokstav a* er det hjemmel for at tollmyndighetene som ledd i kontrollen kan ta vareprøver uten vederlag. Tollmyndighetene kan ta vareprøver uten vederlag etter tolloven § 13-4 ved kontroll hos den opplysningspliktige. Adgangen til å ta vareprøver uten vederlag utvides nå, slik at det også vil være adgang til å ta prøver ved kontroll av varer under en pågående vareførsel. Dette vil omfatte kontroll av postsendinger. Vareprøve kan være aktuelt for varer som tilsynelatende er narkotika, og varer som er underlagt restriksjoner (som legemidler), for å fastslå varens klassifisering eller for å avgjøre om varen utgjør et inngrep i en immaterialrettighet. Vareprøver tas blant annet når varen må undersøkes nærmere på laboratorium. I slike tilfeller vil vareprøven normalt bli ødelagt eller redusert slik at den ikke kan leveres tilbake i uendret tilstand.

Annnet ledd bokstav b gir hjemmel for at tollmyndighetene kan åpne og undersøke brev, pakker og annen korrespondanse dersom det er nødvendig for å avklare om forsendelsen inneholder en vare. Tolloven har ingen særskilt bestemmelse om adgang til å kontrollere postsendinger, herunder brev, men varer som sendes som post kan undersøkes etter de alminnelige kontrollbestemmelsene, herunder adgangen til å kontrollere vareførsel uten bruk av transportmiddel etter § 13-3 første ledd bokstav c. Postsendinger, det vil si brevpost inntil 2 kg, aviser og blad i abonnement inntil 2 kg og lettgoods inntil 20 kg, er særskilt regulert i postloven, med blant annet strenge regler om taushetsplikt i § 30. Taushetspliktbestemmelsen er en videreføring og presisering av tidligere postlov av 1996 § 13, som i hovedsak videreførte § 8 i postloven fra 1928. I forarbeidene til § 13 i postloven av 1996 er tollmyndighetens adgang til å kontrollere post til og fra utlandet uavhengig av taushetspliktbestemmelsen i § 8 nevnt uttrykkelig. Departementet legger til grunn at dette også gjelder etter dagens regler. Tollmyndighetene må ved kontroll av postsendinger, ut

ifra alminnelige regler om bevisbedømmelse i forvaltningssaker, vurdere hvor sannsynlig det er at postsendingen inneholder en vare i lovens forstand. Dersom de kommer til at det er tilfelle, vil de ha adgang til å undersøke postsendingen. Brudd på posthemmeligheter anses som en relativt inngripende handling, og postsendinger kan også inneholde korrespondanse som er vernet etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Tollmyndighetenes undersøkelse av postsendinger må derfor være forholdsmessig og nødvendig. Åpning av postsendinger kan ikke skje dersom tilstrekkelig undersøkelse kan foretas ved hjelp av andre og mindre inngripende tiltak, for eksempel ved at postsendingen gjennomlyses, og innholdet i brev eller pakker må ikke undersøkes i større grad enn det som er nødvendig for å gjennomføre kontrollen med vareførselen.

Annnet ledd bokstav c gir tollmyndighetene adgang til å bruke hund dersom kontrollformål tilsier det. Tollmyndighetene benytter ofte spesialtrenet hund, for eksempel for å søke etter narkotika. Dette gjelder både ved undersøkelse av person og ved undersøkelse av bagasje, transportmidler mv. Bruk av hund ved undersøkelse av person for kontroll med vareførselen er inngripende og hjemmel for bruk av hund er derfor inntatt i loven.

Annnet ledd bokstav d gir tollmyndighetene hjemmel til å bruke tollsegl og tollvakt dersom kontrollformål tilsier det. Adgangen til å benytte tollsegl viderefører tolloven § 13-11. Adgangen til å bruke tollvakt er en videreføring av tolloven § 13-10. Denne bestemmelsen fastslår at dersom tollmyndighetene finner at betryggende kontroll med transportmiddel bare kan skje ved hjelp av tollvakt, skal den ansvarlige for transportmiddelet dekke omkostningene. Dersom tollvakt er nødvendig for kontroll med varer som blir liggende på losse- eller lasteplasser eller i lagerskur, har tollskyldnere samme plikt. Det kan kreves sikkerhet for betaling av utgiftene, og ved bruk av tollvakt for kontroll av transportmiddel kan transportmiddelet holdes tilbake inntil sikkerhetsstillelse eller betaling skjer. Bestemmelsen har også regler om at tollmyndighetene kan kreve at tollvakten skaffes passende oppholdssted. Disse bestemmelsene videreføres i forskrift med hjemmel i tredje ledd.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om gjennomføring av kontroll, herunder om stansing, tiltak, vareprøver, kontroll av brev, pakker og annen korrespondanse, bruk av hund, bruk av hjelpemidler ved kontroll, tollsegl og tollvakt og om dekning av omkostninger ved bruk av tollvakt.

Til § 8-2 Undersøkelse av gjenstander, transportmidler og steder

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes undersøkelse av gjenstander, transportmidler og steder, og er i utgangspunktet en videreføring av deler av tolloven §§ 13-1 og 13-3.

Etter innledningen i *første ledd* kan tollmyndighetene undersøke gjenstander, transportmidler og steder for å kontrollere varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Formålet med bestemmelsen er at tollmyndighetene skal kunne undersøke for å avdekke varer som føres inn i eller ut av landet uten å være fremlagt og tollbehandlet i samsvar med reglene i vareførselsloven, eller inn- eller utført i strid med annet regelverk om inn- og utførsel av varer. For å gjennomføre kontrollen kan tollmyndighetene etter *bokstav a* undersøke bagasje og andre gjenstander, for eksempel barnevogn, som kan frakte varer. Å undersøke omfatter også å åpne, for eksempel bagasje. Bokstav a viderefører tolloven § 13-3 første ledd bokstav c og d. Videre kan tollmyndighetene etter *bokstav b* undersøke tog, luftfartøy, fartøy og andre transportmidler. Bestemmelsen viderefører tolloven § 13-3 første ledd bokstav a, b og d. Paragraf 8-2 første ledd bokstav a og b er også ment å dekke tolloven § 13-1 første ledd bokstav a om at tollmyndighetene kan undersøke over alt utendørs, når undersøkelsen skjer i umiddelbar tilknytning til forfølgelse av et forhold som antas å innebære en overtredelse.

Det avgjørende vilkåret er at undersøkelsen og kontrollen er rettet mot varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Det vil si at tollmyndighetene blant annet kan undersøke ethvert transportmiddel som er på vei til eller fra grensen, bagasjen til personer som er på vei til eller fra grensen, og eventuelt andre gjenstander eller annet som kan frakte varer. Formuleringen kontroll med «varer som føres inn i eller ut av tollområdet» gir ingen klare holdepunkter for hvor langt fra grensen kontrollen kan utøves. Vilkåret vil være at tollmyndighetene utøver sin myndighet etter loven til å kontrollere varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Det må derfor være pågående vareførsel. Tollmyndighetenes kontroll vil normalt finne sted i grensenære områder. På steder lenger unna grensen vil det kreves klare holdepunkter for at det kan dreie seg om varer som føres inn i eller ut av landet dersom tollmyndighetene skal kunne utføre kontroll. Dersom et transportmiddel som antas å frakte varer, har passert grensen, vil tollmyndighetene kunne undersøke transportmiddelet så lenge det er sannsynlig at varene er i transportmiddelet.

Etter første ledd *bokstav c* kan tollmyndighetene undersøke i bygninger og på steder der varer som er ført inn i eller ut av tollområdet, er losset eller lastet. Dette omfatter også undersøkelse når lossing eller lasting finner sted. Bestemmelsen viderefører tolloven § 13-1 første ledd bokstav b og c. Tollmyndighetenes kontroll og undersøkelse etter bokstav c er betinget av at de undersøker for å kontrollere varer som er ført inn i eller skal føres ut av tollområdet, og kontrollen kan da utøves på steder hvor tollmyndighetene ut ifra en alminnelig bevisvurdering anser det sannsynlig at varene er. Aktuelle steder for kontroll er flyplasser, havner og havnelagre mv. med trafikk til og fra utlandet. Videre kan tollmyndighetene undersøke lagerplasser og lagerbygninger lenger inn i landet dersom varer som er ført inn i landet losses der, eller der varer som skal føres ut av tollområdet, lastes. Tollmyndighetenes adgang til å undersøke i bygninger og på steder etter bokstav c gjelder bare for å kontrollere pågående vareførsel. Etterfølgende undersøkelse for kontroll må skje etter § 8-13 om kontroll hos den opplysningspliktige.

Til § 8-3 Vilkår for undersøkelse av personer

Bestemmelsen gjelder undersøkelse av personer for kontroll av varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Den viderefører i utgangspunktet tolloven § 13-1 første ledd bokstav e, men er begrenset til å gjelde kontroll av pågående vareførsel. Videre stilles det i større grad enn etter tolloven krav om mistanke for undersøkelse av person som ikke er på vei til eller fra grensen.

Tollmyndighetene kan som del av vareførselskontrollen undersøke person fordi den reisende kan frakte varer festet på klærne, sko, hodeplagg eller til kroppen. Varen kan være synlig eller skjult. Narkotika, våpen, valuta eller høyverdivarer kan for eksempel være kamuflert i skjulte lommer, under sålen på skoene, inne i et hodeplagg osv. Reisende kan også skjule ulovlige varer som narkotika inne i kroppen, ved bruk av kroppens hulrom eller ved å svelge «varen». Undersøkelse av person kan ikke gjøres for annet formål, som for eksempel for å avdekke om personen bærer med seg id-dokumenter eller annet som kan være av betydning for om vedkommende har lovlig opphold.

Det følger av innledningen i *første ledd* at tollmyndighetene kan undersøke person for å kontrollere varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Når undersøkelse kan finne sted er nærmere regulert i bokstav a og b. Gjennomføring av undersøkelsen er regulert i § 8-4.

Etter *første ledd bokstav a* kan tollmyndighetene undersøke person som er på vei til eller fra grensen. Dette er ment å omfatte både de som ferdes til fots, og de som benytter transportmiddel. Det dekker dermed tolloven § 13-1 første ledd bokstav e nr. 1 og 2. Bestemmelsen omfatter også reisende som befinner seg på eller underveis til eller fra anløpssted for fartøy eller landingsplass for luftfartøy i utenriks trafikk, jf. § 13-1 første ledd bokstav d (som også gjelder de som ikke reiser). Det avgjørende er om vedkommende er på vei til eller fra grensen. Bestemmelsen er ment å omfatte personer som faktisk har krysset grensen på vei inn i landet, eller som har til hensikt å krysse grensen ut av landet. Det er ikke krav om nærhet til grensen, men sannsynligheten for at personen er på vei til eller fra grensen er størst i grensenære områder, på flyplasser og på anløpssteder for fartøy i utenrikstrafikk. Om en person er på vei til eller fra grensen, må avgjøres etter en konkret vurdering i samsvar med beviskravene i forvaltningsretten, det vil si ved alminnelig sannsynlighetsovervekt. Det avgjørende er hvordan situasjonen fremstår for tollmyndighetene når de beslutter å undersøke personen, og ikke om det i ettertid viser seg at vedkommende faktisk ikke var på vei til eller fra grensen.

I praksis gjennomfører tollmyndighetene kontroll av vareførsel på tog fra utlandet ved undersøkelse av person også etter at toget har tatt med passasjerer etter grensepassering. Det vil si at passasjerer som kun reiser innenlands kan bli kontaktet av tollmyndighetene. Tollmyndighetene må i slike tilfelle avklare om vedkommende kommer fra utlandet. Normalt gjøres det blant annet ved sjekk av billetten. Er det ikke sannsynlighetsovervekt for at personen er på vei fra grensen, er det ikke grunnlag for å undersøke vedkommende for kontroll av varer.

Tollmyndighetene kontrollerer i enkelte tilfeller vareførselen ved undersøkelse av person, selv om fartøy som kommer fra utlandet har vært innom norsk havn og tatt med passasjerer. Dette gjelder p.t. fartøy som går i rute mellom Danmark, Stavanger og Bergen. Det er nødvendig og praksis for at tollmyndighetene kontrollerer personer som går i land i Bergen, selv om fartøyet har vært innom Stavanger etter at det kom fra Danmark. Også i slike tilfeller må tollmyndighetene først avklare om en person kommer fra utlandet, og det vil bare være grunnlag for å undersøke vedkommende dersom det er sannsynlighetsovervekt for at så er tilfelle.

Det er ikke krav om mistanke om brudd på regelverket for at tollmyndighetene skal kunne

undersøke en person etter § 8-3 bokstav a. Det må imidlertid antas at tollmyndighetene sjelden vil undersøke en person utenfor grensenære områder med mindre de har mistanke om brudd på vareførselsloven.

Første ledd bokstav b gir hjemmel til at tollmyndighetene kan undersøke person som ikke er på vei til og fra grensen, men som mistenkes for å unndra varer fra kontroll. Tollmyndighetene kan med hjemmel i tolloven § 13-1 bokstav e nr. 5 foreta undersøkelse på person som befinner seg (1) utendørs når undersøkelsen skjer i umiddelbar tilknytning til forfølgning av et forhold som antas å innebære slik unndragelse av kontrollen, (2) utendørs i områder hvor lossing eller lasting foregår eller antas å ha foregått og (3) i lager eller andre bygninger på steder hvor lossing eller lasting foregår eller har foregått. Det er for alle tilfellene et vilkår at personen mistenkes for å unndra varer fra kontroll.

Tollmyndighetene kan videre med hjemmel i tolloven § 13-1 første ledd bokstav e nr. 4 undersøke person som befinner seg på eller underveis fra eller til anløpssted for fartøy eller landingsplass for luftfartøy i utenriks trafikk. Kontrollen retter seg da mot personer som ikke er på vei til eller fra grensen, men som befinner seg på steder hvor det er en nær tilknytning til vareførsel over grensen. Tollmyndighetene kan i tilfeller som omfattes av tolloven § 13-1 første ledd bokstav e nr. 5, bare undersøke en person dersom de har mistanke om at personen unndrar varer fra kontroll. Kravet til mistanke i tollovens § 13-1 bokstav e nr. 5 anses ikke å være strengt. Marius Stub uttaler i «Tilsynsforvaltningens kontrollvirksomhet» punkt 6.3.4 at krav om mistanke antagelig vil være oppfylt dersom det er objektive holdepunkter i saken for at det er grunn til mistanke. Departementet legger til grunn at også tollmyndighetenes undersøkelse av person som befinner seg på eller underveis fra eller til anløpssted for fartøy eller landingsplass for luftfartøy i utenriks fart uten å være reisende, jf. nr. 4, i praksis skjer på grunnlag av mistanke. Mistanke kan oppstå både på grunn av hendelser på det aktuelle stedet, som antakelse om at en reisende leverer varer til en ikke-reisende for å unndra varene fra kontroll, eller på grunnlag av etterretning.

Disse tilfellene samles nå i en mer generell bestemmelse om at tollmyndighetene, for å gjennomføre kontrollen med varer som føres inn i eller ut av landet, kan undersøke person som mistenkes for å unndra varer fra kontroll. Det er et lovfestet vilkår at personen oppholder seg på steder med nær tilknytning til vareførsel over

grensen. Det vil si at personen må være på sted som nevnt i § 8-2 bokstav c eller være ved ankomst- eller avreisested for luftfartøy, fartøy, buss eller tog med utenlandstrafikk. I tillegg er det inntatt i loven at tollmyndighetene kan undersøke person som er i det aktuelle transportmiddelet, dersom vedkommende mistenkes for å unndra varer fra kontroll. Som nevnt har tollmyndighetene behov for å kunne kontrollere passasjerer på tog og ferger som kommer fra utlandet, også når transportmiddelet har tatt med passasjerer fra stopp innenlands før det kommer til endelig ankomststed. Dersom tollmyndighetene har grunn til å tro at passasjerer har passert grensen, kan de foreta undersøkelse etter § 8-3 bokstav a. Ved sammenblanding av passasjerer, vil imidlertid passasjerer som ikke har passert grensen, kunne overta varer og dermed medvirke til å unndra varer fra tollmyndighetenes kontroll. Dersom tollmyndighetene har mistanke om slike forhold, må de ha adgang til å undersøke vedkommende.

Tollmyndighetene vil kunne forfølge og stanse en person på såkalt «ferske spor» som en del av kontrollen etter § 8-3 første ledd bokstav a og b, og bestemmelsene anses dermed å omfatte tollloven § 13-1 bokstav e nr. 5.

Bestemmelsen i tollloven § 13-1 første ledd bokstav e nr. 3 om undersøkelse av person som «forlater lagringsplass for ufortollede varer», gjelder tollager. Undersøkelse i slike tilfelle vil ikke skje som ledd i kontroll av pågående vareførsel, og bestemmelsen er ikke videreført i vareførselsloven § 8-3. Tollmyndighetene kan i slike situasjoner kontakte politiet for videre oppfølging og i enkelte situasjoner pågripe personen etter § 8-7. For øvrig vil kontroll på tollager skje etter § 8-13 om kontroll hos den opplysningspliktige.

Til § 8-4 Gjennomføring av undersøkelser av personer

Bestemmelsen gjelder hvordan undersøkelser av personer skal gjennomføres, og viderefører tollforskriften § 13-1-1 med noen endringer.

Tollmyndighetenes undersøkelse av en person griper i stor grad inn i den reisendes personlige integritet. Det kreves derfor hjemmel i lov, og jo mer inngripende tiltaket er, desto klarere må lov hjemmelen være. Dette kommer til uttrykk i Grunnloven § 102, Grunnloven § 113 og EMK artikkel 8. Hjemmelen for å undersøke personer følger av § 8-3. Departementet mener at også reglene for hvordan tollmyndighetene skal gjennomføre undersøkelsen, bør fremgå av loven, og ikke kun i forskrift som i dag.

Første ledd stiller krav om at undersøkelser av personer skal foretas så skånsomt og hensynsfullt som mulig og på en minst mulig krenkende måte. Dette gjelder ved enhver undersøkelse av person, og innebærer at undersøkelsen ikke skal fremstå som ydmykende eller fornærmende. Det må antas at særlig inngripende undersøkelse vil kunne oppfattes som krenkende, men meningen er at undersøkelsen ikke skal gjennomføres på en mer krenkende måte enn det som er nødvendig.

Annet ledd gjelder det som i tollforskriften omtales som innledende undersøkelse på person. Dette omfatter undersøkelse av klær den som undersøkes har på seg, og hender, føtter og hode. Hodet kan undersøkes med hår og hulrom med sikte på å avdekke ulovlig vareførsel. Dette er en praktisk form for kontroll, selv på et innledende stadium.

Innledende undersøkelse på person tilsvarende i stor grad politiets adgang til visitasjon etter politiloven §§ 7a og 10. I forarbeidene til politiloven uttales at «(m)ed visitasjon menes besiktigelse og undersøkelse av en person utenpå kroppen, av vedkommendes klær, veske o.l. i den hensikt å finne bestemte gjenstander». Departementet legger til grunn at uttrykket visitasjon har samme betydning i paragrafen her. Adgangen til å undersøke hodet med hår og hulrom kommer i tillegg, og nevnes derfor særskilt.

Adgangen til visitasjon innebærer at den som undersøkes kan bli bedt om å ta av seg ytterjakke, sko, hodeplagg, genser osv., men ikke plagg som gjør at undertøyet blir synlig. Tollmyndighetene kan om nødvendig klappe den som undersøkes på kroppen, for å undersøke om varer er festet eller skjult i klær eller på kroppen. Visitasjon innebærer også adgang til å undersøke vedkommendes vesker og lignende. Slike medbragte gjenstander som kan frakte varer, kan også undersøkes etter § 8-2 første ledd bokstav a.

Tredje ledd gir regler om såkalt inngripende undersøkelse, som i dag er regulert i tollforskriften § 13-1-1 annet ledd. Inngripende undersøkelse kan bare skje dersom den som undersøkes, mistenkes for å unndra varer fra kontroll, og handlingen etter loven kan medføre frihetsstraff. En slik mistanke kan skyldes ulike omstendigheter, som for eksempel konkrete tips om enkeltpersoner eller en persons oppførsel ved grensepassering. Mistanken behøver ikke å være til stede ved utvelgelse til undersøkelse, men kan bygge seg opp underveis, for eksempel gjennom en innledende samtale. Det er ikke krav om at mistanken gjør det sannsynlig at overtredelse har funnet sted. Forarbeidene til tollloven 1966 § 12 gir grunnlag

for å anta at kravet er noe mindre strengt enn sannsynlighetsovervekt, jf. Innst.O. I (1956–66) side 2, jf. også Marius Stub, «Tilsynsforvaltningens kontrollvirksomhet» punkt 6.3.4.

Vilkåret om at handlingen vedkommende mistenkes for, kan medføre frihetsstraff, følger ikke av gjeldende regler, men inntas på grunn av undersøkelsens inngripende karakter. Departementet legger til grunn at det i praksis ikke vil føre til begrensninger i den kontrollen tollmyndighetene kan utføre etter gjeldende bestemmelser, ettersom inngripende undersøkelse av person primært skjer for å avdekke alvorlige forhold som innførsel av narkotika. *Tolldirektoratet* uttaler at de er enig i en slik begrensning, og opplyser at endringen i realiteten innebærer en lovfesting av etablert praksis.

Det følger av tollforskriften § 13-1-1 annet ledd at inngripende undersøkelse på person kan omfatte fullstendig avkledning og besiktigelse av kroppen. Det er ikke adgang til fysisk undersøkelse av kroppens hulrom ut over det som gjelder ved innledende undersøkelse. Inngripende undersøkelse av person skal skje på skjermet sted og av tollpersonale av samme kjønn som den undersøkte. Tollmyndighetene kan kreve at den som undersøkes beveger seg, slik at det kan undersøkes om fremmedlegemer er festet til kroppen. Regler om dette videreføres i forskrift med hjemmel i sjette ledd.

Det følger videre av tollforskriften § 13-1-1 tredje ledd at dersom den som undersøkes ønsker å benytte toalett, kan tollmyndighetene kreve at særskilt toalett benyttes. Også regler om dette videreføres i forskrift.

Ved mistanke om at den undersøkte skjuler varer i kroppen, kan tollmyndighetene etter tollforskriften § 13-1-1 fjerde ledd anmode vedkommende om å gi urinprøve eller avføring på særskilt avtrede. På samme vilkår kan tollmyndighetene gjennomlyse kroppen ved hjelp av godkjent apparat. Tollmyndighetene har såkalte kroppsskannere på flyplasser og fergeterminaler som brukes forholdsvis ofte. Adgangen til å gjennomlyse den kontrollertes kropp er inngripende selv om det kreves samtykke, og inntas derfor i loven. Regler om fremgangsmåten for dette reguleres i forskrift. Det samme gjelder tollmyndighetenes adgang til å be den undersøkte om å gi urinprøve eller avføring på spesialtoalett.

Tollmyndighetenes undersøkelsesadgang omfatter enhver, uansett alder. Det finnes ingen generelle regler om at vergen, foreldre eller andre alltid opptrer på vegne av barn under 18 år overfor forvaltningen. Det er ikke i tollovgivningen gitt

særskilte regler om samtykke for personer under 18 år. Etter tollforskriften § 13-1-1 er det krav om samtykke for røntgenkontroll og bruk av spesialtoalett og urintest. Passivt (stilltiende) samtykke vil i disse tilfellene ikke være nok, men muntlig samtykke er tilstrekkelig. Forvaltningsloven angir heller ingen aldersgrense for når barn kan samtykke selv.

Fjerde ledd bestemmer derfor at inngripende undersøkelse av barn under 15 år bare kan gjennomføres med samtykke fra den som har foreldreansvaret. *Tolldirektoratet* støtter en slik lovfesting, og viser til at det vil øke forutberegneligheten for publikum og gjøre gjennomføring av kontrollen enklere for tolltjenestepersonene.

For barn under 15 år skal den med foreldreansvaret som hovedregel informeres, og vedkommende skal ta beslutninger på vegne av barnet. I mange tilfeller vil ikke dette kunne gjennomføres i praksis, for eksempel fordi foreldrene ikke lar seg kontakte eller det ikke er tilrådelig å vente til foreldrene innfinner seg, blant annet når foreldrene er i utlandet eller ellers har for lang reisevei til at det er forsvarlig å vente. Rask gjennomføring av undersøkelsen bør uansett alltid tilstrebes når barn er involvert. Ved mistanke om innvendig smugling kan undersøkelse, av hensyn til barnets helse, ikke utsettes. I slike tilfeller må tollmyndighetene ta beslutninger på vegne av barnet, men barnet skal informeres særskilt og høres, og barnets meninger skal tillegges vekt utfra barnets alder og modenhet.

Ved mistanke om at den med foreldreansvaret utnytter barnet til å begå en ellers straffbar handling, må tollmyndighetene kunne beslutte å gjennomføre inngripende undersøkelse, selv om den med foreldreansvaret ikke samtykker, eller uten at den med foreldreansvaret er hørt. Tilsvarende må tollmyndighetene kunne beslutte at det skal gjennomføres inngripende undersøkelse av barnet, uten at den med foreldreansvaret tillates å være til stede.

Barn over 15 år vil etter bestemmelsen ha selvstendig kompetanse til å samtykke til tollmyndighetenes undersøkelser, der samtykke er et krav. Det er for eksempel mange barn over 15 år som reiser alene, og noen kan ha et ønske om at foreldrene ikke skal være med på undersøkelsen. Den kriminelle lavalder er 15 år, og de fleste særlover om barns samtykkekompetanse setter aldersgrensen til 15-16 år. Barn, som voksne, har også rett til vitne etter forvaltningsloven § 15.

Tollmyndighetene må ha særskilte rutiner for kroppsvisitasjon av barn, som ivaretar hensynet til barnets beste og barnets rett til å bli hørt, valg av

vitne, krav til å utrede situasjonen på forhånd og skriftlig begrunnelse. Rutinene må inneholde krav om konkret og individuell vurdering, herunder indirekte påvirkning, for eksempel når det er foreldre som blir kontrollert.

Femte ledd viderefører reglene i tollforskriften § 13-1-1 sjettede ledd om rett til å få skriftlig begrunnelse for grunnlaget for en inngripende undersøkelse. Det følger av forskriftsbestemmelsen at dersom den undersøkte, på stedet eller innen en uke etterpå, krever at mistanken begrunnes, skal tollmyndighetene innen en uke deretter gi en skriftlig, kortfattet begrunnelse for undersøkelsen. Det fremgår videre at tollmyndighetene i begrunnelsen skal nevne de faktiske forhold som ligger til grunn for mistanken, og at de i tillegg bør nevne de hovedhensyn som har vært avgjørende for beslutningen. Slike regler om saksbehandlingen videreføres i forskrift.

Sjette ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om omfanget av og fremgangsmåten ved visitasjon og undersøkelse etter annet ledd, om inngripende undersøkelse og gjennomlysning av den undersøktes kropp etter tredje ledd og om saksbehandling ved begrunnelse etter femte ledd.

Til § 8-5 Plikt til å medvirke ved kontroll

Bestemmelsen gjelder plikten til å medvirke ved kontroll, og viderefører tolloven § 13-9.

Den retter seg mot alle som befinner seg på sted og under forhold som nevnt i §§ 8-2 og 8-3. Vedkommende har plikt til å stanse når tollmyndighetene ved tegn eller på annen måte krever det, og yte den hjelpen og rette seg etter de anvisninger tollmyndighetene finner nødvendig for å gjennomføre kontrollen.

Den som stanses, skal gi de opplysninger som tollmyndighetene finner nødvendig for å gjennomføre kontrollen. Vedkommende skal opplyse om varer han eller hun bringer med seg, hvor vedkommende kommer fra osv. Det må være en saklig sammenheng mellom de opplysningene tollmyndighetene krever og formålet med kontrollen, men den som stanses kan ha plikt til å besvare spørsmål som mer indirekte vil kunne avdekke forhold av kontrollmessig betydning. Det kan være spørsmål om formålet med reisen, oppholdssted ved ankomst osv., som etter tollmyndighetens vurdering kan være relevant fordi svaret kan føre til en grundigere undersøkelse. Tollmyndighetene kan ha behov for at den som er stanset, hjelper til ved gjennomføring av kontrollen. Det kan være handlinger som å låse opp dører, åpne bagasje og bidra til utpakking og fremvisning av varer. Slik

hjelp har vedkommende plikt til å yte i dag etter tollforskriften § 13-9-1. Vedkommende har også plikt til å rette seg etter anvisninger, som å stoppe kjøretøyet. En person som kontrolleres etter § 8-3, har plikt til å bli med til tollmyndighetenes lokaler, og medvirke ved gjennomføring av personkontroll, røntgenundersøkelse av bagasje mv.

Det følger av siste punktum at den som stanses, på forespørsel skal gi opplysninger og legge frem identifikasjonsdokument. Det følger i dag av tollforskriften § 13-9-1 at enhver som stanses har plikt til å oppgi personalia. Departementet legger til grunn at dette omfatter plikt til å legge frem identifikasjonsdokumenter, og mener at denne plikten bør fremgå av loven. Plikten gjelder bare dersom opplysningene er relevante for kontrollen med vareførselen.

Plikten til å medvirke ved kontroll etter paragrafen her gjelder ved undersøkelse for å kontrollere varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Dette er en annen type kontroll enn den kontrollen som skjer etter §§ 8-10 til 8-13, som i utgangspunktet gjennomføres for å verifisere riktigheten av dokumenter, erklæringer og andre opplysninger som man skal gi etter loven.

Til § 8-6 Adgang til å bruke makt

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å bruke makt for å kunne gjennomføre en kontroll, og viderefører tolloven § 13-8 og tollforskriften § 13-1-1 femte ledd annet punktum.

Første ledd bestemmer at tollmyndighetene kan skaffe seg adgang med makt dersom de nektes adgang til transportmiddel, sted eller område hvor de har rett til å foreta undersøkelser for kontroll. Adgang til maktbruk vil også omfatte situasjoner der tollmyndighetene, som ledd i kontrollen, må tilegne seg nøkler mv. for å flytte transportmiddel, tilhenger og lignende til egnet sted for undersøkelse. Andre praktiske eksempler er når tollmyndighetene må bryte opp en lås, forsegling eller annen barriere med makt for å kunne åpne bagasje, et bagasjerom eller et område, som en havn. Adgangen til å bruke makt er begrenset til tilfeller hvor det er nødvendig for å få gjennomført kontrollen.

Tollmyndighetenes adgang til å bruke makt gjelder ved undersøkelse for å kontrollere varer som føres inn i eller ut av landet. Adgangen til å bruke makt gjelder ikke når tollmyndighetene skal gjennomføre kontroll hos den opplysningspliktige etter § 8-13, som i utgangspunktet gjelder kontroll for å verifisere riktigheten av opplysninger som pliktes gitt etter loven. I slike tilfeller kan

tollmyndighetene kreve bistand fra politiet for å få utlevert regnskapsmateriale, dokumenter, varer mv., etter § 8-13 tredje ledd.

Annet ledd gir tollmyndighetene hjemmel til å holde tilbake med makt personer som forsøker å hindre eller unndra seg kontroll. Typiske tilfeller er når den reisende trekker seg unna ved å gå eller løpe fra stedet. Adgangen til å holde tilbake personer som forsøker å unndra seg kontroll, følger i dag av tollforskriften § 13-1-1 femte ledd annet punktum. Departementet legger til grunn at tollmyndighetene også har adgang til å bruke makt overfor personer som forsøker å hindre kontroll, ikke bare unndra seg kontroll. Dette kan for eksempel være når en person er i ferd med å kaste bilnøkkelen på sjøen, eller når en person fysisk hindrer at tollmyndighetene får tilgang til å kontrollere gjenstander eller personer som kan bringe med seg varer. Slik adferd er straffbar etter tolloven § 16-5 som videreføres i § 12-7 i loven her.

Bruk av fysisk makt overfor en person er i utgangspunktet straffbart og forbudt ved lov, jf. straffeloven kapittel 25 om voldsløvsbrudd mv. og kapittel 24 om vern av den personlige frihet og fred. Legalitetsprinsippet i Grunnloven § 113 og EMK artikkel 8 tilsier at tollmyndighetens adgang til å bruke makt overfor personer har forankring i loven. *Riksadvokaten* støtter dette, og skriver at de er enig i at «*hjemmelen for utøvelse av makt bør fremgå av lov, ikke som i dag i forskrift*». *Politidirektoratet* bemerker at kravet om klar lovhjemmel, jf. Grunnloven § 102 og § 113 og EMK artikkel 8, må gjelde for § 8-6 om adgang til bruk av makt.

Lovfesting av tollmyndighetenes adgang til å bruke makt må ses i lys av tollmyndighetenes adgang til å pågripe person etter tolloven § 16-13 og straffeprosessloven § 176. Denne adgangen videreføres i § 8-7. Maktbruk som utøves i forbindelse med lovlig pågripelse er lovlig, jf. straffeloven § 18 om nødverge, men fordi tollmyndighetene har lovfestet adgang til å pågripe ut over adgangen «enhver» har etter straffeprosessloven § 176 første ledd annet punktum, mener departementet at også adgangen til å bruke makt i forbindelse med pågripelse bør reguleres i loven.

Tredje ledd slår fast at maktbruken må være nødvendig og stå i forhold til situasjonens alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene ellers. Det følger også av § 8-1 annet ledd at tiltak som treffes for å gjennomføre kontrollen, må stå i forhold til overtredelsens antatte omfang og omstendighetene for øvrig. Sett hen til at makt-

bruk er et sterkt inngrep, inntas proporsjonalitetsregelen særskilt i paragrafen her.

Til § 8-7 Adgang til å pågripe person

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å pågripe en person, og viderefører tolloven § 16-13 annet ledd, men slik at vilkårene for pågripelse fremgår tydeligere av loven.

Det følger av tolloven § 16-13 annet ledd at tollmyndighetene kan pågripe person når vilkårene for pågripelse etter straffeprosessloven er til stede. De materielle vilkårene for å pågripe følger av straffeprosessloven §§ 171 til 173. Det er mest vanlig at pågripelsesgrunnlaget finnes i § 171. Grunnvilkåret i straffeprosessloven § 171 er at den som pågripes, med «skjellig grunn» mistenkes for en handling som etter loven kan føre til høyere straff enn fengsel i seks måneder. Straffebestemmelsene i kapittel 12 i loven her oppfylder vilkåret om høyere straff enn seks måneders fengsel.

Videre må ett av de særskilte fengslingsvilkårene i straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1 til 4 være oppfylt. Dersom tollmyndighetene har undersøkt en person og funnet gjenstander på vedkommende som tilsier at det er skjellig grunn til mistanke om ulovlig vareførsel og det er konkret begrunnet fare for at vedkommende skal flykte, vil normalt vilkåret i straffeprosessloven § 171 nr. 1 om at det er grunn til å frykte at han vil unndra seg forfølgningen, være oppfylt. Dersom den som kontrolleres forsøker å kvitte seg med bevis, for eksempel ved å kaste fra seg ulovlige varer, vil trolig vilkåret i nr. 2 om at han vil forspille bevis i saken, være oppfylt.

Tolltjenestepersoner har, som alle andre, adgang til å pågripe person dersom den mistenkte treffes eller forfølges på «fersk gjerning eller ferske spor», jf. straffeprosessloven § 176 første ledd annet punktum. Dette trenger ikke reguleres særskilt for tollmyndighetene. Det er imidlertid i juridisk teori lagt til grunn at tollmyndighetene etter tolloven § 16-13 har samme adgang til å pågripe når det er fare ved opphold, som politiet har etter straffeprosessloven § 176 første ledd første punktum. Adgangen til pågripelse ved fare ved opphold er mer omfattende enn adgangen til å pågripe på fersk gjerning eller ferske spor. Det kan for eksempel være aktuelt når en person mistenkt for et tilfelle av narkotikasmugling påtreffes i grensekontrollen dagen etter at den mistenkte smuglingen skjedde, og det er fare for at vedkommende stikker av før politiet rekker frem til stedet. Det vil si at ansatte i Tolletaten som utfører operativ tjeneste, i slike tilfelle kan foreta pågripelse, tilsva-

rende som polititjenestepersoner. Departementet legger til grunn at det innebærer at tolltjenestepersoner, når det er fare forbundet med opphold, kan foreta pågrepelse ved overtredelse av loven her eller andre straffebud knyttet til ulovlig vareførsel. De øvrige vilkårene for pågrepelse etter straffeprosessloven §§ 171 følgende må også i slike tilfelle være oppfylt.

Tollmyndighetene skal snarest mulig overlevere den pågrepne til politiet. Tilsvarende følger av straffeprosessloven § 176 annet ledd.

Til § 8-8 Opplysninger fra transportselskap om passasjerer og besetning

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å innhente opplysninger om passasjerer og besetning fra transportselskaper. Denne adgangen er i dag regulert i tollforskriften § 13-9-2. Hensikten er at tollmyndighetene skal kunne innhente nødvendige opplysninger for kontroll av varer som passasjerene og besetningen bringer med seg til eller fra tollområdet.

Hjemmelen i tollforskriften § 13-9-2 har størst praktisk betydning for å innhente passasjeropplysninger fra flyselskap. Tollmyndighetene mottar passasjeropplysninger fra flyselskap på ulike måter, enten ved direkte tilgang til selskapenes bookingsystemer eller ved mottak av listene elektronisk eller på papir. Opplysningene kan ikke overføres elektronisk til eller lagres direkte i tollmyndighetenes datasystemer, jf. tollforskriften § 13-9-2 fjerde ledd. Tollmyndighetene mottar passasjer- og besetningslister fra fartøy med hjemmel i tollforskriften § 3-3-2 sjette ledd. Det følger av bestemmelsen at tollmyndighetene kan kreve at fører av fartøy ved ankomst overfører passasjer- og besetningslister elektronisk i SafeSeaNet Norway. Bestemmelsen er gitt med hjemmel i tolloven § 3-3 om meldeplikt om ankomst til bestemmelsesstedet i tollområdet, som videreføres i loven her i § 2-3 om melde- og opplysningsplikt ved ankomst til bestemmelsessted i tollområdet. Hensynet bak denne bestemmelsen er at tollmyndighetene skal få kjennskap til transportmidler som ankommer tollområdet, og for fartøy også om varene det bringer med seg som last. Reglene gjelder generelt for alle transportmidler som ankommer tollområdet, og er ikke knyttet til en konkret kontrollsituasjon. Paragraf 2-3 vil ikke gi hjemmel for innhenting av passasjer- og besetningslister. Innhenting av slike kontrollopplysninger er derfor hjemlet i paragrafen her.

EU vedtok i 2016 direktiv (EU) 2016/681 om bruk av passasjeropplysninger (PNR-opplysninger) for å forebygge, oppdage, etterforske og rettsforfølge terrorhandlinger og grov kriminalitet (PNR-direktivet). Direktivet pålegger luftfartselskaper å utlevere passasjeropplysninger som allerede er lagret som en del av reservasjonen eller innsjekkingsprosessen til en flyreise, såkalt PNR-informasjon. PNR er en forkortelse for den engelske betegnelsen «passenger name records». PNR-opplysningene kan lagres i fem år, herunder i seks måneder uten å være anonymisert. Det er kun den nasjonale PNR-enheten som skal ha direkte tilgang til opplysningene. Norge er ikke bundet av direktivet, men norske myndigheter har anmodet EU-kommisjonen om at det startes forhandlinger om norsk tilknytning til PNR-direktivet. Justis- og beredskapsdepartementet sendte 26. mars 2021 på høring forslag om endringer i grenseloven mv., ny forskrift om grensetilsyn og grensekontroll av personer (grenseforskriften) mv. og nytt kapittel 60 i politiregisterforskriften om behandling av flypassasjerinformasjon (PNR-opplysninger), med sikte på å gjennomføre direktivet selv om Norge foreløpig ikke er bundet av det. Tollmyndighetene er i forslaget å anse som kompetent myndighet og er tenkt å ha en rolle i PNR-ordningen. Det vil innebære at tollmyndighetene vil få opplysninger om flypassasjerer for kontroll av varer når strafferammen for det aktuelle lovbrudd er over tre år, gjennom PNR-ordningen.

Forutsatt at en norsk PNR-ordning settes i verk som planlagt, gjelder paragrafen her tollmyndighetenes adgang til å innhente passasjer- og besetningsopplysninger fra alle som i virksomhet frakter passasjerer til og fra tollområdet, unntatt passasjeropplysninger som innhentes via PNR-ordningen.

Første ledd bestemmer at transportselskap etter krav fra tollmyndighetene plikter å gi opplysninger om passasjerer og besetning og andre opplysninger som tollmyndighetene finner nødvendig for å kontrollere varer som passasjerer med selskapets transportmidler og besetningen bringer med seg.

Informasjon om passasjerer og besetning, enten passasjer- og besetningslister eller opplysninger om enkeltpersoner, vurderes av tollmyndighetene før de reisende ankommer. Passasjer- og besetningsopplysningene kan sammenholdes med kjente forhold om reisende, kalt etterretningsinformasjon, og brukes for å målrette kontrollen. Dersom tollmyndighetene på denne måten finner en eller flere reisende som er aktuelle for kontroll, vil denne informasjonen bli ytter-

ligere vurdert, blant annet med tanke på aktualitet og alvorlighetsgrad. Informasjonen om de reisende gjennomgås også for å identifisere reisende som er ukjente i Tolletatens registre, men som passer inn i ett eller flere kjente mønstre, med henblikk på utvelgelse for nærmere kontroll av varene de bringer med seg. Tollmyndighetene kan dermed avklare hvilke personer som er aktuelle kontrollobjekter i løpet av den korte tiden de har tilgjengelig fra passasjerene og besetningen forlater transportmiddelet, til de passerer tollfilteret hvor de fleste tollkontrollene gjennomføres.

Annet ledd slår fast at opplysningsplikten er begrenset til å gjelde passasjer og besetning som er på reise til eller fra tollområdet, eller som er registrert for en nært forestående reise til eller fra tollområdet. Avgrensningen til nært forestående reise understreker at formålet er forberedelse av kontroll av passasjerer som innen kort tid ankommer eller forlater tollområdet. Hvis reisen til tollområdet er kortvarig, tilsier det at passasjer- og besetningsopplysninger må gis noe tid før reisen starter. Ved avreise vil det alltid være behov for opplysninger før reisen starter. Tollmyndighetene forventes ikke å bruke lang tid på å vurdere de mottatte opplysningene, ettersom de i stadig større grad kan sammenstille opplysningene elektronisk, men de må ha noe tid for å forberede den konkrete kontrollen.

Departementet understreker at bestemmelsen ikke er ment å innebære at transportselskaper som i dag ikke registrer opplysninger om sine passasjerer når disse reiser til eller fra landet, vil måtte innføre rutiner for innhenting av opplysninger og rapportering til tollmyndighetene. Departementet legger imidlertid til grunn at transportselskaper som registrerer opplysninger om passasjerer, gir dem videre til tollmyndighetene når de ber om det. Omfanget av opplysningsplikten skal reguleres i forskrift.

Som i tollforskriften § 13-9-2 følger det av bestemmelsen at transportselskapene skal gi opplysninger etter krav fra tollmyndighetene. Det innebærer at transportselskapene ikke plikter å gi opplysningene løpende. Departementet legger imidlertid til grunn at det både for tollmyndighetene og for transportselskaper som jevnlig trafikkerer grensen, kan være hensiktsmessig at passasjerlister gis fortløpende uten at det kreves fra tollmyndighetene for hver grensepassering. En slik ordning praktiseres i dag for passasjerlister som mottas elektronisk i SafeSeaNet Norway. Fortløpende levering av passasjerlister kan etableres som en praktisk ordning, men det vil også være adgang til å bestemme en slik løpende opp-

lysningsplikt i forskrift. Det er en forutsetning at en eventuell forskrift begrenses til transportselskaper som har passasjerlister, og at det gis detaljerte bestemmelser om tidspunkt for å gi opplysninger og hvilke opplysninger som skal gis. *Næringslivets hovedorganisasjon* har pekt på at en løpende opplysningsplikt kan innebære økte administrative kostnader for transportselskapene. *Departementet* legger til grunn at dette vurderes i forskriftsarbeidet.

Begrensningen i tollforskriften § 13-9-2 om at opplysningene fra transportselskapene ikke kan overføres elektronisk til tollmyndighetenes datasystemer, er lite anvendelig i dagens digitale samfunn. Denne begrensningen videreføres derfor ikke. Det vil si at opplysningene kan, når de mottas, enkelt analyseres og sammenstilles med andre opplysninger tollmyndighetene har, og på den måten gi grunnlag for målrettet kontroll når transportmiddelet ankommer. Begrensningen om at opplysningene ikke kan lagres i tollmyndighetens datasystemer, videreføres på den måten at opplysningene ikke kan lagres lenger enn det som er nødvendig for å gjennomføre den aktuelle kontrollen. Opplysningene skal bare benyttes for å kontrollere varer som passasjerer på den aktuelle reisen har med seg.

Datatilsynet har til dette uttalt:

«Datatilsynet mener at dette bør presiseres nærmere, blant annet at adgangen til å utlevere denne informasjonen til andre organer bør reguleres nærmere. Passasjerlister inneholder store mengder personopplysninger. Forholdet til for eksempel politi og PST bør behandles særskilt. Denne type informasjon bør fortrinnsvis hentes med egen hjemmel direkte fra for eksempel flyselskaper når det er nødvendig og ikke gå via tolletaten. Det vises for eksempel til hvordan dette er regulert i forslag til endring av utlendingsforskriften § 4-24.

Vi mener for øvrig at det her vil være en klar risiko for formålsutglidning i og med at forslaget § 7-3 åpner for at det er mottakers behov som kan danne grunnlaget for utlevering og at det ofte i denne sektoren vil være tungtveiende hensyn som taler for utlevering. Det er derfor ønskelig å unngå skjønnsmessige og generelle regler, men heller forsøke å oppstille tydelige skranker for deling av opplysninger.»

Departementet deler *Datatilsynets* vurdering om at det er behov for særskilt regulering av adgangen til å utlevere passasjeropplysninger til

andre offentlige myndigheter etter § 7-11. De fleste opplysninger om flypassasjerer vil omfattes av den norske PNR-ordningen som er foreslått regulert i forskrift med hjemmel i politiregisterloven. Inntil en slik ordning eventuelt er iverksatt, bør tollmyndighetenes adgang til å utlevere slike opplysninger reguleres særskilt. Det vil da være nærliggende å se hen til forslaget til regulering av PNR-ordningen, blant annet når det gjelder utlevering til politiet.

Det er også behov for å regulere tollmyndighetenes adgang til å utlevere passasjer- og besetningsopplysninger som innhentes utenom PNR-ordningen. Det gjelder blant annet opplysninger om passasjerer og besetning på fartøy som i dag innhentes via SafeSeaNet Norway. Hvorvidt slike passasjer- og besetningsopplysninger skal kunne utleveres til andre offentlige myndigheter og i hvilket omfang, må vurderes i sammenheng med vurderingen av hvilke opplysninger som skal kunne innhentes, noe som skal reguleres i forskrift. Departementet mener derfor at også adgangen til å utlevere passasjer- og besetningsopplysninger til andre offentlige myndigheter må reguleres i forskrift. Begrensninger i adgangen til å utlevere passasjer- og besetningsopplysninger i forskrift til § 8-8 vil gå foran adgangen til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter etter § 7-11.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om omfanget av opplysningsplikten, om at opplysningene skal gis i elektronisk format og at opplysninger om passasjerer og besetning skal gis løpende, det vil si uten krav fra tollmyndighetene. Departementet kan videre gi forskrift om tollmyndighetenes adgang til å utlevere passasjer- og besetningsopplysninger til andre offentlige myndigheter.

Til § 8-9 Innhentning av opplysninger ved bruk av skiltgjenkjenningssystem

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å innhente opplysninger ved bruk av skiltgjenkjenningssystem, og viderefører tolloven § 13-12 første ledd annet punktum. I annet ledd er det gitt hjemmel for å gi forskrift om adgangen til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter.

Etter *første ledd* kan tollmyndighetene overvåke grensekryssende trafikk på landeveien og fergeterminaler med utenlands trafikk ved bruk av slikt system. Adgangen til å lagre opplysninger innhentet ved skiltgjenkjenningssystem i inntil seks måneder følger av § 7-16 annet ledd.

I *annet ledd* er det hjemmel for departementet til å gi forskrift om adgangen til å utlevere slike

opplysninger. Opplysninger innhentet ved bruk av skiltgjenkjenningssystem er å anse som personopplysninger fordi de kan knyttes til registrert eier av kjøretøyet, og de er taushetsbelagte etter § 7-10. Tollmyndighetene kan for kontrollformål innhente opplysninger om alle kjøretøy som passerer grensen. Dette er masseinnhentning av opplysninger som også andre myndigheter vil kunne ha nytte av i sin myndighetsutøvelse, men opplysningene vil da benyttes til et annet formål enn det de er innhentet for. Det er i tolloven § 12-1 særskilt regulert når tollmyndighetene kan gi taushetsbelagte opplysninger til andre myndigheter. I dag utleveres opplysninger innhentet ved bruk av skiltgjenkjenningssystemet i første rekke til politiet, med hjemmel i § 12-1 annet ledd bokstav f.

I vareførselsloven reguleres tollmyndighetenes adgang til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter i § 7-11, og det følger av første ledd at opplysninger kan utleveres til andre offentlige myndigheter dersom det er nødvendig for å utføre mottakerorganets oppgaver etter lov, eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforvarselig måte. *Datatilsynet* har til § 8-8 om innhentning av passasjeropplysninger og adgangen til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter, uttalt at «*det vil være en klar risiko for formålsutglidning i og med at forslaget § 7-3 åpner for at det er mottakers behov for kan danne grunnlaget for utlevering og at det ofte i denne sektoren vil være tungtveiende hensyn som taler for utlevering*». Departementet deler *Datatilsynets* vurdering og mener de samme hensynene gjelder for opplysninger innhentet ved bruk av skiltgjenkjenningssystem etter § 8-9. Departementet mener derfor at også adgangen til å utlevere slike opplysninger til andre offentlige myndigheter bør reguleres i forskrift. Begrensninger i adgangen til å utlevere opplysninger i forskrift til § 8-9 vil gå foran adgangen til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter etter § 7-11.

Til § 8-10 Kontrollopplysninger fra opplysningspliktige

Bestemmelsen regulerer plikten til å gi kontrollopplysninger etter krav fra tollmyndighetene, og retter seg mot den som skal gi opplysninger etter lovens kapittel 2 til 5. Den viderefører tolloven § 13-3 a, men begrenset til kontroll med vareførselen.

Etter *første ledd* kan tollmyndighetene be om opplysninger for å kontrollere riktigheten av opplysninger gitt i meldinger, deklarasjoner mv., og kreve at den som skal gi opplysninger dokumenterer opplysningene ved blant annet å gi innsyn i,

legge frem, sammenstille, utlevere eller sende inn blant annet fakturaer, fraktdokumenter, kvitteringer mv. Etter innspill fra *Tolldirektoratet* nevnes noen flere praktisk viktige dokumenttyper som ikke er nevnt i tolloven § 13-3 a. Oppregningen er imidlertid ikke uttømmende. Det avgjørende er om opplysningene, etter tollmyndighetenes vurdering, kan ha betydning for kontrollen med vareførselen.

Annet ledd slår fast at den som kan pålegges å gi opplysninger, skal gi opplysningene uten hensyn til den taushetsplikten vedkommende er pålagt i lov eller på annen måte. Opplysninger som angår rikets sikkerhet, kan imidlertid bare kreves fremlagt etter samtykke fra Kongen.

Til § 8-11 Kontrollopplysninger fra tredjeparter

Bestemmelsen regulerer tredjeparters plikt til å gi kontrollopplysninger etter krav fra tollmyndighetene, men begrenset til kontroll av noens vareførsel. Den viderefører tolloven § 13-3 b. Dersom en tredjepart i lov er pålagt taushetsplikt, går denne foran plikten til å gi kontrollopplysninger. Det gjelder blant annet finansforetak, som har taushetsplikt etter finansforetaksloven § 16-2. Tollmyndighetene kan dermed ikke innhente taushetsbelagte opplysninger fra forsikringsselskaper og banker, selv om det, som *Tolldirektoratet* har vist til, er uttalt i forarbeidene til tolloven § 13-3 b, Prop. 1 LS (2016–2017) 13.4.5 at de har slik adgang. *Departementet* legger til grunn at dersom taushetsplikten etter finansforetaksloven skal vike for opplysningsplikten etter paragrafen her, må det skje ved særskilt regulering i vareførselsloven. En slik lovendring må vurderes nærmere og eventuelt sendes på høring.

Etter *første ledd* gjelder opplysningsplikten ikke fysiske personer som ikke driver næringsvirksomhet. Det innebærer at tollmyndighetene ikke kan be om kontrollopplysninger fra privatpersoner.

Annet ledd gjelder innhenting av opplysninger fra tredjeparter for målretting av kontroller. I slike tilfeller har tollmyndighetene ikke et kjent navn eller en kjent transaksjon som utgangspunkt for å kreve opplysninger fra tredjepart, men for eksempel indikasjoner på at en type varer innføres uten at opplysningsplikten etter kapittel 2 til 5 overholdes, eller i strid med bestemmelser om innførsel i andre lover. Opplysninger fra tredjeparter kan gi tollmyndighetene nyttig informasjon for å identifisere aktuelle kontrollobjekter. I enkelttilfeller vil kontrollene kunne kreve betydelige ressurser hos tredjepartene, og tollmyndighetene må derfor

foreta en forholdsmessighetsvurdering av antatt nytte av opplysningene mot byrden som pålegges de opplysningspliktige. Annet punktum bestemmer derfor at innhenting av opplysninger for målretting av kontroller kun kan foretas når det foreligger særlig grunn. Plikten til å gi opplysninger gjelder ikke for privatpersoner.

Tredje ledd bestemmer at tollmyndighetene kan kreve at den opplysningspliktige dokumenterer opplysningene ved blant annet å gi innsyn i, legge frem, sammenstille, utlevere eller sende inn en rekke ulike dokumenter. Oppregningen er ikke uttømmende. Det avgjørende er om tollmyndighetene mener opplysningene kan ha betydning for kontroll av noens vareførsel.

Til § 8-12 Kontrollopplysninger for tollbehandling i et annet land

Opplysninger om varers opprinnelse, klassifisering, verdi, mengde mv. kan ha betydning for tollbehandling i andre land. Preferensielle opprinnelsesbevis etter § 5-11 har betydning for tollettelser ved innførsel i et annet land på grunnlag av frihandelsavtale, bilaterale tollsamarbeidsavtaler og konvensjoner. Ikke-preferensielle opprinnelsesbevis etter § 5-12 brukes for å oppfylle nasjonale krav i importlandet. Norske tollmyndigheter har på forespørsel fra utenlandske tollmyndigheter plikt til å kontrollere opplysninger i opprinnelsesbevis utstedt i Norge. Tilsvarende har de plikt til å kontrollere andre forhold av betydning for tollbehandling i et annet land.

Etter tolloven § 13-4 femte ledd kan tollmyndighetene foreta kontroll hos importør, eksportør eller produsent i forbindelse med kontroll av fakturaer, opprinnelsesbevis eller andre særlige legitimasjonsdokumenter. Etter departementets vurdering bør også adgangen til å innhente kontrollopplysninger fra utsteder av slike dokumenter fremgå av loven. Kontroll kan dermed både bestå i å innhente opplysninger etter paragrafen her, og å foreta kontroll etter § 8-13 hos den som skal gi opplysninger. Kontrolladgangen er ikke knyttet til opplysningsplikt etter norsk lovgivning, og kan for eksempel gjelde dokumenter som er fremlagt for utenlandske tollmyndigheter og som viser seg å være falske.

Første ledd pålegger den som har utstedt opprinnelsesbevis, faktura eller annet legitimasjonsdokument som er bestemt til å tjene som bevis ved tollbehandling av en vare i et annet land, å gi opplysninger som kan ha betydning for tollbehandlingen. Dette kan være opplysninger om varers opprinnelse, klassifisering, verdi mv. Opp-

lysningene skal gis etter krav fra tollmyndighetene. Opplysningsplikten gjelder også for importører og leverandører som har utstedt dokumenter som grunnlag for nevnte opprinnelsesbevis, faktura eller annet legitimasjonsdokument.

Annet ledd regulerer hvordan opplysningene skal dokumenteres. Alle former for underlagsdokumentasjon som bekrefter grunnlaget for tollbehandlingen, slik som varens opprinnelse, klassifisering, verdi mv., pliktes fremlagt. Dette kan blant annet være fakturaer, fraktdokumenter, kvitteringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter og produksjonskalkyler.

Til § 8-13 Kontroll hos den opplysningspliktige

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å foreta kontroll hos den opplysningspliktige. Den viderefører tolloven § 13-4, men begrenset til kontroll av vareførselen. Tolloven § 13-4 femte ledd om kontroll hos importør, eksportør eller produsent i forbindelse med kontroll av fakturaer mv. videreføres ikke. Denne gruppen er opplysningspliktig etter § 8-12, og tollmyndighetene kan derfor gjennomføre kontroll hos disse etter første ledd i paragrafen her. Tolloven § 13-4 sjette ledd om Riksrevisjonens adgang til å kreve opplysninger videreføres i tollavgiftsloven. Tolloven § 13-7 om kontroll med tollager videreføres heller ikke som en egen bestemmelse, da slik kontroll kan gjennomføres etter reglene i paragrafen her og ved innhenting av kontrollopplysninger etter § 8-10.

Etter *første ledd* kan tollmyndighetene foreta kontroll hos den som er opplysningspliktig etter §§ 8-10 til 8-12 i loven her. Kontrolladgangen omfatter imidlertid ikke den opplysningspliktiges private hjem, med mindre vedkommende utøver næringsvirksomhet der.

Annet ledd regulerer omfanget av opplysningsplikten ved slik stedlig kontroll, og begrenser den til de opplysningene som er pliktige etter §§ 8-10 til 8-12. I tillegg skal den opplysningspliktige gi tollmyndighetene adgang til å undersøke lokaler og varer og gjennomgå virksomhetens fysiske og digitale informasjon mv.

I forarbeidene til tolloven § 13-4, Prop. 1 LS (2016–2017), er det i punkt 13.4.5 uttalt:

«Det er ikke et vilkår for å foreta kontroll hos den opplysningspliktige at myndighetene først har forsøkt å innhente kontrollopplysningene. Tollmyndighetene kan velge om de ønsker å be om opplysninger, eller om de ønsker å møte opp hos den opplysningspliktige. Sistnevnte

kan være aktuelt i tilfeller hvor tollmyndighetene antar at det kan være en risiko for at den opplysningspliktige vil forsøke å unndra tilgjengelige opplysninger fra kontroll, slik at oppmøte i større grad vil kunne sikre tollmyndighetene de ønskede opplysningene.

Som etter gjeldende rett, vil plikten til å gi adgang omfatte virksomhetens arkiver der tollmyndighetene har holdepunkter for at det kan finnes opplysninger av betydning for det som skal kontrolleres. Tollmyndighetene er ikke bundet av anvisninger fra den opplysningspliktige for å identifisere relevante opplysninger. For tollmyndighetene vil det kunne være aktuelt å undersøke om varer som kjøretøy, båter, prefabrikerte bygg og elementer ol. er innført utenom tollmyndighetenes kontroll. Tolletaten vil også kunne kontrollere lokaler hvor varer oppbevares.»

Ved gjennomgang av fysisk og digital informasjon kan tollmyndighetene kopiere til datalagringsmedium for senere gjennomgang, enten hos den opplysningspliktige eller hos tollmyndighetene. Tollmyndighetene kan dessuten kreve vareprøver uten å betale for dem.

Tollmyndighetenes adgang til å bruke makt etter § 8-6 gjelder ikke ved kontroll hos den opplysningspliktige etter paragrafen her, men det følger av *tredje ledd* at tollmyndighetene om nødvendig kan kreve hjelp av politiet for å få utlevert regnskapsmateriale, bøker, dokumenter, varer mv.

Fjerde ledd bestemmer at den opplysningspliktige eller en fullmektig har plikt til å være til stede og yte nødvendig veiledning og bistand under kontrollen dersom tollmyndighetene krever det.

Forvaltningsloven § 15 om fremgangsmåten ved gransking o.l. gir blant annet regler om plikt til å legitimere seg, meddele formålet med forretningen og oppgi hjemmelen for den. Disse reglene gjelder for tollmyndighetene når de foretar kontroll hos opplysningspliktige etter paragrafen her. Etter *femte ledd* kan departementet gi forskrift til utfylling av forvaltningslovens regler.

Til § 8-14 Kontrollopplysninger fra offentlige myndigheter

Bestemmelsen regulerer andre myndigheters plikt til å gi opplysninger til tollmyndighetene, når tollmyndighetene ber om det. Den viderefører tolloven § 12-2 om andre offentlige myndigheters opplysningsplikt, men er noe endret fordi plikten til å gi opplysninger gjelder tollmyndighetenes kontroll med vareførselen. Tolloven § 12-2 annet

ledd om opplysningsplikt for offentlige myndigheter som utsteder lisenser for inn- eller utførsel av varer, er inntatt i § 7-18. Se merknaden til denne bestemmelsen. I tillegg kommer en ny bestemmelse om plikt for veimyndighetene til å gi opplysninger om motorvogn og førerkort. Det er tollmyndighetene som er ansvarlig for at opplysningene innhentes i tråd med formålet, som er kontroll med vareførselen. Departementet finner ikke grunn til å regulere hvordan opplysningene skal utleveres, slik det er gjort i tolloven § 12-2 og foreslått videreført i høringsforslaget. Hvordan opplysningene skal utleveres, herunder om tollmyndighetene kan motta opplysningene elektronisk, må avklares med den aktuelle myndighet.

Første ledd slår fast at offentlige myndigheter, innretninger og tjenestepersonell plikter etter krav fra tollmyndighetene å gi opplysninger som kan ha betydning for vareførselskontrollen. Dermed den offentlige myndigheten mv. er underlagt taushetsplikt, går taushetsplikten foran opplysningsplikten.

Annet ledd bokstav a viderefører skattemyndighetenes og folkeregistermyndighetenes opplysningsplikt. Opplysningene skal gis uten hinder av den taushetsplikten de ellers har.

Annet ledd bokstav b bestemmer at veimyndighetene, uten hinder av taushetsplikt, skal ha plikt til å gi opplysninger av betydning for tollmyndighetenes kontroll med vareførselen. Tollmyndighetene har lang praksis for å innhente opplysninger fra registre over kjøretøy og førerkort som ledd i kontrollen med vareførselen. Slik informasjon kan være eier av kjøretøyet, kjøretøyets farge, vekt eller typebetegnelse, om kjøretøyet er meldt stjålet mv. Tollmyndighetene benytter oppslag om konkrete kjøretøy og eier for å verifisere identifikasjon og vurdere troverdigheten av opplysninger mottatt av de opplysningspliktige, men også for å vurdere hvilke kjøretøy som skal stanses for kontroll. Opplysninger fra førerkortregisteret vil gi informasjon om hvilke kjøretøy en person har tilatelse til å kjøre. I den grad opplysninger fra veimyndighetene er taushetsbelagte, er det nødvendig med særskilt hjemmel i loven her.

Til § 8-15 Kontrollopplysninger fra tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste

Bestemmelsen gir Tolldirektoratet eller den direktoratet gir fullmakt adgang til å pålegge tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste, å gi opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, med unntak av IP-adresser.

Det er et vilkår at særlige hensyn gjør det nødvendig å be om de aktuelle opplysningene, og at det er mistanke om overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.

Bestemmelsen viderefører tolloven § 12-4, men er endret i lys av skatteforvaltningsloven § 10-6, og innebærer en utvidelse av hvilke opplysninger tollmyndighetene kan be om. Bestemmelsen i skatteforvaltningsloven viderefører tilsvarende bestemmelser i ligningsloven og merverdiavgiftsloven. Disse hadde tidligere samme ordlyd som tolloven § 12-4. Som begrunnelse for endringene uttales blant annet i Prop. 141 L (2011–2012):

«Som Skatteunndragelsesutvalget påpeker, har det vært en betydelig utvikling på området for elektronisk kommunikasjon fra bestemmelsene ble vedtatt og frem til i dag. Formidling av varer og tjenester skjer i økende grad ved bruk av internett, og skatte- og avgiftsmyndighetene har derfor i sitt kontrollarbeid behov for tilgang til abonnements-/brukeropplysninger på bakgrunn av elektronisk kommunikasjonsadresse. Departementet er enig med Skatteunndragelsesutvalget i at det er behov for å utvide skatte- og avgiftsmyndighetenes adgang til å innhente kontrollopplysninger fra tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste.

Etter departementets oppfatning er det hensiktsmessig at skatte- og avgiftsmyndighetenes adgang til å innhente opplysninger fra tilbyder av elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste etter ligningsloven og merverdiavgiftsloven omfatter de samme opplysninger som påtalemyndigheten og politiet kan innhente etter ekomloven § 2-9 tredje ledd første punktum.»

Departementet har erfart at Tolldirektoratet ikke etterspør opplysninger om IP-adresser, men andre former for abonnementsinformasjon. Det gjøres derfor unntak for opplysninger om IP-adresser.

Til § 8-16 Pålegg om bokføring

Bestemmelsen gir tollmyndighetene adgang til å gi pålegg om bokføring når de gjennomfører kontroll etter § 8-13. Departementet legger til grunn at pålegg om bokføring er mest aktuelt ved kontroll av fastsatt tollavgift, og dagens regler i tolloven §§ 13-5 og 13-6 videreføres derfor i tollavgiftsloven §§ 10-4 og 10-5. Pålegg om bokføring vil også være aktuelt ved kontroll etter vareførselslo-

ven, for eksempel ved kontroll av tollverdi og klassifisering. Reglene om hvem pålegget skal rettes til i selskap mv., frist for oppfyllelse og klageregulene i tollavgiftsloven gjelder tilsvarende når tollmyndighetene gir bokføringspålegg etter bestemmelsen her.

9.9 Kapittel 9 Samarbeid med annen stat

Generelle merknader til kapittel 9

Kapitlet har bestemmelser om samarbeid med annen stat. De er i stor grad en videreføring av bestemmelsene i tolloven kapittel 14 om tollsamarbeid med annen stat. Uttrykket «tollsamarbeid» i kapitlet her må forstås som samarbeid om myndighetsutøvelse innenfor vareførselslovens saklige virkeområde, som er innhenting av opplysninger om og kontroll med varer som føres inn i og ut av tollområdet, jf. § 1-2 første ledd.

Tolloven kapittel 14 gjelder også samarbeid om myndighetsutøvelse ved fastsetting og kontroll av tollavgift. Dette videreføres ved at det fremgår av tollavgiftsloven § 1-3 at bestemmelsene i kapitlet her gjelder tilsvarende for gjensidig samarbeid om håndheving av bestemmelser om fastsetting og kontroll av tollavgift.

Til § 9-1 Håndheving av annen stats bestemmelser om vareførsel i særskilt kontrollområde

Bestemmelsen har regler om anvendelse og håndheving av annen stats bestemmelser om inn- og utførsel av varer. Den viderefører tolloven § 14-1, men er begrenset til samarbeid på vareførselsområdet. Norge har i dag en tollsamarbeidsavtale med Sverige inngått i 1959, og en avtale med Finland inngått i 1968. Som følge av svensk og finsk EU-medlemskap, ble avtalene reforhandlet i 1997 og påbygd med en avtale mellom EU og Norge.

Første ledd slår fast at etter avtale med annen stat om tollsamarbeid eller annen gjensidig bistand kan den andre statens regler om inn- og utførsel av varer anvendes og håndheves under utøvelse av myndighet for denne staten. Også andre bestemmelser kan håndheves dersom avtalen gir grunnlag for det. Denne adgangen gjelder innenfor særskilt kontrollområde opprettet etter § 9-2.

Annet ledd bestemmer at håndheving etter første ledd kan foretas av begge staters tjenestepersonell.

Tredje ledd slår fast at tvangsmidler etter den annen stats lovgivning bare kan brukes i kontroll-

området ved undersøkelser i umiddelbar sammenheng med overtredelser av vareførselslovens § 12-6 om straff for ulovlig vareførsel, eller forsøk på slik overtredelse.

Fjerde ledd bestemmer at dersom en vare er gjenstand for inndragning etter begge staters lovgivning, skal inndragning skje til fordel for den staten der beslaget fant sted. De to statenes myndigheter kan likevel avtale annet i det enkelte tilfelle.

Femte ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om håndheving av annen stats bestemmelser om vareførsel etter § 9-1.

Til § 9-2 Særskilt kontrollområde

Bestemmelsen gjelder opprettelse av særskilt kontrollområde, og viderefører tolloven § 14-2.

Første ledd bestemmer at det til gjennomføring av avtale med annen stat om tollsamarbeid eller annen gjensidig bistand kan opprettes et særskilt kontrollområde. I bokstav a og b er det regler om hvor et slikt kontrollområde kan opprettes og hva det kan omfatte.

Det følger av *annet ledd* at nærmere angitte bestemmelser også gjelder utenfor det særskilte kontrollområdet dersom formålet er å undersøke om det er forsøk på ulovlig vareførsel, og forfølgelsen av den mistenkte ut over kontrollområdet skjer i umiddelbar sammenheng med handlingen.

Tredje ledd gir hjemmel til å gi forskrift om opprettelse av særskilte kontrollområder.

Til § 9-3 Håndheving av norske bestemmelser om vareførsel på annen stats territorium

Bestemmelsen gjelder håndheving av norske bestemmelser om vareførsel på annen stats territorium, og viderefører tolloven § 14-3 på vareførselsområdet.

Første ledd bestemmer at norske bestemmelser om inn- og utførsel av varer og andre bestemmelser om trafikken som tollmyndighetene håndhever, etter avtale med annen stat kan anvendes på denne statens område.

Etter *annet ledd* kan den annen stats tjenestepersonell gis myndighet til, helt eller delvis, å håndheve bestemmelser som nevnt i første ledd, på den annen stats område. Det samme gjelder på norsk område i særskilt kontrollområde etter § 9-2.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om håndheving av norske bestemmelser etter første og annet ledd, blant annet om i hvilken

utstrekning myndighet etter vareførselsloven skal overføres til annen stats tjenestepersonell.

Til § 9-4 Tjenestepersonell som utøver annen stats myndighet

Bestemmelsen regulerer når tjenestepersonell som utøver annen stats tollmyndighet, er å anse som offentlig tjenestepersonell etter straffeloven og statsansatteloven. Den viderefører tolloven § 14-4, bortsett fra forskriftshjemmelen som det ikke er behov for.

Første ledd første punktum bestemmer at tjenestepersonell som utøver annen stats myndighet i kontrollområde etter avtale med vedkommende stat, skal anses som norsk tjenestepersonell etter nærmere angitte bestemmelser i straffeloven. Videre følger det av *annet punktum* at de samme bestemmelsene i straffeloven også gjelder for handlinger på annen stats territorium, som er foretatt overfor tjenestepersonell som utfører norsk myndighet etter avtale med annen stat.

Det følger av *annet ledd* at norsk tjenestepersonell som utøver annen stats myndighet etter avtale om samarbeid med annen stat, under slik tjeneste skal anses som offentlig tjenestepersonell etter straffeloven §§ 171 til 174 og etter statsansatteloven (lov 16. juni 2017 nr. 67 om statens ansatte mv.).

I *tredje ledd første punktum* er det bestemt at annen stats tjenestepersonell som utfører norsk myndighet etter avtale om samarbeid med vedkommende annen stat, ikke er underlagt norsk straffe- eller disiplinærmyndighet for handlinger foretatt under slik tjeneste. Det følger av *annet punktum* at deres fullmakt til å utføre norsk myndighet kan tas tilbake av vedkommende norske myndighet.

Til § 9-5 Overlevering av person til annen stats kontrollmyndighet mv.

Bestemmelsen gjelder overgivelse av person til annen stats kontrollmyndighet, og viderefører tolloven § 14-5, bortsett fra forskriftshjemmelen som det ikke er behov for.

Første ledd bestemmer at den som i forbindelse med iverksatt eller tilsiktet iverksatt handling, pågripes i kontrollområdet etter § 9-2, fordi vedkommende med skjellig grunn mistenkes for brudd på annen stats bestemmelser, kan føres til den andre statens toll- eller politimyndighet. Det er et vilkår at det ikke er spesielle grunner mot en slik overlevering, og at vilkårene som nevnt i bokstav a, b eller c er oppfylt.

Annet ledd bestemmer hvilke lovbrudd som kan straffefølges dersom lovbrudd er begått før overlevering som nevnt i første ledd til norsk toll- eller politimyndighet. Unntak fra dette er gitt i bokstavene a til d.

Av *tredje ledd* følger det at den overleverte bare kan utleveres til en tredje stat dersom den staten hvor den overleverte er pågrepet, har gitt tillatelse til det.

I *fjerde ledd* er det bestemt at annet og tredje ledd ikke gjelder norsk statsborger med hjemsted i Norge.

Til § 9-6 Bruk av annen stats tollsegl

Bestemmelsen gir adgang til å bruke annen stats tollsegl som norsk tollsegl, når norsk myndighet utøves etter avtale om tollsamarbeid med annen stat. Den viderefører tolloven § 14-6, bortsett fra forskriftshjemmelen som det ikke er behov for.

Til § 9-7 Bistand fra andre norske myndigheter

Bestemmelsen slår fast at vareførselsloven § 7-19 første ledd om at politiet og militære myndigheter skal yte tollmyndighetene nødvendig hjelp og beskyttelse under utførelsen av oppgaver etter denne loven, gjelder tilsvarende, når annen stats tjenestepersonell, etter avtale om tollsamarbeid, utøver norsk eller fremmed stats myndighet i norsk kontrollområde. Bestemmelsen viderefører tolloven § 14-7, bortsett fra forskriftshjemmelen som det ikke er behov for.

Til § 9-8 Utveksling av opplysninger med annen stat

Bestemmelsen gjelder utveksling av opplysninger med annen stat. Den viderefører tolloven § 14-8, men uten at transittering nevnes særskilt i første ledd, da det anses unødvendig.

Første ledd bestemmer at tollmyndighetene til gjennomføring av avtale med annen stat om tollsamarbeid, eller annen gjensidig bistand, uten hinder av taushetsplikt kan utveksle opplysninger til bruk for vedkommende stats myndigheter. Formålet med utveksling av opplysninger må være å sikre at bestemmelser om inn- og utførsel av varer overholdes, og å forfølge overtredelser av slike bestemmelser. Eksempelvis regelverket i EØS-avtalen protokoll 10 kapittel IIa – Tollsikkerhetstiltak, se omtale i merknad til § 2-1.

Det følger av *annet ledd* at bestemmelser i lov om plikt til å gi opplysninger til bruk for myndighetene ved utskrivning av skatt eller offentlig avgift, gjelder tilsvarende når det med hjemmel i

avtale med fremmed stat innhentes opplysninger til bruk for utenlandsk tollmyndighet.

I *tredje ledd* er det hjemmel til å gi forskrift om tollmyndighetenes utveksling av opplysninger med annen stat, blant annet til å bestemme at tollmyndighetene under forbehold om gjensidighet kan utveksle slike opplysninger med tollmyndighet i annen stat uten at formell avtale med vedkommende stat er inngått.

Til § 9-9 Innkreving av krav utskrevet av myndighet i annen stat

Bestemmelsen har regler om innkreving av tvangskraftige krav på tollavgift eller andre avgifter som er utskrevet av myndigheter i annen stat. Kravene kan innkreves etter de regler som gjelder for tilsvarende eller lignende norske krav. Det vil si at de kan innkreves etter reglene i skattebetalingsloven. Bestemmelsen er etter sin ordlyd begrenset til samarbeid på vareførselsområdet, men vil gjelde tilsvarende for gjensidig samarbeid om håndhevelse av fastsetting og kontroll for tollavgift og merverdiavgift, jf. omtalen ovenfor. Bestemmelsen viderefører tolloven § 14-9, bortsett fra forskriftshjemmelen som det ikke er behov for.

9.10 Kapittel 10 Tilbakehold av varer som gjør inngrep i immaterialrettigheter

Generelle merknader til kapittel 10

Kapitlet regulerer tollmyndighetenes tilbakehold av varer som gjør inngrep i immaterialrettigheter og enkelte lignende overtredelser av markedsføringsloven, og viderefører tollovens kapittel 15. Reglene ble vesentlig endret ved lov 12. juni 2020 nr. 67 om endringer i varemerkeloven og tolloven mv. (gjennomføring av nytt varemerkedirektiv mv.) fremmet av Justisdepartementet i Prop. 43 LS (2019–2020) Endringer i varemerkeloven og tolloven mv. Endringene i tolloven er omtalt i proposisjonens kapittel 20 «Endringer i tolloven» og i kapittel 22 som har merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget. Endringene trådte i kraft 1. juli 2021. Tollovens kapittel 15 er videreført i vareførselsloven kapittel 10 med tilsvarende nummerering av hver bestemmelse, med enkelte tilpasninger som er nødvendige som følge av ny lovstruktur og endret begrepsbruk.

Til § 10-1 Søknad om bistand fra tollmyndighetene

Bestemmelsen gjelder rettighetshaverens adgang til å søke tollmyndighetene om bistand til å holde tilbake varer som utgjør inngrep i immaterialrettigheter eller overtredelse av visse bestemmelser i markedsføringsloven. Bestemmelsen viderefører, med noen justeringer, tolloven § 15-1 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67.

Etter *første ledd* kan rettighetshaveren søke om at tollmyndighetene skal holde tilbake varer som er under tollmyndighetenes kontroll ved begrunnet mistanke om at inn- eller utførsel av varene utgjør et inngrep i en immaterialrettighet som nevnt i tvisteloven § 28-A-1 tredje ledd første punktum eller krenkelse av markedsføringsloven § 30 eller av markedsføringsloven § 25 eller § 26, hvis krenkelsen består i en etterligning av en annens produkt, kjennetegn, reklamemidler eller andre frembringelser.

Annet ledd regulerer krav til innholdet i søknaden. Foruten opplysninger knyttet til søkeren og eventuell fullmektig, må det angis hvilke immaterialrettigheter det gjelder, og det skal gis opplysninger som gjør det mulig å identifisere autentiske (originale) varer. For varer som utgjør inngrep skal det gis opplysninger for eksempel om hvordan slike varer normalt pleier å være utformet og hva som skiller dem fra autentiske varer. Det må gis en erklæring om at søkeren påtar seg ansvaret for kostnader som tollmyndighetene påføres ved tilbakeholdet, og det må oppgis i søknaden om rettighetshaveren ønsker bruk av fremgangsmåten for destruksjon av småforsendelser.

Tollmyndighetene skal etter *tredje ledd* gi søkeren melding dersom kravene til søknaden ikke er oppfylt, med informasjon om virkningene manglene kan få. Søkeren skal gis en frist for å uttale seg og rette manglene. Hvis manglene ikke rettes, skal søknaden avslås. Dette gjelder likevel ikke hvis tollmyndighetene kommer til at søkeren bør få en ytterligere mulighet til å rette feilen.

Etter *fjerde ledd* kan departementet gi nærmere bestemmelser om søknadsbehandlingen og eventuell klagebehandling i forskrift. Videre kan departementet gi forskrift om ytterligere krav til søknaden, blant annet om levering, herunder om bruk av elektronisk kommunikasjon og skjemaer, og om mer detaljerte krav til søknadens innhold.

Til § 10-2 Vedtak om bistand, forlengelse

Bestemmelsen gjelder vedtak om bistand og forlengelse, og viderefører, med noen justeringer, tol-

loven § 15-2 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67.

Første ledd regulerer hva tollmyndighetenes vedtak om å innvilge søknad om bistand skal inneholde. Vedtaket skal angi en tidsperiode for hvor lenge tollmyndighetene skal søke å holde tilbake de aktuelle varene, maksimal lengde er ett år. Når vedtaket er fattet, skal tollmyndighetene søke å holde tilbake varer av typen omfattet av vedtaket så lenge vedtaket er i kraft. Etter *annet ledd* kan vedtaket inneholde pålegg til rettighetshaveren om å stille sikkerhet for mulig erstatning til varens eier eller mottaker. Hvis det er gitt slikt pålegg, skal tollmyndighetene vente med å iverksette vedtaket og holde varer tilbake til sikkerhet er stilt. Etter *tredje ledd* kan rettighetshaveren be tollmyndighetene om å føye til ytterligere immaterialrettigheter i listen i vedtaket. Rettighetshaveren kan etter *fjerde ledd* søke om at bistandsperioden forlenges med inntil ett år av gangen. Etter *femte ledd* kan departementet gi bestemmelser i forskrift om krav til søknad om endring, tollmyndighetenes behandling av søknaden, inkludert om klagebehandling.

Til § 10-3 Midlertidig forføyning

Bestemmelsen gjelder midlertidig forføyning til sikring av immaterialrettigheter etter tvisteloven § 34-7 og viderefører tolloven § 15-3 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67. Bestemmelsen ble videreført i tolloven slik at rettighetshavere fortsatt kan velge å benytte ordningen med midlertidig forføyning fremfor søknad om bistand fra tollmyndighetene, selv om man ved midlertidig forføyning ikke kan benytte de nye forenklete fremgangsmåtene for ødeleggelse av varer regulert i §§ 10-7 og 10-8. Ved midlertidig forføyning vil ødeleggelse bare kunne skje etter uttrykkelig samtykke fra varemottakeren eller dom i inngrepssak, jf. § 10-9 tredje ledd.

Til § 10-4 Varsel mv. ved tilbakehold av varer etter vedtak om bistand eller midlertidig forføyning

Bestemmelsen gjelder tilbakehold av varer fra tollmyndighetenes side etter at de har fattet vedtak om bistand eller det eventuelt foreligger midlertidig forføyning fra retten. Bestemmelsen viderefører tolloven § 15-4 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67.

Etter *første ledd* skal tollmyndighetene når det holdes tilbake varer som mistenkes å utgjøre inngrep i immaterialrettigheter, straks varsle rettighetshaveren og mottakeren av varene eller den-

nes representant. Det er ikke nødvendig med varsel til rettighetshaveren der det dreier seg om en småforsendelse. Er grunnlaget for tilbakeholdet en midlertidig forføyning, skal også tingretten varsles.

Annet ledd regulerer krav til innholdet i varselet. Er grunnlaget for tilbakeholdet et vedtak om bistand etter § 10-2, skal varselet også inneholde informasjon om muligheten for å ødelegge varen etter §§ 10-7 eller 10-8, herunder om vilkårene for ødeleggelse og mottakerens rettigheter i den forbindelse. Det er i loven tydeliggjort at rettighetshaveren ikke kan benytte opplysningene som mottas i varselet for andre formål enn håndheving av immaterialrettigheter eller andre forhold omfattet av § 10-1 første ledd.

Tredje ledd gjelder tilfeller der tilbakeholdet eventuelt skjer på grunnlag av en midlertidig forføyning fra retten. I så fall skal rettighetshaveren få en frist av retten for å reise søksmål om inngrepsspørsmålet der en slik frist ikke allerede er fastsatt i den midlertidige forføyningen. Ødeleggelse av varene kan i slike tilfeller skje i samsvar med § 10-9 tredje ledd.

Til § 10-5 Varsel og tilbakehold av varer før vedtak eller midlertidig forføyning

Bestemmelsen gjelder tilfeller der tollmyndighetene holder tilbake varer av eget tiltak, dvs. der det ikke foreligger en allerede innvilget søknad om bistand. Bestemmelsen viderefører, med noen justeringer, tolloven § 15-5 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67. Ordningen med tilbakehold før vedtak gir rettighetshaveren mulighet til å søke om bistand etter at varer er blitt holdt tilbake av tollmyndighetene.

Etter *første ledd* kan tollmyndighetene uten hinder av taushetsplikt varsle rettighetshaveren og holde varene tilbake i inntil fem virkedager dersom det er begrunnet mistanke om at innførsel eller utførsel av varer vil utgjøre et inngrep i immaterialrettigheter eller et annet forhold omfattet av § 10-1 første ledd.

Annet ledd regulerer varsel til rettighetshaveren der tollmyndighetene har holdt varer tilbake uten at det foreligger et vedtak om bistand. Opplysningene tilsvarer dem som skal gis der det varsles om tilbakehold etter at bistand er innvilget, se § 10-4 annet ledd. I tillegg skal det opplyses om grunnlaget for mistanken om at varene utgjør inngrep, og om adgangen til å levere forenklet søknad om bistand til tollmyndighetene. Det skal også opplyses om fremgangsmåten for ødeleggelse etter § 10-7, herunder om vilkårene for øde-

leggelse og mottakers rettigheter. Det er presisert at rettighetshaveren ikke kan benytte de mottatte opplysningene for andre formål enn å håndheve de immaterialrettighetene det gjelder.

Etter *tredje ledd* skal også mottakeren eller dennes representant varsles når tollmyndighetene holder varer tilbake. Varselet skal opplyse om fremgangsmåten for destruksjon av varene etter § 10-7 og om rettighetshaverens adgang til å søke om bistand fra tollmyndighetene. Mottakeren bør også forespørres om vedkommende gir samtykke til at varene ødelegges. Det vises i bestemmelsen her kun til den alminnelige fremgangsmåten for destruksjon etter § 10-7, og ikke til prosedyren for småforsendelser etter § 10-8. Dette skyldes at rettighetshaveren uansett varsles etter paragrafen her, og den særlige prosedyren for småforsendelser uten varsel til rettighetshaver er da ikke aktuell.

Fjerde ledd regulerer forenklet søknad om bistand fra rettighetshaveren i tilfeller der tollmyndighetene allerede har holdt varer tilbake av eget tiltak. Formålet med ordningen er at rettighetshaveren, etter å ha fått varsel fra tollmyndighetene, raskt kan få på plass et vedtak om bistand, og slik sikre at varene kan holdes tilbake i en lengre tidsperiode enn fem virkedager, og eventuelt ødelegges etter § 10-7 der vilkårene for dette er oppfylt. Søknaden må leveres innen fire virkedager fra varsel ble gitt. Forenklet søknad må etter *fjerde ledd* annet punktum inneholde opplysningene nevnt i § 10-1 annet ledd bokstav a, b, c og f. Departementet har i *sjetten ledd* hjemmel for å fastsette utfyllende krav til søknaden i forskrift, herunder om bruk av søknadsskjema. Bestemmelsene i §§ 10-1 tredje ledd og § 10-2 gjelder tilsvarende.

Tollmyndighetene skal etter *femte ledd* avslutte tilbakeholdet og frigi varene så snart tollbehandlingen er avsluttet hvis rettighetshaveren ikke lar seg identifisere innen én virkedag eller ikke søker om bistand etter *fjerde ledd*, eller hvis søknaden avslås. Der bistand innvilges, vil tilbakeholdet fortsette i medhold av vedtaket.

Til § 10-6 Undersøkelse av varer mv.

Bestemmelsen har regler om undersøkelse av varer og viderefører tolloven § 15-6 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67.

Etter *første ledd* kan tollmyndighetene etter begjæring beslutte at rettighetshaveren og eventuelt mottakeren av varene gis adgang til å undersøke tilbakeholdte varer.

Videre kan tollmyndighetene etter *annet ledd* beslutte at eksemplarer av varene skal overlates til rettighetshaveren for undersøkelser. I så fall må

disse eksemplarene leveres tilbake så snart undersøkelsene er fullført eller tilbakeholdet falt bort. Rettighetshaveren er ansvarlig overfor vare-mottakeren, eventuelt vareeieren, dersom varen påføres skader mens den er i rettighetshaverens varetekt for undersøkelser.

I *tredje ledd* er det bestemt at tollmyndighetene skal ta vareprøver eller på annen måte sikre bevis for varens art før varer ødelegges etter §§ 10-7 eller 10-8. Formålet er å sikre at det i en eventuell senere rettssak kan dokumenteres at det dreide seg om varer som utgjorde inngrep som angitt i § 10-1 første ledd, og prøvene eller bevisene må derfor oppbevares på en måte som sikrer at de kan fremlegges i en eventuell senere rettssak. Annen sikring av bevis kan for eksempel være aktuelt der varene etter sin art ikke er bestandige. Det kan da for eksempel tas bilder av varene for å dokumentere deres art.

Til § 10-7 Forenklet fremgangsmåte for ødeleggelse av varer

Bestemmelsen regulerer en forenklet fremgangsmåte for ødeleggelse av varer som utgjør inngrep, etter at varen er holdt tilbake på grunnlag av vedtak om bistand fra tollmyndighetene. Dette gjelder uansett om grunnlaget for vedtaket er en alminnelig eller forenklet søknad om bistand. Bestemmelsen viderefører tolloven § 15-7 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67 med enkelte tilføyelser.

Etter *første ledd* kan tollmyndighetene på visse vilkår besørge ødeleggelse av varer som holdes tilbake på grunnlag av vedtak om bistand til en rettighetshaver, uten at det er nødvendig med rettssak for å få avgjort om det foreligger inngrep. Paragrafen gjelder ikke der grunnlaget for tilbakeholdet er en midlertidig forføyning.

Vilkårene for destruksjon er kumulative, og går for det første ut på at rettighetshaveren må være varslet enten etter § 10-4 eller § 10-5, og innen ti virkedager fra varselet ble gitt ha bekreftet overfor tollmyndighetene at det foreligger et inngrep og at rettighetshaveren ønsker varene destruert. Fristen kan etter *annet ledd* forlenges, såfremt det ikke dreier seg om lett bedervelige varer. For slike varer er fristen tre virkedager. Lett bedervelige varer er ment å forstås på samme måte som etter forordning nr. 608/2013 artikkel 2, dvs. som varer som tollmyndighetene vurderer vil bli ødelagt om de oppbevares i inntil 20 dager fra tilbakeholdet startes. For slike varer, typisk matvarer og lignende, må prosessen gå raskere for at ikke varene skal bli ødelagt.

I tillegg må mottakeren av varene være varslet og innen ti virkedager regnet fra da varselet ble gitt, skriftlig ha samtykket til ødeleggelse av varene. Foreligger ikke slikt skriftlig samtykke innen fristen, kan destruksjon likevel skje hvis mottakeren innen fristens utløp ikke aktivt har motsatt seg destruksjon av varene. Det gjelder ingen formkrav til mottakerens eventuelle protest. Forvaltningslovens alminnelige bestemmelser om vedtak i §§ 23, 24, 25 og 27 gjelder ikke tilfeller der mottakeren ikke svarer på varsel. Varene kan da destrueres uten at det må fattes et skriftlig begrunnet vedtak, og mottaker trenger heller ikke underrettes om beslutningen om destruksjon.

Tredje ledd bestemmer at hvis rettighetshaveren ikke gir en bekreftelse på inngrep eller samtykker til ødeleggelse av varene, skal tollmyndighetene avslutte tilbakeholdet og frigi varene til mottakeren så snart tollbehandlingen ellers er avsluttet. Dette gjelder likevel ikke hvis rettighetshaveren legger frem dokumentasjon overfor tollmyndighetene som viser at det er innledet rettsak for å få avklart om det foreligger et inngrep i en immaterialrettighet eller et annet forhold omfattet av § 10-1 første ledd. I så fall kan tilbakeholdet fortsette inntil det foreligger rettskraftig dom i inngrepssaken. Hvis mottakeren av varene motsetter seg destruksjon innen fristen, skal tollmyndighetene varsle rettighetshaveren som innen en frist på ti virkedager må levere stevning til retten for å få avklart om det foreligger inngrep i en immaterialrettighet, eventuelt tre virkedager for lett bedervelige varer.

Hvis vilkårene for å ødelegge varene ikke er oppfylt, og rettighetshaveren heller ikke dokumenterer overfor tollmyndighetene at det er innledet rettsak for å få avklart inngrepsspørsmålet, skal tollmyndighetene avslutte tilbakeholdet og frigi varene så snart tollbehandlingen er avsluttet, jf. *fjerde ledd*.

Femte ledd gir departementet hjemmel for å gi forskrift med nærmere bestemmelser om ødeleggelse av varer etter paragrafen her, om tidlig frigivelse av visse typer av varer og om detaljene i behandlingen av varer som skal destrueres.

Til § 10-8 Småforsendelser

Bestemmelsen oppstiller en forenklet fremgangsmåte for ødeleggelse av småforsendelser. Forskjellen sammenlignet med den ordinære fremgangsmåten etter § 10-7, er at rettighetshaveren ikke behøver å varsles og bekrefte at det foreligger et inngrep i det enkelte tilfellet. Bestemmel-

sen viderefører, med noen justeringer, tolloven § 15-8 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67.

Etter *første ledd* kan tollmyndighetene ødelegge varer i småforsendelser som holdes tilbake på grunnlag av et vedtak om bistand, hvis det er begrunnet mistanke om inngrep i visse nærmere angitte immaterialrettigheter, varene ikke er lett bedervelige, søknaden om bistand omfattet anvendelse av fremgangsmåten for småforsendelser og mottakeren har fått varsel og samtykket til destruksjon.

Virkeområdet for bestemmelsen om småforsendelser er snevrere enn for de øvrige bestemmelsene i kapitlet, jf. avgrensningen i bokstav b. Det må dreie seg om begrunnet mistanke om at innførsel eller utførsel av de aktuelle varene utgjør inngrep i minst en av de angitte rettighetstypene, etter det underliggende regelverket for den aktuelle rettigheten. På samme måte som etter § 10-7, anses samtykke fra mottakeren til ødeleggelse etter bestemmelsene her også å foreligge der mottakeren ikke har fremsatt innsigelser innen fristen.

For småforsendelser må rettighetshaveren ikke varsles i forkant av at varene blir destruert. *Annet ledd* har på denne bakgrunn en bestemmelse om at tollmyndighetene på forespørsel kan gi rettighetshaveren opplysninger om de destruerte varenes art, og antallet varer.

Hvis vilkårene for å ødelegge varene ikke er oppfylt, følger det av *tredje ledd* at tollmyndighetene skal varsle rettighetshaveren, og gi slike opplysninger om varene, avsender og mottaker som er angitt i § 10-5 annet ledd. Rettighetshaveren gis da mulighet til å forfølge saken videre for retten. Tilbakeholdet skal opphøre og varene frigis når tollbehandlingen er avsluttet, men ikke hvis rettighetshaveren innen ti virkedager fra varselet dokumenterer at det er tatt ut stevning for retten for å få avgjort om det foreligger inngrep.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om kriterier for hva som skal anses å utgjøre en småforsendelse og om det nærmere innholdet i fremgangsmåten for ødeleggelse.

Til § 10-9 Tollbehandling, ansvar for lagerleie mv.

Bestemmelsen gjelder deklarerings- og rettighetshaverens ansvar for lagerleie mv. Bestemmelsen viderefører tolloven § 15-9 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67 med enkelte tilpasninger som følge av ny lov.

Første ledd slår fast at tollmyndighetenes tilbakehold etter §§ 10-4 eller 10-5 ikke endrer plikten

til å tollbehandle varene. Rettighetshaver er ansvarlig for lagerleie mens varene holdes tilbake etter §§ 10-4 og 10-5, og skal varsles etter skattebetalingsloven § 14-10 annet ledd før varene kan tvangsselges på grunn av ubetalt lagerleie.

Det følger av *annet ledd* at varer ikke kan selges etter § 11-6 så lenge de holdes tilbake etter §§ 10-4 eller 10-5. Det samme gjelder hvis det er fastslått ved dom eller følger av en bindende avtale mellom rettighetshaveren og mottakeren eller dennes representant at varene utgjør inngrep i en immaterialrettighet.

I *tredje ledd* presiseres at der vilkårene for ødeleggelse etter reglene i §§ 10-7 eller 10-8 ikke er oppfylt, kan ødeleggelse bare skje i henhold til dom eller uttrykkelig samtykke fra varemottakeren.

Til § 10-10 Opphevelse og bortfall av midlertidig forføyning eller vedtak om bistand

Bestemmelsen gjelder oppheving og bortfall av midlertidige forføyninger eller vedtak om bistand. Bestemmelsen viderefører tolloven § 15-10 slik denne lyder etter endringer ved lov 12. juni 2020 nr. 67.

Etter *første ledd* skal retten underrette tollmyndighetene dersom den opphever den midlertidige forføyningen, eller treffer avgjørelse om at den er falt bort.

Etter *annet ledd* skal rettighetshaveren straks gi beskjed til tollmyndighetene dersom en immaterialrettighet som ligger til grunn for vedtaket om bistand etter § 10-2, er bortfalt. Hvis en rettighet er opphørt, for eksempel på grunn av manglende betaling for fornyelse av et varemerke, er grunnlaget for tollmyndighetenes tilbakehold også bortfalt. Rettighetshaveren skal også melde fra dersom vedkommende av andre grunner ikke lenger har rett til å søke om tollmyndighetenes bistand for den aktuelle rettigheten, for eksempel der vedkommende ikke lenger er rette innehaver av denne. Rettighetshaveren skal også melde fra om eventuelle endringer i opplysningene nevnt i § 10-1 annet ledd. Dette omfatter plikt til å melde fra om adresseendringer, eller om opplysninger om varene dersom det for eksempel viser seg at varer som utgjør inngrep har andre egenskaper enn først meldt inn til tollmyndighetene.

Tredje ledd regulerer konsekvensene dersom immaterialrettigheten er opphørt eller rettighetshaveren av andre grunner ikke lenger er berettiget til å søke om tollmyndighetenes bistand. Tollmyndighetene skal da oppheve vedtaket om bistand. Videre har tollmyndighetene adgang til å oppheve vedtaket hvis rettighetshaveren ikke

oppfyller sine plikter etter kapittel 10. Det må gjøres en forholdsmessighetsvurdering, der det vurderes om pliktbruddet er tilstrekkelig alvorlig, eventuelt om det er gjentatte brudd, som gjør det på sin plass å oppheve vedtaket. Hvis vedtaket oppheves, skal eventuelle pågående tilbakehold av varepartier avsluttes og varene frigis så snart tollbehandlingen er avsluttet. Rettighetshaveren skal underrettes om dette, slik at det blir mulig eventuelt å innlede inngrepssak for retten om de aktuelle varene.

I *fjerde ledd* reguleres midlertidig suspensjon av vedtaket om bistand ved brudd på plikter etter kapittel 10 fra rettighetshaverens side. Denne bestemmelsen regulerer altså tilfeller der pliktbruddet ikke er så alvorlig at selve vedtaket om bistand oppheves, men der et pågående tilbakehold kan avsluttes og ytterligere tilbakehold suspenderes som følge av pliktbrudd fra rettighetshaverens side.

Dersom rettighetshaveren oppfyller pliktene som er grunnlaget for suspensjonen av vedtaket, skal tollmyndighetene ikke lenger unnlate å holde tilbake varer i henhold til vedtaket, men på ny iverksette tilbakehold hvis nye varer som utgjør inngrep kommer til tollbehandling.

I *femte ledd* er det hjemmel for at departementet kan gi forskrift om opphevelse og bortfall av midlertidig forføyning og om opphevelse og suspensjon av vedtak om tilbakehold etter § 10-10.

9.11 Kapittel 11 Tilbakehold og beslag av varer mv.

Generelle merknader til kapittel 11

Kapitlet har bestemmelser om tilbakehold, beslag, salg, destruksjon og annen behandling av varer. Dagens bestemmelser om dette er plassert i både kapittel 4 og 16 i tolloven, og med henvisninger til hverandre. Departementet mener at regelverket blir mer oversiktlig og lettere tilgjengelig når alle bestemmelser om tilbakehold og beslag er i samme kapittel, med felles regler om salg og destruksjon.

I tillegg er det inntatt nye regler om tollmyndighetenes adgang til å holde tilbake og destruere varer som er inn- eller utført uten tillatelser mv. fastsatt i annen lov.

Reglene for tollmyndighetenes adgang til å tilbakeholde og beslaglegge varer er klargjort, og enkelte bestemmelser videreføres ikke. Tolloven § 16-8 gjelder tilfeller der tollmyndighetene kommer i besittelse av varer som er forsøkt innført

eller utført ulovlig, og verken eieren eller lovover-trederen er kjent («herreløst gods»). Bestemmel-sen videreføres ikke, fordi den anses overflødig og gjør regelverket uklart. Se utfyllende omtale i merknaden til § 11-6.

Tolloven § 16-12 gir tollmyndighetene adgang til å holde tilbake transportmidler og andre ting som har vært brukt ved overtredelse av lovens straffebestemmelser, til sikring av inndragnings-beløp og bøter som eieren eller noen i tjeneste på transportmiddelet er eller antas å ville bli ilagt som følge av overtredelsen. Denne bestemmelsen blir heller ikke videreført fordi den anses overflø-dig og gjør regelverket uklart. Når det gjelder sik-ring av inndragningsbeløp anses bestemmelsen i praksis dekket av vareførselsloven § 11-4 om beslag av varer som antas å kunne inndras. Det anses ikke hensiktsmessig å opprettholde adgang til tilbakehold av gjenstander for å sikre betaling av bøter ilagt for overtredelse av vareførselsloven. Slike bøter bør inndrives etter de alminnelige reglene i straffeprosessloven § 456.

Til § 11-1 Tilbakehold av betalingsmidler

Første ledd regulerer tollmyndighetenes adgang til å holde tilbake kontanter og andre likestilte beta-lingsmidler til sikring av overtredelsesgebyr som kan ilegges etter § 12-3 for brudd på deklarerings-plikten. Den viderefører tolloven 16-15 annet ledd. Plikten til å deklare kontanter og andre likestilte betalingsmidler som innføres til og utføres fra toll-området, følger av § 4-1 første ledd og § 5-9.

Etter tollforskriften § 16-15-2 annet ledd skal tilbakeholdet primært gjøres i sedler og mynt. Ved manglende deklareringspapir, kan hele verdipapiret, even-tuelt alle verdipapirene, tilbakeholdes, hvis det ikke kan deles eller det er knyttet usikkerhet til verdien av disse. Tilsvarende regel kan gis i for-skrift med hjemmel i *annet ledd* som bestemmer at departementet kan gi forskrift om gjennomfø-ring av tilbakeholdet.

Til § 11-2 Tilbakehold av varer ved brudd på regler om tollbehandling mv.

Bestemmelsen gjelder tollmyndighetenes adgang til å holde tilbake eller innhente varer som ikke er tollbehandlet, og varer som er disponert over i strid med vilkår som følger av tollbehandlingen. Bestemmelsen viderefører tolloven §§ 4-2 og 4-27. Formålet med tilbakehold er å få varen tollbe-handlet på riktig måte. Dersom varen tollbehand-les på riktig måte, opphører tilbakeholdet. Der-

som varen ikke tollbehandles, kan den selges etter § 11-6 eller destrueres etter § 11-7. Brudd på reglene om tollbehandling kan gi grunnlag for overtredelsesgebyr etter § 12-2. Ved overtredelser som gir grunnlag for straffeforfølgning, kan varene beslaglegges etter § 11-4 eller inndras som følge av forenklet forelegg etter § 12-11.

Første ledd bestemmer at varer kan holdes til-bake eller innhentes når de ikke blir tollbehandlet i samsvar med § 3-1. Varer kan også holdes tilbake eller innhentes dersom de er tollbehandlet, men disponert over i strid med vilkår som følger av toll-behandlingen. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-2 første ledd og § 4-27 første punktum. Det føl-ger også av disse bestemmelsene at tollmyndighe-tenes kan holde tilbake varen «for skyldnerens reg-ning». Departementet legger til grunn at dette kan reguleres i forskrift med hjemmel i tredje ledd. Tollmyndighetenes vedtak om tilbakehold kan påklages etter de alminnelige reglene i for-valtningsloven.

Annet ledd viderefører tolloven § 4-2 annet og tredje ledd, og slår fast at dersom varen ikke toll-behandles eller avstås til tollmyndighetene, kan den selges etter reglene om salg av varer mv. i § 11-6. Hvis varen er lite holdbar eller holder på å bli ødelagt, kan den destrueres etter § 11-7. Varer som avstås tilfaller staten, og tollmyndighetene kan selge dem på den måten de finner hensikts-messig, etter retningslinjene i «Instruks for utran-gering, kassasjon og avhending av materiell og fast eiendom som tilhører staten», fastsatt ved kgl.res. 17. mars 1978.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om behandling av varer som holdes til-bake eller innhentes, og om dekning av kostnader som påløper. Bestemmelsen viderefører deler av forskriftshjemmelen i tolloven § 4-2 femte ledd, som gjelder tilsvarende etter § 4-27.

Til § 11-3 Tilbakehold av varer som inn- eller utføres uten nødvendig tillatelse

En av tollmyndighetenes oppgaver er å kontrol-lere at varer ikke inn- eller utføres i strid med restriksjoner, tillatelser mv. fastsatt i andre lover, jf. § 1-1 bokstav b om lovens formål. I noen tilfeller følger tollmyndighetenes adgang til å holde til-bake eller beslaglegge slike varer av særloven som regulerer adgangen til å inn- eller utføre varen. Et eksempel er legemiddeloven § 13 a, jf. forskrift 2. november 2004 nr. 1441 om tilvirkning og import av legemidler § 3-2a. Et annet eksempel er tobakkskadeloven § 43, jf. forskrift 6. februar 2003 om innhold i og merking og utforming av

tobakksvarer mv. § 39. Naturmangfoldloven § 72 a gir Miljødirektoratet adgang til å treffe vedtak om beslag av eksemplarer (varer) som ved grensepassering mangler nødvendig CITES inn- og / eller utførselstillatelse, og det følger av CITES-forskriften § 29 at Tolletaten (som kontrollmyndighet) har hjemmel til å holde tilbake varer i inntil fem dager i påvente av at Miljødirektoratet avgjør om det skal tas beslag i varen. I andre tilfeller foreligger ikke slik lovhjemmel, men det følger forutsetningsvis av at tollmyndighetene på vegne av myndigheten som har forvaltningsansvaret på området, kontrollerer varen ved inn- eller utførsel. For at tollmyndighetene skal kunne avverge inn- eller utførsel av varer uten nødvendig tillatelse, må de ha adgang til å tilbakeholde slike varer også når det ikke er regulert i den aktuelle særloven. Selv om inn- og utførsel av varer i strid med restriksjoner, tillatelser mv. kan anses som brudd på tollbehandlingen, og dermed omfattes av reglene om tilbakehold av varer i § 11-2, mener departementet at adgangen til tilbakehold i slike tilfeller bør reguleres særskilt i loven her. Tollmyndighetenes adgang til tilbakehold etter § 11-3 kommer i tillegg til bestemmelser i særlov.

Tollmyndighetene bør også kunne destruere varer som er tilbakeholdt. Det er særlig aktuelt dersom tilbakehold av varen ikke følges opp av myndigheten som er ansvarlig for regelverket om tillatelse for inn- eller utførsel av varen. For å legge til rette for at tollmyndighetene kan destruere varen, bør deklaranten varsles om denne muligheten i varsel om tilbakehold.

Første ledd bestemmer at tollmyndighetene kan holde tilbake eller innhente varer som inn- eller utføres uten nødvendig tillatelse etter annen lov. Tilbakehold etter denne bestemmelsen vil særlig være aktuelt når en vare ikke holdes tilbake etter § 11-2 på grunn av brudd på reglene om tollbehandling. Det vil si at varen normalt er deklarerert for en tollprosedyre, men uten at nødvendig tillatelse foreligger. I slike tilfeller vil tollmyndighetene i praksis ta kontakt med den aktuelle myndigheten som kan vurdere videre oppfølging etter eget regelverk.

Etter *annet ledd* skal tollmyndighetene underrette deklaranten om at varen er tilbakeholdt og at varen kan destrueres etter § 11-7. Dette vil særlig være aktuelt dersom den ansvarlige regelverkseieren ikke beslutter videre oppfølging etter å ha blitt kontaktet av tollmyndighetene. Nærmere regler om samtykke til destruksjon mv. følger av § 11-7 annet ledd.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om behandling av varer som er holdt til-

bake eller innhentet, og om dekning av kostnader som påløper.

Til § 11-4 Beslag av varer og transportmidler mv.

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å beslaglegge varer og transportmidler mv. som antas å kunne inndras etter straffeloven kapittel 13. Den viderefører tolloven § 16-13. Dagens bestemmelse er etter sin ordlyd begrenset til varer (som for så vidt omfatter transportmidler). Det er imidlertid i praksis lagt til grunn at adgangen til beslag også gjelder transportmidler og andre gjenstander som har vært brukt ved den straffbare handlingen. Dette fremgikk indirekte av tolloven fra 1966 § 73 som ble videreført i tolloven § 16-13, men slik at det som kan beslaglegges etter første punktum, ble endret fra «ting» til «vare». Formålet med beslag er å sikre eventuell inndragning. Avgjørelse om inndragning vil følge av forelegg ilagt av påtalemyndigheten eller dom i straffesak. Beslaget kan opprettholdes frem til spørsmålet om inndragning er endelig avgjort, se merknad til § 11-5 første ledd.

Første ledd første punktum bestemmer at tollmyndighetene kan ta beslag i varer som antas å kunne inndras etter straffeloven kapittel 13. Det er et vilkår for beslag at det er skjellig grunn til mistanke om overtredelse av straffebestemmelsene i vareførselsloven. Mest aktuelt er beslag av varer som tollmyndighetene mistenker er inn- eller utført i strid med bestemmelsene om for eksempel fremleggelse og deklarerings av varer, gjerne omtalt som smugling. *Tolldirektoratet* uttaler at adgangen til beslag også må gjelde når det er skjellig grunn til mistanke om at varer er inn- eller utført i strid med restriksjoner, tillatelser mv. fastsatt i andre lover, jf. vareførselsloven § 1-1 bokstav b om lovens formål. D e p a r t e m e n t e t slutter seg til dette. Selv om slik ulovlig vareførsel også vil kunne være straffbar overtredelse av vareførselsloven, vil ofte det sentrale grunnlaget for en straffesak være overtredelse av straffebestemmelser i den loven som hjemler restriksjoner, krav om tillatelser mv. Som regel blir slike saker både anmeldt av myndighetene som forvalter den aktuelle loven, og av tollmyndighetene som brudd på tollregelverket. Det vil likevel i første omgang være tollmyndighetene som tar beslag i varene og behandler dem etter § 11-5. Det følger derfor av § 11-4 første punktum at tollmyndighetene også kan ta beslag i varer når det er skjellig grunn til mistanke om overtredelse av straffebestemmelser i andre lover, fordi varer er inn- eller utført uten nødvendig tillatelse etter vedkommende lov. I

slike tilfeller vil varene kunne inndras etter straffeloven § 69 første ledd bokstav b, som bestemmer at ting som har vært gjenstand for en straffbar handling kan inndras. «Skjellig grunn til mistanke» skal forstås på samme måte som etter straffeprosessloven.

Første ledd *annet punktum* klargjør at adgangen til beslag også omfatter transportmiddel og andre gjenstander som har vært brukt ved overtredelsen. I motsetning til beslag etter første punktum, er transportmidlet eller gjenstanden ikke inn- eller utført i strid med bestemmelsene i vareførselsloven. Adgangen til beslag gjelder tilfeller der transportmidlet eller gjenstanden er benyttet i forbindelse med ulovlig inn- eller utførsel av en annen vare, slik at gjenstanden vil kunne inndras etter straffeloven § 69 første ledd bokstav c. Eksempler er kjøretøy som er benyttet til ulovlig innførsel (smugling) av toll- og avgiftspliktige varer, og tekniske hjelpemidler som er benyttet for å muliggjøre en ulovlig innførsel.

Tollmyndighetens adgang til å beslaglegge varer etter paragrafen her forutsetter at straffebestemmelsene i vareførselsloven, eller lover som har restriksjoner for inn- og utførsel av varer, er overtrådt. Tollmyndighetene vil ved sin kontrollvirksomhet også kunne få mistanke om straffbare forhold utenfor vareførselslovens område, som at kontanter eller andre betalingsmidler som utføres, kan knyttes til hvitvasking (straffeloven § 337) eller heleri (straffeloven § 332). Tollmyndighetene vil da, som enhver annen, med hjemmel i straffeprosessloven § 206 første ledd annet punktum, jf. § 203, kunne ta beslag i ting som antas å kunne inndras etter straffeloven kapittel 13, når den mistenkte treffes eller forfølges på fersk gjerning eller ferske spor. Det samme gjelder ting som kan tjene som bevis. Det følger av straffeprosessloven § 206 annet ledd at beslaget straks skal meldes til påtalemyndigheten. Departementet finner ikke grunn til å regulere beslagsadgangen som følger av straffeprosessloven, særskilt i vareførselsloven.

Første ledd *tredje punktum* slår fast at fører av transportmiddel skal føre transportmiddelet til sted som tollmyndighetene bestemmer. Dette for at tollmyndighetene skal kunne gjennomføre beslaget av transportmiddelet og/eller varer som er i transportmiddelet. Bestemmelsen er særlig aktuell når tollmyndighetene avdekker overtredelser utenfor betjent tollsted.

Bestemmelsen i *annet ledd* er ny, og tilsvarende straffeprosessloven § 207. Etter bestemmelsen skal beslaglagte varer, transportmidler mv. opptegnes nøyaktig og merkes på en slik måte at for-

veksling unngås. Hvis mulig skal det gis kvittering til den som hadde gjenstanden i sin besittelse. Dette er i samsvar med tollmyndighetenes interne instruksjer.

Etter dagens praksis blir Tolletatens beslag begrunnet og dokumentert i beslagsrapport, og grunnlaget for beslaget blir kvalitetssikret av en juridisk enhet i etaten. Beslaget blir videre dokumentert og begrunnet ved anmeldelse av det straffbare forholdet. Dersom Tolletaten mottar skriftlig klage over beslaget, oversendes klagen til politiet/påtalemyndigheten. Ved muntlig klage blir vedkommende orientert om at klage må rettes til politiet/påtalemyndigheten. Det er behov for en gjennomgang av reglene for klage over Tolletatens beslag i varer eller gjenstander fordi de antas å kunne inndras, og reglene bør inntas i forskrift. Det er derfor i *tredje ledd* hjemmel for å gi forskrift om klage på beslag.

Til § 11-5 Behandling av beslaglagte varer og transportmidler mv.

Bestemmelsen regulerer hvordan tollmyndighetene skal behandle varer og transportmidler mv. som er beslaglagt. Den viderefører tolloven § 16-14 med enkelte endringer.

Første ledd slår fast at tollmyndighetene kan ta varer og transportmidler mv. som er beslaglagt etter § 11-4, i forvaring. Varene mv. blir i tollmyndighetenes forvaring frem til det foreligger endelig avgjørelse om inndragning, med mindre gjenstanden overleveres politiet eller påtalemyndigheten. Med «endelig avgjørelse» menes avgjørelse om inndragning i forelegg ilagt av påtalemyndigheten eller dom i straffesak.

Annnet ledd har unntak for varer som er utsatt for hurtig bedervelse, og levende dyr. Slike varer kan deklarerer for prosedyren overgang til fri disponering. Ved slik tollbehandling skal det deponeres et beløp som svarer til varens verdi, eller stilles annen sikkerhet for beløpet. Både *NHO Mat og Drikke*, *NHO Logistikk og Transport* og *Tolldirektoratet* mener det bør være hjemmel for å bestemme at det deponerte beløpet kan settes lavere enn varens verdi. Tolldirektoratet viser til at ved beslag av vareparti med høy verdi, fastsetter politiet i praksis inndragningsbeløpet langt lavere enn varens verdi. Departementet mener bestemmelser om deponering av lavere beløp enn varens verdi kan gis i forskrift etter fjerde ledd.

Dersom eieren ikke vil overta varen, eller er ukjent, kan varen selges etter § 11-6. Det følger av § 11-6 at varen skal selges ved tvangssalg etter

skattebetalingsloven § 14-10, men at tollmyndighetene kan bestemme at varen skal tas hånd om på annen måte. *Tolldirektoratet* viser til at det siste alternativet ofte vil være det som er mest aktuelt for denne typen varer. Som eksempel nevnes at dyr kan omplasseres av Mattilsynet som sørger for at dyrevelferd ivaretas. Dersom varen er lite holdbar eller holder på å bli ødelagt, kan den destrueres etter § 11-7 første ledd.

Tredje ledd bestemmer at dersom inndragning ikke finner sted, skal beslaget leveres tilbake til eieren eller den som hadde de beslaglagte varene med seg ved inn- eller utførselen. Bestemmelsen lovfester praksis. Tollmyndighetene erfarer at beslaglagte kjøretøy ikke blir hentet etter at det er avgjort at inndragning ikke finner sted. I noen tilfeller er eier ukjent eller har ukjent adresse i Norge. Tollmyndighetene kan i slike tilfeller selge den beslaglagte gjenstanden etter § 11-6. Det vil si at varene som hovedregel skal selges etter reglene om tvangssalg i skattebetalingsloven § 14-10. Bestemmelsen har regler om varsling av mulige eiere, og at salgssummen tilfaller staten dersom eier ikke melder seg. *Tolldirektoratet* peker på behovet for å «inndra» beslaglagte varer som er innført uten nødvendig tillatelse, som alkohol og sigaretter, når inndragning (etter straffeloven kapittel 13) ikke finner sted fordi saken henlegges hos politiet/påtalemyndigheten. *Departementet* mener at når beslag som er begrunnet i skjellig grunn til mistanke om overtredelse av straffebestemmelser i loven som hjemler restriksjoner, krav om tillatelser mv. ikke inndras, må spørsmålet om overtredelse av dette regelverket og mulige rettsvirkninger av en overtredelse, avgjøres av myndigheten som forvalter det aktuelle regelverket. Som eksempel nevnes Miljødirektoratets adgang til å treffe vedtak om å inndra varer i medhold av naturmangfoldloven § 72b. Tollmyndighetene må ha rutiner for å kontakte vedkommende myndighet før varen eventuelt tilbakeleveres etter § 11-5 tredje ledd.

Etter *fjerde ledd* kan departementet gi forskrift om behandling av varer som er beslaglagt, herunder at også andre varer kan utleveres på vilkår som nevnt i annet ledd, om deponering av lavere beløp enn varens verdi og om dekning av kostnader som påløper ved beslaget.

Til § 11-6 Salg av varer mv.

Bestemmelsen har regler om salg av varer etter at de er tilbakeholdt etter § 11-2 eller beslaglagt etter § 11-4. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-2 annet og tredje ledd, som gjelder varer tilbake-

holdt og innhentet etter tolloven § 4-2 første ledd og § 4-27, og § 16-14 annet ledd som gjelder beslaglagte varer som er utsatt for hurtig bederelse, og levende dyr.

Første punktum slår fast at varer mv. som kan selges etter § 11-2 annet ledd og § 11-5 annet og tredje ledd, skal selges etter reglene om tvangssalg i skattebetalingsloven § 14-10.

Skattebetalingsloven § 14-10 foreslås endret slik at den tilpasses paragrafen her, se omtale i merknad til bestemmelsen. Etter skattebetalingsloven § 14-10 slik den foreslås endret, skal salg av varer etter vareførselsloven § 11-6 skje gjennom namsmyndighetene etter reglene om tvangssalg i tvangsfullbyrdsloven kapittel 8 (om tvangsdekning i løsøre) så langt de passer. Det følger av annet ledd at ved salg av varer etter vareførselsloven § 11-6, jf. § 11-2 annet ledd og § 11-5 annet og tredje ledd, skal deklarasjonen om mulig varsles. Hvis varen ikke er deklarasjonen, skal den antatte mottakeren eller eieren av varen om mulig varsles. Har den antatte mottakeren eller eieren ukjent adresse, kan salget skje 14 dager etter at varene er innhentet eller tilbakeholdt etter vareførselsloven § 11-2. Det følger videre at salgssummen utbetales til de berettigede, som er staten for skatte- og avgifts- og tollkrav og deretter eventuelle panthavere. Det følger av femte ledd at eventuelt overskytende beløp tilfaller deklarasjonen eller den antatte eier eller mottaker av varen dersom vedkommende melder seg innen tre måneder etter at salget fant sted. Etter utløpet av denne fristen tilfaller beløpet statskassen.

Etter *annet punktum* kan tollmyndighetene bestemme at varen istedenfor å selges, skal tas hånd om på annen måte. Tvangssalg av varer etter skattebetalingsloven § 14-10 er ikke alltid hensiktsmessig. Både varens beskaffenhet og kostnader som påløper ved tvangssalg, kan tilsi at varen tas hånd om på annen måte. Andre måter å ta hånd om varen på kan være å overlevere den til museum, dyrehage eller lignende. Et annet eksempel, som ligger tett opp mot destruksjon, er å levere en bil med så lav verdi at salgssinntekten ikke vil dekke salgskostnader, til vraking. Departementet foreslo derfor i høringsnotatet at tollmyndighetene i «særlige tilfeller» kan bestemme at varen tas hånd om på annen måte. *Tolldirektoratet* uttaler at det som omtales som særlige tilfeller, er det de opplever som normalt tilfeller, og ber om at ordlyden vurderes. Som følge av direktoratets innspill er ordlyden endret slik at «særlige tilfeller» er tatt ut. Også i disse tilfellene skal eventuelt overskytende beløp etter et eventuelt salg tilfalle deklarasjonen eller den antatte eier

eller mottaker av varen, men ofte vil dette dreie seg om ubetydelige beløp.

Tolloven § 16-8 om inndragning bestemmer at «vare som har vært gjenstand for overtredelse av dette kapittel», tilfaller statskassen dersom eieren ikke er kjent eller har ukjent oppholdssted i Norge, og heller ikke lovovertræderen er kjent eller har ukjent oppholdssted i Norge, såfremt eieren ikke har meldt seg innen én måned etter at varen kom i det offentlige besittelse. Bestemmelsen brukes når tollmyndighetene kommer i besittelse av varer som er forsøkt innført eller utført ulovlig, og verken eieren eller lovovertræderen er kjent («herreløst gods»). Dette kan for eksempel være postpakker til ikke-eksisterende mottakere i Norge og uhentet bagasje på flyplasser. Bestemmelsen videreføres ikke i vareførselsloven fordi den anses som overflødig og gjør regelverket uklart. Departementet legger til grunn at tollmyndighetene i de nevnte tilfellene vil kunne tilbakeholde varen etter § 11-2 fordi den ikke er tollbehandlet, og selge den etter § 11-6. Det følger av § 11-6 at salg skjer etter reglene om tvangssalg i skattebetalingsloven § 14-10. Denne bestemmelsen har regler om varsling av deklaranten eller den antatte eier eller mottaker av varen, og fremgangsmåten dersom vedkommende har ukjent adresse. Hvis eieren ikke melder seg innen tre måneder etter at salget finner sted, vil restbeløpet tilfalle staten, jf. skattebetalingsloven § 14-10 femte ledd. Hvis tollmyndigheten beslaglegger varene med hjemmel i vareførselsloven § 11-4 og inndragning ikke finner sted, følger det av § 11-5 tredje ledd at varene kan selges etter § 11-6, og dermed reglene om tvangssalg i skattebetalingsloven § 14-10. Ofte vil tvangssalg etter skattebetalingsloven § 14-10 ikke være hensiktsmessig, og tollmyndighetene vil da kunne ta hånd om varen på annen måte, jf. § 11-6 annet punktum.

Salg av varer mv. etter § 11-6 gjelder varer som fortsatt eies av deklaranten eller antatt eier eller mottaker. Varer som er avstått, enten etter § 3-7 eller § 11-2 annet ledd, tilfaller staten. Tollmyndighetene kan da selge varen på den måten den finner hensiktsmessig, etter retningslinjene i «Instruks for utrantering, kassasjon og avhending av materiell og fast eiendom som tilhører staten», fastsatt ved kgl.res. 17. mars 1978. Slikt salg skjer ofte ved «tollauksjon».

Til § 11-7 Destruksjon av varer

Bestemmelsen gjelder tollmyndighetenes adgang til å destruere varer som er holdt tilbake eller beslaglagt. Den viderefører tollloven § 4-2 tredje

ledd annet punktum og § 16-14 tredje ledd, med tillegg av en ny bestemmelse om destruksjon av varer som er holdt tilbake fordi de er inn- eller utført uten nødvendige tillatelser.

Etter *første ledd* kan varer som er holdt tilbake eller innhentet etter § 11-2 eller beslaglagt etter § 11-4, jf. § 11-5 annet ledd, destrueres når det anses nødvendig, fordi varen er lite holdbar eller holder på å bli ødelagt. Bestemmelsen omfatter varer som er holdt tilbake fordi de ikke er tollbehandlet, eller fordi de er disponert over i strid med vilkår som følger av tollbehandlingen. Den omfatter også varer som er beslaglagt fordi det kan bli tale om å inndra dem fordi det er skjellig grunn til mistanke om overtredelse av straffebestemmelsene i vareførselsloven eller i andre lover.

Annet ledd gir tollmyndighetene adgang til å destruere varer som er holdt tilbake fordi de er inn- eller utført uten nødvendig tillatelse fastsatt i annen lov, jf. § 11-3. Varene er i disse tilfellene ikke beslaglagt etter § 11-4. Bestemmelsen er ny.

Det er et problem for tollmyndighetene at de etter tollloven ikke har adgang til å destruere varer som er tilbakeholdt fordi de er inn- eller utført uten nødvendig tillatelse fastsatt i annen lov. Ofte kan det ta lang tid før kompetent myndighet avgjør om varen er ulovlig inn- eller utført og kan destrueres. Tollmyndighetene må i slike tilfeller oppbevare varen, noe som kan innebære betydelig kostnader. Tollmyndighetene erfarer også at kompetent myndighet i enkelte tilfeller treffer vedtak om at en vare er ulovlig å innføre, men ikke om hva som skal skje med varen. Varen kan i slike tilfeller utføres eller avstås til tollmyndighetene, jf. § 3-7 i loven her, men dette krever aktiv medvirkning fra deklaranten. Uten medvirkning forblir varen i tollmyndighetenes forvaring på ubestemt tid.

Noen av lovene som stiller krav om tillatelse mv. for inn- eller utførsel, har også regler om destruksjon. Tollmyndighetene kan med hjemmel i legemiddeloven § 13 a, jf. forskrift 2. november 2004 nr. 1441 om tilvirkning og import av legemidler § 3-2a og tobakkskadeloven § 43, jf. forskrift 6. februar 2003 om innhold i og merking og utforming av tobakksvarer mv. § 39, destruere varer som er tilbakeholdt fordi de er innført i strid med bestemmelser i de respektive lovene. Det stilles som vilkår at mottakeren av varen er varslet om at varen kan bli beslaglagt og destruert, og at vedkommende skal få mulighet til å uttale seg innen en frist. Det er videre bestemt at forvaltningsloven §§ 23, 24, 25 og 27 ikke gjelder når mottakeren ikke har gitt tilbakemelding innen fristen.

Departementet mener at tollmyndighetene bør ha en generell hjemmel i vareførselsloven til å destruere varer som er forsøkt inn- eller utført uten nødvendig tillatelse fastsatt i annen lov. På samme måte som i legemiddeloven og tobakkskadeloven stilles det krav om at mottaker av varen er varslet om at varen kan bli destruert. Slikt varsel skal etter § 11-3 annet ledd gis i underretning om tilbakehold av varen. Mottaker av varen må gi sitt samtykke til destruksjon innen én måned regnet fra da varselet ble gitt. Det følger videre av annet ledd at den som ikke innen fristen skriftlig motsetter seg destruksjon, oppfylder vilkåret om samtykke.

Tollmyndighetenes destruksjon av varer er i utgangspunktet et enkeltvedtak underlagt forvaltningslovens bestemmelser. Utgangspunktet er derfor at forvaltningslovens krav til forhåndsvarsel, utrednings- og informasjonsplikt, partsinn-syn, krav til skriftlig og begrunnet vedtak, klage, omgjøring og sakskostnader gjelder på vanlig måte. Kravet om at enkeltvedtak skal være skriftlig, begrunnet og at parten underrettes om vedtaket gjelder likevel ikke dersom mottakeren ikke gir tilbakemelding på varselet om destruksjon, jf. *annet ledd tredje punktum*. Dersom mottakeren motsetter seg destruksjon og hevder at varen ikke er forsøkt innført uten nødvendig tillatelse, må dette vurderes av kompetent myndighet, på samme måte som i dag.

Tredje ledd bestemmer at deklaranter eller mottakeren av varen plikter å dekke omkostningene ved destruksjon og de omkostninger som tidligere er påløpt. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-2 fjerde ledd, som gjelder ved tilbakehold av varer ved brudd på regler om tollbehandling og § 16-14 tredje ledd. Dessuten vil bestemmelsen gjelde for destruksjon etter § 11-3.

Etter *fjerde ledd* kan departementet gi forskrift om destruksjon av varer og om unntak fra klagerett over vedtak om destruksjon etter annet ledd. Sistnevnte hjemmel vurderes benyttet dersom antallet klager blir stort.

9.12 Kapittel 12 Administrative reaksjoner og straff

Generelle merknader til kapittel 12

Kapitlet har bestemmelser om tollmyndighetenes adgang til å ilegge administrative reaksjoner som tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og bortfall av adgangen til å representere deklaranter. Bestemmelsene om dette viderefører i det vesentlige de

tilsvarende bestemmelsene i tolloven kapittel 16, men med nødvendige tilpasninger til andre bestemmelser i loven her.

Straffebestemmelsene i kapitlet er betydelig omarbeidet sammenlignet med straffebestemmelsene i tolloven kapittel 16. Det gjelder først og fremst oppbyggingen av bestemmelsene, men det er også gjort enkelte endringer i hvilke handlinger som er straffbare.

Oppbyggingen av straffebestemmelsene tilsva- rer strukturen i straffeloven, og er derfor bygget opp med en objektiv gjerningsbeskrivelse og tilhørende straffereaksjon, se §§ 12-5 til 12-7. Kravet om forsett følger av straffeloven § 21, og skyldkravet er derfor ikke inntatt i straffebestemmelsene i loven her. Når også grovt uaktsomme overtredelser er straffbare, reguleres dette i en egen bestemmelse med tilhørende strafferamme, se § 12-10. Paragraf 12-9 har regler om strafferammen for grove overtredelser, og angir hvilke momenter som særlig skal tillegges vekt ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov. Medvirkning til overtredelse av vareførselsloven kan straffes etter straffeloven § 15. I sin høringsuttalelse er *Riksadvokaten* «enig i at det, dersom det skal gis en ny lov, er hensiktsmessig å bygge opp bestemmelsene om straff på samme måte som i straffeloven».

Denne oppbyggingen av straffebestemmelsene i vareførselsloven er ikke ment å innebære vesentlige endringer i hvilke overtredelser som er straffbare. Noen av straffebestemmelsene i tolloven videreføres imidlertid ikke. Det gjelder tolloven § 16-2 annet og tredje ledd. Etter § 16-2 annet ledd første punktum regnes det «å ikke oppgi til tollmyndighetene en vare som finnes i transportmiddel, når man er pliktig til det» som ulovlig vareførsel. Departementet mener at slike tilfeller ofte vil kunne straffes etter § 12-5 bokstav a, som rammer den som inn- eller utfører en vare uten å legge den frem for tollmyndighetene. Alternativt kan forholdet rammes av § 12-8 om straff for unnlatt medvirkning ved kontroll, når det i en kontrollsituasjon ikke gis opplysninger om varen på forespørsel.

Tolloven § 16-2 annet ledd annet punktum likestill det å gi en vare villedende utseende eller gjemme varer inne i eller blant andre varer med det å ikke oppgi varen til tollmyndighetene. I tillegg er det et krav at formålet er å unndra varen fra riktig tollbehandling. Departementet antar at bestemmelsen særlig kan være aktuell i tilknytning til at varen legges frem for tollmyndighetene etter § 2-4. Er varen gitt et villedende utseende eller gjemt inne i eller blant andre varer, vil det da

etter departementets syn foreligge en straffbar overtredelse etter § 12-5 bokstav a. Etter § 16-2 tredje ledd straffes også fører av transportmiddel som ikke på forsvarlig måte søker å hindre at en vare ulovlig føres ut av eller inn i transportmiddelet. Departementet legger til grunn at en slik unnlatelse vil kunne straffes som ulovlig vareførsel, eventuelt som medvirkning, og at bestemmelsen i liten grad har selvstendig betydning.

Tolloven § 16-3 om forberedelse til ulovlig vareførsel rammer den som inngår avtale med noen i inn- eller utland med sikte på inn- eller utførsel av en vare i strid med bestemmelser gitt i eller med hjemmel i loven. Departementet foreslo i høringsnotatet at dette straffebudet ikke skulle videreføres. *Tolldirektoratet* peker i sin høringsuttalelse på at grensene mellom forsøk og forberedelse ikke er sammenfallende. Etter departementets vurdering er bestemmelsen likevel i hovedsak overflødig, da de fleste tilfellene som rammes av tolløven § 16-3, vil kunne forfølges som forsøk på andre straffebud i vareførselsloven. I tillegg kan handlinger som rammes av bestemmelsen, i de fleste tilfeller straffes som medvirkning til en straffbar overtredelse. Departementet fastholder derfor forslaget om ikke å videreføre bestemmelsen.

Heller ikke tolløven § 16-4 om heleri videreføres. Etter departementets vurdering er det ikke behov for en egen bestemmelse om heleri i vareførselsloven i tillegg til heleribestemmelsen i straffeløven § 332.

Tolloven § 16-5 om motarbeiding av tollmyndighetene videreføres delvis i § 12-7, som rammer den som unnlater å medvirke til kontroll etter § 8-5 eller yte bistand ved stedlig kontroll etter § 8-13. Tolloven § 16-5 annet ledd om straff for den som gir uriktige erklæringer, uriktige opplysninger eller legger frem uriktige legitimasjonsdokumenter videreføres imidlertid ikke. Å gi uriktige opplysninger, for eksempel i en deklarasjon, vil ofte kunne føre til unndragelse av innførselsavgifter og dermed rammes av skattesvikbestemmelsen i straffeløven § 378. Etter departementets vurdering er det tilstrekkelig at opplysningssvikt, som verken rammes av andre straffebestemmelser i vareførselsloven eller av skattesvikbestemmelsen i straffeløven, sanksjoneres med overtredelsesgebyr etter § 12-2.

Riksadvokaten uttaler:

«Riksadvokaten har for øvrig ikke negative merknader til forslagene til avkriminalisering av noen typer mindre alvorlige overtredelser. I

denne sammenheng bemerkes at en savner en vurdering av for behovet for å kunne straffe uaktsomme overtredelse av vareførselsloven § 12-5. Andre uaktsomme tollovertredelser er foreslått avkriminalisert, og straff for brudd på f.eks. skattebetalingsloven og straffeløven kapittel 30 krever med ett unntak (minst) grov uaktsomhet.»

Departementet har etter en ny vurdering kommet til at det ikke er grunn til å straffe uaktsom overtredelse av § 12-5 slik en foreslo i høringsnotatet. Departementet har ved denne vurderingen blant annet sett hen til forarbeidene til straffeløven, Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) punkt 10.3 hvor Justis- og politidepartementet skriver:

«Departementet går på denne bakgrunn inn for at man i større grad enn hittil bør begrense seg til å sette straff for grov uaktsomhet når uaktsomhetsansvar skal statueres. Dette innebærer ikke nødvendigvis at grov uaktsomhet skal være den faktiske hovedregelen, men at lovgiverne bør tenke seg bedre om i valget mellom grov og simpel uaktsomhet enn det som har vært vanlig. Etter departementets syn er det grunnlag for en viss innstramming i bruken av simpel uaktsomhet som skyldform. Men departementet er samtidig mer åpen for å bruke vanlig (simpel) uaktsomhet som skyldform enn det Straffelovkommissjonen gir uttrykk for.»

I de langt fleste tilfeller vil det kunne statueres enten grov uaktsomhet eller forsett ved overtredelse av vareførselslovens bestemmelser. Etter departementets vurdering vil det i saker hvor det kun kan statueres simpel uaktsomhet, være tilstrekkelig å ilegge overtredelsesgebyr etter § 12-2.

I høringsnotatet foreslo departementet også at strafferammen for forsettlige overtredelser i utgangspunktet skal være bot eller fengsel inntil to år, mens grov uaktsom overtredelse skal kunne straffes med bot eller fengsel inntil ett år. For overtredelser som er begått med forsett, innebar forslaget en heving av strafferammen fra bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler til fengsel inntil to år, og for grovt uaktsomme overtredelser fra bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler til fengsel inntil ett år. *Riksadvokaten* har stilt spørsmål om behovet for en slik økning av strafferammene, og departementet har etter en ny vurdering funnet at det ikke er grunn til å videreføre dette forslaget.

Til § 12-1 Tvangsmulkt

Bestemmelsen gjelder tollmyndighetenes adgang til å ilegge løpende tvangsmulkt, og viderefører tolloven § 16-16. Tollmyndighetene har foreløpig ikke benyttet denne adgangen, men departementet mener det kan være et hensiktsmessig virkemiddel, og at bestemmelsen bør videreføres.

Som ledd i vareførselskontrollen kan tollmyndighetene innhente kontrollopplysninger fra dem som har opplysningsplikt etter kapittel 2, 3, 4 og 5, jf. § 8-10, tredjeparter og den som har gitt opplysninger om varens opprinnelse, jf. §§ 8-11 og 8-12. Krav om å gi opplysninger skal som hovedregel være skriftlig, og det settes normalt en frist for å gi opplysningene. For å sikre gjennomføring av kontrollen, er det viktig at tollmyndighetene har reaksjonsmidler dersom kontrollopplysningene ikke gis. Adgangen til å ilegge tvangsmulkt gir tollmyndighetene mulighet til å fremtvinge levering av opplysningene. Tvangsmulkten skiller seg fra overtredelsesgebyr ved at den skal tvinge de opplysningspliktige til å etterkomme krav om å gi opplysninger, og ikke være en sanksjon for et allerede begått brudd på opplysningsplikten.

Første ledd bestemmer at tollmyndighetene kan ilegge den som skal gi opplysninger etter §§ 8-10 til 8-12, en daglig løpende tvangsmulkt når opplysningene ikke gis innen de fastsatte frister. Tilfeller hvor de gitte opplysningene har åpenbare mangler, likestilles med det å ikke gi opplysninger. Tollmyndighetene kan også ilegge tvangsmulkt overfor den om ikke retter seg etter pålegg om bokføring innen den fristen som er satt i pålegget. Tollmyndighetenes adgang til å ilegge bokføringspålegg følger av § 8-16. Retter vedkommende seg etter pålegget innen fristen, ilegges ingen reaksjon. I motsatt fall kan det ilegges tvangsmulkt som vil løpe frem til bokføringen er rettet i samsvar med pålegget.

Etter *annet ledd* skal ilagt tvangsmulkt ved opplysningssvikt ikke overstige 50 ganger rettsgebyret. Ved manglende oppfølging av bokføringspålegg skal samlet tvangsmulkt ikke overstige én million kroner, jf. *tredje ledd*. I slike tilfeller er nivået ytterligere regulert ved at satsen skal være ett rettsgebyr per dag, men kan i særlige tilfeller settes lavere eller høyere begrenset oppad til ti rettsgebyr per dag.

Vedtak om tvangsmulkt er å regne som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2, og forvaltningsloven § 51 om tvangsmulkt vil derfor gjelde for vedtak om tvangsmulkt etter vareførselsloven. Tolloven § 16-16 femte til syvende ledd er derfor overflødig, og videreføres ikke. På den

annen side følger det av *fjerde ledd* at forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16 kan unnlates når det treffes vedtak om tvangsmulkt. Det skyldes at et vedtak om tvangsmulkt anses som et varsel om at tvangsmulkten vil begynne å løpe dersom opplysningene ikke er gitt innen en frist. Videre stilles krav til innholdet i melding om vedtak om tvangsmulkt.

Til § 12-2 Overtredelsesgebyr

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på plikter etter vareførselsloven. Den viderefører i hovedsak tolloven §§ 16-17 og 16-19, men med en tilpasning til pliktreglene i kapittel 2 til 5 i loven her.

Departementet foreslo i høringsnotatet en egen bestemmelse i § 12-2 første ledd bokstav e om overtredelsesgebyr overfor den som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger. Dette forslaget videreføres ikke da en slik bestemmelse antas å ikke ha noen selvstendig betydning. Ved overtredelse av vilkår eller plikter som nevnt i første ledd bokstav a til d, kan en overtredelse innebære at det er gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger, for eksempel uriktige opplysninger om varer som bringes med som last etter § 2-3 eller uriktige opplysninger i deklarasjonen som skal gis etter § 3-2. I sistnevnte bestemmelse fremgår det at deklarasjonen skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for den prosedyren som varen skal underlegges. Dersom det er plikt til å svare tollavgift eller andre innførselsavgifter av varen, vil forholdet ofte også innebære et brudd på opplysningsplikter etter forslaget til tollavgiftsloven § 9-2 eller skatteforvaltningsloven kapittel 8. I slike tilfeller vil det kunne ilegges tilleggsavgift eller tilleggs-skatt.

Flere høringsinstanser har merknader til tollmyndighetenes praktisering av dagens regler om overtredelsesgebyr. *NHO Logistikk og Transport* og *NHO Mat og Drikke* mener at praksis er for streng, selv om det i forarbeidene fremgår at tollmyndighetene skal utvise forsiktighet. Sistnevnte høringsinstans skriver også:

«Brudd på pliktene ved ankomst til tollområdet, skyldes ikke sjelden at transportør har passert grensen uten å stoppe, eller at en eller flere av tolldeklarasjonene som følger bilen ikke er stemplet eller registrert. Når vareeier i slike tilfeller i ettertid rapporterer bruddet, bør overtredelsesgebyr ikke pålegges vareeier.

Eventuelt overtredelsesgebyr bør da, som i Sverige, ilegges speditør/transportør.»

Også *Næringslivets hovedorganisasjon* mener at overtredelsesgebyr ikke må ilegges automatisk ved enhver overtredelse, men at det må foretas en konkret vurdering der blant annet skyld, overtredelsens omfang og virkning må veie tungt. *Næringslivets avgiftsforum* har tilsvarende synspunkter, og uttaler videre:

«Er en vare smuglet inn og den ansvarlige melder seg i ettertid, får myndighetene opplysninger og tollavgift som de ellers ikke ville fått. Tilsvarende er det med varer hvor melde- og fremleggelsesplikten er oppfylt, men hvor det ikke er levert deklarasjon (evt. melding om tollavgift). Når varer etterdeklarerer på denne måten (selv om det ikke skal betales tollavgift), får myndighetene opplysninger om varene som de ellers ikke ville mottatt. Selv om tollmyndighetene ikke lenger har den fysiske kontrollmuligheten, vil slik etterdeklarasjon langt på vei reparere unnlatsen. Det er viktig å gi de ansvarlige et incentiv til å reparere mest mulig. Det oppnår man ikke hvis feilen sanksjoneres på samme måte som om den avdekkes ved myndighetenes kontroll.»

Departementet viser til at formålet med gebyrordningen er å stimulere til at regelverket følges, og sikre at tollmyndighetene har et effektivt sanksjonsmiddel ved pliktbrudd som ikke er så grove at de straffefølges. Selv om ordningen ikke forutsetter individuelle vurderinger av skyldkrav, er det ikke hensikten at enhver overtredelse av regelverket skal sanksjoneres med et overtredelsesgebyr. Som det fremgår av forarbeidene til tolloven §§ 16-17 flg., Prop. 1 LS (2016–2017) punkt 13.8, må tollmyndighetene utvise et visst skjønns ved vurderingen av om gebyr skal ilegges i det enkelte tilfellet. De øvre rammene for gebyrets størrelse følger i dag av tollforskriften §§ 16-17-1, mens nærmere retningslinjer for når overtredelsesgebyr skal ilegges og gebyrets størrelse er gitt i interne retningslinjer. Departementet legger til grunn at Tolldirektoratet, i forbindelse med arbeidet med forskrifter til loven her, gjennomgår retningslinjene og vurderer om dagens praktisering er i samsvar med forutsetningene i forarbeidene. Departementet viser også til at Høyesterett i dom 15. april 2021 (HR-2021-797-A) har lagt til grunn at det objektive ansvaret for foretaksstraff som følger av straffeloven § 27 ikke er forenlig med straffebelegget i EMK slik det er tolket av

EMD. I påvente av eventuelle forslag til lovendringer har Justis- og beredskapsdepartementet bedt om at Høyesteretts avgjørelse inntil videre legges til grunn også ved ileggelse av overtredelsesgebyr overfor foretak. Dette innebærer at det stilles krav om alminnelig uaktsomhet ved ileggelse av overtredelsesgebyr. Tollmyndighetene har inntil videre lagt om sin praksis i samsvar med dette. Når det gjelder eksemplet som nevnes av *NHO Mat og Drikke*, vil departementet påpeke at mottaker av varen, etter loven her, i praksis deklarerer, bare skal svare for brudd på de plikter denne har. Ved brudd på plikter som påhviler sjåføren etter kapittel 2 om plikter ved ankomst til tollområdet, er det eventuelt sjåføren som skal ilegges overtredelsesgebyr.

Etter *første ledd bokstav a* kan overtredelsesgebyr ilegges den som innfører en vare, uten å oppfylle plikter ved ankomst til tollområdet etter lovens kapittel 2. Dette omfatter plikt til å gi forhåndsvarsel, plikt til å gå direkte til bestemmelsessted ved ankomst til tollområdet, melde- og opplysningsplikt ved ankomst til bestemmelsessted, plikt til å fremlegge varer for tollmyndighetene, opplysningsplikt ved videre transport i tollområdet og plikter knyttet til lossing, jf. §§ 2-1 til 2-6. Bestemmelsen viderefører tolloven § 16-17 første ledd bokstav a om adgang til å ilegge overtredelsesgebyr overfor den som overtrer plikter etter tolloven §§ 3-1 til 3-7, men begrenset til plikter ved innførsel.

Første ledd bokstav b bestemmer at overtredelsesgebyr kan ilegges den som innfører en vare til tollområdet uten å oppfylle plikter etter kapittel 3 om tollbehandling. De aktuelle paragrafene i dette kapitlet er §§ 3-1 til 3-3 og § 3-6. Etter § 3-1 skal enhver vare som innføres til tollområdet, enten underlegges en tollprosedyre, gjenutføres eller avstås. En tilsvarende plikt følger i dag av tolloven § 4-1. Videre følger det av § 3-2 at det skal leveres en deklarasjon for alle varer som skal underlegges en tollprosedyre, og at deklarasjonen skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for den aktuelle prosedyren. Brudd på denne bestemmelsen omfatter også det å gi uriktige eller ufullstendige opplysninger i deklarasjonen. Paragraf 3-3 regulerer hvem som kan levere deklarasjonen, og § 3-6 bestemmer at den som vil disponere over en vare på en annen måte enn etter den prosedyren den er deklart for, må deklare varen på nytt. Bestemmelsene viderefører i store trekk tolloven §§ 4-10 og 4-25. Ved brudd på disse bestemmelsene kan tollmyndighetene i dag ilegge overtredelsesgebyr etter tolloven § 16-17 første ledd bokstav b.

Tolldirektoratet mener det er uklart hvem som kan ilegges overtredelsesgebyr etter denne bestemmelsen, og peker på at de aktuelle paragrafene i kapittel 3 ikke angir hvem som har de ulike pliktene. *Departementet* legger til grunn at når forholdet oppdages ved grensepassering, vil det i praksis være den som besitter varen, som kan ilegges overtredelsesgebyr. Det vil si at det vil være den faktiske situasjonen som er avgjørende.

Første ledd bokstav c gjelder tollmyndighetenes adgang til å ilegge overtredelsesgebyr overfor den som disponerer over en vare i strid med vilkår som følger av den deklarererte prosedyren. Bestemmelsen viderefører i det vesentlige adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr etter tolloven § 16-17 første ledd bokstav b ved brudd på andre plikter etter tolloven kapittel 4 enn §§ 4-1 og 4-10 (som videreføres i bokstav b).

Tolloven kapittel 3 og 4 regulerer også plikter ved utførsel av varer, og tolloven § 16-17 første ledd bokstav a og b gir dermed adgang til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på slike plikter. I loven her er plikter ved utførsel regulert i kapittel 5. *Første ledd bokstav d* bestemmer derfor at overtredelsesgebyr kan ilegges den som utfører en vare uten å oppfylle plikter ved avreise og tollbehandling etter kapittel 5. Dette omfatter plikt til å gi forhåndsvarsel om varer som utføres, plikter ved lasting, meldeplikt ved avreise fra tollområdet, plikt til å legge varen frem for tollmyndighetene, tollbehandling av varer og deklarasjonsplikt, jf. §§ 5-1 til 5-9.

Første ledd bokstav e gir tollmyndighetene adgang til å ilegge overtredelsesgebyr overfor den som i Norge utsteder eller foranlediger utstedt uriktig eller ufullstendig opprinnelsesbevis, faktura eller annet legitimasjonsdokument. Bestemmelsen viderefører tolloven § 16-17 første ledd bokstav d, og gjelder tilfeller hvor opprinnelsesbevis, faktura eller annet legitimasjonsdokument er ment å tjene som dokumentasjon ved tollbehandling av en vare i et annet land. Dette vil være tilfeller hvor det i det andre landet innrømmes tollettelser dersom varen har opprinnelse i Norge, eller på grunnlag av annet legitimasjonsdokument utstedt i Norge. Nærmere regler om utstedelse av opprinnelsesbevis følger av §§ 5-11 og 5-12.

Første ledd bokstav f bestemmer at overtredelsesgebyr kan ilegges den som ikke oppfyller oppbevaringsplikten etter lovens § 7-16. Bestemmelsen viderefører tolloven § 16-17 første ledd bokstav b som gir hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på plikten til å oppbevare meldinger, deklarasjoner, dokumenter mv. etter § 4-12.

Etter *første ledd bokstav g* kan overtredelsesgebyr også ilegges den som ikke medvirker til kontroll etter § 8-13, som gjelder kontroll hos den opplysningspliktige. Plikten til å medvirke til kontroll gjelder den som plikter å gi kontrollopplysninger etter §§ 8-10, 8-11 og 8-12. Bestemmelsen viderefører tolloven § 16-17 første ledd bokstav c.

Overtredelsesgebyret ilegges i utgangspunktet etter faste satser, og kan da skje uten for omfattende saksbehandling. Nærmere regler om utmåling av gebyret gis i forskrift med hjemmel i sjette ledd. I praksis må imidlertid tollmyndighetene foreta en individuell vurdering innenfor visse rammer. Ved den individuelle vurderingen skal det for privatpersoner tas hensyn til de momenter som følger av forvaltningsloven § 44, mens det for foretak følger av forvaltningsloven § 46 hvilke hensyn som skal vektlegges ved utmålingen. Utmåling av gebyret basert på overtredelsens omfang er imidlertid vanskelig ved manglende medvirkning til kontroll. *Annet ledd* bestemmer derfor at tollmyndighetene ved slike overtredelser skal fastsette gebyrets størrelse individuelt innenfor en maksimumsgrense på 50 ganger rettsgebyret. Bestemmelsen viderefører tolloven § 16-17 annet ledd.

Tredje ledd bestemmer at overtredelsesgebyr ikke skal ilegges dersom oppfyllelsen var umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige, og viderefører tolloven § 16-17 tredje ledd, mens *fjerde* og *femte ledd* viderefører tolloven § 16-19 om utsatt iverksetting av vedtak om overtredelsesgebyr. Utsatt iverksetting innebærer at vedtak om overtredelsesgebyr ikke skal settes i verk før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Dersom den som er ilagt overtredelsesgebyr vil prøve vedtakets gyldighet for domstolene, skal vedtaket, dersom partene ber om det, ikke iverksettes før søksmålsfristen løper ut eller en endelig rettsavgjørelse foreligger. Begrunnelsen for bestemmelsen om utsatt iverksetting er at administrative sanksjoner kan være av særlig inngripende karakter, og at utsatt iverksetting av vedtaket vil styrke partens rettssikkerhet. Bestemmelsen omfatter ikke overtredelsesgebyr ved brudd på opplysningsplikten for betalingsmidler etter § 12-3. Dette er begrunnet i at overtredelsesgebyret kan sikres ved tilbakehold av deler av betalingsmidlene etter § 11-1. En bestemmelse om utsatt iverksetting av vedtak om overtredelsesgebyr i slike tilfeller vil hindre mulighetene til å sikre overtredelsesgebyret i betalingsmidlene.

Sjette ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om utmåling av gebyret. Departementet legger til grunn at de øvre rammene for overtre-

delsesgebyret gis i forskrift, mens mer detaljerte regler om utmåling gis i interne retningslinjer.

Til § 12-3 Overtredelsesgebyr ved manglende deklaring av betalingsmidler

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på plikten til å deklare kontanter og andre likestilte betalingsmidler. Den viderefører tolloven § 16-15, men slik at tollmyndighetenes adgang til å holde tilbake betalingsmidler til sikring av gebyr, reguleres i en egen paragraf, se § 11-1.

Første ledd viser til at overtredelsesgebyr kan ilegges ved brudd på plikten til å deklare kontanter og andre likestilte betalingsmidler etter §§ 3-2 og 5-6. Nivået på overtredelsesgebyret er begrenset oppad til 30 prosent av betalingsmidlets pålydende. Nærmere bestemmelser om utmåling av gebyret gis i forskrift, jf. *annet ledd*.

Til § 12-4 Bortfall av adgangen til å representere deklaranter

Bestemmelsen gjelder tollmyndighetenes adgang til å forby den som har opptrådt i strid med bestemmelser i loven her eller meddelte tillatelser, å representere deklaranter ved tollbehandlingen. Den er ment å videreføre tolloven § 16-11 om adgang til å representere mottaker eller avsender av varer, men slik at vilkårene for slikt bortfall klargjøres.

Begrunnelsen for bortfall av adgangen til representasjon er i praksis ikke knyttet opp mot overtredelsen alene, men at overtredelsen har vist at vedkommende ikke er egnet til å opptre som representant. Bestemmelsen stiller derfor som vilkår at den aktuelle handlingen er av en slik karakter at vedkommende ikke anses egnet til å opptre som representant ved tollbehandlingen. Videre fremgår det at vedtaket om bortfall skal være tidsbestemt. Tollmyndighetene er i praksis tilbakeholdne med å bruke denne ordningen.

Til § 12-5 Straff for ulovlig vareførsel

Bestemmelsen regulerer hvilke handlinger og unnlatelser som kan straffes som ulovlig vareførsel. Dagens bestemmelse om straff for ulovlig vareførsel i tolloven § 16-2 første ledd rammer «den som i strid med bestemmelse gitt i eller med hjemmel i denne lov, innfører eller utfører en vare utenom tollmyndighetenes kontroll, eller som disponerer over en vare i strid med noen bestemmelse gitt i eller med hjemmel i denne lov». Etter departe-

mentets syn bør det fremgå noe klarere av loven hvilke handlinger og unnlatelser som kan være straffbare. Strafferammen er bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler.

Bokstav a fastslår straffeansvar for den som inn- eller utfører en vare uten å legge varen frem for tollmyndighetene. Plikten til å fremlegge varer ved inn- og utførsel følger av henholdsvis §§ 2-4 og 5-4. Fremleggelsesplikten gjelder for enhver som bringer en vare til eller fra tollområdet. Straffebestemmelsen har en snevrere rekkevidde enn bestemmelsen om overtredelsesgebyr ved brudd på plikter i kapittel 2, jf. § 12-2 bokstav a, da straffebestemmelsen ikke omfatter brudd på de andre pliktene ved ankomst til tollområdet som følger av kapittel 2. I praksis er isolerte brudd på slike plikter mindre alvorlige enn brudd på fremleggelsesplikten, og departementet mener derfor det er tilstrekkelig at brudd på andre plikter enn fremleggelsesplikten sanksjoneres med et overtredelsesgebyr.

Etter *bokstav b* straffes den som inn- eller utfører en vare uten å tollbehandle varen etter §§ 3-1 eller 5-5.

Bokstav c rammer den som disponerer en vare i strid med vilkår som følger av den deklarte prosedyren, jf. kapittel 4 om tollprosedyrer ved innførsel og § 5-9 om prosedyren utførsel. Mens overtredelse av bokstav b i de fleste tilfeller vil innebære unnlattelse av å handle i samsvar med en plikt, vil bokstav c som regel ramme en aktiv handling.

Bokstav d viderefører tolloven § 16-5 tredje ledd, og rammer den som i Norge utsteder eller foranlediger utstedt uriktig eller ufullstendig opprinnelsesbevis, faktura eller annet legitimasjonsdokument som er bestemt til å tjene som bevis ved tollbehandlingen av vare i et annet land. Dette vil være tilfeller hvor det i det andre landet innrømmes tollettelser dersom varen har opprinnelse i Norge eller på grunnlag av annet legitimasjonsdokument utstedt i Norge. Nærmere regler om utstedelse av opprinnelsesbevis følger av §§ 5-11 og 5-12.

Til § 12-6 Straff for brudd på lås eller segl mv.

Bestemmelsen viderefører tolloven § 16-6 om straff for brudd på lås eller segl mv., men slik at uaktsom overtredelse ikke er straffbart. Det skyldes at lås eller segl typisk brytes med forsett om å få tilgang til varer som ikke er ment å være til fri omsetning mv. En eventuell påstand om manglende kunnskap om regelverket som regulerer adgangen til å bryte lås eller segl, må vurderes

etter reglene om unnskyldelig rettsvillfarelse. Etter rettspraksis skal det mye til for at dette anerkjennes på vareførselsområdet.

Etter *første ledd* straffes den som rettstridig bryter tollmyndighetenes lås eller segl, lås eller segl påsatt eller godkjent av utenlandsk tollmyndighet som Norge etter en konvensjon er forpliktet til å godta, eller en annen stats tollsegl som er benyttet etter § 9-6. Strafferammen er bot eller fengsel i inntil seks måneder eller begge deler.

Etter *annet ledd* straffes den som er ansvarlig for låsen eller seglet med bøter, hvis låsen eller seglet er rettstridig brutt, og bruddet skyldes forsømmelse fra vedkommendes side, eller hvis vedkommende ikke etter bruddet har truffet forsvarlige tiltak for å hindre at en vare kunne fjernes eller forandres. Slik overtredelse straffes med bøter. Etter *tredje ledd* er det også straffbart å rettstridig skaffe seg adgang til en vare som er under lås eller segl, selv om låsen eller seglet ikke er blitt brutt.

Til § 12-7 Straff for unnlatt medvirkning ved kontroll mv.

Bestemmelsen slår fast at det er straffbart å unnlate å medvirke til kontroll eller yte bistand etter §§ 8-5 eller 8-13. Strafferammen er bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler. Den er ment å videreføre deler av tolloven § 16-5 første ledd, men slik at det ved henvisning til konkrete kontrollbestemmelser, fremgår tydeligere hvilke unnlatelser som kan straffes.

Paragraf 8-5 gjelder plikt til å medvirke ved kontroll, og retter seg mot den som befinner seg på sted og under forhold som nevnt i §§ 8-2 og 8-3. Det vil si personer som er i transportmidler, i bygninger, på steder, bærer bagasjen mv. som skal undersøkes i den konkrete kontrollsituasjonen, og ikke publikum generelt.

Paragraf 8-13 om kontroll hos den opplysningspliktige gjelder tollmyndighetenes adgang til stedlig ettersyn, og bestemmer i fjerde ledd at den opplysningspliktige, eventuelt dennes fullmektig, skal være til stede og yte nødvendig veiledning og bistand, når tollmyndighetene krever det. Departementet legger til grunn at brudd på slik bistandsplikt normalt sanksjoneres med overtredelsesgebyr etter § 12-2 bokstav g.

Til § 12-8 Forsøk

Bestemmelsen viderefører tolloven § 16-1 annet ledd, og slår fast at også forsøk på overtredelse av §§ 12-5 til 12-7 kan straffes. Den som frivillig avstår fra å fullbyrde lovbruddet eller avverger at

det blir fullbyrdet, straffes likevel ikke for forsøk, jf. straffeloven § 16 annet ledd.

Til § 12-9 Grov overtredelse

Bestemmelsen hever strafferammen for grov overtredelse av bestemmelser nevnt i §§ 12-6 og 12-7 til bot eller fengsel inntil seks år, og angir når en overtredelse er å anse som grov. Den viderefører med enkelte endringer tolloven § 16-7, men begrenset til å gjelde overtredelse av § 12-6 om ulovlig vareførsel og § 12-7 om straff for brudd på lås og segl mv. Det innebærer at det ikke skilles mellom vanlig og grov overtredelse av § 12-8 om straff for unnlatt medvirkning til kontroll mv.

Hvorvidt en overtredelse er anse som grov, beror på en helhetsvurdering, og *bokstav a til h* regner opp hvilke momenter som særlig skal tillegges vekt ved denne vurderingen. Oppregningen er noe oppdatert sammenlignet med oppregningen i tolloven § 16-7. Departementet har ved valg av momenter blant annet sett hen til hvilke momenter som skal vektlegges ved avgjørelsen av om overtredelser etter straffeloven kapittel 30 om bedrageri, skattesvik og lignende økonomisk kriminalitet er å anse som grove.

Til § 12-10 Grovt uaktsom overtredelse

Bestemmelsen slår fast at grovt uaktsom overtredelse som nevnt i § 12-6 om ulovlig vareførsel, § 12-7 om brudd på lås eller segl og § 12-8 om straff for unnlatt medvirkning ved kontroll mv. straffes med bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler.

Dersom en overtredelse som nevnt i §§ 12-6 eller 12-7 kan anses som grov etter § 12-9, er strafferammen bot eller fengsel inntil seks år.

Til § 12-11 Forenklet forelegg

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å ilegge straff ved forenklet forelegg for mindre alvorlige overtredelser, og viderefører tolloven § 16-9. Forelegget ilegges etter faste bøtesatser fastsatt i forskrift, og omfatter inndragning av de varene som har vært gjenstand for overtredelsen, eventuelt et beløp tilsvarende varenes verdi. Ved smugling av flere varetyper legges bøtene sammen. Dersom samlet bot overstiger 20 000 kroner, politianmeldes forholdet.

Adgangen til å ilegge forenklet forelegg for mindre alvorlige overtredelser innebærer at tollmyndighetene ilegges en strafferettslig reaksjon uten å involvere politiet eller påtalemyndigheten. I

slike saker skal det ikke ilegges andre administrative sanksjoner etter loven her for samme overtredelse. Saker hvor forenklet forelegg benyttes, kjennetegnes ved at det sjelden er tvil om at de objektive og subjektive vilkårene for straff er oppfylt. Det ligger da godt til rette for å avgjøre saken på stedet ved forenklet forelegg.

Forenklet forelegg benyttes overfor privatpersoner som, uten å legge varene frem for tollmyndighetene, innfører reisegods over de beløpsgrensene og/eller kvotebestemmelsene om alkohol og tobakk mv. som gjelder for toll- og avgiftsfri innførsel av reisegods. Varer som innføres på denne måten, er ofte høyt beskattede varer som alkoholholdige drikkevarer, sigaretter, snus, kjøttvarer og drivstoff. Det kan imidlertid også ilegges forenklet forelegg ved innførsel av andre varer som overstiger beløpsgrensen for reisegods på 3 000 kroner (opphold i utlandet under 24 timer) eller 6 000 kroner (opphold i utlandet over 24 timer). Ulovlig innførsel av narkotika, legemidler, skytevåpen, levende dyr eller kjøtt fra land med smittefarlige husdyrsykdommer blir imidlertid alltid politianmeldt.

Første ledd gir tollmyndighetene hjemmel til å ilegge straff ved forenklet forelegg for mindre alvorlige overtredelser. Forenklet forelegg ilegges etter faste bøtesatser, på stedet eller i ettertid. Sistnevnte kan være aktuelt når svenske og finske tollmyndigheter har utført kontroll i henhold til grensetollsamarbeidsavtalene, jf. lovens kapittel 9. I de fleste saker vedtas forelegget på stedet, noe som innebærer at saken er endelig avgjort. I forenklet forelegg kan straffebudet og det straffbare forholdet betegnes ved stikkord eller på lignende måte.

Annet ledd bestemmer at forelegget skal omfatte inndragning av varene som har vært gjenstand for overtredelsen. Alternativt kan tollmyndighetene unntaksvis inndra et beløp tilsvarende vares verdi.

Tredje ledd regulerer konsekvensene av at et forenklet forelegg ikke vedtas. Forelegg som er skrevet ut på stedet, bortfaller med en gang dersom det ikke vedtas straks. Er den siktede under 18 år, kan det imidlertid gis en kort frist for vedtagelse. For forelegg som ilegges i ettertid, skal det, i samsvar med straffeprosessloven § 256 første ledd nr. 5, settes en frist, som i alminnelighet bør være mellom tre og ti dager. Dersom forelegget ikke vedtas innen denne fristen, faller det bort. Selv om et forelegg er vedtatt, kan påtalemyndigheten oppheve det til gunst for den siktede, jf. *fjerde ledd*.

Femte ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om bruk av forenklet forelegg, blant annet om hvilke overtredelser som omfattes, bøtesatser, subsidiær fengselsstraff, inndragning og fremgangsmåte ved utskrivning av forelegget i ettertid.

9.13 Kapittel 13 Handelstiltak

Generelle merknader til kapittel 13

Kapitlet har bestemmelser om iverksetting av handelstiltak for å beskytte det norske markedet mot ulike former for urettferdig konkurranse fra utlandet, og viderefører tolloven kapittel 10.

Handelstiltak kan iverksettes som antidumpingtiltak, utjevningstiltak, beskyttelsestiltak og mottiltak. Adgangen til å iverksette slike tiltak er begrenset av WTO-avtalen, jf. blant annet GATT 1994 artikkel VI og XV. Også mange frihandelsavtaler har bestemmelser om når handelstiltak kan iverksettes mot en avtalepart, for eksempel EØS-avtalen artikkel 26. Norge har svært sjelden iverksatt slike tiltak, men har enkelte ganger bragt saker inn for WTO, når utførsel fra Norge er blitt rammet av tiltak. I en rekke saker har Norge også engasjert seg som tredjepart med vesentlige interesser, jf. WTO-avtalen om regler og prosedyrer ved tvisteløsning (tvisteløsningsavtalen) artikkel 10.

Departementet foreslo i høringsnotatet at bestemmelsene om opplysningsplikt og undersøkelsesplikt i saker om handelstiltak i tolloven §§ 12-5 til 12-9 videreføres i dette kapitlet, og ikke i kapitlet om særlige forvaltningsregler, slik som i tolloven. Ingen høringsinstanser har hatt merknader til forslaget.

Til § 13-1 Opplysningsplikt i handelstiltakssaker

Bestemmelsen regulerer hvem som har plikt til å gi opplysninger, og hvilke opplysninger som kan innhentes, dersom departementet vurderer å iverksette handelstiltak mot visse vareslag. Den viderefører tolloven § 12-5.

Til § 13-2 Handelstiltak mot dumping (antidumpingtiltak)

Bestemmelsen har regler om når handelstiltak mot dumping, såkalt antidumpingtiltak, kan iverksettes, rammene for tiltaket, og hvor lang tid et slikt tiltak kan gjelde for. Et antidumpingtiltak vil i utgangspunktet utgjøre en særskilt tollavgift, men

kan alternativt ha form av en prisavtale. Slike prisavtaler kan gå ut på at vedkommende eksportør eller gruppe av eksportører forplikter seg til å opprettholde visse minstepriser. Bestemmelsen viderefører tolloven § 10-1.

Til § 13-3 Definisjon av dumping

Bestemmelsen definerer dumping som innførsel av vare til en pris som er lavere enn den under vanlige handelsforhold sammenlignbare prisen ved salg av tilsvarende vare bestemt til forbruk i vedkommende eksportland, eller hvis slik hjemmemarkedspris i eksportlandet ikke foreligger, til en pris som enten er lavere enn den under vanlige handelsforhold høyeste sammenlignbare eksportprisen for tilsvarende vare som utføres til noe annet land, eller er lavere enn hva det koster å fremstille varen i opprinnelseslandet med et rimelig tillegg for administrasjons- og salgskostnader og generelle kostnader samt fortjeneste. Bestemmelsen viderefører tolloven § 10-2.

Til § 13-4 Undersøkelser mv. i antidumpingsaker

Bestemmelsen gjelder departementets saksbehandling når det mottar klage over dumpingimport, blant annet om departementets plikt til å gjennomføre forutgående formelle undersøkelser før det treffer vedtak om antidumpingtiltak. Den viderefører tolloven § 12-6.

Til § 13-5 Handelstiltak mot subsidier (utjevningstiltak)

Bestemmelsen regulerer adgangen for Kongen til å iverksette utjevningstiltak dersom departementet finner at det foreligger direkte eller indirekte subsidiering av varer som eksporteres til Norge, og at subsidieringen volder, eller truer med å volde, vesentlig skade. Den viderefører tolloven § 10-3.

Til § 13-6 Definisjon av subsidier

Bestemmelsen viderefører tolloven § 10-4, og definerer subsidier som økonomisk bidrag fra offentlig myndighet når det gis en fordel ved at

- det offentliges praksis innebærer direkte pengeoverføringer eller potensielle direkte overføringer av penger eller forpliktelser
- offentlige krav som ellers er forfalt, frafalles eller ikke innkreves
- det offentlige leverer varer eller yter tjenester ut over generell infrastruktur, eller kjøper varer

- det offentlige innbetaler til en finansieringsordning eller overlater til, eller pålegger, en privat aktør én eller flere oppgaver som vanligvis hører under det offentlige, og dette uten reell grunn avviker fra den praksis det offentlige vanligvis følger
- det gis en form for inntekts- eller prisstøtte som direkte eller indirekte fører til økning i eksporten av en vare.

Definisjonen kan fravikes dersom utjevningstiltaket iverksettes innenfor folkerettslige rammer som åpner for det.

Til § 13-7 Undersøkelser mv. i subsidiesaker

Bestemmelsen gjelder departementets saksbehandling når det mottar klage over subsidiert import, blant annet om departementets plikt til å gjennomføre forutgående formelle undersøkelser før det treffer vedtak om utjevningstiltak og midlertidige tiltak. Den viderefører tolloven § 12-7.

Til § 13-8 Beskyttelsestiltak og mottiltak

Bestemmelsen regulerer adgangen for Kongen til å iverksette beskyttelsestiltak, når departementet finner at en vare, som følge av en uforutsett utvikling, blir importert i slik økende mengde og under slike forhold at dette volder, eller truer med å volde, alvorlig skade for norske produsenter av lignende eller konkurrerende varer. Dersom norske produsenter rammes av andre lands beskyttelsestiltak, kan det iverksettes mottiltak i form av rebalanserende tiltak, blant annet ved å oppheve tollavgiftsmessige innrømmelser. Bestemmelsen viderefører tolloven § 10-5.

Til § 13-9 Undersøkelser mv. i beskyttelsestiltakssaker

Bestemmelsen stiller krav til departementets saksbehandling før det setter i verk beskyttelsestiltak, blant annet om plikt til å gjennomføre forutgående formelle undersøkelser. Den viderefører tolloven § 12-8.

Til § 13-10 Spesielle beskyttelsestiltak for landbruksvarer

Bestemmelsen hjemler økning av tollavgift på landbruksvarer, dersom den importerte mengden av en landbruksvare overstiger et referansenivå eller importprisen faller under en referansepris. Den gjennomfører WTO-avtalen om landbruk artikkel 5, og viderefører tolloven § 10-6. Myndig-

heten er ved kongelig resolusjon 2. desember 2016 nr. 1426 tildelt Landbruks- og matdepartementet, som har fastsatt forskrift 17. desember 1998 nr. 1448 om økning i tariffmessig toll – beskyttelsestoll – på landbruksvarer.

Til § 13-11 Undersøkelser mv. i beskyttelsestiltakssaker for landbruksvarer

Bestemmelsen stiller krav til departementets saksbehandling før det setter i verk særlige beskyttelsestiltak for landbruksvarer, blant annet om plikt til å gjennomføre forutgående formelle undersøkelser. Den viderefører tolloven § 12-9.

Til § 13-12 Opphevelse av innrømmelser eller andre forpliktelser

Bestemmelsen gir Kongen adgang til å oppheve innrømmelser eller andre forpliktelser som Norge har påtatt seg etter WTO-avtalen, når det i WTO-avtalen om tvisteløsning åpnes for slike opphevelser i forbindelse med saker behandlet i Tvisteløsningsorganet. Bestemmelsen viderefører tolloven § 10-7 og gjennomfører WTO-avtalen om beskyttelsestiltak artikkel 8 nr. 2.

9.14 Kapittel 14 Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover

Til § 14-1 Ikrafttredelse

Departementet foreslår at loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel.

Til § 14-2 Overgangsbestemmelser

Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å gi overgangsregler i forskrift.

Til § 14-3 Forslag til endringer i andre lover

Fra det tidspunktet vareførselsloven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker § 67

Straffeprosessloven § 67 annet ledd gjelder når politiet avgjør spørsmålet om tiltale. I annet ledd bokstav c foreslås det å endre henvisningen til lov

om toll og vareførsel § 16-7 til vareførselsloven § 12-9.

Lov 13. juni 1997 nr. 42 om kystvakten § 10

Etter § 10 kan Kystvakten føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av tolloven overholdes. Det foreslås å endre henvisningen til tolloven til en henvisning til vareførselsloven.

Lov 27. juni 2003 nr. 57 om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone § 4

Etter § 4 kan det blant annet føres kontroll med lovgivning om toll i den tilstøtende sonen. I annet ledd foreslås det at henvisningen til lovgivning om toll endres til lovgivning om vareførsel og tollavgift.

Lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav § 14-10

Overskriften til bestemmelsen foreslås endret til tvangssalg av varer mv. etter vareførselsloven, i stedet for etter tolloven.

Henvisningen i *første ledd* om salg av varer mv. etter tolloven §§ 4-2, 4-31, 16-12 og 16-14 foreslås endret til henvisning til vareførselsloven § 4-4 tredje ledd og § 11-6. Tolloven § 4-2 er videreført i vareførselsloven § 11-6 om salg av varer mv. Tolloven § 4-31 er videreført ved at det i vareførselsloven § 4-4 tredje ledd er hjemmel for å gi forskrift om lagringstid og tvangssalg. De øvrige bestemmelsene videreføres ikke.

Uttrykket tollskyldner er ikke videreført i vareførselsloven og tollavgiftsloven. I *annet ledd første punktum*, som bestemmer at varen kan begjæres solgt 14 dager etter at skriftlig varsel er sendt tollskyldneren, er uttrykket tollskyldner endret til «deklaranten eller den antatte mottakeren eller eieren av varen». I *annet punktum* foreslås det å endre henvisningene til tolloven § 4-2 tredje ledd (som antas å skulle være annet ledd) og § 16-14 til vareførselsloven § 11-6, jf. § 11-2 annet ledd om salg etter tilbakehold ved brudd på regler om tollbehandling og § 11-5 annet og tredje ledd om salg av beslaglagte varer. Disse bestemmelsene viderefører tolloven § 4-2 annet ledd og § 16-14. Annet punktum i § 14-10 annet ledd foreslås endret slik at det går frem at ved salg etter § 11-6, jf. § 11-2 og § 11-5 annet ledd, skal deklaranten om mulig varsles. Hvem som er deklarant følger av vareførselsloven § 1-1 bokstav a. Dersom den aktuelle varen ikke er deklartert, skal den antatte mottakeren eller eieren av varen om mulig

varsles. Dette er inntatt som nytt *tredje punktum*. Som følge av endret begrepsbruk er uttrykket tollskyldner endret til «den antatte mottakeren eller eieren» i *fjerde punktum* (tidligere *tredje punktum*). Videre er «tollekspedisjon» endret til «tollbehandling». Tilbakehold etter tolloven § 4-2 er endret til vareførselsloven § 11-2. Tolloven § 16-12 er ikke videreført.

Det følger av *tredje ledd* at skattekontoret kan bestemme om varen skal selges i «fortollet eller ufortollet stand». Uttrykket fortollet eller ufortollet stand brukes ikke i vareførselsloven eller tollavgiftsloven. Fortolling er etter vareførselsloven deklarasjon for prosedyren overgang til fri disponering, jf. vareførselsloven § 4-1, og «fortollet eller ufortollet stand» foreslås derfor endret til «for fri disponering eller uten at varen er gått over til fri disponering, jf. vareførselsloven § 4-1».

I *fjerde ledd* foreslås uttrykket toll i *annet punktum* endret til tollavgift. Tolloven § 16-12 er ikke videreført, og *tredje og fjerde punktum* i fjerde ledd er tatt ut.

I *femte ledd* foreslås uttrykket tollskyldner endret til «deklaranten eller den antatte mottakeren eller eieren av varen», jf. tilsvarende endring i *annet ledd*.

Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister § 34-7

Bestemmelsen har særregler om midlertidige forføyninger til sikring av immaterialrettigheter. I annet ledd foreslås det å endre henvisningen til tolloven §§ 15-3 til 15-6, § 15-9 og § 15-10 til en henvisning til vareførselsloven §§ 10-3 til 10-6, § 10-9 og § 10-10.

Lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her § 14

Bestemmelsen gjelder grensepassering og grensekontroll. I første ledd foreslås det å endre henvisningen til tollovgivningen til vareførselsloven.

10 Merknader til de enkelte bestemmelsene i forslaget til lov om tollavgift (tollavgiftsloven)

10.1 Kapittel 1 Innledende bestemmelser

Generelle merknader til kapittel 1

Kapitlet har bestemmelser om lovens virkeområde, definisjoner, samarbeid med annen stat og en bestemmelse om forholdet til forvaltningsloven.

Til § 1-1 Lovens virkeområde

Bestemmelsen regulerer lovens saklige og stedlige virkeområde.

Første ledd slår fast at loven gjelder plikt til å beregne tollavgift for varer som innføres til tollområdet, og fastsetting av tollavgift. Det innebærer at loven både omfatter de materielle reglene om plikten til å beregne tollavgift ved innførsel, og forvaltningsregler for fastsetting av avgiften.

Annet ledd bestemmer at lovens stedlige virkeområde er tollområdet. Tollområdet er det norske fastland og territorialfarvann, men ikke Svalbard, Jan Mayen og Norges biland. Det skal ikke svares tollavgift for varer som innføres fra fastlandet til Svalbard og heller ikke ved innførsel direkte til Svalbard fra utlandet.

Til § 1-2 Definisjoner

Bestemmelsen definerer enkelte sentrale uttrykk som brukes i loven. Noen av definisjonene i tollloven § 1-1 videreføres, i tillegg til et par nye. De samme definisjonene er inntatt i vareførselsloven § 1-3, og departementet viser til en noe mer utfyllende omtale i merknaden til paragrafen.

I *bokstav a* defineres «deklarant». Med deklaratant menes den som leverer en deklarasjon i eget navn, eller den som deklarasjonen leveres på vegne av. Definisjonen tilsvarer definisjonen av «declarant» i EUs tollkodeks artikkel 5 nr. 15.

I *bokstav b* defineres «deklarasjon». Med deklarasjon menes en melding om at en vare skal underlegges en bestemt prosedyre. Det følger av vareførselsloven § 3-2 at det for alle varer som skal

underlegges en tollprosedyre, skal leveres en deklarasjon tilpasset den aktuelle prosedyren. Deklarasjonen skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for den prosedyren varen skal underlegges.

I *bokstav c* defineres «innførsel» som det forhold at en vare rent fysisk føres inn i tollområdet, det vil si over grensen til det norske fastland eller territorialfarvann. Når det er skjedd, må varen enten underlegges en tollprosedyre eller gjenutføres eller avstås til tollmyndighetene.

«Utførsel» er definert i *bokstav d*. Med utførsel menes det forhold at en vare føres ut av tollområdet. Når det skal skje, må varen underlegges tollprosedyren utførsel.

Uttrykket «vare» er sentralt i loven og defineres i *bokstav e*. Vare er alt som er omfattet av forskrift om klassifisering av varer.

Til § 1-3 Samarbeid med annen stat

Etter bestemmelsen gjelder vareførselsloven kapittel 9 om samarbeid med annen stat tilsvarende for samarbeid om håndhevelse av bestemmelser om fastsetting og kontroll av tollavgift. Dette kapitlet i vareførselsloven gir regler om håndhevelse av annen stats bestemmelser om vareførsel i kontrollområde på norsk område og håndhevelse av norske bestemmelser om vareførsel på annen stats territorium.

Til § 1-4 Forholdet til forvaltningsloven

Bestemmelsen klargjør forholdet til forvaltningsloven, og slår fast at forvaltningsloven gjelder for tollmyndighetenes virksomhet hvis ikke annet er bestemt i denne loven. Bestemmelsen svarer til tollloven § 1-8.

Unntak fra bestemmelser i forvaltningsloven er gitt i § 5-1 annet ledd, § 8-1 femte ledd, § 8-7 og § 12-1 fjerde ledd. I tillegg foreslås en rekke forvaltningsregler etter mønster av skatteforvaltningsloven i kapittel 9 om opplysningsplikt, fastsetting og beregning av tollavgift og i kapittel 11 om endring uten klage og endringsfrister. På

disse områdene vil forvaltningsloven gjelde utfyllende.

Selv om forvaltningsansvaret for merverdiavgift ved innførsel og særavgifter er overført til Skatteetaten, utøver tollmyndighetene, med hjemmel i skatteforvaltningsloven § 2-13, myndighet ved fastsetting av merverdiavgift og særavgift som oppstår ved innførsel, for ikke registrerte merverdiavgiftspliktige og de som ikke er registrert som særavgiftspliktige. Etter skatteforvaltningsforskriften § 2-13-5 er de tildelt myndighet til å endre den skattepliktiges fastsetting av avgifter når fastsettingen er uriktig, eller det ikke foreligger noen skattefastsetting. Videre kan Skattedirektoratet bestemme hvilken myndighet tollmyndighetene skal ha når den skattepliktige leverer endringsmelding. Det vil si at tollmyndighetene på disse områdene utøver myndighet etter skatteforvaltningsloven.

Forvaltningen har som hovedregel adgang til å kommunisere elektronisk med borgerne, og alle som henvender seg til et forvaltningsorgan kan benytte elektronisk kommunikasjon dersom forvaltningsorganet har lagt til rette for det, det skjer på anvist måte og ikke annet følger av lov eller forskrift, jf. forvaltningsloven § 15 a. Se nærmere omtale i merknaden til vareførselsloven § 1-5.

10.2 Kapittel 2 Plikt til å beregne tollavgift

Generelle merknader til kapittel 2

Kapitlet har blant annet bestemmelser om når tollavgift skal beregnes, tidfesting, hvem som skal beregne tollavgift og medansvar for tollavgift. Bestemmelsene er i hovedsak en videreføring av tolloven § 1-7 om periodisering og kapittel 2 om tollskyld. Som følge av nye prosedyrer i vareførselsloven, er vilkårene for når tollavgift skal beregnes, tidfesting og hvem som skal beregne tollavgift, utformet på en annen måte enn i tolloven. Videre er tollovens uttrykk «tollskyld», som et samlebegrep for plikten til å svare toll, erstattet med «plikt til å beregne tollavgift». Som følge av dette videreføres heller ikke uttrykket «tollskyldner». Etter departementets oppfatning er «tollavgiftspliktig» et bedre uttrykk for den som har plikt til å beregne tollavgift. Det samsvarer dessuten med uttrykket «skattepliktig» som benyttes i skatteforvaltningsloven, om den eller de som skal svare eller beregne skatt eller avgift.

Uttrykket tollavgiftspliktig omfatter en snævrere gruppe enn uttrykket tollskyldner i tolloven.

Gruppen som ikke anses som tollavgiftspliktig, vil imidlertid kunne være medansvarlig for tollavgift. Kapitlet har også en ny bestemmelse om at den som erverver en vare som er innført med nedsatt tollavgift på vilkår om at varen brukes på en bestemt måte, blir tollavgiftspliktig ved brudd på vilkåret.

Tollovens bestemmelser om tollskyld gjelder via henvisning også for merverdiavgift når andre enn avgiftssubjekter etter merverdiavgiftsloven innfører en vare, jf. merverdiavgiftsloven § 11-1. Dette videreføres ved endring i merverdiavgiftsloven § 11-1, se omtale i punkt 10.13.

Til § 2-1 Når tollavgift skal beregnes

Bestemmelsen regulerer når tollavgift skal beregnes, og viderefører i det vesentlige tolloven § 2-1. Departementet mener at regler om avgiftsplikt bør fremgå av loven, og forskriftshjemmelen i tolloven § 2-1 fjerde ledd videreføres derfor ikke.

Første ledd første punktum slår fast at tollavgift skal beregnes når en vare går over til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1. Det vil si når varen innføres til tollområdet for fri omsetning, bruk eller forbruk. Bestemmelsen viderefører tolloven § 2-1 annet ledd bokstav a som sier at tollskyld oppstår når varen fortolles. Etter tolloven § 4-20 innebærer fortolling at ufortollet vare stilles til fri disponering.

Første ledd annet punktum bestemmer at dersom en vare ved overgang til fri disponering er fritatt for tollavgift på vilkår om at varen skal brukes på en bestemt måte, skal tollavgift beregnes dersom vilkåret om bruk ikke overholdes. Bestemmelsen viderefører tolloven § 2-1 første ledd bokstav b, og omfatter både tollavgiftsfritak som følger direkte av loven, som for eksempel tollavgiftsloven § 6-4 første ledd bokstav b om tollavgiftsfritak for landbruksvarer til teknisk bruk, og individuell nedsettelse av tollavgiftssats på landbruksvarer etter tollavgiftsloven § 5-3, som for eksempel tollavgiftsfritak for varer til bruk i fiskefôrindustrien og oppdrettsnæringen. I tillegg omfattes tilfeller hvor importøren har deklarerert en vare under et varenummer med nullsats tilknyttet et vilkår om sluttbruk. *Landbruks- og matdepartementet* uttaler i sin høringsuttalelse:

«I utkastet til ny tollavgiftslov § 2-1 første ledd annet punktum fastslås det at «[d]ersom varen ved deklarasjonen er fritatt for tollavgift med vilkår om at varen brukes på en bestemt måte, skal tollavgift svares dersom vilkåret om bruk av varen ikke overholdes.» Dette er

etter vår oppfatning en god presisering som tydeliggjør ansvaret for å overholde vilkår om sluttbruk».

Det er kun prosedyren overgang til fri disponering som utløser en umiddelbar plikt til å beregne tollavgift. De andre prosedyrene etter vareførselsloven kapittel 4 innebærer i utgangspunktet ikke plikt til å beregne tollavgift, men slik plikt kan oppstå dersom vilkårene for bruk av prosedyren ikke oppfylles. Det følger av *annet ledd* at tollavgift skal beregnes dersom vilkårene for bruk av en av prosedyrene i vareførselsloven §§ 4-2 til 4-8 ikke oppfylles, det vil si prosedyrene forpassing, transittering, tollager, frisone, midlertidig innførsel og de to prosedyrene for innenlands bearbeiding av henholdsvis industrivarer og landbruksvarer. Annet ledd viderefører tolloven § 2-1 tredje ledd bokstav a, men er tilpasset at bestemmelsene om midlertidig tollfritak i tolloven kapittel 6 er regulert som tollprosedyrer i vareførselsloven §§ 4-6 til 4-8. Et eksempel er at en vare deklarerer for midlertidig innførsel, men at varen ikke utføres innen ett år i samsvar med § 4-6 første ledd bokstav c.

I tillegg videreføres deler av tolloven § 2-1 tredje ledd bokstav b, som bestemmer at for ufortollet vare oppstår tollskyld når lovens forpliktelser i forbindelse med blant annet «lagring eller annen disponering av varen ikke overholdes.» Dette omfatter brudd på vilkårene for de prosedyrene som reguleres i vareførselsloven §§ 4-2 til 4-6, for eksempel ved ulovlig bruk av varer som ligger på tollager ved at varen tas i bruk eller bearbeides uten at det er gitt tillatelse til det, eller bruk av transittert eller forpasset vare uten at tollmyndighetene har gitt tillatelse til det.

Tredje ledd bestemmer at for varer som ikke blir tollbehandlet, skal tollavgift beregnes ved brudd på plikter etter vareførselsloven kapittel 2. Bestemmelsen sikter til de pliktene som skal sikre at varer tollbehandles ved innførselen. Det er likevel ikke slik at ethvert brudd på plikter etter vareførselsloven utløser plikt til å svare tollavgift. Typiske tilfeller er brudd på plikten til å fremlegge en vare for kontroll (smugling) og brudd på førerens plikter ved innførsel, når bruddet har ført til at varen er eller kunne vært unndratt tollbehandling. Bestemmelsen viderefører den del av tolloven § 2-1 tredje ledd bokstav b som gjelder brudd på lovens plikter i forbindelse med innførsel og transport.

Varen må i tilfelle som omfattes av § 2-1 annet og tredje ledd anses å ha gått over til fri disponering, og den skulle ha vært deklart for prosedy-

ren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1 og melding for tollavgift skulle vært levert etter tollavgiftsloven § 9-2.

Til § 2-2 Tidfesting

Bestemmelsen regulerer hvilket tidspunkt som skal legges til grunn for bruk av aktuelle regler og tollavgiftssatser, og viderefører tolloven § 1-7 om periodisering. I samsvar med lignende bestemmelser i skatteloven og merverdiavgiftsloven brukes uttrykket «tidfesting» istedenfor «periodisering».

Tolloven § 1-7 regulerer etter sin ordlyd hvilken tollsats som skal gjelde på et gitt tidspunkt. Departementet legger til grunn at det ut ifra sammenhengen i regelverket gjelder en tilsvarende tidfestingsregel for materielle regler som har betydning for avgiftspliktens omfang. Dette kan være regler om opprinnelse, beregningsgrunnlag mv., som, dersom de endres, vil kunne føre til at også omfanget av tollavgiftsplikten endres. Det samme gjelder etter bestemmelsen her.

Første ledd første punktum bestemmer at tollavgift som skal beregnes etter § 2-1 første ledd første punktum, det vil si når en vare går over til fri disponering, skal beregnes etter de reglene og satsene som gjelder på det tidspunktet tollmyndighetene aksepterer deklarasjonen etter vareførselsloven § 3-4. Dette er ment å videreføre tolloven § 1-7 første ledd, som bestemmer at toll skal svares etter tollsatsen som gjelder på det tidspunkt «en fullstendig utfylt deklarasjon er mottatt av tollmyndighetene». Med «fullstendig utfylt» menes at deklarasjonen er akseptert av tollmyndighetene, jf. Ot.prp. nr. 58 (2006–2007) side 36. I TVINN-systemet er tollmyndighetenes formelle aksept den datoen deklarasjonen passerer «input-kontrollen». I tillegg kreves det etter vareførselsloven § 3-4 første ledd at varen er fremlagt for tollmyndighetene. Dette er også en videreføring av tolloven § 1-7 tredje ledd som bestemmer at for vare som deklarerer før den innføres, skal toll svares etter gjeldende tollsats på innførselstidspunktet.

Første ledd annet punktum gjelder tidfesting dersom tollavgift skal beregnes etter § 2-1 første ledd annet punktum. Etter denne bestemmelsen skal tollavgift beregnes når en vare som har gått over til fri disponering, og som er helt eller delvis fritatt for tollavgift på vilkår om at den skal brukes på en bestemt måte, brukes på en annen måte. I slike tilfeller skal tollavgift beregnes etter de reglene og satsene som gjaldt da vilkåret om bruk ble brutt. Det innebærer for eksempel at eventuelle fritaksregler som gjelder når den ulovlige dis-

poneringen tok til, vil gjelde selv om de ikke gjaldt da varen ble innført og deklarerert.

Annet ledd har regler om tidfesting når tollavgift skal beregnes etter § 2-1 annet ledd, som følge av brudd på vilkår for den valgte prosedyren. Det skilles her mellom prosedyrene forpassing, transittering, tollager og frisone på den ene siden og midlertidig innførsel og innenlands bearbeiding av industrivarer og landbruksvarer på den andre siden. *Første punktum* bestemmer at ved brudd på vilkår under en prosedyre etter vareførselsloven §§ 4-2 til 4-5, skal tollavgift beregnes etter de regler og satser som gjaldt da brudd på vilkårene tok til. Bestemmelsen viderefører tolloven § 1-7 femte ledd annet punktum. *Annet punktum* bestemmer at dersom en vare er innført under en prosedyre etter vareførselsloven §§ 4-6 til 4-8, og det viser seg at vilkårene for å innføre varen under den aktuelle prosedyren ikke oppfylles, skal tidfesting skje på det tidspunktet tollmyndighetene aksepterte deklarasjon. Bestemmelsen viderefører tolloven § 1-7 femte ledd første punktum, men er tilpasset prosedyrene etter vareførselsloven, da fritakene i tolloven kapittel 6 er lagt om til de nevnte prosedyrene. *Tredje punktum* bestemmer at tollavgiften ikke skal settes lavere enn den hadde vært om varen hadde blitt disponert over på lovlig måte. Den viderefører tolloven § 1-7 femte ledd tredje punktum, men slik at det er tollavgiften, og ikke bare satsen, som ikke skal være lavere.

Tredje ledd bestemmer at tollavgift som skal beregnes etter § 2-1 tredje ledd, det vil si ved brudd på plikter etter vareførselsloven kapittel 2 som fører til at en vare ikke blir tollbehandlet, skal beregnes etter de reglene og satsene som gjaldt på innførselstidspunktet. Bestemmelsen viderefører tolloven § 1-7 fjerde ledd.

Fjerde ledd bestemmer hvilket tidspunkt som skal legges til grunn når varer som er underlagt prosedyren midlertidig innførsel, senere deklarerer for prosedyren overgang til fri disponering. I slike tilfeller skal tollavgift beregnes etter de reglene og satsene som gjaldt da deklarasjonen for midlertidig innførsel ble akseptert. Tilsvarende regel følger av tollforskriften § 1-7-1 første ledd, men etter departementets vurdering bør også denne tidfestingsregelen følge av loven. Også ved overgang til fri disponering for varer som er deklarerert for prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer eller prosedyren innenlands bearbeiding av landbruksvarer, skal tollavgift beregnes etter de reglene og satsene som gjaldt da de opprinnelige deklarasjonene ble akseptert.

Til § 2-3 Hvem som er tollavgiftspliktig

Subjektet for tollavgift er regulert i to paragrafer slik at hovedregelen om hvem som er tollavgiftspliktig, følger av bestemmelsen her, mens reglene om hvem som kan bli medansvarlig for tollavgift følger av § 2-4. Formålet med en slik regulering er blant annet å klargjøre hvem som kan bli ansvarlig for tollavgift i forskjellige situasjoner. Dette er viktig for å avgjøre hvem som skal være subjekt, og dermed kunne bli ansvarlig, etter andre bestemmelser i tollavgiftsloven. Et eksempel er § 12-3 om tilleggsavgift, hvor det fremgår at det bare er tollavgiftspliktige som kan ilegges tilleggsavgift.

Første ledd bestemmer at den som leverer melding for tollavgift etter § 9-2, er tollavgiftspliktig. Dette vil være den som deklarerer en vare for prosedyren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1. Som det fremgår av § 9-2, skal meldingen gis som del av deklarasjonen, og inneholde alle opplysninger som har betydning for fastsetting av tollavgift. Bestemmelsen korresponderer med § 2-1 første ledd første punktum, som bestemmer at tollavgift skal beregnes når en vare deklarerer for prosedyren overgang til fri disponering. Bestemmelsen viderefører tolloven § 2-2 første ledd. Paragraf 9-2 i loven her, sett i sammenheng med definisjonen av deklarasjon i § 1-2 bokstav a, innebærer at melding for tollavgift leveres av den som leverer deklarasjonen i eget navn, eller den som deklarasjonen leveres på vegne av. Dette vil som regel være den som skal motta varen. I tolloven § 2-2 første ledd, som regulerer hvem som er tollskyldner for vare som fortolles, brukes uttrykket «den deklarererte mottakeren av varen». Departementet legger til grunn at endret begrepsbruk ikke innebærer materielle endringer.

Etter § 2-1 første ledd annet punktum skal tollavgift beregnes dersom en vare ved overgang til fri disponering er helt eller delvis fritatt for tollavgift på vilkår om at varen brukes på en bestemt måte, og vilkåret om bruk ikke overholdes. Også i slike tilfeller vil den som har levert melding for tollavgift for den aktuelle varen, være tollavgiftspliktig.

Tollavgift skal også beregnes når en vare er deklarerert under en annen prosedyre enn prosedyren overgang til fri disponering, og vilkårene for bruk av prosedyren ikke oppfylles. Dette følger av § 2-1 annet ledd. *Annet ledd* slår fast at i slike tilfeller er det den som er ansvarlig for å oppfylle vilkårene for den aktuelle prosedyren, som er tollavgiftspliktig. Det vil i praksis være den som har deklarerert varen for den aktuelle prosedyren, det

vil si deklaranten. Bestemmelsen viderefører tollloven § 2-3 første ledd og den delen av annet ledd som gjelder brudd på lovens plikter i forbindelse med «lagring og annen disponering av varen».

Tredje ledd regulerer hvem som er ansvarlig for tollavgift som skal beregnes etter § 2-1 tredje ledd, det vil si når brudd på plikter etter vareførselsloven kapittel 2 fører til at en vare ikke tollbehandles. I slike tilfeller blir den som er ansvarlig for å oppfylle pliktene, tollavgiftspliktig. Bestemmelsen viderefører den del av tollloven § 2-3 annet ledd som gjelder brudd på lovens plikter i forbindelse med innførsel og transport.

Til § 2-4 Medansvar for tollavgift

Bestemmelsen regulerer hvem som kan bli medansvarlig for tollavgift. Etter *første ledd* er den som ved levering av melding for tollavgift, har medvirket til å gi opplysninger som fører til at tollavgift ikke blir riktig fastsatt, medansvarlig. Det er en forutsetning for medansvar at vedkommende visste eller burde ha visst at opplysningene var uriktige eller ufullstendige. I praksis vil en fullmektig for deklaranten, for eksempel et spedisjonsfirma, kunne ha medansvar etter bestemmelsen. Bestemmelsen viderefører tollloven § 2-2 tredje ledd.

Etter *annet ledd* kan den som har medvirket til manglende overholdelse av vilkår som nevnt i § 2-1 annet ledd, og den som har medvirket til brudd på plikter som nevnt i § 2-1 tredje ledd, bli medansvarlig for tollavgift. I tillegg omfattes den som har ervervet eller oppbevart varen. Regler om dette følger i dag av tollloven § 2-3 tredje og fjerde ledd. Forutsetningen for medansvar er i begge tilfeller at vedkommende visste eller burde ha visst at de aktuelle vilkårene eller pliktene ikke var overholdt. For den som har ervervet eller oppbevart varen, skal kunnskapen vurderes på tidspunktet for mottak av varen.

Tredje ledd bestemmer at dersom den som leverer melding for tollavgift, representerer en annen juridisk eller fysisk person, svarer også den som er representert, tollavgift. Dette er en videreføring av tollloven § 2-2 annet ledd, men slik at ansvaret er begrenset til et medansvar.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til i forskrift å fastsette bestemmelser om at rederiet er medansvarlig for tollavgift av proviant som medbringes til bruk og salg om bord på fartøy. Bestemmelsen vil bli benyttet til å videreføre tollforskriften § 2-3-1 som fastslår at rederiet også er tollskyldner når vilkårene knyttet til at proviant kan leveres ufortollet ikke blir overholdt. Vareførselsloven § 5-9 annet ledd annet punktum gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om at adgang til at varer som er innført uten å ha gått over til fri disponering, kan leveres til salg eller bruk om bord i fartøy eller luftfartøy som skal forlate tollområdet.

Til § 2-5 Solidaransvar for tollavgift

Til § 2-5 Solidaransvar for tollavgift

Bestemmelsen regulerer hvem som skal svare tollavgift når flere er ansvarlige for avgiften. Den viderefører tollloven § 2-4 første ledd, og slår fast at dersom flere plikter å beregne tollavgift for den samme varen, er de solidarisk ansvarlige for avgiften. Solidaransvaret rekker ikke lenger enn den enkelte tollavgiftspliktiges ansvar. Det vil blant annet si at en som er medansvarlig for tollavgift etter § 2-4, ikke vil være ansvarlig for tilleggsavgift som ilegges en tollavgiftspliktig etter § 12-3.

Til § 2-6 Tollavgiftspliktig ved erverv av vare med nedsatt tollavgift på vilkår om sluttbruk

Landbruksmyndighetene treffer hvert år vedtak om individuelle tollnedsettelse for innførsel av store mengder landbruksvarer på vilkår om at varene brukes på en bestemt måte, jf. § 5-3 i loven her. Dette gjelder særlig ved import av fiskefôr og råvarer til fiskefôr. Den som deklarerer en vare med nedsatt tollavgift på vilkår om sluttbruk under prosedyren overgang til fri disponering, er tollavgiftspliktig etter § 2-3 første ledd første punktum.

Landbruksvarer som er innført på vilkår om sluttbruk, kan videreselges eller på annen måte overdras innenlands. Det er en forutsetning at mottaker bruker varen til det den var bestemt for ved innførselen, og som var en forutsetning for at tollavgiften ble satt ned. Det utferdiges en anvendelse-serklæring som skal følge varen ved videresalg.

Departementet foreslo i høringsnotatet at den som erverver en landbruksvare som er innført med nedsatt tollavgift på vilkår om sluttbruk etter § 5-3, blir tollavgiftspliktig ved brudd på vilkåret.

Tolldirektoratet, Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet er positive til forslaget. De mener imidlertid at bestemmelsen også bør omfatte den som erverver en landbruksvare som er innført med nedsatt tollavgift på et varenummer i tolltariffen som forutsetter at varen brukes på en bestemt måte.

Tolldirektoratet uttaler:

«Dersom det ikke er aktuelt å innføre sluttbruk som prosedyre er det Tolletatens vurdering at den foreslåtte løsningen kan fungere, men vi

har forslag til en noe endret ordlyd i § 2-6 for å fange opp alle innførsler med nedsatt tollsats eller som er fritatt toll på vilkår om sluttbruk.

Av forslaget til tollavgiftslov § 2-6 følger det at den som kjøper en vare som er innført med nedsatt tollavgift etter lovens § 5-3 på vilkår om at varen brukes på en bestemt måte, blir tollavgiftspliktig ved brudd på vilkåret. Videre medfører forslaget at tollmyndighetene kan innhente kontrollopplysninger fra kjøper etter lovens § 10-1, eventuelt ved stedlig kontroll etter § 10-3, for å kontrollere om varen er brukt som forutsatt. Kjøper vil da også kunne ilegges tilleggsavgift etter forslag til § 12-3. Etter vår vurdering vil dette systemet kunne være en god løsning som besvarer mange av problemene som i dag er knyttet til videresalg av varer som er innvilget tollnedsettelse på vilkår om en spesifikk sluttbruk. Tolletaten påpeker at imidlertid at forslaget vil innebærer at myndighetene fremdeles vil mangle kunnskap om videre innenlands omsetning av varen.

Den foreslåtte ordningen i tollavgiftsloven § 2-6 om kjøpers overtakelse av ansvaret som tollavgiftspliktig er imidlertid etter ordlyden i bestemmelsen kun knyttet til de tilfellene der tollavgiften er nedsatt i medhold av lovens § 5-3 (tilsvarende dagens tollov § 9-3), ikke de tilfellene hvor varelinjer er splittet i tolltariffen ut fra hvilken sluttbruk varen skal gå til.

Tolletaten foreslår at det også for varer der utgangspunktet for den nedsatte tollsatsen følger av tolltariffen, etableres et system etter de samme prinsippene som for varer der utgangspunktet for den nedsatte tollsatsen er en tollnedsettelse fra Landbruksdirektoratet. Hvis det hadde vært mulig å fange opp i ny tollavgiftslov § 2-6 også de tilfellene der den nedsatte tollsatsen følger av tolltariffen, ville dette trolig vært den mest smidige løsningen. De øvrige bestemmelsene om innhenting av kontrollopplysninger fra kjøper etter lovens § 10-1 og ved stedlig kontroll etter § 10-3, vil da kunne stå uendret slik de er foreslått, fordi kjøper vil være en som «kan bli tollavgiftspliktig etter [...] § 2-6», jf. forslaget til tollavgiftslov § 10-1. Kjøper vil da også kunne ilegges tilleggsavgift etter forslag til § 12-3.»

Landbruks- og matdepartementet uttaler:

«I tollavgiftslov § 2-6 foreslås det at kjøper av en landbruksvare som er innført med nedsatt tollavgift på vilkår om sluttbruk, overtar selgers plikter og rettigheter som tollavgiftspliktig, og

selv blir tollavgiftspliktig, ved kjøpet. Etter vår vurdering, vil dette kunne være en god løsning som besvarer mange av problemene vi har i dag knyttet til videresalg av varer som er innvilget tollnedsettelse på vilkår om en spesifikk sluttbruk.

Slik tollavgiftsloven § 2-6 er formulert omfatter den kun de tilfellene der tollavgiften er satt ned av landbruksmyndighetene i medhold av lovens § 5-3 (tilsvarende dagens tollov § 9-3). Som vist til ovenfor fins det også en rekke varenummer for landbruksvarer i tolltariffen som er splittet ut fra hvilken sluttbruk varen skal gå til. Det vil også i slike tilfeller være en risiko for at en senere erverver av varen kan bryte vilkåret om sluttbruk. De aktuelle varelinjene er sensitive landbruksvarer der et brudd på vilkåret om sluttbruk vil undergrave importvernet for norskproduserte landbruksvarer. De fleste av disse varene vil kunne benyttes til produksjon av husdyrfôr som er beskyttet av tollvernet. Etter Landbruks- og matdepartementets vurdering bør bestemmelsen derfor utvides slik at kjøperen også i disse tilfellene blir tollavgiftspliktig dersom han bryter krav til sluttbruk. Landbruksdirektoratet har i sitt høringssvar fremmet et forslag til en formulering til et nytt tredje ledd som omfatter disse tilfellene. Vi mener dette er et godt forslag.»

Departementet er enig i at det kan være grunner til å vurdere om § 2-6 skal utvides til å omfatte flere tilfeller slik Tolldirektoratet, Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet foreslår. Etter departementets vurdering krever dette en nærmere utredning med etterfølgende høring. Det må blant annet foretas en nærmere vurdering av konsekvensene for erverver (kjøper), som ikke er kjent med at varen er innført på vilkår om særlig sluttbruk. Departementet fremmer derfor ikke et slikt forslag nå.

Landbruksdirektoratet mener også det er en utfordring med dagens regelverk at myndighetene ikke har kunnskap om at en vare som er innført med nedsatt tollsats på vilkår om en bestemt sluttbruk, er overdratt til en senere erverver. De ber Finansdepartementet vurdere å innta en hjemmel i tollavgiftsloven § 2-6, slik at det ved et senere behov kan gis forskrift om en rapporteringsordning.

Departementet viser til at også et slikt forslag vil kreve nærmere utredning, og eventuelle lovforslag kan fremmes når en slik utredning er gjennomført.

Til § 2-7 Tollavgift for vare som sendes i henhold til internasjonal avtale om forenklinger ved grensekryssende vareførsel

Bestemmelsen gjelder ansvar for tollavgift for varer som sendes i henhold til internasjonal avtale om forenklinger ved grensekryssende vareførsel. Den viderefører tolloven § 2-5. Aktuelle avtaler er først og fremst Transitteringskonvensjonen, TIR-konvensjonen og ATA-konvensjonen, jf. tollforskriften § 2-5-1.

Første ledd bestemmer at for varer som i henhold til internasjonal avtale om forenklinger ved grensekryssende vareførsel som Norge har tiltrådt tillates innført til tollområdet uten å anvende prosedyren overgang til fri disponering, plikter garantisten å svare tollavgift dersom det disponeres over varen i strid med tillatelsen Garantistens ansvar følger av de inngåtte avtalene, men også av loven her.

Etter *annet ledd* gjelder garantistens ansvar uten hensyn til de øvrige bestemmelsene om tollavgiftsplikt i kapittel 2. Det innebærer at det i slike tilfeller kan være flere tollansvarlige, både garantisten og andre som utpekes som tollavgiftspliktig eller medansvarlig etter de øvrige bestemmelsene i kapitlet.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om hvilke avtaler som omfattes av paragrafen.

10.3 Kapittel 3 Satser og beregningsgrunnlag for tollavgift

Generelle merknader til kapittel 3

Kapitlet har bestemmelser om satser for tollavgift og beregningsgrunnlaget for tollavgift, og viderefører deler av kapittel 7 i tolloven. Tollavgift beregnes etter bestemmelser om beregningsgrunnlag mv. som foreslås inntatt i kapittel 3 i tollavgiftsloven og tollavgiftssatser fastsatt i Stortingets vedtak om tollavgift. I Stortingets vedtak om toll fastsettes tollsatsene med referanse til klassifiseringen slik den er fastsatt med hjemmel i forslaget til § 6-1 i vareførselsloven.

Det foreslås at hjemmel for departementet til å fastsette forskrifter om klassifisering av varer inntas i vareførselsloven, jf. merknadene til vareførselsloven kapittel 6. I tillegg vil reglene om tollverdi som foreslås inntatt i vareførselsloven kapittel 6 ha betydning for beregning av tollavgift når tollavgift skal fastsettes på grunnlag av verdi.

Plasseringen av hjemmelen for klassifisering og reglene om tollverdi i vareførselsloven har ikke betydning for fastsetting av tollavgift. Klassifisering av varen etter tolltariffen og tollverdien vil være opplysninger av «betydning for fastsetting av tollavgift» og er dermed opplysninger som skal gis i melding for tollavgift etter forslaget til § 9-2 tollavgiftsloven. Oppstår det spørsmål om hvordan en vare skal klassifiseres eller om tollverdien, skal saken behandles etter tollavgiftsloven dersom spørsmålet har betydning for fastsetting av tollavgift. I praksis vil en slik avgjørelse også innebære endring av klassifisering av varen etter vareførselsloven. Har spørsmålet om klassifisering eller tollverdi ikke betydning for fastsetting av tollavgift, skal saken behandles etter reglene i vareførselsloven.

Til § 3-1 Satser for tollavgift – tolltariffen

Bestemmelsen gjelder de ulike tollavgiftssatsene som skal anvendes ved beregning av tollavgift, og viderefører tolloven § 1-6 første ledd bokstav a.

Første ledd gir regler om de ulike tollavgiftssatser som skal benyttes ved beregning av tollavgift. Av *første ledd bokstav a til c* fremkommer de tre ulike grupper tollavgiftssatser Stortinget fastsetter. Det er de alminnelige tollavgiftssatser for varer, satser for preferansetollavgift for varer med opprinnelse i land Norge har frihandelsavtale med og satser for preferansetollavgift for varer med opprinnelse i særskilte utviklingsland som Norge ensidig har gitt tollbegunstigelse.

Annet ledd bestemmer at Kongen kan fastsette særskilt sats for tollavgift etter vareførselsloven kapittel 13 om handelstiltak som skal anvendes på varer som omfattes av tiltaket. Tollavgiftsloven for øvrig vil normalt gjelde ved beregning av tollavgift etter denne særskilte satsen. Tollovens regler om handelstiltak er foreslått videreført i vareførselsloven kapittel 13.

Tredje ledd bestemmer at departementet kan gi regler om kunngjøring av tollavgiftssatser fastsatt i Stortingets vedtak. I Stortingets vedtak om tollavgift fastsettes tollavgiftssatsene for det kommende året basert på klassifisering i tolltariffen, som bygger på Internasjonal konvensjon om harmonisert varebeskrivelse og kodesystem (HS-nomenklaturen).

Videre gir tredje ledd hjemmel til å gi forskrifter med vilkår for å benytte satsene fastsatt av Stortinget. Dette kan for eksempel være at utenlandske myndigheter bekrefter riktigheten av opplysninger som importøren har fremlagt, herunder opprinnelsesbevis, og sikkerhetsmekana-

nisme for tilfeller der preferansesystemet utløser vesentlige markedsforstyrrelser. Det siste viderefører hjemmelen i tolloven § 8-3 fjerde ledd.

Nærmere bestemmelser om sikkerhetsmekanisme vil, som i dag, bli fastsatt av Landbruks- og matdepartementet, jf. gjeldende forskrift 7. mars 2008 nr. 228 om sikkerhetsmekanisme ved import av landbruksvarer fra utviklingsland omfattet av ordningen for generelle tollpreferanser (Generalized System of Preferences for goods imported from developing countries – GSP).

Til § 3-2 Nedsettelse av tollavgiftssatser i budsjettåret

Bestemmelsen regulerer departementets myndighet til å sette ned satsene for tollavgift for landbruksprodukter. Denne kompetansen tilligger i dag Landbruks- og matdepartementet, og det legges opp til at dette videreføres.

Tollvernet for landbruksvarer skal bidra til å sikre avsetningsgrunnlaget for norskproduserte landbruksvarer, og på denne måten bidra til å opprettholde en norsk landbruksproduksjon i samsvar med Stortingets forutsetninger. Tollvernet er regulert gjennom tollavgiftssatser. Landbruks- og matdepartementet er tildelt myndigheten til å forvalte tollvernet for landbruksvarer ved kongelig resolusjon 2. desember 2016.

Ved innførsel av landbruksvarer skal det som hovedregel beregnes tollavgift etter satser fastsatt av Stortinget. For å legge til rette for innførsel av landbruksvarer som supplement til norsk produksjon, og for å møte forbrukernes og næringsmiddelindustriens behov, kan Landbruks- og matdepartementet sette ned disse satsene. Ordningene forvaltes av Landbruksdirektoratet i første instans. Bestemmelsen hjemler denne adgangen til administrativt å sette ned tollavgiftssatsene for landbruksvarer. Den viderefører tolloven § 9-1 første ledd. De øvrige bestemmelsene i tolloven kapittel 9 om tollnedsettelse i budsjettåret, er inn tatt i kapittel 5.

Til § 3-3 Beregningsgrunnlaget for tollavgift

Bestemmelsen regulerer hvordan beregningsgrunnlaget for tollavgift skal fastsettes. Beregningsgrunnlaget kan enten være vekt, volum, antall eller verdi. Hvilket beregningsgrunnlag som skal benyttes følger av Stortingets vedtak om tollavgift som etter forslaget § 3-1 annet ledd skal kunngjøres som del av tolltariffen. Bestemmelsen viderefører tolloven § 7-1 om toll etter vekt, volum og stykk og § 7-2 om toll etter verdi. Departementet foreslår at de nærmere reglene om tollverdi

videreføres i vareførselsloven kapittel 6. Det vises til omtale i generelle merknader til vareførselsloven kapittel 6.

Første ledd bestemmer at varens faktiske nettovekt skal benyttes når tollavgift skal beregnes på grunnlag av vekt. Varens innpakning skal inngå i beregningsgrunnlaget når dette følger av tolltariffen.

Annet ledd fastslår at varens faktiske volum skal benyttes når tollavgift skal beregnes på grunnlag av volum.

Tredje ledd bestemmer at faktisk antall enheter skal benyttes når tollavgift skal beregnes på grunnlag av antall.

Fjerde ledd har bestemmelse om at vareførselslovens bestemmelser om tollverdi skal benyttes når tollavgift skal beregnes på grunnlag av verdi. Bestemmelser om tollverdi følger av forslaget til kapittel 6 i vareførselsloven.

Femte ledd gir departementet hjemmel til i forskrift å fastsette regler om beregningsgrunnlaget for tollavgift.

Til § 3-4 Beregningsgrunnlag for vare som gjeninnføres etter bearbeiding eller reparasjon mv. (utenlandsk bearbeiding)

Bestemmelsen har særlige regler om beregningsgrunnlaget for varer som gjeninnføres etter bearbeiding eller reparasjon (utenlandsk bearbeiding), og viderefører tolloven § 7-4.

Departementet har vurdert om utenlands bearbeiding bør være en «særlig tollprosedyre» i vareførselsloven. Departementet viser til at bearbeiding i EUs tollkodeks er en særskilt prosedyre, se tollkodeksen artikkel 255 flg. Departementet er imidlertid kommet til at det ikke er hensiktsmessig eller behov for å ha «utenlands bearbeiding» som en særskilt prosedyre i Norge. Varer som innføres etter utenlandsk bearbeiding må derfor innføres under prosedyren overgang til fri disponering (fortolling) og beregningsgrunnlaget fastsettes i tilfelle etter forslag til § 3-4 om fastsetting av beregningsgrunnlaget for varer som gjeninnføres etter utenlands bearbeiding. Dette ivaretar etter departementets vurdering de behov både tollmyndighetene og de tollavgiftspliktige har for å sikre rett tollavgift ved gjeninnførsel av vare etter utenlands bearbeiding. Utenlands bearbeiding av landbruksvarer er avhengig av egen søknad før utførsel, jf. forskrift 1. juni 2007 nr. 580 om tollnedsettelse for landbruksvarer som gjeninnføres etter bearbeiding i utlandet.

Første ledd angir innledningsvis at bestemmelse gjelder fastsetting av beregningsgrunnlaget

for vare som gjeninnføres etter at den er reparert, bearbeidet eller brukt til fremstilling av annen vare utenfor landet, og at bestemmelsen gjelder for varer som tidligere har gått over til fri disponering eller har norsk opprinnelse.

Første ledd bokstav a har regler om beregningsgrunnlaget ved utenlandsk bearbeiding når tollavgift skal beregnes på bakgrunn av verdi. Beregningsgrunnlaget skal da svare til kostnadene ved at varen ble reparert eller bearbeidet. I tillegg skal transportkostnader tillegges beregningsgrunnlaget.

Første ledd bokstav b har regler om beregningsgrunnlaget ved utenlandsk bearbeiding når tollavgift skal beregnes på grunnlag av vekt, volum eller antall. Beregningsgrunnlaget skal da være åtte prosent av beregningsgrunnlaget som nevnt i bokstav a.

Første ledd bokstav c bestemmer at beregningsgrunnlaget ved utenlands bearbeiding skal være null dersom utenlandsk reparasjon eller bearbeiding er utført uten vederlag.

Annet ledd har bestemmelser om vilkår for at beregningsgrunnlaget skal fastsettes etter reglene i første ledd. Etter *bokstav a* må varen gjeninnføres innen ett år etter utførselen, varen må etter *bokstav b* gjeninnføres av samme fysiske eller juridiske person som utførte varen, det må etter *bokstav c* ikke ha blitt refundert tollavgift ved utførselen og eventuelle krav om refusjon av tollavgift må frafalles, jf. *bokstav d*.

NHO Mat og Drikke har i høringen uttalt at vilkåret i forslaget *annet ledd bokstav b* om at varen må gjeninnføres av samme fysiske eller juridiske person skaper administrative problemer. De viser til at det kan være praksis for at utførsel skjer fra et hovedkontor i et konsern, mens et datterselskap i konsernet står for gjeninnførsel. Departementet viser til at forslaget til *annet ledd bokstav b* viderefører gjeldende rett på området og at en eventuell endring må vurderes i en annen sammenheng. Departementet viser til at *fjerde ledd* i bestemmelsen gir departementet hjemmel til å dispensere fra vilkårene slik at en eventuell endring i samsvar med forslaget fra *NHO Mat og Drikke* kan gjennomføre ved at en bestemmelse om dette tas inn i forskrift. *Tolldirektoratet* vil eventuelt kunne gjennomføre en høring av en slik endring i forbindelse med høring av nye forskrifter til loven.

Tredje ledd gir departementet fullmakt til i forskrift å fastsette bestemmelser om beregningsgrunnlag for landbruksvarer som gjeninnføres etter utenlands bearbeiding, og viderefører tolloven § 7-4 fjerde ledd. Fjerde ledd gir departemen-

tet fullmakt til i forskrift å fastsette bestemmelser om beregningsgrunnlag for varer som gjeninnføres herunder dispensere fra vilkårene og om at slike varer på visse vilkår kan innføres uten plikt til å beregne tollavgift. Dette viderefører tolloven § 7-4 tredje ledd.

Til § 3-5 Nedsettelse av beregningsgrunnlaget når varen er skadet eller bedervet

Bestemmelsen har regler om adgang til å nedsette beregningsgrunnlaget for tollavgift når varen er forringet som følge av skade eller bederelse før varen er frigjort for prosedyren overgang til fri disponering. Beregningsgrunnlaget kan i slike tilfeller settes ned forholdsmessig etter verdiforringelsen som skaden eller bedervelsen har medført. Bestemmelsen viderefører tolloven § 7-5, som hadde en opplisting over i ulike tilfeller skaden eller bedervelsen måtte ha skjedd. Alle de situasjoner som omfattes av opplistingen etter tolloven § 7-5 innebar at skaden eller bedervelsen måtte ha oppstått før varen ble fortollet. Dette videreføres ved forslaget.

NHO Mat og Drikke har i sin uttalelse til forslaget vist til at skader eller fordervelser først oppdages etter at varen er stilt til fri disponering, men åpenbart har oppstått før eller under transport. Departementet viser til at verken gjeldende tollov § 7-5 eller forslaget § 3-5 har som vilkår at skaden eller bedervelsen må være oppdaget før varen er stilt til fri disposisjon. Vilkaaret er at skaden eller bedervelsen har oppstått før varen stilles til fri disposisjon. Oppdages det først i ettertid at varen er skadet eller bedervet må det tas stilling til når skaden eller bedervelsen mest sannsynlig oppstod, og dersom det etter en alminnelig bevisvurdering er sannsynlighetsovervekt for at skaden oppstod før varen ble stilt til fri disponering kan beregningsgrunnlaget settes ned som angitt i bestemmelsen.

10.4 Kapittel 4 Opprinnelse

Generelle merknader til kapittel 4

Kapitlet har bestemmelser om opprinnelse når varer innføres til tollområdet. Bestemmelser om preferensiell opprinnelse har betydning for om det kan gis tollavgiftslettelse etter frihandelsavtale eller det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP). Bestemmelser om ikke-preferensiell opprinnelse har betydning for andre spørsmål enn preferansetoll, for eksempel tollav-

gift som ilegges etter vareførselsloven kapittel 13 om handelstiltak, jf. § 3-1 annet ledd.

Bestemmelsen i kapittel 4 viderefører deler av tolloven kapittel 8. Bestemmelser om opprinnelse når varer utføres fra tollområdet følger av vareførselsloven § 5-11 (preferensiell opprinnelse) og § 5-12 (ikke-preferensiell opprinnelse).

Til § 4-1 Preferensiell opprinnelse

Bestemmelsen regulerer vilkår for gunstigere tollavgift ved innførsel etter frihandelsavtale eller det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP) enn det som følger av de ordinære tollavgiftssatsene.

Den viktigste frihandelsavtalen er EØS-avtalen. Innenfor Europa, Midtøsten og Nord-Afrika er det fastsatt like opprinnelsesregler i alle frihandelsavtalene, i medhold av Regional konvensjon om felles preferanseopprinnelsesregler for Europa og statene ved Middelhavet.

Mens frihandelsavtalene er gjensidige forpliktelser mellom avtaleparter, er GSP-ordningen et ensidig tilbud til utviklingsland. Norge samarbeider med EU, Sveits og Tyrkia om å ha like opprinnelsesregler for ordningen. Like regler innebærer en forenkling for eksportørene i utviklingslandene og er dessuten en forutsetning for at norske varer kan benyttes som materialer når utviklingslandene produserer varer for markedene i EU, Sveits, Tyrkia og Norge.

Første ledd slår fast at en vares opprinnelse fastsettes i samsvar med den frihandelsavtalen som påberopes, eller i samsvar med det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP).

Annet ledd bestemmer at varens opprinnelse skal dokumenteres med opprinnelsesbevis i samsvar med den aktuelle frihandelsavtalen, eller i samsvar med det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP).

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om krav til og vilkår for preferensiell opprinnelse.

Til § 4-2 Ikke-preferensiell opprinnelse

Bestemmelsen regulerer anvendelse av ikke-preferensielle opprinnelsesregler. Reglene om ikke-preferensiell opprinnelse har i praksis mest betydning for varer som utføres fra tollområdet, siden enkelte land har regler der det ved innførsel kan ha betydning om en vare er norsk eller ikke. Ved innførsel til Norge vil regler om ikke-preferensiell opprinnelse normalt ikke være av betydning.

Første ledd slår fast at med ikke-preferensiell opprinnelse menes fastsetting av opprinnelsesland på annet grunnlag enn frihandelsavtale eller ensidig preferanseordning.

Annet ledd bestemmer at regler om ikke-preferensiell opprinnelse får anvendelse ved bestevilkårsbehandling etter Generalavtalen om tolltariffer og handel (GATT 1994) artikkel I og ved iverksettelse av handelstiltak etter vareførselsloven kapittel 13.

I henhold til Avtale om opprettelse av Verdens handelsorganisasjon (WTO) er Norge forpliktet av den såkalte «bestevilkårsklausulen» i GATT 1994 artikkel I. Klausulen innebærer bl.a. at de gunstigste vilkårene for innførsel (f.eks. en tollsats) som gis til ett WTO-medlem, må gis til alle WTO-medlemmer. Teoretisk sett kan Norge legge en høyere tollsats til ikke-medlemmer enn medlemmer. I praksis er ikke-medlemmene utviklingsland, som Norge tilbyr GSP-preferanse toll til. Det er derfor ikke eksempler på at ikke-preferensielle opprinnelsesregler er benyttet for å legge ikke-medlemmene høyere tollsats.

Det andre anvendelsesområdet er å iverksette handelstiltak etter vareførselsloven kapittel 13. Norge har ikke tradisjon for å bruke slike tiltak, men det har likevel betydning at hjemmelen finnes. For slike tiltak mot enkelte land vil de ikke-preferensielle reglene anvendes.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om krav til og vilkår for ikke-preferensiell opprinnelse.

10.5 Kapittel 5 Nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer

Generelle merknader til kapittel 5

Etter § 3-2 kan Landbruks- og matdepartementet sette ned de ordinære tollavgiftssatsene for landbruksvarer dersom avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon ikke er til hinder for det. Kapitlet her har bestemmelser om de ulike ordningene for nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer. Bestemmelsene viderefører deler av tolloven § 9-1 og §§ 9-2 til 9-4 med noen endringer. Tolloven § 9-5 om nedsettelse av toll videreføres i § 11-4.

Etter tolloven § 9-2 skal vedtak om generell nedsettelse av tollsats gis for en nærmere angitt periode, men begrenset til utgangen av vedkommende budsjettår. Tilsvarende gjelder for vedtak om individuell nedsettelse av sats etter § 9-3. Indi-

viduelle vedtak skal også gjelde for en angitt mengde av en bestemt vare.

Departementet foreslo i høringsnotatet å love feste en adgang for landbruksmyndighetene til å treffe vedtak om generell nedsettelse av tollavgiftssats med virkning utover budsjettåret, når det anses hensiktsmessig. Forslaget var begrunnet med at dette vil bidra til å sikre forutsigbarhet for næringsutøverne. Dersom det er tydelig allerede på vedtakstidspunkt hvor lenge tollnedsettelsen vil få gyldighet, er det mulig for næringsutøverne å planlegge sin produksjon og import av nødvendige råvarer. Departementet foreslo en tilsvarende adgang til å treffe vedtak med virkning utover budsjettåret ved individuell nedsettelse av tollavgiftssats. Forslaget omfattet også en adgang til å gi individuell nedsettelse uten mengdebegrensning. I tillegg til hensynet til forutsigbarhet, var begrunnelsen blant annet at mengde- og tidsbegrensning gir økt saksmengde og arbeidsbyrde i alle ledd, først og fremst for importørene, men også for tollmyndighetene og landbruksmyndighetene.

Høringsforslaget omfattet også en hjemmel i § 5-3 fjerde ledd til å gi forskrift om elektronisk søknad fra næringsdrivende. Dette for å legge til rette for elektronisk kommunikasjon med de næringsdrivende og tilpasning til Landbruksdirektoratets forvaltningssystem for importordningene.

Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet er positive til forslagene. Landbruks- og matdepartementet uttaler:

«Landbruks- og matdepartementets er godt fornøyd med de endringsforslagene i utkastet som er basert på våre innspill tidligere i prosessen. Herunder er hjemmelsgrunnlaget vårt tydeliggjort slik at det vil kunne gis både generelle og individuelle tollnedsettelse med virkning utover budsjettåret, der dette er hensiktsmessig for å lette den administrative byrden for næringsutøverne. Ut fra samme hensyn foreslås det å åpne for å kunne gi individuelle tollnedsettelse uten mengdebegrensninger der landbruksmyndighetene mener at dette vil være tilrådelig. Videre vil den nye hjemmelen til å kunne kreve elektronisk søknad fra næringsdrivende innebære en forenkling av forvaltningen.»

Departementet opprettholder ovennevnte forslag i § 5-2 første ledd annet punktum og § 5-3 annet og tredje ledd.

Til § 5-1 Nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer

Første ledd viser til § 3-2 som hjemler departementets adgang til på nærmere vilkår å sette ned de ordinære tollavgiftssatsene for landbruksvarer, og nevner de ulike ordningene for slik nedsettelse. Det fremgår av bestemmelsen at nedsettelse av tollavgiftssats kan skje gjennom generell nedsettelse etter § 5-2, individuell nedsettelse etter § 5-3 eller ved fastsetting av tollkvoter der kvoteandeler tildeles ved auksjon eller på annen måte etter § 5-4. Bestemmelsen viser også til § 3-1 første ledd bokstav b og c, som innebærer at departementet kan sette ned satsene for preferansetollavgift for landbruksvarer.

Annet ledd gjelder kunngjøring av forvaltningsvedtak om generelle endringer i tollavgiftssatsene, og viderefører tolloven § 1-6 første ledd bokstav b og annet ledd. Bestemmelsen slår fast at kunngjøring av forvaltningsvedtak om generelle endringer av tollavgiftssatser og tildeling av kvoteandeler ved auksjon mv. kan skje på annen måte enn den som følger av forvaltningsloven §§ 38 flg. Videre fremgår det at slike kunngjøringer ikke må kunngjøres i Norsk Lovtidend. I praksis kunngjøres vedtak om generelle tollnedsettelse fortløpende på Landbruksdirektoratets nettsted og gjennom nyhetsbrev. Tilsvarende gjelder kunngjøring av kvoter til fordeling og søknads- og registreringsfrister. Importører oppfordres til å abonnere på Landbruksdirektoratets nyhetsbrev.

Til § 5-2 Generell nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer

Bestemmelsen regulerer landbruksmyndighetenes adgang til å treffe vedtak om generell nedsettelse av tollavgiftssatser, og viderefører tolloven § 9-2. Formålet med slik nedsettelse av tollavgiftssatser er å balansere det nasjonale markedet av jordbruksråvarer i en underskuddssituasjon. Kriteriene er nedfelt som instruks til Landbruksdirektoratet i forskrift 22. desember 2005 nr. 1723 om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer (FAT) kapittel 2, 2a, 4 og 5. Landbruksdirektoratets vedtak om generelle nedsettelse av tollavgiftssatser er i praksis forankret i informasjon om marked og pris som direktoratet henter inn fra relevante aktører. I markeder med markedsregulator (landbrukssamvirkene), har markedsregulator ansvaret for å fremlegge prognoser og gi anbefaling til Landbruksdirektoratet om hvorvidt tollsatsen bør settes ned eller ikke. I markeder uten markedsregulator følger Land-

bruksdirektoratet med på markedsbalansen og prisene i markedet.

Første ledd definerer generell nedsettelse av tollavgiftssats som forvaltningsvedtak om å sette ned tollavgiftssatsen for en bestemt landbruksvare, uten kvantitative begrensninger, for en nærmere angitt periode, begrenset til utgangen av vedkommende budsjettår. Som omtalt ovenfor i de generelle merknadene, gir loven også hjemmel til at landbruksmyndighetene kan treffe vedtak utover budsjettåret. Slike vedtak må imidlertid treffes med forbehold om at tolltariffen ikke endres.

Etter *annet ledd* kan departementet kunngjøre slike vedtak om nedsettelse av tollavgiftssats på forhånd. Kunngjøringen skal da angi tidspunktet for når vedtaket iverksettes.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om saksbehandling, opplysningsplikt, kontroll, administrative sanksjoner, gyldighetsperiode og kunngjøring av vedtak.

Til § 5-3 Individuell nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer og bearbeidede landbruksvarer

Bestemmelsen hjemler landbruksmyndighetenes adgang til å treffe vedtak om individuell nedsettelse av tollavgiftssatser. Den viderefører tolloven § 9-3, men uten annet ledd om vedtakets innhold, da dette kan reguleres i forskrift med hjemmel i tredje ledd.

Individuelle tollnedsettelse gis blant annet for landbruksvarer som ikke produseres i Norge og som dermed supplerer norsk produksjon. Landbruksdirektoratet fastsetter individuelle tollnedsettelse for basis landbruksvarer i medhold av forskrift 22. desember 2005 nr. 1723 om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer (FAT). Direktoratet fastsetter også individuelle tollnedsettelse med hjemmel i forskrift 20. desember 2012 nr. 1424 om fastsettelse av nedsatte tollsatser ved import av industrielt bearbeidede landbruksvarer (RÅK-importforskriften) og forskrift 1. juni 2007 nr. 580 om tollnedsettelse for landbruksvarer som gjeninnføres etter bearbeiding i utlandet (UB-forskriften).

Landbruksmyndighetene treffer hvert år vedtak om individuelle tollnedsettelse for import av store mengder landbruksvarer på vilkår om en spesifikk sluttbruk. Dette er varer som i utgangspunktet skal ha tollbeskyttelse, men der landbruksmyndighetenes regelverk likevel åpner for å vedta tollnedsettelse dersom varen skal brukes på en bestemt måte. Tollfritak gis særlig for import av råvarer til fiskefôrindustrien og opp-

drettsnæringen, da dette er næringer som konkurrerer på verdensmarkedet. Når Landbruksdirektoratet treffer vedtak om individuelle tollnedsettelse på vilkår om en spesifikk sluttbruk, kan det kreve at importøren gir en erklæring om varens anvendelse (anvendelseserklæring), jf. FAT § 28 og RÅK-importforskriften § 7. Det er adgang til å selge varene videre innenlands, men kjøperen forpliktes da til samme anvendelse av varen.

Departementet foreslo i høringsnotatet at den som kjøper en landbruksvare som er innført med nedsatt tollavgiftssats på vilkår om at varen brukes på en bestemt måte, kan bli tollavgiftspliktig ved brudd på vilkåret. Forslaget var begrunnet med at regelverket bør legge til rette for at tollmyndighetene også skal kunne kontrollere at vilkår om sluttbruk er oppfylt når varen er solgt videre, og at kjøper blir ansvarlig for tollavgift dersom vedkommende har brutt vilkår for tollnedsettelse.

Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet støtter forslaget. Landbruks- og matdepartementet uttaler:

«Dersom varen brukes i strid med anvendelseserklæringen, er vilkåret for tollnedsettelsen ikke lenger oppfylt. Fordi dette er sensitive varer vil brudd på vilkåret om sluttbruk kunne undergrave importvernet for norskproduserte landbruksvarer. For eksempel kan råvarene som importeres til fiskefôr, også benyttes til å produsere husdyrfôr. Her er vilkår om sluttbruk særlig viktig, fordi norsk råvareproduksjon og produksjon av husdyrfôr er beskyttet av tollvernet. Det er således avgjørende at det føres en effektiv og målrettet kontroll av om kravet til sluttbruk er oppfylt, samt at avdekkede brudd får konsekvenser for importøren. Uten reaksjoner etter tolloven kan importøren risikofritt feildeklare varer eller bryte krav til sluttbruk uten andre konsekvenser enn ombelegning av toll til korrekt tollsats. Dette vil kunne redusere incentivet til å etterleve regelverket og derigjennom kunne bidra til å uthule tollvernet for landbruksvarer.»

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet. Det innebærer at den som kjøper, eller på annen måte erverver, en landbruksvare med nedsatt tollavgiftssats etter paragrafen her på vilkår om en bestemt sluttbruk, kan bli tollavgiftspliktig i to situasjoner. For det første kan kjøper endre opplysningene i melding for tollavgift etter § 9-4, dersom vedkommende ønsker å bruke

varen på en annen måte enn det som var forutsetningen for nedsettelse av tollavgiften. Det vil si opplysninger i den meldingen som ble levert (av selger) ved innførsel av varen. Dette kan for eksempel være aktuelt dersom det viser seg at varen ikke er egnet til produksjon av fiskefôr, og at kjøper i stedet ønsker å bruke den i husdyrfôr. Tollmyndighetene må legge til rette for slike endringsmuligheter i sine systemer.

For det andre kan kjøper bli tollavgiftspliktig ved brudd på vilkår om sluttbruk etter § 2-6. Det vil si når vedkommende bryter vilkårene uten å gi opplysninger om dette. Kjøper vil i slike tilfeller også kunne bli ilagt tilleggsavgift etter § 12-3.

Landbruks- og matdepartementet uttaler at det er en viss uklarhet i ansvarsforholdet mellom landbruksmyndighetene og tollmyndighetene når det gjelder kontroll av om vilkår om sluttbruk er overholdt.

Departementet viser til at kontrollmulighetene vil avhjelpe noe ved at den som har ervervet varen, har plikt til å gi kontrollopplysninger når tollmyndighetene ber om det etter § 10-1, eller ved stedlig kontroll etter § 10-2. Departementet legger også til grunn at landbruksmyndighetene, med hjemmel i forskrift etter tredje ledd, kan kontrollere at den som erverver varen overholder vilkåret om sluttbruk.

Første ledd definerer individuell nedsettelse av tollavgiftssats som enkeltvedtak om å sette ned tollavgiftssatsen på en angitt mengde av en bestemt landbruksvare eller bearbeidet landbruksvare, innenfor et angitt tidsrom. Vedtaket skal være rettet mot én eller flere bestemte fysiske eller juridiske personer som har søkt om dette. Som omtalt ovenfor i de generelle merknadene, kan departementet treffe vedtak uten mengdebegrensning og med virkning utover budsjettåret, når det anses hensiktsmessig. Dette følger av *annet ledd*, og kan for eksempel være aktuelt når det treffes vedtak om nedsettelse av tollavgiftssats på slutten av budsjettåret. Da kan det, av hensyn til den administrative byrden for næringsutøverne og myndighetene, være hensiktsmessig å treffe vedtak med virkning utover inneværende budsjettår. Dette forutsetter imidlertid at tolltariffen ikke endres ved årsskiftet. I slike tilfeller vil vedtaket ikke lenger være gyldig, og importøren må søke på nytt.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om saksbehandling, opplysningsplikt, kontroll, administrative sanksjoner og gyldighetsperiode. Som omtalt ovenfor i de generelle

merknadene, kan departementet også gi forskrift om leveringsmåten for søknader. Hjemmelen omfatter regler om elektronisk levering fra næringsdrivende.

Til § 5-4 Tildeling av tollkvoteandeler for landbruksvarer ved auksjon eller på annen måte

Bestemmelsen gjelder tildeling av tollkvoter for landbruksvarer, og viderefører tolloven § 9-4. Tollkvotene som forvaltes av landbruksmyndighetene, fordeles etter nærmere bestemmelser gitt av Landbruks- og matdepartementet i forskrift 10. oktober 2008 nr. 1132 om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer. Forskriften gjennomfører blant annet resultatet av bilaterale forhandlinger mellom Norge og EU i medhold av EØS-avtalen artikkel 19. Forskriften ivaretar også fordeling av WTO-kvoter og kvoter i andre frihandelsavtaler.

Første ledd bestemmer at departementet kan fastsette tollkvoter på grunnlag av avtale med fremmed stat eller organisasjon eller av eget tiltak. Med tollkvote menes en fastsatt mengde av en vare som tillates innført med nedsatt tollavgiftssats, innenfor et angitt tidsrom, mens en tollkvoteandel er en rettighet til å innføre en viss mengde av en vare innenfor en tollkvote.

Annet ledd bestemmer at tollkvoteandeler skal tildeles ved auksjon. Forutsetningen er at departementet anser at markedsforholdene ligger til rette for det, og avtale med fremmed stat eller organisasjon ikke er til hinder for det. Den store hoveddelen av tollkvotene som landbruksmyndighetene forvalter, fordeles ved auksjon. Noen tollkvoter fordeles på annen måte, det vil si etter søknad. Dette gjelder blant annet deler av ostekvoten fra EU og tollkvoten for islandshest.

Tredje ledd stiller krav om at auksjon over tollkvoteandeler skal utlyses i god tid før auksjonen holdes, og at det umiddelbart etter auksjonsavslutning skal opplyses om antall budgivere, høyeste bud og hvem som fikk tilslaget. Videre fremgår det av *fjerde ledd* at tollkvoteandel som er kjøpt på auksjon, kan overdras.

Femte ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om tildeling av tollkvoteandeler, herunder om saksbehandling, opplysningsplikt, kontroll, administrative sanksjoner, gyldighetsperiode og forhåndsgodkjenning av budgivere og om overdragelse av kvoteandel. Departementet kan også gi forskrift om tildeling av tollkvoter på annen måte enn ved auksjon. Det vil i praksis si etter søknad.

10.6 Kapittel 6 Fritak for tollavgift

Generelle merknader til kapittel 6

Kapitlet har bestemmelser om fritak for tollavgift.

Tollfritakene i tolloven kapittel 5 gjelder i utgangspunktet kun for toll, men ved henvisninger i regelverket er det helt eller delvis symmetri mellom tollfritak og fritak for merverdiavgift og særavgifter ved innførsel. I høringsnotatet foreslo departementet at fritak som primært gjelder fritak for merverdiavgift eller særavgift ved innførsel reguleres i merverdiavgiftsloven, eventuelt i særavgiftsregelverket, og ikke sammen med de materielle reglene om tollavgift i tollavgiftsloven. Forslaget har sin begrunnelse i overføringen av forvaltningsansvaret for merverdiavgift og særavgifter ved innførsel fra Tolletaten til Skatteetaten. Et fåtall høringsinstanser har merknader til dette forslaget.

Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS uttaler:

«Dagens regulering av toll- og mva-fritakene er svært tungvinn, mye på grunn av henvisningsteknikken man har bestemt seg for. Vi stiller spørsmål om det kunne vært formålstjenlig å vurdere denne teknikken en gang til. Dersom regler er relevante på to områder, er den beste løsningen å skrive regelen ett sted og gjøre en henvisning det andre stedet eller ville det vært bedre å gjenta? Det er nok en avveining mellom hensynet til tilgjengelighet for brukerne og risikoen for at like regler blir ulike med tiden som følge av endringer som man glemmer å duplisere. Etter å ha brukt både tollregelverket og mva-regelverket over lang tid, finner vi at den utpregede henvisningsteknikken hemmer oversikten og gjør regelverket utilgjengelig for andre enn spesialister. Vi spør oss om det kan være mer negativt enn risikoen for ulike regler på forskjellige områder.

Dersom man opprettholder en henvisningsteknikk, er vi imidlertid enig i at reglene bør stå der de har størst betydning. I de fleste tilfellene er dette i mva-regelverket, siden det er toll på få varer i dag. Vi bemerker imidlertid at en kan tenke seg at Norge på grunn av internasjonale forhold kunne komme til å gjeninnføre toll på flere varer, og at dette ville kunne endre vurderingen av hva som er viktigst av mva. og toll.»

Advokatforeningen uttaler:

«Etter Advokatforeningens oppfatning kan forslaget fremstå som mindre brukervennlig ved

denne «kryss-reguleringen» mellom to lover. Flere av fritakene gjelder både tollavgift og merverdiavgift, og reguleres separat av to lover. Hensynet til brukervennlighet må her veies opp mot hensynet til presise regler.»

Tolldirektoratet uttaler:

«Alle tollfritakene bør være regulert i samme lov og ikke splittes i to lover (tollavgiftsloven og merverdiavgiftsloven). Vi mener at alle tollfritakene bør reguleres i tollavgiftsloven. Tolletaten gjør for ordens skyld oppmerksom på at det er ikke er noen av dagens tollavgiftsfritak som følger av unntak fra deklarasjonsplikten slik departementet skriver i høringsnotatet punkt 5.3. Motsatt kan tollfritak medføre unntak fra deklarasjonsplikten. De fleste tollfritakene gjennomfører internasjonale forpliktelser inngått mellom avtalepartene til Den internasjonale konvensjonen om forenkling og harmonisering av tollprosedyrer (Kyotokonvensjonen).»

Departementet mener at det vil være u hensiktsmessig å gjenta regler av samme innhold i flere regelverk, blant annet fordi det, som *Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS* uttaler, kan medføre ulikheter over tid. I tillegg er det for de fleste fritak også nærmere forskriftsbestemmelser om fritaket, som i tilfelle også må gjentas i flere regelverk. Departementet mener derfor at det må gjøres et valg om hvor reglene om fritak som gjelder for flere avgiftskrav skal plasseres. Enkelte av fritakene som foreslås inntatt i merverdiavgiftsloven § 7-3 har, som *Tolldirektoratet* påpeker, sin «opprinnelse» i internasjonale konvensjoner om tollsamarbeid som Norge er forpliktet til å følge. Dette kan tale for at slike fritaksregler inntas i tollavgiftsloven. Den nasjonale lovreguleringen er imidlertid ikke avgjørende for om forpliktelsene etter konvensjonen oppfylles.

Flere fritak gjelder imidlertid varer det ikke skal beregnes tollavgift av, for eksempel luftfartøy og petroleumsprodukter fra norsk del av kontinentalsokkelen som innføres direkte derfra. Departementet mener det er mest naturlig å plassere reglene på det området hvor de har størst betydning og aktualitet. For de fleste fritak som gjelder for flere kravstyper mener departementet at merverdiavgiftsregelverket er det naturlige valget fordi det skal svares merverdiavgift ved innførsel av de fleste varetyper. Plikten til å svare tollavgift og særavgift ved innførsel gjelder et begrenset antall varekategorier. Departementet fastholder på denne bakgrunn forslaget i høringsnotatet

om fordeling av regelverket på området mellom de ulike lovene. Det vises til merknadene til merverdiavgiftsloven §§ 7-3 til 7-5 for hvilke fritak som flyttes fra tolloven til merverdiavgiftsloven.

Til § 6-1 Tollavgiftsfritak som følge av unntak fra plikten til å levere deklarasjon etter vareførselsloven § 4-1

Bestemmelsen regulerer tollavgiftsfritak for varer som kan innføres til fri disponering uten at det må leveres deklarasjon etter vareførselsloven § 4-1. Etter § 4-1 tredje ledd i forslaget til vareførselslov er departementet gitt fullmakt til å gi forskrift om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Det vises til merknadene til bestemmelsen hvor det redegjøres nærmere for ordningen med deklarasjonsfritak. Etter forslaget § 6-1 vil det ikke foreligge plikt til å beregne tollavgift av varer som omfattes av unntaket fra plikten til å levere deklarasjon for prosedyren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1 tredje ledd. Bestemmelsen tilsvarende forslaget til ny § 7-2 første ledd i merverdiavgiftsloven, som gir fritak fra å beregne merverdiavgift i tilfeller hvor varer kan innføres til fri disponering uten at det må leveres deklarasjon etter vareførselsloven § 4-1.

Til § 6-2 Tollavgiftsfritak for varer som det er fritak fra å beregne merverdiavgift av

Bestemmelsen regulerer tollavgiftsfritak for varer som er fritatt etter forslag til nye bestemmelser i merverdiavgiftsloven §§ 7-3 til 7-5. Det vises til merknadene til merverdiavgiftsloven §§ 7-3 til 7-5 hvor det redegjøres for hvilke tilfeller dette omfatter. Det foreslås at departementet i forskrift kan bestemme at fritak fra å beregne merverdiavgift som følger av forslag til nye bestemmelser i merverdiavgiftsloven §§ 7-3 til 7-5, skal gjelde tilsvarende for tollavgift.

Til § 6-3 Tollavgiftsfritak for kjøtt fra egen jakt

Bestemmelsen gjelder tollavgiftsfritak ved innførsel av kjøtt fra egen jakt, og viderefører tolloven § 5-10.

Etter *første ledd* skal det ikke beregnes tollavgift for kjøtt fra egen jakt til bruk i egen husholdning.

Annet ledd gir departementet fullmakt til å gi forskrifter om vilkår for og omfanget av tollfritaket.

Til § 6-4 Andre tollavgiftsfritak

Bestemmelsen har regler om fritak som bare gjelder for tollavgift. Bestemmelsen viderefører fritak i tolloven kapittel 5. Enkelte fritak i tolloven § 5-4 første ledd videreføres ikke fordi det ikke lenger foreligger plikt til å beregne tollavgift. Dette gjelder tolloven § 5-4 første ledd bokstav b om varer som gjeninnføres fra Svalbard eller Jan Mayen etter bearbeiding eller reparasjon og bokstav c om varer fra fiske og fangst utenfor tollområdet som innføres direkte derfra.

Første ledd bokstav a har bestemmelse om tollavgiftsfritak for vare som er fremstilt her i landet eller innført under prosedyren overgang til fri disponering og som gjeninnføres i uforandret tilstand, dersom tollavgift ikke er refundert ved utførselen, og viderefører tolloven § 5-4 første ledd bokstav e.

Første ledd bokstav b til d viderefører bestemmelser i tolloven § 5-7 første ledd bokstav b til d, blant annet fritak fra plikten til å beregne tollavgift ved innførsel av landbruksvarer til teknisk bruk, varer til undervisning og vitenskapelig bruk ved universiteter, høyskoler og Meteorologisk institutt og dets stasjoner og varer av utdannende, vitenskapelig og kulturell art.

Etter *annet ledd* kan varer som er fritatt for tollavgift etter første ledd bokstav b til d ikke overdras til andre. Bestemmelsen viderefører tolloven § 5-7 annet ledd.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om vilkår for og omfanget av fritak fra plikten til å beregne tollavgift. Forslaget viderefører bestemmelser i tollavgiftsloven § 5-4 annet ledd, § 5-7 tredje ledd og § 5-8 tredje ledd.

10.7 Kapittel 7 Refusjon av tollavgift ved gjenutførsel

Generelle merknader til kapittel 7

Bestemmelsene i kapitlet viderefører i det vesentlige tolloven kapittel 11 om refusjon av tollavgift ved gjenutførsel. Departementet foreslår ingen vesentlige endringer i omfanget av eller vilkårene for refusjon av tollavgift. Departementet foreslår også å tilpasse bestemmelsene om refusjon av merverdiavgift betalt ved innførsel i merverdiavgiftsloven § 10-7 til forslaget i tollavgiftsloven §§ 7-2 og 7-4.

Bestemmelsene i tolloven om refusjon får i noen tilfeller også anvendelse for særavgifter som skal svares ved innførsel via henvisningen i sær-

avgiftsforskriften § 2-6, og det er i tollforskriften gitt nærmere avgrensinger for fritaket for særavgiftspliktige varer. Departementet vil foreta en særlig gjennomgang av regelverket for refusjon av særavgifter, og tar sikte på å regulere refusjon av særavgifter utenfor tollavgiftsloven.

Til § 7-1 Refusjon av tollavgift ved gjenutførsel av vare benyttet ved reparasjon eller bearbeiding

Bestemmelsen regulerer refusjon av tollavgift ved gjenutførsel av vare benyttet ved reparasjon eller bearbeiding, og viderefører tolloven § 11-1 med unntak for § 11-1 tredje ledd som videreføres i § 7-5 første ledd.

Første ledd regulerer refusjon for næringsdrivende som har innført varer under prosedyren overgang til fri disponering og varen er benyttet som råvare, hjelpestoff eller halvfabrikata i forbindelse med fremstilling, reparasjon eller bearbeiding av ferdigvare. Varer som skal bearbeides eller repareres i Norge kan på visse vilkår innføres etter prosedyre om innenlands bearbeiding i vareførselsloven § 4-7 og deretter gjenutføres uten at det oppstår plikt til å svare tollavgift. Prosedyren innenlands bearbeiding viderefører ordningen om tollfritak i tolloven § 6-3 og 6-4. Dersom vilkårene for å benytte prosedyren innenlands bearbeiding ikke er oppfylt, må varene som skal bearbeides eller repareres innføres under prosedyren overgang til fri disponering som innebærer at det må svares tollavgift på vanlig måte ved innførselen. *Første ledd bokstavene a til c* bestemmer hvilke prosedyrer som gir rett til refusjon, og viderefører tolloven § 11-1 første ledd bokstavene a til c. Etter *første ledd bokstav a* kan tollavgift refunderes når ferdigvaren utføres under prosedyren utførsel etter vareførselsloven § 5-9. Det kan også gis refusjon når varen deklarerer for prosedyren tollager etter vareførselsloven § 4-4 når varen er bestemt for utførsel, jf. *første ledd bokstav b*. Etter *første ledd bokstav c* kan tollavgift refunderes når varen utføres til bruk utenfor tollområdet som angitt i forslaget § 7-2 første ledd bokstav b og c. Forslaget § 7-2 første ledd bokstav b og c regulerer tilfeller hvor varen gjenutføres til bruk eller salg om bord i fartøy eller luftfartøy eller til bruk i forbindelse med utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor tollområdet, se merknadene til § 7-2.

Annet ledd første punktum bestemmer at refusjonen skal svare til tollavgiften for de varer som er anvendt ved reparasjon eller bearbeiding, og viderefører tolloven § 11-1 annet ledd første punktum. *Annet ledd annet punktum* regulerer adgangen til

refusjon for svinn som ikke er benyttet til andre formål, og viderefører tolloven § 11-1 fjerde ledd. *Annet ledd tredje punktum* bestemmer at det også kan gis refusjon for andre varer enn de som er innført, dersom varene det søkes refusjon for er av samme slag som de innførte. Bestemmelsen viderefører tolloven § 11-1 annet ledd annet punktum.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om refusjon av tollavgift ved gjenutførsel, herunder stille nærmere vilkår. Forslaget viderefører deler av tolloven i § 11-1 femte ledd om departementets adgang til å gi forskrift. De øvrige deler av forskriftskompetansen videreføres ved forslaget § 7-5.

Til § 7-2 Refusjon av tollavgift ved gjenutførsel av vare i uendret tilstand mv.

Bestemmelsen regulerer refusjon av tollavgift for vare som gjenutføres i uendret eller ubrukt tilstand, og viderefører tolloven § 11-2, med unntak for § 11-2 fjerde ledd som videreføres i § 7-5 første ledd.

Første ledd har bestemmelse om vilkår for refusjon. Vilkåret er at varen er tidligere innført under prosedyren overgang til fri disponering, varen må gjenutføres etter prosedyren utførsel i vareførselsloven kapittel 5 og den må gjenutføres i uforandret og ubrukt tilstand. Dette svarer til de generelle vilkår i tolloven § 11-2 om at varen må være fortollet, i uendret og ubrukt tilstand og gjenutføres. *Første ledd bokstav a til c* gir bestemmelser om de ulike tilfeller der det kan gis refusjon.

Etter *første ledd bokstav a* kan det gis refusjon i forbindelse med salg av varen til kjøper utenfor tollområdet. Bestemmelsen viderefører tolloven § 11-2 første ledd bokstav a. Etter *første ledd bokstav b* kan refusjon gis når varen gjenutføres til bruk eller salg om bord i fartøy eller luftfartøy, dersom slike varer og mengder kunne vært levert uten plikt til å svare tollavgift. Omfanget av hvilke varer og med hvilket omfang som kan leveres under ordningen «proviantering» kan fastsettes i forskrift med hjemmel i forslaget til vareførselsloven § 5-9 annet ledd, som viderefører tolloven § 4-23 annet ledd. Nærmere bestemmelser om slik «proviantering» er i dag gitt i tollforskriften § 4-23-4 til 4-23-10. *Første ledd bokstav c* bestemmer at refusjon også kan gis for varer som leveres til bruk i forbindelse med utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor tollområdet, og viderefører tolloven 11-2 annet ledd.

Annet ledd bestemmer at i stedet for at varen utføres etter kapittel 5 i vareførselsloven kan

varen deklarerer for prosedyren tollager etter § 4-4 i vareførselsloven. Bestemmelsen viderefører tolloven § 11-2 første ledd bokstav c om at varen kan legges inn på tollager i tilfeller som omhandlet i forslaget bokstav a til c.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om refusjon av tollavgift ved gjenutførsel av vare i uendret tilstand mv., herunder stille nærmere vilkår. Bestemmelsen viderefører deler av tolloven § 11-1 femte ledd om departementets adgang til å gi forskrift. De øvrige deler av forskriftskompetansen videreføres ved forslaget § 7-5.

Til § 7-3 Delvis refusjon av tollavgift

Bestemmelsen regulerer at det kan gis delvis refusjon når vare som innføres midlertidig til leie eller lån gjenutføres senere og ikke fyller vilkårene for å kunne deklarerer for prosedyren midlertidig innførsel i vareførselsloven § 4-6, og viderefører adgangen til delvis refusjon i tolloven § 11-3.

Første ledd bestemmer at det kan gis delvis refusjon for rullende jernbanemateriell og reservedeler til slikt materiell, og viderefører tolloven § 11-3 første ledd bokstav a. Henvisningen til tollfritak ved midlertidig innførsel i tolloven § 6-1 annet ledd bokstav c og e er endret ved at det nå vises til prosedyren midlertidig innførsel i forslaget til § 4-6 i vareførselsloven.

Annet ledd har regler om delvis refusjon for vare som er innført midlertidig til leie eller lån og benyttet i forbindelse med oppdrag i tollområdet, og viderefører tolloven § 11-3 første ledd bokstav b. Henvisningene til tolloven kapittel 6 om midlertidig innførsel er endret ved at forslaget viser til prosedyren midlertidig innførsel i forslag til § 4-6 i vareførselsloven.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om delvis refusjon, herunder om nærmere vilkår for refusjon. Bestemmelsen viderefører tolloven § 11-3 annet ledd om departementets adgang til å gi forskrift, men er forenklet noe ved at deler av det som kan reguleres i forskrift foreslås tatt inn i forslaget § 7-5. Dette gjelder adgangen til å gi fristutsettelse, jf. § 7-5 første ledd siste punktum, og adgangen til å frafalle vilkåret om gjenutførsel eller innlegg på tollager, jf. forslaget § 7-5 tredje ledd.

Til § 7-4 Refusjon ved feil eller særlige grunner

Bestemmelsen regulerer refusjon av tollavgift ved feil eller når det foreligger særlige grunner, og viderefører tolloven § 11-4 med unntak for tolloven § 11-4 annet ledd som videreføres i forslaget § 7-5.

Første ledd første punktum bestemmer at refusjon kan gis når varen gjenutføres fordi den er feilsendt, feilbestilt eller ikke levert som avtalt. Etter *første ledd annet punktum* kan tollavgift også refunderes dersom det foreligger særlige grunner. Bestemmelsen i tollavgiftsloven § 7-4 første ledd annet punktum om at tollavgift kan tilbakebetales dersom det foreligger særlige grunner, kan komme til anvendelse i tilfeller som ikke dekkes av de øvrige refusjonsbestemmelsene.

Etter forvaltningspraksis kan slike tilfeller blant annet være der varer er returnert til utlandet som gavesending i forbindelse med humanitær hjelp, eller hvor kommisjonsvarer blir dokumentert returnert til utenlandsk eier, selv om kreditnota ikke er fremlagt.

Videre vil det kunne anses å foreligge særlige grunner når uavhentede postpakker og gods mv. er dokumentert returnert til utlandet, tilintetgjort etter reglene i tollavgiftsloven § 7-5 annet ledd eller avstått til tollmyndighetene. Det samme gjelder i tilfeller hvor varene er feilaktig deklarerert for prosedyren overgang til fri disponering, til tross for at det ved innførselstidspunktet var bestemt at varene skulle videresendes til utlandet. Kreditnota vil i disse tilfellene ikke være mulig å fremskaffe.

Dersom en vare hele tiden har ligget på et lager i Norge og varene blir returnert til utlandet på grunn av manglende salgbarhet (eller tilintetgjøres etter reglene i tollavgiftsloven § 7-5 annet ledd), kan det også anses å foreligge særlige grunner. Manglende salgbarhet kan for eksempel skyldes at varene ikke ble godkjent av norske myndigheter. I disse tilfellene har den konkrete varen overhodet ikke vært frembudt for salg i Norge.

Etter forvaltningspraksis har det også vært ansett å foreligge særlige grunner ved gjenutførsel av varer som utenlandske selgere har forsøkt solgt her i landet under kortere opphold, for eksempel varer frembudt for salg under konserter, idrettsarrangementer, utstillinger mv.

Det har også vært ansett å foreligge særlige grunner når et innført kjøretøy ikke blir godkjent av Statens vegvesen til bruk i Norge, og som en konsekvens av dette blir gjenutført til utlandet.

Eksemplene ovenfor må anses som veiledende og er ikke uttømmende, slik at også andre særlige grunner vil kunne gi grunnlag for refusjon. Dette vil måtte bero på en konkret skjønnsmessig vurdering.

Økonomiske, sosiale eller helsemessige forhold anses ikke å utgjøre særlige grunner.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om refusjon ved feil eller særlige grunner.

Til § 7-5 Generelle bestemmelser om refusjon av tollavgift

Bestemmelsen har regler om frister for gjenutførsel eller innlegg på tollager, frist for når krav om refusjon må være fremsatt og hjemmel for departementet til å gi forskrift om adgangen til refusjon mv.

Første ledd bestemmer at refusjon er betinget av at den innførte varen utføres under prosedyren utførsel i vareførselsloven § 5-9 eller deklarerer for prosedyren tollager innen to år etter innførselen. Bestemmelsen viderefører tilsvarende bestemmelser i tolloven § 11-1 tredje ledd, § 11-2 tredje ledd og § 11-4 annet ledd. Bestemmelsen om at tollmyndigheten i særlige tilfeller kan fravike fristene følger i dag av tollforskriften. Etter tolloven § 11-1 tredje ledd annet punktum må krav om refusjon være mottatt av tollmyndighetene senest ett år etter at varen ble gjenutført eller lagt inn på tollager. *Tolldirektoratet* har påpekt at det ikke gjelder en tilsvarende frist for krav på refusjon i tilsvarende tilfeller etter merverdiavgiftsloven, hvor retten til refusjon da reguleres av de alminnelige foreldelsesregler. Departementet foreslår at tilsvarende skal gjelde for tollavgift og foreslår derfor ikke å videreføre tolloven § 11-1 tredje ledd annet punktum. Dette innebærer en utvidelse av fristen for å fremme krav om refusjon da den alminnelige foreldelsesfristen er tre år fra kravet på refusjon kunne vært fremmet.

Annet ledd bestemmer at i stedet for gjenutførsel kan varen destrueres. Dette viderefører en ordning som i dag er regulert i tollforskriften. I slike tilfeller må den som ber om destruksjon, bære kostnadene ved destruksjonen.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om adgangen til refusjon, herunder om adgangen til å forlenge fristen, fastsette minstebeløp for refusjon og frafalle vilkåret at varen må utføres etter vareførselsloven kapittel 5 eller deklarerer for prosedyren tollager etter vareførselsloven § 4-4. Det vises til merknadene til §§ 7-1 til 7-3 hvor det kommer frem at forslaget viderefører gjeldende bestemmelser om adgang for departementet til å gi forskrift i tolloven kapittel 11.

10.8 Kapittel 8 Særlige forvaltningsregler

Generelle merknader til kapittel 8

Forholdet til forvaltningsloven reguleres i § 1-4, der det fremgår at forvaltningsloven gjelder hvis ikke annet er bestemt i «denne loven». Dette

kapitlet har særlige forvaltningsregler som erstatter eller supplerer forvaltningsloven på enkelte områder. Disse viderefører de bestemmelsene i tolloven kapittel 12 som har betydning for tollmyndighetenes virksomhet på tollavgiftsområdet, men med enkelte materielle, lovtekniske og språklige endringer.

Mange av forvaltningsreglene i tolloven kapittel 12 som videreføres, vil gjelde for tollmyndighetenes virksomhet på både vareførsels- og tollavgiftsområdet. De er derfor inntatt i begge lover. Det innebærer at de fleste bestemmelsene i kapitlet her tilsvarer bestemmelser i vareførselsloven kapittel 7. Der det er hensiktsmessig, er merknadene her relativt kortfattet med henvisning til merknadene til de tilsvarende bestemmelsene i vareførselsloven. Mange av høringsinstansene har synspunkter på en slik dobbeltregulering. Se nærmere om departementets vurdering av dette i punkt 5.4.

Det følger av personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 at personopplysninger ikke kan lagres lenger enn det som er nødvendig ut fra formålet med behandlingen. Departementet har ikke sett behov for at dette inntas i tollavgiftsloven, men legger til grunn at tollmyndighetene utarbeider retningslinjer for hvor lenge de ulike typer opplysninger kan lagres ut ifra de formålene de er innhentet for.

Til § 8-1 Taushetsplikt

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes taushetsplikt, og viderefører deler av tolloven § 12-1. Tolloven § 12-1 annet ledd om adgangen til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter er inntatt i § 8-2. Videre er bestemmelsen om overført taushetsplikt i tolloven § 12-1 fjerde ledd inntatt i § 8-3.

Første ledd slår fast hovedregelen om taushetsplikt som gjelder for enhver som har eller har hatt verv, stilling eller oppdrag knyttet til tollmyndighetene. De skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger om noens formues- og inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold. Dette innebærer en strengere taushetsplikt enn etter forvaltningsloven. Det følger av annet punktum at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysningene i en sak gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter.

Landbruks- og matdepartementet er ved kongelig resolusjon 2. desember 2016 tildelt myndighet etter blant annet tolloven § 7-4 fjerde ledd, § 8-3 fjerde ledd og §§ 9-1 til 9-4. Disse bestemmelsene videreføres i tollavgiftsloven § 3-2, § 3-4

tredje ledd, § 3-1 tredje ledd og kapittel 5. Departementet legger til grunn at Landbruks- og matdepartementet vil bli tildelt myndighet etter disse bestemmelsene tilsvarende som i dag. Etter departementets vurdering er landbruksmyndighetene ikke å anse som «uvedkommende» når de utøver sin tildelte myndighet etter tollavgiftsloven. Det innebærer at tollmyndighetene kan utlevere alle opplysninger landbruksmyndighetene trenger for å løse sine oppgaver etter loven. Tilsvarende gjelder når landbruksmyndighetene utøver myndighet etter vareførselsloven, se merknaden til vareførselsloven § 7-10.

Landbruksmyndighetene har også behov for opplysninger fra tollmyndighetene ved utførelse av andre oppgaver enn dem som følger av den tildelte myndigheten etter tollavgiftsloven. I slike tilfeller må tollmyndighetenes adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger vurderes konkret etter § 8-2.

Annet ledd bestemmer at taushetsplikten ikke omfatter registreringspliktig statsstøtte etter lov 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte § 2 a. Bestemmelsen gjelder registreringsplikt i registeret for offentlig støtte, og pålegger støttegiver å føre opplysninger om offentlig støtte i registeret for offentlig støtte. Offentlig støtte kan blant annet omfatte fritak for tollavgift eller nedsatt tollavgiftssats.

Tredje ledd bestemmer at informasjonsutveksling med fremmed stat eller til organisasjon på mandat fra De forente nasjoner (FN) som Norge har akseptert som offentlig myndighet, ikke er omfattet av taushetsplikten etter § 8-1. Taushetsplikt ved informasjonsutveksling med annen stat til gjennomføring av avtale om tollsamarbeid, reguleres av vareførselsloven § 9-8 om utveksling av opplysninger med annen stat. Vareførselsloven kapittel 9 om samarbeid med annen stat gjelder også på tollavgiftsområdet, jf. henvisning i §§ 1-3 i loven her.

Etter *fjerde ledd* kan Finansdepartementet samtykke i at opplysninger gis uten hinder av taushetsplikten til forskningsformål i samsvar med forvaltningsloven § 13 d. Adgangen til å gi samtykke til fritak fra taushetsplikt etter tolloven er delegert til Tolldirektoratet.

Taushetsplikten etter denne bestemmelsen er strengere enn etter forvaltningsloven. Det fremgår av *femte ledd* at forvaltningsloven §§ 13 og 13 b, 13 c og 13 e ikke gjelder som utfyllende bestemmelser for taushetsplikten etter denne paragrafen. Henvisningen til forvaltningsloven omfatter ikke § 13 a. Det betyr at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger gjøres kjent

når den som har krav på taushet samtykker, at opplysningene gis i statistisk form mv. og at opplysninger brukes når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder.

Til § 8-2 Utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger til andre offentlige myndigheter, og er betydelig endret etter mønster av skatteforvaltningsloven § 3-3. Tilsvarende endringer er gjort i vareførselsloven § 7-11. Det vises til nærmere omtale, høringsuttalelser og begrunnelse for endringene i merknaden til paragrafen.

Første ledd bestemmer at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger utleveres til andre offentlige myndigheter dersom det er nødvendig for å utføre mottakerorganets oppgaver etter lov, eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforvarselig måte. Utleveringen må ikke være uforholdsmessig ut fra de ulempene den medfører i form av inngrep i personvernet og fare for at opplysninger av konkurransemessig betydning kommer på avveie, jf. *annet ledd*.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi utfyllende regler i forskrift. Forskriften skal blant annet angi hvilke momenter det skal legges vekt på ved vurderingen av om utleveringen er forholdsmessig etter annet ledd. I tillegg skal forskriften angi til hvilke myndigheter og formål opplysninger alltid skal kunne utleveres dersom vilkårene i en av bestemmelsene er oppfylt. Departementet legger til grunn at utleveringsadgangen som i dag følger av tolloven § 12-1 annet ledd bokstav a til l, videreføres i forskriften. Som følge av den nye lovstrukturen, med en ny lov om henholdsvis vareførsel og tollavgift, vil det i forbindelse med forskriftsarbeidet være nødvendig å vurdere konkret hvilke av disse unntakene som skal videreføres i forskriften til hver lov.

Til § 8-3 Overført taushetsplikt

Bestemmelsen gjelder overføring av taushetsplikten når taushetsbelagte opplysninger utleveres til sakens parter, andre offentlige myndigheter eller forskningsformål. Dette er en endring sammenlignet med dagens bestemmelse i tolloven § 12-1 fjerde ledd, som bestemmer at taushetsplikten etter første ledd gjelder tilsvarende hvis taushetsbelagte opplysninger gis til noen som ikke selv har like streng eller strengere taushetsplikt etter annen lov. Det innebærer i praksis at den stren-

gere taushetsplikten som følger av forslag til § 8-1 ikke følger med ved utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter som er underlagt forvaltningslovens taushetsplikt. Tilsvarende bestemmelse er inntatt i vareførselsloven § 7-13, og departementet viser til nærmere omtale, høringsuttalelser og begrunnelse for endringen i merknad til paragrafen.

Til § 8-4 Ubekreftede personopplysninger i tips mv.

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes behandling av ikke-bekreftede personopplysninger. Den viderefører tolloven § 13-12 annet ledd, men er noe omformulert.

Tollmyndighetene behandler jevnlig opplysninger som ikke er bekreftet av tollmyndighetene selv eller av andre offentlige instanser. Typiske eksempler er tips fra publikum og opplysninger som tollmyndighetene har innhentet fra åpne kilder eller fra egne observasjoner i det offentlige rom. Slike opplysninger kan være personopplysninger etter personopplysningsloven.

Bestemmelsen slår fast at tollmyndighetene innen fire måneder må avklare om slike ikke-bekreftede opplysninger er korrekte og relevante. Det fremgår også at kildene til opplysningene kan være anonyme.

Til § 8-5 Sammenstilling av personopplysninger og automatiserte avgjørelser

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å sammenstille personopplysninger, også personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 om helse og artikkel 10, når det er nødvendig for deres arbeid med fastsetting av tollavgift, herunder til kontrollformål. Adgangen til sammenstilling omfatter profilering som definert i personvernforordningen artikkel 4 nr. 4. Videre reguleres adgangen til å treffe automatiserte avgjørelser hvor personopplysninger inngår.

Tollmyndighetene har forvaltningsansvaret for tollavgift, og i tollavgiftsloven er det regler om plikt til å gi opplysninger i kapittel 9 om opplysningsplikt, fastsetting og beregning av tollavgift. Tollmyndighetene må anses å ha rettslig grunnlag for å behandle personopplysninger som er mottatt etter disse bestemmelsene, uten at det fremgår særskilt av loven. I kapittel 10 er det regler om tollmyndighetenes innhenting av kontrollopplysninger både fra tollavgiftspliktige mv. og tredjeparter. Også dette vil kunne omfatte personopplysninger. Tollmyndighetene innhenter også opplysninger fra åpne kilder, tips mv., se merknaden til § 8-4

om behandling av personopplysninger mottatt på denne måten. Kontrollopplysningene tollmyndighetene innhenter, må holdes opp mot opplysninger tollmyndighetene har mottatt etter kapittel 9. Videre må de kunne holdes opp mot opplysninger mottatt etter vareførselsloven. Departementet legger til grunn at tollmyndighetene kan bruke og sammenstille alle relevante opplysninger de har mottatt når de kontrollerer fastsetting av tollavgift. Opplysningene hentes fra etatens ulike kontrollsystemer, registre og deklarasjonssystemet TVINN.

Som på vareførselsområdet, er en viktig del av tollmyndighetens kontrollarbeid å velge ut hvilke objekter som skal kontrolleres. Tollmyndighetene velger i praksis de objektene de mener det er hensiktsmessig å kontrollere, basert på en vurdering av hvor det er størst risiko for feil ved fastsettingen av tollavgift. Risikovurderingene gjøres blant annet ved å sammenstille opplysninger som tollmyndighetene har innhentet. Slike risikovurderinger er helt nødvendige dersom Tolletaten skal klare å gjennomføre en tilstrekkelig kontroll med de ressurser de har til rådighet. Departementet legger til grunn at tollmyndighetene i utstrakt grad kan foreta slike sammenstillinger i medhold av de alminnelige kontrollbestemmelsene.

Tollmyndighetene har etter tolloven § 13-12 første ledd første punktum adgang til å sammenstille nødvendige personopplysninger for å planlegge, målrette og gjennomføre kontroller. Departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre bestemmelsen i tollavgiftsloven § 8-5 første ledd, med noe endret ordlyd. Adgangen til profilering som definert i personvernforordningen artikkel 4, ble også foreslått lovfestet. Videre ble det inntatt i annet ledd at graden av personidentifikasjon ikke skal være større enn det som er nødvendig for formålet. Departementet foreslo også hjemmel til å gi forskrift om bruk av personopplysninger i automatiserte avgjørelser. Tilsvarende bestemmelser ble foreslått i vareførselsloven § 7-6 (nå 7-15).

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet med noen justeringer, i hovedsak tilsvarende som i vareførselsloven § 7-15. Det vises til nærmere omtale, høringsuttalelser og begrunnelse i merknaden til bestemmelsen.

Personopplysninger kan ikke lagres lenger enn det som er nødvendig, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav c om dataminimering og bokstav e om lagringsbegrensninger, se merknaden til § 7-16 i vareførselsloven. Departementet ser ikke behov for en særskilt bestemmelse om lagring av personopplysninger i tollavgiftsloven.

Til § 8-6 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Bestemmelsen gir tollmyndighetene hjemmel til å behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer. Den tilsvarer tolloven § 12-18, men uten forskriftshjemmel da interne retningslinjer dekker behovet. Tilsvarende bestemmelse er inntatt i vareførselsloven § 7-17.

Den klare hovedregel er at tollmyndighetene skal bruke anonyme eller fiktive opplysninger i sitt utviklings- og testarbeid. Bestemmelsen stiller som vilkår for bruk av personopplysninger at det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

Til § 8-7 Klagefrist

Bestemmelsen gjelder fristen for å klage over tollmyndighetenes vedtak etter tollavgiftsloven.

Etter gjeldende rett er fristen tre uker fra tidspunktet for underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part, jf. forvaltningsloven § 29 første ledd. For å gi klagerne bedre tid til å vurdere om det er grunnlag for å klage og til å utarbeide klagen settes fristen til seks uker. Klagefristen på seks uker gjelder både for klage over vedtak om fastsetting av tollavgift og andre enkeltvedtak som tollmyndighetene treffer etter loven her, men ikke for klage over vedtak som landbruksmyndighetene treffer med hjemmel i kapittel 5. For slike vedtak gjelder treukersfristen i forvaltningsloven. Seks ukers klagefrist gjelder også etter vareførselsloven § 7-4 og skatteforvaltningsloven § 13-4.

Til § 8-8 Riksrevisjonens innhenting av dokumentasjon

Riksrevisjonen vil, som Stortingets kontrollorgan, kunne ha behov for underliggende opplysninger og dokumentasjon som kan bekrefte offentlige inntekter slik de presenteres i forvaltningens regnskaper. Bestemmelsen gir derfor Riksrevisjonen adgang til å kreve dokumentasjon for opplysninger som den opplysningspliktige har overført elektronisk til tollmyndighetene. Den viderefører tolloven § 13-4 sjette ledd.

10.9 Kapittel 9 Opplysningsplikt, fastsetting og beregning av tollavgift

Generelle merknader til kapittel 9

Kapitlet har bestemmelser om alminnelig opplysningsplikt og om plikt til å gi opplysninger som har betydning for fastsetting av tollavgift i melding for tollavgift. Videre er det inntatt bestemmelser om fastsetting og beregning av tollavgift og endring av egen fastsetting. Med unntak av den generelle bestemmelsen om alminnelig opplysningsplikt, er de andre bestemmelsene nye og en konsekvens av at de sentrale forvaltningsbestemmelsene i tollavgiftsloven er utformet i tråd med skatteforvaltningslovens bestemmelser, så langt det passer.

Til § 9-1 Alminnelig opplysningsplikt

Bestemmelsen slår fast at den som leverer melding for tollavgift, skal gi riktige og fullstendige opplysninger. Vedkommende skal opptre aktsomt og lojalt slik at tollavgiftsplikten blir klarlagt og oppfylt i rett tid, og varsle tollmyndighetene om eventuelle feil. Bestemmelsen viderefører tolloven § 12-1 a, men noe endret etter mønster av skatteforvaltningsloven § 8-1.

Bestemmelsen retter seg mot den som leverer melding for tollavgift. Etter § 9-2 skal melding for tollavgift leveres av den som deklarerer en vare for tollprosedyren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1. Det er bruk av denne prosedyren som innebærer at eventuell tollavgift og andre innførselsavgifter oppstår. I melding for tollavgift skal deklaranten gi alle de opplysninger som er nødvendige for fastsetting av tollavgift. Bestemmelsen i paragrafen her om alminnelige opplysningsplikt angir hovedinnholdet i denne opplysningsplikten, nemlig plikten til å gi riktige og fullstendige opplysninger. Den får dermed betydning ved vurderingen av om opplysningsplikten etter § 9-2 er oppfylt.

Til § 9-2 Melding for tollavgift

Bestemmelsen gjelder levering av melding for tollavgift, både hvem som skal levere slik melding, og hva meldingen skal inneholde.

Etter § 2-1 første ledd oppstår plikten til å beregne tollavgift når en vare underlegges tollprosedyren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1. Prosedyren overgang til fri dispo-

nering er en videreføring av prosedyren fortolling, jf. tolloven § 4-20.

Første ledd bestemmer at melding for tollavgift skal leveres av den som deklarerer en vare for tollprosedyren overgang til fri disponering. Med formuleringen «den som deklarerer en vare» menes deklaratanten, slik dette er definert i vareførselsloven § 1-3 bokstav a. Departementet legger til grunn at deklaratanten i de fleste tilfeller vil være den som skal motta varen. Melding for tollavgift skal gis som del av deklarasjonen som leveres etter vareførselsloven, og inneholde alle opplysninger som har betydning for fastsetting av tollavgift.

Advokatforeningen uttaler:

«Advokatforeningen vil påpeke at det fremstår som uklart hvordan den foreslåtte ordningen med «Melding for tollavgift» skal fungere i praksis. Utfra høringsnotatet og forslag til lovtekst synes det som om dette er ment som en del av/en utvidelse av/tillegg til den ordinære tolldeklarasjonen, og at det opereres med to ulike dokumentasjonsformer i henholdsvis vareførselsloven og tollavgiftsloven selv om det fremstår å være samme dokument.

Per i dag er det tolldeklarasjonen med underbilag som er det sentrale dokumentet for fastsetting av toll, særavgifter og merverdiavgift. Advokatforeningen er skeptisk til at tolldeklarasjonen nå synes å få «to» innholdsmessig like deler som reguleres i hver sin lov.»

Tolldirektoratet uttaler:

«Kravet om at meldingen skal inneholde alle opplysninger som har betydning for fastsetting av tollavgift, er uklart. Før det første er det uklart hva som da er vareførselsdeklarasjon etter vareførselsloven, og hva som er tollavgiftsmelding etter tollavgiftsloven. Det er også mange opplysninger som ikke blir deklartert i dag, som har «betydning for fastsettelse av tollavgift». Dette er for eksempel opplysninger knyttet til varens opprinnelse og beregning av tollverdi (konsernforhold, internprisingsspørsmål og lignende).»

Departementet viser til at det som i loven her omtales som melding for tollavgift, i praksis vil være de opplysningene i deklarasjonen som har betydning for fastsetting av tollavgift. Hvilke opplysninger dette er, vil fremgå av postene i deklarasjonen og typisk være opplysninger om klassifisering og beskrivelse av varen i henhold

til tolltariffen, opplysninger om varens opprinnelse dersom tollavgift skal beregnes etter reglene om preferansetoll i kapittel 4 i loven her, og opplysninger om vekt, volum, antall eller tollverdi, avhengig av hva som er beregningsgrunnlaget for tollavgiften.

I praksis vil deklarasjonen utformes slik at den omfatter opplysningene som skal gis i melding om tollavgift. Plikten til å gi opplysninger i deklarasjonen vil derfor følge av både vareførselsloven og tollavgiftsloven. Dette innebærer dessuten at reglene i forskrift til vareførselsloven om leveringsmåte, herunder om elektronisk levering, også vil gjelde for opplysningene som gis etter tollavgiftsloven.

Ordningen med at melding for tollavgift skal gis som del av deklarasjonen for prosedyren overgang til fri disponering, tilsvarende for øvrig ordningen for ikke-registrerte avgiftspliktige for særavgifter og merverdiavgift ved innførsel. Disse avgiftspliktige oppfyller plikten til å levere skattemelding ved å gi opplysninger i deklarasjonen som skal gis i medhold av tolloven, jf. skatteforvaltningsloven § 8-3 tredje ledd (merverdiavgift) og § 8-4 femte ledd (særavgift) og forskrift til skatteforvaltningsloven § 8-3-10 femte ledd og § 8-4-2 syvende ledd.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om innholdet i melding for tollavgift. Det vil si at det gis bestemmelser om hvilke opplysninger som skal gis og hvordan disse eventuelt skal dokumenteres. Opplysningene vil gi grunnlaget for tollavgiften og beregningen av denne.

Opplysninger som har betydning for fastsetting av tollavgift, omfatter opplysninger om og dokumentasjon for varers opprinnelse ved bruk av preferansetoll etter lovens kapittel 4. Slik dokumentasjon skal legges frem når tollmyndighetene ber om det. Departementet foreslo i høringsnotatet en særskilt hjemmel for departementet til å gi forskrift om dokumentasjon for varers opprinnelse ved krav om preferansetollavgift, herunder om fritak fra kravet om dokumentasjon for opprinnelse i enkelttilfeller. Etter departementets vurdering bør denne forskriftshjemmelen i stedet inntas i kapittel 4 om opprinnelse.

Til § 9-3 Fastsetting og beregning av tollavgift

Bestemmelsen lovfester egenfastsettingsmodellen på tollavgiftsområdet. Den innebærer at den som leverer melding for tollavgift etter § 9-2, fastsetter grunnlaget for tollavgift ved levering av meldingen og beregner tollavgift av det fastsatte grunnlaget.

Egenfastsettingsmodellen er et alternativ til myndighetsfastsetting, og ble lovfestet for de fleste skattearter i skatteforvaltningsloven. Når det gjelder ikke-registrerte merverdiavgift- og særavgiftspliktige, fastsetter disse grunnlaget for og beregner innførselsmerverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel, ved å gi opplysninger i tolldeklarasjonen, jf. skatteforvaltningsloven § 8-3 tredje ledd og § 8-4 femte ledd og skatteforvaltningsforskriften § 8-3-10 femte ledd og § 8-4-2 syvende ledd.

Etter tolloven § 2-1 annet ledd bokstav a oppstår tollskyld når varen fortolles. Det følger av tolloven § 4-20 at fri disponering av ufortollet vare er betinget av tollmyndighetenes tillatelse, og at slik tillatelse gis ved at varen fortolles. Søknad om tillatelse gis ved at varen deklarerer, jf. § 4-10. Tillatelsen gis som regel gjennom deklarasjonssystemet TVINN. Det treffes ikke noe vedtak etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Departementet legger derfor til grunn at tollkravet i praksis fastsettes etter en egenfastsettingsmodell.

Tollmyndighetenes oppgave på dette stadiet er å veilede eller bistå den som deklarerer varen, og å kontrollere egenfastsettingene. Ved elektronisk deklarasjon i TVINN skjer dette ved at deklarasjonen kontrolleres for formelle feil («inputkontroll»). Dersom TVINN finner slike feil, returnerer systemet automatisk en feilmelding til avsender. Deretter må vedkommende sende en ny og korrekt utfylt tolldeklarasjon. Tollavgiften er å anse som egenfastsatt når deklarasjonen, og dermed melding for tollavgift, er gått igjennom «inputkontrollen» i TVINN.

Tollavgiften anses også å bli egenfastsatt når varer deklarerer ved bruk av tollapplikasjon eller fortollingsautomat. Det samme gjelder i prinsippet ved muntlig deklarasjon, for eksempel ved henvendelse i Tolletatens ekspedisjon i rød sone på flyplassen. Dette fordi den som deklarerer varene, er ansvarlig for de opplysningene som gis muntlig til tollmyndighetene. Tollmyndighetenes eventuelle bistand med å fylle ut deklarasjonen (melding for tollavgift) og beregne tollavgiften, må derfor sees på som en veiledning, og ikke som en myndighetsfastsetting av tollavgiften.

Til § 9-4 Endring av egen fastsetting

Bestemmelsen regulerer adgangen til å endre egen fastsetting av tollavgift ved å levere en endringsmelding. Tilsvarende adgang til å endre egen fastsetting følger av skatteforvaltningsloven § 9-4. Adgangen til egenendring innføres av praktiske hensyn, og fordi det ikke bør brukes for mye ressurser på feil som enkelt lar seg rette opp.

Første ledd bestemmer at endringsmelding kan leveres både av den som har levert melding for tollavgift etter § 9-2, og den som kan bli tollavgiftspliktig etter § 2-6. Sistnevnte tilfelle kan være aktuelt der den som har kjøpt en vare med nedsatt tollavgift på vilkår om en bestemt sluttbruk, ønsker å bruke varen på en annen måte. Det er ikke adgang til å endre grunnlag som er fastsatt av tollmyndighetene, eller på områder hvor myndighetene har varslet om at fastsettingen er under kontroll.

Endringsadgangen etter denne bestemmelsen gjelder bare opplysninger som er gitt i melding for tollavgift, det vil si opplysninger som har betydning for fastsetting av tollavgift, for eksempel om beregningsgrunnlaget. Ettersom melding for tollavgift gis som del av deklarasjonen, vil endring etter paragrafen her i praksis innebære endring av opplysninger i deklarasjonen som er gitt etter vareførselsloven.

Annet ledd slår fast at fristen for å levere endringsmelding er tre år. Det vil si at endringsmeldingen må være kommet frem til tollmyndighetene senest tre år etter at melding for tollavgift etter § 9-2 ble levert. Etter at fristen for egenendring er løpt ut, må den som har levert melding om tollavgift anmode tollmyndighetene om å rette feilen etter reglene i kapittel 11 om endring uten klage og endringsfrister.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om innholdet i og leveringsmåten for endringsmelding. Ettersom opplysninger av betydning for fastsetting av tollavgift skal gis i deklarasjonen, vil også endringer i disse opplysningene i praksis gis ved endring av deklarasjonen. Ved endring i levert melding for tollavgift, vil leveringsmåten for endringsmelding i praksis samordnes med leveringsmåten for endringsmelding etter vareførselslovens § 7-10.

10.10 Kapittel 10 Kontroll

Generelle merknader til kapittel 10

Kapitlet har bestemmelser om tollmyndighetenes adgang til å innhente kontrollopplysninger fra tollavgiftspliktige, tredjeparter og offentlige myndigheter. Bestemmelsene viderefører tolloven §§ 13-3 a, 13-3 b og 13-4, men begrenset til å gjelde kontroll av plikten til å beregne tollavgift og fastsatt tollavgift. I tillegg videreføres tolloven §§ 13-5 og 13-6 om bokføringspålegg og klage over pålegg. Tolloven § 12-2 om offentlige myndigheters opplysningsplikt, som i dag er plassert i kapitlet om

særlige forvaltningsregler, er i realiteten en kontrollbestemmelse og derfor videreført i dette kapitlet.

Tolldirektoratet viser til at kontroll av vareførselen og kontroll av tollavgift henger naturlig sammen, og at det derfor ikke er behov likelydende kontrollbestemmelser i vareførselsloven og tollavgiftsloven. Direktoratet uttaler:

«Tolletatens kontroller gjennomføres som en sammenhengende prosess av flere forhold for å kunne fastslå korrekt faktum i den enkelte sak. Et eksempel kan være et tips om feilklassifisering av yoghurt med jordbærsmak. Vi må da vurdere om vi skal kontrollere kun produkter med jordbærsmak eller også eventuelle andre smaker, om vi skal kontrollere lignende produkter (for eksempel lett-yoghurt), hvilken periode kontrollen skal avgrenses til og om det er innført yoghurt som ikke er deklarerert i det hele tatt. Under kontrollen blir tolldokumentasjonen gjennomgått siden det er her opplysninger om vareførselen og grunnlaget for tollavgift fremgår. Da kan det blant annet avdekkes at det er deklarerert feil tollverdi, at det ikke er deklarerert fraktkostnader eller at det er begått brudd på restriksjonsbestemmelser.»

Departementet antar at det i enkelte tilfeller vil kunne være aktuelt med etterkontroll kun av fastsatt tollavgift, for eksempel i saker om preferansetoll etter kapittel 4 og nedsatt tollavgift på landbruksvarer etter kapittel 5. Det bør derfor være en selvstendig adgang til å innhente kontrollopplysninger etter tollavgiftsloven.

Til § 10-1 Kontrollopplysninger fra tollavgiftspliktige mv. og tredjeparter

Bestemmelsen gir tollmyndighetene hjemmel til å innhente kontrollopplysninger fra de som er eller kan være tollavgiftspliktig og fra tredjeparter. Tilsvarende bestemmelser er gitt i vareførselsloven kapittel 8, og i de aller fleste tilfeller vil det være bestemmelsene der som brukes ved innhenting av kontrollopplysninger.

Første ledd pålegger den som skal beregne tollavgift å gi opplysninger som kan ha betydning for vedkommendes plikt til å svare tollavgift og for kontrollen av denne. Plikten til å gi opplysninger gjelder både dem som er tollavgiftspliktig etter § 2-3, og andre som kan bli medansvarlig for tollavgift etter § 2-4. Opplysningsplikten omfatter også den som kan bli tollavgiftspliktig etter § 2-6, det vil si den som kjøper en landbruksvare med

nedsatt tollavgift på vilkår om sluttbruk, men som bryter dette vilkåret. Opplysningene skal gis etter krav fra tollmyndighetene. Den som kan pålegges å gi opplysninger, har plikt til å gi opplysningene uten hensyn til den taushetsplikten vedkommende er pålagt i lov eller på annen måte. Opplysninger som angår rikets sikkerhet, kan imidlertid bare kreves fremlagt etter samtykke fra Kongen.

Annet ledd gjelder tredjeparters plikt til å gi kontrollopplysninger, og *første punktum* pålegger enhver å gi opplysninger som kan ha betydning for kontroll av noens plikt til å svare tollavgift. Fysiske personer som ikke driver næringsvirksomhet, det vil si privatpersoner, har ikke opplysningsplikt etter denne bestemmelsen. Opplysningene skal gis etter krav fra tollmyndighetene.

Annet ledd *annet punktum* bestemmer at innhenting av opplysninger for målretting av kontroller bare kan foretas når det foreligger særlig grunn. Med målretting av kontroller menes i denne sammenheng at tollmyndighetene innhenter opplysninger uten å kjenne til bestemte navn eller transaksjoner. Opplysninger fra tredjeparter kan gi tollmyndighetene nyttig informasjon for å identifisere aktuelle kontrollobjekter, men slike kontroller vil kunne kreve betydelige ressurser hos tredjepartene. Tollmyndighetene må derfor foreta en forholdsmessighetsvurdering av antatt nytte av opplysningene mot byrden som pålegges de opplysningspliktige.

Tredje ledd om hvordan opplysningene kan dokumenteres, viser til de tilsvarende bestemmelsene i vareførselsloven §§ 8-10 og 8-11. Etter disse bestemmelsene kan opplysningene dokumenteres ved at den opplysningspliktige gir innsyn i, legger frem, sammenstiller, utleverer eller sender inn blant annet fakturaer, fraktdokumenter og kvitteringer. Oppregningen av de ulike dokumenttypene er ikke uttømmende, og tollmyndighetene vil ved kontroll av fastsatt tollavgift etter loven her kunne ha behov for andre opplysninger enn ved kontroll av vareførselen etter vareførselsloven.

Til § 10-2 Kontroll hos den opplysningspliktige

Bestemmelsen gir tollmyndighetene adgang til stedlig kontroll hos opplysningspliktige etter § 10-1 første og annet ledd. Tilsvarende bestemmelse er gitt i vareførselsloven § 8-13, og i de fleste tilfeller vil det være bestemmelsen der som brukes ved etterkontroll.

Første ledd regulerer tollmyndighetenes adgang til å kontroll hos den opplysningspliktige, det vil si hos den som har plikt til å gi opplysninger etter § 10-1 første og annet ledd. Kontrollad-

gangen omfatter imidlertid ikke den opplysningspliktiges private hjem, med mindre vedkommende driver næringsvirksomhet fra hjemmet.

Annet ledd viser til at vareførselsloven § 8-13 om hvordan kontrollen skal gjennomføres, gjelder tilsvarende ved etterkontroll etter paragrafen her.

Til § 10-3 Kontrollopplysninger fra offentlige myndigheter

Bestemmelsen gjelder offentlige myndigheters plikt til å gi tollmyndighetene opplysninger, når tollmyndighetene ber om det. Den viderefører deler av tolloven § 12-2. Tolloven § 12-2 annet ledd om opplysningsplikt for myndigheter som utbetaler erstatninger eller tilskudd, eller utsteder lisenser for import eller eksport av varer, gjelder i praksis kun landbruksmyndighetene. Bestemmelsen videreføres derfor ikke i et eget ledd, men landbruksmyndighetenes opplysningsplikt reguleres i annet ledd sammen med opplysningsplikt for skattemyndighetene og folkeregistermyndigheten.

Første ledd bestemmer at andre myndigheter, innretninger og tjenestepersonell har plikt til, etter krav, å gi opplysninger til tollmyndighetene. Det er et vilkår at opplysningene kan ha betydning for tollmyndighetenes kontroll med fastsetting av tollavgift. I nødvendig utstrekning skal opplysningene gis i form av utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv.

Dersom den offentlige myndigheten mv. er underlagt taushetsplikt, går taushetsplikten foran opplysningsplikten. Det følger imidlertid av *annet ledd* at skattemyndighetene, folkeregistermyndigheten og landbruksmyndighetene skal gi opplysninger av betydning for tollmyndighetenes kontroll med fastsatt tollavgift, uten hinder av taushetsplikten. For eksempel vil skattemyndighetene, som forvaltningsmyndighet for merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel, kunne ha opplysninger som er av betydning for tollmyndighetenes kontroll med fastsetting av tollavgift.

Til § 10-4 Pålegg om bokføring

Bestemmelsen gjelder tollmyndighetenes adgang til å gi pålegg om bokføring, og viderefører tolloven § 13-5. Bokføringspålegg er både aktuelt når tollmyndighetene har ettersyn for å kontrollere fastsatt tollavgift og i forbindelse med kontroll etter vareførselsloven. Det er derfor inntatt en bestemmelse om bokføringspålegg i vareførselsloven § 8-16, som viser til reglene her.

Første ledd bestemmer at bokføringspålegg kan ilegges bokføringspliktige som omfattes av § 10-2, det vil si opplysningspliktige som tollmyndighetene kan foreta kontroll hos. Dette er den samme gruppen som kan pålegges å gi kontrollopplysninger etter § 10-1 første og annet ledd. Pålegget kan gå ut på at vedkommende skal oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i eller i medhold av bokføringsloven.

Annet ledd regulerer hvem pålegget skal rettes til i selskap, samvirkeforetak mv. Fristen for å oppfylle pålegget skal være minimum fire uker og ikke lengre enn ett år. Tollmyndighetene kan med hjemmel i § 12-1 ilegge den som ikke retter seg etter et bokføringspålegg innen den fastsatte fristen, en daglig løpende tvangsmulkt.

Til § 10-5 Klage over pålegg om bokføring

Bestemmelsen gjelder retten til å klage over ilagt bokføringspålegg, og viderefører tolloven § 13-6. Et bokføringspålegg er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og det er dermed ikke klagerett for slike pålegg etter forvaltningsloven.

Første ledd slår fast at den som har fått pålegg om bokføring etter § 10-4, kan klage over pålegget. Klagen kan gis muntlig og må fremsettes straks, når den pålegget angår er til stede, og ellers innen tre dager, jf. *annet ledd*. *Tredje ledd* bestemmer at den som har gitt pålegget, enten skal omgjøre det eller snarest mulig legge det frem for overordnet forvaltningsorgan. Pålegget skal etterkommes selv om ikke klagen er avgjort, hvis ikke den som ga pålegget gir utsetting. Utsetting bør gis, hvis den som ga pålegget finner at klagen reiser rimelig tvil om lovligheten av pålegget, jf. *fjerde ledd*.

10.11 Kapittel 11 Endring uten klage og endringsfrister

Generelle merknader til kapittel 11

Kapitlet har bestemmelser om tollmyndighetenes adgang til å endre en tollavgiftsfastsetting og frister for slik endring. Bestemmelsene er utformet i tråd med tilsvarende bestemmelser i skatteforvaltningsloven, så langt de passer. De erstatter tolloven §§ 12-10 til 12-12 om endring av tollmyndighetenes vedtak til gunst og ugunst og endringsfrister. Den ordinære endringsfristen økes fra tre til fem år, og i alvorlige unndragelsestilfeller til ti år.

Landbruksmyndighetene treffer i praksis vedtak om nedsettelse av tollavgiftssats med tilbakevirkende kraft. Slike vedtak vil bare ha rettsvirkning innenfor tollavgiftslovens endringsfrister.

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder kun tollmyndighetenes adgang til å endre en fastsetting eller fastsette tollavgiften i første hånd. Adgangen til å endre en fastsetting for den som har levert melding for tollavgift, følger av § 9-4, mens klageretten for den som blir ansvarlige for tollavgift etter tollavgiftsloven kapittel 2, følger av de ordinære klagereglene i forvaltningsloven.

Til § 11-1 Tollmyndighetenes endring av tollavgiftsfastsetting mv.

Bestemmelsen regulerer tollmyndighetenes adgang til å endre en uriktig tollavgiftsfastsetting. Den er utformet etter mønster av skatteforvaltningsloven § 12-1 og erstatter tolloven §§ 12-10 og 12-11. Etter de sistnevnte bestemmelsene kan tollmyndighetene treffe endringsvedtak til ugunst når det er beregnet for lite eller ikke er beregnet toll, mens de skal treffe vedtak til gunst dersom det er beregnet for mye toll. Videre følger det av tolloven § 7-6 at dersom «beregningsgrunnlag ikke er deklart, eller det er grunn til å tvile på at deklart beregningsgrunnlag er riktig, kan tollmyndighetene fastsette beregningsgrunnlaget».

Det følger av § 9-3 i loven her at den som leverer melding for tollavgift, fastsetter grunnlaget for tollavgift og beregner avgiften av det fastsatte grunnlaget. Melding for tollavgift gis som del av deklarasjonen for tollprosedyren overgang til fri disponering, og består av de opplysningene i deklarasjonen som har betydning for fastsetting av tollavgift.

Grunnlaget for tollavgift kan av ulike grunner være uriktig, for eksempel fordi det oppgitte beregningsgrunnlaget ikke er riktig. Det er i slike tilfeller nødvendig at tollmyndighetene har adgang til å endre en uriktig fastsetting slik at tollavgiften blir riktig beregnet.

Paragrafen her regulerer kun tollmyndighetenes adgang til å endre fastsetting av selve tollavgiften. For andre enkeltvedtak som treffes under tollmyndighetenes saksbehandling etter tollavgiftsloven, gjelder forvaltningsloven § 35 om omgjøring av vedtak uten klage. Eksempler på slike vedtak er vedtak om tvangsmulkt etter § 12-1 og overtredelsesgebyr etter § 12-2.

Første ledd bestemmer at tollmyndighetene kan endre enhver tollavgiftsfastsetting når fastsettingen er uriktig. Bestemmelsen skiller ikke mellom endring til gunst og endring til ugunst slik

som tollovens regler. Det avgjørende er om fastsettingen er uriktig. Konsekvensen av den uriktige fastsettingen må være at det er beregnet for mye eller for lite tollavgift. Reglene gjelder tilsvarende dersom det ikke foreligger noen tollavgiftsfastsetting etter § 9-3.

Dersom tollmyndighetene oppdager feil i opplysninger i deklarasjonen som ikke har betydning for fastsetting av tollavgift, for eksempel uriktig tollverdi når denne ikke er beregningsgrunnlag for tollavgift, kan de endre opplysningene etter § 7-3 i vareførselsloven.

I et ordinært løp der deklarianten har gitt opplysninger og fastsatt grunnlaget for tollavgift i melding for tollavgift etter § 9-2, vil tollmyndighetenes endringsvedtak etter § 11-1 rette seg mot deklariant. Dersom det ikke er levert melding for tollavgift, vil tollmyndighetenes vedtak om fastsetting og beregning av tollavgift rette seg mot andre som etter §§ 2-3 og 2-4 kan bli ansvarlig for tollavgift.

Annnet ledd pålegger tollmyndighetene å vurdere om en fastsetting skal endres, før de tar den opp til endring. Tolloven sier ingenting om hvilke hensyn tollmyndighetene skal legge vekt på når de vurderer om en fastsetting skal tas opp til endring. Det er heller ikke gitt interne retningslinjer for dette skjønnet. For å sikre likebehandling og forutsigbarhet er det i tollavgiftsloven inntatt hvilke hensyn tollmyndighetene skal ta i betraktning når de vurderer om en fastsetting skal tas opp til endring.

Tollmyndighetene skal blant annet legge vekt på forhold hos den som skal beregne tollavgift, den tiden som er gått, spørsmålets betydning og sakens opplysning. Oppregningen er ikke uttømmende, og andre momenter kan være relevante ut fra omstendighetene i den enkelte saken. Vurderingen skal foretas enten endringen vil være til gunst eller til ugunst for den som skal beregne tollavgiften. *Næringslivets hovedorganisasjon* uttaler:

«Etter dagens regelverk kan tollmyndighetene gjøre endringer når det er betalt for lite toll, og de skal gjøre endringer når det er betalt for mye. NHO mener at tollmyndighetene fremdeles burde ha plikt til å endre vedtak når det er til gunst for den tollavgiftspliktige, slik det er etter dagens regelverk. Det burde være tungtveiende grunner for at myndighetene ikke skal utbetale for mye innbetalt toll.»

Departementet legger til grunn at tollmyndighetene, ved vurderingen av om en fastset-

ting skal endres, legger betydelig vekt på at den tollavgiftspliktige har betalt for mye tollavgift.

Momentet «forhold knyttet til den som skal svare tollavgift» er ment å tilsvare «den skattepliktiges forhold» i skatteforvaltningsloven § 12-1 og sikter særlig til om vedkommende har oppfylt sin opplysningsplikt overfor tollmyndighetene eller ikke. I saker hvor deklaranter (den tollavgiftspliktige) har innrettet seg lojalt og oppfylt opplysningsplikten om varen, vil det være mindre grunn til å endre fastsettingen til ugunst, og større grunn til å endre til gunst, enn i saker hvor vedkommende ikke har gjort dette. Hvor lang tid som er gått siden fastsettingen ble gjennomført, er relevant i vurderingen av om en sak skal tas opp. Isolert sett mener departementet at dette momentet skal vurderes slik at jo lengre tid som er gått, desto mindre grunn er det til å endre fastsettingen, uansett om det er tale om å endre til ugunst eller til gunst for den som skal svare tollavgiften. Andre hensyn kan likevel være så tungtveiende at det fører til at en fastsetting tas opp selv om det har gått lang tid. Under «spørsmålets betydning» vil blant annet størrelsen på det beløpet endrings-saken vil gjelde, komme inn. Det kan også ha betydning om feilen medfører urimelige forskjeller mellom tollavgiftspliktige, og hvorvidt den får prinsipiell betydning eller gjelder en enkeltstående sak. Med «sakens opplysning» siktes det særlig til en vurdering av hvor mye arbeid som må antas å gjenstå for å forberede et forsvarlig grunnlag for en realitetsavgjørelse, påliteligheten av de opplysningene som foreligger, og hvilke opplysninger tollmyndighetene kan regne med å fremskaffe under en eventuell endringssak.

Som det fremgår av første ledd, gjelder reglene tilsvarende dersom det ikke foreligger noen fastsetting, for eksempel fordi deklaranter ikke har vært klar over at det skal beregnes tollavgift ved innførsel av varen og dermed ikke har fylt ut de nødvendige opplysningene i deklarasjonen (melding for tollavgift). Tollmyndighetene må også i slike tilfeller vurdere om det er grunn til å ta opp saken, og treffe vedtak om fastsetting og beregning av tollavgift.

Tredje ledd slår fast at tollmyndighetene skal ta opp en fastsetting til endring når endringen følger av eller forutsettes i utfallet av et søksmål. I slike tilfeller skal de ikke foreta en forutgående vurdering av om det er grunn til å endre fastsettingen.

Til § 11-2 Frister for endring av tollavgiftsfastsetting mv.

Bestemmelsen setter frister for tollmyndighetenes adgang til å endre en fastsetting av tollavgift.

Fristene tilsvarende endringsfristene for skatter og avgifter etter skatteforvaltningsloven § 12-6. De avviker fra endringsfristene i tolloven, som etter § 12-12 er tre år etter fortollingen ved endring til ugunst, eventuelt tre år etter at tollmyndighetene oppdaget feilen dersom tollskyldneren, eller noen som representerer tollskyldneren, forsettlig eller uaktsomt har gitt uriktige eller mangelfulle opplysninger. Når en vare ikke er fortollet, er fristen for å treffe vedtak til ugunst tre år fra tollmyndighetene oppdaget feilen. Maksimal frist for endring til ugunst er ti år etter innførselstidspunktet. Spørsmål om endring til gunst må etter tolloven tas opp innen tre år etter fortollingen, enten av tollskyldneren selv eller av tollmyndighetene. Endring til gunst kan av rimelighetsgrunner også skje i andre tilfeller der det er beregnet for mye toll på grunn av feil som skyldes tollmyndighetene.

Første ledd bestemmer at den generelle fristen for å ta en sak opp til endring er fem år. Fristen skal beregnes fra utgangen av det året da den ordinære fristen for å gjennomføre fastsettingen løp ut. Det vil si fra utgangen av det året melding for tollavgift ble levert eller skulle ha blitt levert. Dersom det ikke er levert noen melding, må innførselstidspunktet legges til grunn. Fristen avbrytes ved at saken tas opp av tollmyndighetene. Det er ikke et vilkår at vedtaket er fattet innen fristen.

Etter *annet ledd* er fristen ti år dersom saken gjelder graverende unndragelse av tollavgift, det vil si dersom den tollavgiftspliktige ilegges skjerp tilleggsavgift eller anmeldes for brudd på straffeloven §§ 378 til 380. Vedtak om endring som er truffet i medhold av tiårsfristen, bortfaller dersom vedtaket om skjerp tilleggsavgift oppheves eller anmeldelsen ikke leder til straffereaksjon for brudd på de nevnte bestemmelsene. Fristen er ti år også i saker hvor det ikke ilegges tilleggsavgift fordi vilkårene i § 12-4 bokstav b om frivillig retting er oppfylt.

Ettersom tilleggsavgift kun ilegges den som er å anse som tollavgiftspliktig etter § 2-3, vil tiårsfristen ikke komme til anvendelse i saker der medansvarlige skal svare tollavgift etter § 2-4.

Femårsfristen gjelder både ved endring til gunst og ved endring til ugunst, mens tiårsfristen bare er aktuell ved endring til ugunst.

Tollmyndighetene kan behandle et endrings-spørsmål flere ganger og omgjøre et vedtak i endringssak innenfor fristene, dersom det er nødvendig for at tollavgiften skal bli riktig. Hensynet til den som skal svare tollavgiften, tilsier imidlertid at adgangen til å omgjøre et endringsvedtak til ugunst for vedkommende begrenses dersom det

faktiske grunnlaget for vedtaket var riktig og fullstendig. *Tredje ledd* setter derfor en frist på fire måneder for tollmyndighetenes omgjøring til ugunst av tidligere endringsvedtak dersom det ikke foreligger nye opplysninger i saken. Fristen regnes fra det tidspunktet da vedtaket som endres, ble truffet. Dersom fristen på fire måneder løper ut etter utløpet av de ordinære fristene som følger av første og annet ledd, vil det være de ordinære fristene som setter grense for endringsadgangen. Firemånedersfristen gjelder ikke for endring av feil i andre opplysninger enn dem som var til behandling i vedtaket som omgjøres. Slike endringer kan dermed gjennomføres innenfor de alminnelige fristene, selv om tollmyndighetene ikke har mottatt nye opplysninger.

Til § 11-3 Unntak fra fristene for å ta opp tollavgiftsfastsetting mv. til endring

Bestemmelsen gjør unntak fra endringsfristene på fem og ti år som følger av § 11-2.

Etter *bokstav a* kan tollmyndighetene ta en fastsetting opp til endring uavhengig av fristene, når endringen følger av, eller forutsettes i, utfallet av et søksmål. Etter *bokstav b* kan en fastsetting tas opp til endring som følge av en uttalelse fra Stortingets ombud for forvaltningen i en sak der den tollavgiftspliktige eller medansvarlige er part. I slike saker gjelder det dermed ingen endringsfrist. Tilsvarende unntak følger av skatteforvaltningsloven § 12-8.

Til § 11-4 Nedsettelse av tollavgift

Tolloven § 9-5 bestemmer at departementet kan treffe enkeltvedtak om nedsettelse av toll dersom det oppstår tilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da Stortingets vedtak om toll ble truffet, og tollene i det enkelte tilfelle får en utilsiktet og klart urimelig virkning. I høringsnotatet foreslo departementet å omformulere bestemmelsen etter mønster av skatteforvaltningsloven § 9-9, men uttalte samtidig at meningen var å videreføre tollloven § 9-5. Forslaget innebar at departementet kan sette ned eller ettergi fastsatt tollavgift dersom det av særlige grunner knyttet til fastsettingen virker særlig urimelig å fastholde hele kravet.

Landbruks- og matdepartementet uttaler at det er uklart for dem om meningsinnholdet i ordlyden til skatteforvaltningsloven § 9-9 første ledd samsvarer med rettsregelen i tollloven § 9-5 første ledd, og de mener at dette ikke er utredet i tilstrekkelig grad. Ettersom intensjonen uansett er en ren videreføring av dagens regel, mener de det

er mest hensiktsmessig å videreføre dagens ordlyd i tollloven § 9-5 første ledd.

Tolldirektoratet mener at skatteforvaltningsloven § 9-9 benyttes på andre typetilfeller enn tollloven § 9-5, og skriver at det også er uklart hva som ligger i «særlige grunner knyttet til fastsettingen». De mener også det er en risiko for at den foreslåtte bestemmelsen får et annet innhold enn tollloven § 9-5, og anbefaler at ordlyden i tollloven § 9-5 videreføres.

Departementet har etter en ny vurdering kommet til at ordlyden i tollloven § 9-5 videreføres, og at forslaget om å utforme bestemmelsen om nedsettelse av tollavgift tilsvarende som skatteforvaltningsloven § 9-9, ikke opprettholdes. Det er ikke gitt forskrifter til tollloven § 9-5, og forskriftshjemmelen i § 9-5 annet ledd videreføres derfor ikke.

10.12 Kapittel 12 Administrative reaksjoner, straff og søksmål

Generelle merknader til kapittel 12

Kapitlet har bestemmelser om tollmyndighetenes adgang til å ilegge administrative reaksjoner i form av tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og tilleggsavgift samt en bestemmelse om straff for unnlatt medvirkning til kontroll. Bestemmelsene om tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og straff for unnlatt medvirkning til kontroll er en videreføring av tilsvarende bestemmelser i tollloven, men tilpasset det forhold at de kun gjelder på tollavgiftsområdet. Reglene om tilleggstoll, kalt tilleggsavgift, er endret i tråd med reglene om tilleggsskatt i skatteforvaltningsloven §§ 14-3 til 14-6, så langt de passer. Det innebærer blant annet endringer i satsstrukturen og i reglene om hvem som kan ilegges tilleggsavgift og klarere unntaksregler. Til slutt i kapitlet videreføres en bestemmelse om fristen for søksmål mot tollmyndighetenes vedtak, men slik at søksmålsfristen avbrytes dersom det omtvistede spørsmålet klages inn for Sivilombudet.

Til § 12-1 Tvangsmulkt

Bestemmelsen har regler om tollmyndighetenes adgang til å ilegge tvangsmulkt og viderefører bestemmelsene i tollloven § 16-16 første til fjerde ledd. Tollloven § 16-16 femte til syvende ledd videreføres ikke, da tilsvarende bestemmelser følger av forvaltningsloven § 51, som trådte i kraft 1. juli 2017, og som gjelder for tollmyndighetenes virk-

somhet. Tollmyndighetene har foreløpig ikke tatt i bruk adgangen til å ilegge tvangsmulkt.

Første ledd slår fast at tollmyndighetene kan ilegge tollavgiftspliktige og tredjeparter som har plikt til å gi kontrollopplysninger etter § 10-1, en daglig løpende tvangsmulkt når opplysningene ikke gis innen de fastsatte frister, eller når det er åpenbare mangler ved de opplysningene som er gitt. Formålet med tvangsmulkten er å fremtvinge levering av pliktige opplysninger. I annet punktum er det bestemt at tvangsmulkt også kan ilegges den som ikke retter seg etter pålegg om bokføring etter § 10-4 innen den fastsatte fristen.

Annet ledd bestemmer at samlet tvangsmulkt som ilegges den som ikke gir pliktige kontrollopplysninger, ikke kan overstige 50 ganger rettsgebyret.

I tredje ledd er det regler om at tvangsmulkt som ilegges den som ikke retter seg etter påbud om bokføring, skal utgjøre ett rettsgebyr per dag. Mulkten kan i særlige tilfeller settes lavere eller høyere, men ikke høyere enn ti rettsgebyr per dag. Samlet tvangsmulkt kan i slike tilfeller ikke overstige én million kroner.

Det følger av *fjerde ledd* at forhåndsvarsel etter forvaltningsloven kan unnlates for vedtak om tvangsmulkt, og at tollmyndighetene i melding om vedtaket skal opplyse om hvilke plikter som ikke anses å være oppfylt, frist for når tvangsmulkten begynner å løpe og størrelsen på tvangsmulkten.

Til § 12-2 Overtredelsesgebyr

Bestemmelsen gjelder tollmyndighetenes adgang til å ilegge overtredelsesgebyr overfor den som ikke medvirker til kontroll etter § 10-2 (kontroll hos den opplysningspliktige). Bestemmelsen viderefører deler av tolloven § 16-17 første ledd bokstav c og annet til fjerde ledd. Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på andre plikter, som i dag følger av tolloven § 16-17 første ledd, videreføres noe endret i vareførselsloven. Tolloven § 16-18 om saksbehandlingsregler og rettslig prøving av saker om et overtredelsesgebyr videreføres ikke, da tilsvarende bestemmelser følger av forvaltningsloven §§ 48 til 50, som trådte i kraft 1. juli 2017, og som gjelder for tollmyndighetenes virksomhet.

Første ledd bestemmer at tollmyndighetene kan ilegge overtredelsesgebyr overfor den som ikke medvirker til kontroll etter § 10-2, om kontroll hos den opplysningspliktige. Det følger av *annet ledd* at gebyret kan utgjøre inntil 50 rettsgebyr, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd. *I tredje ledd* er det bestemt at overtredelsesgebyr ikke ilegges

dersom oppfyllelse var umulig på grunn av forhold som ikke skyldtes den ansvarlige. *I fjerde ledd* er departementet gitt hjemmel til å gi forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr.

Til § 12-3 Tilleggsavgift

Bestemmelsen regulerer ileggelse av tilleggsavgift. Tolloven § 16-10 har regler om tilleggstoll, men reglene i paragrafen her er, sammen med §§ 12-4 og 12-5, utformet etter mønster av reglene i skatteforvaltningsloven.

Ved skatteforvaltningsloven ble de tidligere reglene om tilleggsskatt og tilleggsavgift samordnet, både når det gjaldt de objektive og subjektive vilkårene for å ilegge tilleggsskatt, satser, beregningsgrunnlag og unntak. I tillegg ble det vedtatt en bestemmelse om skjerpet tilleggsskatt for de grovere tilfellene av opplysningssvikt, som et alternativ til straffefølgning. Det vises til skatteforvaltningsloven §§ 14-3 til 14-6 og omtalen i Prop. 38 L (2015–2016) punkt 20.4.2.

Skatteforvaltningsloven gjelder for alle andre skatte- og avgiftskrav enn tollavgift, det vil si også for merverdiavgift og særavgift som oppstår ved innførsel. Etter departementets oppfatning er det hensiktsmessig at reaksjoner og sanksjoner ved overtredelse av tollavgiftsloven i stor grad samsvarer med reglene i skatteforvaltningsloven, dersom det ikke er særlige hensyn som tilsier andre regler på tollavgiftsområdet. Departementet foreslo derfor i høringen regler om tilleggsavgift etter mønster av skatteforvaltningslovens bestemmelser om tilleggsskatt.

Første ledd bestemmer at tilleggsavgift ilegges tollavgiftspliktig som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til tollmyndighetene eller unnlater å gi pliktige opplysninger, når opplysningssvikten eller pliktbruddet kan føre til avgiftsmessige fordeler. Dette er en objektiv regel som innebærer at tilleggsavgift skal ilegges når vilkårene er til stede. Etter tredje ledd skal tilleggsskatt likevel ikke ilegges når den tollavgiftspliktiges forhold må anses unnskyldelig. Det er «tollavgiftspliktig» som kan ilegges tilleggsavgift. Det innebærer at den som har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger i melding for tollavgift, jf. § 2-3 første ledd, kan ilegges tilleggsavgift. Det vil også innebære et brudd på opplysningsplikten, når vilkår om at varen skal brukes på en bestemt måte for å være helt eller delvis fritatt for tollavgift, ikke oppfylles. Unnlatelsen av å oppfylle vilkåret om bruk, vil dermed både føre til at tollavgift skal beregnes etter § 2-1 første ledd annet punktum, og at tilleggsavgift kan ilegges.

Tollavgiftsplikt som følge av brudd på vilkårene for en prosedyre, jf. § 2-3 annet ledd, innebærer at varen skulle vært deklarerert for prosedyren fri disponering, og da oppstår plikt til å levere melding for tollavgift. Opplysningsplikten er derfor ikke overholdt i et slik tilfelle, og den tollavgiftspliktige kan ilegges tilleggsavgift. På samme måte har den som er tollavgiftspliktig etter § 2-3 tredje ledd, som ansvarlig for å oppfylle pliktene etter § 2-1 tredje ledd, brutt opplysningsplikten ved ikke å deklare varen for prosedyren overgang til fri disponering, med melding for tollavgift. Også den som kjøper en vare som er innført med nedsatt tollavgift etter § 5-3 på vilkår om at varen skal brukes på en bestemt måte, er tollavgiftspliktig ved brudd på vilkåret, jf. § 2-6. Ved videresalg innenlands av en landbruksvare som er innført på vilkår om sluttbruk, utferdiges det en anvendelseserklæring som skal følge varen. Bruk av varen i strid med anvendelseserklæringen, vil innebære et brudd på opplysningsplikten overfor tollmyndighetene, fordi varen skulle vært deklarerert for prosedyren overgang til fri disponering, med melding for tollavgift. Den tollavgiftspliktige kan dermed ilegges tilleggsavgift. Også i disse tilfellene vil grunnlaget for at tollavgift skal beregnes, gi grunnlag for å ilegge tilleggsavgift. Vilkåret om at opplysningssvikten eller pliktbruddet kan føre til avgiftsmessige fordeler, er en videreføring av tollovens vilkår om at «statskassen er eller kunne ha vært unndratt toll».

I *annet ledd* er det bestemt at tilleggsavgiften beregnes med 20 prosent av den tollavgiftsmessige fordelten som er eller kunne ha vært oppnådd. Dette avviker fra dagens praksis etter tolløven § 16-10, der det som utgangspunkt ilegges inntil 30 prosent tillegg når det er utvist uaktsomhet. Satsen på 20 prosent innebærer en samordning med satsen for tilleggsskatt som gjelder for andre skatter og avgifter etter skatteforvaltningsloven.

Landbruks- og matdepartementet uttaler at de forstår forslaget slik at det innebærer en videreføring av dagens regel om at tilleggsavgiften skal beregnes ut fra ordinær tollavgiftssats, selv om Landbruksdirektoratet setter ned tollavgiftssatsen med tilbakevirkende kraft. *Tolldirektoratet* har tilsvarende merknad. *Departementet* viser til at tilleggsavgiften skal beregnes av den avgiftsmessige fordelten som er eller kunne ha vært oppnådd, og da må den ordinære tollavgiftssatsen for varen legges til grunn, selv om satsen på et senere tidspunkt etter søknad settes ned med tilbakevirkende kraft.

Det følger av *tredje ledd* at tilleggsavgift ikke ilegges når den tollavgiftspliktiges forhold må anses unnskyldelig. Hvorvidt et forhold kan anses unnskyldelig i det enkelte tilfellet, beror på en konkret vurdering. I tolløven § 16-10 er det krav om uaktsomhet eller forsett (subjektiv skyld), mens tollmyndighetene etter § 12-3 skal ilegge tilleggsavgift med mindre den tollavgiftspliktiges forhold må anses unnskyldelig. Etter departementets oppfatning skal tollmyndighetene ved vurderingen av unnskyldelige forhold i hovedsak vurdere de samme unnskyldningsgrunner som etter dagens bestemmelse som har subjektiv skyld som grunnvilkår. Det vil i utgangspunktet være opp til den tollavgiftspliktige selv å påberope seg at det foreligger unnskyldelige forhold. *Næringslivets hovedorganisasjon* uttaler at det derfor er viktig at det gis tilstrekkelig veiledning og informasjon om hva som kan anses som unnskyldningsgrunn, og at dette bør reguleres i forskrift. *Departementet* viser til at unnskyldelige forhold må vurderes i hvert enkelt tilfelle, og mener bruk av bestemmelsen ikke er egnet for forskriftsregulering. Departementet vil imidlertid understreke at tollmyndighetene bør være oppmerksomme på muligheten for at det kan foreligge unnskyldelige forhold, og ta opp spørsmålet dersom de finner grunn til det i den enkelte saken. Departementet legger for øvrig til grunn at tollmyndighetene utarbeider interne retningslinjer for praktisering av reglene om tilleggsavgift.

I *fjerde ledd* er det bestemt at tilleggsavgiften kan fastsettes samtidig med tollavgiften den skal beregnes av, eller ved en senere særskilt fastsetting. Fristen i § 11-2 om endring av tollavgiftsfastsetting og fristen i § 11-3 om unntak fra fristen for å ta opp tollavgiftsfastsetting mv. til endring, gjelder også for fastsetting av tilleggsavgift.

Til § 12-4 Unntak fra tilleggsavgift

Bestemmelsen gjelder unntak for fastsetting av tilleggsavgift. Tolløven har ingen bestemmelser om unntak fra tilleggstoll, men tollmyndighetene har en skjønnsmessig adgang til å ilegge tilleggstoll ved overtredelse av regelverket. I tillegg kan tollmyndighetene, ved utmåling av tilleggstollen, ta hensyn til formildende omstendigheter og sette satsen til null prosent. Etter tollavgiftsloven § 12-3 skal tollmyndighetene ilegge tilleggsavgift, med mindre den tollavgiftspliktiges forhold må anses unnskyldelig, og tilleggsavgiften kan ikke beregnes med en lavere sats enn 20 prosent. Det er derfor gitt enkelte unntak fra tilleggsavgift i § 12-4.

Etter *første ledd bokstav a* skal tollmyndighetene ikke beregne tilleggsavgift når uriktige eller ufullstendige opplysninger skyldes åpenbare regne- eller skrivefeil, som for eksempel summeringsfeil. Etter Tolletatens veileder kan slike forhold i dag anses formildende ved utmåling av tilleggstoll.

I *første ledd bokstav b* er det unntak fra tilleggsavgift når den tollavgiftspliktige frivillig retter eller utfyller opplysninger som er gitt eller lagt til grunn tidligere, slik at det kan fastsettes riktig tollavgift. Unntaket ved frivillig retting gjelder både i tilfeller hvor den tollavgiftspliktige endrer egenfastsetting etter § 9-4 og ved retting utenfor § 9-4. Det forutsettes i begge tilfeller at retting eller utfylling av opplysninger ikke kan anses fremkalt ved kontrolltiltak som er eller vil bli satt i verk, eller ved opplysninger som tollmyndighetene har fått fra andre. Unntaket tilsvarende unntaket fra tilleggsavgift i skatteforvaltningsloven § 14-4 bokstav d.

Næringslivets hovedorganisasjon ber departementet vurdere om også noen tilfeller der det ikke er levert opplysninger i det hele tatt, for eksempel ved smugling av varer inn i landet, bør omfattes av adgangen til egenretting. De mener hensynet bak unntaket kan slå til også i disse tilfellene, og at det vil være et incentiv til å gi tollmyndighetene opplysninger slik at riktig avgift kan fastsettes. *De partene* mener dette vil være utenfor bestemmelsens formål, som er å kunne rette opplysninger som er gitt tidligere, uten å få tilleggsavgift. Bakgrunnen for bestemmelsen er at sanksjonsbehovet er lite når den tollavgiftspliktige frivillig gjør myndighetene oppmerksom på feil i tidligere gitte opplysninger, slik at tollavgiften kan bli riktig. I slike tilfeller bør hensynet til riktig tollavgift veie tyngre enn tilleggsavgiftens preventive virkning. Dersom varen er innført helt utenfor tollmyndighetenes kontrollmulighet, stiller dette seg annerledes.

Det følger av *første ledd bokstav c* at tilleggsavgift ikke skal fastsettes når den tollavgiftspliktige er død. Det skal etter *første ledd bokstav d* heller ikke fastsettes tilleggsavgift når avgiften for det enkelte forhold vil bli under 1 000 kroner. Tilsvarende beløp følger av skatteforvaltningsloven. *Tolldirektoratet* stiller spørsmål om «det enkelte forhold» betyr per deklarerende varepost eller feil som er gjentatt over tid. Etter *de partenes* vurdering skal unntaket vurderes for det samlede forholdet, og uten å legge til tilleggsavgift for tidligere feil.

I *annet ledd* er det bestemt at tollmyndighetene kan unnlate å ilegge tilleggsavgift når tollav-

gift er fastsatt med satser som er betydelig høyere enn det som er nødvendig for å ivareta nasjonale sikkerhetsbehov, og tollavgiften er av en slik størrelse at det er urimelig å ilegge tilleggsavgift. I tillegg til at tollavgiften har som formål å skaffe staten inntekter, har tollavgiften på noen områder også til formål å beskytte innenlandsk produksjon, og da særlig av visse landbruksvarer. Tollvernet for norske landbruksvarer er som utgangspunkt regulert gjennom tolltariffen i form av ordinære tollavgiftssatser. Tollavgiftssatsene på landbruksvarer er som utgangspunkt satt for å beskytte norsk råvareproduksjon og norsk næringsmiddelindustriens videreføring av landbruksvarer i samsvar med Stortingets intensjoner. For noen enkeltvarer er tollavgiftssatsene imidlertid betydelig høyere enn det som er nødvendig for å beskytte norsk produksjon, det vil si at importpris pluss tollavgift er betydelig høyere enn norsk pris.

I enkelte tilfeller kan formelle feil under vareførselen føre til en betydelig høyere tollavgiftssats for varen enn forutsatt. Dette kan føre til at tollavgiften blir betydelig høyere enn varens verdi. I tilfeller som dette vil vilkårene for å ilegge tilleggsavgift kunne være oppfylt. Krav om tollavgift er ikke å anse som en sanksjon. I slike særskilte tilfeller vil imidlertid tollavgiftskravet i seg selv bli så stort at det kan fremstå som urimelig å ilegge tilleggsavgift. Dette gjelder særlig der det kun er gjort bagatellmessige feil. Tollmyndighetene bør vise tilbakeholdenhet med å ilegge tilleggsavgift i slike særskilte tilfeller, og det er derfor i § 12-4 annet ledd en bestemmelse om at tollmyndighetene kan unnlate å ilegge tilleggsavgift når tollavgiftssatsen er satt betydelig høyere enn det som er nødvendig for å ivareta nasjonale beskyttelsesbehov, og det samtidig er et stort misforhold mellom tollavgift og varens verdi. Det presiseres at dette unntaket kun er ment som en sikkerhetsventil for å avhjelpe særskilte tilfeller der det fremstår som urimelig å ilegge tilleggsavgift. Det er derfor et tilleggsvilkår at fastsatt tollavgift er av en slik størrelse at det fremstår som urimelig å ilegge tilleggsavgift.

Til § 12-5 Skjerpet tilleggsavgift

Bestemmelsen gjelder skjerpet tilleggsavgift når tollavgiftspliktig har opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt. Etter tollovens § 16-10 kan tilleggstoll ilegges med inntil 60 prosent, og i praksis ilegges mellom 30 og 60 prosent tillegg ved grovt uaktsomme eller forsettlige overtredelser. Tilleggsavgift etter § 12-3 ilegges etter objektive vilkår og

med 20 prosent, og det er også etter tollavgiftsloven behov for en strengere reaksjon for de grovere tilfellene av opplysningssvikt og andre pliktbrudd.

Første ledd bestemmer at skjerpet tilleggsavgift ilegges tollavgiftspliktig som forsettlig eller grovt uaktsomt gir tollmyndighetene uriktige eller ufullstendige opplysninger, eller unnlater å gi pliktige opplysninger, når vedkommende forstår eller burde ha forstått at det kan føre til avgiftsmessige fordeler. Skjerpet tilleggsavgift kan bare ilegges i tillegg til ordinær tilleggsavgift etter § 12-3.

Det fremgår av *annet ledd* at skjerpet tilleggsavgift kan fastsettes i eget vedtak samtidig med eller etter fastsetting av ordinær tilleggsavgift. Bestemmelsen i § 12-3 fjerde ledd annet punktum om frister gjelder også ved ileggelse av skjerpet tilleggsavgift.

I *tredje ledd* er det bestemt at skjerpet tilleggsavgift beregnes med 20 eller 40 prosent av den avgiftsmessige fordelten som er eller kunne ha vært unndratt. Ved valg av sats for skjerpet tilleggsavgift er det naturlig å se hen til hva den samlede reaksjonen vil utgjøre. En samlet reaksjon på 40 prosent tilleggsavgift av den avgiftsmessige fordelten vil etter departementets syn være en tilstrekkelig streng reaksjon i de aller fleste saker hvor tollavgiftspliktige har utvist forsett eller grov uaktsomhet. Etter departementets oppfatning vil det likevel, i enkelte saker, kunne være behov for å ilegge skjerpet tilleggsavgift med en høyere sats. Det vil fortrinnsvis være i saker hvor unndragelsene er planlagte og systematiske eller skjer over noe tid. I slike tilfeller kan tollmyndigheten ilegge 40 prosent skjerpet tilleggsavgift. Den samlede reaksjonen blir da 60 prosent av den avgiftsmessige fordelten.

Til § 12-6 Straff for unnlatt medvirkning til kontroll

Bestemmelsen slår fast at den som unnlater å medvirke til kontroll etter § 10-2, kan straffes. Tilsvarende straffansvar følger av tolloven § 16-5 om straff for motarbeiding av tollmyndighetene. Tollavgiftsloven § 10-2 gir tollmyndighetene hjemmel til å foreta kontroll hos tollavgiftspliktige mv. og tredjeparter som skal gi kontrollopplysninger etter § 10-1.

Strafferammen for unnlatt medvirkning til kontroll er bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler. Departementet foreslo i høringsnotatet å øke strafferammen fra seks måneder til to år, i samsvar med tilsvarende bestemmelse i skatteforvaltningsloven § 14-13. Det ble også foreslått tilsvarende bestemmelse,

med økt strafferamme, i vareførselsloven. Bakgrunnen for dette var at departementet foreslo at strafferammen for forsettlige overtredelser i vareførselsloven i utgangspunktet skulle være bot eller fengsel inntil to år, noe som innebar heving av strafferammen fra fengsel inntil seks måneder til fengsel inntil to år for unnlatt medvirkning til kontroll. *Riksadvokaten* har stilt spørsmål om behovet for en slik økning av strafferammene etter vareførselsloven, og departementet har etter en ny vurdering funnet at det ikke er grunn til å videreføre dette forslaget, se nærmere om dette i de generelle merknadene til kapittel 12 i vareførselsloven. Innhenting av kontrollopplysninger i saker om tollavgift skjer ofte samtidig med innhenting av kontrollopplysninger etter vareførselsloven, og strafferammen for unnlatt medvirkning til kontroll etter tollavgiftsloven bør av den grunn være lik strafferammen etter tilsvarende bestemmelse i vareførselsloven.

Til § 12-7 Utsatt iverksetting av vedtak om sanksjon

Bestemmelsen gjelder utsatt iverksetting av vedtak om sanksjon og viderefører tolloven § 16-19.

Første ledd slår fast at vedtak om tilleggsavgift og vedtak om overtredelsesgebyr ikke skal settes i verk før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Det følger av *annet ledd* at dersom den som er ilagt tilleggsavgift eller overtredelsesgebyr vil prøve vedtakets gyldighet for domstolene, skal vedtaket, dersom partene ber om det, ikke iverksettes før søksmålsfristen løper ut eller en endelig rettsavgjørelse foreligger. Begrunnelsen for bestemmelsen er at administrative sanksjoner kan være av særlig inngripende karakter, og at utsatt iverksetting av vedtaket vil styrke partens rettssikkerhet.

Til § 12-8 Frist for søksmål mot tollmyndighetenes vedtak

Bestemmelsen oppstiller en særlig frist for søksmål mot tollmyndighetenes vedtak om fastsetting av tollavgift og tilleggsavgift. Søksmålsfristen omfatter ikke vedtak som treffes under saksbehandlingen, for eksempel pålegg om å gi kontrollopplysninger. For slike vedtak gjelder de alminnelige prosessreglene i tvisteloven § 1-3. Bestemmelsen viderefører tolloven § 12-14, men noe endret slik at klage til Sivilombudet avbryter søksmålsfristen.

Første ledd bestemmer at søksmål som gjelder enkeltvedtak om fastsetting av tollavgift, må reises innen seks måneder etter at vedtaket ble sendt

den tollavgiftspliktige eller medansvarlige. Bestemmelsen åpner for at det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter tvisteloven §§ 16-12 til 16-14. I sak om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring eller motregning gjelder likevel fristen i skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd etter utløpet av søksmålsfristen.

Departementet vurderte i forarbeidene til tollloven § 12-14, Prop. 1 LS (2010–2011) punkt 19.6.1, om klage til Sivilombudet skulle avbryte søksmålsfristen, men avviste dette. Begrunnelsen var harmoniseringshensyn, da klage til Sivilombudet ikke avbrøt søksmålsfristen etter ligningsloven. Dette ble endret i skatteforvaltningsloven, der det følger av § 15-4 annet ledd at søksmålsfristen avbrytes dersom det omtvistede spørsmålet klages inn for Stortingets ombud for forvaltningen. Formålet er å unngå at skattepliktige velger å ikke bringe en sak inn for ombudet av frykt for at søksmålsadgangen kan gå tapt, og å styrke de skattepliktiges rettssikkerhet, se Prop. 38 L (2015–2016) punkt 21.5.3.

Departementet mener at tilsvarende hensyn gjør seg gjeldende på tollavgiftsområdet. *Annet ledd* bestemmer derfor at søksmålsfristen avbrytes dersom det omtvistede spørsmålet klages inn for Stortingets ombud for forvaltningen. Fristavbruddet forutsetter at søksmålsfristen ikke var utløpt før saken ble brakt inn for ombudet. Det er dessuten en forutsetning for fristavbrudd at spørsmålet som klages inn for ombudet, er nært knyttet til spørsmålet det er aktuelt å gå til søksmål om. Det vil løpe en ny søksmålsfrist på seks måneder regnet fra ombudets melding om avsluttet behandling er kommet frem til tollavgiftspliktig eller medansvarlig, eller fra vedkommende er blitt varslet om myndighetenes svar på ombudets anmodning om fornyet behandling hos det aktuelle forvaltningsorganet. Med avsluttet behandling mener departementet både avvisning, det vil si at saken ikke tas til behandling av Sivilombudet av formelle grunner eller fordi ombudet ikke finner kritikkverdige forhold, og at saken ender med en uttalelse fra ombudet. Som en sikkerhetsventil for tilfeller hvor det er åpenbart at saken klages inn til ombudet ene og alene for å oppnå forlenget søksmålsfrist, avbrytes søksmålsfristen likevel ikke dersom klagen ikke fører til realitetsavgjørelse hos ombudet, og dette skyldes forsettlig forhold fra tollavgiftspliktiges eller medansvarliges side.

Tredje ledd slår fast at seks månedersfristen ikke gjelder når søksmål reises mot førsteinstansens vedtak i medhold av forvaltningsloven § 27 b annet punktum, som slår fast at søksmål i alle tilfelle kan reises når det er gått seks måneder fra klage første gang ble fremsatt, og det ikke skyldes

forsømmelse fra klagerens side at avgjørelse ikke foreligger.

10.13 Kapittel 13 Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover

Til § 13-1 Ikrafttredelse

Departementet foreslår at loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Til § 13-2 Overgangsbestemmelser

Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å gi overgangsregler i forskrift.

Til § 13-3 Forslag til endringer i andre lover

Fra det tidspunktet tollavgiftsloven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

Lov 20. juni 1893 nr. 2 om Stranding og Vrag §§ 3, 6, 7 og 9

I § 3 femte ledd, § 6 annet ledd, § 7 første ledd og § 9 første og annet ledd foreslås det å endre uttrykket tollpliktig til tollavgiftspliktig i samsvar med begrepsbruken i tollavgiftsloven.

Lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige § 35

Etter § 35 kan utstyr, redskap og andre varer som er nevnt i loven §§ 31 til 34 medføres toll- og avgiftsfritt. Det foreslås å endre uttrykket toll til tollavgift i samsvar med begrepsbruken i tollavgiftsloven. Bestemmelsen formuleres noe annerledes, men dette er kun språklig og har ingen materiell betydning.

Lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader § 9

I § 9 første ledd foreslås det å endre henvisningen til tolloven til vareførselsloven og tollavgiftsloven.

Lov 6. juni 1997 nr. 32 om innførsle- og utførsle-regulering § 2

Bestemmelsen gjelder plikt til å gi departement, eventuelt offentlige myndigheter som fasetter eller krever inn skatt, avgift eller toll, opplysninger for å gjennomføre pliktene i loven. I annet

ledd foreslås det å endre uttrykket toll til tollavgift i samsvar med begrepsbruken i tollavgiftsloven.

Lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav

Til § 1-1 Virkeområde

I § 1-1 annet ledd bokstav j foreslås det å endre uttrykket toll til tollavgift i samsvar med begrepsbruken i tollavgiftsloven.

I § 1-1 tredje ledd er det regler om at med mindre annet er særskilt bestemt, gjelder reglene om skatte- og avgiftskrav så langt de passer for krav som er nærmere beskrevet i bokstav a til d. Tredje ledd bokstav a foreslås endret slik at den gjelder omkostninger og gebyrer fastsatt i medhold av tollavgiftsloven og vareførselsloven i stedet for tolloven. I bokstav b foreslås angivelsen av «tilleggstoll fastsatt i medhold av tolloven» endret til «tilleggsavgift fastsatt i medhold av tollavgiftsloven». I bokstav c foreslås angivelsen av tvangsmulkt etter «tolloven § 16-16» endret til tvangsmulkt etter «tollavgiftsloven § 12-1» og «vareførselsloven § 12-1».

Til § 10-1 Ubetinget betalingsplikt og forbud mot overdragelse av tilgodebeløp

I § 10-1 første ledd er henvisningen til tolloven § 16-9 om utsatt iverksetting av vedtak om sanksjon endret til tollavgiftsloven § 12-7, som viderefører tolloven § 16-9.

Til § 10-41 Tollavgift, merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel

I § 10-41 foreslås det å endre uttrykket toll i overskriften til tollavgift i samsvar med begrepsbruken i tollavgiftsloven.

Første ledd bestemmer at toll og andre avgifter som oppstår ved innførsel, og som ikke belastes tollkreditten eller dagsoppgjørordningen, forfaller til betaling samtidig med at tollplikten oppstår. Ordlyden foreslås endret til at slike krav forfaller til betaling samtidig med at «plikten til å beregne avgiften oppstår». Det følger av § 4-1 annet ledd bokstav a i vareførselsloven at tollprosedyren overgang til fri disponering innebærer at plikt til å svare tollavgift og andre innførselsavgifter oppstår. Videre følger det av tollavgiftsloven § 2-1 første ledd at plikten til å svare tollavgift oppstår når varen deklarerer for prosedyren overgang til fri disponering. Bestemmelsene foreslås å

gjelde tilsvarende for merverdiavgift, jf. forslag til endringer i merverdiavgiftsloven § 3-29.

Etter skattebetalingsloven § 10-41 tredje ledd første punktum forfaller skatte- og avgiftskrav som er belastet dagsoppgjørordningen, første virkedag etter fortolling. I vareførselsloven er fortolling foreslått erstattet med prosedyren overgang til fri disponering i § 4-1, og vareførselsloven § 3-5 har regler om at varen frigjøres for den valgte prosedyren. Departementet foreslår derfor at tredje ledd i paragrafen her endres slik at kravene forfaller første virkedag etter frigjøring for prosedyren overgang til fri disponering.

Til § 10-51 Andre skatte- og avgiftskrav

Paragraf 10-51 annet ledd bokstav c foreslås endret slik at det vises til «tilleggsavgift etter tollavgiftsloven» i stedet for «tilleggstoll etter tolloven». I første ledd bokstav d foreslås det vist til både tollavgiftsloven og vareførselsloven i stedet for tolloven, idet begge lovene vil ha bestemmelser om adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr.

I tredje ledd foreslås henvisningen til tolloven § 16-9 annet ledd om utsatt iverksetting av vedtak om sanksjon endret til tollavgiftsloven § 12-7 annet ledd, som viderefører tolloven § 16-9 annet ledd.

Til § 14-20 Tollkreditt og dagsoppgjørordningen

Paragraf 14-20 første ledd foreslås endret til at skattekontoret kan innvilge kreditt for «tollavgift» i stedet for «toll» som i dag. Etter annet ledd kan speditører som forestår fortolling på vegne av andre, innvilges kreditt for fortollinger som foretas i løpet av samme dag (dagsoppgjør). I vareførselsloven er fortolling foreslått erstattet med deklarasjon for prosedyren overgang til fri disponering i § 4-1. Departementet foreslår derfor at tredje ledd i § 14-20 annet ledd endres slik at speditører som «deklarerer varer for prosedyren overgang til fri disponering» på vegne av andre, kan innvilges kreditt for «deklarasjoner» som foretas i løpet av samme dag.

Til § 17-1 Prosessordningen i innfordringssaker

I § 17-1 femte ledd foreslås henvisningen til søksmålsfristen etter tolloven § 12-14 første ledd endret til søksmålsfristen etter tollavgiftsloven § 12-8 første ledd, som viderefører bestemmelsen i tolloven.

*Lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift**Til § 3-29 Varer*

Det følger av merverdiavgiftsloven § 3-29 at det skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer til merverdiavgiftsområdet. Tolloven § 1-2 bestemmer på tilsvarende måte at det skal svares toll ved innførsel av vare, som videreføres i tollavgiftsloven § 2-1, jf. 1-1.

Med «ved innførsel av varer» siktes det til at plikten gjelder varer som føres inn i tollområdet eller merverdiavgiftsområdet, og bare slike varer. Grensen for tollområdet og merverdiavgiftsområdet er sammenfallende, jf. henholdsvis merverdiavgiftsloven § 1-2 annet ledd og tolloven § 1-1 bokstav i, og § 1-1 tredje ledd i tollavgiftsloven og § 1-3 første ledd i vareførselsloven.

Tollprosedyrene ved innførsel av varer innebærer imidlertid at det ikke skal beregnes tollavgift og merverdiavgift ved enhver innførsel av vare til toll- eller merverdiavgiftsområdet. Tollavgiftsloven kapittel 2 har regler om når plikten til å beregne tollavgift oppstår. Disse reglene vil også gjelde for merverdiavgift som innføres. For å klargjøre at de samme reglene gjelder for plikten til å beregne merverdiavgift ved innførsel, foreslås en bestemmelse i merverdiavgiftsloven § 3-29 første ledd nytt annet punktum om at tollavgiftsloven § 2-1 om når plikt til å svare tollavgift oppstår gjelder skal gjelde tilsvarende for merverdiavgift ved innførsel.

Tollavgiftsloven § 2-2 om tidfesting er nærmere omtalt i punkt 10.2. Det fremgår ikke direkte av merverdiavgiftsloven at bestemmelsene om tidfesting gjelder tilsvarende for merverdiavgift. I praksis legges dette til grunn og det foreslås et nytt annet ledd i merverdiavgiftsloven § 3-29 om at tollavgiftsloven § 2-2 om tidfesting gjelder tilsvarende ved beregning av merverdiavgift. Merverdiavgiftsloven § 22-1 første ledd annet punktum har en særlig bestemmelse om at ved innførsel av varer skal merverdiavgift beregnes etter de regler som gjelder på fortollingstidspunktet. Bestemmelsen får anvendelse ved endringer i merverdiavgiftsregelverket. Departementet antar at bestemmelsen vil være overflødig ved siden av forslaget til nytt annet ledd i § 3-29, og § 22-1 første ledd annet punktum foreslås opphevet.

Til § 4-2 Hva inngår i beregningsgrunnlaget

I § 4-2 første ledd bokstav a foreslås det at uttrykket toll erstattes med tollavgift, i samsvar med begrepsbruken i tollavgiftsloven.

Til § 4-11 Varer

Det følger av merverdiavgiftsloven § 4-11 at beregningsgrunnlaget for merverdiavgift ved innførsel av varer skal fastsettes etter tolloven kapittel 7 om grunnlag for beregning av toll. Det siktes da til tollovens særlige bestemmelser om varen tollverdi, som er inntatt i §§ 7-10 til 7-19. Disse reglene er foreslått videreført i vareførselsloven kapittel 6. Det innebærer at henvisningen til tolloven kapittel 7 i merverdiavgiftsloven § 4-11 endres til vareførselsloven §§ 6-2 flg. I tillegg til de særlige bestemmelsene om tollverdi som foreslås inntatt i vareførselsloven, omfatter henvisningen i merverdiavgiftsloven § 4-11 også tolloven 7-5 om nedsettelse av beregningsgrunnlag der varen er skadet eller bedervet. Tolloven § 7-5 videreføres i tollavgiftsloven § 3-5. Det foreslås at en tilsvarende bestemmelse tas inn som nytt femte ledd i merverdiavgiftsloven § 4-11.

Det følger av merverdiavgiftsloven § 4-11 fjerde ledd at ved gjeninnførsel av varer etter forredning, bearbeiding eller reparasjon er beregningsgrunnlaget omkostninger ved arbeidet og ved forsendelsen frem og tilbake. Bestemmelsen tilsvarende langt på vei tolloven § 7-4 første ledd bokstav a om beregningsgrunnlag for vare som gjeninnføres etter bearbeiding eller reparasjon (utenlands bearbeiding), som er videreført i tollavgiftsloven § 3-4. I tillegg gir merverdiavgiftsloven § 4-11 fjerde ledd annet punktum tolloven § 7-4 første ledd bokstav c tilsvarende anvendelse. Tolloven § 7-4 første ledd bokstav c videreføres i tollavgiftsloven § 3-4 første ledd bokstav c. Bestemmelsen medfører at dersom bearbeiding er utført uten vederlag, skal beregningsgrunnlaget settes til null. Departementet foreslår at en tilsvarende bestemmelse tas inn i merverdiavgiftsloven § 4-11 fjerde ledd annet punktum i stedet for henvisningen til tolloven § 7-4 første ledd bokstav c.

Til § 6-23 Varer som legges inn på tollager

I merverdiavgiftsloven § 6-23 foreslås det at henvisningen til tolloven § 4-30 endres til vareførselsloven § 4-4.

Til § 7-1 Varer som er fritatt eller unntatt ved omsetning i merverdiavgiftsområdet

I første ledd foreslås det inntatt henvisning til § 6-10 fjerde ledd om fritak for merverdiavgift ved omsetning av flysimulatorer eller deler og komponenter til disse til bruk i sivil luftfart. Forslaget viderefører henvisningen til nevnte bestemmelser i § 7-4

annet ledd, og innebærer at de samme fritakene som gjelder ved innenlandsk omsetning også vil gjelde ved innførsel. Videre foreslår departementet å ta inn i *første ledd* en henvisning til § 6-11 fjerde ledd. Første punktum i § 6-4 fjerde ledd har fritak for merverdiavgift ved omsetning av varer til bruk i forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av rørledninger mellom havområder utenfor merverdiavgiftsområdet og land, som samsvarer med fritaket for merverdiavgift ved innførsel i § 7-5 annet ledd første punktum. Annet punktum i § 6-11 fjerde ledd bestemmer at departementet kan treffe enkeltvedtak om at fritaket skal gjelde tilsvarende for tilhørende anlegg på land. Det følger av § 7-5 annet ledd annet punktum at § 6-11 fjerde ledd gjelder tilsvarende ved innførsel. Departementet legger til grunn at bestemmelsen i § 6-11 fjerde ledd annet punktum også får tilsvarende anvendelse ved innførsel når det i forslag til endringer i § 7-1 første ledd vises til § 6-11 fjerde ledd. Det følger av § 7-5 annet ledd at § 6-11 fjerde ledd bare gjelder tilsvarende når innførselen foretas av eierselskapet. Departementet foreslår at det fastsettes nærmere bestemmelser om dette i forskrift til § 7-1, jf. forslag til nytt fjerde ledd i § 7-1 som gir departementet hjemmel til å gi forskrift om vilkår for og omfanget av fritak fra beregning av merverdiavgift ved innførsel.

I nytt *annet ledd* foreslås en bestemmelse om fritak for merverdiavgift ved innførsel av varer og driftsutstyr som nevnt i § 6-9 første ledd, § 6-10 fjerde ledd og § 6-11 fjerde ledd eller ved gjenutførsel av slike varer etter ombygging reparasjon eller vedlikehold utenfor merverdiavgiftsområdet. Forslaget viderefører og erstatter tilsvarende fritak i merverdiavgiftsloven § 7-3 første ledd, § 7-4 første ledd og § 7-5 første ledd.

I nytt *tredje ledd* foreslås en bestemmelse om at adgangen til å treffe enkeltvedtak om fritak for våpensystemet F-35 i § 6-37 gjelder tilsvarende for beregning av merverdiavgift ved innførsel av varer. Departementet foreslår som følge av dette å oppheve merverdiavgiftsloven § 7-10.

I nytt *fjerde ledd* foreslås en bestemmelse som gir departementet fullmakt til i forskrift å fastsette nærmere bestemmelser om vilkår for og omfang av fritak fra beregning av merverdiavgift ved innførsel. Foruten å fastsette bestemmelser om at fritaket i § 6-11 fjerde ledd er begrenset til eierselskapet, foreslår departementet at fritaket i merverdiavgiftsloven § 7-5 tredje ledd for deler av plattformer dersom delene innføres for destruksjon eller til bruk i undervisningsvirksomhet ved skoler og institusjoner, fastsettes i forskrift.

Til § 7-2 Varer som er unntatt deklarasjonsplikt etter vareførselsloven § 4-1 og varer det ikke skal beregnes tollavgift av ved innførsel

I overskriften foreslås tilføyd at bestemmelsen omfatter fritak for «varer som det ikke skal leveres deklarasjon for etter vareførselsloven § 4-1».

I *første ledd* foreslås en ny bestemmelse om fritak for beregning av merverdiavgift ved innførsel for varer som det ikke er plikt til å levere deklarasjon for etter forslag til § 4-1 tredje ledd i vareførselsloven. Bestemmelsen er utformet i samsvar med forslag til § 6-1 i tollavgiftsloven, og departementet viser til omtalen i merknaden til denne bestemmelsen.

I *annet ledd* videreføres gjeldende § 7-2 første ledd annet punktum om særlige vilkår for fritak fra å beregne merverdiavgift i tilfeller som omhandlet i tolloven § 5-4 første ledd bokstav e. Fritaksbestemmelsen i tolloven som det vises til, er foreslått tatt inn i tollavgiftsloven § 6-4 første ledd bokstav a. Denne bestemmelsen omfatter fritak for vare som er fremstilt her i landet eller tidligere innført under prosedyren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1, og som gjeninnføres i uforandret stand, dersom tollavgift ikke er refundert ved utførselen. Henvisningen i *annet ledd* er oppdatert til tollavgiftsloven § 6-4 første ledd bokstav a.

I *tredje ledd* foreslås en hjemmel for departementet til i forskrift å fastsette regler om omfanget av og vilkårene for fritak etter paragrafen. Det foreslås videre en hjemmel for departementet til å gi forskrift om at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i tollavgiftsloven § 6-4 første ledd bokstav d. Merverdiavgiftsloven § 7-8 bestemmer at departementet kan gi forskrift om at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer av utdannende, vitenskapelig og kulturell art. I merverdiavgiftsforskriften § 7-8-1 er det bestemt at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av visse varer når det etter tollforskriften § 5-7-4 er gitt fritak fra å beregne tollavgift. Tollforskriften § 5-7-4 er fastsatt med hjemmel i tolloven § 5-7 som oppstiller fritak for blant annet vare av utdannende, vitenskapelig og kulturell art, jf. tolloven § 5-7 første ledd bokstav d. Dette fritaket foreslås videreført i tollavgiftsloven § 6-4 første ledd bokstav d. Omfanget av fritaket er mer omfattende for tollavgift enn for merverdiavgift, og det foreslås derfor at den gjeldende lov- og forskriftsstrukturen videreføres. Det vil si at fritaket fra plikten til å svare tollavgift inntas i tollavgiftsloven, og at merverdiavgiftsloven gir departementet hjemmel til å gi

forskrift om omfanget av fritaket for merverdiavgift ved innførsel av varer av utdannende, vitenskapelig og kulturell art.

Til § 7-3 Varer til personlig bruk

I § 7-3 foreslås en ny bestemmelse om fritak for merverdiavgift ved innførsel av varer til personlig bruk. Forslaget viderefører de fleste bestemmelsene om fritak som følger av tolloven § 5-1, som i dag gjelder ved beregning av merverdiavgift ved henvisning til tolloven i merverdiavgiftsloven § 7-2 første ledd første punktum. Bestemmelsen vil gjelde for tollavgift ved at det i forslaget til § 6-2 i tollavgiftsloven bestemmes at det ikke skal svares tollavgift av varer som er omfattet av fritaket i merverdiavgiftsloven § 7-3.

I *første ledd bokstav a* bestemmes det at det skal gjelde fritak for beregning av merverdiavgift for brukt utstyr tilhørende personer bosatt i Norge som har avgått ved døden utenfor merverdiavgiftsområdet. Bestemmelsen viderefører tolloven § 5-1 første ledd bokstav b. *Første ledd bokstav b* har bestemmelser om fritak for flyttegods, og viderefører tolloven § 5-1 første ledd bokstav c. Etter *første ledd bokstav c* skal det gjelde fritak for premie og gave, mens forslag til *bokstav d* har bestemmelse om fritak for arvegods. Dette viderefører henholdsvis tolloven § 5-1 første ledd bokstav d og e.

I *annet ledd* foreslås en bestemmelse som presiserer at fritak etter første ledd bokstav a til c er betinget av at varen bare benyttes til personlig formål, at den ikke utnyttes kommersielt, og at fritak etter første ledd bokstav d er betinget av at varen har vært benyttet til personlig formål av arvelater. Dette viderefører tolloven § 5-1 annet ledd

I *tredje ledd* foreslås en hjemmel for departementet til i forskrift å fastsette regler om vilkårene for og omfanget av fritak. Bestemmelsen viderefører tolloven § 5-1 tredje ledd.

Til § 7-4 Vareprøver, varer til teknisk og vitenskapelig bruk mv.

Bestemmelsen regulerer fritak for merverdiavgift ved innførsel av vareprøver, varer til teknisk og vitenskapelig bruk mv. Bestemmelsen viderefører enkelte fritak i tolloven § 5-6 første ledd bokstav a til d og § 5-7 første ledd bokstav d som gjelder tilsvarende for merverdiavgift ved at det vises til disse bestemmelsene i merverdiavgiftsloven § 7-2.

Første ledd bokstav a har bestemmelse om fritak for vareprøve, modell og mønster av ubetydelig verdi, og viderefører tolloven § 5-6 første ledd

bokstav a. Etter *første ledd bokstav b* gis det fritak for reklamemateriell og reklamefilm, mens *bokstav c* gir fritak for opplysningsmaterieell fra andre lands turistmyndigheter. Dette viderefører tolloven § 5-6 første ledd bokstav b og c. *Første ledd bokstav d* har bestemmelse om fritak for dokumenter og trykksak fra andre lands myndigheter, og viderefører tolloven § 5-6 første ledd bokstav d. Fritak for utstyr til bruk for utenlandske vitenskapelige ekspedisjoner i forslaget *første ledd bokstav e* viderefører tolloven § 5-7 første ledd bokstav c.

Annet ledd har bestemmelse om at det et vilkår for fritak etter første ledd bokstav e, utstyr til bruk for vitenskapelige ekspedisjoner, at varen bare kan benyttes av berettiget bruker og ikke overdras til andre. Dette viderefører tolloven § 5-7 annet ledd.

Tredje ledd gir departementet fullmakt til å gi forskrift om omfanget av og vilkårene for fritak. Forslaget viderefører tilsvarende bestemmelser i tolloven § 5-6 annet ledd og § 5-7 tredje ledd.

Til § 7-5 Diverse fritak

Departementet foreslår i § 7-5 en bestemmelse om fritak fra beregning av merverdiavgift ved innførsel av diverse varer. Bestemmelsen viderefører delvis fritak i tolloven § 5-2 første ledd bokstav a og fritak i tolloven §§ 5-3 og 5-4 første ledd bokstav a og g, som gjelder tilsvarende for merverdiavgift ved at det vises til dem i merverdiavgiftsloven § 7-2.

Første ledd bokstav a har bestemmelse om fritak for proviant som medbringes om bord i fartøy under reise til og fra merverdiavgiftsområdet og under opphold der, og viderefører delvis tolloven § 5-2 første ledd bokstav a. Fritaket i tolloven § 5-2 første ledd bokstav a omfatter også proviant i luftfartøy. Det er imidlertid i tollforskriften § 4-10-4 bokstav a, jf. tollforskriften § 3-11-14 tredje ledd bokstav b, bestemmelser om deklarasjonsfritak for proviant i luftfartøy som forutsettes videreført med hjemmel i vareførselsloven § 4-1 tredje ledd. Merverdiavgiftsfritaket vil da følge av merverdiavgiftsloven § 7-2 første ledd. Det samme gjelder fritakene i tolloven § 5-2 første ledd bokstav b til e.

Første ledd bokstav b om fritak for varer til fremmede makters representasjoner og disses representanter, militære styrker og kommandoenheter, andre internasjonale organisasjoner og offentlig finansierte samarbeidsprosjekter med annen stat viderefører tolloven § 5-3, som det vises til i merverdiavgiftsloven § 7-2 første ledd.

Første ledd bokstav c om fritak for varer som innføres fra Svalbard eller Jan Mayen med tilhø-

rende farvann, og som er fanget, utvunnet eller tilvirket der, viderefører tolloven § 5-4 første ledd bokstav a. *Første ledd bokstav d* har bestemmelse om fritak ved innførsel av fyll av hoppe som er drektig ved utførsel fra merverdiavgiftsområdet, dersom føllet innføres sammen med hoppa etter følling, og viderefører tolloven § 5-4 første ledd bokstav g.

Annet ledd bestemmer at varer som nevnt i første ledd bokstav b, ikke kan overdras til andre. Bestemmelsen viderefører tolloven § 5-3 annet ledd.

Tredje ledd gir departementet fullmakt til å gi forskrift om omfanget av og vilkårene for fritak. Tolloven § 5-2 annet ledd bestemmer at fritaket som videreføres i forslaget første ledd bokstav a forutsetter at fartøyet benyttes i ervervsmessig virksomhet, og opphører fra den tid transportmiddelet går over i innenriks trafikk eller blir værende i tollområdet over lengre tid. Videre at fritaket bare gjelder for den mengde som tollmyndighetene finner passende i forhold til fartøyets eller luftfartøyets art, besetningens størrelse, antall passasjerer, og reisens art og oppholdets varighet. Departementet foreslår at denne bestemmelsen videreføres i forskrift.

Til § 10-7 Varer som gjenutføres eller er feildeklart

Henvisningen til tolloven § 11-2 første og annet ledd i *første ledd bokstav b* foreslås endret til tollavgiftsloven § 7-2 første og annet ledd. Tolloven § 11-2 og 11-4 har regler om refusjon av toll og videreføres i tollavgiftsloven §§ 7-2 første og annet ledd. Henvisningen i *første ledd bokstav b* til tolloven § 11-4 første ledd foreslås ikke videreført. Tolloven § 11-4 første ledd første punktum tilsvarer merverdiavgiftsloven § 10-7 første ledd bokstav a. I tillegg bestemmes i tolloven 11-4 første ledd annet punktum at toll kan refunderes i andre tilfeller dersom det foreligger særlige grunner. Det foreslås en *ny bokstav d* i første ledd hvor det tas inn en tilsvarende bestemmelse. Tolletaten og Skatteetaten samarbeider slik at praksis knyttet til refusjon etter denne bestemmelsen er lik for tollavgift og merverdiavgift, med mindre det foreligger spesielle forhold knyttet til et av kravene som tilsier ulik praksis.

I *første ledd bokstav c* foreslås henvisningen til «§ 7-2 annet ledd» endret til «vareførselsloven § 4-6». Merverdiavgiftsloven § 7-2 annet ledd bestemmer at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved midlertidig innførsel som nevnt i tolloven §§ 6-1 til 6-4 og at det kan kreves sikkerhet merverdiavgift av varer som innføres midler-

tidig etter tolloven §§ 6-2 til 6-4. Bestemmelsen om tollfritak ved midlertidig innførsel i tolloven §§ 6-1 til 6-4 er endret ved at midlertidig innførsel er etablert som en egen tollprosedyre, jf. § 4-6 i forslaget til vareførselslov. Henvisningen i merverdiavgiftsloven § 10-7 til at «det ikke skulle ha vært beregnet merverdiavgift ved innførselen etter § 7-2 annet ledd» foreslås endret til «kunne vært deklarerert for prosedyren midlertidig innførsel etter vareførselsloven § 4-6 ved innførselen.»

I *første ledd bokstav d* foreslås det en bestemmelse om at merverdiavgift kan refunderes når varen gjenutføres i andre tilfeller enn nevnt i bokstav a til c og det foreligger særlige grunner. Bestemmelsen viderefører en del av merverdiavgiftsloven § 10-7 første ledd bokstav b, jf. merkna den foran til *første ledd bokstav b*. Nåværende første ledd bokstav d om adgang til refusjon hvor det er gjort feil ved fortollingen av varen foreslås ikke videreført. Den skattepliktige kan rette slike feil ved å gi oppdaterte og riktige opplysninger i skattemeldingen for merverdiavgift etter reglene i skatteforvaltningsloven § 9-4.

Til § 11-1 Omsetning, uttak og innførsel av varer

Merverdiavgiftsloven § 11-1 første ledd annet punktum bestemmer at når andre enn avgiftssubjektet innfører varer, skal den som etter tolloven er ansvarlig for toll, beregne og betale merverdiavgift. Det foreslås at henvisningen til tolloven endres til tollavgiftsloven. Hvem som har plikt til å svare tollavgift følger av forslag til § 2-3 i tollavgiftsloven. Departementet foreslår at det samme skal gjelde for merverdiavgift, og at det i merverdiavgiftsloven § 11-1 første ledd annet punktum vises til at denne bestemmelsen i tollavgiftsloven gjelder tilsvarende for plikten til å svare merverdiavgift ved innførsel. Forslag til §§ 2-4, 2-5 og 2-7 i tollavgiftsloven har bestemmelser om medansvar mv. for tollavgift. Etter tolloven kapittel 2 er disse å anse som tollskyldnere, og pliktig til å svare toll, samt merverdiavgift ved henvisningen i merverdiavgiftsloven § 11-1 første ledd annet punktum. Det foreslås et nytt tredje punktum i merverdiavgiftsloven § 11-1 første ledd som gir bestemmelsene om medansvar mv. tilsvarende anvendelse for merverdiavgift.

Lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning § 10-5

I § 10-5 annet ledd bokstav a foreslås det å endre uttrykket toll til tollavgift i samsvar med begrepsbruken i tollavgiftsloven.

Lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering § 34

Paragraf 34 gjelder Økokrims behandling av opplysninger. I annet ledd foreslås det å endre uttrykket toll til tollavgift i samsvar med begrepsbruken i tollavgiftsloven.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven) og lov om tollavgift (tollavgiftsloven).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven) og lov om tollavgift (tollavgiftsloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

A

Forslag

til lov om inn- og utførsel av varer (vareførselsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1-1 Lovens formål

Loven skal

- a. sikre riktige og fullstendige opplysninger om varer som inn- og utføres, som grunnlag for fastsetting av avgifter og til bruk for kartlegging og statistikk
- b. bidra til å beskytte samfunnet mot ulovlig inn- og utførsel av varer ved å sikre at restriksjoner gitt av hensyn til blant annet samfunnssikkerhet, beskyttelse av menneskers liv og helse, dyrevelferd, plantevern og miljøvern overholdes
- c. sikre at Norge overholder sine forpliktelser etter internasjonale avtaler om grensekryssende vareførsel.

§ 1-2 Lovens virkeområde

(1) Loven gjelder innhenting av opplysninger om og kontroll med varer som føres inn i og ut av tollområdet. Loven gjelder også tilbakehold av varer som gjør inngrep i immaterialrettigheter, og iverksetting av handelstiltak.

(2) Tollområdet er det norske fastlandet og territorialfarvannet, men ikke Svalbard, Jan Mayen og Norges biland.

(3) For håndheving av loven på annen stats territorium gjelder kapittel 9.

(4) Lovens bestemmelser om kontroll gjelder også i den tilstøtende sonen utenfor territorialfarvannet.

(5) Departementet kan gi forskrift om lovens virkeområde, herunder i hvilken utstrekning de enkelte bestemmelsene skal gjelde for trafikk til og fra boreplattformer, utvinningsanlegg og lignende på havet, i forbindelse med utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster.

(6) Departementet kan gi forskrift om at loven eller deler av denne skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen, og om disse områdene hver for seg eller sammen skal være eget tollområde. Departementet kan også fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

§ 1-3 Definisjoner

I denne loven menes med

- a. deklarat: den som leverer en deklarasjon i eget navn, eller den som deklarasjonen leveres på vegne av
- b. deklarasjon: en melding om at en vare skal underlegges en bestemt tollprosedyre
- c. fartøy: ethvert transportmiddel til vanns
- d. fører: den som har kommandoen på et transportmiddel
- e. innførsel: at en vare føres inn i tollområdet
- f. luftfartøy: ethvert transportmiddel i luften
- g. utførsel: at en vare føres ut av tollområdet
- h. vare: alt som omfattes av forskrift om klassifisering av varer.

§ 1-4 Politiattest

(1) Tollmyndighetene kan kreve fremleggelse av ordinær politiattest i forbindelse med tilsetninger. Ved tilsetting i særskilte stillinger kan det kreves utvidet og uttømmende politiattest.

(2) I vurderingen av om politiattest skal kreves, og i tilfelle hvilken type attest, skal det blant annet tas hensyn til stillingens art, omfang og varighet, hvilke rettigheter og plikter som ligger til stillingen, og hvilke oppgaver som skal utføres.

§ 1-5 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder for tollmyndighetenes virksomhet, hvis ikke annet er bestemt i denne loven.

Kapittel 2 Plikter ved ankomst til tollområdet

§ 2-1 Forhåndsvarsel om varer

(1) Den som bringer en vare til tollområdet, skal gi forhåndsvarsel til tollmyndighetene om varen.

(2) Forhåndsvarsel skal ikke gis om varer som kommer direkte fra tollområdet i Den europeiske union eller tollområdet i Sveits og dens tollenkla-ver. Tilsvarende gjelder varer fra Fyrstedømmet Liechtenstein så lenge Fyrstedømmet er tilknyttet Sveits gjennom Tolluniontraktaten av 29. mars 1923.

(3) Departementet kan gi forskrift om plikten til å forhåndsvarsle og om unntak fra plikten. Departementet kan også gi forskrift om lettelser i varslingsplikten for autoriserte foretak.

§ 2-2 Bestemmelsessted ved ankomst til tollområdet

(1) Føreren av transportmiddel som kommer til tollområdet på vei til et innenriks sted, skal sørge for at transportmiddelet går direkte til et sted hvor tollmyndighetene er stasjonert, med mindre tollmyndighetenes tillatelse til å gå til et annet sted er innhentet på forhånd.

(2) Tollmyndighetene kan pålegge føreren av fartøy og luftfartøy å følge bestemte fly- eller seilingsleder, og kan pålegge føreren av motorvogn som er på vei til tollområdet, å følge bestemte veier.

(3) Departementet kan gi forskrift om plikter for føreren av transportmiddel, herunder om fremgangsmåten for innhenting av tillatelse, om fly- og seilingsleder og om unntak fra pliktene.

§ 2-3 Melde- og opplysningsplikt om ankomst til bestemmelsessted i tollområdet

(1) Føreren av fartøy og luftfartøy skal melde fra til tollmyndighetene om ankomst til bestemmelsessted i tollområdet. I meldingen skal det gis opplysninger om transportmiddelet, besetningen og varer som bringes med som last. Melding kan gis av andre på førerens vegne.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som skal gis, når opplysningene skal gis, leveringsmåten og om unntak fra pliktene. Departementet kan gi forskrift om at melde- og opplysningsplikten også skal gjelde for fører av motorvogn og tog.

§ 2-4 Fremleggelse av varer for kontroll

(1) Den som innfører en vare til tollområdet, skal legge varen frem for tollmyndighetene for kontroll.

(2) Departementet kan gi forskrift om fremleggelse, herunder om hvor og hvordan fremleggelsen skal skje, og om unntak fra fremleggelsesplikten.

§ 2-5 Tillatelse til videre transport i tollområdet

(1) Dersom det i et fartøy er varer, herunder proviant, som ikke er tollbehandlet ved innførselen, må føreren ikke la fartøyet gå videre til et annet sted i tollområdet før tollmyndighetene har gitt tillatelse til det. §§ 2-2 til 2-4 og 2-6 gjelder ved ankomst til nytt bestemmelsessted i tollområdet.

(2) Departementet kan gi forskrift om tillatelse til videre transport i tollområdet av varer som ikke

er tollbehandlet, og fastsette at slik tillatelse kan gis føreren av andre transportmidler.

§ 2-6 Lossing

(1) Varer som ikke er tollbehandlet, må ikke losses eller på annen måte fjernes fra et transportmiddel før tollmyndighetene har gitt tillatelse til det. Ved lossing i nødstilfelle skal føreren snarest mulig melde fra til tollmyndighetene om lossingen.

(2) Departementet kan gi forskrift om lossing, herunder at lossing bare kan finne sted ved bestemte steder, til bestemte tider eller i bestemte områder, og om unntak fra plikten til å innhente tillatelse før lossing.

Kapittel 3 Tollbehandling ved innførsel

§ 3-1 Tollbehandling av varer som innføres til tollområdet

(1) Varer som innføres til tollområdet, skal enten underlegges en tollprosedyre etter kapittel 4 eller gjenutføres eller avstås etter § 3-7.

(2) Med tollmyndighetenes godkjenning og mot eventuell sikkerhetsstillelse kan varer likevel ligge midlertidig på losseplassen eller lagres på annen måte.

(3) Departementet kan gi forskrift om unntak fra kravet om tollbehandling ved innførsel og om omkostninger og sikkerhetsstillelse ved midlertidig lagring av varer.

§ 3-2 Deklarering av varer

(1) For alle varer som skal underlegges en tollprosedyre, skal det leveres en deklarasjon tilpasset den aktuelle prosedyren.

(2) En deklarasjon skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for den prosedyren varen skal underlegges.

(3) Departementet kan gi forskrift om leveringsmåten for deklarasjoner.

§ 3-3 Levering av deklarasjon

(1) Enhver som kan gi de opplysningene som er nødvendige for den valgte prosedyren, kan levere deklarasjonen. Dersom deklarasjonen leveres på vegne av en annen, må den som leverer deklarasjonen kunne godtgjøre at deklarasjonen leveres på vegne av denne. Den som leverer deklarasjonen, må kunne legge frem den aktuelle varen eller få den fremlagt for tollmyndighetene.

(2) Dersom en prosedyre medfører særlige forpliktelser for en bestemt person, skal deklarasjonen leveres av denne personen eller dennes fullmektig.

(3) Deklarasjonen kan leveres før varen legges frem for tollmyndighetene. Hvis varen ikke legges frem senest 30 dager etter at deklarasjonen er levert, anses deklarasjonen som ikke levert.

§ 3-4 Aksept av deklarasjon

(1) En deklarasjon aksepteres når den oppfyller vilkårene i §§ 3-2 og 3-3 og varen som deklarasjonen gjelder, er fremlagt for tollmyndighetene.

(2) Tidspunktet for aksept skal legges til grunn ved anvendelse av bestemmelsene som gjelder for prosedyren varen deklarerer for.

§ 3-5 Frigjøring av vare

(1) Når vilkårene for å underlegge varen den valgte prosedyren er oppfylt, og de nødvendige tilatelser for å innføre varen foreligger, frigjøres varen for disponering i tråd med den valgte prosedyren.

(2) Dersom det oppstår plikt til å betale tollavgift eller andre avgifter, frigjøres varen først når avgiften er betalt eller det er stilt sikkerhet for betaling.

§ 3-6 Annen disponering av vare enn etter den deklarerende prosedyren

Den som vil disponere over en vare på annen måte enn prosedyren den er deklarerert for, må deklarerer varen på nytt etter § 3-2.

§ 3-7 Adgang til å gjenutføre eller avstå vare til tollmyndighetene

(1) Dersom deklaranten ikke vil motta en vare eller ønsker å disponere over en vare på en annen måte enn prosedyren den er deklarerert for, kan vedkommende gjenutføre varen eller avstå varen til tollmyndighetene.

(2) En vare kan ikke gjenutføres eller avstås etter første ledd dersom den er innført eller disponert over i strid med bestemmelsene i denne loven. Tollmyndighetene kan likevel i særlige tilfeller tillate at en vare gjenutføres eller avstås i slike tilfeller.

(3) Departementet kan gi forskrift om fremgangsmåten ved gjenutførsel og avståelse og om tollmyndighetenes adgang til å kreve dekning av kostnader når en vare avstås.

Kapittel 4 Tollprosedyrer ved innførsel

§ 4-1 Prosedyren overgang til fri disponering

(1) Varer som innføres for fri omsetning, bruk eller forbruk, samt kontanter og andre likestilte betalingsmidler, skal underlegges prosedyren overgang til fri disponering.

(2) Ved overgang til fri disponering skal tollavgift og andre innførselsavgifter beregnes.

(3) Departementet kan gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren overgang til fri disponering og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon, herunder om omfang og vilkår for unntak. Departementet kan også gi forskrift om foreløpig deklarasjon, om deklarasjon for flere deklaranter og om utsatt endelig fastsetting av tollverdi.

§ 4-2 Prosedyren forpassing

(1) Under prosedyren forpassing kan en vare sendes fra et sted til et annet sted innenfor tollområdet på vilkår som følger av den forpassingsordningen som benyttes. Ved forpassing beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter.

(2) Den ansvarlige for prosedyren skal sørge for at varen bringes til bestemmelsesstedet uten unødig opphold. Ved ankomsten skal varen umiddelbart legges frem for tollmyndighetene i samme mengde og i uendret tilstand.

(3) Føreren av transportmiddelet som varen sendes med, er, sammen med den ansvarlige for prosedyren, ansvarlig for å oppfylle pliktene etter annet ledd.

(4) Departementet kan gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren forpassing og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Departementet kan også gi forskrift om sikkerhetsstillelse, låsing og forsegling, bruk av og omkostninger ved tollvakt og om følger av brudd på vilkår i forpassingstillatelsen.

§ 4-3 Prosedyren transittering

(1) Under prosedyren transittering kan en vare sendes gjennom eller til et sted i tollområdet etter bestemmelsene i Transitteringskonvensjonen og TIR-konvensjonen. Ved transittering beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter.

(2) Departementet kan gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren transittering. Departementet kan også gi forskrift om transitteringsordninger, herunder om gjennomføring av prosedyren, elektroniske transitteringssystemer, autorisasjonsordninger og vilkår for disse og om følger av brudd på vilkår i en transitteringstillatelse.

§ 4-4 Prosedyren tollager

(1) Under prosedyren tollager kan en vare lagres i bygning eller på sted som er godkjent av tollmyndighetene. Ved bruk av tollager beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter.

(2) Departementet kan gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren tollager og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Departementet kan også gi forskrift om adgang til å opprette og drifte tollager, om lagringstid og tvangssalg og om tillatelse til å ta varen midlertidig ut av lageret.

§ 4-5 *Prosedyren frisone*

(1) Dersom handels- og næringsshensyn tilsier det, kan Kongen med Stortingets samtykke gi tillatelse til å opprette frisoner eller frihavner hvor varer kan oppbevares, deles, ompakkes eller bearbeides. Ved bruk av frisone beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter.

(2) Det kan stilles betingelser for opprettelse og drift av frisone og frihavn, blant annet om loven eller deler av loven skal gjelde for slike områder, godkjenning av driftsansvarlig for området og den driftsansvarliges ansvar for inngjerding eller annen avgrensning av området, overvåkning av området og av trafikken til og fra området, og av personer, transportmidler og varer, og om godkjenning av foretak som ønsker å etablere seg i området.

(3) Departementet kan gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren frisone og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Departementet kan også gi forskrift om opprettelse og drift av frisone og frihavn, herunder i hvilken utstrekning det skal tillates industriell virksomhet og handel.

§ 4-6 *Prosedyren midlertidig innførsel*

(1) Under prosedyren midlertidig innførsel kan en vare innføres for midlertidig bruk i tollområdet dersom varen innføres for et bestemt formål og

- a. varen ikke er bestemt til å skulle endres på annen måte enn verdiforringelse som følge av normal bruk
- b. varen kan identifiseres
- c. varen gjenutføres innen ett år etter innførselen.

(2) Ved midlertidig innførsel beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter.

(3) Departementet kan gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren midlertidig innførsel og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Departementet kan også gi forskrift om nærmere vilkår for innførsel av varer for bestemte formål

etter første ledd, om forlengelse av fristen for gjenutførsel, om unntak fra kravet om gjenutførsel dersom varen destrueres, og om sikkerhetsstillelse.

§ 4-7 *Prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer*

(1) Under prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer kan en vare som skal gjenutføres, innføres for bearbeiding eller reparasjon i tollområdet dersom

- a. den opprinnelige varen kan identifiseres i det bearbeidede produktet
- b. varen gjenutføres innen ett år etter innførselen
- c. eieren av varen er bosatt eller hjemmehørende i utlandet.

(2) Ved bruk av prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter. Det gjelder også for deler eller lignende som enten blir forbrukt i forbindelse med at varen bearbeides eller repareres, eller som gjenutføres sammen med varen.

(3) Departementet kan gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Departementet kan også gi forskrift om unntak fra vilkårene i første ledd, om unntak fra krav om gjenutførsel dersom varen destrueres, og om sikkerhetsstillelse.

§ 4-8 *Prosedyren innenlands bearbeiding av landbruksvarer*

(1) Under prosedyren innenlands bearbeiding av landbruksvarer kan en virksomhet innføre en landbruksvare for bearbeiding dersom varen gjenutføres innen seks måneder etter innførselen.

(2) Ved bruk av prosedyren innenlands bearbeiding av landbruksvarer beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter.

(3) Departementet kan gi forskrift om innholdet i deklarasjonen for prosedyren innenlands bearbeiding av landbruksvarer, om unntak fra plikten til å levere deklarasjon, om unntak fra fristen for gjenutførsel, om krav til tollbehandling av restprodukter, om unntak fra krav om gjenutførsel ved destruksjon og om sikkerhetsstillelse. Departementet kan også gi forskrift om at det på forhånd må søkes om tillatelse til bearbeidingen, om at det kan stilles krav til virksomhetens produktionsforhold, lagerhold og organisering, og om hva som skal regnes som vare av samme kvalitet og samme slag.

Kapittel 5 Plikter ved utførsel og utstedelse av opprinnelsesbevis

§ 5-1 Forhåndsvarsel om varer

(1) Den som skal utføre en vare fra tollområdet, skal gi forhåndsvarsel til tollmyndighetene om varen.

(2) Forhåndsvarsel skal ikke gis for varer som skal direkte til tollområdet i Den europeiske union eller tollområdet i Sveits og dens tollenklaaver. Tilsvarende gjelder også for varer til Liechtenstein så lenge Liechtenstein er tilknyttet Sveits gjennom Tolluniontraktaten av 29. mars 1923.

(3) Departementet kan gi forskrift om plikten til å forhåndsvarsle og om unntak fra plikten. Departementet kan også gi forskrift om lettelse i varslingsplikten for autoriserte foretak.

§ 5-2 Lasting

(1) Ingen må laste varer i fartøy som har bestemmelsessted utenfor tollområdet, uten tillatelse fra tollmyndighetene. Lastetillatelse kreves ikke for produkter av fiske og fangst som er tatt ombord i et fartøy på fiske- og fangstfeltene.

(2) Er varer likevel lastet uten tillatelse fra tollmyndighetene, plikter fartøyets fører å losse varene hvis tollmyndighetene finner dette nødvendig for å undersøke varene.

(3) Departementet kan gi forskrift om lasting, herunder at lasting bare kan finne sted ved bestemte steder, til bestemte tider eller i bestemte områder, og om unntak fra plikten til å innhente tillatelse før lasting. Departementet kan også gi forskrift om at plikten til å innhente tillatelse før lasting skal gjelde for fører av andre nærmere bestemte transportmidler, og om plikt til lossing der transportmiddelet er lastet uten tillatelse fra tollmyndighetene.

§ 5-3 Meldeplikt ved avreise fra tollområdet

(1) Før et fartøy eller luftfartøy forlater tollområdet, skal føreren melde fra til tollmyndighetene om avreisen.

(2) Dersom transportmiddelet medbringer varer som er omfattet av lovgivningen om eksportkontroll, plikter føreren å forsikre seg om at nødvendig eksporttillatelse er gitt før transportmiddelet forlater tollområdet.

(3) Departementet kan gi forskrift om meldeplikt, herunder om når og hvordan melding skal gis, hva meldingen skal inneholde, og om unntak fra meldeplikten. Departementet kan også gi forskrift om at meldeplikten skal gjelde for førere av andre transportmidler.

§ 5-4 Fremleggelse av varer for kontroll

(1) Den som utfører en vare fra tollområdet, skal legge varen frem for tollmyndighetene for kontroll.

(2) Departementet kan gi forskrift om fremleggelse, herunder om hvor og hvordan fremleggelse skal skje, og om unntak fra fremleggelsesplikten.

§ 5-5 Tollbehandling av varer som utføres fra tollområdet

(1) Varer som utføres fra tollområdet, skal underlegges en prosedyre.

(2) Departementet kan gi forskrift om unntak fra kravet om tollbehandling ved utførsel.

§ 5-6 Deklarering av varer

(1) For varer som skal underlegges en prosedyre, skal det leveres en deklarasjon som inneholder alle opplysninger som er nødvendige for prosedyren.

(2) Departementet kan gi forskrift om leveringsmåten for deklarasjoner.

§ 5-7 Levering av deklarasjon

(1) Enhver som kan gi de opplysninger som er nødvendige for prosedyren, kan levere deklarasjonen. Dersom deklarasjonen leveres på vegne av en annen, må den som leverer deklarasjonen kunne godtgjøre at deklarasjonen leveres på vegne av denne. Den som leverer deklarasjonen, må kunne legge frem den aktuelle varen eller få den fremlagt for tollmyndighetene.

(2) Deklarasjonen skal leveres i så god tid at tollmyndighetene kan undersøke varen før den lastes inn i transportmiddelet.

(3) Deklarasjonen kan leveres før varene legges frem for tollmyndighetene. Hvis varen ikke legges frem senest 150 dager etter at deklarasjonen er levert, anses deklarasjonen som ikke levert.

§ 5-8 Aksept av deklarasjon

(1) En deklarasjon aksepteres når den oppfyller vilkårene i §§ 5-6 og 5-7 og varen som deklarasjonen gjelder, er fremlagt for tollmyndighetene.

(2) Tidspunktet for aksept skal legges til grunn ved anvendelse av bestemmelsene som gjelder for prosedyren utførsel.

§ 5-9 Prosedyren utførsel

(1) Varer, herunder kontanter og andre likestilte betalingsmidler, som utføres fra tollområdet, skal underlegges prosedyren utførsel.

(2) Departementet kan gi forskrift om innholdet i deklarasjonen og om unntak fra plikten til å

levere deklarasjon. Departementet kan også gi forskrift om at tollmyndighetene kan tillate at varer som er innført uten at de er gått over til fri disponering, kan leveres til salg eller bruk om bord i fartøy eller luftfartøy som skal forlate tollområdet.

§ 5-10 *Frigjøring av vare for utførsel*

(1) Når vilkårene for prosedyren utførsel er oppfylt og de nødvendige tillatelser for å utføre varen foreligger, frigjøres varen for utførsel.

(2) Dersom det oppstår plikt til å svare avgifter som følge av prosedyren, frigjøres varen først når avgiften er betalt eller det er stilt sikkerhet for betaling.

§ 5-11 *Preferensiell opprinnelse*

(1) For varer som skal utføres, kan det utstedes preferensielle opprinnelsesbevis i samsvar med frihandelsavtale eller det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP).

(2) Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av opprinnelsesreglene som følger av gjeldende frihandelsavtaler, det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP) og andre preferanseordninger som skal gjelde ved utførsel, krav til og vilkår for utstedelse av preferensielle opprinnelsesbevis, dokumentasjon og hvem som kan utstede opprinnelsesbevis.

§ 5-12 *Ikke-preferensiell opprinnelse*

(1) For varer som skal utføres, kan det utstedes ikke-preferensielle opprinnelsesbevis.

(2) Departementet kan gi forskrift om fastsettning av ikke-preferensiell opprinnelse og om krav til opprinnelsesbevis. Departementet kan også gi forskrift om utvidet anvendelsesområde for reglene om ikke-preferensiell opprinnelse til bruk for opprinnelsesmerking, offentlige innkjøp og handelsstatistikk.

Kapittel 6 Klassifisering og tollverdi

§ 6-1 *Klassifisering av varer*

Departementet gir forskrift om klassifisering av varer i samsvar med Konvensjonen om det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (HS-konvensjonen) og HS-nomenklaturen, og kan bestemme ytterligere nasjonale oppdelinger med formål å innhente opplysninger om varer til bruk for avgifts-, statistikk- og kontrollformål.

§ 6-2 *Tollverdi*

En vares tollverdi skal fastsettes etter reglene i §§ 6-3 flg. og i samsvar med WTO-avtalen om gjen-

nomføring av artikkel VII i Generalavtalen om tolltariffer og handel 1994.

§ 6-3 *Varens transaksjonsverdi*

(1) Tollverdien av en vare er transaksjonsverdien, det vil si den prisen som faktisk er betalt eller skal betales for varen ved salg for eksport til Norge, justert i samsvar med §§ 6-10 og 6-11, forutsatt at

- a. det ikke er noen andre begrensninger med hensyn til kjøperens råderett over, eller bruk av, varen enn slike som
 1. er pålagt eller foreskrevet ved lov eller av norske myndigheter
 2. begrenser det geografiske området hvor varen kan videreselges eller
 3. ikke virker vesentlig inn på varens verdi.
- b. salget eller prisen ikke er gjenstand for vilkår eller vederlag som det ikke kan fastsettes en verdi for
- c. ingen del av utbyttet ved kjøperens senere videresalg, rådighet over eller bruk av varen direkte eller indirekte tilfaller selgeren, med mindre det kan foretas tilsvarende justering i samsvar med bestemmelsene i § 6-10 og
- d. kjøperen og selgeren ikke er avhengige av hverandre, eller hvis de er avhengige av hverandre, at transaksjonsverdien kan godtas som tollverdi etter bestemmelser i forskrift. Avhengighet foreligger dersom en person direkte eller indirekte eier, kontrollerer eller innehar fem prosent eller mer av de stemmeberettigede aksjene hos begge. Avhengighet foreligger også dersom kjøper og selger
 1. er funksjonærer eller ledere i hverandres forretninger
 2. juridisk behandles som forretningspartnere
 3. er arbeidsgiver og arbeidstaker
 4. tilhører samme familie
 5. direkte eller indirekte kontrollerer den andre
 6. direkte eller indirekte kontrolleres av samme tredje person
 7. sammen, direkte eller indirekte, kontrollerer en tredje person.

Kjøper og selger som har et økonomisk interessefelleskap, ved at den ene er eneagent, eneforhandler eller eneimportør for den andre, skal anses å være avhengig av hverandre.

(2) Prisen skal omfatte alle betalinger som er en betingelse for salget av varen.

(3) Prisen må være den som gjelder i et eksportsalg hvor varen sendes til en kjøper i Norge.

(4) Departementet kan gi forskrift om i hvilke tilfeller transaksjonsverdien kan godtas som tollverdi, selv om det foreligger avhengighet etter første ledd bokstav d.

§ 6-4 Transaksjonsverdien av identisk vare

(1) Hvis tollverdien av en innført vare ikke kan fastsettes etter § 6-3, skal tollverdien være transaksjonsverdien av identiske varer solgt for eksport til Norge i samme omsetningsledd, og i vesentlig samme mengde og på samme eller omtrent samme tidspunkt som den varen som skal verdifastsettes.

(2) Med identisk vare menes vare som på alle måter er lik, både når det gjelder fysiske egenskaper, kvalitet og omdømme, og som er produsert i samme land som varen som skal verdifastsettes. Mindre ytre forskjeller skal ikke utelukke at varene kan betraktes som identiske.

(3) Departementet kan gi forskrift om fastsetting av transaksjonsverdien av identisk vare, herunder om adgangen til å fravike kravene til samme omsetningsledd og samme mengde som nevnt i første ledd.

§ 6-5 Transaksjonsverdien av lignende vare

(1) Hvis tollverdien av en innført vare ikke kan fastsettes etter §§ 6-3 eller 6-4, skal tollverdien være transaksjonsverdien av lignende varer solgt for eksport til Norge i samme omsetningsledd, i vesentlig samme mengde og på samme eller omtrent samme tidspunkt som varen som skal verdifastsettes.

(2) Med lignende varer menes varer som, selv om de ikke på alle måter er like, har lik beskaffenhet og lik materialsammensetning, slik at de kan utføre samme funksjoner og erstatte hverandre handelsmessig.

(3) Departementet kan gi forskrift om fastsetting av transaksjonsverdien av lignende vare, herunder om adgangen til å fravike kravene til samme omsetningsledd og samme mengde som nevnt i første ledd.

§ 6-6 Deklarantens valg mellom §§ 6-7 og 6-8

(1) Hvis tollverdien av innført vare ikke kan fastsettes etter §§ 6-3, 6-4 eller 6-5, skal tollverdien fastsettes etter § 6-7, eller når tollverdien ikke kan fastsettes etter § 6-7, etter § 6-8.

(2) Den som deklarerer varen, kan velge å fastsette tollverdien etter § 6-8 i stedet for etter § 6-7.

§ 6-7 Tollverdi fastsatt med utgangspunkt i salgspris i Norge

(1) Hvis innførte varer eller identiske eller lignende varer blir solgt i Norge i den stand de ble innført, skal tollverdien fastsettes med utgangspunkt i enhetsprisen som de innførte, identiske eller lignende varer er solgt for i størst samlet mengde i første omsetningsledd, på eller omkring innførselstidspunktet for varen som skal verdifastsettes, til personer som ikke er avhengige av selgeren.

(2) Enhetsprisen etter første ledd skal reduseres med

- a. provisjoner som vanligvis betales eller er avtalt skal betales, eller de tillegg som vanligvis gjøres for fortjeneste og alminnelige kostnader i forbindelse med salg i Norge av varer av samme kategori eller slag
- b. vanlige kostnader for transport og assurance i Norge og
- c. tollavgift og andre avgifter som skal svares i Norge.

(3) Departementet kan gi forskrift om fastsetting av tollverdi med utgangspunkt i salgspris i Norge, herunder om de fradrag som kan gjøres i enhetsprisen etter annet ledd.

§ 6-8 Utrechnet tollverdi

(1) Utrechnet tollverdi av innført vare er summen av

- a. kostnaden eller verdien av materialer, produksjon eller annen bearbeiding ved fremstilling av den innførte varen
- b. fortjeneste og alminnelige kostnader som tilsvaret det som vanligvis beregnes av produsenter i eksportlandet ved salg for eksport til Norge av varer av samme kategori eller slag og
- c. transport- og forsikringskostnaden for den innførte varen frem til innførselsstedet, og kostnader for lasting og håndtering som er forbundet med forannevnte transport av varen, slik som bestemt i § 6-10 første ledd bokstav e og f.

(2) Departementet kan gi forskrift om utregning av tollverdien.

§ 6-9 Alternativ tollverdi

(1) Hvis tollverdien av innført vare ikke kan fastsettes etter §§ 6-3 til 6-8, skal tollverdien fastsettes på grunnlag av tilgjengelige opplysninger, og i samsvar med prinsippene i §§ 6-3 til 6-8.

(2) Tollverdien etter første ledd skal ikke fastsettes på grunnlag av

- a. salgsprisen i Norge for varer som er produsert her
- b. et system som foreskriver at den høyeste av to alternative verdier godtas for tollformål
- c. prisen på varer på hjemmemarkedet i eksportlandet
- d. produksjonskostnaden, unntatt beregnede verdier som er fastsatt for identiske eller lignende varer i samsvar med bestemmelsene i § 6-8
- e. prisen på varer for eksport til et annet land enn Norge
- f. minimumstollverdier eller
- g. vilkårlige eller fiktive verdier.

(3) Departementet kan gi forskrift om fastsetting av alternativ tollverdi.

§ 6-10 *Poster som inngår i tollverdien fastsatt etter § 6-3*

(1) Ved fastsetting av tollverdien etter § 6-3 skal det til prisen som faktisk er betalt eller skal betales for den innførte varen, legges

- a. følgende kostnader, i den utstrekning de er pålagt kjøperen, men ikke er tatt med i prisen som faktisk er betalt eller skal betales for varen
 - 1. provisjoner og meglersalær, unntatt innkjøpsprovisjoner
 - 2. kostnader for emballasje, i den utstrekning emballasjen tollmessig anses som del av varen og
 - 3. innpakkingskostnader, både for arbeid og materialer
- b. verdien av følgende varer og tjenester, når kjøperen har levert dem direkte eller indirekte, gratis eller til redusert kostnad, til bruk i forbindelse med produksjonen og salget for eksport av varen
 - 1. materialer, komponenter, deler og lignende artikler som inngår i den innførte varen
 - 2. verktøy, matriser, former og lignende artikler som er brukt i produksjonen av varen
 - 3. materialer som er medgått i produksjonen av varen
 - 4. konstruksjonsarbeid, utviklingsarbeid, kunstnerisk arbeid, formgivning, tegninger og skisser utført annensteds enn i Norge, og som er nødvendige for produksjonen av varen
- c. vederlag for immaterialrettigheter som er knyttet til varen som skal verdifastsettes og som kjøperen må yte, direkte eller indirekte, som en betingelse for salget. Ytes vederlaget for immaterialrettigheten til en annen enn selger, skal vederlaget også legges til dersom det

ytes til en person som står i et avhengighetsforhold til selgeren

- d. verdien av utbyttet ved et videresalg, rådighet over eller bruk av den innførte varen, som direkte eller indirekte tilfaller selgeren
- e. transport- og forsikringskostnaden for varen til innførselsstedet
- f. kostnader for lasting og håndtering som er forbundet med transporten av varen.

(2) Tillegg etter første ledd skal bare gjøres når dette kan baseres på grunnlag av objektive og kvantifiserbare opplysninger. Det skal ikke gjøres andre tillegg til prisen som faktisk er betalt eller skal betales, enn de som er nevnt i første ledd.

(3) Departementet kan gi forskrift om kostnader som inngår i tollverdien etter denne paragrafen.

§ 6-11 *Poster som ikke skal inngå i tollverdien fastsatt etter § 6-3*

(1) Tollverdien fastsatt etter § 6-3, jf. § 6-10, skal ikke omfatte følgende poster, såfremt de er adskilt eller kan adskilles fra prisen som faktisk er betalt eller skal betales for den innførte varen

- a. vederlag for konstruksjon, oppføring, monterring, vedlikehold eller teknisk bistand som er utført i Norge på de innførte varene
- b. vederlag for transport eller forsikring av varene i Norge
- c. tollavgift og andre avgifter i Norge
- d. renter som kjøperen betaler etter skriftlig finansieringsordning for kjøpet av den innførte varen, uansett om finansieringen ytes av selgeren eller andre, dersom kjøperen på anmodning kan påvise at slike varer faktisk selges til den prisen som kjøperen faktisk har betalt eller skal betale, og at den angitte rentesatsen ikke overstiger det rentenivået som er vanlig for slike finansieringsordninger i det landet og på det tidspunktet finansieringen ytes
- e. innkjøpsprovisjon
- f. vederlag for retten til å reprodusere de innførte varer i Norge
- g. avgifter pålagt varen i eksportlandet, såfremt det godtgjøres at varen er blitt eller vil bli fritatt fra disse til kjøperens fordel.

(2) Departementet kan gi forskrift om kostnader som ikke skal inngå i tollverdien etter denne paragrafen.

§ 6-12 *Omregningskurs*

(1) Dersom omregning av valuta er nødvendig for å fastsette tollverdien, skal den omregningskursen som til enhver tid er fastsatt av tollmyndighetene, brukes.

(2) Departementet kan gi forskrift om fastsetting av omregningskurs.

Kapittel 7 Særlige forvaltningsregler

§ 7-1 Alminnelig opplysningsplikt

Den som har plikt til å gi opplysninger etter denne loven, skal gi riktige og fullstendige opplysninger. Vedkommende skal opptre aktsomt og lojalt og gjøre tollmyndighetene oppmerksom på eventuelle feil i de opplysningene som er gitt.

§ 7-2 Deklarantens endring av opplysninger i deklarasjonen

(1) Deklaranten kan endre opplysninger i tidligere levert deklarasjon ved levering av endringsmelding. Dette gjelder likevel ikke på områder hvor tollmyndighetene har varslet om at de mottatte opplysningene er under kontroll.

(2) Endringsmelding som nevnt i første ledd, må være kommet frem til tollmyndighetene senest tre år etter at deklarasjonen ble levert.

(3) Departementet kan gi forskrift om innholdet i endringsmelding og om leveringsmåten.

§ 7-3 Tollmyndighetenes endring av opplysninger mottatt i deklarasjon mv.

(1) Tollmyndighetene kan endre opplysninger i deklarasjonen når de finner at opplysningene er uriktige. Det samme gjelder dersom det ikke foreligger noen deklarasjon.

(2) Tollmyndighetenes avgjørelse om endring av opplysninger kan påklages etter reglene i forvaltningsloven. § 7-4 om klagefrist gjelder tilsvarende.

§ 7-4 Klagefrist

Fristen for å klage over tollmyndighetenes vedtak etter denne loven er seks uker fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. Forvaltningsloven § 29 første ledd første punktum gjelder ikke for tollmyndighetenes vedtak etter denne loven.

§ 7-5 Oppbevaring av meldinger, deklarasjoner, dokumenter mv.

(1) Den som gir pliktig melding til tollmyndighetene, herunder deklarasjon, skal oppbevare meldingen eller en kopi av denne. Dette gjelder enten meldingen er gitt på papir, ved bruk av elektronisk datautveksling eller på annen måte. Tilsvarende gjelder for dokumenter, erklæringer mv. som skal fremlegges etter kapittel 2 og 5.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke dokumenter som skal oppbevares, på hvilken

måte og hvor lenge de skal oppbevares, om pålegg om forlenget oppbevaringstid ved kontroll, og om fritak fra oppbevaringsplikten.

§ 7-6 Bindende forhåndsuttalelser

(1) Tollmyndighetene kan etter søknad gi bindende forhåndsuttalelser om

- a. klassifisering i henhold til gjeldende tolltariff
- b. opprinnelse
- c. tollavgift og gebyrer som vil påløpe ved inn- eller utførsel av en vare, eller beregningsmåten for disse.

(2) Tollmyndighetenes avgjørelse om ikke å gi forhåndsuttalelse kan ikke påklages. En forhåndsuttalelse kan påklages, men ikke prøves i egen sak for domstol. Avgjørelse hvor bindende forhåndsuttalelse er lagt til grunn, kan påklages eller bringes inn for domstolen.

(3) Departementet kan gi forskrift om hvem som kan søke om en bindende forhåndsuttalelse, om søknadens innhold, om bortfall av uttalelsens bindende virkning og om gebyr for forhåndsuttalelse. Departementet kan også gi forskrift om at bindende forhåndsuttalelse bare gis dersom det følger av gjensidig avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon at partene er forpliktet til å gi uttalelse om slike forhold.

§ 7-7 Autorisering av foretak

(1) Tollmyndighetene kan autorisere foretak. Autoriserte foretak kan få mindre omfattende plikter etter §§ 2-1 og 5-1 om forhåndsvarsel, og gis lettelse ved kontroll.

(2) Departementet kan gi forskrift om autorisering av foretak, herunder om vilkår for å bli autorisert og om tilbakekall av autorisasjon, og om lettelse ved kontroll for autoriserte foretak.

§ 7-8 Regelmessige konsultasjoner

Departementet kan gi forskrift om regelmessige konsultasjoner mellom myndigheter med ansvar og oppgaver ved inn- og utførsel av varer og næringslivet mv.

§ 7-9 Åpningstid og vederlag for tolltjenester utenfor åpningstid mv.

(1) Tollmyndighetene skal holde ekspedisjonsstedene åpne når trafikkmengden tilsier det. Tolltjenester kan utføres utenfor åpningstiden og utenfor ekspedisjonsstedet. For tolltjenester som utføres utenfor åpningstiden eller ekspedisjonsstedet, kan det kreves vederlag.

(2) Departementet kan gi forskrift om de enkelte ekspedisjonsstedenes åpningstid og om

vederlag for tolltjenester som utføres utenfor åpningstiden og utenfor ekspedisjonsstedet.

§ 7-10 *Taushetsplikt*

(1) Enhver som har eller har hatt verv, stilling eller oppdrag knyttet til tollmyndighetene, skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det vedkommende i sitt arbeid har fått vite om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold. Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysningene i en sak gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter. Den som tiltrer verv, stilling eller oppdrag skal gi skriftlig erklæring om at vedkommende kjenner og vil overholde taushetsplikten.

(2) Informasjonsutveksling med fremmed stat eller til organisasjon på mandat fra De forente nasjoner (FN) som Norge har akseptert som offentlig myndighet, er ikke omfattet av denne bestemmelsen.

(3) Departementet kan uten hinder av taushetsplikt etter første ledd godkjenne at opplysninger gis til forskningsformål i samsvar med forvaltningsloven § 13 d.

(4) Forvaltningsloven §§ 13, 13 b, 13 c og 13 e gjelder ikke som utfyllende bestemmelser for taushetsplikten etter denne paragrafen.

§ 7-11 *Utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter*

(1) Taushetsplikten etter § 7-10 første ledd første punktum er ikke til hinder for at opplysninger utleveres til andre offentlige myndigheter dersom det er nødvendig for å utføre mottakerorganets oppgaver etter lov eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforsvarlig måte.

(2) Utleveringen må ikke være uforholdsmessig ut fra de ulempene den medfører i form av inngrep i personvernet og fare for at opplysninger av konkurransemessig betydning kommer på avveie.

(3) Departementet kan gi forskrift om utlevering av opplysninger til andre offentlige myndigheter i deres interesse, blant annet om hvem det skal utleveres opplysninger til, hvilke opplysninger som kan utleveres, hvilke kriterier som skal vektlegges ved vurderingen av om utleveringen er forholdsmessig og om at opplysninger i enkelte tilfeller alltid skal kunne utleveres.

§ 7-12 *Taushetsplikt av hensyn til tollmyndighetenes kontrollvirksomhet mv.*

(1) Den som har taushetsplikt etter § 7-10 første ledd første punktum, skal hindre at uvedkom-

mende får adgang eller kjennskap til opplysninger som det ut fra hensynet til tollmyndighetenes etterretnings- og analysevirksomhet, operative kontrollvirksomhet og organiseringen av denne er nødvendig å holde hemmelig. Begrensningene i taushetsplikten etter §§ 7-10 og 7-11 gjelder så langt de passer.

(2) Forvaltningsloven § 13 til 13 e gjelder ikke som utfyllende bestemmelser for taushetsplikten etter denne paragrafen.

§ 7-13 *Overført taushetsplikt*

Hvis opplysninger gis i tilfeller som nevnt i § 7-10 første ledd annet punktum eller tredje ledd eller § 7-11 til noen som ikke selv har taushetsplikt etter annen lov, gjelder taushetsplikten tilsvarende for den som får opplysningene. Den som gir opplysningene skal samtidig gjøre oppmerksom på dette. Opplysningene kan likevel brukes til det formålet som begrunnet at de ble gitt.

§ 7-14 *Ubekreftede personopplysninger i tips mv.*

Tollmyndighetene må innen fire måneder avklare om personopplysninger som kommer inn ved tips mv., er korrekte og relevante. Kildene for personopplysningene kan være anonyme.

§ 7-15 *Sammenstilling av personopplysninger og automatiserte avgjørelser*

(1) Når det er nødvendig for kontroll med inn- og utførsel av varer, kan tollmyndighetene sammenstille innhentede personopplysninger, også helseopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 og personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 10. Adgangen til sammenstilling omfatter profilering som nevnt i personvernforordningen artikkel 4 nr. 4. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) Tollmyndighetene kan treffe avgjørelser hvor personopplysninger inngår og som utelukkende er basert på automatisert behandling, dersom partens krav om forsvarlig saksbehandling ivaretas. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) Departementet kan gi forskrift om vilkårene for profilering etter personvernforordningen artikkel 4 nr. 4 og om bruk av automatiserte avgjørelser,

§ 7-16 *Lagring av personopplysninger*

(1) Personopplysninger skal ikke lagres lenger enn det som er nødvendig ut fra formålet med behandlingen.

(2) Personopplysninger innhentet ved skiltgjenkjenningssystem etter § 8-9 kan lagres i inntil seks måneder etter at opplysningene er innhentet.

§ 7-17 *Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer*

Tollmyndighetene kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

§ 7-18 *Opplysninger fra myndigheter som gir tillatelse til inn- eller utførsel av varer*

Uten hinder av taushetsplikt skal myndigheter som gir tillatelse til inn- eller utførsel av varer, gi tollmyndighetene opplysninger som er av betydning for å kontrollere at varer inn- eller utføres i samsvar med tillatelse.

§ 7-19 *Bistands- og opplysningsplikt overfor tollmyndighetene*

(1) Politiet og militære myndigheter skal yte tollmyndighetene nødvendig hjelp og beskyttelse under utførelsen av oppgaver etter denne loven.

(2) Ansatte i kommunal havnevirksomhet og statsloser som under sin tjeneste eller i stillingsmedfør får kjennskap til overtredelser av vareførselslovgivningen eller forhold som viser at slike overtredelser tilsiktes, skal søke å hindre overtredelsen, og uten ugrunnet opphold underrette tollmyndighetene eller politiet. Opplysningene skal gis uten hinder av taushetsplikt.

§ 7-20 *Tollmyndighetenes adgang til områder*

(1) Tollmyndighetene skal ha uhindret adgang langs kysten, i havneområder, til jernbanelinjer med tilhørende stasjonsområder, til stasjoner for busstrafikk med utlandet, til landingsplasser for luftfartøyer og til områder som støter til riksgrensen. Adgangen omfatter også bygninger som har sammenheng med driften av områdene.

(2) Sikkerhets- og adgangsprosedyrene til slike områder skal tilpasses tollmyndighetenes behov, og eier av området belastes kostnadene ved å gi tollmyndighetene adgang.

Kapittel 8 Kontroll

§ 8-1 *Gjennomføring av kontroll med vareførselen*

(1) Tollmyndighetene kan stanse transportmidler, varesendinger og personer, og treffe de tiltak som er nødvendig for å gjennomføre kontroll med varer som føres inn i eller ut av tollområdet. Tollmyndighetene kan gjennomføre tilfeldige og målrettede kontroller. Kontrolltiltakene må stå i

forhold til det antatte omfanget av brudd på regler om inn- og utførsel av varer og omstendighetene for øvrig.

(2) Dersom kontrollformål tilsier det, kan tollmyndighetene

- ta vareprøver uten vederlag
- åpne og undersøke brev, pakker og annen korrespondanse dersom det er nødvendig for å avklare om forsendelsen inneholder en vare
- bruke hund
- bruke tollsegl og tollvakt.

(3) Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av kontroll, herunder om stansing, tiltak, vareprøver, kontroll av brev, pakker og annen korrespondanse, bruk av hund, bruk av hjelpemidler ved kontroll, tollsegl og tollvakt og om dekning av omkostninger ved bruk av tollvakt.

§ 8-2 *Undersøkelse av gjenstander, transportmidler og steder*

For å kontrollere varer som føres inn i eller ut av tollområdet, kan tollmyndighetene undersøke

- bagasje og andre gjenstander som kan frakte varer
- tog, luftfartøy, fartøy og andre transportmidler
- i bygninger og på steder der varer som er ført inn i tollområdet eller skal føres ut av tollområdet, er losset eller lastet.

§ 8-3 *Vilkår for undersøkelse av personer*

For å kontrollere varer som føres inn i eller ut av tollområdet, kan tollmyndighetene undersøke personer som

- er på vei til eller fra grensen
- mistenkes for å unndra varer fra kontroll, og som er
 - i bygninger eller på steder som nevnt i § 8-2 bokstav c eller
 - ved ankomst- eller avreisested for luftfartøy, fartøy, buss eller tog med utenlandstrafikk, eller i transportmiddelet.

§ 8-4 *Gjennomføring av undersøkelser av personer*

(1) Undersøkelser av personer skal foretas så skånsomt og hensynsfullt som mulig og på en minst mulig krenkende måte.

(2) Tollmyndighetene kan visitere den som undersøkes, og undersøke vedkommendes hode med hår og hulrom.

(3) Dersom den som undersøkes, mistenkes for å unndra varer fra kontroll og handlingen etter loven kan medføre frihetsstraff, kan tollmyndighetene foreta inngripende undersøkelse. Ved inngripende undersøkelse kan tollmyndighetene besiktige den undersøktes kropp. Etter samtykke fra

den som undersøkes, kan tollmyndighetene blant annet gjennomlyse vedkommendes kropp ved bruk av godkjent apparat.

(4) Inngripende undersøkelse av barn under 15 år kan ikke gjennomføres uten samtykke fra den som har foreldreansvaret. Innhentning av samtykke kan unnlates dersom det ikke er forsvarlig å utsette undersøkelsen, eller dersom tollmyndighetene har mistanke om at den som har foreldreansvaret, utnytter barnet til å unndra varer fra kontroll.

(5) Dersom den som undersøkes, krever det, skal tollmyndighetene gi en skriftlig begrunnelse for grunnlaget for å foreta inngripende undersøkelse.

(6) Departementet kan gi forskrift om omfanget av og fremgangsmåten ved visitasjon og undersøkelse etter annet ledd, om inngripende undersøkelse og gjennomlysning av den undersøktes kropp etter tredje ledd og om saksbehandling ved begrunnelse etter femte ledd.

§ 8-5 *Plikt til å medvirke ved kontroll*

Enhver som befinner seg på sted og under forhold som nevnt i §§ 8-2 og 8-3, skal stanse når tollmyndighetene ved tegn eller på annen måte krever det, og yte den hjelpen og rette seg etter anvisninger som tollmyndighetene finner nødvendig for at de kan gjennomføre kontrollen. Den som stanses, skal på forespørsel gi opplysninger og legge frem identifikasjonsdokument.

§ 8-6 *Adgang til å bruke makt*

(1) Tollmyndighetene kan skaffe seg adgang med makt hvis de nektes adgang til transportmiddel, sted eller område hvor de har rett til å foreta undersøkelser for å kontrollere varer.

(2) Tollmyndighetene kan bruke makt for å holde tilbake personer som forsøker å hindre eller unndra seg kontroll, eller som pågripes i medhold av § 8-7.

(3) Maktbruken må være nødvendig og stå i forhold til situasjonens alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene for øvrig.

§ 8-7 *Adgang til å pågripe person*

Når vilkårene for å pågripe en person etter straffeprosessloven §§ 171 til 173 er oppfylt, kan en tolltjenesteperson pågripe personen hvis det er fare ved opphold. Det samme gjelder dersom den mistenkte treffes eller forfølges på fersk gjerning eller ferske spor. Den pågrepne skal snarest mulig overleveres til politiet.

§ 8-8 *Opplysninger fra transportselskap om passasjerer og besetning*

(1) Transportselskap skal etter krav fra tollmyndighetene gi opplysninger om passasjerer og besetning for kontroll med varer som passasjerer og besetning om bord i selskapets transportmidler bringer med seg.

(2) Det skal bare gis opplysninger om passasjerer og besetning som er på reise til eller fra tollområdet, eller som er registrert for en nært forestående reise til eller fra tollområdet.

(3) Departementet kan gi forskrift om omfanget av opplysningsplikten, om at opplysningene skal gis i elektronisk format, og om plikt til å gi opplysninger uten krav fra tollmyndighetene. Departementet kan også gi forskrift om adgangen til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter.

§ 8-9 *Innhenting av opplysninger ved bruk av skiltgjenkjenningssystem*

(1) Tollmyndighetene kan bruke skiltgjenkjenningssystem for å overvåke og innhente opplysninger om grensekryssende trafikk på landeveien og fergeterminaler med utenlands trafikk.

(2) Departementet kan gi forskrift om adgangen til å utlevere opplysninger til offentlige myndigheter.

§ 8-10 *Kontrollopplysninger fra opplysningspliktige*

(1) Den som skal gi opplysninger etter kapittel 2, 3, 4 og 5, skal etter krav fra tollmyndighetene gi opplysninger som kan ha betydning for kontroll av vareførselen. Tollmyndighetene kan kreve at den opplysningspliktige dokumenterer opplysningene ved blant annet å gi innsyn i, legge frem, sammenstille, utlevere eller sende inn fakturaer, fraktdokumenter, kvitteringer, kontoutskrift, dokumentasjon av forsikringsverdi, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, produksjonskalkyler, resepter, korrespondanse, styreprotokoller, opprinnelsesbevis eller andre særlige legitimasjonsdokumenter, elektroniske programmer, programsystemer mv.

(2) Den som kan pålegges å gi opplysninger etter første ledd, har plikt til å gi opplysningene uten hensyn til den taushetsplikten vedkommende er pålagt ved lov eller på annen måte. Opplysninger som angår rikets sikkerhet, kan likevel bare kreves fremlagt etter samtykke fra Kongen.

§ 8-11 *Kontrollopplysninger fra tredjeparter*

(1) Med unntak av fysiske personer som ikke driver næringsvirksomhet, skal enhver etter krav

fra tollmyndighetene gi opplysninger som kan ha betydning for kontroll av noens vareførsel.

(2) Innhenting av opplysninger for målretting av kontroller kan bare foretas når det foreligger særlig grunn.

(3) Tollmyndighetene kan kreve at den opplysningspliktige dokumenterer opplysningene ved blant annet å gi innsyn i, legge frem, sammenstille, utlevere eller sende inn fakturaer, fraktdokumenter, kvitteringer, regnskapsmateriale med bilag, kontrakter, korrespondanse, styreprotokoller, opprinnelsesbevis eller andre særlige legitimasjonsdokumenter, elektroniske programmer, programsystemer mv.

§ 8-12 *Kontrollopplysninger for tollbehandling i et annet land*

(1) Den som har utstedt opprinnelsesbevis, faktura eller annet særlig legitimasjonsdokument som er bestemt til å tjene som bevis ved tollbehandling av en vare i et annet land, skal etter krav fra tollmyndighetene gi opplysninger som kan ha betydning for kontroll av grunnlaget for tollbehandlingen. Opplysningsplikten gjelder også for importører og leverandører som har utstedt dokumenter som har tjent som grunnlag for opprinnelsesbevis, faktura eller annet særlig legitimasjonsdokument.

(2) Tollmyndighetene kan kreve at vedkommende dokumenterer opplysningene ved blant annet å gi innsyn i, legge frem, sammenstille, utlevere eller sende inn dokumentasjon etter første ledd.

§ 8-13 *Kontroll hos den opplysningspliktige*

(1) Tollmyndighetene kan foreta kontroll hos den som skal gi opplysninger etter §§ 8-10, 8-11 og 8-12. Den opplysningspliktige plikter ikke å gi adgang til kontroll i sitt private hjem, med mindre vedkommende utøver næringsvirksomhet fra hjemmet.

(2) Ved kontroll som nevnt i første ledd skal den opplysningspliktige gi opplysninger som vedkommende plikter å gi etter §§ 8-10, 8-11 og 8-12. Den opplysningspliktige skal også gi tollmyndighetene adgang til å undersøke lokaler og varer og gjennomgå fysisk og digital informasjon mv. Tollmyndighetene kan kreve vareprøver uten vederlag. Ved gjennomsyn av virksomhetens fysiske og digitale informasjon kan tollmyndighetene kopiere informasjon til datalagringsmedium for senere gjennomgang hos den opplysningspliktige eller hos tollmyndighetene.

(3) Om nødvendig kan det kreves hjelp av politiet til å få utlevert regnskapsmateriale, bøker, dokumenter, varer mv.

(4) Ved kontroll som nevnt i første ledd skal den opplysningspliktige eller en fullmektig være til stede og yte nødvendig veiledning og bistand når tollmyndighetene krever det.

(5) Departementet kan gi forskrift om tollmyndighetenes fremgangsmåte ved kontroll etter denne paragrafen.

§ 8-14 *Kontrollopplysninger fra offentlige myndigheter*

(1) Offentlige myndigheter, innretninger og tjenestepersonell plikter etter krav fra tollmyndighetene å gi opplysninger som kan ha betydning for vareførselskontrollen.

(2) Uten hinder av taushetsplikt som de ellers har, skal

- a. skattemyndighetene og folkeregistermyndigheten gi opplysninger av betydning for tollmyndighetenes kontroll med vareførselen
- b. veimyndighetene gi opplysninger om motorvogn og førerkort av betydning for tollmyndighetenes kontroll med vareførselen.

§ 8-15 *Kontrollopplysninger fra tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste*

Når særlige hensyn gjør det nødvendig og det er mistanke om overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan Tolldirektoratet eller den direktoratet gir fullmakt, pålegge tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste å gi opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger, med unntak av IP-adresser.

§ 8-16 *Pålegg om bokføring*

Tollmyndighetene kan pålegge bokføringspliktige som omfattes av § 8-13, å oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i eller i medhold av bokføringsloven. Saksbehandlingsreglene i tollavgiftsloven § 10-4 annet ledd og § 10-5 om klage over pålegg gjelder tilsvarende.

Kapittel 9 Samarbeid med annen stat

§ 9-1 *Håndheving av annen stats bestemmelser om vareførsel i særskilt kontrollområde*

(1) Etter avtale med annen stat om tollsamarbeid eller annen gjensidig bistand kan den andre statens regler om inn- og utførsel av varer anvendes og håndheves under utøvelse av myndighet

for denne staten. Også andre bestemmelser kan håndheves dersom avtalen gir grunnlag for det. Adgangen etter første og annet punktum gjelder innenfor særskilt kontrollområde opprettet etter § 9-2.

(2) Håndheving etter første ledd kan foretas av begge staters tjenestepersonell.

(3) Tvangsmidler etter annen stats lovgivning kan bare brukes i kontrollområdet ved undersøkelser i umiddelbar sammenheng med en overtredelse av § 12-6 om straff for ulovlig vareførsel, eller forsøk på slik overtredelse.

(4) Er en vare gjenstand for inndragning etter begge staters lovgivning, skal inndragningen skje til fordel for den staten der beslaget fant sted, hvis ikke annet er avtalt i det enkelte tilfellet mellom de to statenes myndigheter.

(5) Departementet kan gi forskrift om håndheving av annen stats bestemmelser om vareførsel.

§ 9-2 Særskilt kontrollområde

(1) Til gjennomføring av avtale med annen stat om tollsamarbeid eller annen gjensidig bistand kan det opprettes et særskilt kontrollområde

- a. langs grensen mot annen stat, som tilsvarer et lignende område på denne statens område. Kontrollområdets bredde på norsk område må ikke overstige 15 kilometer.
- b. andre steder på norsk område, som omfatter veistrekninger, jernbanestrekninger med ett eller flere stasjonsområder, landingsplasser for luftfartøyer, skipsleder eller havneområder, når samarbeidet om kontroll med vei-, jernbane-, luft- eller sjøtrafikken gjør dette nødvendig.

(2) § 9-1, § 9-3 annet ledd, § 9-4 første ledd og § 9-5 gjelder også utenfor kontrollområdene dersom formålet er å undersøke om det er forsøk på ulovlig vareførsel, og forfølgelsen av den mistenkte ut over kontrollområdet skjer i umiddelbar sammenheng med handlingen.

(3) Departementet kan gi forskrift om opprettelse av særskilte kontrollområder.

§ 9-3 Håndheving av norske bestemmelser om vareførsel på annen stats territorium

(1) Norske bestemmelser om inn- og utførsel av varer og andre bestemmelser om trafikken som tollmyndighetene håndhever, kan etter avtale med annen stat anvendes på denne statens område.

(2) Den andre statens tjenestepersonell kan gis myndighet til, helt eller delvis, å håndheve bestemmelser som nevnt i første ledd på den

andre statens område eller i særskilt kontrollområde etter § 9-2.

(3) Departementet kan gi forskrift om anvendelse og håndheving av norske bestemmelser etter første og annet ledd, herunder om i hvilken utstrekning myndighet etter denne loven skal overføres til annen stats tjenestepersonell.

§ 9-4 Tjenestepersonell som utøver annen stats myndighet

(1) Tjenestepersonell som etter avtale med annen stat utøver denne statens myndighet i kontrollområde etter § 9-2, skal anses som offentlig tjenestepersonell etter straffeloven §§ 155, 156, 160 og 162. Straffeloven §§ 155, 156, 160 og 162 gjelder også for handlinger foretatt på annen stats territorium overfor tjenestepersonell som utfører norsk myndighet etter avtale med annen stat.

(2) Norsk tjenestepersonell som utøver annen stats myndighet etter avtale om samarbeid med annen stat, skal under slik tjeneste anses som offentlig tjenestepersonell etter straffeloven §§ 171 til 174 og etter statsansatteloven.

(3) Annen stats tjenestepersonell som utøver norsk myndighet etter avtale om samarbeid med vedkommende annen stat, er ikke underlagt norsk straffe- eller disiplinærmyndighet for handlinger foretatt under slik tjeneste. Deres fullmakt til å utføre norsk myndighet kan tas tilbake av vedkommende norske myndighet.

§ 9-5 Overlevering av person til annen stats kontrollmyndighet mv.

(1) Den som i forbindelse med iverksatt eller tilsiktet iverksatt handling pågripes i kontrollområde etter § 9-2 fordi vedkommende med skjellig grunn mistenkes for brudd på en annen stats bestemmelser, jf. § 9-1 første ledd, kan umiddelbart overleveres til den andre statens toll- eller politimyndighet dersom det ikke er spesielle grunner mot det og

- a. den mistenkte er ukjent og nekter å oppgi navn og hjemsted, eller det er skjellig grunn til mistanke om at den mistenktes opplysninger er uriktige
- b. den mistenkte ikke har hjemsted i Norge eller i den andre staten, og det er skjellig grunn til å frykte at den mistenkte ved å begi seg til en tredje stat vil unndra seg rettergang og straff, eller
- c. det ellers med skjellig grunn kan antas at den mistenkte vil unndra seg rettergang og straff eller ved unndragelse av bevis eller på annen måte vil vanskeliggjøre sakens utredning.

(2) Dersom lovbruddet er begått før overlevering som nevnt i første ledd fra annen stat til norsk toll- eller politimyndighet, kan den overleverte ikke straffefølges eller straffes for annet lovbrudd enn overtredelse av de bestemmelser som er nevnt i § 9-1 første ledd. Dette gjelder likevel ikke dersom

- a. særskilt tillatelse er gitt av den staten der den overleverte er pågrepet
- b. den overleverte selv i rettsmøte har samtykket i det
- c. den overleverte har unnlatt å forlate landet innen én måned etter rettergang og gjennomført straff eller annen reaksjon som er ilagt vedkommende for lovbrudd som har vært årsak til overleveringen
- d. den overleverte har vendt tilbake til landet etter å ha forlatt det.

(3) Den overleverte kan bare utleveres til en tredje stat dersom den staten hvor den overleverte er pågrepet, har gitt tillatelse til det.

(4) Annet og tredje ledd gjelder ikke norsk statsborger med hjemsted i Norge.

§ 9-6 *Bruk av annen stats tollsegl*

Utøves norsk myndighet etter avtale med annen stat om tollsamarbeid eller annen gjensidig bistand, kan den andre statens tollsegl benyttes som norsk tollsegl.

§ 9-7 *Bistand fra andre norske myndigheter*

§ 7-19 første ledd gjelder tilsvarende når annen stats tjenestepersonell etter avtale om tollsamarbeid utøver norsk eller fremmed stats myndighet i kontrollområde etter § 9-2.

§ 9-8 *Utvexling av opplysninger med annen stat*

(1) Til gjennomføring av avtale med annen stat om tollsamarbeid eller annen gjensidig bistand kan tollmyndighetene, uten hinder av taushetsplikt, utveksle opplysninger til bruk for vedkommende stats myndigheter for å sikre overholdelse og forfølge overtredelser av bestemmelser om vareførsel.

(2) Bestemmelser i lov om plikt til å gi opplysninger til bruk for myndighetene ved utskrivning av skatt eller offentlig avgift gjelder tilsvarende når det med hjemmel i avtale med fremmed stat innhentes opplysninger til bruk for utenlandsk tollmyndighet.

(3) Departementet kan gi forskrift om tollmyndighetenes utveksling av opplysninger med annen stat, herunder bestemme at tollmyndighetene under forbehold om gjensidighet kan utveksle slike opplysninger med tollmyndighet i annen stat

uten at formell avtale med vedkommende stat er inngått.

§ 9-9 *Innkrevning av krav utskrevet av myndighet i annen stat*

Til gjennomføring av avtale med annen stat om tollsamarbeid eller annen gjensidig bistand kan tvangskraftige krav på tollavgift og andre avgifter som er utskrevet av myndighet i en annen stat, innkreves av norske myndigheter etter de regler som gjelder for tilsvarende eller lignende norske krav.

Kapittel 10 Tilbakehold av varer som gjør inngrep i immaterialrettigheter

§ 10-1 *Søknad om bistand fra tollmyndighetene*

(1) Rettighetshaveren kan søke om at tollmyndighetene skal holde tilbake varer som er under tollmyndighetenes kontroll, dersom det foreligger begrunnet mistanke om at innførsel eller utførsel av varene vil utgjøre et inngrep i en immaterialrettighet som nevnt i tvisteloven § 28A-1 tredje ledd første punktum eller krenkelse av markedsføringsloven § 30 eller av markedsføringsloven §§ 25 og 26, når krenkelsen består i etterligning av en annens produkt, kjennetegn, reklamemidler eller andre frembringelser.

(2) Søknaden skal inneholde

- a. søkerens navn og adresse
- b. navn og adresse for eventuell fullmektig
- c. en liste over og dokumentasjon for immaterialrettighetene søknaden gjelder
- d. opplysninger som gjør det mulig å identifisere autentiske varer
- e. i den utstrekning det er kjent for søkeren, opplysninger som gjør det mulig å identifisere varer som utgjør inngrep
- f. en erklæring om at søkeren påtar seg ansvaret for kostnader tollmyndighetene påføres i forbindelse med lagring, undersøkelse og ødeleggelse mv. av tilbakeholdte varer
- g. opplysning om søkeren ber om bruk av fremgangsmåten for ødeleggelse av småforsendelser etter § 10-8.

(3) Hvis søknaden ikke oppfyller vilkårene fastsatt i eller i medhold av annet ledd, skal tollmyndighetene gi søkeren melding om dette og informere om virkningene manglene kan få. Søkeren skal gis en rimelig frist for uttalelse og om mulig retting av manglene. Hvis manglene ikke blir rettet, skal søknaden avslås, med mindre tollmyndighetene finner at søkeren bør gis en ny frist for retting.

(4) Departementet kan gi forskrift om behandlingen av søknader, herunder om klagebehandling. Departementet kan også gi forskrift om ytterligere krav til søknaden, herunder om leveringsmåte og mer detaljerte krav til søknadens innhold.

§ 10-2 Vedtak om bistand, forlengelse

(1) Vedtak fra tollmyndighetene om å innvilge søknad om bistand etter § 10-1 skal angi

- a. hvilke immaterialrettigheter vedtaket gjelder
- b. hvilke varer tollmyndighetene skal holde tilbake
- c. hvor lenge tollmyndighetene skal søke å avdekke slike varer.

Tidsperioden etter bokstav c kan ikke overstige ett år. Når vedtaket er fattet, skal tollmyndighetene søke å avdekke varer omfattet av vedtaket som mottas til tollbehandling.

(2) Vedtaket kan inneholde pålegg til rettighetshaveren om å stille sikkerhet for mulig erstatning til varens eier eller mottaker. I så fall skal tollmyndighetene ikke søke å avdekke varer i henhold til vedtaket før slik sikkerhet er stilt.

(3) Rettighetshaveren kan søke tollmyndighetene om å utvide listen av immaterialrettigheter som er omfattet av vedtaket. Søknaden må inneholde opplysningene nevnt i § 10-1 annet ledd bokstav c til e for de tilføyde rettighetene. Hvis disse kravene er oppfylt, skal tollmyndighetene endre vedtaket ved å føye til de nye immaterialrettighetene.

(4) Rettighetshaveren kan innen 30 virkedager før utløpet av den inneværende bistandsperioden søke om forlengelse av vedtak etter første ledd med inntil ett år av gangen. Søknaden skal innvilges hvis søkeren godtgjør at immaterialrettigheten fortsatt består, og at eventuell gjeld til tollmyndighetene for kostnader påført i forbindelse med tidligere tilbakehold er innfridd.

(5) Departementet kan gi forskrift om krav til søknad om endring og forlengelse av vedtak og om søknadsbehandlingen, herunder om klagebehandling.

§ 10-3 Midlertidig forføyning

(1) I midlertidige forføyninger til sikring av immaterialrettigheter etter tvisteloven § 34-7 skal det angis hvilke varer tollmyndighetene skal holde tilbake og i hvor lang tid tollmyndighetene skal søke å avdekke slike varer. Retten underretter tollmyndighetene om forføyningen. Er saksøkeren pålagt å stille sikkerhet for mulig erstatning til varens eier eller mottaker, underrettes tollmyndighetene først når saksøkeren har stilt sikkerhet. I underretningen skal retten ta med de tilleggs-

opplysninger om varene som den har kjennskap til og som kan hjelpe tollmyndighetene til å avdekke varer som skal holdes tilbake.

(2) Når tollmyndighetene har mottatt underretning fra tingretten om å holde angitte varer tilbake fra frigjøring, skal tollmyndighetene søke å avdekke slike varer som mottas til tollbehandling.

(3) Departementet kan gi forskrift om tollmyndighetenes kontroll av varer som skal holdes tilbake til sikring av immaterialrettigheter.

§ 10-4 Varsel mv. ved tilbakehold av varer etter vedtak om bistand eller midlertidig forføyning

(1) Når tollmyndighetene har avdekket varer som skal holdes tilbake på grunnlag av en midlertidig forføyning eller vedtak fra tollmyndighetene etter § 10-2, skal de straks varsle rettighetshaveren og mottakeren av varene eller dennes representant. Gjelder det en småforsendelse som nevnt i § 10-8 fjerde ledd, er det ikke nødvendig å varsle rettighetshaveren. Er grunnlaget for tilbakeholdet en midlertidig forføyning, skal også tingretten varsles.

(2) I varselet skal det, i den utstrekning opplysningene er kjent for tollmyndighetene, opplyses om

- a. avsenderens og mottakerens navn og adresse
- b. varens art og antallet varer
- c. tollprosedyren, varens opprinnelse og bestemmelsessted
- d. at varene holdes tilbake i samsvar med vedtak etter § 10-2 eller midlertidig forføyning inntil vedtaket eller forføyningen oppheves eller faller bort, eller rettighetshaveren bestemmer noe annet.

Er grunnlaget for tilbakeholdet et vedtak etter § 10-2, skal varselet også opplyse om muligheten for ødeleggelse av varer etter §§ 10-7 eller 10-8, herunder om vilkårene for ødeleggelse og mottakerens rettigheter. Rettighetshaveren kan ikke benytte de mottatte opplysningene for andre formål enn håndheving av immaterialrettigheter eller andre forhold nevnt i § 10-1 første ledd.

(3) Når retten mottar varsel fra tollmyndighetene om tilbakehold på grunnlag av en midlertidig forføyning etter første og annet ledd, skal den straks sette en kort frist for saksøkeren til å reise søksmål mot mottakeren av varen om det krav forføyningen skal sikre, med mindre retten allerede har fastsatt en slik frist. Er forføyningen besluttet uten innkalling til muntlig forhandling, kan mottakeren av varen og enhver annen som er rammet av forføyningen kreve etterfølgende muntlig forhandling etter tvisteloven § 32-8.

§ 10-5 Varsel og tilbakehold av varer før vedtak eller midlertidig forføyning

(1) Tollmyndighetene kan uten hinder av taushetsplikt varsle rettighetshaveren dersom det er begrunnet mistanke om at innførsel eller utførsel av varer som er under tollmyndighetenes kontroll, vil utgjøre et inngrep i en immaterialrettighet som nevnt i tvisteloven § 28A-1 tredje ledd første punktum eller ellers er omfattet av § 10-1 første ledd. Tollmyndighetene kan holde varene tilbake i inntil fem virkedager regnet fra da varselet ble gitt.

(2) Foruten grunnlaget for mistanken, skal det i varselet, i den utstrekning opplysningene er kjent for tollmyndighetene, opplyses om

- a. avsenderens og mottakerens navn og adresse
- b. varenes art og antallet varer
- c. varenes opprinnelse og bestemmelsessted
- d. adgangen til å søke om bistand fra tollmyndighetene etter fjerde ledd
- e. fremgangsmåten for ødeleggelse av varer etter § 10-7, herunder om vilkårene for ødeleggelse og mottakerens rettigheter.

Rettighetshaveren kan ikke benytte de mottatte opplysningene for andre formål enn håndheving av immaterialrettigheter eller andre forhold omfattet av § 10-1 første ledd.

(3) Mottakeren eller dennes representant skal varsles når tollmyndighetene varsler rettighetshaver eller holder varer tilbake etter første ledd. Varselet skal opplyse om rettighetshaverens adgang til å søke om bistand fra tollmyndighetene og om fremgangsmåten for ødeleggelse av varer etter § 10-7, herunder om vilkårene for ødeleggelse og mottakerens rettigheter.

(4) Innen fire virkedager fra varselet etter første ledd ble gitt, kan rettighetshaveren levere en forenklet søknad om bistand fra tollmyndighetene. Søknaden skal inneholde opplysningene nevnt i § 10-1 annet ledd bokstav a, b, c og f. § 10-1 tredje ledd og § 10-2 gjelder tilsvarende.

(5) Tollmyndighetene skal avslutte tilbakeholdet og frigi varene så snart tollbehandlingen er avsluttet hvis rettighetshaveren ikke lar seg identifisere innen én virkedag eller ikke søker om bistand etter fjerde ledd innen fire virkedager fra varselet om tilbakehold ble gitt, eller hvis søknaden avslås.

(6) Departementet kan gi forskrift om ytterligere krav til forenklet søknad etter fjerde ledd.

§ 10-6 Undersøkelse av varer mv.

(1) Tollmyndighetene kan etter begjæring beslutte at rettighetshaveren, mottakeren eller dennes representant skal gi adgang til å under-

søke varer som holdes tilbake etter §§ 10-4 eller 10-5.

(2) Tollmyndighetene kan også beslutte at eksemplarer av slike varer skal overlates til rettighetshaveren for undersøkelser. Varer som er overlatt til rettighetshaveren, skal returneres så snart undersøkelsene er fullført eller tilbakeholdet har falt bort. Rettighetshaveren er ansvarlig for skade på varer som oppstår i forbindelse med undersøkelser etter leddet her.

(3) Før varer besørger ødelagt etter §§ 10-7 eller 10-8, skal det tas vareprøver eller sikres andre bevis for varens art. Tollmyndighetene skal oppbevare vareprøvene på en måte som legger til rette for at prøvene kan fremlegges i en eventuell senere rettslig tvist.

§ 10-7 Forenklet fremgangsmåte for ødeleggelse av varer

(1) Tollmyndighetene kan besørge ødeleggelse av varer som holdes tilbake på grunnlag av et vedtak om bistand, uten at det må innledes rettssak for å få avgjort om det foreligger inngrep i en immaterialrettighet eller andre forhold omfattet av § 10-1 første ledd, hvis

- a. rettighetshaveren er varslet etter §§ 10-4 eller 10-5, og innen ti virkedager fra varselet ble gitt, bekreftet at det foreligger inngrep og samtykket til ødeleggelse av varene, og
- b. mottakeren er varslet etter §§ 10-4 eller 10-5, og innen ti virkedager fra varselet ble gitt skriftlig samtykket til ødeleggelse av varene.

Hvis mottakeren innen ti virkedager ikke har motsatt seg ødeleggelse av varene, anses samtykke etter bokstav b som gitt, og varene kan ødelegges. Forvaltningsloven §§ 23, 24, 25 og 27 gjelder ikke i slike tilfeller.

(2) Fristen etter første ledd bokstav a og b er tre virkedager for lett bedervelige varer. For andre varer kan tollmyndighetene på begjæring forlenge fristen for rettighetshaveren etter første ledd bokstav a med inntil ti virkedager.

(3) Hvis vilkårene etter første ledd bokstav a ikke er oppfylt, skal tollmyndighetene avslutte tilbakeholdet og frigi varene så snart tollbehandlingen er avsluttet, med mindre rettighetshaveren godtgjør at det er innledet rettssak for å få avgjort om det foreligger inngrep i en immaterialrettighet eller andre forhold nevnt i § 10-1 første ledd. Hvis vilkårene etter første ledd bokstav b ikke er oppfylt, skal tollmyndighetene varsle rettighetshaveren om dette. Rettighetshaveren må reise rettssak om inngrep innen ti virkedager fra varselet ble gitt, men innen tre virkedager for lett bedervelige varer.

(4) Hvis vilkårene etter første ledd ikke er oppfylt og rettighetshaveren ikke har godtgjort at det er innledet rettssak i samsvar med tredje ledd, skal tollmyndighetene avslutte tilbakeholdet av varene og frigi varene så snart tollbehandlingen er avsluttet.

(5) Departementet kan gi forskrift om ødeleggelse av varer mv. etter denne paragrafen, tidlig frigivelse av visse typer av varer og behandlingen av varer som skal besørgeres ødelagt.

§ 10-8 *Småforsendelser*

(1) Tollmyndighetene kan besørge ødeleggelse av varer i småforsendelser som holdes tilbake på grunnlag av et vedtak om bistand, hvis

- a. søknaden om bistand omfattet anvendelse av fremgangsmåten etter paragrafen her,
- b. det er begrunnet mistanke om at innførsel eller utførsel av varene utgjør inngrep i rett til et varemerke eller en design, inngrep i rett til en geografisk betegnelse beskyttet i forskrift etter matloven, eller inngrep i opphavsrett eller nærstående rettigheter etter åndsverkløven,
- c. varene ikke er lett bederverlige, og
- d. mottakeren er varslet etter §§ 10-4 eller 10-5, og innen ti virkedager fra varselet ble gitt, skriftlig har samtykket til ødeleggelse av varene.

Hvis mottakeren innen ti virkedager ikke har motsatt seg ødeleggelse av varene, anses samtykke etter bokstav d som gitt.

(2) På forespørsel kan tollmyndighetene gi rettighetshaveren opplysninger om de ødelagte varenes art og antallet varer.

(3) Hvis vilkårene for ødeleggelse etter første ledd ikke er oppfylt, skal rettighetshaveren varsles om dette og gis opplysninger som nevnt i § 10-5 andre ledd, i den utstrekning opplysningene er kjent for tollmyndighetene. Tilbakeholdet skal oppheves og varene frigis så snart tollbehandlingen er avsluttet, med mindre rettighetshaveren innen ti virkedager regnet fra da varselet ble gitt, godtgjør at det er innledet rettssak for å få avgjort om det foreligger inngrep i en immaterialrettighet eller annet forhold omfattet av § 10-1 første ledd.

(4) Departementet kan gi forskrift om hva som anses som småforsendelser og om ødeleggelse av varer.

§ 10-9 *Tollbehandling, ansvar for lagerleie mv.*

(1) Tollmyndighetenes tilbakehold av varer etter §§ 10-4 eller 10-5 endrer ikke plikten til å tollbehandle varene. Rettighetshaveren er ansvarlig for kostnadene til lagerleie i tidsrommet varer hol-

des tilbake etter §§ 10-4 eller 10-5, og skal varsles etter skattebetalingsloven § 14-10 annet ledd, på samme måte som mottakeren av varen, før varen kan tvangsselges på grunn av manglende betaling av lagerleie.

(2) Varer kan ikke selges etter § 11-6 så lenge de holdes tilbake etter §§ 10-4 eller 10-5. Det samme gjelder hvis det er fastslått ved dom eller følger av en bindende avtale mellom rettighetshaveren og mottakeren eller dennes representant at varene utgjør inngrep i en immaterialrettighet.

(3) Hvis vilkårene etter § 10-7 eller § 10-8 ikke er oppfylt, kan tollmyndighetene besørge ødeleggelse av varer som holdes tilbake, eller andre tiltak som gjelder varene, når dette følger av dom, eller når mottakeren eller dennes representant har gitt samtykke til det. Rettighetshaveren er ansvarlig overfor tollmyndighetene for kostnader tollmyndighetene påføres i forbindelse med ødeleggelse av varer eller andre tiltak som gjelder varene.

§ 10-10 *Opphevelse og bortfall av midlertidig forføyning eller vedtak om bistand*

(1) Når retten opphever en midlertidig forføyning etter tvisteloven § 34-7, jf. § 10-3 i loven her, eller treffer avgjørelse om at en slik midlertidig forføyning er falt bort, skal tollmyndighetene underrettes når avgjørelsen er rettskraftig. I tilfeller som nevnt i tvisteloven § 34-6 kan tollmyndighetene anmode retten om å treffe avgjørelse om at den midlertidige forføyningen er falt bort.

(2) Rettighetshaveren skal umiddelbart melde fra til tollmyndighetene om

- a. at en immaterialrettighet omfattet av vedtak om bistand er opphørt
- b. at rettighetshaveren av andre grunner ikke lenger er berettiget til å søke om bistand
- c. endringer i opplysningene nevnt i § 10-1 annet ledd.

(3) Hvis immaterialrettigheten er opphørt eller rettighetshaveren av andre grunner ikke lenger er berettiget til bistand fra tollmyndighetene, skal tollmyndighetene oppheve vedtaket om bistand. Hvis rettighetshaveren ikke oppfylder sine plikter etter kapitlet her, kan tollmyndighetene oppheve vedtaket. Hvis vedtaket oppheves, skal pågående tilbakehold avsluttes og tilbakeholdte varer frigis så snart tollbehandlingen er avsluttet. Rettighetshaveren skal underrettes.

(4) Hvis rettighetshaveren ikke oppfylder sine plikter etter kapitlet her, kan tollmyndighetene unnlåte å holde tilbake varer eller frigi tilbakeholdte varer så snart tollbehandlingen er avsluttet, inntil rettighetshaveren oppfylder pliktene.

(5) Departementet kan gi forskrift om opphevelse og bortfall av midlertidig forføyning og om opphevelse og suspensjon av vedtak om tilbakehold.

Kapittel 11 Tilbakehold og beslag av varer mv.

§ 11-1 Tilbakehold av betalingsmidler

(1) Tollmyndighetene kan holde tilbake kontanter og andre likestilte betalingsmidler til sikring av overtredelsesgebyr som kan ilegges etter § 12-3 for brudd på deklareringsplikten.

(2) Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av tilbakeholdet.

§ 11-2 Tilbakehold av varer ved brudd på regler om tollbehandling mv.

(1) Tollmyndighetene kan holde tilbake eller innhente varer som ikke er tollbehandlet i samsvar med § 3-1, og varer som er disponert over i strid med vilkår som følger av tollbehandlingen.

(2) Dersom varer som er tilbakeholdt eller innhentet etter første ledd, ikke tollbehandles eller avstås til tollmyndighetene, kan de selges etter § 11-6 eller destrueres etter § 11-7.

(3) Departementet kan gi forskrift om behandling av varer som er holdt tilbake eller innhentet, og om dekning av kostnader som påløper.

§ 11-3 Tilbakehold av varer som inn- eller utføres uten nødvendig tillatelse

(1) Tollmyndighetene kan holde tilbake eller innhente varer som inn- eller utføres uten nødvendig tillatelse etter annen lov.

(2) Deklaranten skal underrettes om at varen er tilbakeholdt, og varsles om at varen kan bli destruert etter § 11-7 annet ledd.

(3) Departementet kan gi forskrift om behandling av varer som er holdt tilbake eller innhentet, og om dekning av kostnader som påløper.

§ 11-4 Beslag av varer og transportmidler mv.

(1) Er det skjellig grunn til mistanke om overtredelse av straffebestemmelsene i denne loven, eller i andre lover fordi varer inn- eller utføres uten nødvendig tillatelse etter vedkommende lov, kan tollmyndighetene ta beslag i varer som antas å kunne inndras etter straffeloven kapittel 13. Det samme gjelder transportmidler og andre gjenstander som har vært brukt ved overtredelsen. For at beslaget skal kunne gjennomføres, skal fører av transportmiddel føre transportmiddelet til sted som tollmyndighetene bestemmer.

(2) Beslaglagte varer, transportmidler mv. skal oppteignes nøyaktig og merkes på en slik måte at

forveksling unngås. Det skal så vidt mulig gis kvittering til den som hadde gjenstanden i sin besittelse.

(3) Departementet kan gi forskrift om klage på beslag.

§ 11-5 Behandling av beslaglagte varer og transportmidler mv.

(1) Tollmyndighetene kan ta varer og transportmidler mv. som er beslaglagt etter § 11-4, i forvaring frem til det foreligger endelig avgjørelse om inndragning, med mindre gjenstanden overleveres politi eller påtalemyndigheten.

(2) Varer som er utsatt for hurtig bedervelse, og levende dyr kan tillates deklarerert for prosedyren overgang til fri disponering. Tollbehandles varen, skal det samtidig deponeres et beløp som svarer til varens verdi, eller stilles annen sikkerhet for beløpet. Dersom eieren ikke vil overta varen eller eieren er ukjent, kan varen selges etter § 11-6 eller destrueres etter § 11-7 første ledd.

(3) Dersom inndragning ikke finner sted, skal varer og transportmidler mv. som er beslaglagt, leveres tilbake til eieren eller den som hadde varen eller transportmidlet mv. med seg ved inn- eller utførselen. Dersom vedkommende ikke er kjent eller har ukjent adresse i Norge, kan det som er beslaglagt selges etter § 11-6.

(4) Departementet kan gi forskrift om behandling av varer som er beslaglagt, herunder at også andre varer kan utleveres på vilkår som nevnt i annet ledd, om deponering av lavere beløp enn varens verdi og om dekning av kostnader som påløper ved beslaget.

§ 11-6 Salg av varer mv.

Varer som kan selges etter § 11-2 annet ledd og § 11-5 annet og tredje ledd, skal selges etter reglene om tvangssalg i skattebetalingsloven § 14-10. Tollmyndighetene kan bestemme at varen skal tas hånd om på annen måte.

§ 11-7 Destruksjon av varer

(1) Varer som er holdt tilbake eller innhentet etter § 11-2 eller beslaglagt etter § 11-4, jf. § 11-5 annet ledd, kan destrueres når det anses nødvendig fordi varen er lite holdbar eller holder på å bli ødelagt.

(2) Varer som er holdt tilbake etter § 11-3, kan destrueres dersom mottakeren av varen er varslet og har gitt sitt samtykke til destruksjon innen én måned regnet fra da varslet ble gitt. Samtykke anses å være gitt når mottakeren av varen innen fristen ikke skriftlig har motsatt seg at varen destrueres. Forvaltningsloven §§ 23, 24, 25 og 27

gjelder ikke der mottaker ikke har gitt tilbakemelding innen fristen.

(3) Ved destruksjon av varer plikter deklarannten eller mottakeren av varen å dekke omkostningene ved destruksjonen og de omkostninger som tidligere er påløpt.

(4) Departementet kan gi forskrift om destruksjon av varer og om unntak fra klagerett over vedtak om destruksjon etter annet ledd.

Kapittel 12 Administrative reaksjoner og straff

§ 12-1 *Tvangsmulkt*

(1) For å fremtvinge levering av pliktige opplysninger kan tollmyndighetene ilegge den som har plikt til å gi opplysninger etter §§ 8-10 til 8-12, en daglig løpende tvangsmulkt når opplysningene ikke gis innen de fastsatte frister. Det samme gjelder når det er åpenbare mangler ved de opplysningene som er gitt. Tvangsmulkt kan også ilegges den som ikke retter seg etter et pålegg om bokføring etter § 8-16 innen den fastsatte fristen.

(2) Samlet tvangsmulkt etter første ledd første og annet punktum kan ikke overstige 50 ganger rettsgebyret.

(3) Tvangsmulkt etter første ledd tredje punktum skal utgjøre ett rettsgebyr per dag, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd. I særlige tilfeller kan tvangsmulkten settes lavere eller høyere, men ikke høyere enn ti rettsgebyr per dag. Samlet tvangsmulkt kan ikke overstige én million kroner.

(4) Ved et vedtak om tvangsmulkt kan forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16 unnlates. I melding om vedtak om tvangsmulkt, skal tollmyndighetene opplyse om hvilke plikter som ikke anses å være oppfylt, frist for når tvangsmulkten begynner å løpe og størrelsen på tvangsmulkten.

§ 12-2 *Overtredelsesgebyr*

(1) Tollmyndighetene kan ilegge overtredelsesgebyr overfor den som

- innfører en vare uten å oppfylle plikter ved ankomst til tollområdet etter kapittel 2
- innfører en vare uten å oppfylle plikter etter kapittel 3
- disponerer over en vare i strid med vilkår som følger av den deklarererte prosedyren etter kapittel 4
- utfører en vare uten å oppfylle plikter ved avreise og tollbehandling etter kapittel 5
- utsteder eller foranlediger utstedt uriktig eller ufullstendig opprinnelsesbevis, faktura eller annet legitimasjonsdokument i Norge, som er bestemt til å tjene som bevis ved tollbehandling av en vare i et annet land

f. ikke oppfylder oppbevaringsplikten etter § 7-5

g. ikke medvirker til kontroll etter 8-13.

(2) Overtredelsesgebyr etter første ledd bokstav g kan utgjøre inntil 50 rettsgebyr, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd.

(3) Overtredelsesgebyr ilegges ikke dersom oppfyllelse var umulig på grunn av forhold som ikke skyldtes den ansvarlige.

(4) Vedtak om overtredelsesgebyr skal ikke iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

(5) Dersom den som er ilagt overtredelsesgebyr, vil prøve vedtakets gyldighet for domstolene, skal vedtaket, dersom parten ber om det, ikke iverksettes før søksmålsfristen løper ut eller en endelig rettsavgjørelse foreligger.

(6) Departementet kan gi forskrift om utmåling av gebyret.

§ 12-3 *Overtredelsesgebyr ved manglende deklarerer av betalingsmidler*

(1) Ved brudd på plikten til å deklare kontanter og andre likestilte betalingsmidler etter §§ 3-2 og 5-6 kan tollmyndighetene ilegge et overtredelsesgebyr på inntil 30 prosent av betalingsmiddelets pålydende.

(2) Departementet kan gi forskrift om utmåling av gebyret.

§ 12-4 *Bortfall av adgangen til å representere deklaranter*

Tollmyndighetene kan forby den som har opptrådt i strid med loven eller meddelt tillatelse, adgang til å representere deklaratant av varer ved tollbehandlingen. Handlingen må ha vært av en slik karakter at vedkommende ikke anses egnet til å opptre som representant ved tollbehandlingen. Vedtaket skal gjelde for en bestemt periode.

§ 12-5 *Straff for ulovlig vareførsel*

Med bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler straffes den som

- inn- eller utfører en vare uten å fremlegge varen for tollmyndighetene etter § 2-4 eller § 5-4
- inn- eller utfører en vare uten å tollbehandle varen etter § 3-1 eller § 5-5
- disponerer over en vare i strid med vilkår som følger av den deklarererte prosedyren, jf. kapittel 4 eller § 5-9
- i Norge utsteder eller foranlediger utstedt uriktig eller ufullstendig opprinnelsesbevis, faktura eller annet uriktig legitimasjonsdokument som er bestemt til å tjene som bevis ved tollbehandling av en vare i et annet land.

§ 12-6 *Straff for brudd på lås eller segl mv.*

(1) Med bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler straffes den som rettsstridig bryter

- a. tollmyndighetenes lås eller segl
- b. en lås eller et segl påsatt eller godkjent av utenlandsk tollmyndighet som Norge etter en konvensjon er forpliktet til å godta, eller
- c. en annen stats tollsegl som er benyttet etter § 9-6.

(2) Er en lås eller et segl som nevnt i første ledd rettstridig brutt, straffes den som er ansvarlig for låsen eller seglet med bøter, hvis bruddet skyldes forsømmelse fra vedkommendes side, eller hvis vedkommende ikke etter bruddet har truffet forsvarlige tiltak for å hindre at varer kunne fjernes eller forandres.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende når noen rettsstridig skaffer seg adgang til en vare som er under lås eller segl, selv om låsen eller seglet ikke er blitt brutt.

§ 12-7 *Straff for unnlatt medvirkning ved kontroll mv.*

Med bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler straffes den som unnlater å medvirke ved kontroll eller yte bistand etter §§ 8-5 og 8-13.

§ 12-8 *Forsøk*

Forsøk på overtredelser som nevnt i §§ 12-5 til 12-7 er straffbart og straffes på samme måte som fullbyrdet overtredelse.

§ 12-9 *Grov overtredelse*

Grov overtredelse som nevnt i §§ 12-6 og 12-7 straffes med bot eller fengsel inntil seks år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om den

- a. har stort omfang
- b. kunne ha ledet til unndragelse av et betydelig beløp i skatter eller avgifter
- c. er utført på en måte som i særlig grad har gjort den vanskelig å oppdage
- d. gjelder varer som er underlagt særlige vilkår for inn- og utførsel
- e. er begått ved flere anledninger eller over lengre tid
- f. er begått av flere i felleskap eller har et planmessig eller organisert preg
- g. er utført ved å misbruke stilling eller tillitsforhold
- h. er utført under utøvelse av næring eller gjelder en vare som var bestemt til omsetning.

§ 12-10 *Grov uaktsom overtredelse*

Med bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler straffes grovt uaktsom overtredelse som nevnt i §§ 12-6 til 12-8.

§ 12-11 *Forenklet forelegg*

(1) Tollmyndighetene kan ilegge straff ved forenklet forelegg for mindre alvorlige overtredelser. Forenklet forelegg ilegges etter faste satser, på stedet eller i ettertid. I forenklet forelegg kan straffebudet og det straffbare forholdet betegnes ved stikkord eller på lignende måte.

(2) Forelegget skal omfatte inndragning av varene som har vært gjenstand for overtredelsen, eller et beløp som svarer til varenes verdi.

(3) Forelegg som er skrevet ut på stedet, faller bort dersom det ikke straks vedtas. Er siktede under 18 år, kan det gis en kort frist for vedtagelse av forelegget. For forelegg som er skrevet ut i ettertid, gjelder straffeprosessloven § 256 første ledd nr. 5 tilsvarende. Slikt forelegg faller bort dersom det ikke vedtas innen fristen.

(4) Påtalemyndigheten kan til gunst for siktede oppheve et vedtatt forelegg.

(5) Departementet kan gi forskrift om bruk av forenklet forelegg, herunder om hvilke overtredelser som omfattes, bøtesatser, subsidiær fengselsstraff, inndragning og fremgangsmåten når forelegget skrives ut i ettertid.

Kapittel 13 *Handelstiltak*

§ 13-1 *Opplysningsplikt i handelstiltakssaker*

(1) Dersom det vurderes å iverksette handelstiltak mot visse vareslag etter dette kapitlet eller å forlenge allerede iverksatte tiltak, kan departementet eller den myndighet departementet bestemmer innhente eller la innhente nærmere opplysninger om priser, produksjon, omsetning, fortjeneste og andre forhold om slike eller lignende vareslag, utenlandske så vel som innenlandske.

(2) Plikt til å legge frem opplysninger som nevnt i første ledd påhviler enhver som innfører, produserer, bearbeider eller omsetter slike varer. Opplysningsplikt har også

- a. myndigheter som har til oppgave å føre kontroll med at bestemmelsene i konkurranselov-givningen overholdes
- b. myndigheter som har til oppgave å gjennomføre regulering og kontroll av vareførselen.

(3) Opplysningspliktige etter første og annet ledd kan gi opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Taushetsplikten er heller ikke til hinder for

at regnskapsmateriale, bøker og dokumenter som er hos slike myndigheter, blir kontrollert etter § 8-13.

(4) Departementet kan gi forskrift om undersøkelsesmyndighet og opplysningsplikt.

§ 13-2 *Handelstiltak mot dumping (antidumpingtiltak)*

(1) Finner departementet at det foreligger dumping, og at dumpingten volder eller truer med å volde vesentlig skade for næringsvirksomhet i tollområdet, eller vesentlig forsinkelse opprettelse av slik virksomhet, kan Kongen, innenfor de rammer som følger av avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon, eller av folkeretten for øvrig, iverksette antidumpingtiltak. Antidumpingtiltak kan også iverksettes etter anmodning fra et tredjeland, der dumpingten volder eller truer med å volde vesentlig skade for en næringsvirksomhet i vedkommende land.

(2) Antidumpingtiltak i form av en særskilt antidumpingtollavgift må ikke pålegges utover hva som antas å motsvare dumpingmarginen, slik denne beregnes etter § 13-3. Antidumpingtollavgift pålegges innførsel av dumpet vare som har forårsaket skade, unntatt varer fra leverandører som har gitt pristilsagn. Dersom det er praktisk mulig, skal det fremgå av pålegget hvilke leverandører tiltaket retter seg mot.

(3) Antidumpingtiltaket skal bare gjelde så lenge det er nødvendig for å motvirke skade som følger av dumping, og tiltaket skal reduseres dersom en nærmere vurdering tilsier det. Når det er grunn til det, skal myndighetene av eget tiltak eller på anmodning vurdere om det etter en viss tid er nødvendig å opprettholde tiltaket.

(4) Antidumpingtiltak kan iverksettes som midlertidig tiltak. Tiltaket kan tidligst iverksettes 60 dager etter at formelle undersøkelser ble innledet og kunngjort. Et midlertidig tiltak skal være så kort som mulig og ikke lenger enn fire måneder. Dersom eksportører som representerer en betydelig andel av den aktuelle handelen, ber om det, kan tiltaket være i inntil seks måneder. Varigheten kan utvides til henholdsvis seks og ni måneder dersom undersøkelsene viser at en tollavgift som er lavere enn dumpingsmarginen, vil være tilstrekkelig til at det ikke påføres noen skade.

(5) Antidumpingtiltak skal oppheves senest fem år etter den dagen det ble iverksatt, med mindre det på grunnlag av en ny gjennomgang er sannsynliggjort at dumpingten og skaden fortsetter eller vil oppstå på ny.

(6) Søksmål om gyldigheten av vedtak om å iverksette antidumpingtiltak behandles i Oslo

tingrett som førsteinstans. Retten skal påse at saksbehandlingen påskyndes.

(7) Departementet skal i forskrift kunngjøre iverksetting av antidumpingtiltak. Dersom det er mulig, skal kunngjøringen opplyse om hvilke leverandører som er omfattet.

(8) Departementet kan gi forskrift om antidumpingtiltak.

§ 13-3 *Definisjon av dumping*

- (1) Med dumping menes innførsel av vare
- til en pris som er lavere enn den under vanlige handelsforhold sammenlignbare prisen ved salg av tilsvarende vare bestemt til forbruk i vedkommende eksportland eller
 - hvis slik hjemmemarkedspris i eksportlandet ikke foreligger, til en pris som enten
 - er lavere enn den under vanlige handelsforhold høyeste sammenlignbare eksportpris for tilsvarende vare som utføres til et annet land, eller
 - er lavere enn hva det koster å fremstille varen i opprinnelseslandet, med et rimelig tillegg for administrasjons- og salgskostnader og generelle kostnader samt fortjeneste.

(2) Ved sammenligning av prisene skal det tas hensyn til ulikheter i salgs- og leveringsvilkår, transportkostnader, skattlegging og andre forhold av betydning for sammenligningen.

(3) Definisjonen i første ledd kan fravikes dersom antidumpingtiltaket iverksettes innenfor folkerettslige rammer som åpner for det.

§ 13-4 *Undersøkelser mv. i antidumpingsaker*

(1) Klage over dumpingimport skal rettes til departementet og vedlegges nødvendig bevismateriale. Vedtak om ileggelse av antidumpingtiltak og midlertidige tiltak skal bare treffes etter forutgående formelle undersøkelser. Departementet skal kunngjøre innledning og avslutning av slike undersøkelser, og berørte parter skal orienteres. Departementet kan som ledd i saksforberedelsen innhente råd fra et særlig oppnevnt utvalg og overlate til andre tilsyns- eller kontrollmyndigheter å foreta undersøkelser.

(2) Undersøkelsene skal umiddelbart innstilles dersom det ikke foreligger tilstrekkelige bevis, dumpingmarginen er minimal eller volumet er ubetydelig. De berørte parter skal gjøres kjent med de opplysninger som er fremlagt, og gis anledning til å legge frem ytterligere bevismateriale som måtte ha relevans. Undersøkelsene skal normalt være avsluttet innen ett år, og i alle tilfeller innen 18 måneder etter at de ble igangsatt.

(3) Opplysninger overgitt undersøkelsesmyndighetene under forutsetning om fortrolighet skal undergis taushetsplikt så langt annet ikke følger av lov.

(4) Departementet kan gi forskrift om saksbehandling i antidumpingsaker etter denne paragrafen, herunder om undersøkelsesprosedyrer, notifikasjon, kunngjøring og iverksettelse av vedtak om antidumpingtiltak, og betaling og tilbakebetaling.

§ 13-5 *Handelstiltak mot subsidier (utjevningstiltak)*

(1) Finner departementet at det foreligger direkte eller indirekte subsidiering av varer som eksporteres til Norge, og at subsidieringen volder eller truer med å volde vesentlig skade, kan Kongen, innenfor de rammer som følger av avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon, eller av folkeretten for øvrig, iverksette utjevningstiltak.

(2) Utjevningstiltak i form av en særskilt utjevningstollavgift må ikke overstige hva som antas å motsvare den subsidie som er fastslått, beregnet per enhet av den subsidierte og eksporterte varen. Vedtak etter første ledd skal uttrykkelig gjøre rede for utregningsmåten i det enkelte tilfelle, som skal være i samsvar med de avtaleforpliktelsener som gjelder. Utjevningstollavgift skal pålegges alle subsidierte varer som har forårsaket skade, unntatt varer fra leverandører som har gitt avkall på de aktuelle subsidiene, eller som har gitt pristilsagn.

(3) Utjevningstiltaket skal bare gjelde så lenge det er nødvendig for å motvirke den skaden som subsidiene forårsaker. Tiltaket skal reduseres dersom en nærmere vurdering tilsier det.

(4) Utjevningstiltak kan iverksettes som midlertidig tiltak. Tiltaket kan tidligst iverksettes 60 dager etter at formelle undersøkelser ble innledet og kunngjort. Slikt midlertidig tiltak kan ikke vare lenger enn 120 dager.

(5) Søksmål om gyldigheten av vedtak om å iverksette utjevningstiltak behandles i Oslo tingrett som førsteinstans. Retten skal påse at saksbehandlingen påskyndes.

(6) Departementet skal i forskrift kunngjøre iverksettelse av utjevningstiltak. Dersom det er mulig, skal kunngjøringen opplyse om hvilke leverandører som er omfattet av tiltaket.

(7) Departementet kan gi forskrift om utjevningstiltak.

§ 13-6 *Definisjon av subsidier*

(1) Med subsidier menes økonomisk bidrag fra offentlig myndighet når det gis en fordel ved at

- det offentliges praksis innebærer direkte pengeoverføringer (gave, lån, kapitaltilførsel mv.) eller potensielle direkte overføringer av penger eller forpliktelser (lånegarantier mv.)
- offentlige krav som ellers er forfalt, frafalles eller ikke innkreves
- det offentlige leverer varer eller yter tjenester ut over generell infrastruktur, eller kjøper varer
- det offentlige foretar innbetalinger til en finansierungsordning eller overlater til, eller pålegger, en privat aktør en eller flere oppgaver som vanligvis hører under det offentlige, og som er beskrevet i bokstav a til c, og dette uten reell grunn avviker fra den praksis det offentlige vanligvis følger
- det gis en eller annen form for inntekts- eller prisstøtte som direkte eller indirekte fører til økning i eksporten av en vare.

(2) Definisjonen i første ledd kan fravikes såfremt utjevningstiltaket iverksettes innenfor folkerettslige rammer som åpner for dette.

§ 13-7 *Undersøkelser mv. i subsidiesaker*

(1) Klage over subsidiert import skal rettes til departementet og vedlegges nødvendig bevismateriale. Vedtak om ileggelse av utjevningstiltak og midlertidige tiltak skal bare treffes etter forutgående formelle undersøkelser. Departementet skal kunngjøre innledning og avslutning av slike undersøkelser, og berørte parter skal orienteres. Departementet kan som ledd i saksforberedelsen innhente råd fra et særlig oppnevnt utvalg og overlate til andre tilsyns- eller kontrollmyndigheter å foreta undersøkelser.

(2) Undersøkelsene skal umiddelbart innstilles dersom det ikke foreligger tilstrekkelige bevis, dersom subsidieandelen er minimal, eller volumet er ubetydelig. De berørte parter skal gjøres kjent med de opplysninger som er fremlagt, og gis anledning til å legge frem ytterligere bevismateriale som måtte ha betydning. Undersøkelsene skal normalt være avsluttet innen ett år, og i alle tilfeller innen 18 måneder etter at de er igangsatt.

(3) Opplysninger overgitt undersøkelsesmyndighetene under forutsetning om fortrolighet skal undergis taushetsplikt så langt annet ikke følger av lov.

(4) Departementet kan gi forskrift om saksbehandling i subsidiesaker, herunder om undersøkelsesprosedyrer, notifikasjon, kunngjøring og

iverksettelse av vedtak om utjevningstiltak, og om betaling og tilbakebetaling.

§ 13-8 *Beskyttelsestiltak og mottiltak*

(1) Finner departementet at en vare som følge av en uforutsett utvikling blir importert i slik økende mengde og under slike forhold at dette volder eller truer med å volde alvorlig skade for norske produsenter av lignende eller konkurrerende varer, kan Kongen innenfor de rammer som følger av avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon, eller av folkeretten for øvrig, iverksette beskyttelsestiltak.

(2) Undersøkelser om det er grunn til å iverksette beskyttelsestiltak eller mottiltak, skal gjennomføres etter § 13-9. Undersøkelsesmyndighetene kan innhente opplysninger etter § 13-1.

(3) Beskyttelsestiltak skal bare brukes så langt det er nødvendig for å hindre eller rette opp alvorlig skade og å lette nødvendige tilpasninger. Tiltaket skal iverksettes i form av en særskilt tollavgift på angjeldende varer uten hensyn til deres opprinnelse eller i form av kvantitative reguleringer som kan fordeles slik at berørte land gis en forholdsmessig andel. Beskyttelsestiltak skal ikke vare utover en periode på fire år, hvis ikke det på nytt fastslås at tiltak fortsatt er nødvendig. Midlertidig beskyttelsestiltak kan iverksettes med inntil 200 dagers varighet.

(4) Kongen kan iverksette avtale med annen stat om handelskompensasjon for negative virkninger av beskyttelsestiltak som nevnt i første ledd.

(5) Dersom norske produsenter rammes av andre lands beskyttelsestiltak, kan Kongen iverksette mottiltak i form av rebalanserende tiltak, herunder opphevelse av tollavgiftsmessige innrømmelser.

(6) Vilkårene i første og annet ledd kan fravikes såfremt beskyttelsestiltaket iverksettes innenfor folkerettslige rammer som åpner for dette.

(7) Departementet skal i forskrift kunngjøre iverksetting av beskyttelsestiltak og mottiltak.

(8) Departementet kan gi forskrift om beskyttelsestiltak og mottiltak.

§ 13-9 *Undersøkelser mv. i beskyttelsestiltakssaker*

(1) Beskyttelsestiltak kan bare iverksettes etter forutgående formelle undersøkelser. Departementet skal kunngjøre innledning og avslutning av slike undersøkelser og iverksetting av beskyttelsestiltak, sammen med opplysninger om omfang og periode vedtaket gjelder for. Fra kunngjøring til iverksetting skal det gå minst to dager.

(2) Departementet kan som ledd i saksforberedelsen innhente råd fra et særlig oppnevnt utvalg og overlate til andre tilsyns- eller kontrollmyndigheter å foreta undersøkelser.

(3) Opplysninger overgitt undersøkelsesmyndighetene under forutsetning om fortrolighet skal undergis taushetsplikt så langt annet ikke følger av lov.

(4) Departementet kan gi forskrift om undersøkelse og saksbehandling i saker om beskyttelsestiltak, herunder om undersøkelsesprosedyrer, notifikasjon, kunngjøring og iverksettelse av vedtak om tiltak og om betaling og tilbakebetaling.

§ 13-10 *Spesielle beskyttelsestiltak for landbruksvarer*

(1) Dersom den importerte mengden av en landbruksvare overstiger et nærmere bestemt referansenivå eller importprisen for en vare faller under en nærmere bestemt referansepris, kan Kongen innenfor de rammer som følger av avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon, iverksette spesielle beskyttelsestiltak, herunder pålegge en særskilt tollavgift på vedkommende vare i tillegg til ordinær tollavgift.

(2) Undersøkelser av om det er grunn til å iverksette beskyttelsestiltak eller mottiltak etter første ledd, skal gjennomføres slik som bestemt i § 13-11. Undersøkelsesmyndighetene kan innhente opplysninger etter § 13-1.

(3) Volumbasert beskyttelsestollavgift etter denne paragrafen kan ikke overstige en tredjedel av den ordinære tollavgiftsatsen som gjelder for det året tiltaket ble truffet for.

(4) Departementet skal i forskrift kunngjøre iverksetting av beskyttelsestiltak sammen med opplysninger om omfang og periode vedtaket gjelder for.

(5) Departementet kan gi forskrift om økning av tollavgift etter denne paragrafen.

§ 13-11 *Undersøkelser mv. i beskyttelsestiltakssaker for landbruksvarer*

(1) Spesielle beskyttelsestiltak for landbruksvarer kan bare iverksettes etter forutgående formelle undersøkelser. Departementet skal kunngjøre innledning og avslutning av slike undersøkelser. Fra kunngjøring til iverksetting skal det gå minst to dager.

(2) Opplysninger overgitt undersøkelsesmyndighetene under forutsetning om fortrolighet skal undergis taushetsplikt så langt annet ikke følger av lov.

(3) Departementet kan gi forskrift om undersøkelse og saksbehandling i saker om spesielle

beskyttelsestiltak, herunder om undersøkelsesprosedyrer, notifikasjon, kunngjøring og iverksettelse av vedtak om tiltak og om betaling og tilbakebetaling.

§ 13-12 *Opphevelse av innrømmelser eller andre forpliktelser*

(1) Kongen kan, i tilfeller hvor Tvisteløsningsorganet i Verdens Handelsorganisasjon gir Norge rett til å oppheve innrømmelser eller andre forpliktelser etter WTO-avtalen, iverksette de tiltak som Tvisteløsningsorganet har gitt sin tilslutning til, herunder endre gjeldende tollavgiftsatser.

(2) Departementet skal i forskrift kunngjøre vedtak om tiltak etter første ledd.

(3) Departementet kan gi forskrift om opphevelse av innrømmelser eller andre forpliktelser etter WTO-avtalen etter denne paragrafen. Det samme gjelder opphevelse av innrømmelser eller vedtak i tvisteorgan under andre handelsavtaler enn WTO.

Kapittel 14 **Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover**

§ 14-1 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel.

§ 14-2 *Overgangsbestemmelser*

Departementet kan gi forskrift om overgangsbestemmelser.

§ 14-3 *Forslag til endringer i andre lover*

Fra det tidspunktet loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 67 annet ledd bokstav c skal lyde:

c) overtredelse av militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, *vareførselsloven* § 12-9, skatteforvaltningsloven §§ 14-12 og 14-13, utlendingsloven § 108 tredje ledd, jf. sjette ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum, bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum, alkoholloven § 10-1 annet ledd, arbeidsmiljøloven § 19-1 annet ledd, allmenngjøringsloven § 15, kystvaktloven § 36 annet ledd, viltloven § 56 første ledd annet punktum, forurensningsloven § 78 første ledd

og § 79 tredje ledd, produktkontrollloven § 12 første ledd, svalbardmiljøloven § 99 første ledd første punktum og transplantasjonslova § 23a.

2. I lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten gjøres følgende endring:

§ 10 skal lyde:

Kystvakten kan føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av *vareførselsloven* blir overholdt.

3. I lov 27. juni 2003 nr. 57 om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone gjøres følgende endring:

§ 4 annet ledd skal lyde:

I den tilstøtende sone kan det føres kontroll med lovgivning om *vareførsel og tollavgift*, skatt, innvandring og helse. Den tilstøtende sone støter opp mot sjøterritoriet og har en yttergrense som ligger i en avstand av 24 nautiske mil (44 448 meter) fra nærmeste punkt på grunnlinjen.

4. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav gjøres følgende endringer:

§ 14-10 skal lyde:

14-10 Tvangssalg av varer mv. etter vareførselsloven

(1) Salg av varer mv. etter *vareførselsloven* § 4-4 tredje ledd og § 11-6 skal skje gjennom namsmyndighetene etter reglene om tvangssalg i tvangssalgloven kapittel 8 så langt de passer.

(2) Skattekontoret kan begjære varen solgt 14 dager etter at skriftlig varsel er sendt *deklaranten eller den antatte mottakeren eller eieren av varen*. Ved salg etter *vareførselsloven* § 11-6, jf. § 11-2 annet ledd og § 11-5 annet og tredje ledd, skal *deklaranten om mulig varsles*. Hvis varen ikke er *deklarerert*, skal den antatte mottakeren eller eieren om mulig varsles. Har den antatte mottakeren eller eieren ukjent adresse, kan salget skje 14 dager etter at varene er hentet inn eller tilbakeholdt etter *vareførselsloven* § 11-2, eller når fristen tollmyndighetene har satt for *tollbehandling* av varene er utløpt.

(3) Skattekontoret kan angi om varene skal selges *for fri disponering eller uten at varen er gått over til fri disponering*, jf. *vareførselsloven* § 4-1.

(4) Salget avsluttes ved at salgssummen utbetales til de berettigede. Kostnadene ved tvangssalg dekkes forlods av salgssummen. Deretter dekkes kravet på *tollavgift*, særavgifter og merverdiavgift for omkostningene ved lagerholdet. Pant-

havere og andre innehavere av begrensede rettigheter skal deretter ha dekning etter *prioritet*.

(5) Etter at samtlige krav er dekket, skal *deklarannten eller den antatte mottakeren eller eieren av varen* ha et eventuelt overskytende beløp dersom vedkommende melder seg innen tre måneder etter at salget fant sted. Etter utløpet av denne fristen tilfaller beløpet statskassen.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om skattekontorets adgang til å kreve dekket omkostninger.

5. I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister gjøres følgende endring:

§ 34-7 annet ledd skal lyde:

(2) For midlertidige forføyninger etter paragrafen her gjelder i tillegg til loven her reglene i *vare-*

førselsloven §§ 10-3 til 10-6 og §§ 10-9 og 10-10. § 34-4 gjelder ikke.

6. I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endring:

§ 14 første ledd skal lyde:

Dersom ikke annet er bestemt, skal inn- og utreise skje over grenseoverganger fastsatt av departementet. Indre Schengengrense kan passes hvor som helst såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll. Slik grensekontroll kan bare innføres hvis det foreligger en alvorlig trussel mot offentlig orden eller indre sikkerhet. *Vareførselsloven* gjelder ved passering av indre Schengengrense. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

B

Forslag

til lov om tollavgift (tollavgiftsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1-1 *Lovens virkeområde*

(1) Loven gjelder plikt til å beregne tollavgift for varer som innføres til tollområdet, og fastsetting av tollavgift.

(2) Loven gjelder i tollområdet. Tollområdet er det norske fastland og territorialfarvann, men ikke Svalbard, Jan Mayen og Norges biland.

§ 1-2 *Definisjoner*

I denne loven menes med

- a. deklaratant: den som leverer en deklarasjon i eget navn, eller den som deklarasjonen leveres på vegne av
- b. deklarasjon: en melding om at en vare skal underlegges en bestemt tollprosedyre
- c. innførsel: at en vare føres inn i tollområdet
- d. utførsel: at en vare føres ut av tollområdet
- e. vare: alt som er omfattet av forskrift om klassifisering av varer.

§ 1-3 *Samarbeid med annen stat*

Vareførselsloven kapittel 9 om samarbeid med annen stat gjelder tilsvarende for samarbeid om håndhevelse av bestemmelser om fastsetting og kontroll av tollavgift.

§ 1-4 *Forholdet til forvaltningsloven*

Forvaltningsloven gjelder for tollmyndighetenes virksomhet, hvis ikke annet er bestemt i denne loven.

Kapittel 2 Plikt til å beregne tollavgift

§ 2-1 *Når tollavgift skal beregnes*

(1) Tollavgift skal beregnes når en vare går over til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1. Dersom en vare ved overgang til fri disponering er helt eller delvis fritatt for tollavgift på vilkår om at varen skal brukes på en bestemt måte, skal tollavgift beregnes dersom vilkåret om bruk ikke oppfylles.

(2) For vare som er innført under en prosedyre etter vareførselsloven §§ 4-2 til 4-8, skal toll-

avgift beregnes dersom vilkårene for bruk av prosedyren ikke oppfylles.

(3) Tollavgift skal beregnes ved brudd på plikter etter vareførselsloven kapittel 2 som fører til at en vare ikke blir tollbehandlet.

§ 2-2 *Tidfesting*

(1) Tollavgift etter § 2-1 første ledd første punktum skal beregnes etter de reglene og satsene som gjelder på det tidspunktet tollmyndighetene aksepterer deklarasjonen etter vareførselsloven § 3-4. For tollavgift som skal beregnes etter § 2-1 første ledd annet punktum, skal tidspunktet for brudd på vilkåret om bruk legges til grunn.

(2) Tollavgift etter § 2-1 annet ledd skal ved brudd på vilkår for prosedyrer etter vareførselsloven §§ 4-2 til 4-5, beregnes etter de reglene og satsene som gjaldt da brudd på vilkårene tok til. For brudd på vilkår for prosedyrer etter vareførselsloven §§ 4-6 til 4-8, skal tollavgift beregnes etter de reglene og satsene som gjaldt da tollmyndighetene aksepterte deklarasjonen. Tollavgiften skal likevel ikke være lavere enn den hadde vært om varen hadde blitt disponert over på lovlig måte.

(3) Tollavgift etter § 2-1 tredje ledd skal beregnes etter de reglene og satsene som gjaldt på innførselstidspunktet.

(4) Dersom en vare er underlagt prosedyren midlertidig innførsel etter vareførselsloven § 4-6, og varen senere deklarerer for prosedyren overgang til fri disponering, skal tollavgift beregnes etter de reglene og satsene som gjaldt da deklarasjonen for midlertidig innførsel ble akseptert. Første punktum gjelder tilsvarende ved overgang til fri disponering for en vare eller en del av en vare som er underlagt prosedyren innenlands bearbeiding av industrivarer etter vareførselsloven § 4-7, og for restprodukter som fremkommer mens en vare er underlagt prosedyren innenlands bearbeiding av landbruksvarer etter vareførselsloven § 4-8.

§ 2-3 *Hvem som er tollavgiftspliktig*

(1) Den som leverer melding for tollavgift etter § 9-2, er tollavgiftspliktig.

(2) Den som er ansvarlig for å oppfylle vilkårene for å innføre en vare under en prosedyre etter vareførselsloven §§ 4-2 til 4-8, er tollavgiftspliktig ved brudd på vilkårene for prosedyren.

(3) For tollavgift etter § 2-1 tredje ledd er den som er ansvarlig for å oppfylle pliktene, tollavgiftspliktig.

§ 2-4 Medansvar for tollavgift

(1) Den som ved levering av melding for tollavgift etter § 9-2, har medvirket til å gi opplysninger som fører til at tollavgift ikke blir riktig fastsatt, er medansvarlig for tollavgift dersom vedkommende visste eller burde ha visst at opplysningene var uriktige eller ufullstendige.

(2) Den som har medvirket til manglende overholdelse av vilkår som nevnt i § 2-1 annet ledd, og plikter som nevnt i § 2-1 tredje ledd, er medansvarlig for tollavgift dersom vedkommende visste eller burde ha visst at vilkår eller plikter ikke er oppfylt. Det samme gjelder den som har ervervet eller oppbevart varen. For den som har ervervet eller oppbevart varen, vurderes kunnskapen på tidspunktet for mottak av varen.

(3) Representerer den som leverer melding for tollavgift etter § 9-2 en annen juridisk eller fysisk person, er også den som er representert, medansvarlig for tollavgift.

(4) Departementet kan gi forskrift om at redet er medansvarlig ved mislighold av vilkår knyttet til prosedyren utførsel i vareførselsloven § 5-10 annet ledd annet punktum.

§ 2-5 Solidaransvar for tollavgift

Dersom flere plikter å beregne tollavgift for den samme varen, er de solidarisk ansvarlige for tollavgiften.

§ 2-6 Tollavgiftspliktig ved erverv av vare med nedsatt tollavgift på vilkår om sluttbruk

Den som erverver en vare som er innført med nedsatt tollavgift etter § 5-3 på vilkår om at varen brukes på en bestemt måte, blir tollavgiftspliktig ved brudd på vilkåret.

§ 2-7 Tollavgift for vare som sendes i henhold til internasjonal avtale om forenklinger ved grensekryssende vareførsel

(1) For vare som i henhold til internasjonal avtale om forenklinger ved grensekryssende vareførsel som Norge har tiltrådt, tillates innført uten å anvende prosedyren overgang til fri disponering, plikter garantisten å svare tollavgift dersom det disponeres over varen i strid med tillatelsen.

(2) Garantistens ansvar etter første ledd gjelder uten hensyn til de øvrige bestemmelsene om tollavgiftsplikt i dette kapitlet.

(3) Departementet kan gi forskrift om hvilke avtaler som omfattes av denne paragrafen.

Kapittel 3 Satser og beregningsgrunnlag for tollavgift

§ 3-1 Satser for tollavgift – tolltariffen

(1) Følgende satser fastsettes i Stortingets vedtak om tollavgift:

- a. ordinær tollavgiftssats for varer
- b. preferansetollavgiftssats for varer med opprinnelse i land Norge har frihandelsavtale med
- c. preferansetollavgiftssats for varer med opprinnelse i utviklingsland som Norge ensidig gir tollbegunstigelse (GSP).

(2) Kongen kan fastsette særskilt sats for tollavgift etter vareførselsloven kapittel 13 om handelstiltak.

(3) Departementet kan gi forskrift om kunngjøring av satsene i forskrift om klassifisering av varer (tolltariffen), fastsatt i medhold av vareførselsloven § 6-1. Departementet kan gi forskrift om vilkår for å benytte preferansetollavgiftssatsene etter første ledd bokstav b og c, herunder om sikkerhetsmekanisme for tilfeller der preferansesystemet utløser vesentlige markedsforstyrrelser etter første ledd bokstav c.

§ 3-2 Nedsettelse av tollavgiftssatser i budsjettåret

For å legge til rette for innførsel av landbruksvarer som supplement til norsk produksjon, og for å møte forbrukernes og næringsmiddelindustriens behov, kan departementet sette ned de ordinære tollavgiftssatsene såfremt avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon ikke er til hinder for det. Nedsettelse av tollavgiftssatser skal ivareta hensynet til avsetningsgrunnlaget for norsk produksjon av landbruksvarer og hindre uønskede markedsforstyrrelser. Nedsettelse skjer etter kapittel 5.

§ 3-3 Beregningsgrunnlag for tollavgift

(1) Når tollavgift skal beregnes på grunnlag av vekt, skal varens faktiske nettovekt benyttes, med mindre det følger av tolltariffen at varens innpakning skal inngå i grunnlaget.

(2) Når tollavgift skal beregnes på grunnlag av volum, skal varens faktiske volum benyttes.

(3) Når tollavgift skal beregnes på grunnlag av antall, skal det faktiske antall enheter benyttes.

(4) Når tollavgift skal beregnes på grunnlag av verdi, skal verdien fastsettes etter vareførselsloven §§ 6-2 flg. om tollverdi.

(5) Departementet kan gi forskrift om beregningsgrunnlaget for tollavgift.

§ 3-4 Beregningsgrunnlag for vare som gjeninnføres etter bearbeiding eller reparasjon mv. (utenlands bearbeiding)

(1) Dersom en vare som tidligere er gått over til fri disponering eller har norsk opprinnelse, blir gjeninnført etter at den er bearbeidet, reparert eller brukt til fremstilling av annen vare utenfor landet, skal beregningsgrunnlaget fastsettes slik:

- a. Dersom tollavgift skal beregnes på grunnlag av verdi, svares tollavgift av kostnaden ved at varen ble reparert eller bearbeidet, tillagt transportkostnaden.
- b. Dersom tollavgift skal beregnes på grunnlag av vekt, volum eller stykk, beregnes tollavgift med åtte prosent av beregningsgrunnlaget som nevnt i bokstav a.
- c. Dersom reparasjon eller bearbeiding er utført uten vederlag, settes beregningsgrunnlaget til null.

(2) Vilkår for beregning etter første ledd er at

- a. varen gjeninnføres innen ett år etter utførselen
- b. gjeninnførselen foretas av den samme fysiske eller juridiske person som utførte varen
- c. det ikke er refundert tollavgift ved utførselen og
- d. eventuelt krav om refusjon av tollavgift frafalles.

(3) For landbruksvarer som gjeninnføres etter bearbeiding i utlandet, beregnes tollavgift i samsvar med bestemmelser fastsatt av departementet i forskrift.

(4) Departementet kan gi forskrift om beregningsgrunnlaget for vare som gjeninnføres etter bestemmelsene her, herunder om adgangen til å dispensere fra vilkårene, og om at slike varer på visse vilkår kan innføres uten tollavgift.

§ 3-5 Nedsettelse av beregningsgrunnlaget når varen er skadet eller bedervet

Dersom varen er forringet som følge av skade eller bedervelse før varen er frigjort for prosedyren overgang til fri disponering, settes beregningsgrunnlaget ned forholdsmessig etter verdi-forringelsen som skaden eller bedervelsen har medført.

Kapittel 4 Opprinnelse

§ 4-1 Preferensiell opprinnelse

(1) En vares opprinnelse fastsettes i samsvar med den frihandelsavtalen som påberopes, eller i samsvar med det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP).

(2) Varens opprinnelse skal dokumenteres med opprinnelsesbevis i samsvar med den aktuelle frihandelsavtalen, eller i samsvar med det generelle preferansesystemet for utviklingsland (GSP).

(3) Departementet kan gi forskrift om krav til og vilkår for preferensiell opprinnelse.

§ 4-2 Ikke-preferensiell opprinnelse

(1) Med ikke-preferensiell opprinnelse menes fastsetting av opprinnelsesland på annet grunnlag enn frihandelsavtale eller ensidig preferanseordning.

(2) Regler om ikke-preferensiell opprinnelse får anvendelse ved bestevilkårsbehandling etter Generalavtalen om tolltariffer og handel artikkel I og ved iverksettelse av handelstiltak etter vareførselsloven kapittel 13.

(3) Departementet kan gi forskrift om krav til og vilkår for ikke-preferensiell opprinnelse.

Kapittel 5 Nedsettelse av tollavgiftssats for landbruksvarer

§ 5-1 Nedsettelse av tollavgiftssats for landbruksvarer

(1) Departementet kan sette ned tollavgiftssatsene for landbruksvarer etter § 3-1 første ledd bokstav b og c og § 3-2 ved generell nedsettelse etter § 5-2, individuell nedsettelse etter § 5-3 eller fastsetting av tollkvoter der kvoteandeler tildeles ved auksjon eller på annen måte etter § 5-4.

(2) Departementet skal på egnet måte kunnngjøre forvaltningsvedtak i budsjettåret om generelle endringer i de tollavgiftssatsene som Stortinget har fastsatt. Tilsvarende gjelder ved tildeling av tollkvoteandeler ved auksjon etter § 5-4. Kunnngjøring i Norsk Lovtidend etter forvaltningsloven § 38 kan unnlates for slike kunnngjøringer.

§ 5-2 Generell nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer

(1) Departementet kan treffe vedtak om generell nedsettelse av tollavgiftssatsen for en bestemt landbruksvare, uten kvantitative begrensninger og for en nærmere angitt periode begrenset til utgangen av vedkommende budsjettår. Departementet kan treffe vedtak med virkning utover bud-

sjettåret med forbehold om at tolltariffen ikke endres.

(2) Departementet kan på forhånd kunngjøre vedtak om endring av tollavgiftssats etter denne paragrafen. Kunngjøringen skal angi tidspunktet for iverksettelsen av vedtaket.

(3) Departementet kan gi forskrift om generell nedsettelse av tollavgiftssats, herunder om saksbehandling, opplysningsplikt, kontroll, administrative sanksjoner, gyldighetsperiode og kunngjøring av vedtak.

§ 5-3 Individuell nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer og bearbejdede landbruksvarer etter søknad

(1) Departementet kan treffe enkeltvedtak om å sette ned tollavgiftssatsen på en angitt mengde av en bestemt landbruksvare eller bearbejdet landbruksvare, innenfor et angitt tidsrom. Vedtaket skal være rettet mot én eller flere bestemte fysiske eller juridiske personer som har søkt om dette.

(2) Departementet kan treffe enkeltvedtak uten mengdebegrensning når det anses hensiktsmessig. Departementet kan også treffe enkeltvedtak med virkning utover budsjettåret med forbehold om at tolltariffen ikke endres.

(3) Departementet kan gi forskrift om nedsettelse av tollavgiftssats, herunder om saksbehandling, opplysningsplikt, kontroll, administrative sanksjoner og gyldighetsperiode. Departementet kan også gi forskrift om leveringsmåten for søknader.

§ 5-4 Tildeling av tollkvoteandeler for landbruksvarer ved auksjon eller på annen måte

(1) Departementet kan på grunnlag av avtale med fremmed stat eller organisasjon eller av eget tiltak fastsette tollkvoter. Med tollkvote menes en fastsatt mengde av en vare som tillates innført med nedsatt tollavgiftssats, innenfor et angitt tidsrom. Med tollkvoteandel menes en rettighet til å innføre en viss mengde av en vare innenfor en tollkvote.

(2) Tollkvoteandeler skal tildeles ved auksjon dersom departementet anser at markedsforholdene ligger til rette for det, og avtale med fremmed stat eller organisasjon ikke er til hinder for det.

(3) Auksjon over tollkvoteandeler skal utlyses i god tid før auksjonen holdes. I utlysningen skal det opplyses om fristen for å melde seg på auksjonen, tidspunktet for auksjonsåpning og auksjonsavslutning og om hvordan tollkvoteandelene skal fordeles blant dem som får tilslag. Det skal ikke

opplyses om hvem som deltar i budrundene. Umiddelbart etter auksjonsavslutning skal det opplyses om antall budgivere, høyeste bud og hvem som fikk tilslag.

(4) Tollkvoteandel kjøpt på auksjon kan overdras.

(5) Departementet kan gi forskrift om tildeling av tollkvoteandeler, herunder om saksbehandling, opplysningsplikt, kontroll, administrative sanksjoner, gyldighetsperiode og forhåndsgodkjenning av budgivere og om overdragelse av kvoteandel. Departementet kan også gi forskrift om tildeling av tollkvoter på annen måte enn ved auksjon.

Kapittel 6 Fritak for tollavgift

§ 6-1 Tollavgiftsfritak som følge av unntak fra plikten til å levere deklarasjon etter vareførselsloven § 4-1

Det skal ikke beregnes tollavgift ved innførsel av varer som omfattes av unntak fra plikten til å levere deklarasjon for prosedyren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1 tredje ledd.

§ 6-2 Tollavgiftsfritak for varer som det er fritak fra å beregne merverdiavgift av

Departementet kan i forskrift bestemme at det ikke skal beregnes tollavgift ved innførsel av varer omfattende av fritak for beregning av merverdiavgift etter merverdiavgiftsloven §§ 7-3 til 7-5.

§ 6-3 Tollavgiftsfritak for kjøtt fra egen jakt

(1) Det skal ikke beregnes tollavgift for kjøtt fra egen jakt til bruk i egen husholdning.

(2) Departementet kan gi forskrift om vilkår for og omfanget av fritaket.

§ 6-4 Andre tollavgiftsfritak

(1) Det skal ikke beregnes tollavgift ved innførsel av

- vare som er fremstilt her i landet eller tidligere er innført under prosedyren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1 og som gjeninnføres i uforandret stand, dersom tollavgift ikke er refundert ved utførselen
- landbruksvarer til teknisk bruk
- vare til undervisning og vitenskapelig bruk ved universiteter, høyskoler og Meteorologisk institutt og dets stasjoner
- vare av utdannende, vitenskapelig og kulturell art
- bakkeutstyr, undervisningsmateriell, flysimulatorer og deler til disse
- luftfartøyer og utstyr og deler til disse.

(2) Varer som er omfattet av fritak etter første ledd bokstav b til d kan bare benyttes av berettiget bruker og kan ikke overdras til andre.

(3) Departementet kan gi forskrift om vilkår for og omfanget av fritak.

Kapittel 7 Refusjon av tollavgift ved gjenutførsel

§ 7-1 Refusjon av tollavgift ved gjenutførsel av vare benyttet ved reparasjon eller bearbeiding

(1) Tollavgift kan refunderes for vare som næringsdrivende tidligere har innført under prosedyren overgang til fri disponering, dersom varen benyttes som råvare, hjelpestoff eller halvfabrikata i næringsvirksomhet i forbindelse med virksomhetens fremstilling, reparasjon eller bearbeiding av ferdigvare, og ferdigvaren

- a. utføres under prosedyren utførsel etter vareførselsloven § 5-9
- b. deklarerer for prosedyren tollager etter vareførselsloven § 4-4, når varen er bestemt for slik utførsel som nevnt i denne paragrafen eller
- c. utføres til bruk utenfor tollområdet som angitt i § 7-2 første ledd bokstav b og c.

(2) Refusjonen skal svare til den tollavgiften som er betalt for de anvendte varene som nevnt i første ledd. Tollavgift kan også refunderes for svinn dersom svinnet ikke kan utnyttes for andre formål. Tollavgift kan refunderes også der det er benyttet andre varer enn de som er dokumentert innført, dersom varene er av samme slag som de innførte.

(3) Departementet kan gi forskrift om refusjon av tollavgift ved gjenutførsel av vare, herunder om nærmere vilkår for refusjon.

§ 7-2 Refusjon av tollavgift ved gjenutførsel av vare i uendret tilstand mv.

(1) Tollavgift kan refunderes for vare som er innført under prosedyren overgang til fri disponering, dersom varen i uendret og ubrukt tilstand gjenutføres etter tollprosedyren utførsel

- a. i forbindelse med salg til kjøper utenfor tollområdet
- b. til bruk eller salg om bord i fartøy eller luftfartøy dersom slike varer og mengder kunne vært levert uten plikt til å svare tollavgift eller
- c. til bruk i forbindelse med utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor tollområdet dersom slike varer og mengder kunne vært levert uten plikt til å svare tollavgift.

(2) Tollavgift kan også refunderes når varen deklarerer for prosedyren tollager etter vareførselsloven § 4-4, og varen er bestemt for utførsel som nevnt i denne paragrafen.

(3) Departementet kan gi forskrift om refusjon av tollavgift ved gjenutførsel, herunder om nærmere vilkår for refusjon.

§ 7-3 Delvis refusjon av tollavgift

(1) Tollavgift kan delvis refunderes ved gjenutførsel av rullende jernbanemateriell og reservedeler til slikt materiell som har vært innført til midlertidig bruk, og som ikke kan deklarerer for prosedyren midlertidig innførsel etter vareførselsloven § 4-6. Tollavgift skal refunderes med fradrag av to prosent for hver måned eller del av måned regnet fra tidspunktet da varen ble innført.

(2) Tollavgift kan delvis refunderes ved gjenutførsel av vare som har vært innført midlertidig til leie eller lån, eller som utenlandske foretak, institusjoner eller personer har innført og benyttet i forbindelse med et oppdrag i tollområdet, og varen ikke kunne deklarerer for prosedyren midlertidig innførsel etter vareførselsloven § 4-6. Tollavgift skal refunderes med fradrag av fem prosent for hver måned eller del av måned regnet fra tidspunktet da varen ble innført.

(3) Departementet kan gi forskrift om delvis refusjon av tollavgift, herunder om nærmere vilkår for refusjon.

§ 7-4 Refusjon ved feil eller særlige grunner

(1) Tollavgift kan refunderes for vare som gjenutføres fordi den er feilsendt, feilbestilt, levert for sent eller ikke er i samsvar med bestillingen. Tollavgift kan også refunderes dersom det foreligger særlige grunner.

(2) Departementet kan gi forskrift om refusjon, herunder om nærmere vilkår for refusjon.

§ 7-5 Generelle bestemmelser om refusjon av tollavgift

(1) Refusjon av tollavgift er betinget av at den innførte varen utføres under prosedyren utførsel etter vareførselsloven § 5-9 eller deklarerer for prosedyren tollager etter vareførselsloven § 4-4 innen to år etter innførselen. Tollmyndighetene kan i særlige tilfeller forlenge fristene.

(2) Tollmyndighetene kan tillate at varen blir destruert under kontroll av eller etter avtale med tollmyndighetene i stedet for at den blir gjenutført. Den som ber om destruksjon, må bære kostnadene ved destruksjonen.

(3) Departementet kan gi forskrift om adgangen til refusjon, herunder om adgangen til å forlenge fristen, fastsette minstebeløp for refusjon og frafalle vilkåret om at varen må utføres etter vareførselsloven § 4-4, og varen er bestemt for utførsel som nevnt i denne paragrafen.

førselsloven kapittel 5 eller deklarerer for prosedyren tollager etter vareførselsloven § 4-4.

Kapittel 8 Særlige forvaltningsregler

§ 8-1 Taushetsplikt

(1) Enhver som har eller har hatt verv, stilling eller oppdrag knyttet til tollmyndighetene, skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det vedkommende i sitt arbeid har fått vite om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold. Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysningene i en sak gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter. Den som tiltrer verv, stilling eller oppdrag skal gi skriftlig erklæring om at denne kjenner og vil overholde taushetsplikten.

(2) Taushetsplikten omfatter ikke registreringspliktig statsstøtte etter lov 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte § 2 a.

(3) Informasjonsutveksling med fremmed stat eller til organisasjon på mandat fra De forente nasjoner (FN) som Norge har akseptert som offentlig myndighet, er ikke omfattet av denne bestemmelsen.

(4) Departementet kan uten hinder av taushetsplikten etter første ledd godkjenne at opplysninger gis til forskningsformål i samsvar med forvaltningsloven § 13 d.

(5) Forvaltningsloven §§ 13, 13 b, 13 c og 13 e gjelder ikke som utfyllende bestemmelser for taushetsplikten etter denne paragrafen.

§ 8-2 Utlevering av opplysninger til offentlige myndigheter

(1) Taushetsplikten etter § 8-1 første ledd første punktum er ikke til hinder for at opplysninger utleveres til andre offentlige myndigheter dersom dette er nødvendig for å utføre mottakerorganets oppgaver etter lov, eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforsvarlig måte.

(2) Utleveringen må ikke være uforholdsmessig ut fra de ulempene den medfører i form av inngrep i personvernet og fare for at opplysninger av konkurransemessig betydning kommer på avveie.

(3) Departementet kan gi forskrift om utlevering av opplysninger til andre offentlige myndigheter i deres interesse, blant annet om hvem det skal utleveres opplysninger til, hvilke opplysninger som kan utleveres, hvilke kriterier som skal vektlegges ved vurderingen av om utleveringen er forholdsmessig og om at opplysninger i enkelte tilfeller alltid skal kunne utleveres.

§ 8-3 Overført taushetsplikt

Hvis opplysninger gis i tilfeller som nevnt i § 8-1 første ledd annet punktum eller fjerde ledd eller § 8-2, til noen som ikke selv har taushetsplikt etter annen lov, gjelder taushetsplikten etter § 8-1 tilsvarende for den som får opplysningene. Den som gir opplysningene, skal samtidig gjøre oppmerksom på dette. Opplysningene kan likevel brukes til det formålet som begrunnet at de ble gitt.

§ 8-4 Ubekreftede personopplysninger i tips mv.

Tollmyndighetene må innen fire måneder avklare om personopplysninger som kommer inn ved tips mv., er korrekte og relevante. Kildene for personopplysningene kan være anonyme.

§ 8-5 Sammenstilling av personopplysninger og automatiserte avgjørelser

(1) Når det er nødvendig for kontroll med tollavgift, kan tollmyndighetene sammenstille innhentede personopplysninger, også helseopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 og personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 10. Adgangen til sammenstilling omfatter profilering som nevnt i personvernforordningen artikkel 4 nr. 4. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) Tollmyndighetene kan treffe avgjørelser hvor personopplysninger inngår, som utelukkende er basert på automatisert behandling, dersom partens krav om forsvarlig saksbehandling ivaretas. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) Departementet kan gi forskrift om vilkårene for profilering etter personvernforordningen artikkel 4 nr. 4 og om bruk av automatiserte avgjørelser.

§ 8-6 Bruk av personopplysninger ved utvikling og testing av IT-systemer

Tollmyndighetene kan behandle innhentede personopplysninger for å utvikle og teste IT-systemer dersom det vil være umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

§ 8-7 Klagefrist

Fristen for å klage over tollmyndighetenes vedtak etter denne loven er seks uker fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. Forvaltningsloven § 29 første ledd første punktum gjelder ikke for tollmyndighetenes vedtak etter denne loven.

§ 8-8 Riksrevisjonens innhenting av dokumentasjon

Riksrevisjonen kan kreve at den opplysningspliktige legger frem dokumenter og erklæringer som dokumenterer opplysninger som er overført elektronisk til tollmyndighetene.

Kapittel 9 Opplysningsplikt, fastsetting og beregning av tollavgift

§ 9-1 Alminnelig opplysningsplikt

Den som leverer melding for tollavgift etter § 9-2, skal gi riktige og fullstendige opplysninger. Vedkommende skal opptre aktsomt og lojalt slik at tollavgiftsplikten i rett tid blir klarlagt og oppfylt, og varsle tollmyndighetene om eventuelle feil.

§ 9-2 Melding for tollavgift

(1) Melding for tollavgift skal leveres av den som deklarerer en vare for prosedyren overgang til fri disponering etter vareførselsloven § 4-1. Meldingen skal gis som del av deklarasjonen og inneholde alle opplysninger som har betydning for fastsetting av tollavgift.

(2) Departementet kan gi forskrift om innholdet i melding for tollavgift.

§ 9-3 Fastsetting og beregning av tollavgift

Den som leverer en melding for tollavgift etter § 9-2, fastsetter grunnlaget for tollavgift ved levering av meldingen, og beregner tollavgift av det fastsatte grunnlaget.

§ 9-4 Endring av egen fastsetting

(1) Den som har levert melding for tollavgift etter § 9-2, og den som kan bli tollavgiftspliktig etter § 2-6, kan endre opplysninger i tidligere leverte meldinger ved levering av endringsmelding. Dette gjelder likevel ikke grunnlag som er fastsatt av tollmyndighetene, eller på områder hvor myndighetene har varslet om at fastsettingen er under kontroll.

(2) Endringsmelding som nevnt i første ledd, må være kommet frem til tollmyndighetene senest tre år etter at melding etter § 9-2 ble levert.

(3) Departementet kan gi forskrift om innholdet i og leveringsmåten for endringsmelding.

Kapittel 10 Kontroll

§ 10-1 Kontrollopplysninger fra tollavgiftspliktige mv. og tredjeparter

(1) Den som er eller kan bli tollavgiftspliktig etter §§ 2-3, 2-4 og 2-6, skal etter krav fra tollmyndighetene gi opplysninger som kan ha betydning

for vedkommendes plikt til å beregne tollavgift og for kontrollen av denne. Opplysningsplikt etter første punktum går foran taushetsplikt som vedkommende er pålagt ved lov eller på annen måte. Opplysninger som angår rikets sikkerhet, kan likevel bare kreves fremlagt etter samtykke fra Kongen.

(2) Med unntak av fysiske personer som ikke driver næringsvirksomhet, skal enhver etter krav fra tollmyndighetene gi opplysninger som kan ha betydning for kontroll av noens plikt til å beregne tollavgift. Innhenting av opplysninger for målretting av kontroller kan bare foretas når det foreligger særlige grunner.

(3) Bestemmelsene i vareførselsloven §§ 8-10 og 8-11 om hvordan opplysningene kan dokumenteres, gjelder tilsvarende ved utlevering av opplysninger etter denne paragrafen.

§ 10-2 Kontroll hos den opplysningspliktige

(1) Tollmyndighetene kan foreta kontroll hos den som skal gi opplysninger etter § 10-1 første og annet ledd. Den opplysningspliktige plikter ikke å gi adgang til kontroll i sitt private hjem, med mindre vedkommende driver næringsvirksomhet fra hjemmet.

(2) Bestemmelsene i vareførselsloven § 8-13 om gjennomføring av kontroll gjelder tilsvarende for kontroll etter denne paragrafen.

§ 10-3 Kontrollopplysninger fra offentlige myndigheter

(1) Offentlige myndigheter, innretninger og tjenestepersonell plikter etter krav fra tollmyndighetene å gi opplysninger som kan ha betydning for kontroll med tollavgift. I nødvendig utstrekning skal opplysningene gis i form av utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv.

(2) Uten hinder av taushetsplikt skal skattemyndighetene, folkeregistermyndigheten og landbruksmyndighetene gi opplysninger av betydning for tollmyndighetenes kontroll med tollavgift.

§ 10-4 Pålegg om bokføring

(1) Tollmyndighetene kan pålegge bokføringspliktige som omfattes av § 10-2 å oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i eller i medhold av bokføringsloven.

(2) Pålegg om bokføring rettes til styret i selskap, samvirkeforetak, forening, innretning eller organisasjon og sendes hvert medlem. Det skal

settes en frist for oppfyllelse. Fristen skal være minimum fire uker og ikke lengre enn ett år.

§ 10-5 *Klage over pålegg om bokføring*

(1) Den som får pålegg om bokføring etter § 10-4 kan klage over pålegget.

(2) Klage, som kan være muntlig, må fremsettes straks når den pålegget angår er til stede, og ellers innen tre dager.

(3) Den som har gitt pålegget skal enten omgjøre det eller snarest mulig legge klagen frem for nærmeste overordnet forvaltningsorgan til avgjørelse.

(4) Pålegget skal etterkommes selv om klagen ikke er avgjort, hvis ikke den som ga pålegget gir utsetting. Utsetting bør gis, hvis den som ga pålegget finner at klagen reiser rimelig tvil om lovligheten av pålegget.

Kapittel 11 Endring uten klage og endringsfrister

§ 11-1 *Tollmyndighetenes endring av tollavgiftsfastsetting mv.*

(1) Tollmyndighetene kan endre enhver tollavgiftsfastsetting når fastsettingen er uriktig. Reglene gjelder tilsvarende dersom det ikke foreligger noen tollavgiftsfastsetting etter § 9-3.

(2) Før fastsettingen tas opp til endring, skal tollmyndighetene vurdere om det er grunn til det under hensyn til blant annet forhold knyttet til den som skal beregne tollavgift, den tid som er gått, spørsmålets betydning og sakens opplysning.

(3) Tollmyndighetene skal ta opp fastsettingen til endring når endringen følger av eller forutsettes i utfallet av et søksmål.

§ 11-2 *Frister for endring av tollavgiftsfastsetting mv.*

(1) Fristen for å ta opp saker til endring etter § 11-1 er fem år fra utgangen av det kalenderåret da den ordinære fristen for å gjennomføre fastsettingen etter § 9-3 løp ut.

(2) Fristen er ti år dersom den tollavgiftspliktige ilegges skjerpet tilleggsavgift eller anmeldes for brudd på straffeloven §§ 378 til 380. Vedtak om endring som er truffet i medhold av tiårsfristen, bortfaller dersom vedtaket om skjerpet tilleggsavgift oppheves eller anmeldelsen ikke leder til straffereaksjon for brudd på de nevnte bestemmelsene. Fristen er ti år også i saker hvor det ikke ilegges tilleggsavgift fordi vilkårene i § 12-4 bokstav b er oppfylt.

(3) Med mindre det foreligger nye opplysninger i saken, må sak om endring av tollavgifts-

grunnlaget i vedtak etter § 11-1 tas opp senest fire måneder etter vedtakstidspunktet dersom endringen er til ugunst for den tollavgiftspliktige eller medansvarlige. Saken må uansett tas opp innenfor fristene i første og annet ledd.

§ 11-3 *Unntak fra fristene for å ta opp tollavgiftsfastsetting mv. til endring*

Fristene i § 11-2 er ikke til hinder for at fastsettingen tas opp til endring

- a. når endringen følger av, eller forutsettes i, utfallet av et søksmål
- b. som følge av uttalelse fra Stortingets ombud for forvaltningen, i en sak der tollavgiftspliktig eller medansvarlig er part.

§ 11-4 *Nedsettelse av tollavgift*

Tollmyndighetene kan treffe enkeltvedtak om nedsettelse av tollavgift dersom det oppstår tilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da Stortingets vedtak om toll ble truffet, og tollavgiften i det enkelte tilfellet får en utilsiktet og klart urimelig virkning.

Kapittel 12 Administrative reaksjoner, straff og søksmål

§ 12-1 *Tvangsmulkt*

(1) For å fremtvinge levering av pliktige opplysninger, kan tollmyndighetene ilegge den som har plikt til å gi opplysninger etter § 10-1, en daglig løpende tvangsmulkt når opplysningene ikke gis innen de fastsatte frister. Det samme gjelder når det er åpenbare mangler ved de opplysningene som er gitt. Tvangsmulkt kan også ilegges den som ikke retter seg etter et pålegg om bokføring etter § 10-4 innen den fastsatte fristen.

(2) Samlet tvangsmulkt etter første ledd første og annet punktum kan ikke overstige 50 ganger rettsgebyret, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd.

(3) Tvangsmulkt etter første ledd tredje punktum skal utgjøre ett rettsgebyr per dag. I særlige tilfeller kan tvangsmulkten settes lavere eller høyere, men ikke høyere enn ti rettsgebyr per dag. Samlet tvangsmulkt kan ikke overstige én million kroner.

(4) For vedtak om tvangsmulkt kan forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16 unnlates. I melding om vedtak om tvangsmulkt skal tollmyndighetene opplyse om hvilke plikter som ikke anses å være oppfylt, frist for når tvangsmulkten begynner å løpe og størrelsen på tvangsmulkten.

§ 12-2 Overtredelsesgebyr

(1) Tollmyndighetene kan ilegge overtredelsesgebyr overfor den som ikke medvirker til kontroll etter § 10-2.

(2) Overtredelsesgebyr kan utgjøre inntil 50 ganger rettsgebyret, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd.

(3) Overtredelsesgebyr ilegges ikke dersom oppfyllelse var umulig på grunn av forhold som ikke skyldtes den ansvarlige.

(4) Departementet kan gi forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 12-3 Tilleggsavgift

(1) Tilleggsavgift ilegges tollavgiftspliktig som gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til tollmyndighetene eller unnlater å gi pliktige opplysninger, når opplysningssvikten eller pliktbruddet kan føre til avgiftsmessige fordeler.

(2) Tilleggsavgift beregnes med 20 prosent av den avgiftsmessige fordelen som er eller kunne ha vært oppnådd.

(3) Tilleggsavgift ilegges ikke når den tollavgiftspliktiges forhold må anses unnskyldelig.

(4) Tilleggsavgift kan fastsettes samtidig med den tollavgiften den skal beregnes av, eller ved en senere særskilt fastsetting. Fristene i §§ 11-2 og 11-3 gjelder tilsvarende.

§ 12-4 Unntak fra tilleggsavgift

- (1) Tilleggsavgift fastsettes ikke
- a. når de uriktige eller ufullstendige opplysningene skyldes åpenbare regne- eller skrivefeil
 - b. når den tollavgiftspliktige frivillig retter eller utfyller opplysninger som er gitt eller lagt til grunn tidligere, slik at det kan fastsettes riktig tollavgift. Dette gjelder ikke hvis rettingen kan anses fremkalt ved kontrolltiltak som er eller vil bli satt i verk, eller ved opplysninger som tollmyndighetene har fått fra andre.
 - c. når den tollavgiftspliktige er død
 - d. når tilleggsavgiften for det enkelte forhold vil bli under 1 000 kroner.

(2) Tollmyndighetene kan unnlate å ilegge tilleggsavgift når tollavgift er fastsatt med satser som er betydelig høyere enn det som er nødvendig for å ivareta nasjonale beskyttelsesbehov, og tollavgiften er av en slik størrelse at det er urimeleg å ilegge tilleggsavgift.

§ 12-5 Skjerpet tilleggsavgift

(1) Skjerpet tilleggsavgift ilegges tollavgiftspliktig som forsettlig eller grovt uaktsomt gir tollmyndighetene uriktige eller ufullstendige opplys-

ninger, eller unnlater å gi pliktige opplysninger, når vedkommende forstår eller bør forstå at det kan føre til avgiftsmessige fordeler. Skjerpet tilleggsavgift kan bare ilegges i tillegg til tilleggsavgift etter § 12-3.

(2) Skjerpet tilleggsavgift kan fastsettes i et eget vedtak samtidig med eller etter fastsetting av tilleggsavgift etter § 12-3. Bestemmelsen i § 12-3 fjerde ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(3) Skjerpet tilleggsavgift beregnes med 20 eller 40 prosent av den avgiftsmessige fordelen som er eller kunne ha vært unndratt.

§ 12-6 Straff for unnlatt medvirkning til kontroll

Med bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler straffes den som unnlater å medvirke til kontroll etter § 10-2.

§ 12-7 Utsatt iverksetting av vedtak om sanksjon

(1) Vedtak om tilleggsavgift og vedtak om overtredelsesgebyr skal ikke iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

(2) Dersom den som er ilagt tilleggsavgift eller overtredelsesgebyr vil prøve vedtakets gyldighet for domstolene, skal vedtaket, dersom partene ber om det, ikke iverksettes før etter utløpet av søksmålsfristen eller endelig rettsavgjørelse foreligger.

§ 12-8 Frist for søksmål mot tollmyndighetenes vedtak

(1) Søksmål som gjelder enkeltvedtak om fastsetting av tollavgift, må reises innen seks måneder etter at vedtaket ble sendt tollavgiftspliktig eller medansvarlig. Det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter tvisteloven §§ 16-12 til 16-14. Etter utløpet av søksmålsfristen gjelder likevel fristen i skattebetalingsloven § 17-1 femte ledd i sak om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring eller motregning.

(2) Søksmålsfristen avbrytes dersom det omtvistede spørsmålet klages inn for Stortingets ombud for forvaltningen. Ny søksmålsfrist på seks måneder løper fra ombudets melding om avsluttet behandling er kommet frem til tollavgiftspliktig eller medansvarlig, eller fra denne blir varslet om myndighetenes svar på ombudets anmodning om fornyet behandling. Søksmålsfristen etter første ledd avbrytes likevel ikke dersom klagen ikke fører til realitetsavgjørelse hos ombudet og dette skyldes forsettlig forhold fra tollavgiftspliktiges eller medansvarliges side.

(3) Søksmålsfristen i første ledd første punktum gjelder ikke når søksmål reises mot førsteinstansens vedtak i medhold av forvaltningsloven § 27 b annet punktum.

Kapittel 13 Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover

§ 13-1 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 13-2 *Overgangsbestemmelser*

Departementet kan gi forskrift om overgangsbestemmelser.

§ 13-3 *Endringer i andre lover*

Fra det tidspunktet loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 20. juli 1893 nr. 2 om Stranding og Vrag gjøres følgende endringer:

§ 3 femte ledd skal lyde:

Når ikke annet følger av særlige forskrifter, skal berget eller strandet gods bringes til nærmeste tollsted dersom det er grunn til å tro at det er *tollavgiftspliktig*. Er utenlandsk skip berget eller strandet, skal politiet så vidt mulig underrette vedkommende konsul, som kan overta den videre ledelse av bergingen for så vidt dette er hjemlet ved traktat.

§ 6 annet ledd skal lyde:

Dersom bergeren eller finneren vet hvem som er eier, eller får brakt dette på det rene, skal han straks levere det bergete eller strandete tilbake til vedkommende eller stille det til hans rådighet, mot å få dekket bergelønn eller finnerlønn og andre påløpte kostnader. Gods som det er grunn til å tro er *tollavgiftspliktig*, skal likevel bringes til nærmeste tollsted, om det ikke allerede er gjort og ikke annet følger av særlige forskrifter.

§ 7 første ledd skal lyde:

Skip eller gods som det er gitt melding om etter § 6 tredje ledd, skal samtidig eller snarest mulig deretter leveres til politiet. Vil levering volde særlig vanske eller kostnad, skal politiet sørge for avhenting. Gods som det er grunn til å tro er *tollavgiftspliktig*, lar politiet bringe til nærmeste tollsted. For øvrig avgjør politiet hvordan tingene skal oppbevares. Finner politiet det etter forholdene praktisk og forsvarlig, kan politiet samtykke i at bergeren eller finneren oppbevarer dem.

§ 9 første og annet ledd skal lyde:

Tollbehandling skjer etter vanlige regler. Skal det svares *tollavgift* av gods som blir solgt etter

reglene i hittegodsloven § 7, innbetales *tollavgiften* og påløpte kostnader av namsmyndighetene til tollvesenet innen 14 dager etter den betalingsfrist som er satt for salget.

I tilfelle som nevnt i § 8 tredje ledd kan politiet samtykke i at det ikke betales *tollavgift*.

2. I lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige gjøres følgende endring:

§ 35 skal lyde:

Det skal ikke beregnes tollavgift og andre avgifter ved innførsel av utstyr, redskap og andre varer som er nevnt i §§ 31 til 34.

3. I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader gjøres følgende endring:

§ 9 første ledd skal lyde:

Søkeren skal sammen med bevilingsøknaden fremlegge en uttømmende og utvidet politiattest for personer som nevnt i § 11, jf. politiregisterloven § 41. Attesten avgrenses til å omfatte overtredelser av tobakksskadeloven, alkoholloven, varemerkeloven, designloven, *vareførselsloven*, *tollavgiftsloven*, skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen, samt overtredelser av straffeloven 1902 kapittel 24, 25, 26, 27 og 31 og straffeloven 2005 kapittel 27, 30 og 31.

4. I lov 6. juni 1997 nr. 32 om innførsle- og utførsle-regulering gjøres følgende endring:

§ 2 annet ledd skal lyde:

Når departementet har fastsett det, kan offentlige styresmakter som fastset eller krev inn skatt, avgift eller *tollavgift*, få løyve til å gjera seg kjende med dei opplysningar som vert gjevne etter denne lova.

5. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav gjøres følgende endringer:

§ 1-1 annet ledd bokstav j skal lyde:

j) *tollavgift* omfattet av *tollavgiftsloven*

§ 1-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Med mindre annet er særskilt bestemt gjelder reglene om skatte- og avgiftskrav tilsvarende så langt de passer for:

a) renter etter kapittel 11, omkostninger og gebyrer fastsatt i medhold av denne lov, lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver, *toll-*

avgiftsloven, vareførselsloven, skatteforvaltningsloven og kassasystemlova § 8,

- b) tilleggsskatt fastsatt i medhold av skatteforvaltningsloven, tilleggsavgift fastsatt i medhold av lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver og tilleggsavgift fastsatt i medhold av *tollavgiftsloven,*
- c) tvangsmulkt etter § 5-16, lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver § 43, *tollavgiftsloven § 12-1, vareførselsloven § 12-1, skatteforvaltningsloven § 14-1 og kassasystemlova § 7.*

§ 10-1 første ledd skal lyde:

(1) Skatte- og avgiftskrav skal betales ved forfall og med de beløp som opprinnelig er fastsatt, selv om fastsettingen er under endring, påklaget eller brakt inn for domstolene. Første punktum gjelder ikke når det kan gis utsatt iverksetting av vedtak etter skatteforvaltningsloven § 14-10 annet ledd og *tollavgiftsloven § 12-7.*

Deloverskriften til §§ 10-40 og 10-41 skal lyde:

Innenlands særavgifter, *tollavgift* og merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel

§ 10-41 overskriften og første ledd skal lyde:

§ 10-41 *Tollavgift, merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel*

(1) *Tollavgift og andre avgifter* som oppstår ved innførsel, og som ikke belastes tollkreditten eller dagsoppgjørsordningen, jf. § 14-20, forfaller til betaling samtidig med at *plikten til å beregne avgiften oppstår.*

§ 10-51 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Følgende skatte- og avgiftskrav forfaller til betaling tre uker etter at fristen for å klage over vedtaket om fastsetting av kravet er ute, eller ved klage, tre uker etter at klagen er avgjort:

- a) tilleggsskatt etter skatteforvaltningsloven
- b) overtredelsesgebyr etter skatteforvaltningsloven
- c) *tilleggsavgift* etter *tollavgiftsloven*
- d) overtredelsesgebyr etter *tollavgiftsloven* og *vareførselsloven.*

(3) Dersom det innvilges utsatt iverksetting av krav etter skatteforvaltningsloven § 14-10 annet ledd eller *tollavgiftsloven § 12-7 annet ledd,* forfaller kravet til betaling tre uker etter utløpet av søksmålsfristen eller ved søksmål, tre uker etter at endelig rettsavgjørelse foreligger.

§ 14-20 første og annet ledd skal lyde:

(1) Skattekontoret kan innvilge kreditt for *tollavgift* og merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel.

(2) Speditører som *deklarerer varer for prosedyren overgang til fri disponering* på vegne av andre, kan innvilges kreditt for *deklarasjoner* som foretas i løpet av samme dag (dagsoppgjør).

§ 17-1 femte ledd skal lyde:

(5) Etter utløpet av fristen i skatteforvaltningsloven § 15-4 første ledd kan fastsetting etter skatteforvaltningsloven ikke bringes inn til prøving ved tingretten i sak om tvangsfullbyrdelse, midlertidig sikring eller motregning. Slik prøving skal likevel alltid kunne kreves inntil tre måneder etter den forføyning som det klages over. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for søksmålsfristen etter *tollavgiftsloven § 12-8 første ledd.* Det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14.

6. I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift gjøres følgende endringer:

§ 3-29 første ledd og nytt annet ledd skal lyde:

(1) Det skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer til merverdiavgiftsområdet. *Tollavgiftsloven § 2-1 om når tollavgift skal beregnes gjelder tilsvarende for merverdiavgift ved innførsel.*

(2) *Tollavgiftsloven § 2-2 om tidfesting gjelder tilsvarende ved beregning av merverdiavgift ved innførsel.*

§ 4-2 første ledd bokstav a skal lyde:

a) *tollavgift* og andre avgifter fastsatt med hjemmel i lov eller Stortingets plenarvedtak, unntatt engangsavgift på motorvogner mv.

§ 4-11 første ledd skal lyde:

(1) Ved innførsel av varer skal beregningsgrunnlaget fastsettes etter *vareførselsloven §§ 6-2 flg. om tollverdi.* *Tollavgift* og andre avgifter som skal beregnes ved innførsel av varer, skal inngå i beregningsgrunnlaget.

§ 4-11 fjerde ledd og nytt femte ledd skal lyde:

(4) Ved gjeninnførsel av varer etter foredling, bearbeiding eller reparasjon er beregningsgrunnlaget omkostningene ved arbeidet og ved forsendelsen fram og tilbake. *Dersom reparasjon er utført uten vederlag, settes beregningsgrunnlaget til null.*

(5) *Dersom varen er forringet som følge av skade eller bedervelse før varen er underlagt toll-*

prosedyren overgang til fri disponering, settes beregningsgrunnlaget ned forholdsmessig etter verdiforringelsen som skaden eller bedervelsen har medført.

§ 6-23 skal lyde:

Omsetning av varer som etter vareførselsloven § 4-4 legges inn på kjøpers tollager for utførsel, er fritatt for merverdiavgift.

§ 7-1 skal lyde:

§ 7-1 Varer som er fritatt eller unntatt ved omsetning i merverdiavgiftsområdet

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i § 3-6 bokstav d, § 3-7 fjerde ledd, § 3-18, § 6-1, §§ 6-3 og 6-4, § 6-7 første og annet ledd, § 6-10 fjerde ledd, § 6-11 fjerde ledd og § 6-15.

(2) Det samme gjelder ved innførsel av varer og driftsutstyr som nevnt i § 6-9 første ledd, § 6-10 første ledd, § 6-11 første ledd eller ved gjeninnførsel av slike varer etter ombygging, reparasjon eller vedlikehold utenfor merverdiavgiftsområdet.

(3) Bestemmelsene om adgang til å treffe enkeltvedtak om fritak for våpensystemet F-35 i § 6-37 gjelder tilsvarende for beregning av merverdiavgift ved innførsel av varer.

(4) Departementet kan gi forskrift om omfanget av og vilkår for fritak fra beregning av merverdiavgift ved innførsel etter denne paragrafen og om fritak for varer til bruk for luftfartøy som nevnt i § 6-10 første ledd dersom luftfartøyet går i utenriks fart eller for den enkelte tur har bestemmelsessted utenfor merverdiavgiftsområdet.

§ 7-2 skal lyde:

§ 7-2 Varer som er unntatt fra deklarasjonsplikt etter vareførselsloven § 4-1 og varer det ikke skal beregnes tollavgift av ved innførsel

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som det ikke er plikt til å levere deklarasjon for etter vareførselsloven 4-1 tredje ledd.

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved gjeninnførsel av varer som nevnt i tollavgiftsloven § 6-4 første ledd bokstav a dersom den som utfører og innfører varen, er samme person. Vilkåret om at den som innfører og utfører varen må være samme person, gjelder likevel ikke dersom varen tidligere er endelig belastet merverdiavgift.

(3) Departementet kan gi forskrift om omfanget av og vilkårene for fritak og at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i tollavgiftsloven § 6-4 første ledd bokstav d.

§ 7-3 skal lyde:

§ 7-3 Varer til personlig bruk

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av

- a) brukt utstyr tilhørende personer bosatt i Norge som har avgått ved døden utenfor merverdiavgiftsområdet
- b) flyttegods
- c) premie og gave
- d) arvegods

(2) Fritak etter første ledd bokstav a til c er betinget av at varen bare benyttes til personlig formål, og at den ikke utnyttes kommersielt. Fritak etter første ledd bokstav d er betinget av at varen har vært benyttet til personlig formål av arvelater.

(3) Departementet kan gi forskrift om omfanget av og vilkårene for fritak.

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4 Vareprøver, varer til teknisk og vitenskapelig bruk mv.

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av

- a) vareprøve, modell og mønster av ubetydelig verdi,
- b) reklamemateriell og reklamefilm
- c) opplysningsmaterieell fra andre lands turistmyndigheter
- d) dokumenter og trykksak fra andre lands myndigheter
- e) utstyr til bruk for utenlandske vitenskapelige ekspedisjoner

(2) Varer etter første ledd bokstav e kan bare benyttes av berettiget bruker og ikke overdras til andre.

(3) Departementet kan gi forskrift om omfanget av og vilkårene for fritak.

§ 7-5 skal lyde:

§ 7-5 Diverse fritak

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av

- a) proviant som medbringes om bord i fartøy under reise til og fra merverdiavgiftsområdet og under opphold der,
- b) varer til fremmede makters representasjoner og disses representanter, militære styrker og kommandoenheter, andre internasjonale organisasjoner og offentlig finansierte samarbeidsprosjekter med annen stat,
- c) varer som innføres fra Svalbard eller Jan Mayen med tilhørende farvann, og som er fanget, utvunnet eller tilvirket der, og

d) *føll av hoppe som er drektig ved utførsel fra merverdiavgiftsområdet, dersom føllet innføres sammen med hoppa etter følling.*

(2) *Varer etter første ledd bokstav b kan ikke overdras til andre.*

(3) *Departementet kan gi forskrift om omfanget av og vilkårene for fritak.*

Nåværende § 7-9 blir § 7-8.

§ 7-10 oppheves.

§ 10-7 første ledd skal lyde:

(1) Den som ikke er avgiftssubjekt har rett til refusjon av merverdiavgift betalt ved innførsel dersom

- a) varen gjenutføres i uforandret stand fordi varen er feilsendt, feilbestilt eller ikke levert som avtalt
- b) varen gjenutføres etter *tollavgiftsloven § 7-2 første og annet ledd*
- c) varen gjenutføres og *kunne vært deklarerert for prosedyren midlertid innførsel etter vareførselsloven § 4-6 ved innførselen*
- d) varen gjenutføres i andre tilfeller enn nevnt i bokstav a til c og det foreligger særlige grunner

§ 11-1 første ledd skal lyde:

(1) Avgiftssubjektet skal beregne og betale merverdiavgift av merverdiavgiftspliktig omsetning, uttak og innførsel av varer, jf. skatteforvaltningsloven §§ 9-1 og 9-2. Når andre enn avgifts-

subjektet innfører varer, *gjelder tollavgiftsloven § 2-3 tilsvarende for plikten til å beregne og betale merverdiavgift. Tollavgiftsloven §§ 2-4, 2-5 og 2-7 om ansvar gjelder tilsvarende for merverdiavgift ved innførsel.*

§ 22-1 første ledd annet punktum oppheves.

7. I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning gjøres følgende endring:

§ 10-5 annet ledd bokstav a skal lyde:

a) myndigheter som fastsetter eller innkrever skatt, *tollavgift* eller *andre* avgifter, eller som utbetaler erstatninger, tilskudd, bidrag, trygder, stønader mv., etter krav fra skattemyndighetene gi opplysninger om de fastsatte, innkrevde eller utbetalte beløp, om grunnlaget for dem og om gjeld, beløp til gode og renter.

8. I lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering gjøres følgende endring:

§ 34 annet ledd skal lyde:

(2) Økokrim kan gi opplysninger som er oversendt etter § 26, videre til andre offentlige myndigheter som arbeider med forebygging av forhold som rammes av straffeloven §§ 131 til 136 a. Økokrim kan også gi opplysninger som er oversendt etter § 26 videre til Skatteetaten og Tolletaten til bruk i deres arbeid med skatt, avgift og *tollavgift*.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 09/2021

